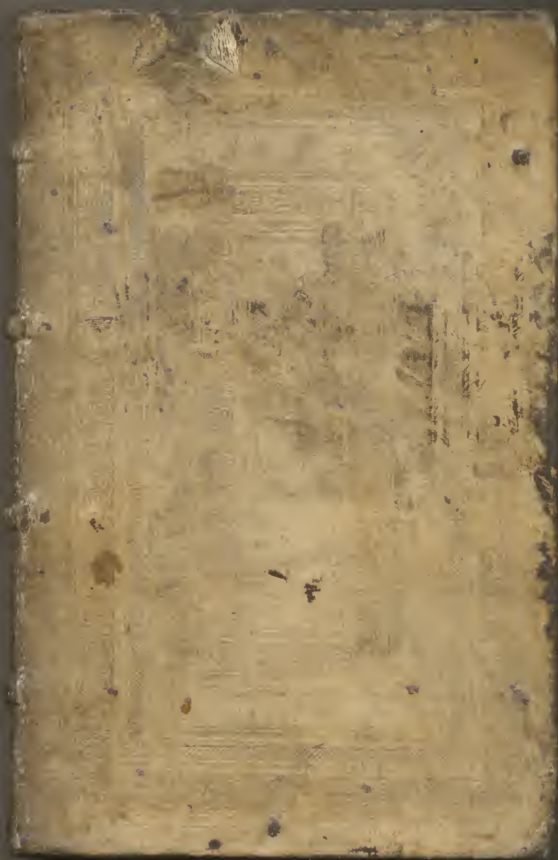

PAVLI AEGINETAE
MEDICI INSIGNIS OPVS DIVINVM, QVO VIR ILLE VASTISSIMVM TOTIVS artis oceanum, Laconica breuitate, sensibus argutis, merisq́ aphorismis in epitomen redegit.

ALBANO TORINO VITODVRENSI INTERPRETE.

Cum gratia & priuilegio Cesaræo.

BASILEAE
AN. M. D. XXXII.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, ILLVSTRISSIMOQVE PRINCIPI AC DOMINO, D. MATTHAEO, Ro. Ecclesiæ TT. S. Angeli presbytero, Salispurgensi Archiepiscopo, summo ac unico studiorum Mecœnati, & incomparabili nostræ ætatis decori, ALBANVS TORINVS Vitodurensis S. D.

NON HANC Celsitudini tuę lucubratiunculam meam ILLVST. PRINCEPS, quasi tuis non minus serijs quàm arduis etiã studijs, clauo Christianæ cymbæ incumbente, dignam offero, neq; quod tibi eadem ullum me operæprecium facturũ autumem, id enim mihi de meo tam hirto ingeniolo ne per somniũ quidem sperare licet, sed quò uigilijs meis ex inscriptione clarissimi nominis tui, quod iure optimo literati omnes colunt, uenerantur & suspiciunt, gratiam aliquam, pondusq; & autoritatẽ captem: Vnde enim gentiũ maiorem nancisci poterint autoritatẽ, unde lumen quæso splendidius indipisci, quàm ab eo qui amplissimo uirtutum fastigio inter mortales ueluti inter ignes Luna minores, excellit? Hisce enimuero coloribus nuper te mihi plurima de T.R.D. auidissime (gustum nanq; multo ante heroicarũ tuarum uirtutum acceperam) percontanti totum gestiens, ardenti oratione depinxit Io. Honterus Coronensis, uir eximie literatus & candidus, præstantiæq; laudum tuarum buccinator egregius, qui nobis pręsulem optimum, eundemq; Principem cumprimis illustrem, nõ minus integritate morum, quàm fortunæ dignitate clarum, ingenij felicitate, corpore etiã ad omnem uirtutis usum functionemq; affabre sculptum & ad unguem deniq; factum, ante oculos ponunt: Omitto quæ cum ille laudum tuarũ præco tum constans etiam fama uel ad cœlum usque extollunt, fidem nempe imitatione dignam, & perpetuis honoribus illustrandam: Constantiam præterea qua uel Q. Scæuolam, uel Metellum etiam Numidicum anteis: Taceo probitatem, qua nõ es Catone inferior: Prætereo pietatem, qua Aeneæ non cedis: Transeo pręsentissimum in rebus singulis agendis, quo uel Nestora uicisn, consilium: simplicitatemq; columbinã, cum serpentina prudentia coniunctam. Quid quod adeò magnanimus sis iniuriarũ contemptor, ut illatas quantumuis magnas nolis retaliare? Splendorem in priuatis nõ attingo: liberalitatem erga bene meritos, & ad subueniendũ honestis omnibus promptitudinem cum reliquis dotibus ne harenas numerem, missam facio: siquidem uirtutes tuas amplissimas ne doctissimus quispiam, & in dicendo singulari eloquentia præditus iusto uolumine pro dignitate laudare satis, nedum ego in epistola, possit. Illud mihi multo maximũ magisq; stupendum uidetur, & animũ id quidem meum in primis in hanc sententiã pertraxit, ut hęc C.T. nuncupanda duxerim, quod solus ferè sis ex omnibus (absit uerbo inuidia) Germaniæ episcopis, ne Principibus etiam dicam, qui intelligat, quanto

ſit anima corpore pręſtantior,tanto magis animi,quàm corporis eſſe bo
na affectanda,quæ ſola nulli fato obnoxia, letum uere dicuntur perime-
re. Cernis pro tua ſingulari prouidentia te demum hac ratione morta-
lem ſuperando conditionem,numini poſſe coniungi,& hac denique uia
honeſtiſſimũ cunctis mortalibus exemplum, quod ſequantur, de te re-
licturum, quo nomine bonas etiam literas tanto ſtudio proſequeris.
Quemadmodum enim animus ipſe diuinà (ut Horatius inquit) particu
la auræ æternus eſt; ita & hæ animi ueræ imagines, quibus tu cum reli-
quis innumeris uirtutibus alijs omnifariã ſcates,immortales ſunt. Quas
qui naſo ſuſpendunt adunco,ne hominis quidem uocabulo dignos cen-
ſeo. Has tu uirtuti literisꝗ natus, & Germaniæ phœnix, tam intentis
neruis extollere conaris,ut ad eas non ſolum ipſe reipub. Chriſtianæ ne
gocijs,ac ut uerius dicam, negociorum fluctibus inuolutus,imò prope-
modum obrutus,ocio ſuffurato,recurras, ſed earundem etiam candida-
tos, & literatiſſimos quoſꝗ ſummis honoribus extollas, maximis præ-
mijs inuites,munificentia demerearis,humanitate ineſcas,comitate alli-
cias, dignitate tuearis, ſplendore illuſtres, & quamliberaliſſime deniꝗ
foueas: Vnde eam nominis celebritatem conſecutus es, ut nemo ſit uſ-
piam è ſtudioſorum cohorte,qui te non politioris modò literaturæ Me-
cœnatem,uerũ aſylum etiam prædicet, nomenꝗ tuum ut ſacroſanctum
tantum non adoret. Quid,quod aulam tuam nobilibus ingenijs paten-
tem,ornamentis alioquin omne genus ornatiſſimam,uiris eruditione ui
tæꝗ ſanctimonia iuxtà prędìtis ita condecoraueris, ut præ hac nõnullæ
etiã frigeant, proh dolor, Academiæ? Felicia profectò ingenia,quibus
ſuarum uirtutũ intelligens ac fauens contigit Princeps: Terꝗ quaterꝗ
beatus Princeps,qui eo regni ſui molem moderatur tempore, quo rerũ
geſtarũ iſtiuſmodi queat habere teſtes, qui magnas uirtutes, bonorũꝗ
glorias immortales,& ut ſummatim perſtringã,quæꝗ famæ diuturnita
te nõ indigna facinora,ſuis coloribus graphice depingere,Principis me
moriam quammaxime longam efficere poſſint. Ex quorum numero,ut
cæteros non tam eruditione quàm uirtutibus claros ſilentio prætercam,
Philippus Gundelius Patauienſis, ὅτος ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, Poëta,dij
ſuperi quàm felici ingenio,quàm acri iudicio,quanta diſciplinarũ ſcien-
tia,quanta humanitate demum præditus eſt: cui carmen utraꝗ lingua fe
liciter ſcribenti aſpirat Apollo,Muſarũ chorus arridet: & Orator appo
ſite & eleganter, ubiꝗ Rhetorica ſubſeruiente, diſſerens, ita quidem ut
breuiter uberrimum facundiæ horreum appellari poſſit. Iuriſconſultum
porrò perſpicaciſſimũ & alterum uno uerbo Scęuolam præſtat: qui iam
olim nobiliſſima Viennenſi Academia maxima auditorum frequentia,
deum immortalem quanta cum maieſtate, quanto cum omnium ſtudio-
ſorum applauſu, publicus bonarum literarũ profeſſor fuit: eiuſmodi ui-
ro utitur T.R.D. conſiliario: Tales pluſculum dignationis,ornamenti
non parum, honeſtamenti plurimum epiſcoporũ aulis conferre ducis.

Quæ

Quæ singula, amplissime præsul, primarium quendam Musarum cultorem, ac ueluti incomparabilem antistitem, ueræq; nobilitatis, quæ in sola uirtute posita est, clarissimum exemplar arguunt. Sed nolo tanti herois decorum in præsens, ut dixi, catalogum pertexere, quæ laudem tantum non omnem superare, argumento esse abunde magno id potest, quod laudatissimis sapientissimisq;, ac omnium seculorum memoria dignissimis Ro. Imperij Principibus CAROLO Augusto, necnon germano eius fratri FERDINANDO Regi, cumprimis maxime gratus, καὶ ἐκ τῆς καρδίας φίλτατος sis: quibus uel placuisse summa utiq; laus est. Hęc raptim cursimq; percurri, non hercle palpandi, auram'ue captandi gratia, sed ut alij de C. T. exemplum capientes, ad uerum uirtutis cultum incitentur. Nunc se ad autorem conferat oratio.

PAVLVS ille noster, Aegina Græciæ ciuitate natus, Vlyssæo à prima ferme iuuentute animo præditus, nõ tam iugi uariarum urbium, morumq; mortaliũ desiderio, quàm indefesso quodam cognoscendæ artis, medicæq; materiæ studio allectus, permultos etiam remotissimos mundi tractus, præter Gręciam omniũ artium parentem, peragrauit. Quod ipsus de se breuiter & elegantissime binis senarijs, quos operi suo ueluti inscriptionis loco præfixit, insinuat:

Παύλου πόνον με γνῶθι τοῦ γῆς τὸ πλέον
Διαδραμόντος, φῶτος ἐκ γῆς Αἰγίνης. hoc est:

Pauli laborem me nosce, qui plurimum
Peragrauit terræ, Aegina natus patria.

Vbi itaq; maximam orbis partem perlustrasset Pæoniæq; artis res abditas, cum omnibus Medicinæ mysterijs, curiosa quadam obseruatione undiq; indagasset (animum enim cum cœlo trans mare currendo mutare studuit) & disciplinas omnes calleret ad unguem, morborũ caussas & indicia, medicaminumq; non tam rationem quàm experientiam quoque ad amussim perspectas in numerato haberet, maturo iam grauiq; iudicio, Principis medicorum Hippocratis & Galeni, cuius abbreuiator esse uidetur, Oribasij item & aliorum ueterũ monumenta euoluit, apũq; more ex singulis succulentiora quæq; decerpens, uastũ illud Apollineæ artis mare sparsim ab alijs ac diffuse plaustralibus libris comprehẽsum, dij boni quàm Laconica, quàm diuina quadam breuitate, summo cũ ordine, tum artificio, stilo emuncto, multaq; uerborum concinnitate, in septem uolumina quasi in compendium redegit: In quibus Medicinam, per Apollinem, integram non pluribus, nõ paucioribus, quàm res ipsa cognitu necessaria postulare uidetur, complexus est. Quemadmodum enim corporis alimentnm si immodicum, euacuationem efflagitat: sin minus quàm natura, ferat macilentiam conciliat: moderatum uero bonam corporis habitudinẽ inducit: Ita doctrina animi cibus, paucioribus uerbis, quàm opus est tradita, parum erudit, pluribus implicat, arcet, & deterret: mediocribus autem recte instituit. Nullum ferè in hoc scriptore

uerbum ociosum, meros dicas esse aphorismos, quoniam ubiq; paucissimis uerbis plurimum comprehendit sententiæ. Haud igitur iniuria occines, παῦρα μὲν ἀλλὰ μάλα λιγέως. Illud ego polliceri ausim, Medicinæ candidatos longe plus solidæ doctrinæ paucis mensibus ex accurata Aeginetæ lectione reportaturos, quàm si pluribus annis inexhaustos aliorũ comentarios legendo repetant. Sed lubet nunc græci exemplaris ut unici, ita & fœdissimis mendis inquinatissimi, uitia quædã cõmemorare. Principio cuncta ferè per uniuersum græcũ uolumen habentur confusa, absq; diastolis & punctis, uel ijsdem omnino præposteris: quæ sententiã cõmutare, amphibologias ciere, labyrinthis interpretẽ uel ingeniosissimũ inuoluere in cõfesso est. Quot ubiq; uerba, & sentẽtiæ nõ raro, transposita? binæ identidem aut ternæ uoces in unam coaluerũt, sæpicule duarum partes, uocibus ita laceratis, ut sæpius ne uestigiũ quidẽ Græci relinquatur uocabuli? In summa, singulis penè uerbis hærendum, subsistendum, & diuinandum. Ah quoties cum talibus monstris congressi, exclamauimus: οἵῳ μ' ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν. Non deerunt tamen sat scio exantlatis tot sudoribus zoili, atque utinam non adeò multi: Siquidem nullum scripti genus obtrectationi adeò obnoxiũ esse uidetur, atq; ex linguarũ tralatione constans: nam idiotis etiam procliue est, alia tanquam parum luculenter, alia quasi perperam reddita arrodere: Eruditis quædã ceu oscitanter, quædã ueluti improprie & parum eleganter tralata (sicuti τὸ μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι) sugillare, & quilibet aliâs idem se, philautiæ uitio, elegantius præstare potuisse sibi pollicetur. Sed inanium hominũ coaxationem prudentis est cõtemnere. Occurret aliquis forsan, qui culpabit Musam nostrã Caricam: Philologis me transtulisse hæc, nõ logophilis respondeo: Alijs elocutione quidem, fide uero nemini cedere. Reprehendar ab alijs quod stilus omnino sibi uideaẽ dispar, his inquã nos sæpius inuita Minerua nunc alacriores nunc tristiores calamũ arripuisse. Neq; enim cõtinuò, sed intercisim, negocijs cum publicis, tum priuatis districtos, maxima temporis angustia ad prælorũ clepsydrã atq; momenta hæc qualiacũq; sint exarasse. Quid quod interdũ laborib. ita confectis, ut nobis ipsis molesti essemus, pensum tamen quoquo modo fuit absoluendũ, proinde nõ mirũ si turbidior quandoq; fluat oratio, & abortiuũ etiã, canis festinantis more pariam. Sumpsimus autẽ hanc interpretandi prouinciã Io. Bebelij, uiri talis, ut breui nullius officinæ plus debuerint bonæ literæ, precibus & precio tandẽ expugnati. Cæterũ quia summũ medicũ summi quoq; Principis nomine illustratũ, in lucem prodire conueniebat, tu mihi Illustris. Princeps, hoc ipso nomine primus occurristi, cui opus hoc consecrarem: Siquidem quicquid ornamenti in tam multis orbis proceribus cõsistit, in C. T. ubertim confluit. Suscipe igitur antistitũ splendor, & seculi tui decus, læta fronte munusculum hoc literariũ: Sic enim non mihi modò maiora ædendi animũ eriges, sed etiã alios ad multa, quæ C. T. & æuũ fortasse tuũ illustrent, scribenda excitabis. Vale. Basileæ, calend. Mart. An. M. D. XXXII.

INDEX RERUM AC VOCABVLORUM

lorum totius operis compendiosus. Prior numerus paginā, posterior uersum designat.

B

Bunium

D

E

N

O

Plantago

Q

R

INDICIS FINIS.

PAVLI AEGINETAE
MEDICI OMNIVM PRAESTANTISSIMI, IN LIBROS DE ARTE MEDENDI PRAEFATIO, ALBANO TORINO VITODVRENSI INTERPRETE.

ON qui ueteribus, eorum quæ ad artem spectāt prætermissum quicquam putem, institutū nobis hoc opus est, sed quî in cōpendium doctrina redigatur: Contrà enim, non tam recte quàm absolute etiam illis ad unguem omnia elaborata censeo. Recentiores uero nostræq; ætatis homines, præterquam quod eos attingere non curant, etiam (proh pudor) uanitatis accusant, unde cōmentationis huius cōsilium cœpimus: his quidem cōpendium, quod ut uerisimile est, quærunt, nobis uero exercitiū futuram: Absurdum enim est rhetoras forensiū rerum præceptis breuibus, ac ueluti coambulonibus (sic enim uocāt) quibus legum quidem omniū summam quandam ad usum expedita tenetur, uti, nos autem eadem negligere: Quanquam illi non momentum solum & perexiguū, sed iustum cogitandi reputandiq; negocij tempus prorogare sibi possunt: nobis contrà, uel nunquā, uel perraro sanè facultas ea datur: quando in morbis quibusdam, recusare cunctariq; sæpenumero absque graui discrimine non licet: unde recte admodum Hippocrates ὀξὺν τὸν καιρὸν, id est, subitariam ac pernicem esse occasionem, docuit. Illos siquidem in solis propemodum urbibus usus occupat negociorum, ubi magna librorum copia est: Medicis uero non in urbibus, agris'ue, aut solitarijs locis tantum, sed iam & mari, in ipsis persæpe nauibus, repentium morborum necessitas incidit, in quibus mora uel interitum, uel extremum periculum adfert. At uero, uel rationem, uel ipsam per singula materiam medendi uniuersam memoria tenere, nihil magis arduū, & nullus tam impossibilis queat esse conatus: hinc epitomen illam parauimus, è priscorum medicorum monumentis consarcinatam: Neq; enim ex nobis natum quicquam adiunximus, paucis quibusdam exceptis, quæ in arte exercenda notaui, & experientia deprehendi. Plerisq; uero medicorū illustriū scriptis cōgressus Oribasij præsertim (qui & ipse sua aliunde decerpsit, uniuersam in eis medendi ratione cōplexus: nam post Galenum, & iuniores etiam Galeno fuit) præcipua ex omnibus delegi, morbo nullo, quantū id fieri potuit, prætergresso: Nam illud in septuaginta libros diuisum Oribasij uolumen, medicinæ quidem argumētum omne tenet, Sed parare tam immensum opus haud cuiusuis est, Epitome uero ad ipsius filiū Eustathiū scripta, quæ ab integra morborum omnium tractatione multū abest, etiam cæ-

Exordium abruptum.

terarum disputationem imperfectam habet, nec causis, nec differentijs interdũ etiam nec curatione ipsa, & alijs etiam quæ cõmemorari solent, plene & cõsummate perscriptis. Hoc uero quicquid est opusculi, morborum omne genus uel in similaribus, uel instrumentarijs corporis partibus, uel partium continui dissolutione uisuntur, cum notas, tum causas, tum curationes cõplectitur, neq; in summa tantum, sed ubicunq; res ipsa ferebat fusius etiã. Ante hoc uero idem, de tuenda sequunda ualetudine perscripsimus negocium totum. Postremo de simplicium medicamentorum uiribus compositisq; sermonem fecimus.

QVIDAM SEPTEM TOTIVS OPERIS VOluminum (uniuersum enim opus in septem libros diductum est) scopi.

SCOPVS LIBRI PRIMI.

In primo quidẽ uolumine, uniuersam quæ ad sequundã ualetudinem tuendam spectat, materiam cõperies, & affectionum, ætatibus, temporibus, temperaturis, & alijs quibusdã peculiarium, tum præcautionem, tum emendationem, facultatesq; ac usus omnium alimentorũ, quemadmodum in capitibus explicauimus.

SCOPVS LIBRI SECVNDI.

In secũdo uolumine de febribus singulis docetur, præmissis quæ huc conferunt omnibus, uidelicet excrementis superuacaneis, diebus decretorijs, & alijs earundem indicijs, subiectis quæ has febres comitantur symptomatis.

SCOPVS LIBRI TERTII.

In tertio uolumine de affectionibus per singulas corporis partes, à summa capitis coronide, ad imam usque pedis plantam, extremosq; ungues ingruentibus, agitur.

SCOPVS LIBRI QVARTI.

In quarto uolumine de his quæ forinsecus corpus impetunt malis, & ueluti in aperto cõstitutis, quæ non in præscriptis, sed in plerisq; corporis partibus insurgũt, sermonem facit. In quo de lumbricis quoq; & dracontijs tractatur.

SCOPVS LIBRI QVINTI.

In uolumine quinto de his quæ uenenum ictu morsu'ue relinquunt, inibiq; de rabiosi canis morsu petitis, & affectione hydrophobica (quo morbo à cane rabido morsi capiuntur, & aquam perinde atque rabiosi canes

canes horrent) deę canis non rabidi, hominisę morsu: inter quæ de uenenis pariter & alexipharmacis, hoc est contra uenena præsidijs, tractatio fit.

SCOPVS LIBRI SEXTI.

In uolumine sexto quæ ad Chirugiam attinent omnia, siue secundum carnem, ubi quæ ad tela extrahenda spectant comprehenduntur, siue secundum ossa dicitur, inibię de facturis & luxatis agitur.

SCOPVS LIBRI SEPTIMI.

In uolumine septimo omnium medicamentorũ cum simplicium tum compositorum uires continentur, præsertim eorum, quorumcunę in superioribus sex libris facta est mentio, recitatione maxime maiorum, puta eorum quæ præparationes appellantur, neque enim in eodem omnes, quorũ sparsim meminimus, ne doctrinæ fiat confusio, ordinare possumus, ut quærens quispiam unam aliquam plures'ue nobilium pręparationum, facile reperiat. Postremo quæ ad compositiones medicaminum inijciunur, & de succedaneis speciebus dicitur, ita ut uniuersus sermo ad ponderum & mensurarum rationem transferatur, exordientes à prima litera.

HYPOTHESIS LIBRI PRIMI.

Primo huius operis uolumine uniuersam de tuenda sanitate materiã prosecuti sumus, ceu iampridem in præfatione ostensum est, & deinceps denuò per capita dicetur. Illud autem ingenue fateri libet, magnam partem eorum, quæ primo & secundo libro tractantur, huc ex Oribasio traductam: nolumus enim propriam laudem ac gloriam quærere, uerum ex omnibus utilitatem deglubere. In reliquis quinque libris minima tantum ex illius monumentis digesta sunt.

CAPITA LIBRI PRIMI.

PAVLI AEGINETAE MEDICI PRAESTANTISSIMI, DE ARTE MEDENDI LIBER PRIMVS, ALBANO TORINO VITODVRENSI INTERPRETE.

De his quæ in fœtura prægnantibus accidunt, quoq; nutricatu alendæ sint grauidæ. CAP. PRIMVM.

VVM fœminas utero gerentes eiuſmodi magna
ex parte caſus affligent, corporis ferè totius redun
dantiarum moles, iugis uomitus, ſputatio, eroſio-
nes ſtomachi, & horror denicq; cibi: operę omni-
no precium me facturũ arbitror, ſi ſuppetias, qui-
bus eis ſubueniatur, ſcribere aggrediar. Vtantur
itaq; præſenti cõmoditate: inambulationibus, ali- *Ratio uictus.*
mentisq; haud magnam in partem ſuauibus, ruſi
coloris falerno, quod pariter & ab odore commendetur, in primis autem
luſtrico: cæterũ potationi perpetuò non niſi mediocri indulgeant: Quip
pe hæc omnia tum ſuperfluitatum ſaburram, tum crebram quoq; uomi-
tionem non dico compeſcere, ſed arcere etiam conſueuerunt. Atqui medi *Medicamenta.*
camentorũ in eadem affectione prouinciam pulchre ſubeunt, ſanguina-
lis herba, quæ πολύγανον græce uocatur, aqua elixa & epota: pariter &
anethum, radixq; pontica, uernaculo ab indigenis gentis ſuæ uocabulo
Rha appellata: hæc indiſcriminatim tam ante q̃ à cibo, cum prima tum
ſecũda menſa, ſumi utiliter poſſunt. Forinſecus autem præcordijs cœnan-
then, ſylueſtris punicæ florem balauſtium, trifolij (ſic enim κύτισον inter-
pretor) ac ſmyrnij comam, fœniculiq; ſemen, cataplaſmatis modo appli-
care expedit. Neq; uel tantillum intereſt utcunq; miſceas, cum palmulis
ne, an uino ueteri, modò loco prædicto imponas. Hoſtioli præterea uen
triculi lancinationibus (quos καρδιωγμοὺς Græci nuncupant) aquæ cali- *Cardiogmi medela.*
dæ potio, deambulationes tranquillæ, præcordiorumq;, quod è molliore
lana conficitur, ſceparnon, ſæpenumero ſuccurrũt. Faſtidioſas & ab edu *Faſtidij & malatiæ cura.*
lijs appetitus auerſione laborantes, diuerſi generis dapibus ueſci, amylo
arido, hoc eſt, placentis, aut alijs nonnullis ex tritico eſculentis, genioq; li-
berius indulgere hortando, reſtitues. Peculiariter uero & magnifice hæc
grauidis conferũt, quę telluris glebam deglutire geſtiunt, quemadmodũ
in malatia, quam Græci κίσσαν, id eſt picam indigitant, quæ circa tertium à
cõceptu menſem ideo plerunq; ingruit, quod nequeat tum partus, ob im-
becillitatẽ, omne quod à locellis nutrimenti cauſa recipitur, neq; cõficere

neq̧ consumere: superuacanea, ob eam causam, ac uaria in stomacho retrimenta (quibus περιττώματα græce nomen est inditũ) ueluti strues cōgeruntur: unde tam diuersarũ, tamq̧ portentosarũ rerum nascitur prægnantibus appetitus: Verbi gratia, carbonũ extinctorum, cretæ cymolcæ, & id genus innumerosorum fermè: ex qua ratione nomenclaturam hanc id malũ inuenit, ob picturatã illam scilicet eius auis uarietatẽ, uel quod istiusmodi affectus illam subinde auem impetat. Aescæ porrò desiderium exercitationes & longiusculæ peregre profectiones restituũt. Quod si qua prægnans mulier genialiter uictitare, lautiusq̧ cuticulã curare assueuerit, hæc subitas nulla commoditate subibit motiones. Datur præterea cibum abhorrentibus nonnunq̃ potus acrimonia quadam imbutos, præsertim sinapi, degustare. Aduersus pedum tumores, præsentissima cum utilitate, solastrum, quam anthyllidem uocant, in aceto maceratum, & brassicæ latioris folia, necnon & creta cimolea ex aceto illita, alumen pariter ex aceto, adhibentur. Prosunt item mala cognomento Medica, quę & citrea dicuntur, in aqua lauandis pedibus elixa.

Vnde uterum gestantiũ pica.

Quæ anorexian tollant.

Contra pedum tumores.

Mala medica.

Quemadmodũ nutricem seligere, & uictitare conueniat. Cap. II.

Vper nutrice igitur, quæ nulli uidelicet præter naturam affectioni obnoxia sit, accurate prospiciendũ est, quæ scilicet neq̧ natu grandior, neq̧ iuuenis admodũ: ita tamen, ut minima quidem natu, lustra ad minus quinq̧ numeret, maxima uero septimum non excedat: pectore latiore atq̧ procero: mãmosior esto, papillis neq̧ conniuentibus, neque curuitate auersis: reliquo corpore quadrato, quod est, neq̧ ualde obeso, neq̧ supra modum gracilento. Magnifice porrò iuuabit infantem, non ita pridem peperisse nutricem, & præcipue masculum: uitet cane, ut ita dicam, peius & angue arefacientia immodice, salsa, acria, acerba, acuta, amara, uehementer calorifica, graue admodũ olentia, quęq̧ odore nimis insignite fragrãt, cõdita, aliaq̧ id genus acredinem prę ferentia. A concubitu præterea frugi nutrix sedulo abstineat. Manus ac humeros ungendo, texendoq̧ exerceat, necnon in ulnis huc illuc infantem gestando, quem tamen non nisi trimestrem & quadrimestrem ulnis susq̧ deq̧ ferendum censeo.

Nutricis ætas, & liniamentũ.

Quæ uitanda nutrici.

Quî lac nutricis examinandum sit. Cap. III.

Rimum bonitatis honorem lacti tribues, si obesitate, copia, colore, odoratu, sapore, symmetron, hoc est mediocre cõspicitur. Inculpatum item, neq̧ incommodum illud quoq̧ iudica, quod dum super pollicis unguem, nitoris contemplandi gratia, instillatur, flexo ungue, nec ocyus, nec serius delabit. Atqui istoc etiam modo bonitatis periculum facere cõuenit: Lac emulctum uitreo uasi, minus capaci, infundito, digitisq̧ circumactis frangito, deinde quoad coaguletur quiescere permittas: si tum minus casei, quàm seri in eo appareat, hoc parum frugi ducito. Penitus uero diuersum concoctioni renititur. Optimum uero, quod inter utrunq̧ excessum mediocritatem obtinuerit.

Trutina lactis.

Quomo

Quomodo lactis uitia emendentur. Cap. IIII.

Actis uero malicia isthac ratione corrigit̃: si iusto obesius sit, uomitionibus pituita eximenda est, quod quidẽ munus aceto mulso pulcherrime committitur. Oportet autem nutricem ante cibũ laboribus extenuare, cui negocio, origanũ, hyssopus, satureia, scandix, thymus, exiguum raphani, & salsamentum uetus cum oxymelite, accõmodatissima, ne dicam necessaria sunt: Sin aũt acrius, & tenuius lac ipsum compareat, tum laboribus numerosis subleuare, sorbitionibus, porcellinisq; carnibus nutricem ali, conuenit. Potus aũt ipsius defrutum esto, & uinum dulce. Quod si lac parcius reddatur, non sorbitionibus modò, uerũ largius etiam ac liberalius genio indulgere res ipsa postulat, merumq;, ut dixi, suauius, bibendum: pectus & mammæ studiosius cõfricentur. Quibusdam cucurbitula loco adhibita manus auxiliares præstitit. Medicamina uero quæ eiusdem liquoris pariundi facultatẽ habent, tametsi usui nõnihil, proficuaq; esse intelligã, crebro tamen eis uti, quod uiolẽtius quàm par sit eliquãt, minime præcipio: Eius generis sunt, quum semen, tum radix fœniculi, ptisana, cytisi folia, uino aut ptisana decocta, papauer nigrum, dulce, anethum, pastinacæ syluestris tam semen quàm radix, quæ quidem aqua calida macerata exhibenda sunt. *Generantia lac*

Cuiusmodi pusionis educationem esse oporteat. Cap. V.

Rimum sanè alimentũ quo pueruli recenter in lucem editi uesci utiliter possunt, est mel: exhibendum itaq; prę cæteris esculentis omnibus: mox deinde etiam lac, bis in die, uel ad summum ter. Vbi uero alacer iam, & ad sumendum promptus uidebitur, & spem concoquendi præbeat, iam tum minus replentibus edulijs ali expedit. Nam si per imprudentiam innumeris dapibus infartiatur, somnolentior confestim euadit, segniorq;, uentre saburrato inflatoq;. Lotium inde quoque aquosius redditur: quibus ego tum ne tantillum quidem exhibendum censeo, sed biennio integro lacte, deinde plenioribus cibarijs ali, sufficit.

De exanthematis, id est, pustularũ eruptionibus, quæ puello oboriuntur. Cap. VI.

Væcunq; circa summam pusionis cutem florescunt, principio quidem ęqui boniq; facienda sunt: Sed ubi defloruerint bene, tum lauacris, adiecto myrto, lentisco, rosisq; medendum: dein de rosaceo, aut oleo lentiscino, cerotoq; cum cerussa uti, clementerq; atq; omnino molliter nitris abstergere competit: uehementiora nanq; subsidia tolerare nequiuerit. Vtilissimum uero fuerit & nutricem mellitissimis ferculis pasci, & uictus rationem pueri hoc modo instituí: Summo quidẽ emolumento genio puelli neq; nimis indulgetur, neq; supra modum defraudatur (iuxta enim satietas & fames officiũt.) Quod si præterea infantis aluus durior & astrictior sit, melle cibo adiecto nutries: at si ne tum quidem oletum fecerit, ægerrimeq; cunniat, resinam te- *Satietas & fames obsunt.*

rebinthinam ciceris magnitudine adijcito: Si contrà lubricus fuerit pueruli uenter, milium impendio quam compescendo prodest.

De tussi & coryza infantis. Cap. VII.

Vando autem tussis aut destillatio (quam coryzan uocant) infantem impetit, mellitismis (quod est, ecligmatis ex melle) utendũ est, caput multa prius calida aqua ablutũ, mox magna mellis copia perungi, postremo lingua digito molliter cõprimi debet: mirum enim dictu, quantam pituitæ uim ea ratione euomet.

De pruritu puellorum. Cap. VIII.

Vod si pruritu (gingiuarum'ue cõmorsionibus) puellus torqueatur, non fomentationibus modò, sed abundanti quoq; unctione ex oleo crudo, non sine modico ceræ liquefacto, utendum censeo.

De dentitione, siue dentiũ productione. Cap. IX.

Irca mensem ferè septimum pueris dentes plerunque proueniunt atq; prorumpunt, quo quidem tempore gingiuarũ, maxillarũ, tendinumq; phlegmonæ, quod est inflãmationes, non raro neruorum etiam conuulsiones, infestant. Tunc temporis neq; pusillo quicq;, quod multo aut difficili conatu cõmanducadũ sit, exhibere oportet. Cæterum gingiuæ digitis à balneo assidua quadam fricatione palpandæ, gallinaceorumq; adipe, aut leporino cerebro emolliendæ. Vbi uero iam dentes emicant atq; prosiliunt, lana delicatior atq; syncera ceruici, capiti & maxillis applicãda: quæ, embrocha quoq; ex oleo dulci ac calido, fouere, auditorijsq; id meatibus instillare, congruit. Quo tẽpore infantẽ uberiore uictu nutrire, necnõ & calida lauare cõuenit. Porrò si diarrhœa, alui fluore, quoq; infestetur, aluum epithematis cõpescere, quæ comprimendi facultate prædita sunt, emoliendum, inspergentes lanæ uel cyminum, uel anethum, uel apium. Profuerit aũt & semen rosarũ inserere, & uniuersum simul feruefactũ arefacere. Si uero aluus sui oblita officij nihil deijciat, melle in balani formã redacto, aut nepetæ farina cum melle illita, clementer irritetur. Puto autem efficaciter cõuulsionibus puerorum herbam quam heliotropium Græci, solarem Latini dicunt, aqua elixam opitulari, si eo puerulum decocto laueris. Expedit autem multo magnificentius, si oleo irino, cyprino aut sicyonio illitus, tantus quantus est, incaluerit. Atqui ubi iampridem dentes erupuerint, si digitos morsu sauciat, utile fuerit iridis radicẽ coctam, neq; admodũ siccam cõtinere, id quod & ulceribus quoq; præsidio est. Butyrũ pariter cum melle illitũ ei malo succurrit. Postremo, gingiuarũ pruritus salsamẽti ueteris caro lenit.

Quibus in dentitione gingiuæ fricandæ.

Quomodo diarrhœa sistenda.

Quẽadmodũ aluus molliẽda

De oris ulcere, quam Aphthan Græci nominant. Cap. X.

Lcus quoq; oris, cui Aphtha apud Græcos cognomentũ est, nuper natis plerũq; incidit, aliâs quidem subcandido, aliâs rubescente, nonnunq; atro colore, & qualis in adustorum crustis uidetur, quod omnium periculosissimum, & maxime letiferum dicitur. Cui præsidio iris est cum melle, aut arida, si siccam inflare

malis.

malis. Pulchre itidem ſubuenire conſueuerunt roſarum folia contuſa, pariter & earundem floſculi. Crocus, puſillũ myrrhæ, galla, thus, cortex thuris, aut unà ſimul, aut priuatim ſeorſimq́ꝫ, melle irrigata ac excerpta. Præterea aqua mulſa, quod Græci μελίκρατον nominant: & mali deniq́ꝫ Punici dulcis cremor puerorum aphthis ſuccurrere moliuntur.

Ad fœmorũ intertrigenes. Cap. XI.

ADuerſus intertrigines (quæ Græci παρατρίμματα, Romani nunc attrita, nũc confricata membra appellant) fœminum myrtus ſicca, & cyperus, & roſæ, magno cõmodo inſparguntur.

Contra aurium humectationes. Cap. XII.

HVmecta auriũ uitia, lana ex alumine indita, arefacito: uel œnomelite, quod eſt uino mulſo, uel uinum perantiquum in aurem inſtillato, uel crocum deniq́ꝫ ex uino tritum ſtillatim immitemus.

De capitis infantum ardoribus, quos Syriaſes uocant. Cap. XIII.

INflammatio partium circa cerebrum & eius panniculos membranas'ue (quos μήνιγγας Græci nuncupant) in infantibus, ſyriaſis eſt. Concauum fit in ea ſynciput, concaui itidem cum pallore oculi, accedit etiam totius corporis ariditas. Succurrit huic malo infantium ſyncipiti cum roſaceo luteum oui (quem uitellum dicunt ſiue rubrũ) pigmenti modo impoſitũ, ſic tamen ut aſſidua mutatione renoueẽ.

Aliud contra Syriaſes præſidium.

Conuenit eidem quoq́ꝫ loco, caluariæ ſcilicet, infantium, herbæ, quam Græci aliâs heliotropium, aliâs ſcopiuron, Latini ſolarem appellant, folia, cucurbitę ramenta, cucumeris, quem peponem uulgo nominant, adiacentẽ carni pelliculã, aut hortenſis ſolani cum roſaceo cremorẽ, imponere.

Puellorum & reliquarũ deinceps ætatum, uſq́ꝫ ad eam quæ uigorẽ tranſiluiſſe uidetur, educatio. Cap. XIIII.

SI iam ablactati fuerint infantuli, relaxato utcunq́ꝫ animi freno, ſuo modo in hilaritate, animiq́ꝫ ſecuritate uitam ducere, permittentur. Exercitia ludicra, leuiaq́ꝫ, nutricatus item minime ponderoſi, ſunt admittenda. Verum ſimulatque ſextum iam, primum'ue ſeptennium attigerint, tam ſanè puelli, quàm ipſæ quoq́ꝫ puellæ pædotribis manſuetis, non immanibus tyrannis, at humanis committendi ſunt. Ei nanq́ꝫ cum ſumma animi tranquillitate ac gratia, tenellos animos cum literis tum moribus pulchre imbuunt: Et certe animorum ſecuritas, relaxatioq́ꝫ, haud parum ad uegetam corporis educationem momenti adferre liquidò conſtat. Duodecimum pueri natalem ubi iam peregerint, Grãmaticos & Geometras uiſitare, corpus ipſum in palęſtra exercere, calcaribus nonnunquam additis, neceſſum eſt. A quarto & decimo anno ad uigeſimũ uſque primum mathematicis ac philoſophicis rationibus ſedulam nauẽt operã, & difficiliora magis exercitia, pro corporis fortitudine, ſubeant, quò animũ ac corpus iuxtà exercitates, à Veneris ſtimu

Circa primũ ſeptennium & pueri & puellæ literatoribus tradantur benignis.

Quâ ætate ſeriis ſtudiis incumbendum pueris.

lo coërceantur. Illis tum eligenda & præstanda sunt tua munera Bacche. In summo uero ętatis incremento, absoluta numeris omnibus uictus ratio tum animi tum corporis exigit, proinde nullo non exercitioru͂ specie utendum, maxime quibus singuli operam dare consueueru͂t. Cibos abundantiores, plenioresq́ue, inculpatę alimonię, usurpent. Quibus uero iam ætatis suæ status senium uersus declinat, ijs uictus philosophicus & frugalior tam animi quàm corporis impendiò confert. Cæterum exercitationes, omne genus, pro ætatis ratione perpetuò relaxandæ sunt: deq́ue pleniore alimento, pro inclinationis modulo, usq́ue subtrahendum, frigore iam eorum habitudinem corripiente.

Aetatis habenda ratio.

De frictione præparatoria, quam τὴν παρασκευαστικήν Græci nominant. Cap. XV.

Xercitationem mediocris quædam corporis calfactio præcedat, syndone crudiore scalpentes, mox nudis etiam palmis oleo madentibus confricantes, tantisper quoad abunde calefiat, & mollius reddetur corpus, floridoq́ue rubore suborto, iusti ac decentis habitus moles inducatur.

De exercitationibus. Cap. XVI.

Ehementior corporis agitatio siue motus, exercitatio est: meta au͂t uehementiæ esto, animę ad spiritudinem alteratio. Exercitationes porrò instrume͂tales corporis partes pręparant, quo minus afficiantur, et robustiora atque infracta ad operationes quasq́ue reddan͂t: ad hęc, ut cibi ualidius ab ijsdem attrahantur, promptius permutentur, & inde alant liberalius, emoliun͂t, ob inductu͂ ex uehementi pulmonis motione feruorem. Præterea no͂ meatus tantum expurgant, sed redundantias etiam corporis fermè omnes, ueheme͂tes pulmonis motus, conficiunt & euacuant. Quoniam ergo inculpatior alimenti in corpus, eiusq́ue partes distractio (quæ uulgò digestio, Græcis ἀνάδοσις dicitur) fit, quum nulla neq́ue plenitas, neq́ue ulla etiam cruditas tam retrimentorum, quàm humorum siue in uentriculo, siue in intestinis accumuletur, (periculum quippe ingens, ne ante in totius animantis partes rapiantur, quàm coctura probe conficiantur) liquet exercitationes oportere cibi susceptionem præcedere. Porrò opportunitatem atq́ue adeò temporis occasionem lotij color arguit: quippe aqueum, crudum etiamdum succum ex uentriculo redditum præfert. Rubrum uero ac biliosum, concoctionem iampridem ad unguem absolutam insinuat. Quod uero utcunque ac modice pallet, inchoatā nunc primum cocturā portendit. Tum igitur exercitationibus manus admouendæ, uesica prius uentreq́ue exonerato.

Exercitij fructus.

Labor cibum præcedat.

Concoctionis & cruditatis notæ ex lotio.

De omnibus exercitationum generibus. Cap. XVII.

Niuersæ semel exercitationi commune id est, quod ex seipsa animantibus caloris augmentum excitat, facitq́ue. Peculiare uero est, quod singulis speciebus discernitur. Valens quidem (quam

Vehemens exercitatio.

εὔτονον

εὔτονον Græci uocant) hoc est, uiolenta, & robusta exercitatio, musculos & neruos ad robur præparat: cuius farinæ sunt, fodere: ingenti onere subleuato, aut eodem in loco manere, uel paululum procedere. Accliuis, longaque pro cuiusque uirili inambulatio, huius quoque generis est. Tum si quis per funem manibus apprehensum scandat, atque id genus ferè innumera. Sed quæ celeritate, citráque robur & uiolentiam peraguntur, sunt cursus, umbratilis armorum meditatio, duorum cum summis manibus concertationes, ἀκροχειρισμοὺς Græci nominant. Iam quæ uel coryco, uel pila fit corporis exercitatio, huius quoque generis est. Robusta uero exercitatio celeri non raro componitur: quæcunque enim robustæ exercitationes sunt, ijs omnibus ut uehementibus quisque utatur, motionis modò celeritatem adijciat. Porrò exercitationum genera alia lumbos potius quàm brachia, aut crura, exercẽt: alia spinã totam, aut thoracẽ modo, modo pulmonem. Exercitetur autem quisque donec corpus intumescat, & color ille floridus appareat, motionesque ualidas æquabiles ac promptas edat: inter hæc etiam sudorem calidum cum uapore misceri cernes, tam diu omnino exercitationi indulgendum, neque antea desistendum, quàm ubi quiddam memoratorum senseris immutatum: Verbi causa, si contractior paulò corporis moles, tumorque uidebitur, interdicenda confestim corporis exercitatio. Neque minus certe, si coloris gratia marcescit, euanescitque, quiescendum est. Iam si motionis quippiam collabi olfeceris, protinus utique desistendum est. Itidem si sudoris ulla, uel quantitatis, uel qualitatis alteratio, puta si minor, uel frigidior sit, exercitio uale protinus dicito. Mox oleo circumfuso fouere, recreare, ac deinceps recreatoria, ἀποθεραπευτικὰ Græcis nuncupata, ceu pædotribæ uulgò faciunt, fricatione uti conuenit.

Exercitationes ualidæ. — *Exercitationes citæ.* — *Finis exercitij.*

De frictionum, secundum quantitatem & qualitatem, generibus. Cap. XVIII.

EX frictionibus, duræ quidẽ ac uehementis uis est stringendi, atque indurandi: Mollis uero, cum laxandi, tum corpus emolliendi: proinde quæcunque corpora non ad amussim temperata, laxiora sunt, duriter: quæ uero coacta magis & tanquam compacta, molliter ac clementer fricare, congruit. Atqui si quis temperato sit corpore, perspicuum sanè est hunc neque leniter, neque uehementer esse confricandum, imò summa ope niti decet, quo utrunque uitemus excessum. Preterea multa eademque dura fricatio adhibita, molem corporis cõtrahit: Ediuerso, exigua mollisque in molem attollit. Tria quippe frictionum discrimina, quæ à quantitate sumuntur, si tribus quæ à qualitate ducuntur, copulaueris, nouem syzygias absolues, perinde atque in subscriptione sequenti, tanquam in tabula, liquidò uidere licet. Vna quidem frictionum secundum quantitatem: uerbi causa, multa, tribus qualitatum coniugata, duræ inquam, molli & mediocri. In duritia tres constituit differentias. Contrà exigua siue pauca fricatio, ternis eisdem, ternas producit alteras.

Exercitationũ uires.

Mediocris uero qualitate ijsdem tribus connexa, tres alias efficit, quemadmodum subscripta figura licet liquidò cernere.

	QVANTITAS	QVALITAS.	GALENVS. QVALITAS	QVANTITAS.
I	Multa	Dura.	Dura	Pauca.
II	Multa	& Mollis.		Multa.
III	Multa	Mediocris.		Mediocris.
IIII	Pauca	Dura.	Lenis	Pauca.
V	Pauca	& Mollis.		Multa.
VI	Pauca	Mediocris.		Mediocris.
VII	Mediocris	Dura.	Mediocris	Pauca.
VIII	Mediocris	& Mollis.		Multa.
IX	Mediocris	Mediocris.		Mediocris.

De uociferatione & exclamatione. Cap. XIX.

Grauium sonorum fragor utilis est.

In uociferationibus nihil quidem ad rem, neq; uel tantillũ ad sequundæ ualetudinis tutelam facit, scita & cõcinna plausibilisq; modulatio: Sonituum autem grauiorũ fragor tantopere conducit, ut iugi exercitatione usui accõmodandum censeam. Ea quippe ratione, plurima aëris uis in corpus per respirationẽ attracta, nõ tam thoracem quàm uentriculum, totiusq; corporis meatus expandit, diducit atq; disponit: quapropter inter legendum superflui etiam humores identidem excernũtur, legentibus quidem sonorosius non absq; contentione, frequẽtius, idq; per sudores: Iis autem qui mansuetius uocem intendunt, per abditam ac obscuram uniuersæ molis exhalationem, fit etenim screando per attenuationem plurium retrimentorũ, puta sputi, mucci, phlegmatis excretio atq; expensa. Quidnam igitur aliud præsentioris præsidij, ijs qui præ algore recalfactionem desiderant, adhibebimus, quàm sedulam respirandi functionem? Legendum itaq; subinde esse arbitror, totiusq; tum corporis mole remissa, tum carne liquata, arteriam, reliquaq; spirandi instrumenta in concinnam raritatem diducendo, per cæteras uocum grauiores functiones uerba facere conuenit. Neque id uero temere, nihil pensi habentes, agendum: sed corpore prauis, corruptisq; humoribus exorte, stomacho immensis euidentibusque cruditatibus carente, tum denique modulari, ac uocis exercitationem aggredi expedit, ne plures uitiosi halitus atque uapores in uniuersam corporis molem eiusq; partes distrahantur.

Clamosa lectio

Mitior lectio.

Cuiusmodi affectus exercitationes excipiant. Cap. XX.

Vlcerosus quidem affectus à retrimentorum copia, tenuium simul & acrium prouenit. Tensionis uero lassitudo nullam, de qua ratio ulla sit habenda, superfluitatem, corporibus incumbere portendit. Verum in lacertis atque neruis, affectio quædam effectricis causæ potestatem præferens, residet. Inflammatiua uero, qua

qua nimirum partes ueluti contusas aut phlegmone obsessas sentimus, tum potissimum incidere insueuit, quum musculi supra iustum excalfacti, attraxerint quippiam ex circumfusis sibi redundantijs. Est porrò & alia affectio, quarta: quæ quidem incidit, dum plusquã par sit, musculi exiccantur, sicut squalens contractumq; corpus appareat, & ad motiones quodammodo pigrum. Cæterum ulcerosæ lassitudinis remedium est, si quæ redundant secernas & euapores, frictione multa mollíq;, oleo non parca manu infuso, à quo omnis adstringendi uis abest. Altera uero defatigatio, in qua tensio sentitur, hoc sanationis propositum habet, quam Græci χάλασιν, id est laxationem dicunt. Laxatur itaq; & remittitur quod distensum est, frictione exigua pariter & molli, ex oleo dulci, tranquillitate item & quiete, lauationibusq; tẽperatis, & pluscula deniq; in calidis undis mora: si iterum atq; iterum hoc modo lassum laueris, plurimum sanè profueris. Tertia lassitudinum phlegmonosa, sanationis treis sortita scopos est: Superuacanei uidelicet excrementi euacuationem, extenti relaxationem, & inflammationis refrigerationem. Oleo igitur copioso, tepido, frictionibus mollissimis, medij temperamenti aquis longa & diutina mora, illiusmodi lassitudinibus succurritur. Pari modo & multa quiete, prẹsertim continua. Quartus affectus, primo quidem die nihil sanè eiusmodi mutationis, cuiusmodi meminimus, opus habet, excepta calidiore aqua, quæ lente adstringere festinat. Postera dies recreatoriã (quam apotherapiam dicunt) exercitationẽ postulat. Lauacris præterea protinus exiliant, maxime ubi gelidam aquam subierint. Omnes postremo defessi, alimento refici quamprimum desiderant.

Vlcerosæ lassitudinis præsidia.

Tensiuæ remedia.

Inflammatiuæ defatigationis, tres sanationis scopi.

Quartæ lassitudinis subsidia.

De cutis astrictione. Cap. XXI.

Cutis constypatio (quam στέγνωσιν Græci nuncupant) uel meatibus obstructis, uel illis ipsis densatis incidit. Obstructio uero & obduratio illa è lentis, crudis, crassisq; humoribus originẽ habet, quum uidelicet confertim ad cutem ruunt. Densatio uero modò ab ijs quæ refrigerant, modò astringentibus, & nonnunquam ab arefacientibus conciliatur. Procliue uero admodum est istuc deprehendere, denudato nempe corpore, ex albicante pallore, pariter & ex cutis tum duritie, tum etiam eiusdem densatione, & quod inter laborandũ quis ẹgre tandem incalescit. Medetur huiusmodi quidẽ affectioni perpulchre excalfactio: minus itaq; prolixis exercitationibus, lauacris uero calidioribus, indulgendum. In solio porrò egelido mora diuturnior non fit, sed neq; aqua etiam in qua lauatur fit admodum gelida. Cæterum induendi iam, oleo prius aliquo, mediocrem calfaciendi uim habẽte, dulci, ac tenui, perungantur. Postremo, cutis densitati sanandæ satis efficax remedium oleum anethinum censetur, prẹcipue si ex uiridi anetho concinnatum fit: Hoc ipsum & oleum, quod ex abietis semine populó ue constituitur, efficacissime præstare asserunt.

Obduratio unde.

Densatio unde

Cõstypationis densationisq; curatio.

De spontinis lassitudinibus. Cap. XXII.

Vandoquidem ulcerosus, ut dixi, affectus ex uitiosa succositate acrium retrimentorũ nascitur: ea si exigua fuerit admodũ apotherapiæ modo exercitatione corrigitur: sin uero grandior altius radices egerit, huic tum exercitationem, tum omnem penitus motionẽ interdicemus, imò quietẽ, somnumq́ præscribentes, abstinentiam per integrũ diem præcipiemus: deinde aduẽtante uespera, liberaliore oleo perunctos, & mediocriter temperato lauacro lotos, alimentis optimi succi, sorbilibusq́ tenuiter alemus. Minime uero gentium Bacchi muneribus eosdem defraudauerimus, quoniã semicrudes (si quid aliud) cõcoquunt humores. Et si beneficio eorũ, quorũ meminimus, symptoma cessauerit, ad institutũ iam olim receptum, priscamq́ consuetudinem, ceu ratio postulare uidetur, hominẽ reducere cõuenit. Quod si sequẽti quoq; die perdurauerit, iam tum de ualẽtiore auxilio dispiciendũ est. Quippe si uiriũ robur permiserit, alterũ ex duobus, aut uenam secare, aut euacuare, expedit: atqui utrum alteri præferendũ, inq́ rem potius fuerit, discernendum: In inualidis enim parumq́ robustis, à uenæ apertione prorsus abstinendum est. Sed ut non expedite, & ne quid nimis, ita cum modo subpurgandum est. Vbi uero crudorum succorũ moles infestarit, tum neq; uasa aperienda, neque purgandum, neq; exercitationibus deniq; uacandum, imò ne moueri quidem neq; lauari contulerit. Verum omni in quiete, hoc modo affecti, seruãdi sunt. Epulis item ac potionibus, medicaminibusq́, quibus extenuãdi dissecandiq́ potestas, absq; euidenti calfactione, utendum. Eduliorum itaq; loco oxymel, ptisanæ exiguum, interdum aquam etiam mulsam, exhibebimus. Quum autem cunctis in hac conditione constitutis hypochondrium suspendi, inflariq́ procliue admodum sit, (quoniam quicquid eis offertur, prompte flatuosum redditur) operæ omnino precium fuerit dapibus piperis aliquid confundere. Præstat autem inprimis Diospoliticum medicamentũ usurpare. Sed & illud quoq; quod è tribus piperũ generibus constat diatrionpiperion, quasi διὰ τριῶν πεπέρεων dicitur, appositissimum sic affectis fuerit remedium. Vtilissimum eis fuerit oxymeli. Pro potu apomelite, hoc est, cremore ex fauis aqua ablutis, utendum censeo, potissimum ubi utcunq; subacuit. Vinis item quæ leuiter subacescunt. Nutrimentis præterea quæ absque calore extenuant: cuius generis habetur capparis, quem Romani Persicum sinapi dicunt, uel ex oxymelite, uel ex oleo et aceto pariter sumptus. Tensionis defatigatio, dum nõ ab exercitatione proficiscit, nimietatẽ quandã solidas animantis partes expandentẽ, insinuat. Cæterũ neq; quenq́ fugere, quia luce clarius, potest, quod quandocunq; sanguineus humor nimia abundarit copia, eum incisa uena detrahere, uel malleolũ ferire præsentissimũ est remedium. Spontanea uero lassitudo, in qua phlegmones sensus est, ne unius quidẽ atq; alterius horæ, nedum duorũ triumue dierũ interuallo, moram sustinet, nisi enim quispiã sanguinis missione occuparit atq; præuenerit, febrim

Vinum crudos humores coqt.

Vires perpendendæ.

Diatrionpiperion.

Tensiua defatigatio.

Inflammatiua defatigatio.

febrim illico inducet acerbissimam. Commodius uero, atq; adeò magis in rem laborantis fuerit, si nihil impedimento sit, bis eodem die detrahere. Sed priore quidem detractione nō ad animæ hominis usq; deliquium auferemus, posteriore uero ne animi quidē defectionem formidabimus. Si qui in ea affectione constituti sanguinem mittere supersederint, eis profecto, nisi uenti ualde secundi flauerint, naufragium factum putabis.

Cuiusmodi rationem uictus senectus postulet. Cap. XXIII.

GElidi quidem aridiq; temperamēti ipsa senectus est. Emendatur uero tum calorificis, tum humectādi iuxtà calfaciendiq; uirtute præditis: proinde sunt, sed nō ad lassitudinem usq;, fricandi. Alimentum autē imbecillioribus ter administrandum: circa horam diei tertiā pauxillum panis cum Attico melle: post hæc hora septima, præmissis frictionibus & exercitijs, pro senectæ modulo, balnei quoq; usu adhibito, ante omnia quidē quę aluū deijciant, mox etiā pisces atq; alites porrigemus: postremo uero in cœna, quæ inculpatos succos pariant, quæq; ægerrime corrumpātur in stomacho, exhibebimus. Vina ex melle condita libenter admitto, potissimū si quis senum uel in renibus lapillum, uel pedum affectionem, quam ποδάγραν nominant, incumbere speret, adijciendumq; huic œnomeliti petroselinum. Si quando res ipsa postulat, ea quæ in uentre pituitā prognatam incidant seligere, transeundum, ut reor, confestim ad humectantem educationem, ficis quidem ante alios cibos, & in primordio cœnę exhibitis: brumali uero tēpore caricas, nullo symptomatis sensu in dextro hypochondrio infestante, utiliter offeremus. At ubi serosa, pituitosaq; retrimenta in senio confectis corporibus suggeruntur, singulis diebus lotium mouere, & aluum, maxime ante cibum, absorpto prius oleo, subducere expedit. Sed illud liquidò constat, quod in prima mensa olerū omne genus cum oleo et garo, ex muria item oliuæ, & pruna deniq; Damascæna manducāda sunt: quod si uehementius aluus suppressa fuerit, Mercuriali & cnico succurritur: quibus non minus cōducit & terebinthina, interdū unius modò pontice nucis instar, nonnunq; duorū aut trium magnitudine sumpta: neque raro item ex oleo clyster, aluo duræ & adstrictæ saluberrimum est præsidium.

Senectutis intemperiei correctio.

Quomodo incidendum cōtumax phlegma

Ad rugatū contractumq; corpus. Cap. XXIIII.

ERugatam quidem corporis cutem reddit erui farina, unà cum uite candida commixta.

Aliud smegma indesinenter abstergens.

Ficus pingues unà cum bryonia in farinā conteruntur, eruiq; farina usta, sepiæ piscis testa, pauco melle instillato, in eundem usum contunduntur.

Vt suauiter spiret corpus. Cap. XXV.

SIcca cupressi coma contusa, piceæ cortex ungento confusus, suaueolentem corpori inducunt odorem: memento tamen ne quis matutino diluculo, unà cum indumentis iam corpori applicatis, parum uel cassiæ, uel sauinæ degustare detrectet.

Ad calfaciendum habitum. Cap. XXVI.

QVoniam habitū inſtaurari poſſe obiter inſinuauimus, ſolutus ad calfaciendū illum intrito calorifico utatur: Quod ex his cōſtat: Nepeta, ſampſucho, hyſſopo, baccis lauri, rore marino, (quam Græci λιβανωτίδα nuncupant) lapide Pyrite, ſale, fece uini combuſto, nitro, pumice, pro uniuſcuiuſq; ratione, exiguo ſinapi, uua timinia, & grano Gnidio. Poſt balneum uero calorifico utatur acopo, uino rufo ueteri, potione ex uino mulſo, pipere, rutha, & conſimilibus.

Ad uitiatum corporis colorem. Cap. XXVII.

VItiatus corporis color eximie corrigitur uita amœna blādaq;, dapibus ſucci inculpati: miſcere aūt radiculam, porrumq; cum uiridi cicere oportet. Coloris quoq; miram quandam gratiam inducit, dulcis mali punici cremor abſorptus. Vtile uero fuerit oleū adijcere, elixa in ipſo diutius bryoniæ radice: Hoc ſanè & cuticulam curat, & corpus expolit. Sciſſuris conglutinantia miſcere atq; illinire conuenit, quę abſtergēdi aliqua facultate polleāt: Verbi cauſa, farina, bulbus, narciſſi, & bryoniæ radix. Pulchritudinem quoq; coloris ipſa opulentia facit. Amygdalę item tum radix tum fructus, elixa in aqua. Cuius quidem uſus potiſſimum probatur in lauacro.

Sciſſurarum medela.

Ad liuores & fuſcedines. Cap. XXVIII.

SEnum cum liuorem tum fuſcedinem pulchre emendabimus, ſi cutem ſpiſſam, & affectionibus minus obnoxiam, habitudinemq; omnem longe calidiorē reddemus: quod quidem multo citius aſſequemur, ſi ſalibus in balneis utemur. Fuſcedinem uero ſpongijs, in raphani abſynthijq; iure ſubmerſis, fouere expedit.

Quæ dentes præſeruent cuſtodiantq;. Cap. XXIX.

DEntes, ſi quis hęc fecerit, corruptionē nō ſentient. Ante omnia quidem corruptiones ciborū uitandæ ſunt. Fugienda pariter aſſidua uomitio. Horrere item oportet eſcas dentibus aduerſas ac inutiles: cuius generis ſunt, ficus aridę, mel coctū, frangi contumax, palmulæ, & quæcunq; ægerrime conteruntur, quæq; glutinoſa ſunt, atq; fractionis adeò difficilis ut dentes uel loco dimoueant, uel eorundem ſtuporem (quam doloris ſpeciem Græci αἱμωδίαν, Romani torpedinem uocant) inducant. Cibi omnes egelidi & marcidi. Sunt uero à cœna dentes ſemper accurate expurgandi.

Aduerſus grauem auditum. Cap. XXX.

AD audiendi promptitudinem in primis conducit, meatus ſordium expurgatio, ad tempus enim retentę, linimentū madens dropace unguine, quod è pice cōficitur, in ipſum demittito, & ſimulatq; expreſſum fuerit, extrahito: Vna quippe ſic opera et meatus expurgatur, & auditus reſtituitur. Poſt hæc autem inſtar erui ad diem adhibito, obtura meatū: poſtera die detrahens, ſingulis diebus oleo amygdalino illine, aut nardino aut chamæmelino, aut adipe anſerino, aut modico

modico felle bouino. Rursum iusto tẽporis interuallo imposito, sinapi & ficu in farinam suffriatis, conformato peniculo (quod κολλύριον Græci appellant) horis duabus applica, quo deinde detracto, oleum in albuci radicis cremore, uel sola cum radice feruefactũ, concauitati infundito.

Ad caliginem oculorum. Cap. XXXI.

Vo caligine minus oculi corripiantur, ipsis egelida aqua submersis modice suspiciant, quippe acies oculorum, uidendiq́ facultas miris ita modis intenditur. Caue tamen ne unquam auara lectione delassentur. Abstinendum præterea à uino crasso, ac dulci: Epulis item, quæ diu supernatantes ægre tandem in uentriculum demigrant, quæq́ concoctioni resistunt, atq́ succos lentæ, crassæq́ materiæ gignũt. Quin & ab erucis, porroq́, & à quibuscunq́ acoris quiddam sursum transmittitur. Iam uitare pariter expedit meridianum somnum, supinumq́ decubitum, uentos ex aduerso obuiam flantes, fumum, atq́ puluerem. Infunditur porrò præsenti remedio oculis perpeti mense singulis diebus aqua, ad hunc sanè modum accurate præparata: Fœniculũ uiride, simul & aquam pluuialem uasi testaceo foris picato inijce, dein de fœniculo exempto, reliquias in eum usum reponito.

Quæ uitanda caliginosis.

De plenitate, satietatẽue. Cap. XXXII.

Vmmopere in alimentorũ satietate delinquitur, nam & si probe uentriculus suo fungatur in coquendo officio, uenæ tamen plus iusto refertæ afficiuntur, expanduntur, finduntur, oppilantur, flatuq́ infartiuntur, & mira quadam deniq́ grauedine pessum eunt: atq́, ut semel dicam, grauissimas ex satietate, uenarum'ue plenitudine (qua nihil in morbis pestilentius) ægritudines prouenire perspicuũ est. Ventris porrò plenitas, quanq́, eo quod redundantias uel uomitione, uel alui deiectione excernit, multò quidẽ tolerabilior sit, ea quæ uenis oborit, tamen & ea quoq́ dãnanda est. Attamen si quãdo quis se plus æquo ingurgitarit, protinus uomitu eijcere studeat: periculũ enim ne si probe cõcoxerit, uenæ præ plenitudinis mole molestent, præsertim dum quis iugiter per intemperantiam sese largius inuitans, nullam cõminiscatur euacuationem. Vomendũ est itaq́ antea quàm cibaria sumpta in uentriculo corrumpantur. Si cui tamen est quod uomitionem impediat, alui deiectio plerunq́ maximo fuit præsidio. Verum si ne id quidem est integrũ, somno prolixiori indulgeat, & crebrius in potu aqua utatur calida. Vbi uero quantum satis est concoxerit, potissimũ si aluum deiecerit, lauare, fomentis uti, paululũ salsamenti gustare, potumq́ dilutũ haurire, expedit. Quod si neq́ desederit, neq́ mature coxerit, et uniuersi semel corporis moles põderosa, & ad motus omnes inapposita, somnolentiorq́, & mens quoq́ nulla euidenti ratione pigritia torpeat, hæc profectò uenarũ plenitatem, ne dicã redundantiã, portendunt. Qui uero præter hęc lassitudinem quoq́ capiunt, eos trãquillitati permittere, quoad uẽtriculus pro sua functione cocturã absoluat: mox deinde exercitationibus inanire satius est.

Venarum repletio nocentissima.

A crapula illico uomendum.

De temulentia. Cap. XXXIII.

Aturus sanè uomitus saluberrimum temulentis est remedium. Expedit autem ubertim aqua & mulso epotis uomitũ elicere, quo partim bene multa proijciant, partim uellicationes, quas secum fert ebrietas, hebetiores reddant, & obtundant. A uomitu uero inambulatione leni, & illinitione abundanti utendum censeo. Reliquo deinceps tempore tantisper tranquillitati, quietiq; sub stragulo dormientes, uacent, donec id quicquid est uilli edormierint, & ipsa afficiens discutiatur ebrietas.

De ijs quibus alimenta corrumpuntur. Cap. XXXIIII.

Acta alimentorũ in uentriculo corruptione, quibus retrimenta corrupta excernuntur, rectissima semita ad sequundã ualetudinem tendunt: Qui uero nihil deijciunt, ijs quæ iucunde sine molestia uentrem molliunt, irritandi sunt. In ea affectione constitutis, uomitiones ante cibũ, uini, passi ue potatione, citæ conferunt. Ad hæc, quicquid est uaporosum, quicquid uirosum, interdicimus: atq; in uniuersum omnia quæ ocyus corrumpuntur esculenta, uelis remisq; uitanda sunt: Sed ea quæ inculpatũ succum generant obsonia, cum delectu uenanda censeo. Sic se habentibus, ex tẽporis interuallo modestę, ac opportunę alui subductiones, ex clementibus catharticis, pręsentaneã opem adferũt.

De re uenerea. Cap. XXXV.

Moderatæ Veneris cõmoda.

Molumenta quæ Venerẽ ceu umbra comitãtur, hæc sunt: Plenitatem exhaurit, corpus agile & expeditum auctiusq; reddit, & uirũ arguit: Quod uero ad animũ attinet, implicitã ac perplexam rationem extricat, furentem indignationem mitigat: Qua de re atrebilario appositissimũ (si quicq; aliud) est subsidium: Restituit hominem modestiæ, & aliâs quoquo modo dementes. Affectionibus item quæ pituita proueniũt, efficaciter opitulatur. A cibis appetitus auersionem, in ciborũ appetentiam, bella metamorphosi, reducit & cõmutat. Aliquot multos à frequentibus somnijs uindicat. Atqui homines calidioris, humidiorisq; naturæ, Veneri multo magis sunt appositi, procliuiores quippe reliquis ad libidinem uulgò conspiciuntur. Porrò siccanti atq; refrigerãti uictus rationi Venus est alienissima. Senij itidem ętas, tempusq; autũni. Victus itaq; calidus ac humidus offerẽdus est. Esto præterea frugalis quidam tum laborũ tum alimentorũ modus: ut enim laborũ summa, ita Veneris quoq; (si mediocritas seruatur) cõmoditas est: haud enim ad opus modo excitant, uerum promptitudinem quandam, ei qui assueuerit, prębent. Veneris ergo desiderium, præ cunctis alijs rebus, cupediarũ irritat redundans copia. Proinde quę plurimi alimenti sunt cibaria, ad hanc rem uel ad unguem facta uidẽtur: Cuius generis ex piscibus sunt Polypi, (qui aliâs sanè ad Venerem stimulare haud uulgariter putantur) & omnis mollities, uel, ut ita dicam, pellicia. Ex oleribus uero geminalis, erysimon, eruca, rapũ, atq; hęc instar medicaminis habentur. Legumina uero id genus,

Calidi et humidi Veneris idonei, frigidi & sicci, ineptiores milites.

Irritamenta Veneris.

nus, fabæ, cicera, ochri, quas eruilias dicunt, dolichi, quas siliquas haud inepte dicas, pisa, quoniam flatuosa sunt, & uberi alimenti, Idcirco rutha, eo quod flatus dissipat, atq; penitus ferè demolitur, Venerem hebetiorem reddit atq; obtundit. Vuas maximopere commendo, humectant enim, & spiritu sanguen infartiunt, id quod ad res Venereas potissimum ueluti impetu quodam stimulat. Fututurus itaq; caueat ne plenitates, cruditates, labores, uomitus & purgationes molestent: pari quoque modo studiose uitandum ne tum repentina diarrhœa (id est fluor alui) quæ diuturnam exiccat, corpus infestet. Clinopalen atque æstuantem adeò libidinem ut minime probo, ita manibus pedibusq; ei renitendum præcipio, maxime quorũ ulli affectioni obnoxiũ corpus est. Multo itaq; satius fuerit post exercitationes, lauacra, exiguo alimento sumpto, in Venerem cõgredi. Illud enimuero tum ad corporis robur, tum aduersus frigoris noxas, plurimũ habet momenti. Veneris utiq; opportunior occasio à cibo (ceu mox mihi dictum) & ante somnũ. Protinus enim à coitu somnum capienti labor relaxatur: Adde quod temporis id liberis procreandis longe cæteris accõmodatius est, quũ aliis sanè nominibus, tum quod mulier somnũ capiens semen genitale melius ac ueluti mordicus continet.

Rutha Venerem obtundit.

Congressuris in Venere quid cauendum.

Coeũdi opportunitas.

Ad eos qui futuere nequiunt. Cap. XXXVI.

Viri nõ uiri penis pinguitudine subinde illitus, incitatur ad libidinẽ, adiecta interim radicis narcissi, aut grani Gnidij, aut pyrethri, aut uuæ timiniæ, quam σταφίδος ἀγρίαν nominant, aut seminis urticæ, aut anisi exigua particula. In quẽ usum etiã propinanda sunt, piper, aut satyrion, aut eruca, aut cnicum, aut uno etiam fasce omnia. Ante escas, & in cœnæ semper primordio, bulbi tosti fului & exiles, cum sale oleoq;, aut scyllæ parum marcidæ, deglutienda sunt. Pręterea in hanc militiã cõpertis & confectis medicamentorũ præsidijs uti, ac res deniq; obscœnas iugi admodũ lectione euoluere, inguinibus sauciat.

De immodica fututione. Cap. XXXVII.

Voniam è clinopale, immodicaq; re Venerea corpus rarius, frigidius, aridius, imbecilliusq; redditur, astrictorię, calorificę, humectatricis, roborificęq; potestatis rebus utendum censeo. Quam ob causam libidinis assiduitate culcitræq; palęstra defatigatis impendio conducit, stragulũ calidũ, tranquillitas somni ad naturę necessitatem, tantisper scilicet quoad corpus ex cõtentione relaxetur atq; instaureẽ, ipsiq; tandẽ à debilitate refocillati sese recuperent atq; reficiant.

Fessis libidine quid conducat.

De nimietate geniture. Cap. XXXVIII.

Non pauci feruentis genituræ copia saburrati, petulantes laxis habenis in amabiles congressus feruntur, qua semel perfusa corpus debilitatur, stomachus resoluitur, gracilescit, & exuccus omnino efficitur. Verum si eam ob rem se Venere defraudauerint, capitis grauedine capiuntur, nauseabundi redduntur. Deinde mox in somno profusione polluti, eadem patiũtur. Ea de re nihil quod ge

Quæ ex genitali retento incommoda.

nitale semen auctius reddat propinandum est, sed contrà quæ ipsum corrumpunt & cõficiunt potius, tum alimentis, tum medicamentis, uti: Lumbos item, ubi lauerint, oleo rosaceo, melino & omphacino oblinire conuenit: Præstantius uero fuerit, confusa eis, crassitudinis gratia, cera inungere. Adijciuntur etiam utiliter succi quidam frigorifici, Semperuiui inquam, solani, umbilici Veneris, & psyllij: atque hæc quidem æstatis tempore: sed cæteris temporibus tum sales, tum lactucæ cremor, tum lini semen aqua elixum, quippe & hoc refrigerantem succum exhibet. Lamina porrò plumbea lumbis supposita, genituræ per somnũ fluorem cõpescit. Hoc ipsum efficacissime quoq; præstant herbulæ quædam egelidæ, unà cum rutha, & teneriusculis nonnunquã uiticis (quam ἄγνον ἢ λύγον Palliati, salicem amerinam etiam Togati nuncupãt) extremis surculis, substratæ. Semina quoq; lini atq; ruthæ comesta idem efficiunt. Obseruare uero ad unguem conuenit, ne dum tanto certatim studio lumbos refrigerare molimur, renes iacturam faciant.

De his qui ex frigore noxam contraxerunt. Cap. XXXIX.

ALgore, perfrictioné ue cum tremore plus æquo male affecti, unctulo uel cyprino uel irino delibuti decũbant: deinde nonnihil calore restituto, piperis quiddam aut myrrhæ cum uino dulci, odoris optimi, annoso, uel succum cyrenaicũ, è mero siue aceto, uel pyrethrum, uel castorium deniq; ex aceto, & omne uno uerbo alimentum calidius, exhibere oportet.

De his qui immodico ardore iniuria affecti sunt. Cap. XL.

QVi ardore autẽ atq; inustione uerius noxam non leuem contraxerunt, in penetralibus aulisq; auræ undique expositis atque uentosis decumbant: Vultum præterea, manus, crura, egelidis undis irrigare: Sitim potatione frigidæ pro consuetudinis ratione sedare, expedit. Hæc sanè consultò, non ubertim, sed pedetentim facere, alimenti parum, rite dispositum, liquidum potius quàm solidum, assumere confert.

De pituita in uentre superiore superabundante. Cap. XLI.

QVod siquando assequutus fueris quenquã qui plusculi ac ualidi nutrimẽti oblationes auersaẽ, fastidit, atq; omnino renuit, quicq si assumere impellas, nauseat, neq; fortassis quicquam, præterquam quæ acredinem præferunt unquam admittit, imò ne ijs quidem capitur, sed uentriculo inde inflato nausea quoq; oboritur, atque sola eructuatione uel minima recreatur, nonnunquã ipsos quoq; iam sumptos cibos corrũpit, in acidam maxime corruptionẽ: persuasum habeas, prima esse sanationis præsidia in euacuatione uẽtris à phlegmate, sita. Ipse quidẽ olim in eiusmodi affectione constitutũ cognoui, qui radicula ex aceto mulso deuorata longè fide maiorem crassæ pituitæ uim euomuit, atq; ita extemplo sequundam ualetudinem inculpatam assequutus est.

Quo-

Quomodo quis facile uomitum promoueat. Cap. XLII.

QVandoquidē innumeræ ferè & abſurdæ calamitates comitari conſueuerunt ægre uomentes, haud ab re ſanè fuerit rationes, quibus uomendi omnis tyrannis tollitur, præſcribere: enimuero cum pituitā expurgat, tum caput grauedine liberat, neque per ſomnum quidem, ut ita dicam, ea quæ auidius ſunt deglutita, incrudeſcere ſinit, moleſtiā intemperata potione uino madentis arcet. Sint inſuper quæ offeruntur neque acerba neque admodum ſicca, uerum tum dulcoris humorisq;, tum acoris modum non excedant. E quorum genere *Ciētia uomitū.* principē probitatis notam raphano debemus, erucæ, ſalſamento perueteri, origano uiridi, exiguo cepis, porriq;. Adiuuat porrò haud uulgariter uomitionē ex legumentis ptiſana melle cōdita, faba elixa, & carnes obeſe ac pingues. Atqui nō cremores modo, aut iura ſolū ſorbenda, ſed uniuerſa ſemel ipſorum quoque moles deglutienda. Noli igitur quiſquis uomere geſtis, diutile maſticationi inſiſtere atque immorari, ſed elixatione cuncta molliora reddantur. Neque te res luce clarior lateat, quod uidelicet uina multi dulcoris ad eam functionem ſeligenda ſunt, quoniam diutius ea in ſummo innatant. Potus uero, quo utuntur, ſemper tepidior eſto. In cibo amygdalis quæ melle maduerunt, iugiter utantur. Placentæ quoq; non ſemel ad hunc uſum deguſtandæ ſunt. Semen item cum peponis tum cucumeris, maceratum, atque contuſum cum melle, necnon & cucumeris radicis farinam ex melle offerre congruit. Quum autem ualentiora *Quæ uehementius proritant uomitum.* res ipſa poſtulare uidetur, narciſſi bulbi elixatione merum infice, ac dilue. Quin & irinum quoque unctulum promouet, ſi quis digitulis eo delibutis irritet. Sed & id quoque uomitorium eſt, ne minimum quiddam à uomitu uel prætermittere, uel relinquere, ſed os quoque ipſum protinus colluere, uultumq; pari ſtudio aut oxycrate, quod eſt aceto mulſo, aut aqua abluere: nam id non dentibus modo manus porrigit auxiliares, ſed caput quoque grauedine exonerat.

De ijs quæ ſequūda ualetudine conſtitutis tum aluum emollire, tum lotium ciere pulcherrime poſſunt. Cap. XLIII.

PRiſcis quibuſdam ad ſequundam ualetudinem tuendam abunde ſatis uiſum eſt, ſingulis diebus cum alui ſaburrā, tum lotium quoque ipſum, ut citra Momi notam, ita quantum res poſtulat, pro cibi potusq; multitudine, euacuare. Quod ſi illi oletū, huic *Quæ ſanis urinam moueant.* uero lotium reſpondebat, probabant: Sin ſecus, lotium quidem ciere ſcandice, apio, aſparago, petroſelino, aniſo, nepeta, origano, abſinthio, gramine, cardui radice, trifolio, herba cincinnali (quod ἀδίαντον Græci dicunt) aqua elixis, ius cuius in potu cum uino ſubinde miniſtrabant. Hæc quippe per lotium ſanguen quoque expurgant, quod præſentiſſimum habetur auxilium. Moliebantur uero alui deiectionē, deuorandum exhibentes *Quibus deiectio molienda.* in ſomnū iam uerſis reſinæ terebinthinæ, inſtar oliuæ. Si uero acrius ualidiusq; aluū ſubducere eſt animus, exiguū radicis ponticę (uulgò Rha-

Quæ aluũ ſtrictum ſoluant.

barbarũ appellatũ) miſcebimus. Cõueniunt etiam aluo emolliendæ, oua ſorbilia: Ex oleribus beta, malua, ius cochlearum, & hæc aliquando ſatis opis conferunt. Validiores in hac re uires habent, mercurialis, in aqua cum ſalibus elixa & eſui data, & elixatio eius potui exhibita: Similiter & ſambuci folia, polypodij'q; radicis duo denarij ſalſamẽto inſparſi, aut cum ptiſana deglutiti. Eiuſdem claſſis eſt ſerum lactis, trium aut quatuor hemi narum menſura, cum ſale & melle ſumptum. Simili poteſtate eſt iuſculum peruetuſti gallinacei, tam per ſe, quàm cum binis cnici denarijs acceptũ. Aloën quoq; à cœna, quæ trium cicerum magnitudinem æquet, identidem aſſumere expedit. Saluberrimus itidem fuerit, epithymus cum uino poſt frugalem cœnam epotus. Verum ſi cui uehemẽtiore cum euacuatione ſuccurrendum eſt, ueris tempore circa auroram epithymi drachmam ex oxymelite hauriat.

De clyſteribus. Cap. XLIIII.

Abent natura uentres quidam adſtrictiores, quorum præ debilitate ſtomachus non ſuſtinet medicamenta, quæ per os ſum pta aluũ deijciunt: ijs lauaminibus, quæ Græci nunc κλύσματα, nunc κλυστῆρες, Medicorũ ſchola clyſteres, & infuſa, nuncupant) ſuccurrendum cenſeo. Pituitam quidem quæ inteſtino fixius inhæret, iure caricarum, betarum, nitri, radicis cucumeris ſylueſtris, cum melle & oleo uel chamæmelino, uel anethino: Quod ſi ariditas haud mediocris moleſtauerit, elixatio altheę, fœnograeci, chamæmeli, adiecto oleo & melle haud ita multo, & nonnunquam oleum per ſe dimidiati acetabuli quantitate, per inferna in aluum immiſſum, id quod deſiderabatur ad amuſſim, ut dicitur, abſoluit. Neque tamen id crebro ſine iuſto temporis interuallo agendum, ne natura ijs perpetuo uſu aſſueta, ultroneæ deiectionis, ſui muneris, obliuiſcatur.

Enematis cum temporis interuallo utendum

De glandibus, quæ uulgus medicorum ſuppoſitoria uocat. Cap. XLV.

Sus quoq; glandium celebris admodum eſt, oletuli excernendi gratia, ac in his quoq; quibus etiãdum clyſteris reliquię, uel quicquid iniectum eſt, ueluti mordicus retinentur. Finguntur uero balani è ſale aſſo, melle & nitro, thymus quoq; non raro melli crudo, formãdi glandinis gratia, inſeritur. Formantur nõnunquam & è terebinthina reſina, admixto nitro, & modico aliquando cocco Gnidio. Cæterum quoniam ferè lancinatio inde ſemper conflatur, non citra adiecti portionis olei ijs utendum. Porrò dum pyrethrum, aut piper inſeritur, opitulantur diſſolutis, & præ algore inflatis. Additur item ſæpius & centauriũ, pici aut cerato implicitum, reſolutioni uerendorũ accõmodatiſſimum præſidium: Puſionibus uero (quibus durior aluus clementer mollienda eſt) ſalis granũ inditur. Ex ficu deniq;, adiecto nitro, nõnunq̃ glandes conformari pulcherrime poſſunt.

De

De caput purgantibus apophlegmatiſmis, deq́ iis quæ per nares euacuant, & de unguentis.

Caput XLVI.

Vmores quidem capitis per ſputa & ſcreatus commodiſſime euacuantur. Id ſi obiter modo facere fert animus, cōfundimus piper maſtichæ: Si ualidius uacuare ſtudebimus, aliâs pyrethrum mandere, aliâs herbam pedicularem, (quam Græci σταφίδα ἀγρίαν nominant) præcipimus. Præterea utriuſq́ orcitunicæ, quam ἀνεμώνην eadem gens appellitat, commanducata radix, phlegma extrahere efficaciter ualet. Capparis quoque radicis cortex, eundem humorem euocat. Retrimenta igitur ſeroſa, rebus hactenus enumeratis euacuantur. Sinapi uero cum oxymelite gargarizatum, aut defrutum in quo ſiræum, origanum, uel hyſſopum elixatum ſit, craſſiorem pituitam excernit. Ipſe uero ſæpe ſinapi cum oxymelite confundo. At ſi à muco quoque purgari cerebrum expetit, irritando per medicamenta quæ acorem obtinent, quorum bene multa ſternutationem eliciunt. Purgat itaque per nares anagallidis, utriuſq́ orcitunicæ, ac betæ cremor, foliorum quoque ſylueſtris cucumeris ſuccus uel ſeorſim ipſus, uel cum decocto uel cremore betarum naribus infuſus. Verum ſi crudi humores in thoracis, pulmonis, capitiſq́ partes ſeſe receperint, ſternutamentum quidem, neq́ uel tantillum opis conferre potuerit.

Vnguentum oris huiuſmodi confert.

Sinapi cum betæ cremore dilutum, partibus palati, atque columellæ illitum, haud mediocri remedio eſt. Idem per nares quoque purgandi facultatem obtinet. Euphorbio item naribus illito ſubinde uſus ſum, melanthioq́, quod equidem interdum, peracri aceto per diem maceratum, deinde poſteriore die cum aceto denuo dilutum, emollitū, & eliquatum, naribus infundo. Interdum uero melanthion oleo ueteri liquefacio, atque pari modo uſui adhibeo. Ad hunc ferè modum Archigenes quoque in obturatione narium melanthio uſus eſt. Priori, quod aceto conſtat, Crito felle ſuffuſis ſuccurrebat.

Archigenes. Crito.

Quæ menſes trahant muliebres. Cap. XLVII.

Væcunque, ut ſemel dicam, lotia proritant, eadem & muliebria impellere poſſunt: Verbi cauſa, braſſicæ radicis elixatio, in potu, perſicæ radix, rutha, calta, (Sic enim Romani χρυσάνθεμον uocant) dictamon, ſemen erucæ. Reperiuntur uero nonnulla quę uel appoſitu modo, maxime ſi ori locellorū admoueantur, menſes promoueant: cuiuſmodi habetur rutha, cum melle illita, porri cremor, alliiq́ contriti ſuccus, myrrha uino diluta, & leporis deniq́ coagulum.

Sudorifica medicamenta, quæ à Græcis ἱδρωτικὰ appellantur. Cap. XLVIII.

Vdorem prouocant chamæmeli farina, oleo inſperſa, ſumma cute haud molliter modo, ſed ualide etiam perfricata: ſeſeli, pyre-

thrum, canchry, anisum, pari modo oleo excepta: nitrũ tostum haudquaquam ualde tenue cum oleo: flos salis oleo temperatus: succus cyrenaicus, aqua dilutus, & in perfrictione corporis adhibitus, ciceris item quantitate haustus. Consimiliter & nepeta, tum si cum mulso sumatur, tum si foris quoq; corpus ex eo fricetur.

De aëre. Cap. XLIX.

Aer optimus.

Saluberrimus aër est, qui ad unguẽ purus est: cuiusmodi fuerit, quem neq; stagnorum, neq; paludum, neq; alicuius barathri, pestiferam auram eructantis, exhalationes perturbant: E diuerso, qui latrina quapiam uastũ aliquod oppidum expurgante inficitur, pestilens est. Neq; etiam is qui nebulosus est, frugi uideri potest. Vitiosus item quisquis in ualle undiq; celsis iugis inclusus, nullã omnino suscipit auram. Quicunq; ergo ad hunc modum aër infectus est, omni pariter ætati, omni temperamento, iuxtà tantopere officit, quantopere inculpatus ille uniuersos & amœnat & adiuuat. Sed qui in qualitate, ardore inquam, algore, siccitate & humiditate diuersus & inconstans est, omnes sine discrimine afficere neutiquam potest. Temperatis nanque corporibus, aër temperatus, Intemperatis uero, qui contrarij temperamenti fuerit, utilissimus est.

Aer pestilens.

Similes amant labra lactucas

De aquis. Cap. L.

Quæ singularũ ferè aquarũ cum uirtutes tum uitia sint, explorata & ueluti in numerato habere conuenit, utpote quæ multiplicem inprimis tantum nõ omnibus usum, ad quãuis educationem suggerunt. Latêre itaq; neminem debet, saluberrimã esse aquã, quę omnis planè tam gustu quàm olfactu qualitatis expers est: sed ut potanti extemplo suauissima, ita intuẽtibus lympidissima uidetur. Quę uero per præcordia maturime descendit, hac nullam potiorem aliam inuestigare conuenit. Quæ uero præcordijs diutius immorabũtur aquæ, uentrem uexabunt, inflationes facient, & ponderoso onere graues erunt, omniũ deterrimas constituere oportebit: eæ sanè neq; calescunt ocyus, neque frigescunt promptius: quin & quæcunq; in ea elixantur, longa mora & ęgerrime tandem cõcoquunt. Satius itaq; fuerit experimento huiuscemodi aquam discernere. Qui uero notis quibusdam talem deprehendere studuerit, ex ijs quæ deinceps memorabimus faciat iudicium. Enimuero quæ septentrionẽ uersus & occasum labitur, ea ut ægre transmittitur, ita coctu difficilis & cõtumax est, & calefit & frigescit lentius: cõtrà quæ ad orientẽ, per meatũ quempiã siue tellurem defluit, leuiq; momento calescit & refrigeratũ, de hac summę bonitatis spem concipias. Ea quoq; frugi putanda est aqua, quę ęstiuo tẽpore frigidior, brumali uero calidior est. Nec desunt qui aquæ bonitatẽ trutina explorant: ei sanè leuiores cæteris præferunt: Si id cum his quæ mox recensuimus commune habet, probatur. Hæc quippe sola, nisi & alijs fulciatur, exactæ probitatis coniectura minime satis. Cœlestis preterea aqua, teste Hippocrate, nullo pondere grauis,

Aqua saluberrima.

Aqua perniciosa.

Quibus notis bonitatem uitiumq; aquæ deprehendas.

Pluuialis aqua

uis, dulcore abundanti, lympiditate neutiquam uulgari, tenuitate deniq; censetur, eo quod à sole leuissimum trahatur & tenuissimum. Idq; non ex alijs aquis modo, sed ex mari etiam, corporibusq; colligitur: proinde & omniũ celerrime putrescit, quod è diuersis admodum qualitatibus consistat. Nemo uero citius putrescibilem aquam deterrimam esse iudicet, alterationis quippe procliuitas uirtuti magis quàm uitio adscribenda est. Quapropter quæ inculpatæ aquę inditijs prædita facile putrescit, saluberrima censenda est. Atqui ubi iam alterari cœperit, sumentibus in potu, raucedinis, tussis, molestiæ uocis, occasionem præbet. Cæterum ex pluuialibus aquis æstiua & tonitruosa, bonitate procellosæ præpollet. Glacialis uero niualis'que omnium uitiosissima habetur, quod aquarum congelatione omnes tenuissimæ partes exprimuntur. Vtile autem fuerit limosam, teterrimiq; odoris aquã, uitiosaq; qualitate affectam, elixatione prius corrigere, & sic tandem bibere. Et uinum miscentes, aquæ uitia emendamus: stypanti quidem dulcius, cæteris uero acerbius. Nonnullas porrò aquas, uerbi gratia limosam, salsuginosam, bituminosam, excolare expedit. Valde uero gelidam post alimenta, sed ne tum quidem ubertim ingurgitandam iudico. Inuenerunt nonnulli cibos ac potus, quibus aquarum uitijs occurrũt. Nec desunt qui ciceris decoctum offerunt, uel ipsum met deuorant: alij pedes gallinaceos (quas κωνκαλίδας Græci nominant) cum pisciculo quopiam elixato, pariter edunt. Consimiliter & fœniculum. Quidam betam denique & cucurbitam sale conditas unà cum uino diluto absumunt.

Putrescibilis aqua.

Aqua à glacie niueq; defluens

De balneis. Cap. LI.

Robo sanè natationem frigidæ, quam ψυχρολουσίαν Græci nuncupant, atqui temere & ordine nullo uiuentibus ut nihil conferre, ita ijs modo qui ad amussim uitam instituunt, laboribus item & alimentis loco ac tempore commodissime utuntur, multum momenti adferre arbitror. Qui uero copiosiore egent refrigerio, eos uel induxisse nonnunquam natationi æstatis tempore satis fuerit, iuuenes maxime, & corpulentos, frictionibusq; pręcalfactos. Sint autem neq; rebus Venereis, neq; alia quauis re defessi oportet, neq; cruditate interim, neq; uomitione, uentrisq; fluore, aut uigilijs denique, exhausti. Periculosum quippe simpliciter egelido lauacro uti: calidũ autem ut optimum, ita & tutissimũ fuerit: solatur enim lassitudinem, plenitates dissipat, calorem inducit, placat, mollificat, flatus discutit, etiamsi altius radices egerint, somnum accersit, & corpulentiam inducit. Est uero utilissimum cuiq;, tum uiro, tum mulieri, tum puero, tum seni, magistratibus atque priuatis.

De thermis sua sponte prouenientibus. Cap. LII.

Hermarũ naturalium, hoc est, quæ ultro scaturiunt, quædam sunt nitrosæ, quædã salsuginosæ, quædã aluminosæ, quædam sulphureæ, aliæ æris, aliæ ferri deniq; naturam ęmulant. Sunt item nõnullę quæ ex earundẽ rerũ mixtura cõstant, idcirco in

uniuerſum omnes quotquot per ſe ultro thermæ emergunt, uirtute areſaciendi calfaciendiq́ prœditæ ſunt, frigidisq́ ac humidis naturis in primis conducunt. *Thermæ nitroſæ.* Cæterũ quæ nitri ſalisq́ naturã obtinẽt, capiti, thoraci, deſtillationibusq́ affecto, ſtomacho humecto, hydropicis, è morbo item pullulantibus tumoribus, & quibus pituita moleſta eſt, cõueniunt. *Aluminoſæ.* Quę alumine cõſtant, ſanguinis excretionibus, uomiturienti ſtomacho, fœminarum inordinatis locellorũ purgationibus, & ijs quæ identidem abortiũt, opitulantur. *Sulphureæ.* Quæ uero ſulphuris uim poſſident, neruos emolliunt, calfaciunt, fatigationibus ſubueniunt, ſtomachũ non modo effœminant tantum, uerumetiam ſubuertũt. *Bituminoſæ.* Sed bituminis naturam imitantes, caput replere, ſensorijsq́ ſedibus officere ſolent: calfaciendi uero emolliendiq́ uim obtinẽt, ſi quis diutius in eis perennat. *Quæ æris, quæ ferri naturam imitantur.* At quæ æris confuſione conſtant, os, tonſillas, columellam, & oculos, miris modis adiuuant. Quæ poſtremo ferri naturam retinent, ſtomacho, lieniq́ accommodatæ ſunt. Oportet autem aquam citra tumultũ ingredi, quo ſcilicet ipſius potentia pedetentim irrepens, promptius in diſſolutum & laxatum corpus demergatur.

De uictus ratione ſingulis anni temporibus utili.

Caput LIII.

Hyems. Ptimum ſanè fuerit quæq́ anni tempora obſeruantes, uictus rationem præſcribere. Per hyemem quidem ualentius exercitari, & plenioribus alimentis uti oportet, præcipue quando aëris tempeſtati Boreas imperat. Vbi uero auſtrina tempeſtas fuerit, pari quidẽ exercitationi, ſed cibo, potationiq́ frugaliori, indulgendum. Et in uniuerſum, ut madido tempore ſiccius omnino reddere corpus, ita & per frigidum tempus calidius, ueſci uero tum carnibus, oleribusq́ calidis, atq́ uinum bibere meracius, expedit. *Ver.* Primo autem uere aduentante, hic quidem uomitionibus, alius alui deiectionibus, euacuetur, alius ſecta uena ſanguinem detrahat, pro recepta cuiuſq́ tum conſuetudine, tum animi quoque prompta uoluntate. *Aeſtas.* Aeſtatis uero tempore tranquillitas expedit, laborum item alimentorumq́ diminutio, quæ quidem ex frigidiore genere ſunto: potatione quoq́ uberiore uti, atq́ omnia tandem quæ refrigerium humiditatemq́ conciliant, adhibere conuenit. *Autumnus.* In autumno exactiorem obſeruationem ac cautelam circa uictus rationem res poſtulat, quoniam omnino inæqualis ac inordinatus eſt, & morborum omne genus facilime parit. Summo etiam ſtudio nitendum eſt, ne quid delinquatur circa refrigerationes. A Venere etiã potuq́ egelido cauendũ. Matutinum porrò frigus, meridianumq́ æſtum iuxtà manibus pedibusq́ declinare atq́ effugere etiam ſtudebimus. *Omnes fructus flatuoſi.* Pomorũ quoq́ repletio uitanda eſt, moleſtiam quippe non ſaturitate modo, ſed quod κακοχυμίαν, hoc eſt, uitioſum ſuccum, atq́ flatus quoq́ infert. Optimi nanq́ omnium fructuũ ficus, ac uuę, flatus excitant. Atq́ niſi ante alias eſcas accipiantur, alimenta corrumpũt. Prę alijs uero ferculis aſſumpti, neq́ inflant, neq́ corrũpunt. Vbi frigidior iam reddit aër, pro algoris ratione corpus calfaciendũ eſt, omniaq́

Omniaq; perinde obrepente, atq; progreſſa hyeme, peragenda. Operæ quoq; precium fuerit, poſt æquinoctium, aut æquidiale, (quam ἰσημερίαν Grçci uocant) euacuatione quapiam prædictarum rerum corpus inanire, ne quid ſuperuacaneum per hyemem retentum, noxam inferat.

Victus ratio in negocio degentibus ſeruanda. Cap. LIIII.

Viſquis in negocio degit, aut ſeſe ſuperiore uita exercitare ſolitus fuit, aut etiam dum exercitationibus uacat, diligenter animaduertat, facilé ne illiuſmodi cõſuetudinẽ ſuſtineat, ita quidẽ ut neq; alijs identidem morbis, neq; anhelitus difficultate, infeſtetur. Huiuſmodi quippe corporis naturam, haudquaq; in aliam conſuetudinem alterare congruit. Neq; in totum etiam eius, qui non niſi ex longis quandoq; interuallis aduerſa ualetudine prematur. Sed ſi perpetim quiſpiam ualetudinarius uideatur, idq; fertur plenitati acceptum, per uniuerſam tum uictus rationem, quantumuis ſalutarẽ, hunc ſcopum tibi præfigas, ut is uidelicet deinceps iugiter quandam humorũ ſymmetrian poſſideat: Sin humorum uitijs, ut ei quamſaluberrimi cõtingant ſucci, remis uelis cõtendendũ eſt. Quodcunq; igitur corpus plethora quaſi ſaburratũ conſpicitur, eos prius lotos, mox frictionibus uti, parumq; agitari oportet. Quicunq; autem hęc facere anticipauerint, his noſtro quidem cõſilio, hæc eadem augere, tenuiusq; ali profuerit. Cæterum qui uitioſos humores cumularunt, neutiquã uno ſanationis ſcopo curantur, eo quod multiformes ſint uitioſorum humorum ſpecies. Quidam enim frigidiorem, pituitoſioremq;, quidam calidiorem, felleumq; magis, nonnulli atræ bilis denique maiorem aceruũ congerunt. Abſtinendum itaq; cum à cibis tum potibus, qui aceruatum humorem inſita indole atq; natura gignere poſſunt. Quibuſuis porrò ex illis cõmune fuerit auxilium uentris deiectio.

Non unus medendi ſcopus.

Victus iter facientibus obſeruandus. Cap. LV.

Tineris incõmoditatibus, atq; iniurijs etiam, minus multò uexabitur obeſus, maxime quũ lentius iter feſtinat. Perq; æſtatẽ præterea mollis quædã faſcia (ταινιὰ uocant Græci) ſex aut ſeptem digitorũ latitudine, neq; minus q; quinq; cubitorũ proceritate, ſinuoſo quaſi uolumine lumbos ad ilia uſq; implicet atque inuoluat. Pedum quoq; ſubſidio uiatoribus pluſculum fuerit: Vbi enim per decliue deſcendendũ eſt, corpus inualidũ ac ægre ſeſe iam cõtinens, conti ac ſtaminis cuiuſpiam uice fulcit, & ſuſtinet: In accliue uero ſcandentes, faciliorẽ corporis motum eius præſidio perfici liquidò conſtat. Quocirca ab itinere dum iam ceſſatur, & inungere, & exiguum quiddam alimenti æſtiui promere, potionemq; moderatã hoc tempore propinare, proficuũ ſit. A prandio quoq; priuſquam denuo iter quis arripiat, ad tempus quieſcendũ eſt. Quod ſi quẽ nolentẽ uolentẽ res ipſa proficiſci impulerit, eũq; ſitis aliqua premat, tenuẽ polentã in aqua cũ ſale exiguo utiliter bibat. Aeſtus porrò ſolisq; ardores cauẽdi ſunt, neq; corpus etiã nudũ inſolare, imò ne ab itinere exiccatũ indureſcat, ſtudioſius cooperire atq; uelare cõuenit.

Scipio quid opis ferat iter facientibus.

Hoc quippe pacto & labor minus afficiet, & nullus memoratorum affectuum hominem corripiet. Hyeme quidem frigida, ante arreptum iter, euacuatum, & unctum, ciborum hyemalium partem bene magnam, potionis uero paululum, sumere, fasciaq; proceriore nō lumbos modo, uerū spinā quoq; ac pectus, probe ac scite inuoluere, expedit. Vbi uero trāquillitati quis se dederit, sub eiusmodiq; refectione frigus fuerit intē sum, neq; ungi tum, cibum'ue ac potū, neq; recreationē quamuis aliam, capere præstat, si quis eo loco permanere uoluerit. Ad hoc, post diuturnam profectionem, cæterosq; labores ualidiores, etiam si quis nihil defatigetur, resti tui tamen atq; mederi fatigatorum more non dubitet, quo scilicet minore deinceps molestia infestetur.

Lassitudo præuenienda.

Nauigantibus quæ uictus ratio conueniat. Cap. LVI.

Omitionibus quę nauigantibus usu frequenter ueniunt, initio quidem ut ægre, ita inutiliter quoq; resistimus, siquidem plurimū opis plerunq; ferre consueuerūt. Oportet aūt à uomitione neq; multū, neq; sine discrimine quiduis alimenti offerre, sed lenticula cruda, siue cocta, cum exiguo pulegij adiecto, uesci. Panis aūt nauticus uino diluto atq; perodoro bene maceratus esto: potatione porrò modica, nempe uini aquosi, uel aceti mulsi, utantur. Cæterum lentes tantisper sunt elixandæ, quoad omnino molliores reddantur, mox deinde in farinam terendæ, arefaciendæ, tum deniq; in uas aliquod testaceum in eum usum reponendæ. Quū uero plusculum temporis crebræ uomitiones perseuerauerint, alimentis uehementer repressiuis utendū, exiguoq; potu, puta aceto mulso, in quo thymus sit maceratus, siue pulegium. Aqua item cum polline mixta, peraccōmoda putatur. Quin uino quoq; odorato aqueo, quod polentę florem adiectū habeat, uti utiliter possunt. Aduersus porrò nauigiorū graueolentias, teterrimosq; odores, mala cydonia, aut thymum, aut pulegium, odorari debent. Et quamminimum quidem fieri potest, salum intueri oportet, donec assueuerit quis nauigijs tandem immorari. Danda postremo est opera, ut aquę, quæ miscenē, lympidæ, ac mundæ sint, neq; grauem aut fœdum odorem, neq; salsedinē præferant.

Panis nauigantium.

Quæ grauem nauium odorem arcent.

Quomodo purgandi & extenuandi obesi. Cap. LVII.

Vm supra iustū adeò modum crassum est corpus, ac obesum, eliquandum sanè & expurgandm censeo. Calidiore autē temperamento, corpus ipsum macilentius, graciliusq; (ceu demonstratū est) redditur. Hoc igitur obesis, quo ad mediocritatem reducantur, inducemus. Neq; te fugere, intellexisti enim, potest, quod exercitia ualida, nutricatus extenuans, medicamenta item quæ extenuandi uirtutem habent, animiq; solicitudines, corporis temperamentum multo siccius, atq; ob id quidem corpus quoq; gracilius, reddūt. Tenuis itaq; uictus ratio uel cæco etiam perspicua est. Medicamenta uero ad hunc scopum efficacissima habentur, ruthæ semen, præcipue syluestris, unà cum acinis, malum terræ, quam Græci ἀριστολοχίαν στρογγύλην, id est, aristolochiam rotundam

Medicamina attenuantia.

rotundam dicunt,tenue centauriũ,gentiana ,polium, & quæcunq; acrius impellunt lotium : Exempli gratia,petroselinon : horum nempe singula cum seorsim per se,tum adiectis unà etiam aliĳs,abunde humores ut extenuant, ita quoque exhauriunt & euacuant. Porrò adustarum quoq; uiperarum sales efficacem attenuandi uirtutem possident. Theriaca pariter & distrahendi & attenuandi potentia regnat. Inunctum item oleum, in quo cucumeris agrestis radix elixata sit. Necnon & altheæ,gentianæ,panacis,& mali erratici,id est,aristolochiæ,radices. Adĳce (si uidetur) polium,atq; centaurium. Oportet aũt alimentũ non statim à balneis exhibere,uerũ ut dormiant à lauacro priusquã cibũ capiant,mandare. Satius aũt fuerit, si aqua lauacri ex rebus dissipandi facultatem habentibus constiterit, præsertim ubi ultro emergentis copiam habere possumus, cuiusmodi Mytilenę datur cernere: Sin minus,salis flos aquę marinæ confundendus est. Ad hoc uinum tenue atq; candens bibendum est. Præterea frictio sicca (ξηροτριβία græce appellata) quæ panno crassiore,citra lotionem & absq; illinitione conficitur,impendio satis extenuare potest. Cibi quoque minus, quàm exercitationis ratio postulet,offerre. Permultum uero diuq; soli exponere eusarcos,hoc est, corpulentos siue carnosos,expedit: quibus neq; uel tantillũ miscere,neq; alimenta nisi semel duntaxat,offerre prętat. Frictione quidem asperiore,nitro uidelicet & salibus,corpus perfricetur: Multum etenim nitri,in lauacris non uulgarem extenuandi uim obtinet,breuiq; temporis progressu ad uberius alimentũ, Græci εὐτροφίαν uocant,ceu calcaribus quibusdã corpus irritat. Tenuius ad hæc præterea corpus macilentiusq; reddit, medicamentum quod piperis ac petroselini duplum,asari uero & anisi dimidiũ continet,id quod cum lotium tum alui quoq; excretionem pulchre promouet.

Thermæ Mytilenenses.

Nitrum.

Quinam macilenti educandi sint. Cap. LVIII.

SI autem macie confectos ac graciles admodum reficere studebimus,uino utiq; crasso,dapibus crassioris succi,exercitationibus lentis,frictioneq; mediocri, & ut simpliciter dicam, omnibus, quæ cum proximo capite enumeratis ex diametro pugnant,restaurandi & uindicandi sunt. Profuerit autem plurimũ ĳs,trium aut quatuor dierum picatio. Si quis sobrius lauetur, anteq; lauacrum intret, multũ præsidĳ tulerit eatenus fricari,quatenus corpus ruborẽ quendam contractũ pręferat. Deinde dura quidem non tamen multa frictione cutim stipantes,densam atq; adeò solidiorem efficimus. Pręterea qui iam decolorati redduntur,quiq; tabescunt,& alimenta non sentiunt,ĳs furorem feruidaq; animi quædam irritamenta inducere confert.

Quomodo partibus attenuatis medendum. Cap. LIX.

MAcies quæ membris quibusdam accidit, magna ex parte uel ob diutinam ipsorum desidiã atque oscitationem, uel propter perfractiuum deligationis modum,oritur. Quocirca roborare partium potentias, cõuellereq; sanguinis plurimũ,cõuenit.

Frictionibus præterea moderatis, concinniſq; motionibus, atq; aſpergine aquæ temperate admodum calidæ, utendū. Hæc uero tantiſper facienda, donec affectæ particulæ ruborem tumoremq; contrahant, et priuſquā remittantur, deſiſtendum eſt. Operæprecium uero fuerit partem, quo docuimus modo, pice illinire, quam quū gelidiorem ſenſeris, ſindone ac calorifico quopiam medicamine confricare. Ipſe quidem tapſia nonnunq̃, aliâs ex melle, aliâs cum cerato uſus ſum.

Optimæ temperaturæ inditia. Cap. LX.

Ptimi temperamenti homo eſt, ubi corpus ab omnibus extremis ad unguem pari diſtat ſpacio: uerbi cauſa, maciei, obeſitatis, mollitiei, duritiei, ardoris, algoris, humiditatis et ſiccitatis, atq; uno uerbo, quum non naturalia modò, uerum & animalia munia adeò exacte, ut ne Momus quidem illam carpendi cauſam habeat, obierit: ad amuſſim quoq; mediū hiſpidi, glabriq;, atri item coloris & candidi, obtinuerit. Capillos præterea puer quidem rubicundiores q̃ nigriores, adoleſcens uero contrario planè modo habeat.

Quæ ſint malæ temperatorū corporum notæ. Cap. LXI.

Væcunq; corpora temperate ſunt calidiora, ut dentes citius edunt, ita quoq; ad augmentū celerius maturāt, palpantibusq; calidiora cernūtur. Pinguetudinis quoq; minus poſſident. Colore autem rubro, atro capillitio, mediocriter hirſuta, & amplis admodum uenis exiſtunt. Quod ſi quis pinguis craſſusq; iuxtà fuerit, ac uenas ſimul latas habere uideatur, is conſuetudine potius quàm natura pinguetudinem accerſit.

Frigidioris temperaturæ ſigna.

Frigidioris uero temperamenti notæ ſunt, quū gelidum palpantibus, glabrūq; ac pingue corpus apparet. Color iſtiuſmodi unà cum pilis quoque rufior eſt. Et ſi frigiditas plurima exceſſerit, colorem liuidum ac plumbeum præferunt, arctioreſq; oculis contemplantur uenæ. Ad hæc, gracilis ſi fuerit eius temperaturæ quis, neutiquam ſanè neceſſariò, ſed conſuetudine talis euaſit.

Siccæ temperaturæ ſigna.

Cæterum aridum temperamentū tum durius, tum & macilentius ſemper medio temperamento, & ſubhirtū, quandoquidē à ſicca temperie inſeparabilis omnino durities eſt. Porrò gracilitas nō congenitas modo comitatur temperaturas, ſed aſcititias etiam, quæ ex longa cōſuetudine proueniunt, ſequitur. Argumentum uero duritiei ariditatiſq; fuerit, ſi corpus ægre moueatur, & ſiccum interim ac ſqualidum, ex illis quæ ſunt arefaciendi uirtute prædita, redditur.

Humidæ temperaturæ ſigna.

Humidum quidem in reliquis ferè omnibus bono temperamento reſpondet, uerum molliore & carnoſiore corporis mole eſt, à qua neq; mollities neq; craſſitudo ſeparari facile poteſt, propterea quod nō cognatam ac inſitam ſolum ſequitur temperaturam, ſed quod ex diutina quadam cō-

ſuetudine

ſuetudine cõſtituta, ſubſtantiam habeat. Peculiare uero maditatis inditiũ eſt, onerari ab humidioribus corpus.

Calidæ & ſiccæ temperaturæ ſigna.

Quibus calidum atq; ſiccum fuerit temperamentum, ij extreme denſo ac hiſpido ſunt corpore: capitisq; ceſaries ijs in tenera ſtatim ætate facile in capite ortum habet, quam atram quoq; & multam illico in lucem editi nanciſcuntur: Progreſſu uero temporis caluities atq; glabreta comitant̃, & uenas latiores adipiſcunt̃, arteriæ pariter & amplæ ſunt, & uehemẽtiore ictu percutiunt, uniuerſumq; ſimul corpus ualidius, ſolidius, atq; firmũ, lacertoſum item & macilentum conſpicitur. Cutim uero cum duriorem, tum atriorem obtinent.

Frigidæ & humidæ temperaturæ ſigna.

Quum uero egelidũ ac humidũ temperamentum fuerit, thorax cum reliquo corpore anguſtus, ac glaber eſt: cutis tenera, lenis, candidaq;: capillitio ſubrufo, præcipue per ſuæ ætatis iuuentutem: neq; in ſenecta calueſcunt, neq; glabricitant. Sunt præterea huius temperaturæ adeò formidoloſi, ut uel muſcas præteruolitantes expaueſcant, & trepident: ſegnes, obſcuris uenis, craſſi, pingues, cruribus ac lacertis imbecillibus, inualidis atq; incompoſitis, & lingua plerunq; titubante ſunt. Quod ſi modum madorfrigiditasq; permultum exceſſerint, color hominis unà cum capillis rubens erit: & ſi longe lateq; plus æquo intendantur, luridus.

Calidæ & humidæ temperaturæ ſigna.

Calidum ad hæc humidumq; temperamentũ, & mollius eſt, & carne magis abundat, q̃ optimũ & inculpatum. Si enim uehementer augeatur, promptius his quæ ex putrefactione proficiſcuntur ægritudinibus, corripitur: Sin humidius paulò quidem, ſed multò calidius temperamentũ ſit, molliores ſanè utcunq; tales bene temperatis, & corpulentiores, nõ uero paulò hiſpidiores euadunt. qui & multo tangentibus calidiores apparẽt.

Frigidæ & ſiccæ temperaturæ ſigna.

Quod ſi frigidum unà cum ſiccitate exacta quadam paritate intendat̃, natura durius, & gracilius habent corpus, candidum item & parum muſculoſum, imbecillũ quoq; ac depile, tactu uero frigidum uidebitur: pinguedo pariter (etiamſi tenuia ſint eiuſmodi corpora) inter carnes hincinde intercalata cernit̃: capillitij uero color, frigiditatis modulo proportioniq; amuſſatim, ut ita dicã, reſpondet. Quin quod ad animi mores ſpectat, puſillanimes, meticuloſi, mœſtitia quodãmodo ſemper perculſi, eiuſmodi temperaturæ homines ſunt: atq; ut uno uerbo perſtringã, in temperamentorũ coniugatione ſemper uincentis qualitatis notæ dominabuntur.

De figuratione capitis. Cap. LXII.

EXiguum hercle caput, uitioſam cerebri ſupellectilis conſtitutionem cõpoſituramq; peculiariter ſignificat: neq; tamẽ ob id ingens, neceſſariò bonæ cerebri conſtructionis nota habetur. Nam ſi propter inſitæ poteſtatis robur multam ac optimã ma

Notæ à figura capitis bonæ. *Notæ ex ijs quæ à capite oriuntur.* *φόξαι*

teriam fingentis eueniat, bonũ utiq; inditium: Sin uero propter materiæ duntaxat copiam, certe malum. Proinde distinguenda sunt hęc, forma scilicet capitis, & ijs quæ inde originem ducũt. Ex forma quidem, si decens omnino atq; concinna est, nunq̃ profecto mala hæc nota censenda. Ex ijs uero quæ ab ipso capite nascũtur, si scite disposita sunt, & quicquid neruosum est, copiosa nutritione bene coaluit, firmitatẽq; obtinuit, & lynceo, ut ita dicam, perspicatiores insunt oculi. Acuta uero & pyramidis instar fastigiata capita, quæ φόξαι grece dicunẽ, deficientẽ seruant in fronte siue occipite eminentiã, uel supra q̃ conueniat auctam. Quemadmodum itaq; capitis cum magnitudo tum paruitas, sic hæ quoq; tam distortæ reprehenduntur figuræ: quanquam nonnunq̃ rarenter tamen nõnullæ ceu bonæ cõmendentur, ubi fingens scilicet potentia robustior extiterit.

Quæ sint temperamenti cerebri inditia. Cap. LXIII.

Ediocris temperamẽti cerebrũ, animalium functionũ, retrimentorumq; mediocritatẽ continet, minimeq; gentium à singulis quæ foris occursant, offendit. Signa uero caliditatis cerebri hęc sunt:

Notæ calidi cerebri.

Capitis quidem capillamentũ per infantiam subrufum habent, in puerili uero ætate subflauum, in adolescentia deniq; redditur flauum, idq; medium omnino inter ad unguem crispum & rectum ac simplex spectatur, neq; procliuiter calui fiunt. Si calidius eo quod pari spacio ab utroq; extremorum abest, fuerit, cũcta quæ caput ambiunt calidiora & rufiora uidentur, & oculorum uenæ uisum non effugiunt, coma capitis mox in lucem editis promicat. Et quum plurimũ in caliditate à mediocri temperamento recesserint, nigra, fortis, atq; crispa. Quum uero nõ multum, principio quidem subflaua, mox deinde nigricat, progredientibus uero ætatibus caluitium facile admittunt. Retrimenta eiusmodi paucula habent, quum inculpatam ac integram habuerint sanitatem. Implentur atq; aggrauantẽ eorũ capita calorificis cum esculentis, tum poculentis, tum odoribus, atq; ijs quæ forinsecus incidunt. Breues autem somni, minimeq; profundi, id genus temperamentis sufficiunt.

Notæ gelidi cerebri.

Qui frigidius q̃ par sit cerebrũ habent, huiusmodi inditijs deprehendunẽ: Redũdantiæ bene multę per proprias effluxiones priuosq; meatus defluũt: cæsaries recta, rubicunda, stabilisq;: leui præterea momento à gelidis causis offendunẽ, κατάῤῥοις ẽm, id est, destillationibus, & κορύζαις, quod est grauedine, sine ĩteruallo corripiunẽ: luminũ uenę inuisibiles, oculis nõ usurpãtur: ad hęc somno, ne dicã sopori, quodãmodo dediti cõspiciunẽ.

Sicci cerebri signa.

Aridioris uero cerebri notæ censentur: Nulla meatuum redundantia, sensuũ summa & exacta cõsummatio, perspicacitasq;. Ad uigilias prõpti sunt eiusmodi: robustissimos statim atq; in lucẽ editi sunt capillos, crispiores q; interim, producunt, uerum breui tempore caluere incipiunt.

Humidi

Humidi cerebri inditia.

Humidioris uero cerebri inditia sunt, capillamentum planum, neq; unquam calui fiunt, sensus aūt caliginosi ac turbulenti, superfluitatum abundantia, somni multi atq; profundi. Et hæc de simplicibus distemperamentis cerebri.

Signa calidi ſicciq; cerebri.

Quibus uero cerebrum calidum & aridum fuerit, excrementis uacant, sensibus regnant uigentq;, plurimum uigilant, & celerrime caluitium admittūt: & prima quidem capillorū origo ocyssima, ac plurimo abundans alimento, nigricant capilli, & calidi tangentibus caput apparent, & sunt usq; ad summi incrementi (Græci ἀκμὴν appellant) ætatem rubicundi.

Coniugatæ intemperaturæ.

Calidi & humidi cerebri inditia.

Sed ubi caliditati mador quoque accesserit, pauculumq; modo utraq; à summis finibus æqualiter distans mediū superant, ijs cum uenustus color, tum & calor, et prominentes in luminibus uenæ apparēt, superfluitatū copia modice decocta, capillitiū rectū, uergens ad flauum, quo quidē haud prompte destituuntur. Rebus calfacientibus & humectantibus eiusmodi capita facile replentur, & grauedine citius infestantur. Quod si uehementior calor humiditasq; creuerit, his caput fit omne ferè genus ægritudinibus obnoxium, & retrimentis abundans, multoq; celerrime à calorificis humectantibusq; lædi cōsueuit: neq; diutile uigilare possunt: cum aūt somnus subrepserit, imaginationib. per somnia obruunt: species oculorū caliginosa ac turbulēta, ac ne sensus quidē ad unguē absoluti uitio carent.

Quid incommodi incūbat calido & udo cerebro.

Frigidi & ſicci cerebri ſigna.

Gelidum uero pariter & siccum cerebri temperamentū, frigidū quoq; & minime coloratum caput efficiunt: oculorū uero uenas latentes & obscuras obtinent, & à causis frigidis prompte offenduntur, eiusq; rei gratia inæquali sanitate fruuntur: sensus per iuuentutem quidem ad amussim exactos & inculpatos possident, sed progrediente ætate mature tabescunt, marcescuntq;, atq; (ut uno uerbo eloquar) ocyus celerrimam circa caput senectutem minātur. Porrò in lucem editi, capillos uix tandem male coalitos siue nutritos, atq; etiam rufos producunt.

Signa cerebri frigidi & humidi.

Hudum postremo egelidumq; cerebri temperamentum his signis deprehenditur: Veternosa pariter & somnolentia hominem tentat: sensus quoq; hebetes minimeq; uigentes, atq; excrementis redundantes reddit: algor tales facile molestat: plenitate caput temere afficit: destillationibus grauedinibusq; prompte tentantur huiusmodi temperaturæ, neq; tamen hi caluitiei admodum obnoxij sunt.

Quæ uentriculi temperaturæ inditia. Cap. LXIIII.

Signa ſicci uentriculi.

Ventriculi natura quidem siccioris notæ sunt, si quis mature siti quidem uehementior e prematur: sed exiguis tamē potionibus sedatā, à plurimis quippe grauedine & fluctuationibus afficiunt,

quum ſuperfluitet id quod abundat: ad hęc, cibarijs plerunq; aridioribus capiuntur.

Humidi uentriculi ſigna.

Humidioris aũt indicia ſunt, quũ neq; ſiticuloſi fiunt, & humorẽ ſuperabundantem facile tolerant, & edulijs oblectantur humidioribus.

Signa calidi uentriculi.

Calidior pręterea natura uentriculus, exactius quidem cõcoquendi q̃ appetendi functionem abſoluit, præcipue ſi dura & coctu difficiliora ingerat: delectatur pluribus tum cibis tum potibus, neq; quicquam gelidis, ſi moderatus ipſorũ fuerit uſus, lęduntur.

Frigidi uentriculi inditia.

Frigidior uero natura uẽtriculus, ut appetendi quidẽ uirtute uiget, ita coquendi munere friget, maxime ſi ijs quæ ſuapte natura difficulter cõficiunt, & frigidis alimentis, onereẽ: procliue enim in ipſo aceſcunt. Amat uero gelida, ſed facile ab eorundem immodico uſu offenditur. Prauę uero temperaturę, quę morbi ratione uentriculũ occupant, hoc à cognatis diſſident, quoniã cõtraria, neq; uero ſimilia affectãt, quemadmodũ naturales. Quocirca ſi uentriculus decoquendo probe ſua exequitur munia, εὔκρατος, quod eſt temperatus, dicitur: ſin ſecus, δύσκρατος, quod male temperatus ſonat, eſt. Quod ſi fumoſas ructationes edit, atq; uaporoſas etiam exhalat, immodicus igneusq; eſt eius calor: Sin acidas, planè econtrario, nempe frigidus. At qui cibaria cõcoctioni reſiſtentia conſumunt, iuſtum caloris modum excedunt: Qui imbecillo ſunt calore, hos minime conficiunt, ſed piſces facilime cõcoquunt. Conſideratione uero quadam obſeruandum, propter humorem'ne aliunde admeantẽ ſymptωma fiat. Phlegmatici nanque acidum, bilioſi nidoroſum, uiroſum, aut alias quaſpiam qualitates abſurdas, alienasq; ructant: utroſq; autem nauſea infeſtat. Atqui ubi ſanè ſinuoſum crenoſumq; uentriculi loculamentũ uitioſi humores infartientes, ſuperfluxerint, uomitu eijciuntur: uerum in tunicis hoſtioli uentris cõtenti humores, inani nequicq; ad uomitiones nauſea uellicant.

De intemperaturis cum uentriculo coniugatis, atq; adeò de inditijs pulmonis. Cap. LXV.

On uentriculus modo ſiticuloſos, & ab omni planè ſiti uacuos reddit, & frigidi calidi ue potus appetentes, ſed ea quoq; uiſcera quę in thorace ſunt, uerbi cauſa, cor & pulmo, atq; adeò ipſum quoq; hepar, ſitibũdos efficit: & quũ potauerint, nõ protinus leuantur ſiti, & potius quũ frigidũ hauſerint, q̃ quũ calidum nimis, eorũ cõpeſcitur ſitis. Refrigerat aũt eoſdem & gelidi aëris inſpiratio, quũ ne tantillũ quidem ſolatij eis adferat, qui uentriculi ratione ſunt ſitibundi.

Pulmonis frigidi inditia.

Ita & hi qui contrario modo, uel ex diametro, ut dicitur, ſeſe habere uidentur, ab egelido inſpiratu ſenſu perceptibilem omnino ſentiunt affectum: & hoc quidem ſummum ac maximum eſto frigidi pulmonis inditium. Quin & pituitæ excrementa cum ſcreatu & tuſſi expuunt.

Signa

Signa pulmonis aridi.

Cæterũ quemadmodũ pulmonũ siccitates ab omnibus retrimẽtis, atque adeò pituita sunt uacuę, ita & humidi excremẽtis maxime abundant: uocem reddunt raucam: Superfluitates enim talibus identidem intercidunt, præcipue quũ uehementius aut acutius uerba facere contenderint.

Quibus nam cordis temperaturæ notis deprehendantur. Cap. LXVI.

Signa cordis calidi.

Simplicis temperaturæ cordis inditia.

Cordis quidem feruentioris notæ censentur, amplitudo respirationis, percussus seu pulsus cũ uelocitas tum frequẽtia, quandoq; audacia, & furiosa temeritas, thorax hispidus, et pectore tenus comprimis, & ea quæcunq; sunt hypochondrijs partes proximiores. Magna uero ex parte, & uniuersum ferè corpus calidũ, calidi cordis temperatura reddit, nisi iecur uehementius obstiterit. Pręterea ingens thoracis capacitas, grandisq; latitudo, ceu caliditatis inditium notatur, nisi & hic quoq; magnopere cerebrum renitatur.

Notæ cordis frigidi.

In frigidiore uero corde percussus temperatis minores existunt: meticuloso natura sunt genio prædití, eiusmodi temperaturæ cor sortiti, & pusillanimes, sine audacia, maxime si nudum pilis habuerint pectus.

Cordis sicci inditia.

Cor siccius duriores reddit pulsus, & iram minus quidem procliuem, promptamq;, sed ferocem, & quæ non facile placari queat, atq; magna ex parte totum simul corpus siccius, nisi hepar cum uicinis partibus renitať.

Notæ cordis humidi.

Humidius cor arguunt percussus molles, mores ad iram quidem procliuiores, sed ocyus pacabiles, atq; uniuersum corpus humidius, si hepar non resistat.

Signa cordis calidi & sicci.

Cõpositæ cordis temperaturæ signa.

Calidum & aridum cordis temperamentum indicatur è percussu cum duro, tum magno, tum ueloci, tum deniq; denso: Item respirationibus magnis, pernicibus, & crebris: et sunt omnes eiusmodi pectore pariter & hypochondrio hirsutissimo: cæterũ ad functiones expediti, animosi seu iracundi, impudentes, moribus tyrannicis: atq; ut sunt quidem ad furorem admodum proni, ita facile pacari nequeunt.

Notæ cordis calidi & humidi.

Quod si calor & humiditas iuxtà excesserint, minus quidem prædictis sunt hispidi, uerum ad munia quæq; promptissimi: animo minime quidem fero, sed ad iram duntaxat prono: percussus magni, molles, ueloces, atq; frequentes.

Notæ cordis humidi & frigidi.

Si cum humiditate frigus uicerit, percussus quidem molles, moribus uero pusillanimes, sed timidi & desides existunt: tales glabro sunt pectore: & ut nunq; insaniunt, ita minime ad iram facile commouentur.

Notæ cordis frigidi & aridi.

Cor deniq; gelidũ & aridũ percussus quidẽ duriores reddit ac paruos:

Ei uero prę omnibus ab ira sunt alienissimi, sed semel perciti, iram mordicus retinent: maxime uero omnium pectus habent pilis nudissimum.

Iecoris temperaturæ inditia. Cap. LXXVII.

Signa calidi iocinoris.

Incompositæ iocinoris intemperiei notæ.

Ecoris calidi notę sunt, amplitudo uenarũ, flaua bilis abundantior: tempore deinde status, summiq́ incrementi, (ἀκμὴν Græci nominant) sanguinẽ habent tales calidiorem, & ob hoc uniuerso etiã, nisi cor ipsum reclamet, corpore, uentre, ilijs, præcordijs'ue, hirsuti spectantur.

Notæ iocinoris frigidi.

Frigidioris uero iocinoris inditia sunt, uenarum angustia, pituitę abundantia, sanguis gelidus, atq; totius quoq; corporis habitudo frigidior, nisi cor nõnihil caloris per corpus diffundat. Venter & ilia glabra.

Sicci iocinoris notæ.

Siccioris notę sunt, sanguis cum crassior, tum & minime abundans, uenæ aridæ, atq; duræ, uniuersusq́ corporis habitus aridior.

Iocinoris humidi notæ.

Humidioris uero hepatis inditia sunt, sanguis copiosus & liquidus, uenæ molliores, pariter & uniuersum corpus, præterq̃ ubi cor obstiterit.

Calidi & aridi hepatis signa.

Compositæ intemperantiæ hepatis notæ.

Calidi simul et aridi hepatis signa sunt, ilia hirsutissima, sanguis crassior & minus abundans, amari fellis cõplurimũ, atq; per uigoris ætatem atri, uenarũ latitudo & duritia, pari modo corpus simul uniuersum & calidum & aridum: quoniã calor à corde proueniens, frigiditati quę ab hepate proficiscitur, facile dominať, quemadmodũ & caliditas à frigiditate uincitur. Frigiditatem uero nequit cor humidius ad contrariam naturã traducere. Ad hæc liquidò cõstat, quod ubi in unum utriusq; principij temperamenta confluxerint, ad unguem omnino corpus secundum illas afficietur.

Calidi & humidi iecoris notæ.

Verum calidum & humidũ iecur, minus quidem hirsutum reddit prę cordium (ὑποχόνδριον dictum) quàm calidum & aridum, sed plusculũ sanguinis, uenas amplas, habitudinem humidam ac calidam parit, nisi cor uehementer resistat: Si uero permultus supra iustum naturę modum fuerit utriusq; qualitatis excessus, hoc pacto affecti, in morbos qui ex putredine, uitiosisq́ succis proueniunt, procliuiter prolabuntur. Idq́ longe magis, si plurimum humiditas, calidum uero paulullum, augeatur. Vitiosis præterea humoribus corripiuntur.

Humidi & frigidi iecoris signa.

Humidius hepar ac frigidius pilis nudum habet præcordium, sanguinem reddit pituitosiorem, uenas arctas, uniuersumq́ corpus consimiliter infestat, nisi à corde in contrariam partem traducatur.

Frigidi & sicci hepatis signa.

Frigidum uero & aridum iecur parũ sanguinis, uenasq́ angustas reddit.

dit, corpus frigidius, præcordiũ glabrũ, nisi in hac re quoq; cor imperet.

De notis temperaturæ testium. Cap. LXVIII.

Calidæ, frigidæ, humidæ, & aridæ temperaturæ testium inditia.

Alidum sanè testiũ temperamentũ procliue fertur ad libidinẽ, & mariũ est opifex, et fœcundũ: genitales partes protinus obsepit pilis, & circũiacentes quoq; locos cõtingit. Frigidius uero contraria efficit. Humidũ, semine cum multo, tum humido abundat. Aridũ uero parũ quidẽ seminis genitalis, sed crassum generat.

Calidæ & aridæ temperaturæ testium notæ.

Calidum & aridum testiculorũ temperamentũ semen modice crassum producit, & fœcũdissimũ est, & celerrime ad cõgressum mox à principio stimulat animans. Proinde ocyssime eiusmodi temperaturæ homines genitalibus uicinisq; partibus hispidi reddunt, superne umbilicó tenus, inferne uero ad media usq; fœmora, petulci, uehemẽtiq; impetu prolabunt & irruũt in Venerem, sed continuò satiant: at si cogant, iacturam faciunt.

Signa calidi & humidi testiculorũ temperamenti.

Quod si humiditas calori adglutinet, hispidi quidẽ illiusmodi sunt, genitaliq; magis abundant semine, neq; sanè in libidinẽ proniores alijs, sed minore detrimẽto Veneri præter modũ indulgẽt. Si uero utraq; hęc, calidum & hudũ, modũ uehementer excesserint, haud sine detrimẽto à Veneris abstinent.

Frigidi & humidi testiculorũ temperamenti notæ.

Si præterea testiculi frigidæ ac humidæ temperaturæ fuerint, uicinæ undiq; partes glabrescũt, & serius futuere incipiunt, neq; procliues in libidinem irruunt: Aqueum & tenue semen habent, inefficax atq; infœcundum, muliebris modo sexus procreatiuum.

Frigidæ & siccæ testium temperaturæ notæ.

Aridũ deniq; & egelidũ testium temperamentũ per cætera quidẽ ante dictæ ad amussim respõdet: sed crassius, & omnino paucũ eiusmodi tẽperaturæ semen genitale existit. De omissis. Cap. LXIX.

Væuis nostri corporis particulę priuato quopiam cum temperamento, tum effectu prædite sunt, uerũ de omnium in pręsentia notis differere non est operæpreciũ, quum infinitæ propé modum sint, & rem nobis omnẽ compendio perstringere sit propositũ: super his modo differentes quæ unà maxime uniuersum quoque corpus afficiunt. De cæteris per earundẽ methodũ ratiocinandũ ducimus, non ab excrementis modo, uerum ex reliquis etiamtum functionibus, tum symptomatis, ipsarũ temperamenta indagantes. Tempus igit, ne dicam, res ipsa postulat, ut ad ea, quæ incõmodas totius corporis temperaturas emendare possunt, reliquam orationis partem cõuertemus. *Epitomen tradit Aegineta.*

Quî calidæ corporis distemperantiæ corrigi possint. Cap. LXX.

Vando igit in calidis intẽperaturis flaua bilis plus iusto abundat, dũ sanè per inferna subit, nec quicq; negotij facessere neq; satagere liquidò cõstat: Cũ uero sese ad superiorẽ uẽtriculũ recipit, post

exercitium, ante cibum, epota aqua, uomitione euacuandum eſt. Ad hæc, magna cum utilitate tales exercentur, nõ quidem citata exercitatione aut ualida, ſed deſide, & blandiore. Sunt qui dum uehementer calent, nihil planè exercitationis admittunt, ſed inambulaſſe, atq; lauaſſe ſat habent. Quin à cibo etiam balneis capiuntur, ac gaudent potiſſimum.

Calidæ & ſiccæ intemperaturæ medela.

Qui cum calore ſimul aridi ſunt, ei ſanè humenti nutricatu indigẽt, neque tam humidis cibarijs, q̃ & id genus balneis. Ab exercitationibus uero tum plurimis, tum uehemẽtioribus abſtineant. Aeſtatis idcirco tempore citius lauare, deinde poſt cibum denuo, debent. Gelida quoq; potio præſentiſſimo illis eſt præſidio.

Aridæ diſtemperaturæ remedia.

Siccis præterea intemperaturis nihil ſanè alienius eſt Venere: à laboribus item, æſtu, ſolicitudinibus, uigilijsq;, quàm fieri maxime poteſt abſtinendum eiuſmodi temperaturæ hominibus præcipio.

Humidæ temperaturæ medela.

Temperamenta porrò natura humida in ætate pueritiæ affectionibus, cauſæ rationem ex defluxione & plenitate & putredine habentibus, tentantur. Quare exercitationibus multis, & ad unguem facta in uentre decoctione, atq; per lotium quoq; ſecretione, egent. Hiſce iterũ atq; iterum priuſquam nutrimẽti quid capiant, lauari, & thermis naturalibus uti, plurimum prodeſt. Atqui proſpiciendũ eſt, ne defluxionibus, balneis, exercitio longo, ante cibum moleſtenẽ: ſecretione pariter quæ tam per lotium, quàm inferiorẽ aluum fit. Apophlegmatiſmis etiam interdum atq; purgationibus, edulijsq; boni ſucci, ac uino deniq; urinam ciente, utendum.

Quî frigidæ intemperantiæ corrigantur. Cap. LXXI.

Sicca intemperies peßima.

Elidorũ intemperamentorũ tria habentur diſcrimina: quorũ omnium quidem inſaluberrimũ eſt aridum. Nam quod in ętatis proceſſu grandioribus natu accidit, id ab initio ſtatim tales infeſtat. Proinde humectandi calfaciendiq; ſunt eiuſmodi, id quod pulchre quidem exercitationibus modicis, cibis humentibus ac calidis, uini calidioris naturę potatione, ſomnoq; diuturniore ac prolixiore, conficiẽ. Nobis pręterea diligenter, ut omẽs quę ſingulis diebus in corpore ſaburranẽ redundantiæ ſuperfluentes, euacuenẽ, proſpiciendũ. Venus aridioribus ſimul uniuerſis officit, potiſſimũ ſi cum ſiccitate frigiditatẽ copulãt: Solis ea calidis & humidis innocua eſt. Vitioſæ quoq; temperaturę cenſenẽ, quæ ſunt unà cum humiditate frigidę, frequẽter enim ęgrotationibus, quę ex defluxionibus oriunẽ, ſolẽt corripi: Talibus ἀλουσία, exercitationes item crebræ, tenuior nutricatus, & linimẽta deniq; modice calidiora, opitulanẽ. Quicunq; porrò frigidiores quidẽ natura exiſtunt, modũ uero ſiccæ ac humidæ temperaturę iuſtum obtinent, horum calor tum excitandus, tum roborandus eſt. Quod poſtremo ad humorem & ardorem attinet, aurea in uniuerſa uictus ratione cõmendatur mediocritas.

Venus nocet aridis & frigidis.

Siccorũ

Siccorũ diſtemperamentorũ in uentriculo exempli loco, paulò uero poſt reliquarum etiam intemperaturarũ, medela. Cap. LXXII.

ARidorum quidem diſtemperamentorũ aliud ſanè in elementalibus ſolidæ eſſentiæ corporis partibus, (quas Græci ὁμοιομερῆ σώματα, quod eſt ſimilares, nuncupant) conſiſtit, quum uidelicet aridiores, quàm modo naturæ cõueniat, illæ redduntur: Id (per Iouem) deploratum eſt, neq; uel Aeſculapius ipſe facile ſuccurrerit. Aliud uero peculiari humiditate, qua corporis partes alũtur, penitus deperdita, in ſubſtantia ex humore compacta, conſtitutum eſt. Hæc per ſingulas animalium partes roris inſtar diſperſa, pulchre quidem in ijſdem continetur, ſed abſq; alimentorum beneficio in partibus reponi nequit: quare perardua fuerit talium quoq; affectum medicatio.

Similariũ partiũ ariditas nullo medicamẽto uincitur.

Ariditatis uenarum arteriarumq; præſidia.

Siccitatibus uero quę in exiguis cum arterijs tum uenis cõſiſtunt, haud admodũ difficulter mederi datur, ſi incõpoſitas partes ſingulas peculiari humore ſuo humectantium alimentorũ exhibitione impleuerimus. Non alienũ itaq; fuerit, ægrotantem in aqua balnei mediæ temperaturæ diutiũ immorari: Poſt lauacrum illico lac recens emulctum propinandum eſt. Oportet autem mellis tepidi nonnihil, ſed non ita multum, lacti confundere: deinde tranquillitati, ad ſecundum uſq; balneũ, permittere: tum denique mediocriter, oleoq; pingui cõfricandi, quicunq; in hoc ſtatu conſtituti, ſunt, donec exhibitum lac ad unguem confectum, non ex ructibus modo, uerum ex uentriculi etiam tumore liceat colligere. Moderatum præterea temporis interuallum, quatuor uidelicet aut quinq; horarum æquidialium, inter primum atq; ſecundum balneum intercaletur, ſi tertio hominem lauare inſtitueris: ſin uero minus, plurium. Porrò à ſingulis quibuſq; balneis ipſum oleo, priuſquam ueſtibus amiciatur, obliniendum cenſeo. Quin à ſecundo quoq; balneo lac magna cum utilitate exhibebitur, ſi eo delectetur: ſin ſecus, ptiſanam ad amuſſim, ut aiunt, elixatam, uel alicam ptiſanæ modo confectam atq; præparatam, quam Græci χονδροπτισάνην appellitãt. Deinde tranquillitate quietẽ ue denuo interpoſita, uel ad tertium lauacrum uel ad cœnam agemus. Panis præterea quo ueſci oportet, eximie atq; egregie præparatus, probeq; clibano (unde κλιβανίτης à Gręcis dicitur) aſſatus, et ſyncerus, minimeq; impurus eſto. Obſonij loco ſumanẽ piſces ſaxatiles, ſiue Oniſcos piſcis, quem Romani aſellum, nõnunq; millepedam dicunt, Græci etiam banchon, & chellarem, ſiue gallariam nuncupant, è iure candido: Atq; ut ſummatim perſtringã, caput recte educationis, in eiuſmodi corporis ſtatu eſt, ne quæ eſui ſunt, concoctioni renitanẽ, ſed nutrimẽti exquiſiti, optimi, neutiq; glutinoſa, neq; plurimi retrimenti. Potum præbeat uinũ dilutum, colore candidum, non impurũ, nullarũ fermè uiriũ, (ſi modo ὀλιγοφόρος hoc quicquid eſt interpretamenti admittit) clementẽ quandã adſtringendi facultatẽ habẽs. Summæ quidẽ ac maximæ ſiccitatis remedia hæc (quæ hactenus recenſuimus) habentur.

Caput educationis ſtatus aridi.

Modicæ ſiccitatis præſidia.

Ariditas mediocris non tam exactam ad unguem uictus rationem deſiderat, neq; ſolidiorem ualentioriſq; alimenti nutricatũ abhorret: Verũ in medium ponatur nobis ariditas ſuperiori haudquaq; abſimilis, cui mediocris quædam fuerit copulata, & tanquã adglutinata frigiditas, in quã certe calorificorũ materia pro frigiditatis modulo ſcite mutanda eſt: prædictis nanq; hucuſq;, de eadem re nõnihil adijciemus: lactis quidem uſui, pluſculum mellis, uinũ non tam dilutum quàm id quod propoſitũ eſt, exhibebimus, ſed meracius. Quin & cibaria caliditatis feruentioris, nõ naturalibus modo atq; inſitis temperamentis, ſed nuper etiã accerſitis aſcititijſq; qualitatibus, adminiſtrari nullo incõmodo poſſunt. Porrò nardino aut maſtichino unguento eiuſmodi tẽperaturas iugiter ungendas cenſeo.

Frigiditatis ariditatiſq; præſidia.

Coniugatæ intemperiei præſidia.

Si uero plurima frigiditas cum ſiccitate iuſtum modum longe exceſſerit, tale quidem temperamentum ut multo difficilimũ iudicatur, ita cumprimis correctioni renititur. Verum uel eiſdem ei medicamentis, uel melle per ſe elixato deſpumatoq;, opitulatur. Vinum quoq; admodum uetus eiſdem eligendum exiſtimo. Nihil eſt quod aliud ſalubrius ita affectis medicamentum, requiras eo, quod picatores iugiter uſurpant, uentriculo illitum, & etiamdum calidum, priuſquã refrigeratur auulſum: dormire præterea cum puerulo euſarco, ita ut is ſuperiorem uentriculum perpetuò attingat. eiuſmodi temperamento non facile inuenias quicq; magis idoneũ.

Ariditatis & caliditatis modicæ medela.

Vbi uero ariditati mediocris caliditas cõmiſcet, in hac quidẽ temperatura primam illam educationis rationem obſeruare conuenit, ne uidelicet mellis unquam uel tantillum deguſtent, in hac affectione conſtituti, minimeq; gentium uina peruetuſta hauriant: cæterum edulia tepida ac lactea offerre, & uentrem cum omphacino, tum melino perlinire cõducet. Verum immodico quodam ſtũdio eos qui ita afficiuntur infrigidare, diſcrimine minime uacat, quoniam febris quodãmodo naturam hic ſtatus æmulatur, ubi calor uidelicet ſupra quàm par ſit, modum exceſſerit.

Calidæ & humidæ diſtemperantiæ præſidia.

Supponamus ediuerſo calidam quidem intemperiem excedere, ſed ei humiditatẽ iungi atq; annecti: Eiuſmodi ſanè intemperamento, aquæ gelidæ potione opitulabimur. Salutaris atq; peridoneus etiam fuerit tum frigorificorum, tum conſtringentium eſculentorũ uſus. Sunto aũt & iſtęc alimenta ſic auſtera, ut calfaciendi interim potentia careant.

Humidæ intemperaturæ ſolitariæ remedia.

Si uero humidũ diſtemperamentũ ſine additamento ſolum fuerit, arefacientia alimenta, quę neq; calfaciendi neq; refrigerandi uirtutẽ habent, pæſentiſſimo ſunt præſidio. Conſuetæ idem præſtat potionis defraudatio & abſtinentia.

Humidæ & gelidæ diſtemperantiæ ſubſidia.

Cæterũ humidæ intemperantiæ cum frigore copulatæ, haud meliora ſubſidia

subsidia inueniuntur, quàm quæcunque acrimoniam quandam præferunt, admixtis interim quæ adstringēdi facultatem sine euidenti uirtute frigorifica obtinent. Eximium quoque ita affectis fuerit auxilium, modica potio, præsertim uinorū apprime calfacientium. Eiusmodi igitur habemus malarum temperierum quæ in qualitatibus consistunt, suppetias. Quoniam aūt humor qui uel in sinuoso uentriculi loculamēto (sic enim κύτει interpretor) continetū, uel in tunicis ipsius impactus est, distemperamentū subinde conficit, haud absurdum (arbitror) fuerit, de ijs quoque sermonem facere. Quare si quem prior affectus tentauerit, euacuato uomitu humore facile compescitur. Quod si rursus ex alia quadam, aut alijs proueniat partibus, adamussatam indagationē requirit. Causæ quippe exacta cognitio protinus curationē excipit: Quando uniuersam medendi rationem mittenti particulæ adhibere oportet, suscipiēti uero interim prospicere atque succurrere, ne tam procliue quod influit suscipiat. Quam quidē prouinciam non adstringentia solum, sed ea etiam quæ euexiam, id est, bonā corporis totius habitudinem conciliant, pulchre absoluunt. Vitiosos uero qui in uentriculi tunicis continentur succos, medicamentis molliter purgātibus educere expedit: è quorum numero est aloë, & quod inde præparatur medicamen, amara, πικρὰ Græcis appellata, & nō raro ἱερὰ, quod est sacra. Lentus porrò atque uiscosus simul uētri impactus humor pituitosus, primo dissecandus, atque ita deinde expurgandus est. Vbi uero quis opportunus & appositus fuerit, uomitione, radiculæ beneficio, eijciendus: Sin aūt neque glutinosus, neque crassus humor infestat, satis fuerit uel ptisanæ cremore uel mulso uomitionem ciere, aut cremorē absinthij ex mulso sumere. Pari insuper ac simili ratione & reliquorū deinceps membrorum in prosperis temperaturis medendum est, humoribus ad cōmodos meatus deriuatis. At si, qui sensu saltem percipi queat, meatu pars destituatur, redundantes ipsos cruores (quos ἰχῶρας Græci uocant) siue humores, ueluti spiritum quoque flatuosum in ipsa contento, in halitum redactos, solutosque, euacuare conuenit.

Causæ notitiam statim sequitur curandi ratio.

Quæ sint alimentorum uires. Cap. LXXIII.

SVper alimentorum facultatibus orationem, quæ bona pars operis, corpori hominis tuendo dicati, esse uidetur, rebus hactenus memoratis subnectere consentaneum arbitror, si antequam singillatim membratimque eius commentationem aggrediar, exiguis quibusdā ac pauculis adeò anticipauerimus. Opus sanè necessariūque omnino, si quicque aliud est, alimentorum, sine quibus uiuere non possumus, uires, intus & in cute, quod aiunt, pernosse. Epulæ igitur extenuatoriæ facultatis, meatus ueluti obice obstructos recludunt, cōgelatos compactosque ac tenaces immodico lentore seu glutine humores discutiunt, proijciunt atque abstergunt, crassos dissecant attenuantque. Cæterum diuturnior eius facultatis alimentorum usus, cum serosa, tum biliosa excrementa auget atque coaceruat. Quin si quis largius æquo ijsdem infar-

citur, atrebilarius inde sanguis cōstituitur. A iugi propterea ipsarū usione abstinendum est, præcipue ijs qui biliosiorē naturę statum sortiti sunt: conducunt nanq; his tantūmodo, qui pituitæ, crudi ac uiscosi, crassiq; humoris ceu struicem quandam ingentem ac grauem aceruarunt. Cæterū quæ impinguantis naturæ sunt alimenta, idoneum & quantū satis est nutrimentū pręstant. Et si in uentriculo & iocinore pro debito utriusq; munere probe conficiantur, inculpatum sanguinem pariunt, splenem uero heparq; obturant. Horum uero alia quidem crassioris duntaxat succi existunt, uerbi gratia, lens: alia uiscidi, ueluti maluæ: nonnulli cum crassi tum glutinosi humoris facultatem obtinent, ut quæ testa integuntur, & inde ὀστρακόδερμα græce nominantur. Ad tuendam igitur incolumitatem longe tutior extenuans educatio est, ea quę impinguandi uirtutem possidet. Sed quoniam paucissimi alimenti consistit, nihil neq; firmitatis, neq; roboris corporibus præbet. Oportet præterea nonnunquam quum indigentia quempiam corripit ac urget, escas plurimi ualentiorisq; nutrimenti offerre: Potissimum uero absq; discrimine sumpserint ei, qui exercitationibus uacant, & qui ex sententia sua somnum, quantum uidetur, capiunt. Quibuscunq; autem ante quàm cibum sumant, exercitationibus operam dare non est integrum, dapes quæ crassiores succos efficiunt uitent cane, ut ita dicam, peius & angue. Inertes quoq; & ignaui, ne per somnium quidem id genus alimenta admittant. Quemadmodum porrò ignauia perpetua & immodicum otium ad tutelam sanitatis multo plus officit quàm conferat, sic mediocris agitatio ad tuendam ualetudinem summopere conducit. Mediæ uero materiæ cibi, quæ neq; impinguantes neq; extenuantes sunt, omnium præstantissimi habentur, utpote qui mediocris essentiæ sanguinem generant. Vt igitur eius farinæ, corporibus nostris cōmodissima sunt esculenta, ita quæ uitiosum producūt succum summo sunt dispendio: quapropter manibus pedibusq; semper uitari debent. Detestari denique uaria diuersiq; generis edulia satius est, potissimum si diuersimodis atq; repugnantibus fuerint potentijs prædita, concoctu nanq; difficilima quæcunq; hoc modo assumuntur ingeruntúrq;.

Mediæ materiæ cibi.

De oleribus esculentis. Cap. LXXIIII.

Lactuca, θριδακίνη.

Actuca liquidā cum refrigerandi tum humectandi facultatem obtinet, quo nomine etiam soporem cōciliat. Hæc ut inter olerum omne genus præcipue nutrit, ita egregij eximijq; etiā succi sanguinem producit.

Intubum, ἴντυβον.

Intubus eandem quidē cum refrigerandi tum humectandi facultatem, ueruntamen lactuca nonnihil inefficatiorem, possidet.

Malua, μαλάχη.

Malua frigorificæ quidem uirtutis est, sed clementis atque obscuræ: efficatiorem uero habet humectandi potentiam, unde & propter gluten & uisco-

& uiscositatem suam uentris quoq; subducendi potestate prædita est.

Beta, τεῦτλον.

Teutlon, quam Romani betam dicunt, sua abstergendi facultate duram quoq; aluum lenit ac deijcit: proinde si crebrius aut largius estur, uentriculi os, qui στόμαχος à Græcis appellatur, lancinat: hepar item ac splenem uicinasq; ipsorum partes ceu obice quodam obturat.

Brassica, κράμβη.

Brassica recocta si ea datur aluum cōprimit: semel uero duntaxat, ac ne tum quidem ad unguem elixata, sed quasi subcruda, cum oleo & garo salé ue cōmansa, uentrem potius lubricat: perinde atq; cremor quoq; ipsius lentis cremorem purgandi facultate, uiribusq; præcellit. Cæterum brassica marina multo euidentius atq; adeò magis etiam aluū præmollit, atq; subducit, nam salsitudinē quandam, subamarulentumq; saporē præfert.

Halimon, ἅλιμον.

Halimon item, quod Romani Albucū quoq; dicere uidentur, quoniā salsuginosum est, uentrem exonerandi potestate uiget. Cæterum brassica stomacho accōmodatior & utilior, eo quod mediocris quoq; astrictoriæ uirtutis esse deprehenditur. Lac porrò semenq; prolificum auget.

Blitum & Atriplex.

Blitum atq; Atriplex aquosiora sunt inter olera, aluumq; molliūt atq; deijciunt, sed pauxillum alimenti præstant. Aculeata uero omnia, cuiusmodi carduus & atractylis est, quod est cnicum satiuum, uel ut alij dicunt, colon rusticā, & huius classis alia, stomacho summopere cōueniunt: dempta cinara, praui nanq; succi hæc est esca, & precipue ubi durior iam euaserit. Quare prestantissimum fuerit elixam hanc oleo, garoq;, unà cum coriandro esui accommodare.

Aculeatæ plantæ.

Apium, olusatrū, sion, smyrnium.

Apium satiuum, olusatrū, (quorum illud Græcis σέλινον κηπαῖον, hoc uero ἱπποσέλινον dicitur) sium, quod odoratum iuncum quidam, alij anagallidem aquaticam appellant, smyrniū, omnia quidē ac singula proritandi & impellendi lotij potestatem obtinent: cæterū posterius hoc odore & acrimonia præstantius est, & urinam pariter ac menses commouet. Sed apia suauiora sunt, ideoq; stomacho idonea magis uidentur.

Eruca, εὔζωμον.

Eruca, olus hoc magnam excalfaciendi uim obtinet, & geniturā augere creditū, & ob id in Venerē stimulos addere, capitisq; eum dolorē, quam Cæphaleam nominant, inducere.

Nasturtium, ocimon, sinapi.

Nasturtium, κάρδαμον græce, ocimum, sinapi, olera calidæ admodum sunt potentiæ, & acorem præferunt, (in primis uero nasturtium) concoctioni resistunt, stomacho sunt noxia, & prauos succos, quando eiusdem naturæ habentur, in corpore pariunt.

Vrtica, ἀκαλήφη.

Vrtica (quæ à Græcis cum ἀκαλήφη tum κνίδη nũcupatur) maxime tenuium est partium, uentrem autem modice subducit, & parcius alit.

Gingidium.

Bisacutũ (sic enim Romani γιγγίδιον appellant) olus est scandici non absimile, pluſculum astrictoriæ qualitatis, amaritudinisq; retinens, aptius est stomacho, ita quidem ut cibum fastidientibus appetentiã reuocet, cum aceto sumptũ, sed exiguũ corpori alimentum præbet. Quæ præterea syluestria olera prædicantur, pestilentissimum omnino succum generant.

Capparis.

Capparis quoq; cibi appetitum illicit, hepatis & lienis oppilationem laxat ac discutit, pituitãq; educit. Vsus eius in primordio cœnæ cõmendatẽ ex oxymelite, quod est aceto mulso, uel oxelæo, hoc est, ex oleo atq; aceto.

De olerum asparagis. Cap. LXXV.

Blitum, lactuca, atriplex, malua, betaq;, stirpẽ quidẽ humidam habent, asparagum uero (quo nomine Græci cymam uocant) siccum. Raporum cõtrà, sinapis, radiculæ, nasturtij, pyrethri, brassicæ, et omniũ deniq; aliorum calorificam uirtutem habentium, planta quidem arida, cyma uero humida est: cæterũ à spinosis fruticosisq; plantis, & qui in harundinetis, uliginosis palustribus'ue locis nascuntur cymę, quæq; à bryonia decerpũtur, stomacho quidem accõmodatæ sunt, & lotium cient, parum tamen nutriunt: & si probe concoquanẽ, olerũ asparagis in nutriendo efficatiores sunt. Pari etiã modo & chamędaphnes (id est, humilis & terrestris lauri, quam Romani nũc laureolam, nunc uincamperuincam dicunt) asparagus nutrit.

Cymæ Bryoniæ.

De ijs quæ edendo sunt radicibus. Cap. LXXVI.

Napus atq; rapa denuo elixæ, si estur, nõ minus alimenti quàm reliquæ stirpes ac olera præbent: Quum uero assidue eduntur, crassum succum generant.

Bulbi qui edendo sunt.

Bulbi, astringentis abstergentisq; naturæ sunt: appetentiam quoq; cibi inuitant, stomachum roborant, uiscidos thoracis humores pulchre euacuant. Si bis decoquantur, uberius quidem nutriunt, sed minus educunt, eo enim pacto ipsorum propulsatur amaror: semen præterea prolificum producunt, libidinem accendunt, si iugiter crebriusq; sumantur, peditus insuper conciliant, torminaq;. Atqui ex garo, oleoq; comesti, dulcissimi, flatu carentes, optimi alimenti, facilisq; decoctionis sunt.

Pastinacæ, dauci, siseris.

Pastinacę, dauci, siseris, multo minus alimenti, quàm rapæ præstant: adurentes uero sunt, & euidenter odoratę, lotiumq; impellũt. Supra uero modum, & immodice perperamq; utentibus, prauos succos generãt: con coctu difficiles, cõmuni radicum modo, existunt. Sunt qui syluestrem pastinacam daucum nũcupent, ea multo uehementiore ui lotium promouet.

Radi-

Radicula.

Radicula attenuãdi adurendiq́ poteſtatẽ habet: edenda in prima men ſa eſt, ex oleo ſcilicet & garo, uẽtris lubricandi gratia: in ſecũdis uero men ſis deteſtetur.

Cæpe, allium, porrum.

Cæpe, allium, porrũ, quoniã acrimoniam præferũt, corpus calfaciunt, extenuant, & diſſipant craſſos qui in ipſo continentur humores. Bis qui-dem elixa exiguum, cruda uero nihil alimenti ſufficiunt. Allium quippe obſtructiones diſcutit, diſſipandiq́ potentia regnat. Efficaciores porris arefaciendi uires habent ampelopraſſa, ueluti ſylueſtria. In ſumma, olera ſimul uniuerſa, ſi incocta ſumantur, deterioris ſucci ſunt quàm elixa, multoq́ magis ſuperflua humiditate participant. Quæ porrò cum muria tum oxyhalme condita reſeruatur, ſtomacho magis conueniunt, & appetentiam acrius excitant, crudes humores diſijciunt, ægre conficiunt. Et præterquã uel natura uel moribus cõparatum eſt abutentibus, uitioſis ſuccis infarciunt.

De tuberibus ac fungis. Cap. LXXVII.

Vber nullum manifeſtæ qualitatis ex ſeipſo cremorẽ præſtat, frigidiorem uero & craſſiorem exhibet. Micetę, (quos Latini fungos nuncupant) gelidi, pituitoſi, & uitiati cremoris ſunt. Omniũ innocẽtiores habentur boleti, qualitatis notatu dignæ expertes, probe elixi. Qui uero amminitæ uocantur, ſecundum poſt boletos bonitatis locum obtinent. Cæteri omnino uitandi ſunt: pars quippe bene magna ex ipſis letalis eſt: quinetiã ipſi quoq́ boleti, niſi ad extremũ elixi edantur, præſens diſcrimen, mortisq́ cauſam ſepænumero minant. *Micetæ.*

De frumentaceis. Cap. LXXVIII.

Chondrus & alica.

X eis quæ frumentacea dicuntur, chondrus egregie nutrit, & glutinoſos uiſcidoq́ lentore parit humores: ſed puls ex eo confecta peſtilens eſt, eo quod quamprimũ craſſeſcens incõcocta permanet. Præfertur potius cremor ipſius ex integro chondro ad ſummum ptiſanæ inſtar decocto expreſſus. Alica uero (ἄλιξ à Grecis appellata) in cæteris quidem chondro (hoc eſt, frugi, unde hæc omnia fiunt) haud abſimilis eſt, uerum aluum intenſius moratur.

Triticum.

Triticum quidem elixum, manſum, ægerrime conficitur, peditus generat: ubi aũt confectum ſiue concoctũ fuerit, alimentũ præſtat ualidiſſimũ. Porrò ubi in panem fuerit redactum, inflandi facultatem & concoctionis difficultatem exuit, eo quod fermenti ſalisq́ particeps ſit.

De panibus.

Siligineus uero panis omnium firmiſſimus eſt: poſt hunc ſimilagineus: deinde cui nihil ademptum eſt, quem συγκόμισον Græci uocant. Sordi- *Sordidus panis*
dus, hoc eſt, frumentaceus panis, alimoniæ quidẽ minus ceu firmiſſimus præbet, promptius uero per aluũ deijcitur. Amylus, hoc eſt, ex amyla *Amylus.*
farina factus, minimi alimenti eſt, nõ aliter q̃ qui lotus in cibo miniſtrañ.

Hordea, polenta, maza.

Hordea frigorificæ & abſterſiuę ſunt potentiæ: elixa uero inſtar ptiſanæ, humectant: fricta uero ad modū polentæ, areſaciūt. Polenta in ęſtate ante balneum cum aqua pota, ſiti ſubuenit. Hordeaceus panis imbecillior, & minus nutriendo eſt. Maza non facile conficitur, & amplius quàm hordeaceus panis inflat, & ſi cum melle fuerit ſubacta, per aluum facile deſcendit.

Auena.

Auena, (ſic enim βρῶμον interpretor) natura ſiccandi uim habet, & minoris in nutriendo poteſtatis eſt. Milium ac panicū refrigerandi, ſiccandiq́; , & exiguas in nutriendo uires poſſident, aluū morantur: præcellit autem per omnia milium panico.

Oryza.

Oryza ægre concoquiẗ, & exigui nutrimenti eſt, & præter hæc etiam aluum cōpeſcit. Coquitur aūt ptiſana hoc modo: Vna eius pars in quindecim aquæ partibus, pauxillo olei adiecto, elixaẗ, et quū intumuerit ebullieritq́; , aceto etiā: ubi uero ad unguē decocta fuerit, ſuperinījciẽdus quoque tenuis atq; friatus ſal. Nec deſunt qui porri aliquid atq; anethi addãt. Cæterū auena chondrusq́; perinde atq; ptiſana coquunẗ & concinnanẗ.

Decoctio ptiſanæ.

De legumentis. Cap. LXXIX.

Lentes.

Eguminū lens quidem uitioſi cremoris eſt, melancholicumq́; humorem auget, aluum compeſcit, potiſſimum bis cocta. Ius uero ipſius cum aceto & garo ſumptū, uẽtrem ſoluit. Admiſcere aūt lenti, quoniam inflat, uel ſatureiam uel pulegium debet.

Fabæ, piſa, cicera, lupini, fœnogræcum.

Fabæ lenes ſunt, & uentris flatus pariunt, abſtergendiq́; poteſtatem retinent. Aegyptia uero faba, noſtra humidior cenſetur, & plus retrimenti relinquit in corpore. Piſum laxum quidẽ ac molle eſt, cæterū peditus rariores facit. Cicera inflationes pariunt, abſtergunt, ſemen prolificum gignunt, libidinem excitant, lapides cōminuunt, fricta inflandi quidem uim deponunt, ſed ægre in ſtomacho conficiunẗ. Lupini quoq; concoctioni reſiſtūt, & ægre tranſmittūtur, crudumq́; ſuccū cumulant. Fœnogræcum calfaciendi, uentremq́; ſubducendi facultatẽ habet, ſi ante dapes cæteras ſumptum fuerit.

Ochri, phaſeli.

Ochri, quæ eruiliæ dicunẗ, & phaſeli macerati, quoad radices promicant, ſi ante cibum ex garo edunẗ, aluū ſoluunt, & maiores alendi uires q̃ fœnogræcū obtinent. Phaſeli, quæ & dolichi, hoc eſt, ſiliquæ, dicuntur, integri cum lobis, uirideſq́; ſumpti, ingentẽ retrimentorū uim pariūt.

De fructibus quæ inter æſtatẽ & autumnū matureſcūt. Cap. LXXX.

Cucurbita, pepones.

CVcurbita refrigerandi & humectandi uim obtinet, uentremq́; ſubducit, ſed alimentm præſtat perexiguum. Pepon in uniuerſum praui

praui ſucci,gelidus,udus, ac uomitorius eſt:non cōcoctus choleram inducit:ſemen eius ciendæ urinæ,& frangendis renum calculis natum,atq; in totū abſtergit abunde. Melopepon minore efficacia omnia hæc poſſidet. Melopepon.

Cucumis,σίκυος.

Cucumis minore frigiditate & humiditate pepone prædita eſt, ſed maiore ad promouendum lotium poteſtate: difficilis concoctu,& ſi tandem concoquatur improbi tamen ſucci eſt. Sed ut ſummatim,atq; uno(ut dicitur)uerbo perſtringā: Omnes fructus quos profert autumnus frigorificę & humentis naturæ,ad hæc minus nutriendo,deploratiq; ſucci ſunt.

De iis quæ ex arboribus decerpuntur fructibus. Cap. LXXXI.

Ficus,uuæ,& caricæ.

Icus & uuæ primas inter fructus autūnales meruerunt, quando ipſorū ſuccus culpa tantum non omni uacat, & alimenti minime uulgaris ſunt. Cæterum ficus honore & bonitate ſucci uuas præcellunt,& liberalius nutriunt:alui præterea, urinæq; cienda,& renes purgandi prouinciam pulcherrime ſubeunt & abſoluūt, comprimis autem quæ fuerint exactam cōſequutæ maturitatē. Pari etiam modo caricæ:atqui flatus interim ſanguinemq; uitiatum pariunt: ideoq; pedunculos aſſiduus earundem uſus conciliat. Vuæ retentæ non conficiuntur in uentriculo, & crudum ſuccum faciunt: deiectæ uero moderatiores redduntur. In uuis paſſis maior calfaciendi uis eſt, conueniunt etiam magis quàm uuæ ſtomacho,neque tam exigui alimenti ſunt,ſed imbecillius aluum deiiciunt.

Mora.

Mora,quę & ſycamina dicuntur, uehementem quidem humectandi, mediocrem uero refrigerandi facultatē obtinēt:à primordio cœnæ & ante alios cibos deuorata, aluum exonerant:neq; admodum ſtomacho aliena,ſed nutrimenti ferè nullius.

Ceraſa.

Ex ceraſiis autem ſuauiora cunire quidem faciunt, cæterum ſtomacho officiunt. Quæcunq; uero acerbitati participant, atq; aſtringunt, ut ſtomacho nunquam ſunt noxia, ita & per aluum nihil tranſmittunt. Atque eadem ſanè ratio non tam uuis ac moris, quàm aliis compluribus exacte cōgruit. In ſumma: Quæcūq; aſtringendi uim obtinent,in prima menſa, aut alias ante eſcas uel comeſta, uel bibita,aluum comprimunt. Quicunque aluum ob imbecillitatem aſtrictam nacti ſunt, hos quod eam lubricet atq; reſoluat quippiam, uerbi gratia olera, ſiue piſces, ſiue eiuſdem farinæ cætera,prēmittere, deinde quod conſpiſſandi facultatē habeat,ſumere oportet, quæ aluo robur adferentia,per inferna impellant atq; ad deiectionem retrimenta excitent.

Nux pini,& perſica.

Nux pini,quæ ſtrobilus etiā appellat̃, probū craſſumq; cremorē continet,edendo quidē,ſed difficilis decoctionis eſt. Perſica praui ſucci ſunt,

aceſcunt & corrũpuntur ocyſſime, proinde in prima menſa ſumenda, quo deijciantur promptius, neq; propter cunctationem in uentriculo uitientᷣ.

Præcocia, doracia, & armenia.

Præcocia porrò, & doracia, & armenia, potiora ſunt perſicis, quoniam neq; aceſcunt, neq; pariformiter apta corruptioni, & capiũt magis ac delectant amplius.

Poma.

Ex malis, dulcia quidem maiores reliquis in calfaciendo uires habent, & quamprimum tranſmittuntur, maxime dum uel aſſantur, uel elixantur.

Acida poma. Acida ſibi cum refrigerandi, tum humores in uẽtriculo diſſecandi, præſtantiorem facultatem uindicant. *Auſtera.* Auſtera dein ſtomachũ roborant, aluum ſuprimũt: præ cæteris tamẽ magis cydonia, cotonea à Latinis uulgò appellata. Pirorum pari etiam modo grandiora atq; matura, eandem quidem facultatem ſeruant, ſed uberius nutrimentum ſumentibus ſuggerũt. *Mala punica.* Mala punica frigorificæ uirtutis ſunt, & paululũ alimenti prębent.

Meſpila, & ſorba.

Meſpila & ſorba uehementiores in aſtringendo uires retinent, idcirco lubricæ fluentiq; aluo accommodata ſunt.

Palmæ.

Palmæ ſtomachum quidem ſolantur, niſi præpingues extiterint: uentrem cohibere, craſſos, glutinoſos humores gignere, & eum capitis dolorem, quem κεφαλαλγίαν dicunt, inducere ſolent.

Oliuæ.

Oliuarũ poſt hæc druppæ ſtomacho officiunt, & craſſum ſuccum pariunt. Oliuæ ſalſæ ſiue condit̨e, quas Græci κολυμβάδας appellant, ante alia edulia comeſtæ, appetentiã cibi reuocant, aluum difficilem leniunt, idq; ſanè acrius quum uel aceto, uel aceto mulſo, præparentur condiantur'ue.

Nuces.

Nucum uero baſilica quidem ſiue iuglans auellanis minorem in nutriendo poteſtatem habet, ſtomachoq; utilior eſt. Virides nuces humidiores ſunt, uentremq; ſubducũt. Aridæ uero, ſi quis maceratis in aqua & ab interiore putamine purgarit, recentioribus potentia nihil cedunt. Amygdalæ diſſecandi, extenuandiq; uirtute præditæ ſunt, quocirca tum uiſcera, tum thoracẽ, ſed uehemẽtius efficaciusq; amaræ, purgant. Aſſimilem ſanè poteſtatem habent & piſtacia (uulgò fiſtici dicti) hepatis coarctationes conſtipationesq; maiore efficacia laxant.

Damaſcena.

Damaſcena, ſi in prima menſa, aliâs ue ante cibos edanẽ cum cruda, tum in mulſo elixa, uentrẽ difficilem molliunt. Syriaca cõcoctu difficilia ſunt, *Ceratia.* ſtomacho hoſtilia, & exigui nutrimenti. Ceratia (ſiliquæ) ægerrime cõcoquuntur, aluum cohibent, & uitioſum ſuccum poſſident. Sycomora abundantem refrigerandi & humectandi poteſtatem habent.

Citreum malum.

Medici mali extima pars acredinẽ ſapit, & cõcoctioni renitiẽ: quę uero carnis

carnis quandam imaginẽ repræsentat æmulaturq́;, etsi edendo sit, tamen æque cõcoctioni resistit. Medulla uero, siue interior pars dicere malis, siue acida, siue aquea fuerit, abunde infrigidat.

Glandes.

Glandes non inefficatiores frumentaceis in alendo uires habent, cæterum nõ sine difficultate in stomacho tandem conficiunt, & crassioris succi sunt, lenteq́; transeunt. Castaneæ per omnia glandibus præstantiores & salubriores creduntur.

De animalibus, primitusq́; de uolucribus. Cap. LXXXII.

AVes imbecillius multò leuiusq́; quadrupedibus alunt, potissime uero suibus: sed concoctrici animantis facultati promptius obtemperant, præcipue perdix, attagena, columbarum pulli, gallinæ, phasianus, turdi, merulæ, passerculi, necnõ & pyrgitæ solidiorem alimoniam præstant: & his etiam magis turtur, palumbus, anas. Sed longe sunt solidiores ac duriores, & concocturæ contumacius renitentes, pauonũ carnes, utpote fibrosiores. Porrò anserina & struthocamelina caro maiorem redundantiarum saburram prædictis cumulat, & in stomacho ægrius conficitur, exceptis alis, quæ succi bonitate reliquis auibus minime cedunt. [*Caro anserina & struthocamelina.*] Gruum caro referta fibris & durior est. [*Gruum caro.*] In summa, iuniores auiculæ ueteribus semper humidiores sunt, minus concoctioni resistunt, plus alimenti præbent, & per aluum procliuius descendunt. Quin & elixæ ab assis & in sartagine frictis pari interstitio dissident. [*Carnes elixæ, assæ, & frictæ.*] Quæ deniq́; in siccis regionibus atque montanis degunt, ĳs quæ in uliginosis aluntur, concoctioni minus obluctantur, & nihil ferè superfluitatum relinquunt.

De ouis. Cap. LXXXIII.

GAllinarum, & phasianorũ oua, principem bonitatis locum occupant: sed anserum & struthocamelorum infimũ. Atqui longe semper recentia ueteribus palmam præripiũt: & ut trementia nutriendo magis sunt, ita & sorbilia facilius descendunt, & gutturis asperitates molliunt. [*Oua recentia, trementia & sorbilia.*] Reliqua ad unum omnia concoctioni obstinate repugnant, & lentius per meatus excernũtur, crassiq́; omnino succi sunt, demptis ĳs quæ præfocata dicũtur, quæ quidem cruda in garo, uino & oleo irrigata, in diplomate, id est, uase æneo aut testaceo, mediocriter densantur, nam hæc coctu facilia, succiq́; inculpati, hoc modo redduntur. [*Diploma.*] Fricta aũt in sartagine omnium sunt uitiosissima.

De quadrupedibus animalibus. Cap. LXXXIIII.

Suilla caro.

PEdestrium animalium, suillæ carnes omnium aliorum esculentorũ efficacissimas in nutriendo uires obtinẽt, eo quod cum gustu tum odoratu peculiarẽ quandã germanitatẽ humanæ corporis æmulanẽ, ueluti à quibusdam qui per imprudentiã humanam carnẽ degustauere, animaduersum est. Verũ quicquid nutrimenti ex

ipſis contrahiĩ,uiſco ſeu quodã lentore præditũ eſt,& ægerrime diſſipaĩ.

Ouilla caro & caprina.

Ouilla caro plurimam retrimentorum congeriem, perditosq́ ſuccos cumulat. Caprinis carnibus acredo quædam ſuccusq́ minime bonus ineſt. Hircina caro deprauatiſſima eſt, ſiue ſuccum eius malignum, ſiue concoctionis difficultatem reſpicias. Bubula porrò caro atram bilem auget. Leporina uero craſſum quidẽ ſuccũ habet, uerũ in hoc à bouina & ouilla uincitur. Ceruina duri & coctu difficilis alimenti eſt. In uniuerſum uero, recentiora, iunioraq́ omnia ueteribus humidiora, molliora, & coctu faciliora deprehenduntur. Pari modo & caſtrata ijs qui teſticulos etiamdum habent: Et bene curata cute, ſtrigoſis.

Hircina. Bubula. Leporina. Ceruina.

De animalium partibus. Cap. LXXXV.

Xtimæ animaliũ partes ut ſunt neruis refertæ, ita pinguedine carneq́ uacant, quapropter & uiſcidæ cernunĩ, & exiguas in nutriendo uires, ſed alui ciendę poteſtatẽ, habẽt: demptis auiũ (quod impendio ſiccæ ſint) partibus. Roſtra & aures cartilaginoſa, concoctuq́ difficilia ſunt. Lingua mollis laxã ue, exanguis & lenis in nutriẽdo poteſtatis eſt. Adenes, id eſt, glandulæ, guſtu ſuaues ſunt atq́ tenues: Suauiores uero multo mammillinæ ſunt, præſertim porcinæ, dum uidelicet lacte infarciuntur, neque imbecillius quidem ipſis carnibus alimentum præſtant.

Roſtra. Aures. Adenes.

Renes & teſtes.

Renes atque teſtes uiroſi ſunt, (ſic enim βρωμώδεις interpretor) ægerrimeq́ in uentriculo conficiuntur. Cęterum gallinaceorũ ſaginatorum teſticuli, ſuaues, & inculpatum corpori alimentũ præſtant. Taurorum porrò econtrario, hircorumq́ & arietum teſtes, uix tandem cõcoquũtur, & improbum ſuccum faciunt.

Cerebrum.

Cerebrum pituitoſum, denſi prauiq́ ſucci, lenti meatus, concoctioni renitens, ſtomacho ingratum, & nauſeoſum deniq́ eſt: coctum uero ad ſummum ſatis idoneum alimentum præbet. Medulla ſpinalis, pinguis & ſuauior eſt cerebro, in cæteris autem nullo ab eo diſcrimine diſſidet.

Medulla ſpinalis.

Cor & hepar.

Cor & hepar craſſum habent ſuccũ, ægre decoquũtur, lente tranſmittuntur: ſed ſuillum iecur bonitate reliquis pręſtat. Lien praui ſucci eſt, & atrã bilem generat. Pulmo utriſq́ cum laxior, tum coctu facilior eſt, cæterũ pituitam auget, & minimæ in nutriendo poteſtatis eſt. Ventriculus, locelli, & inteſtina, dura ſunt, & concoctioni obluctantur, atq́ pituitam pariunt. Vno uerbo, feræ ſiccioris ſemper ſunt alimoniæ quàm cicures, neq́ tantum retrimenti relinquunt.

Lien. Pulmo. Ventriculus.

Sanguis.

Sanguis uniuerſus coctu difficilis eſt, maxime uero craſſus, atque atrebilarius, cuiuſmodi eſſe iudicatur bubulus. Leporis autem ſanguen

sanguen tanquã suauissimum primi meriti est: hoc multi unà cum iocinore
coquere solent, nõnulli uero simul cum reliquis quoq; uisceribus. Estur
& à quibusdã iuuenis porcelli sanguis. Caprinũ postremo sanguinem
esui fuisse, ab Homero proditum est memoriæ.

De lacte. Cap. LXXXVI.

Ac coctum alendo quidem est, gingiuas uero & dentes incõ-
modo afficit: proinde simulatq; ingestum fuerit, primum qui-
dem mulso, deinde uino acerbo os abluendũ est. Præterea ca-
pitis dolorẽ infert, præcordiorũ (sic enim ὑποχόνδρια interpre-
tor) & uentriculi quæ ex flatibus oritur distentionem conciliat, renũ item
calculos gignit. Cæterum dilutum imbecillius quidem alimentũ præbet,
sed intentius uentrem soluit: crassius cõtrà efficatiores nutriendi uires ha-
bet, ægrius uero per inferiora descendit. Caprinum postea mediocris
essentiæ lac est. Ouillum ediuerso crassioris, statim post partũ tenuius,
progressu uero temporis crassius, magis magisq; deprauatur.

De lactipotatione. Cap. LXXXVII.

Vicunq; lac poculẽti loco haurire studuerit, à reliquis esculen-
tis abstineat, donec in uentriculo conficiatur, & per inferna de
ijciatur. Satius aũt est ipsum recens mulctum circa auroram in
gurgitare, & insuper non à cibis modo, uerum ab exercitatio
nibus uehementibus abstinere, eo quod in laborantibus necessariò ace-
scit. Profuerit autem clemẽs inambulatio, & uigilijs interposita tranquil-
litas. Ad istum enimuero modum patranti, primũ quidem per aluum de-
cedit: deinde post deiectionem aliud repetendum est: quin si illud quoq;
deijciatur, aliud: in primis enim nõ sine utilitate purgat, haud ita sanè mul
tum reliquarũ corporis partium molis, sed ea modo quæ in uentre depre-
hendit. Post hæc illico uenas subit, & alimentũ præbens præstantissimũ,
nunquã amplius per inferna egreditur. In biliosis præterea fluxionibus,
ubiq; uentriculũ eliquari religio est, lac feruefactũ propinabimus. Atqui
ad hanc rationem decoquendum est: Principio quidem pedetentim, sen- *Elixatio lactis*
simq;, ita ut partim exhalat, partim concoquatur: mox incunctanter ma-
gis etiam atq; etiam coquito. Prospiciendum uero ne uel cõcrematur, uel
in caseum coalescat, & quasi globosum reddatur. Operæpreciũ uero sit,
non tam molliter clementerq; lac ipsum concoqui, q̃ confundendo quod
abscesserit circũquaq; detrahi: ferula itaq; polita ac tereti agitandum est:
& si quippiã in labijs ollę comburitur ac feruet, id spongia purgandũ est:
inde nanq; non raro reliquum lactis corrũpitur. Quapropter lac quem-
admodũ docuimus coquito, quoad crassius planè, & crudo lacte suauius
reddatur. Porrò cochleis (pro quibus nos fluminales uel marinos lapi-
des accipimus) ex igne candentibus lacti immissis (quod lac diacochleon *Lac diaco-*
appellatur) quicquid est tenue ac serosum imbibitur, insumiturq;. Et hæc *chleon.*
quippe lactis confectio uẽtris fluoribus, potissime uero biliosis conducit,

De lacte fictili. Cap. LXXXVIII.

SI lac iuxta fumum frequentẽ ad extremũ decoquatur, serosum eius à caseaceo discernitur. Mox deinde à fecibus exactus, per linteum pannum'ue coletur. Confunditur aũt seroso uel mellis, uel aceti mulsi, uel salis modicum, & alui subducendæ gratia exhibetur: adultis quidem usque ad duorum sextariorum mensuram: minoribus uero natu, non minus sextarij pondere. Quod si calculi marini igniti, aut candentis ferri immissione incrassatum fuerit lac, dysenteriæ & alui profluuio probe medetur.

De caseo. Cap. LXXXIX.

CAseus omnis acrimoniã habet atq; sitificus est, cõcoctioni præterea renititur, prauum humorem, & calculum parit. Præstantior autem est & minus officit non uetustus, laxus, minime durus, nec insuauis, & mediocri sale cõditus. Qui contrarijs constat perniciosissimus est.

De piscibus. Cap. XC.

OMnes quidẽ pisces frigidioris humidiorisq; temperamẽti esse perspicuum est: uerum saxatiles appellati, reliquis salubriores habentur, quia concoctioni minus resistunt, & probum succum relinquũt, neq; affatim adeò humectant, nisi solidiore carne constent. Non autem saxatilium, maritimi, plurimum discrepant ab ijs qui in limo degunt, aut ubi flumina irruunt. Sed omnium insaluberrimi stagnatiles atq; palustres sunt. Speciatim uero Capito quidem, si intra pelagus uersatus sit, mediocris suauitatis est, & coctu minus difficilis, succiq; minime mali: sanguinẽ uero tenuiorẽ atq; imbecilliorẽ gignit. Eiusdem farinæ fermè lupus est. Mulus quoque in æquore degens, durior, & imbecillior cæteris piscibus uidetur, nullus quidem cocturæ renitens, esui aptus, persuauis, pinguedine carens.

De corio testaceo præditis. Cap. XCI.

IN uniuersum, pisces quicunq; pro tegmine (unde & ὀστρακόδερμα à Græcis dicuntur) testã habent, salsum omnino crudumq; succum generant. E quorum numero, ostrea mollissima carne cõstant, & promptius per aluum decedunt. Chamæ prætere rea, & purpuræ, ungues, σωλῆνες à Græcis appellati, spondyli, buccinæ, cochleę, & quæcũq; id genus alia dura & crustata, μαλακόστρακα, uocantur, utpote grãmari ἄστακοι, paguri, cancri, locustę, squillæ, esui quidẽ sunt, sed cõcoctioni resistunt, aluumq; cohibent, si subinde in aqua dulci elixentur. Ius atq; cremor omnium quæ testis integunt̃ uentrem promouet, quãobrem terrestres quoq; cochleæ aluũ deducũt: sed dura carne, cõctuq; difficili sunt, mensis quidem idonea, praui tamen humoris. Sunt qui ius cum oleo garoq; condiunt, & sic alui deiectionem moliuntur. Echini modice frigorifici, exiguiq; alimenti sunt, & lotium proritant.

De mollibus. Cap. XCII.

Olles pisces, puta polypi, sepiæ, lolligines, duri atq; concoctu difficiles sunt: præ cæteris uero polypi: succo uero quodammodo salso sunt prædití, sed concoctione uicti, nutrimentum neutiquam exiguum corpori præstant.

De piscibus siue squamis. Cap. XCIII.

Esquamatorum piscium, quos cartilagineos dicunt, torpedinibus, pastinacis, mollis persuauisq; caro est, quamprimum subiens, coctu facilis, mensisq; idonea. Raiæ, leuiraiæ, squatinæ, atq; huiusmodi alia, duriora sunt, coctioniq; renitũtur, & uberius alunt. In summa: Dura carne animantia ægrius in stomacho cõficiuntur: Si uero concoctione uincantur, ualentiorem solidioremq; in alendo facultatem obtinent.

De grandibus, cetaceis'ue. Cap. XCIIII.

Ngentes (sic enim κητώδη Latio donamus) uerbi gratia, balenæ, phocæ, zygænæ, delphines, thunniq; immanes, durã, coctuq; difficilem & crassi humoris habent carnem: Quum uero sale condiuntur, excessibus eiusmodi spoliati, ad mediocritatem reducuntur: cæteris preterea piscibus humidiores, excrementis magis redundãtes, & ad molestiã inferendũ potius & nati appositi uident. Porro salsamentorũ diuersitates pisciũ, è quibus conficiunt, differentias imitant.

De uiribus uini. Cap. XCV.

Aletudinis sequũdæ studiosum uini potestas fugere nõ debet. In totum igitur, Omne uinũ maximæ in alendo potestatis est: sed longe magis rubrum, ac crassum, atqui id deterioris succi est: Suaue uero, nutrimenti quidem alicuius est, stomacho uero minus cõuenit. Acerbum adstringens'ue stomacho quidem amicum, sed lenti meatus, neq; tantũ nutrimenti præbet. Atq; adhuc etiam multo minus candidum. Primũ omnium uinorũ bonitatis honorẽ obtinet, quod colore κιῤῥόν, id est, uermiculum seu rubens est. Peruetustũ multo plus caloris ariditatisq; insitum habet q; recens. Sed summatim uini potentia hæc est: In uniuersum uinum insitum atque naturalem corporis nostri calorem suscitat: proinde & cruditas inde eximie corrigitur, & sanguis uitijs exuitur atque emendatur, alimentum (quandoquidem prompte penetrat) per uniuersum corpus deducit: cuius ergò ex ægritudine aliqua emaciatis ac strigosis, bonam corporis, ueluti affatim nutritis, habitudinem restituit. Fastidiosis cibi appetentiam & reuocat & illicit, pituitosum humorem extenuat, bilem per lotium euacuat, coloris gratiam inducit, animo lætabundam alacritatem iucunditatemq; conciliat, corpus quoque robustius efficit. Eiusmodi igitur cõmoditatum author est uinum, moderate ingestum: Ingurgitatum uero preter modum, incommoda contraria adfert, inde ebrij subinde euertũtur, furiunt, & sopore impetũtur. Vitanda itaq; est temulentia, immodicaq; uini potatio. Quanquam per longa id

Vinum uermiculum.

Vini potestas.

Incommoda temulentiæ.

temporũ interualla liberalius ingerere, cõmodo fit: nam per urinas, quas admodum citat, sudoresq; uacuat. Optimum uero ducitur, protinus aqua mulsa sumpta ipsum uomitu eijcere, ne uel reliquijs quibusdam noxijs officiat. Qui uero sese prolixius pleniusq; uino imbuere instituunt, ac student, ab aliorum sanè ciborum satietate abstineant, atq; inter potandum in media mensa brassicam coctam, bellariaq; sumant, maxime ex amygdalis confecta. Hæc quippe capitis laborem mitigant, grauedinemq; subleuant, neq; ulla uomentes molestia afficiunt. Præsidium quoq; minime ficulneum absinthij maceratum ac dilutum (quod ἀπόβρεγμα Græcis dicit̃) adfert, ante potationẽ haustum: omnium enim maxime hoc crapulam arcet. Quod si quos uinũ uellicet, gelidam hauriãt: postera die absinthij humorem repetant. Deambulationibus præterea, fricationibus item, ac balneo, & exiguo nutricatu, ueluti aqua (ut aiunt) aspersa reficiuntur.

Macerati absinthij cremor crapulæ inimicißimus.

De melle & aqua mulsa. Cap. XCVI.

El percoctum ualentis quidem ac maximæ in nutriendo potestatis est, sed aluum leuiuscule, minus potenter deijcit: Crudum, econtrario. Gelidis præterea ac humidis temperaturis magis expedit: calidis alienum est, eo quod in bilem ab ipsis promptissime uertitur. Aqua mulsa, quod Græci μελίκρατον dicunt, biliosos nihil ferè adiuuat, quoniã in ipsis quoq; facile in bilem transit. Vtile sit igitur aqueum magis illiusmodi naturis mulsum miscere: neq; ijs qui aliquo modo uisceribus laborant, satis conuenit. Sed aqua de qua agitur mulsa, hac ratione cõcinnatur: Octuplum aquę melli miscetur, & sic quoad nihil amplius spumæ eijciat, decoquitur. Oportet autem spumam simulac primum exoritur, identidem tollere.

Mulsi cõfectio.

De somno. Cap. XCVII.

Onsequens prorsus esse opinor, post ea quæ de ratione uictus tradidimus, de somno quoque nonnihil perstringere: eo quod omnium nouissimus cætera cuncta plerunq; somnus suscipiat. Somnus itaq; (ut in uniuersum, & non citra formulam eloquar) est animalium facultatum tranquillitas, à bonæ frugis humore cerebrum irrigante, proficiscens. Huic qui rite indulget, eum plurima comitantur emolumenta. Nam alimenta conficere, succos digerere, dolorem mitigare, cõsolari labores, distentis ac rigidis relaxationem reddere, diuinamq; illam aurę particulam, mentem scilicet, furentem emendare consueuit. Occasio aũt somni opportunissima à cibo iudicat̃. Nam meridiari haud omnibus expedit: Non enim satis est ad exactam ciborum concoctionem tempus in quo nonnulli somnum capiunt, interrupta nanq; & amputata ante tẽpus coctione, meridie experrecti, sæpius acetosa eructatione molestantur, sæpius item spiritibus infarciuntur: quin & fluctuationibus tentantur aliqui, nisi uel propter consuetudinẽ, uel quia satis sterterint, eiusmodi casus non eueniant. Nocturni somni omnium facile præstantissimi sunt: siquidem nocte, humiditate & quiete sua somnũ inuitãte, coctionem omnibus

Beneficia somni.

Somnus meridianus nõ omnibus idoneus.

Nocturni somni optimi.

bus numeris absoluit. A somno porrò nocturno plerunq; ad aluum subducendum maturamus. Esto autem debiti somno temporis limes, absoluta ciborum coctio, quæ non tam eructuationibus, q̃ uentris conniuentia cõtractioné ue deprehenditur. Post quam uigilantia perutilis est, quod cõcoctionis retrimenta ad secessum proritet.

De uigilia. Cap. XCVIII.

QVonam pacto uigilijs, quæ aduersa iam ualetudine correptos uel præ dolore, uel febri, uel quocunq; alio casu molestant, succurrendū sit, in uolumine quod de febribus inscribitur, studio sius persequemur. In præsens de ijs modò uigilijs, quæ bene habẽtes infestant, agendū est. Quocirca si quis uel ex mœrore uel solicitudine, seu alio quouis animi affectu somnū subire nequeat, ante omnia quidẽ mœstitia pro uirili, uel in Cimmerias (ut aiunt) tenebras profliganda est: mox suauiū sonorū auscultationibus λογισμὸν, quod est cõsiderationẽ, proscribere expedit. Sunt uero qui leni aquarū stridore hoc ipsum machinantur, qua sanè demulcentia somnus facile conciliatur. Balneis præterea quos uigiliæ infestant, sub uesperam maxime, facta iam concoctione, utantur, edulijsq; humectantibus, puta lactucis, & id genus alijs. Papaueris etiam atri uiridia folia obsonijs nonnunq; confundant. Piscibus item qui nulla contumacia in stomacho conficiantur, uesci interdū utiliter possunt: Multū uini quoq; tenuis, minime ueteris, ingurgitare: daturiq; iam membra grabato, rosaceo, aut oleo in quo uel papaueris capita, uel mandragoræ elixa fuerint, caput oblinire. Quin anethinū quoq; non antiquum somnificū est. Scimus porrò quibusdam à labore statim facta tranquillitate somnum obrepsisse. Coitus quoq; moderatus hunc ipsum non raro cõciliauit. Nec desunt qui capite ac pedibus infrigidatis somnum facile accersunt. Si qui autem uel propter alimentorum copiam, uel uitium, stomacho onerato uigilauerint, id quod usuuenisse comperi, ueluti contrà alij nonnulli præter solitum genium penitus defraudantes, aut parcius cibis indulgentes, somnum oculis minime cernunt, considerare & occasionem abscindere conuenit.

Varia conciliandi somni remedia.

De ueterno, siue sopore. Cap. XCIX.

SI ediuerso profundi ac ueternosi sopores, quæ κατάφοραι à Græcis dicuntur, quempiam corripiunt, lauacra illis continua, unctionemq; frigorificam interdicemus: apophlegmatismis utemur, & in totum nutricationẽ cum calidiorem tum licciorẽ, tenuis in nutriẽdo potestatis offeremus. A gelidiore quippe in primis, nec nõ et humidiore cerebrū madefaciẽte materia, eiusmodi affectus cõtingit.

DIOCLIS EPISTOLA PROPHYLACTICA, hoc est, de sequūda ualetudine tuenda. Cap. C.

Diocles Antigono Regi bene agere.

QVandoquidem tibi Antigone, maxima omnium regum eruditio, atq; grandæua iam ætas, omnisq; philosophiæ peritia, & mathe-

matices deniq; studij (quibus singulis clarus es) palma facile contigit, regiam ego atq; adeò peculiarē esse suspicās eam philosophiæ quoq; partē, quæ incolumitatem tueri docet, deliniare atque describere tuæ maiestati hac nostra epistola uolui, unde nam mortalibus ægritudines proficiscantur, deq; quibusdam præcedentibus notis, & quibus remedijs succurrendum sit. Quemadmodum enim cœli tempestatem nunq; non signa quædam manifesta præcedunt, quibus nautę ac cęteri multarum rerum periti homines, quid ipsis agendum, quo tutiores sint, colligunt: Sic neq; ullus præter naturam affectus unquā hominis naturam nullis præcedentibus præsagijs tentat. Tu itaq; nostris hisce pręceptiunculis cōfisus, & obuijs ulnis ea suscipere, & ad amussim etiam obseruare ne graueris.

Homiosis.

Quatuor corporis partes.

Diducimus iam hominis corpusculum in partes quatuor: caput, thoracem, uentrem, atq; uesicam. Quum igitur olim quid morbi caput læsurū est, hæc portenta solent magna ex parte præcedere: Vertigo, dolor capitis, superciliorum grauedo, murmur aurium, stimulatio siue punctura temporum, oculi matutino tempore lachrymantur, & caligant, odoratus hebetatur, dentium gingiuæ attolluntur. Ergo quum eiusmodi quiddam portenti senseris, caput confestim euacuandum ducito, nullis sanè medicamentorū præsidijs, uerū sumptis hyssopi aut origani capitibus tritis, & in aulula ebullitis cum passo uel iuris semi sextario, quibus os ieiunus abluito, atq; quoad pituita deducitur, gargarizato. Hoc quippe capitis affectionum facilimum est præsidium. Saluberrimū quoq; fuerit, si napi ex aqua mulsa calida macerato irrigató ue, sobrium os colluere, & gargarizando à capite humorē deducere. Oportet autem caput ipsum antea tegmine quopiam calfacere, quo liquefacta pituita sine impedimento effluere possit. Quum hæc igitur quæ proposita sunt floccipenduntur inditia, eiuscemodi ferè morbi succedere consueuerūt: Ophthalmiæ, glaucomata, aurium fissuræ, strumę in ceruice, cerebri tabes, σφακελισμὸς à Græcis dictus, coryza, grauedo, angina nocturna, teredones, uua, profluuium capillorū, ulceratio capitis, dentium cruciatus. Quum aūt quippiam mali thorax passurus est, his signis portēditur: Sudor quidam undiq; corpus quidem occupat, sed thoracem maxime: lingua crassescit: eijciunt per sputa uel salsa, uel amara, uel biliosa: in lateribus ac scapulis dolores citra occasionem oriuntur: oscedines crebrę, quæ χάσμαι à Græcis dicuntur: uigilię, suffocationes, sitis, ex somno animus mœrore afficitᷣ: algores item pectoris, atque brachiorum, & manuum tremor, infestant. Quibus non imprudenter ad hunc modum succurritur. Vomitionem à cœna non crapulosa quoad fieri potest ciere conuenit, absq; medicamine. Prosunt etiam uomitus quos cibus sequitur, quos Græcorū nōnulli συρμαϊσμὸς nūcupant. Cui igitur sic placet uomere, radiculas tenues, nasturtium, erucam, sinapi, portulacam deuoret: deinde aqua tepida hausta euomat. Qui dicta prędsagia naucifecerit, has affectiones metuat: Pleuritim, pulmonariā, melancholiā, febres acutas,

Notæ futuri doloris capitis

Signa imminentis morbi thoracis.

acutas, phrenitim, ueternũ, & cum singultu ardorem. Si quis uero uentrem morbus occupaturus est, his signis præsagiri potest: Venter primitus cõuoluitur & in sese ipso perturbatur, esculenta cum poculentis amaritudinem præferre putantur, genuum grauitas, lumborũ rigor inflectilis, uniuersæ molis corporeæ lassitudo, idq; sine occasione, crurum torpedo stuporq;, febriculæ exiles. Vbi hæc portenta senseris, uenter nullo medicamento quidẽ, sed uictus ratione mollificandus est. Satius enim ac longe tutius est iis uti, quibus delinqui facile nõ potest: è quorũ numero sunt, beta aqua mulsa decocta, allia elixa, malua, rumex, mercurialis, & omnia melle condita. Cuncta enim hæc alui sedimina deiiciunt. Quod si præsagiorũ aliquod magis magisq; intendat, cnici liquorem omnibus decoctis confundito, suauior nanq; & tutior est. Vtilis item fuerit, leuis brassica in nõ exigua aqua elixa, huius succus inquã quatuor heminarũ mensura cum melle ac sale potui datus profuerit. Ciceris autem rui aqua in ieiunio epota eundem effectum habet. Hæc signa paruipendentibus, huiuscemodi affectiones superuenire solent: Ventris diarrhœa, hoc est, fluxus: dysenteria, lienteria, id est, intestinorũ leuitas: uoluulus, εἰλεὸς à Græcis dictus: coxendix, febris tertiana, podagra, apoplexia, hæmorrhoides, arthritis.

Præsagia morborum uentri incũbentium.

Victus molliẽs aluum.

Ventris incommoda.

Quando aũt uesicæ malum immineat, his notis deprehenditur: Post exiguum etiam cibũ plenitas infestare uidetur, peditus, cructuationes, uniuersi corporis pallor, somni graues, lotia lurida, & ægerrime emanantia, & circa pudenda œdemata. Quum hæc apparuerint præsagia, suppetiis odoratis lotia impellentibus opem ferre conuenit, id quod sine periculo futurũ est. Sunt igitur fœniculi apiiq; radices in uino albo odorato macerandæ, unde ieiunus in matutino quotidie duos sumat cyathos, cum aqua dauci, mirrhæ, enulæ campanæ, quodcunq; horũ ad manũ sit, iuxtà enim singula iuuant: cicerum quoq; maceratorũ aquam si cum uino potauerit, idem consequet̃. Qui uero dictas notas negligenter præterierit, hos morbos expectet: Hydropem, lienis magnitudinẽ, hepatis dolorem, λιθίασιν, quem calculum Romani dicunt: nephritim, id est renum affectionem: lotii stillicidium, plenitatem uentris. Cæterũ in omnibus his quæ hactenus proposuimus signis, infantibus quidem clementiores, grandioribus uero natu efficatiores, medelas exhibebimus. Neq; post hæc silenter pertransibimus anni solstitia, in quibus singula quæq; acciduñt: sed quæ ingerenda, offerendá ue, & à quibus abstinendũ, tribus (ut aiunt) uerbis expediam. Exordiar itaq; à solstitio brumali.

Vesicæ morborum præsagia.

Aetatis habenda ratio.

Solstitium brumale.

Solstitii brumalis tempore augetur in hominibus catarrhus, & humiditates, ad uernũ usq; æquidiale. Calidiora itaq; tum ingerenda, & mera cius prolixiusq; atq; ab origano bibendum est, libidiniq; indulgendum. Sunt autem usq; ad æquidiale dies nonaginta.

Aequinoctium uernum.

Ab æquinoctio uerno usq; ad uergiliarum exortum pituita, & dulcis

ſanies, quos ichoras dicunt, ſanguis in mortalibus, creſcunt: idcirco quàm maxime ſuccoſis acribusq; utendum eſt, corpus diligenter & cum labore exercitandum. Concubitui tum quoq; indulgendum. Numerantur uero uſq; ad uergiliarum ortum dies ſex & quadraginta.

Vergiliarum exortus.

Hoc tempore creſcit in hominibus bilis amara, & eiuſdem qualitatis ſanies, cruorq;, ad æquinoctium uſq; æſtiuale. Tum ſuauia aluum cientia ingerere, & Veneri minimum indulgere cõuenit. Numerantur autem ad ſolſtitium uſq; æſtiuum dies quinq; & quadraginta.

Solſtitium æſtiuale.

Solſtitij æſtiui tempus, atrę bilis abundantiam in hominibus facit, uſq; ad æquinoctium autumnale. Vtendum itaq; egelidis undis, odoratisq; omnibus: Venus uel omnino uitãda, uel ſimpliciter ſaltem ac candide, quæ de ipſa tradita ſunt, admittenda. Inſeruntur aũt inter æſtiuum ſolſtitium & autumnale æquinoctium dies tres & nonaginta.

Aequinoctium autumnale.

Hoc æquinoctij autumnalis tempore pituita, & tenues fluxus in hominibus abũdant, ad uergiliarũ uſq; occaſum. Oportet ergo tum fluxiones cohibere, & acerrima quæq;, ſuccoſiſſimaq; eſitare, & quamminimũ fieri poteſt uomere, ſedulo corpus exercitare, & concubitum deniq; pro uiribus fugitare. Numerantur autem ab eo æquidiali uſq; dum uergiliæ occidunt, dies triginta ſex.

Vergiliarum occaſus.

Sub uergiliarum occaſu augetur in hominibus humor pituitoſus ad ſolſtitium uſq; hyemale. Sumenda ſunt igitur cibi loco maxime acerba, uina dulciſſima: utendum præterea præpinguibus, exercitandũ ſtrenue. Sunt uero ad brumam uſq; dies quadragintaquinq;.

LIBRI PRIMI FINIS.

In hoc uolumine totius operis secundo, de febribus potissimum agitur. Primo quidem de ijs quæ circa notificationem, uniuersamq; ipsarum apotherapeuticam animaduertenda incidunt: deinde super uniuscuiusq; febris speciei origine, atq; curatione: tertio de ijs quæ febrem comitantur symptomatis, compendio differitur.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

PAVLI AEGINETAE

MEDICI PRAESTANTISSIMI, DE ARTE MEDENDI LIBER SECVNDVS, ALBANO TORINO VITODVRENSI INTERPRETE.

De febribus, ex Galeni cæterorumꝗ complurium monumentis deprompta. Cap. I.

Ostquã tuendæ sanitatis artem superiori uolumine perstrinximus, in hoc quemadmodũ male iam habentibus succurri, ualetudoꝗ aduersa profligi optime possit, à similarium partium morbis tanquã simplicioribus exorsi, disserere incipiemus. Cuius generis esse potissimũ ei, quibus cognomẽtum febres, conspiciuntur. Rursus igitur cõpendiaria scribendi ratione, ex Galeni præsertim, cæterorum uero plurimorum etiam lucubrationibus Oribasio decerpta, & nos utentes, paucula quædam illi prætérita referamus.

Quænam summatim capita in febrilibus præcipue morbis discutienda sint. Cap. II.

Nte omnia quidem disputare conuenit, salutaris'ne, an exitialis ægritudo quempiã tentauerit. Deinde si salubris, num acuta, an diuturna. Hęc quippe & in alijs quoꝗ morbis uehementibus accurate inuestigãda censeo. Tertio, unó ne fasce & confertim decernat, quod est febribus peculiare, an particulatim soluat, indiscussum ne id quidem prætereundum est.

Quodnam morbi principium dicendum sit, ex Galeno. Cap. III.

Eꝗ profecto capitis dolores, neꝗ ardor, quemadmodũ neꝗ uigilia, à cibisꝗ appetitus auersio, & uniuersi corporis grauitas, aut laboriosus deniꝗ sensus, imò unumquodꝗ horum quiduis potius quàm febris est. Febris dum quempiam inuadit, præsertim acuta, neꝗ nos latere, neꝗ quenquam uel imperitum ac stupidum potest. Esto autem, si uidetur, lateat: mirabor utiꝗ si diutius laborantem ipsum fugiat. Proinde illud tempus principium morbi appellemus, quũ iam manifeste febrire orsi, decubuerint.

Vnde tutus'ne sit an periculosus morbus cognoscatur. Cap. IIII.

Igna quidem letalia ducuntur, uultus neruosus, nasus acutus, oculi concaui, & quæcunꝗ alia pulchre sunt ab Hippocrate memorata: nisi uigilijs hæc, aut uehemẽti uentris solutioni, aut inediæ deniꝗ succedant. Lucis præterea fuga, lachrymæ partim citra aliquam occasionem externam, partim oculis nulla peculia-

ri affectione correptis, fuſæ. Ad hæc, alter ex oculis nonnunquam altero minor apparet: quæꝗ in ijs alba eſſe oportebat, rubeſcunt, pallent, & nigricant: ſordes uel innatant uel angulis inhærent, & per ſomnia oculorum alba cernuntur, palpebris non commiſſis, ſed diductis, niſi id uel alui fluxione, uel permulta quapiam euacuatione eueniat, aut conſuetudinis ſit ipſis caſus & affecta: dentibus frendere, mentis inopem eſſe, floccos ſtragulis auellere, & feſtucas paleasꝗ excerpere, pernicioſum eſt. Attendendus item accurate eſt decubitus. Nam ſupinum iacere, & tanquam reſolutum, perꝗ cubile ad pedes delabi ac defluere, ſummæ imbecillitatis eſt inditium. Adhuc uero magis exitioſum, gelidus cum ex naribus tum ex ore efflans ſpiritus. Porrò pulſus obſcurus, denſus, quumꝗ intercipitur ipſus, ſudor item conciſus & deliquium inducens, inter ſigna pericloſa numerantur. Quocirca ſi uel uniuerſa quæ recenſuimus inditia, uel his adhuc etiam pluria compareant, ſiue pauciora quidem, ſed peiora, nulla ſalutari nota comitante, mortem præſentiſſimam portendunt. Expedita ſpiratio, pulſus inculpatus, mente conſtare, & bene ſe ad illa quæ offeruntur habere, uultus inde & cubatio bene habentibus ac ſanis neutiquam diſſimiles neꝗ abhorrentes, ſalubria & laudabilia ſigna ducẽda ſunt: Vno uerbo: Quę rebus naturalibus maxime ſunt aliena & contraria, pernicioſa: Quæ uero ijs amica & ſimilia, ſalubria tutaꝗ exiſtimo. Poſtremo quæ à lotio, oletulo, ſputoꝗ ſumẽda ſunt inditia, paulò poſt exequemur.

Notæ ſalutares.

Quibus notis diutinum morbum deprehendamus. Cap. V.

Diuturnitas ægritudinis quatuor ſanè nominibus deprehenditur: motu morbi, languentis habitu, pulſu, & febrium ſpecie. Ex motione quidem morbi ad hunc modum: Quatuor numerantur particularis acceſſionis tempora. Vbi morbus acutior fuerit, non ocyus modo, ſed minimo ferè temporis momento præteruolare conſueuit: utpote cuius extremus terminus eſt ſeptimana, pleriꝗ uero die quarto ſoluuntur. Quod ſi longius quidem procraſtinetur, neque tamen duodecimum terminorum ſpacium excedat, acutum eſſe morbum indicat, qui intra diem decimumquartum plerunque decernit. Atqui ubi adhuc diutius cunctatur & producitur, atꝗ ita quidem ut exordium modo & incrementum in longiore diei ac noctis tempore amuſſatim perficiat, eiuſmodi morbus diutinus ſeu longus, græce Chronicus dicitur. At ſi exacerbationẽ morbus particularem nullam obtinuerit, uerum ab initio ad finẽ uſꝗ tanꝗ una & perpetua exacerbatione infeſtat, ceu in Cõtinuis datur liquidò cernere, hoc quodammodo inditium dicas eſſe grauiũ. Ex conſtitutione uero ac habitu ęgri hoc deprehẽditur: ſi quidẽ moderato ſit uultu, ſiꝗ reliquũ etiã corpus uniuerſum cõpreſſionem calamitatemꝗ minime uulgarem præferat, acutum morbum præſagit: At ſi omnino aſym-

ptωton, hoc est, contractione & calamitate uacat, diutinũ. Materiæ enim quæ longo tempore transmittitur, copiam significat. Atqui ab arteriarũ motu scire & cognoscere hac quidem formula poteris. Pulsus magnus, uehemens, uelox, densusq́, grauem morbum indicat: contrarius uero, longum. Ex febrium deniq; specie, calidæ quippe & urentes ægritudines quammaxime acutum morbum significant: Qui mitiores languidioresq́ sunt, diuturnum ostendunt.

Quo pacto præsciri possit, quî morbus finiendus sit. Cap. VI.

QVemadmodum præsciri atq; cognosci possit, qua ratione morbus soluendus sit, ex his quæ mox enumerauimus liquidò constat: Ex febrium uidelicet nõ specie solùm, sed tempore: promptius tamen omnino à febrium (arbitror) specie. Calidi nanq; & urentes morbi, breues sunt, iudicatorijsq́ diebus libenter decernunt. Clementiores uero mitioresq́, diutini sunt, & magna ex parte finiuntur in abscessus. Ita liquet ex his quę diximus non modo quando, sed quo etiã pacto morbus soluendus sit. Vt enim in grauibus per excreta decretoriũ magis perficitur, ita in diuturnis per abscessus.

De diebus decretorijs. Cap. VII.

EX diebus decretorijs quidam sanè crebrò, cum fide, & salubriter, præterea exactè & insignite admodum soluunt. Quidam conditionibus ijs propemodũ aduersis. Tertiusdecimus medium, inter utrunq; dierum genus, ordinem seruat. Sunt uero ex his quæ recensuimus, qui simulatq; exiguum modo naturæ impetum adepti sunt, decernunt: uerbi gratia, septimus & decimusquartus. Pleriq; tamen in uehemẽtioribus naturæ motibus morbos soluere nati, aliter decernere nequeũt. Cæterum neq; qui probi sunt, omnes iuxtà probi sunt: neq; omnes qui praui, omnes pari ratione praui: uerum neque certa cum serie bonitatẽ, prauitatemq́ obtinent. Qui primæ fortis sunt, hoc est, qui ex bonorum sunt catalago, isto pacto se habent. Primum ac præcipuũ bonitatis locum possident, septimus & quartusdecimus. Secundum, nonus, undecimus & uigesimus. Proximi his bonitate sunt septimusdecimus, atque etiam quintus. Sequitur hos quartus, hũc uero tertius & duodeuigesimus. His quodãmodo contrarij, secundæq; fortis hi sunt: Nocentissimus omnium, qui cum discrimine & obscure morbos decernit, tanq; ex diametro septimo oppositus, sextus est. Eiusdem notæ factionisq́ sunt octauus, decimusq́. Post quos deinde sunt duodecimus, sextusdecimus, & undeuigesimus. Tertiusdecimus mediam inter hos ordines rationem obtinet, neque perinde abijciendus, ut hi qui secundi sunt ordinis: neque utiq; sic morbos soluere potest, sicuti ei qui primæ fortis esse censentur. Et hunc quidem dignationis iudicatoriorũ ordinem Galenus usurpauit. Secundũ post hæc numerorum seriem boni iudicantur, tertius, quartus, quintus,

septimus,

ſeptimus,undecimus, quartuſdecimus, decimuſoctauus, & uigeſimus.

Mali uero, ſextus, octauus, decimus, duodecimus, ſextuſdecimus, & undeuigeſimus. Mediam ſibi inter bonos prauoſq; ſortem decimus tertius uindicat. Iudicatoriorum porrò alij aliorum indices ſunt: quos cõtemplatorios nuncupauit Hippocrates, eo quod, quæ ſequenti decretorio die futura ſunt iudicia, præſagiri ac præuideri in ijs poſſumus: quemadmodũ quartus, futurum in ſeptenario decretum de morbo prædicit, puta ſudores quoſpiam, aut madores, uel particulares huiuſmodi inanitiones nonnullas excitans, uel ſignificationes inſolentes & antea inuſurpatas, uel cõcoctionis denic; inditia, portendens. Verum Galenus ſexti etiam (quanquam mali) quartum indicem eſſe aſſerit. Vndecimus quartumdecimum præ ſe fert, & decimuſſeptimus uigeſimũ. Et ad quartumdecimum uſq;, efficaciſſima uehementiſſimaq; redduntur ſuper morbis decretoria. Proxima his ſunt quæ uſq; ad uigeſimũ ſequũtur iudicia. Quę poſt uigeſimũ uſq; ad quadrageſimũ, pedetentim uehementiam remittũt. Primũ tamen honoris locũ uigeſimuſſeptimus, trigeſimuſquartus, & quadrageſimus, obtinent. Poſt hos ſuccedunt uigeſimuſquartus, trigeſimuſprimus, & trigeſimuſſeptimus. Qui inter hos à uigeſimo ad quadrageſimũ uſq; iudicatoriorũ numerus habetur, totus criſis ſiue iudicij expers eſt: quemadmodum à quadrageſimo ad unum omnes planè ſunt languidi, cõcoctura magis & abſceſſibus, q̃ iudicationibus morbos ſoluentes. Quare alijs omnibus qui poſt diem quadrageſimũ ſuccedunt, Hippocrates medium quoq; unguem oſtendere uidet. Sexageſimũ tamẽ, & octogeſimũ, centeſimumq; reſpicit. Poſt hos alia quidẽ ſeptem menſibus, alia ſeptem annis iudicari aſſerit: alia (ut ueriſimile eſt) in binis annorũ ſeptenarijs et ternis.

Mali decretorij dies.

Quartus index ſeptimi.

Quod decretoriæ notæ, ſi in morborum initijs compareant, uitioſæ ſint. Cap. VIII.

Igna concoctionis nunquam incommode cernuntur: quod omnis concoctio natura uictrice perficiatur, eoq; nunquam non ſalutaris habetur. Sed aliquando decretoriæ notæ non cõmode cernuntur, quoniam iudicium ambigit, nunc quidem bona, nunc ediuerſo mala, ſuccedens, ceu mihi iam ante de iudicatorijs diebus oſtenſum eſt. Quapropter neq; in morborum principijs, neq; incrementi tempore utile ea eſt inditia conſpicere, ſed in declinationis tempore, quum uidelicet natura morbum uincit & ſuperat.

Quemadmodum futurũ iudicium prænoſcendum ſit. Cap. IX.

Vod ſi morborum exacerbationes intendantur & ſeſe anticipent, multoq; uehemẽtiores reddantur, ac per tertium quenq; diem ſignificationem ſui exhibeant, inditia præterea concoctionis in lotio, oletulis, & ſputo appareant, omnium ocyſſime morbus decernet. At ſi exacerbationes cunctanter moueantur, eodemq; tempore aggrediantur, ſingulisq; diebus infeſtent, poſt longius temporis ſpacium de morbo iudicium ſpectabis. Qui porrò cum concuſ-

sione cōmotioneq́ corporis, quod Græci ῥῖγος uocant, maxime febriunt, fieri nequit ut prius his morbus finiatur, q̄ rigor ac cōcussus remittatur, mitigeturq́. Nam hæc si nihil remittat̄, fieri non potest, ut iam ad uigorē, quæ ἀκμὴ græce dicitur, morbus peruenerit, nedum ad inclinationem.

Imminens morborum crisis qua ratione agnoscenda sit. Cap. X.

Rauis omnino atq; molesta nox, omne decretorium, quod interdiu aduētabit, semper præcedit: Quod uero noctu agetur, dies antecedit difficilis, & inquieta. Superueniunt uero casus seu accidentia, capitis dolor, quam cephalalgian uocant, qui nunquam antea fuit: ceruicis dolor: præcordia quoq; ad superna trahuntur: Spirandi item difficultas derepente oboritur: necnon & alia quædam molesta symptomata, quæ ægrum prius nunquam afflixerunt, apparent. Quin si ijs incidentibus pulsus quoque non concidant, sed in altum magis attollant̄, & uehementiores reddantur (symbolum tamen decretorius dies suijpsius exhibens, ipsus maxime ex bene iudicantiū numero existit) non futurū tantum iudicatorium diem, uerum salubrem etiam eum sperato. Perculsus aūt in his minime fueris, nec si desipere hominem, aut exilire conspexeris: Nam hæc superiora humores petere indicant: Veluti ecōtrario alia signa sunt, quæ succos inferiora subire portendunt: fuminis scilicet lancinatio, rosioq́, circa umbilicū torsio, (quæ στρόφος Græcis dicitur) lumborum dolor, & uentris murmuratio. Sæpius alia quoq; his cognata inditia apparent. Ad hæc, si ægrotās per hæmorrhoidas euacuari consueuit, eiusq́ uacuationis periodus incidit. Pari modo in menstruis purgationibus, si mulier est quæ langueat, nihil absurdum per illiusmodi uacuationem morbi crisim cōtingere. Porrò sudores non ex corporis modo qui antecesserunt madoribus, præsertim in die contemplatorio, sed etiam meatuū laxatione præscire conuenit. Decretoria uero quæ supernis euacuationibus perficiuntur, ex ijs potissimum deprehendes. Contēplandus quippe præter hæc quæ mox retulimus, laborantis etiam uultus, & si quam eius partem palpitare, uel uenas temporum percutere, genas, nasum, oculumq́ solito magis rubescere conspexeris, per superna potius uacuationem expectabis. Quod si præter uoluntatem illachrymant, uel splendores se intueri imaginantur, manusq́ ad nares scalpendi gratia tulerint, tum haud amplius futurum, sed magis iam manantem saguinem cernes. Semel enim atq; iterū uel leniter fricantibus, prorūpit. Rosio oris uentriculi, inferiorisq́ labij tremor, iuditium per uomitū fore multotiens insinuāt. Sed de his hactenus. Accedunt etiam his quæ spem nostrā cōfirment, ægrotantis ætas, natura, & insuper anni tempus, & præsens aëris cōstitutio. Vbi enim adolescens fuerit ægrotans, aut aliās naturæ calidæ, aut sanguineus, tum maior habenda spes est. Si iam antea eidem, siue bene siue male habenti, sanguinis uacuatio facta est, ceu supra retulimus, hoc solū satis fuerit ad perfluendi sanguinis spem exhibendam. Si uero anni tempus æstas sit, uel si æstas quidem non sit, sed aliās præsentis

Symptomata crisis.

Deliriū in morbis non semper letale.

tis

tis ſtatus aëris calidus,& ſæpenumero illo tempore ſanguinis fluore labo rātes iudicati ſunt. Adhæc præterea refertū ſanguine corpus,& ſolenniū inanitionū moratio,& hęc quippe maiorē tibi ſpem exhibuerint. Pariformiter in reliquis quoq; euacuationibus ratiocinandum eſt. Quod ſi horū nihil conſpiciať, ſed æger in aliquo iudicatoriorū, qui à uigeſimo maxime ſunt,dierū diſcrutiať,ac morbo in ſummo iam incremento exiſtente,dolores in aliquo articulorū,aut circa aures,aut in aliȷs quoq; partibus,uel nulli quidē dolores, ſed ſudores particulares in membris aliquot iugiter exudant,per abſceſſus iudicium fore ſperabis. Cæterū ea corporis præcipue particula laborabit abſceſſu,quā ſudores,dolores,tumoresq; exercuerūt.

Quemadmodum optimam iam peractam criſim agnoſcamus. Cap. XI.

I cōueniens à cōctione euacuatio peracta eſt,& febris ægrotantē miſſum fecit, & ab aliȷs accidentibus uindicatus eſt, tum maior etiā pro uacuationis ratione colori gratia acceſſit, uegetiorq;, ac ſeſe erigendo robuſtior eſt redditus, quodq; in primis periculo uacat,facilis toleratio hæc comitatur, ſaluberrimum hoc decretorium habetur. Verum ſi quo horum deficiatur, tantum aberit ab optimo, quantum præpollet id quo deficitur.

De pulſibus ex libris Galeni. Cap. XII.

Vlſus eſt cordis & arteriarum agitatio, quæ inſurgendo ſeq; extollēdo,quod διαστολὼ Gręci,cōtrahēdo & cōſidendo,quod συστολὼ ȷdem nuncupant conficiť. Vſum porrò duplicem eius eſſe uel cęco liquere ęſtimo. Eleuatione etenim,quaſi expanſione quadā extenſioneq; arteriæ, gelidus aër ingrediť, qui robur tonumq; uitale,unde ſpiritus quoq; animalis gigniť, ſufflat,exuſcitatq;:Cōtractione aūt,quum conſeſſu ueluti cōniuentia quadam & aſcenſu extremitatum ipſius arteriæ circa centrum exiſtente, uaporoſarū ſuperfluitatum excretio fit euaporatioq;. Arteriæ autem ipſæ ſecundum longitudinem uaſcula quædam concaua,quemadmodum & ipſæ quoq; uenæ, ſunt:uerum propter memoratam iampridem motionē duabus tunicis diſtincta, & quoniam ſanguinis cum ſpiritu abundantiore mixti,ſint conceptacula, quæ è corde quidem proueniunt,ſed per ſingulos corporis artus diffunduntur. Omnes itaq; citra exceptionē arteriæ, pari quodāmodo ratione feriūt atque pulſant, cum inter ſeſe mutuò, tum ipſo etiā corde, quo ex unaquaq; ipſarū, cæterarū etiam ratio colligi poſſit. Neutiquam tamen fieri poteſt, ut motus omnium iuxtà ſentiatur, ſed promptius quidem multoq; magis expedite in partibus corporis carnibus quodammodo exutis, exortibusq;:obſcurius autem minusq; euidenter in carnoſis partibus:neq; enim aptiores, honeſtiores, aut commodiores denique uſui habentur aliæ. Parum enim imò nihil egerit, quiſquis uolam manuum in pulſus exploratione tetigerit. Arteriæ.

Pulſuum genera.

Eſt igitur primum genus pulſuum,quod ſecundum motionis tempus, tam in diaſtole quàm ſyſtole cõſideraṫ. Diuerſitates atq; diſcrimina quædam eius generis pulſus habentur : quoniam eſt & citus,& lentus,& mediocris . Quicquid enim mouetur,aut præcipitanter, aut cunctanter, aut mature,hoc eſt mediocriter,temporis ratione,mouetur. *Citus.* Citus autẽ eſt, qui breui temporis ſpacio, crebriori moueṫ intercapedine. *Lentus.* Lentus aũt tardus'ue, qui longo admodum tempore, modico cõmouetur interuallo. *Mediocris.* Mediocris uero,qui mediũ quoddã inter mouendũ ad unguẽ obtinet.

De quantitate diaſtoles.

Alterum uero pulſuum genus, eſt ſecundum quantitatem diaſtoles,id eſt extẽſionis. Quoduis enim corpus tribus dimenſionibus cõſtat,longitudine,latitudine,et profunditate. Quũ aũt & arteria ſit corpus,neceſſum eſt ut eadem quoq; tres habeat dimenſiones atq; diſtantias. Verũ in animante ſecundũ naturã ſe habente,mediocriter atq; adeò ipſam cõuenienter etiã modis omnibus diſtenſam reperies arteriam. In eo aũt quod præter naturam affectum eſt, pro re nata partim quidem deficit, partim uero excedit, atq; modũ ipſum plus iuſtò ſuperat. Secundũ igitur unamquanque dimenſionem oportet non eſſe immemorem, cuiuſmodi fuerit naturalis pulſus : Nam ſi latitudine excellere deprehendatur,ab eadem dimenſione Lati nomen adipiſciṫ:ſi longitudine, Longi:ſin altitudine, Alti nomine gaudet. *Pulſus à tono uirium.* Liquidò uero conſtat,quod illis cõtrarij & naturalibus exiliores percuſſus iuxta proportionẽ uniuſcuiuſq;,alius anguſtus, alius breuis, alius humilis deniq; appellatur. Eorum uero quæ in ſingulis dimenſionibus nõ diſſimiliter à naturali conſtitutione permutanṫ, id quod in ea dimenſione diminutũ eſt,paruũ, quod uero adauctum, magnum nuncupatur. Tertium uero pulſuum genus à robore uirtutis deprehenditur. Differentiæ uero eius tres ſunt : Vehemens, debilis, & medius. *Vehemens.* Vehemens eſt,qui uiolenta percuſſione ferit tactum medici. *Debilis.* Debilis uero ſiue obſcurus pulſus,qui inualidum atque imbecillum percuſſum efficit. *Medius.* Medius uero eſt,qui mediam quandam proportionẽ ſeruat ad utrunq;: quem quidam naturalem eſſe autumauere : Nam in furore irá ue,necnon & exercitationibus ipſis,pulſum qui ſecundũ naturam non eſt,uehementiorem fieri produnt. Quibus Galenus utiq; occurrit, pulſum qui ex cauſis non naturalibus uehementius intendi aſſueuit, non modo inſtabilem, ſed prompte ſe ex quauis etiam occaſione (ceu Protea) tranſmutantẽ,affirmans. Quiſquis igiṫ uehementior pulſus haud ita prompte ſeſe tranſmutat,is naturalis & moderatus, ſeu medius æſtimandus eſt.

Pulſus ſecundum conſtitutionem arteriæ.

Tertium pulſuum genus eſt,quod circa conſtitutionẽ atq; ſubſtantiam inſtrumenti,arteriæ corpus inquam uerſatur. Sunt uero & huius generis differentiæ tres : Aut enim duritius,quàm natura ferat, inſtrumentũ eſt, & durus appellatur pulſus:aut mollius, & ob id mollis dicitur : aut proportionem

portionẽ habens ad utrũq;, & in hoc moderatus siue medius nũcupetur.

Secundum quantitatem plenitatis arteriæ.

Quintum genus pulsuum est, quod secundũ quantitatẽ repletionis arteriæ fit. Et hoc quoq; tribus differentijs dirimunt. Nam alius plenus est, alius uacuus, alius deniq; medius. Quandoquidem & unumquodq; uasculum aut plenum, aut uacuum, aut mediocriter refertum esse perhibetur.

Plenus itaq; pulsus est, (quemadmodum definit Archigenes) qui corpulentiorem ac pleniorem etiam præ se fert arteriam, & ὑπόστασιν eius in succositate διασεσαγμένην. Tota enim humidior corpulentiorq; apprehensu est. Vacuus autem, qui ebullitioni siue bullæ aquæ tumefactæ similem arteriæ eleuationem efficit, ut secundum impressionem digitorũ, quasi uacua quædã (pulsu sub tactũ cadente) inambulatio cõtingat. Hæc igitur quinq; pulsuum genera secundũ eandẽ arteriæ motionẽ constituunt. Plenus. Vacuus.

Pulsus à qualitate caloris.

Quoniam autem qualitas caloris qui in corde continetur, uidetur quodammodo magis secundum arteriam euidenter apparere, censuerunt hoc sextum etiam pulsuum genus non iniuria inter prædictorum seriem connumerandum. Reliquorum uero generum, quæ tum singulatim tum uniuersim accipiũtur, aliud sanè iuxta tempus quietis, aliud pararhythmũ, aliud secundum æqualitatem & inæqualitatem, quoddam etiam secundum ordinem, quoddam rursum secundum inordinationem.

Id igitur quod secundum tempus quietis est, septimum in ordine, à primo dirimitur (nam ab eo nonnullo discrimine dissidet) in densum, rarum, & medium. Nam eius arteriæ, quæ mouetur gemino motu, ex contrarijs motionibus composito, necesse est duplicem contingere quietem: alterã quidem post eleuationem & distensionem ante cõpressionem, contractionem'ue: alteram uero post compressionẽ ante eleuationẽ, quam pleriq; sensu percipi non posse autumauerunt, ut inter duos motus, tranquillitas aliqua intercipiatur. Cui itaq; longũ tranquillitatis est tempus, hic appelletur rarus: cui breue, densus seu creber: cui mediocre, medius.

Pulsus secundum rhythmum.

Octauum genus pulsuũ pararhythmũ est. Est uero rhythmus in genere habitudo quædã, siue proportio temporis ad tempus. Cæterũ in pulsu secundũ tempora quædam ipsius motus, ad tempus tranquillitatis, uerbi caussa, distentionis & cõtractionis ad aliquod tempus, quod est medium inter quietem: Iuxta aliorũ autem sententiam, temporis aut motus ad motionem, ueluti distentionis ad cõtractionem compressionemq́;, aut quietis ad quietem, quemadmodũ interioris ad exteriorẽ. Differentiæ autẽ rhythmi principes sunt duę, Eurhythmus, & Arhythmus, quasi consonantiã & dissonantiã dicas. Arhythmon, nõ sanè nullum rhythmũ habentẽ, hoc quippe fieri nequit, sed inconcinnũ κατάρυθμον, ceu ἄφωνον & ἀτράχηλον, id est, mutum & trũcum dicimus: hunc qui uitiatam ceruicem, illum qui uocem habet obscuram. Iam uero arhythmus trifariam dirimitur: pararythmus Arhythmus.

Pararhythmus. enim est, qui mediocrem quasi iam adproximantem εὐρυθμίας, hoc est bonę consonantiæ, deprauationẽ habet. Heterorhythmus. Heterorhythmus magna ex parte digreditur ac pręuaricatur. Ecrhythmus. Ecrhythmus uero toto (quod aiunt) cœlo à uero tramite errat, & omnem concinnitatem peruertit atq; corrumpit. Huius rei quam assero signum & argumentũ est pusio. Peculiaris quippe ac proprius puerilis ætatis pulsus secundum rhythmũ, eurhythmus (consonus) nuncupatᷣ. In flore atq; uigore ætatis, heterorhythmus: quasi absonus & alterius ætatis numerus. Qui uero huius ætatis rhythmũ penitus non seruat, ecrhythmus appellabitᷣ.

De æqualitate & inæqualitate.

Nonum genus pulsuũ est, quod in omnibus generibus supradictis deprehenditᷣ, secundũ æqualitatẽ & inęqualitatẽ, id quod uel in uno duntaxat pulsu, uel in pluribus contemplatᷣ: quod etiam systematicũ siue collectiuum nũcupãt. De quo in primis, q̃ fieri potest lucidissime, disserendũ est.

Planus. Planus æqualis ue pulsus est, qui consequenter æqualis est secundũ magnitudinem, tenorẽ, aut celeritatem, aut secundum aliquid reliquorũ, siue etiam secundũ omnia. Inęqualis seu uarius, qui serie sua inęqualis est: nam Inæqualis. si forte deinceps omnes magnitudine ad unguẽ pares inciderint, inæqualis huiuscemodi pulsus appellabitur. Quod si primus & secundus atq; tertius æquales uidebuntur, quartus uero inæqualis, is nimirũ Inæqualis secundum magnitudinẽ pulsus nomen habet. Cuius generis omnino sunt, Deficiens. deficiens & intercidens. Haud enim uno solum dempto, aut pluriũ etiam magnarum percussionum respectu, minor apparebit, sed nonnunquã penitus omni motu deperdito immobilis arteria permanet, & uocatᷣ pulsus Intercidens. deficiens: quemadmodum alter contrarius huic Intercidens, quum in medio expectatę quietis percussio quædam ueluti in uniuersum superflua incidit. Sin autem secunda sit minor quàm prima percussio, tertia uero exilior secunda, quarta, tertia, & sic consimiliter deinceps usq; ad quamplurimas, huiuscemodi sanè Medici pulsus μυουρίζοντας & μυούρους appellant, de figurarum ratione, quę in acutum desinunt, appellationem mutuantes. Quotquot sanè eorundem usq; diminuuntur, neq; unq̃ ab eiusmodi affectione quiescunt, in immobilitatẽ prorsus finiunt, quos uulgò deficientes nũcupamus μυούρους. Quotquot præterea interquiescũt, duplicem habent differentiã. Nam certe ex his nõnulli in ea qua primũ quieuerũt prauitate, hanc ueluti mordicus per totum obseruãt. Quidam uero increscunt & augẽtur denuo, aut scilicet in parem quę à principio statim superuenit magnitudinẽ, aut in minorẽ, aut in maiorẽ, quos μυούρους recurrẽtes uocitant. Fiunt aũt pulsus μύουροι, licet sit nõnunq̃ iuxta quẽuis pulsum inæqualitas, super quibus suo loco haud multo post pressius agetᷣ. Eiusmodi utiq; pulsuum inæqualitas est, quæ συστηματικὴ appellatᷣ. Quæ uero secundũ unumquenq; percussum, aut singulas etiam arterię partes, aut differentes denique, efficitᷣ, (quemadmodũ ea quę motione existit) uniuscuiusq; sanè arteriæ partis inæqualitatis nomen sortietᷣ. Quũ uero sub aliquo digitulo aliter motum auspicata, aliter uero absoluerit, finieritq;, ea quę mouetᷣ arteria

incipiens

incipiens multo quidem celerior, finiens uero ſegnior, uel ediuerſo. Accidit autem hoc trifariam, aut motu indeſinenter perſiſtente, aut euaneſcente, & ceu poſtliminio reuertente, & quaſi geminato percuſſu feriente. Quapropter ſi continuo perſiſtens, neq; abruptus à ueloci in ſegniorem, aut contrà, permutetur, & re & nomine eiuſcemodi pulſus diſpar eſt: Sin aũt ſenſim aliquantulum interciſus, deinceps uelocior appareat, δορκαδίζων, quod eſt capriſans uocat̃, à caprea, quæ Græcis δορκὰς dicitur, ſumpta metaphora. Ea ſaltatio hæret ſublimis in aëre, atq; alterum quempiam inopinatum multo celeriorem perpetrat ſaltum. Quod ſi percuſſus facta diſtractione regrediens, ante contractionem exacte denuo apprehenſum tactumq; ferierit, δίκροτος à geminata percuſſione à Græcis, à Latinis uero bis pulſans talis appellatur. Huius rei imaginem quandam uidere licet in incudibus, quũ uidelicet mallei ſemel quidem per manũ ſublati in ipſas uerberant, reciprocantes ex incudis repercuſſione iterum atq; iterum uerberant. Cæterum non ſolum ſecundum tempus motionis, quæ in ſingulis percuſſionibus eſt, qualibet arteriæ particula poſſibile eſt inæqualitatem contingere, uerum ſecundum etiam robur uirium, non tamen quantitate dimenſionũ, interuallorum'ue, nõ enim poſſibile ipſum pulſum in eadem particula magnum ac paruum fieri, neque etiam ſecundum aliud genus, ſed in diuerſis differentibus q; partibus, arteriæ ipſius particulæ, inclinantes. In uno pulſu inæqualitas fit duplex: Nunc quidem motu perpetuo manente, & arteria ſub aliquot digitis ocyus, ſub aliquibus uero cunctantius, mota: Nunc uero motu intercepto, perinde atq; ſi digiti quidam motui occurant, nonnulli uero minime. Secundum item quantitatem diſtentionis, quæ in permultis partibus inæqualitatis euidenter apparet: Cuius farinæ ſunt μύουροι, iuxta quemlibet ictum adnutantes & circũnutantes: nam ſi ſecundum interiorem digitum magnus pulſus recidens & eleuatus ex ratione diminueretur, ita ut ab exteriore parte laborantis pollicis minima arteriæ particula appareat, μύουρος nuncupatur, ad inſtar caudæ animalculi muris: aut μείουρος à minuendo, in modũ ritumq; caudę. Sin aũt ſub medijs digitis magnus recidens, atq; eleuatus utrinq; minuatur, minor apparens, hunc Archigenes nutantem & circumnutantem appellauit, uolens perſpicue ſignificare breuitatem diaſtoles cum ea quę eſt ab utriſq; limitibus, uerbi cauſa, in nutatione: haud enim tanquam ab interciſis ſtatim, ſed perinde atq; in inflexis utrinq; partibus in breuitatem contractus eſt μύουρος magnitudine, pro utraq; parte.

Pulſus capriſans.

δίκροτος

μύουρος.

De inæqualitate ad magnitudinem.

Inæqualitate uero ad magnitudinem ipſam quoque celeritatem aut ſeram etiã tarditatem aſſumente, pulſus æſtuantes & inſtar uermiũ ſeſe mouentes fiunt: Sin autem & id quod eſt ſecundum theſim acceperit, & σπασμώδεις & κλονώδεις appellati cõſtituunt̃. Ordiendũ itaq; ab undoſis ęſtuantibus'ue, in quibus non ſimul, ſecundum iſtiuſmodi inæqualitatem, tota arteria apparet diſtenta, ſed hoc quidem primũ, hoc ſecundum, item tertiũ

atq; quartũ, motu continuo perdurante, inſtar elationis undarũ: Nõnullę quidẽ in rectũ omnino fluctũ meantẽ habent: aliquę uero in obliquũ declinant: aliquę in breui ſecundũ longitudinẽ diſtantia, altitudinẽ ſufficientẽ: quædam autem ediuerſo: Quædam præterea latum, quædam item anguſtum & arctũ. Pari etiã modo & iuxta celeritatem atq; tenorem inæqualiter ſe habẽt. Fluctuãs aũt undoſus'ue totus in paruitatẽ decreſcens, σκωληκίζων, ideſt uermiculans nũcupatˀ, uermiũ greſſu perſimilis. Quemadmodũ aũt pulſum undoſum minorẽ effectũ σκωληκίζων excipit, ita & σκωληκίζοντα, id eſt uermiculantem excipit alius, qui μυρμηκίζων, id eſt, formicans indigitatˀ: quando uidelicet deficientibus motionibus permultis, in unam atq; eandem perquã exiguã omnino finiunt. Inditum aũt & huic pulſui à ſimilitudine animantis, quod Græci μύρμηκα, Romani formicã dicunt, nomen eſt, cum propter paruitatẽ tum propter motionis ſpeciẽ. Eſt enim uehementer puſillus formicans pulſus, quo nullus alius certe minor eſſe deprehenditur: conſimiliter & omniũ obſcuriſſimus, multoq́; denſiſſimus, minime iuxta Archigenis ſententiã uelox. Adhæret huic adiacetq́; pulſus hecticus: Quemadmodũ enim febriũ una ſpecies eſt hectica, ita & pulſus habetˀ hecticus, qui ſanè nullam ingentẽ mutationem admittit, ſed perpetuò in eodem tenore perſiſtẽs, quaſiq́; deinceps ut ab initio cœpit cõnectens, neq; unquã totum habitũ morboſe mutatũ ſoluit. Pulſus autem σπασμώδης utrinq; ex finibus extremitatũ protracti atq; extenſi, contractiq́; ſiue conuulſi uidentˀ, inſtar chordæ alicuius extenſæ ſenſum præbentes. In ramoſis motiuis'ue autem (ſic enim κλωνωδῶν interpretor) nihil iſtiuſmodi, ſed maior quædam in his eſt diſtenſio eleuatioq́;, tanq̃ partium arteriæ, quæ quidem ſecundũ unum idemq́; tempus emergũt, referũturq́;, potiſſimum ſi quis motum eorum aſſimilauerit iaculis, quæ uiolenter emiſſa ocyſſime uibrata ferũtur. Εμπρίων aũt, id eſt ſecans pulſus, eſt quum uidetur quippiam eſſe laxatum in arteria, quando uidelicet ipſa non durior, ſed molliuſcula eſſe tactui apparet. Habet autem quandã etiam turbulentiam pulſus iſte, & celer quidem ac denſus, non ſemper tamen magnus eſt.

Pulſus uermiculans. *Pulſus hecticus.* *Σπασμώδης.* *Κλωνώδης* *Εμπρίων.*

Decimũ pulſuum genus ex prædictis eſt, quod ex inæqualitate ſecundum ordinem & inordinationẽ naſcitur. Hic enim ordinatus & inordinatus eſt: Secto inæquali in æquale ſecundũ circuitus, atq; omnino etiam in diſpar & inęquale, ſecundum utranq; ſectionũ originem habent, puta ſecundum circuitionũ æquale, ordinatus: iuxta uero uiciſſim modis omnibus inæquale atq; diſtortum, inordinatus. Aequalis enimuero pulſus ad unguem etiam, ordinatus eſt, ſi modo æqualem deinceps ipſum diximus. Inæqualis aũt nõ omnino inordinatus: ſi enim ęqualitatẽ corrũpit, circuitum uero aliquẽ ſeruat, ut in eo qui eſt ſecundum quantitatem diaſtoles, ſi forte cõtigerit duos fieri magnos & unum paruũ, inde uero rurſum duos paruos & unum magnũ, & ſic cõſequenter, nuncupari poſſit eiuſcemodi pulſus inæqualis quidem, ſed ordinatus: Sin aũt dum æqualitatẽ deſtruit nullũ ſeruat ordinẽ, inæqualitatis ad diſparitatem inordinatus talis eſſe dicitur.

Pulſus ex inæqualitate ordinis & inordinationis.

citur. Pari etiã modo & in aliȷs hiſce generibus. Ex inordinatis porrò nõ nulli ſunt per omnia inordinati, ne puſillã aliquã ſeruãtes periodũ: aliȷ uero ſecundũ periodos ordinati, quatenus enimuero cõtinenti ordine deſtituunt̃, inordinati uocent̃: quatenus aũt periodũ ſeruãt, ſecundũ periodos ordinati dicent̃: ueluti ſi cõtigerit fieri, duos magnos atq; duos etiam paruos, inde tres magnos & totidẽ paruos, item quatuor magnos & totidem paruos: & rurſum tanq; recurrẽtes, duos magnos & duos paruos, & tres magnos cum totidẽ paruis: & ſic deinceps in aliȷs. Sciendũ aũt quod cuilibet aliorũ oppoſitorũ eſt aliquis medius: æquali aũt & inæquali nullus eſt medius. Neq; inter ordinatũ etiã & inordinatũ quiſpiã habet̃ medius, niſi uolueris ſecundũ periodos ordinẽ ſeruantẽ, mediũ inter ordinatũ et inordinatũ dicere. Et cæterorũ quidẽ mediȷ ſunt ſecundũ naturã, præterq; eius qui in uehementia & obſcuritate quemadmodũ oſtendimus, conſtituit̃. Ex eorũ aũt numero ſolus æqualis planus'ue eſt ſecundũ naturã, reliqui uero ad unũ omnes præter naturã, tum inæqualis, tum ordinatus, tum & inordinatus. Hæc itaq; ſunt genera pulſuũ uniuerſa, atq; ſecundũ genus ipſorũ differentiæ.

De inæqualitate theſis atq; motus.

Quidã tamen his & alia duo adnumerauerũt. Primũ quidem in poſitione arteriæ, prout ſurſum ac deorſum, in dextrã aut ſiniſtram tendere uidetur: Alterũ genus in motu, puta ſi promptius ac maturius, uel ſerius ac ſegnius moueat̃: è quorum numero eſſe diximus undoſos & ramoſos, qui κλωνώδεις à Græcis uocant̃, pulſus. Hactenus quidem ſimplices tantũ paucis admodum perſtrinximus pulſuum differentias: è prædictis aũt, ſi modò animo eaſdem probe conceperimus, facile & cõpoſitas inueniemus.

De pulſuum cauſſis.

Deinceps uero de pulſuũ cauſſis diſſerendũ eſt, quas ſequunt̃, & à quibus præſagiũ, atq; pręcognitio A magnitudine igit̃, quę cęteris magis eſt perſpicua, exordiũ ſumemus. Magnus itaq; fit pulſus aut propter neceſſitatẽ urgentẽ, quę eſt utiq; in corde plus iuſtò abundãs caliditas, flabelli inſtar incũbens animationi externæ: aut propter corporis gracilitatẽ macilentiamq;, quemadmodum paulò poſt indicabimus. Auget̃ uero calor uel propter cauſſas naturales, puta ætatis florẽ atq; uigorem, necnõ & pueritiam, aut ſimpliciter propter calidã temporis cõſtitutionẽ, aut regionem, aut temperaturam calidiorem: Aut nõ naturales, ut corpus circũplectens caliditas, lauacra calida, exercitationes, eſculenta, poculenta, medicamenta calfaciendi facultatẽ habentia, uel etiam ea quæ ſunt cõtra naturã, uerbi cauſſa, diſtemperatura calida, humorũ corruptio, putrefactioq;, furor, & id genus alia. Diſcernes aũt ſingulorũ mortaliũ pulſum, ſi inter hęc quæ ſecundum naturam ſe habent, magnitudo ſit conſtans ac permanens, in cæteris uero procliuiter permutetur, & etiamdum te pertractante, ocyus nec multo poſt reſtituatur. Et magnis quidem pulſibus, qui ex calidis lauacris proueniunt, mollities accedit: quemadmodum etiam his qui ex calido maxima cum ariditate diſtemperamento proueniunt, durities.

Qui autem exercitationibus moderatis nauant operam, & perfricantur, medium quendam ſtatum habent inter duritiem & mollitiem: ſed quæ pectori ſunt uicina, calidiora ſunt, id quod etiam iracundis uſu uenit. Nonnullis uero propter cibi aut uini uſum, aut furorem, ad magnitudinem & uehementia pulſus accedit: porrò qui animum, furorem'que, aut aliud quoduis facinus celare conantur, cõtra (quemadmodũ fieri ſolet) præſcriptum medici, uerbi cauſſa, calidum medicamentum, & medicum cum tactu pulſus ſciſcitantem, celare cupiunt, ad magnitudinem etiam euidens inæqualitas accedit. In hoc autem caſu & languentis ingenium, affectusq́, & mos, non parum opis ferũt ad cognitionẽ indagandam: Mos quidem, affectus'ne ſit uehementer erga medicamenta, an abhorreat: Ingenium uero, ſtupidum'ne nactus ſit, uel contrà, & δοξοκαθαιρετικόν. Qui uero pulſus magnus è putrefactione humorum factus, præter magnitudinem ſyſtolen etiam magis accelerantem habet. Sed quo pulſus ipſe magnus reddatur, non ſatis ſunt quæ ad uſum tantummodo ſpectant, uerum oportet etiam uirtutem ſubminiſtrantem, & ipſum inſtrumentum ſymmetriæ ſecundũ duritiem & mollitiem accedere. Quum igitur cordis auctus fuerit calor ex quacunqꝫ prædictarũ cauſſarum, primum quidem pulſus redditur magnus: Vbi uero ad uſum magnitudo non ſufficit, protinus ei uelocitas quoqꝫ accedit: Quod ſi etiam tum quippiam deſiderabitꝛ, denſitatem quoqꝫ aſſumit. Parui uero & tardi, & rari pulſus, etiam à cõtrarijs fiunt. Cæterum quotieſcunqꝫ à magno, celeri, ac denſo, in oppoſitos fit tranſmutatio, uſu uidelicet deficiente, neque amplius quod primum in pulſu factum quieſcit, ſed quod poſterius enatum emicuit, primum abijcit, redditurq́ protinus rarus, deinde tardus, poſtremo etiam paruus. Quod ſi magna ex parte tarditas ac paruitas uſuuenerit, rurſus raritas in denſitatem demigrat, utcunqꝫ per ipſam, quæ ad neceſſitatem ſpectant, perfecta fuerint. Hæ igitur magni, uelocis, denſi, & contrariorum etiam pulſuum habentur cauſſæ.

Pulſus una tantum dimenſione præuaricantes.

Adnectenda uero etiam his quæ ſecundum unam duntaxat dimenſionem redditur ipſius pulſus deprauatio, præuaricatioq́. Latitudo itaqꝫ nõ niſi per humorem plus iuſto ſuperabundantem augetur, ſiue id ſecundũ naturam, ſiue ab externis occaſionibus contingat. Quemadmodum altitudo propter organi tantum mollitudinẽ, addita in hoc interim etiam uirtute. Longitudo aũt ab ariditate & liquefactione carnium circũiacentium citra controuerſiam concinnatur, alijs dimenſionibus cõfluentibus: neqꝫ enim fieri poteſt ut prolixior ꝙ natura fert, ipſa reddatꝛ arteria, & magis ſi quis proprie gracilem huiuſcemodi appellet pulſum, quemadmodum huic oppoſitum qui latitudine modò auctus eſt & profunditate, plenum ſeu ſolidum. Affectionibus his quoque contrarijs pulſus interdum intercidit, & ſecundum aliquam aut aliquas dimenſiones prohibetur, humilis quiſpiam aut ſtrictus aut breuis apparet, quum tamen talis reipſa non

ſit,

sit, sed propter crassitudinẽ pinguedinis cuiuspiam, aut carnium aut membranarum adnatarum. Nonnunquam etiam totus exiguus uidetur, cum non sit reuera paruus, & obscurus consimiliter. Sed quid hæc pluribus recenseo, quum sæpenumero uisum sit nonnullis consummatam admodum ἀσφυξίαν, (id est nullam omnino arteriarum pulsationem) in omnibus quorundam arterijs deprehendisse, quum tamen reuera minime gentium sic esset, & precipue eis qui minus accurate apprehensu tentantur, uerũ propter molem carnium latitat motus uerè obscurus. Nemo itaque sibi persuadeat exactam asphyxiam homine etiamdum superstite unquam usuuenire posse: quemadmodum e diuerso in membris macilentis parumque carnosis, etiam exiles pulsus magni uidentur, expanso nimirum uehementer corpore: arteriaque dorsalis secundum spinam, epigastrij motum subinde insinuat: nonnullæ etiam earum quæ in membris hactenus obscuræ latebant. Proinde singulæ caussæ sunt exacta diligentia rimandæ, & discutiendæ, ne nos subterfugiat cognitio.

Asphyxia homine superstite fieri nequit.

Vehemens autem pulsus à potentia uirium prouenit, nulla alia contra moliente caussa, usu tantũ deficiente, aut prope instrumenti rigorem atque duritiem. Obscurus uero pulsus imbecillæ atque infirmę uirtutis, & huiusce etiam solius est proles, etiamsi nihil aliud suppetias tulerit. Vehemens itaque pulsus omnibus eget ad sui generationem caussis. Obscuri sola debilitas parens est. Qui ergo ab initio statim uehemens existit, ætates, tempora, regiones, bene temperatum temperamentum comitatur: obscurus autem maligne temperatam temperaturam sequitur.

Sed qui ex obscuritate transilit in uehementiam, fit uirtute conualescente ex præterita ualetudine aduersa: conualescit autem uel beneficio eorum quæ intra corpus habentur, uerbi caussa, humorum missione, aut excretione, aut animo siue furore, uel quæ foris adueniunt, puta potus, cibi, exercitationes, & quæcunque intemperaturam emendant. Vires uero corporis dissoluunt & demoliuntur, inediæ, uigiliæ, euacuationes immoderatæ, mœrores, curæ, dolores præsertim syncoptici, & quæcunque denique uitiosum temperamentũ cõciliant. Quidam inexercitatorũ etiam pulsum durum, uehementem existere putauerunt: uerum exercitatam considerationem, tactumque minime potest effugere. Vehemens etenim pulsus magna ex parte cum magnitudine in altum attollitur, feriens tactum ualide ac uiolenter. Durus autem, magnitudinem nullus, propter ἀντίτυπον arteriæ, admittit. Durum igitur pulsum instrumenti duritia maxime reddit: quã quidem uel frigus supra modum intensum, uel ariditas, uel extensio à phlegmone, id est inflammatione, aut cõuulsio denique indu cere sueuit. Protinus autem duritię paruitas quoque, & celeritas interdum, & densitas, magnitudinis loco, propter usum & necessitatẽ succedit, quẽadmodũ & mollis pulsus humiditatem arterię comitatur: & hanc quidem longe liquidiorẽ, humidioremque efficiũt. Ex rebus quidẽ non naturalibus

Quænã uires dissoluant.

eſculenta liquidiora, lauacra compluria, ſomni prolixi & immoderati: uictus præterea ratio delicatior, & animi delectatio atque hilaritas. Ex ijs uero quæ contra naturam ſunt, maligni ſopores, quæ à Græcis κώματα dicuntur, ueterni, quos λυθάργους eadem gens appellitat, aquæ intercutẽ, & breuiter cuncta quæ pituitoſum humorem uehementer adaugent, phlegmatica à medicis appellata. *Plenus pulſus* Plenus autem pulſus, aut humorum plenitudinem, aut nimiam cibi aut potionis uini præfert redundantiam: quemadmodum & uacuus contraria, & uel ex diametro his, ut ita dicam, oppoſita, ſignificat, puta famem aut inanitionem. Porrò corpus quod arteriæ ſubiacet calidius, uehementẽ cordis caliditatem, reliquo corpore refrigerio demulcente, aut conuulſam ac cõtractam quandam arteriarum diſpoſitionem, inſinuat, quæ uiolenta commotione incaluerũt. Archigenes aũt aſſerit locum arteriæ peculiariter in pituitoſo humore ſuperante grauioris *Catochos.* ſomni ſopore (quod mali genus κάτοχον dicunt) calidiorẽ inueniri, quem *Cataphora.* admodum in ijs quibus morbus pro foribus incumbit cum cataphora, id eſt, grauiore ſomni impetu, accidit.

De pulſu ſecundum rhythmum.

Quod autem ad eum pulſum qui ſecundum rhythmum fit, attinet, ſi quidem in motu & quiete ad unguem fuerit æqualis, εὐκρασίαν, id eſt temperatam, ne inculpatam dicam corporis temperiem, ſignificat: quantum in ſemetipſo, uel nullius ferè momenti & exiguã omnino deprauationem, præuaricationemq́;, ceu in ætate puerorum, & aliâs exacte temperatis corporibus, conſpicit. Sin autem plus temporis cunctetur in quiete quàm in motione, calorem dominari, & qualitates alias longe lateq́; ſuperare portendit, quemadmodũ & in ætatis flore atq; uigore, aut huic ætati proximis, liquidò datur cernere: non aliter quàm in ſenum corporibus admodum egelidis diutius multò moratur in motu quàm in quiete. Illud uero latere neminẽ debet, quod pulſus inæqualitas ratione rhythmi, intra modum celeritatis & denſitatis conſiſtit: hæc uero ſolum materiæ rationem ad rhythmum habere conſueuit.

Epilogus, & ſignificatio pulſuum.

Cæterũ deficientes & intercidentes pulſus, oppreſſa fractaq́; & tan*Intercidentes.* quam grauata uirtute, redduntur: Intercidentes quidem minus nocu*Deficientes.* menti, deficientes uero noxam maiorem, inſinuant. & in uniuerſum: Virtus quæ opprimit, uexatur, & grauatur, pulſus in inæqualitatem & inordinationem quandam traducit ac uertit, quum in quamcunq; aliam, tum in eam quæ in uehementia & magnitudine ſita eſt.

Ex pulſibus autem qui μύουροι dicuntur, (quos duplices genere eſſe demonſtrauimus, aut enim in ea inæqualitate, quæ συστηματικὴ, quaſi glomeratiua dicas, appellatur: aut in ea, quæ ſecundum unum tantummodo ictum deprehenditur) Deficientes quidem extremam uirtutis ruinam *Recurrentes.* calamitatemq́; declarant. Redeuntes uero & recurrentes, & hi quidem

dem imbecillam, ſed quæ etiamdum repugnare malo, ſufficere item atque reſiſtere denique poſſit, uirtutem præſagiunt.

μύουροι

Μύουροι autem qui unica plaga conſtant, & qui innutantes & circumnuentes appellantur, potiſſimum in ijs qui inflammationibus luteum colorem præferentibus, ſenſim pedetentimq́ marceſcunt. Iam uero & plurimis eorum corporum adſunt, quæ circa arterias flacceſcunt, & liquefacta iam ſunt.

Caprizantes.

Cæterum qui celeritate ſunt inæquales, & δορκαδίζοντες, id eſt caprizantes, magna ex parte feruores febricitantium comitantur. Quod ſi primordia quidem diaſtoles pulſus diſſoluerit, & ad finem ſuam, & ſyſtoles exordium maturauerit, putrefactionis abundantiam ſignificat, ad excretionem uaporoſa excrementa impellente natura. Si autem contrà, ſyſtoles quidem principium ſoluerit, ſed ad diaſtolen magis feſtinet, ſcito calorem ſupra modum auctum ac dominantem, refrigerium affectare. Sequitur autem hos in febre plerunq́ denſitas, nonnunquam etiam magnitudo, niſi uirtutis officia, durities inſtrumenti impediat. Quando arteriæ durities fuerit expanſa, uirtute integra atq́ robuſta, accidit pulſus δίκροτος à Græcis appellatus.

Δίκροτος

Fluctuans.

Fluctuans inſuper pulſus, quem & undoſum nuncupant, humidarum maxima parte ægritudinum comes eſt et aſſecla: ſed ex his potiſſimum, ntercutis carnoſæ, ueterni, & περιπνευμονίας, hoc eſt pulmonariæ. Verum ubi iam uirtus languere cœperit, ſed etiamdum paululum reſiſtit, fluctuans in uermiculantem incidit & demigrat. Poſtremo, uirtute decidente admodumq́ imbecilla, & hunc μυρμηκίζων, hoc eſt, formicans excipit.

Hecticus.

Hecticus porrò corruptis aliqua parte, phthiſicis, & aliâs liquefactis præſidet.

Σπασμώδης.

Σπασμώδης, conuulſus ſiue contractus, quem & uulgò ſpaſmoſum dicunt, in animante conficitur, quando neruorum principium, inflãmata quadam diſpoſitione, infeſtatur: quemadmodum in phreneticis, hoc eſt mente captis, morbo comitiali grauiter correptis, dum uidelicet in eo malo conſtituti, etiamdum calidi uitam in mortem commutantes efflant animam. Contrario planè modo ijs qui animi deliquio concidunt, qui ſanè uehementer egelidi, ſuperſtites tamen permanent.

Κλωνώδης

Κλωνώδης, quem noſtri ramoſum nuncupant, pulſus, quum res ipſa uſusq́ magnã diaſtolen expoſtulat, quo uigor ille uitalis functione ſua defungi poſſit. Nihil autem præter arteriæ corpus refragatur, quo minus poſſit præ duritia in magnam extolli diaſtolen: uerbi cauſſa, in inflãmationibus, quas φλεγμονὰς dicunt, magnis & diutinis obturationibus.

Ἐμπρίων

Ἐμπρίων uero pulſus in uniuerſum inflammationis index eſt, & præcipue neruoſarum partium: minime uero coſtali morbo proprius, remittẽs quidem mollem & coctu facilem, extendens uero difficilem & concoctioni renitentem. Qui utiq́ morbus uirtute quidem debili, periculoſus, perinde atq́ morbus acutus eſt: Robuſtis uero uiribus, cum interuallo temporis digeretur: aut enim in ſuppurationẽ purulentam, quod Græci ἐμπύημα dicunt, tranſit: aut in maraſmum, qui eundem morbũ lenta tabe conficit, tandem permutatur.

Nec ignorandum præterea eſt, quod inæqualitates ceu umbra comitatur inordinatio, raro enimuero pulſum inæqualem ordinatum inuenies. Inæquales itaque & ordinatos pulſus, mitiora nocumenta ac blandiores morbi: inæquales & inordinatos, maiores iniuriæ faciunt. Hæc quidem ſimplices ſunt pulſuum & cauſſæ & præcognitiones. Cæterum ex his & compoſitas (quemadmodū etiam in ſermone de corruptione docuimus) citra puluerem (ut aiunt) licet deprehendere & aſſequi.

De alui excrementis. Cap. XIII.

Deiectionū optima quidem mollis eſt, & cōpacta & cohærens, & tempore quo in ſequūda ualetudine deijci conſueuit, oletata egeſta ue. Cuiuſmodi fuerit etiam ſubrufa, cum conuenienete copia, ſubſtantiaq́, & neq admodum odore fœdo grauiq́: quod ſecus eſt oletū, inſalubre iudicatur. Quod igitur oletulum his quæ aſſumuntur quū colore, tum tenuitate, tum ſiccitate (ſic enim ἀχύμωτον interpretor) reſpondet, ocyſſimeq́ tranſmittitur, crudum id eſſe cenſeto. Rufum præterea & ſyncerum ſtercus, per exordia quidem bilem morbi parentem, Vbi uero inclinationis quoq tempore eiuſmodi rubore & ſynceritate egeritur, pulchre & cum utilitate corpus expurgari portendit. Viride, ueneno imbutæ bilis, Nigrum uero cum atræ, tum ſanguinis illic putrefacti expurgatiq́ inditium eſt. Liuens, frigus quoddam uiſcerisq́ alicuius mortificationem neutiquā uulgarem denunciat. Pingue, liquefactionem pinguedinis quæ in corpore continetur, ſignificat: quemadmodum & glutinoſum, pingui deterius, animantiū partes liqueſieri inſinuat. Graueolentius quàm pro conſuetudine, nō exiguam putrefactionē declarat. Inter omnia autem hæc oletula, ſi qualitas excrementorum his quæ aſſumpta ſunt edulijs non cōueniet, tum ipſam quoq diſpoſitionem conſiderare oportet. Omnium poſtremo deterrimum letiferumq́ magis habetur alui retrimentū atrum, luridum, pingue, quodq́ ocyus demittitur.

Quæ ſint urinarum notæ. Cap. XIIII.

Perinde atq in oletulorum canone, prius ſequunda, mox deinde agitata ualetudine degentium, ſic & urinarū ordinem explicabimus. Lotium itaq ſaluberrimum & ab omnibus ferè uitijs alienum eſſe putatur, quod omnibus partibus urinis ſanorum ſimillimum eſt, cuius, ut ita dicam, cæræ quū ſubrufum, tum ſubflauū ducimus: confeſtim uero hoc à mictione, obeſitate non immodica conſpicitur. Numerantur uero lotiorum turbidorū diuerſitates treis: Aut enim micta ſtatim reſident, aut quamdiutiſſime manent, aut limpida quidē puraq́ eminguntur, uerum poſt hæc interpoſito tempore conturbantur. Pernicioſum eſt quod tertio, ſalubre quod primo loco poſuimus: mediū inter utrūq locum, ſecundum obtinet. Extreme crudū lotium quod aqueum planè, ceu deploratæ & obſcuræ coctionis accidēs, uenoſi generis eſt. Quando præterea urina ocyus prorūpit, impotentia lotij retinēdi, qui affectus διαβήτης Græcis appellatur, naſcitur: uerum omnium ex crudis lotijs illud multo deterri-

deterrimum deprehenditur. Poſt hæc tenue admodum, candidum, diluтumq; inſtar aquæ. Prædictis ſuperioribus uicinum atq; germanum eſt alterum lotium in pleriſq; morbis apparẽs, tenui alboq; ſatis propinquũ. Poſt hoc ſequitur ſubpallidum: mox item pallidũ atq; ſubrufum ſi reddatũ, concoctionẽ iam quandam colore præfert. Eſt autem quod craſſitudine tantum ab aqua, quantũ & colore ſecedat, ſi probe coctionis munus exactum ſit. Quod ſi urinæ colore nihil ab ea quæ ſecundũ naturam eſt recedenti, ſedimentũ (ſic enim hypoſtaſim reddo) candidum, leue, ęquale, & multũ deniq; inſit, abſolutæ & ad unguem factæ cõcoctionis inditium puta: plerunq; autem crudum humorem expurgari portendit. Dum autem urina craſſior utcunq; cum ſedimine aliquo fuerit, non iam prorſus crudã iudicabimus. Nam ſi laminea, aut ſquamulas referentia, aut furfurea, aut atra, lurida, uiridia, aut graueolentia deniq; in lotio ſubſideãt, & ſi præter hoc crudum ſit, & aliâs letiferum eſt. Cæterum boni & inculpati coloris lotia, in quibus uel candidæ, leues, & æquales hypoſtaſes, aut nubes aliquot pares, aut ſublimia quæ ἐνεωρήματα dicunt, continentur, omnium ſaluberrima ſunt, præſertim ubi hypoſtaſis fuerit iſtiuſmodi: Secundo, ſi eneoremata: Tertio, ſi nubeculę: & ſimpliciter, ſi urinis bonis conſimilia: tantumq; præſtant, quanto magis ad inferna ſubſident. *Saluberrimi lotij notæ.*

Quæ ſputi ſint notæ conſiderandæ. Cap. XV.

SPuta ſubflaua, ſubrufa, ſubſpumoſa, & tenuia, nihil præter cruditatem denunciant, neq; quicq; inſignis præferunt exitij: Sed quæ incõmixtim flaua, cruenta, ſpumoſa, uiridia, lentore quodam glutinoſa, acuminata & rotũda, & omnium maxime atra expuũtur, uitioſa & pernicioſa cenſentur: excepto quippe ſanguine, qui dum ſyncerus reliquis humoribus deſtituitur, improbũ ſane corporis ſtatum, ex inflammato calore originem ducens, inſinuat. Quibus igitur ſanguinis quiddam admixtum eſt, quin & quæ flaua, aut atra bile tincta ſunt, periculum minantur. Conſideranda eſt præterea & eiectionis ratio: nam ſi procliuius excreentur, liquidò iam conſtabit eiuſmodi ſputa minime mala: & quæ contrarijs cõditionibus, pernicioſa exiſtere. Exactę porrò concoctionis præſagia ſunt, ſputũ leue, album, æquale, uel conſtitutione neq; liquidũ, neq; ſubeſum: cruditas uero cõſummata ſignificatũ, ſi ne tantillum quidem expuatur. Quod ſi quis nihil atri, ſed tenue quiddam eijciat, concoctionem imbecillam declarat: ſi ſyncerũ, rufum, aut flauũ ſputum fuerit, malum. Si liuens deniq; aut rubiginoſum, aut atrum, pernicioſiſſimũ eſt. *Exactæ coctionis notæ.*

Diariarum febrium ſignificatio atq; medela. Cap. XVI.

DIariarum autẽ febrium peculiare atq; inſeparabile ſymbolum eſſe cenſetur, urinarũ in primo ſtatim die cõcoctio: calor quoq; id genus febribus amicus atq; gratus, quaſi proprius, perpetuusq; ineſt. Atqui poſt primam quidem febris ſolutionem, ſedata acceſſione, fidelius multo ſignum exeritur. Nam arteriarum motio in hac febre per omnia ſanorum motui reſpondet, nulla aliarũ febrium, par-

Euphoria. *Qui diariæ magis obnoxij* *Varia diariæ remedia.*

tem secundum naturã habentem, subeunte. Febrientis quoq; euphoria, quod est non difficilis toleratio, summum diariæ febris habetur inditium. Promptius aũt eiusmodi febre corripiũtur, in quorum corpore defluxus, nõ uaporosi quidẽ, sed acriores longe, acutissimiq;, & tanquã fumosi, continentur: è quorum numero dicuntur, calidæ & aridæ temperaturæ animantia, & omnino amarulenta bile infecta. Qui igitur ex laboribus febricitare conspiciũtur, pingui atq; molli etiam oleo confricentur, & uolutentur. Sed qui præ ariditate ephemera infestantur, hos minus quidem perfricare, sed uberius lauare expedit. At qui ex solicitudinibus, mœroribus, uigilijs, ira, in hac adfectione constituti sunt, lauandi quidem rarius, sed oleo permulto, tepido, minusq; adstringente, breui admodum tempore, cum perfricandos tum lauandos etiam pro solenni consuetudine, censeo. Iam ex feruoribus exustionibusq; febricitãtibus, maturrime ab initio statim frigorificis, lauacris quamplurimis, minime uero abũdanti oleo, neq; frictione etiam, succurrendum est. Cæterũ frigorifica quibus utendũ est, rosaceũ, omphacinumq; oleum, sine alijs frigus inducentibus, sunto. At qui his quoq; ipsis caput uehementer, sedata iam & inclinante febre, perfundere atq; lauare etiam cõuenit. Quod si quis perfrigeratus febricitet, & hunc in declinationibus lauato. Si aũt febris unà cum catarrho accẽdatur, ante concoctionẽ lauacrũ uitare expedit. Quibus porrò æstu febres accendunt, ei his etiamdum præsentibus lauandi sunt. Algore aũt quicunque modice inflãmantur, caput eorum uel irino uel nardino oleo irrigato. Quibus uero ex angustia febris originẽ ducit, his profecto dulcium aquarum temperatarũ lauacrũ confert: necnon & ea quę rarefaciendi uim obtinet fricatio: exercitationes item, glycythymosq;, (quod est si interpreteris, uictus ratio animũ demulcens, ac suaue ingeniũ.) Si uero ex esurigine cibiq; abstinentia febris accensa fuerit, prima statim accessione inclinante in balneum ducantur: mansuetissime ad hæc perfricari, in calida cisterna multum diuq; uersari debent: A balneo uero, aspersa iam (ut prouerbio utar) aqua, in balneum ducendi sunt: deinde aqua calida potui exhibenda est: ptisanæ item cremor, nõnunq̃ & lactucæ, & mollior pisciũ caro, ex albo iure. Cõmunis autem omnibus rationis uictus species, inculpati succi, & facilis decoctionis cibus esto, qui nulla omnino parte in meatibus contineatur. Vinum item dilutũ, cum aspectu tum potentia aqueum, miscendum est. Oportet autem circa primum statim febrium impetum, primam nõnunquam accessionem animaduertere: in quo sanè corporis intemperatura in calidum aridumq; conuersa, febres incendit. Qui denicq; unà cum inguinibus, quos Græci βουβῶνας nũcupant, febre infestatur, neq; medico, quod oportebat maxime fieri, obtẽperant: sed ulcus in quo inguen oritur prospicientes, circa remissionem accessionis lauantur. Ex rè atq; usu fuerit, uinum ipsis donec inguines euanescant, prohibere, & tenuiorem omnino uictus rationem præscribere.

Glycythymos medetur febribus. *Communis diariæ uictus.*

Quem-

Quemadmodum febres ex putredine humorum accensas agnoscamus. Cap. XVII.

Humoralis febris notæ. *Angustia pulsus.*

Ebres ex putredine humorũ originẽ habere deprehendimus, quum nulla earũ quæ præincipientes caussæ à Latinis, Græcis uero προκαταρκτικαὶ, (hoc est initiatrices atq; externæ) dicuntur, eas antecedit. Proprium & hoc febrium, quæ ex putredine humorum accendũtur, inditium est, si febris principium à rigore non sumit, neque aliquis feruor, neq; uehemens ulla frigiditas præcessit: quemadmodum & pulsuum afflictatio, & angustia. Sic autem nominant, quando auspicãte accessione paruos satis atq; inæquales pulsus habent: Peculiare quippe atq; præcipuũ huic generi febrium hoc signum existit. Maximũ uero est, febriũ quæ ex putredine proueniũt, argumentũ qualitas caloris: Nam quemadmodũ fumus oculos, sic ipsa tactum uidetur erodere. Peculiare item ac summũ harum febrium signũ est cruditas urinæ: hebes etiam ac debilis concoctio. Verum magnum & memorabile concoctionis præsagium in primis lotijs nunquam in huiuscemodi, quæ humorum sequuntur putredinem, febribus apparet.

Curatio febrium quæ in humorum putredine accenduntur. Cap. XVIII.

Phlebotomia nõ nisi uiribus robustis probatur.

Vum uires eius qui ex humorũ putredine febricitat ualidas exploraueris, incunctanter uenam incidere conuenit, si nullus uentriculi cruditas obstare uideat. Vbi uero uel robur imbecillum, uel ætas impedimento fuerit, à missione sanguinis prorsus abstinendum est. Præterea sanguine iam euacuato, putridi humores tum per urinam, tum per aluum, tum per sudores denicq; expurgandi. Verum ubi ultrò impetum in uentris hostiolum fecerint, & uomitionibus eijciuntur, nulla alia præter naturam ratione, atq; inuita (ut dicitur) Minerua, elicere irritaré ue tentandum præcipio. Dispiciendæ uero atq; seligendæ etiam sunt materiæ, quæ citra calorem & omnẽ ariditatem dictarum euacuationum munus pulchre subire ualeant: cuius farinæ censentur ptisanæ cremor, mulsum, oxymel, apomel, & apij radix. Aluo autem nihil egerente, ex aqua mulsa clystere ipsam abluito. Oleo uero uniuersum corpus, nisi prius euacuatũ fuerit, laxare non expedit. Euacuato uero corpore, laxum id reddere oleo tepidum quendam calorem habente, conuenit: è quorum numero chamæmelinũ, loco & tempore sumptum, & uinum dilutũ potui datum, omnia excrementa mouet. Lauacrum item temperatum ex aqua dulci. Atqui si febris magnitudo insurgat, tum neq; uino, neque balneo, neq; attenuantibus ungentis utendum est. Imò gelida admodum aqua in istiuscemodi febribus hausta, nisi quippiam hoc quoq; impediat, utilis est. Quod si uires quæ corpus regunt ualentes atq; robustæ fuerint, & febris ardentissima, & concoctionis euidentissima inditia appareant, frigidam audacter exhibebis. Si uero qui laborat eusarcos, hoc est corpore quadrato sit, constitutioq; calida & arida, hunc sanè nullo, etiam si in frigidi laua-

cri folium poſueris, neq; incommodo, neq; iniuria afficies. Modica uero febre infeſtante, ſi uires integræ ualenteſq;, unà cum probæ coctionis inditijs apparent, talibus profectò balnea, uiniq; potatio, & quæcunq; laxandi uim obtinent unguenta, ſuccurrunt.

De cognitione febris tertianæ. Cap. XIX.

Quotidianæ & tertianæ diſcrimen.

Ebris tertiana, flauę bilis agitatę proles, circa primordia ſtatim cum uehementi rigore inuadit, à quartanæ rigore diſſidens. In tertiana quidẽ materię corpus quodãmodo pungẽtis ac ferientis ſenſus repræſentat: in quartanis uero inſultus ſtatim refrigerationẽ uehementem habet. Quotidianas autem nullus omnino rigor, ſed refrigeratio ſola pręcedit. Porrò tertianæ ad unguem planè factum ordinem quendã pulſuũ ſeruant. Eadem illa febris ſitim circa ſummũ uigorem magnã inducit, & inſuper etiã hominẽ inflãmat atq; comburit, neq; adeò multo poſt ſummũ illud incrementũ, quam ἀκμὴν Græci nuncupant, ſequitur, & feruor ad amuſſim ordini ſuo quaſi mordicus inhæret. Quod ſi manum circa primum inſultum aggreſſionemq; imponas, calor ingens cum acredine quadam & ueluti cum uapore atque fumo quopiam ſublato occurrit: qui utiq; paulò poſt à manu inſiſtente, ſi ea diutule perrẽnet, uincitur. A potu uero cõtinuo permultũ emittunt uaporis calidi per cutem, ſudoris nuncium. Bilis adhæc uomitio apparet. Præterea uentris & ueſicæ excrementa prorũpunt biliosa. Inter hæc aũt in apyrexiam, hoc eſt febris remiſſionẽ, acceſſionis tempus finitur, quod in duodecim horas perfectas porrigebatur. Quod aũt intra duodecim horas ceſſauerit, exactam accuratam tertianam appellabimus. Quæcunq; autem huius generis febres diuturniorem acceſſionem habent, illis ſimpliciter tertianæ appellationem indemus. Quibus uero adhuc longius tempus paroxyſmus protrahitur, paululum uero interualli ſi interponatur, hanc rurſum tertianam protentam nominabimus.

Quomodo tertianæ medendum. Cap. XX.

Ertianæ ad unguem exquiſitæ (noſtri ueram dicunt) tanquam morbo à flaua bile originem habente, humectantibus & refrigerantibus medicamentis occurrendũ, necnõ & cum eiuſdem effectus uiuendi ratione. Quicquid pręterea ſeſe in uentrẽ recipit & tanquã in ſentinam confluit, id cum per uomitum, tum per inferna euacuandũ. Ad hęc lotia quoq; et ſudores eliciẽdi ſunt. Aluũ itaq; clemẽtibus mollibuſq; enematis commouere, lotia cum apio & anetho prouitare, expedit, in poculenta utriſq; ſimul immixtis: et ſimulatq; concoctionis apparuerint inditia, cõfidens iam abſinthij balneũ ex aqua quæ bibendo ſit, exhibe. Sed neq; nitrũ, neq; ſalia, neq; ſinapi, adijcias: uerũ oleo ſummopere calorifico perfundẽs, ingredi lauacrũ iubeto. Cæterũ neq; ſi bis philolutros laueris, delinques. Quod ſi concoctionis morbi inditia quædam exhibeanť, etiam ſi pluries laueris nihil delinques. Vino aũt penitus quoad morbus concoquatur interdicito: Atqui ubi iam confici occęperit,

tenue,

tenue, dilutum, & pauxillum primum exhibe, unà cum edulijs quæ cum humectandi, tum refrigerandi facultatem obtinẽt. Abstineat in eiusmodi affectione constitutus à melle, sinapi, salsamento, & quæcunq; naturam habent calorificam. His quidem utebanẽ prisci: & nihil neq; mirum neq; absurdum: nam exercitijs magis & cibi abstinentia tum homines diętam obseruabant. Nunc aũt ordine conuerso, ut plurimũ pituitæ cõmixta deprehenditur bilis. Proinde pleræq; tertianæ aut sine rigore, aut cum perquã exiguo rigore inuadũt: sed permutant ea, quæ ad remedium attinent. Neq; enim lauacrũ, neq; solidior aliquis cibus cõcoctioni resistẽs, tertiana laborantibus cõgruit: neq; micæ quidem panis, & ouorũ, & cõsimilium.

Quemadmodum tertianæ nothæ curentur. Cap. XXI.

Tertio quoque die cibus quartanarijs cõmodẽ datur.

LAuacra in tertianis spurijs circa initia statim non probanẽ, sed dum iam ostenduntur concoctionis inditia. Neq; tertiana affecti singulis diebus, sed alternis tantum alendi sunt. Tranquillitas & fomentatio partium circa præcordia illis potissime conferunt: coctæ item sorbitiones, clysteres (quæ Græcis κλύσματα quoque, id est lauamina dicũtur) non admodũ molles aut delicati atq; clemẽtes. Et si res ipsa sanguinis detractionẽ expostulet, caue modis omnibus ne hanc prætermittas. Cæterũ uniuersa uictus rationis cõditio neq; frigorifica nimium, neq; humectans admodũ esto: sed ea quæ incidendi uirtute prædita sunt, usq; assumãt. Potissimũ aũt ex re & usu fuerit prisanæ cremor, adiecto pipere aut hyssopo aut origano & spica nardi. Quin mulsum etiam in quo piper elixatũ sit, potui dare expedit, & alia, quęcũq; scilicet lotij proritandi naturã habent, exceptis interim uehemẽter & supra modũ calidis & aridis. Maxime uero à septimo quoque die absinthium administrabis. Iam uero & oxymeli, quod est acetũ mulsum, epotũ multis manus auxiliares præstitit, & quippiã etiã leniũ ὑπηλάτων. A cibis postremo statim uomere, in hac febre diuturno tẽporis tractu cõstitutis, præsentissimo est præsidio.

Diuretica quartanarijs conueniunt.

Quartanarũ deprehensio. Cap. XXII.

QVartana multo cum frigore & impetuose ingruit, tanquam ex gelido atræ bilis humore originem ducens: sed feruorem atq; adeò combustionẽ febris, quo tertiana regnat, multo minorẽ, ne dicam nullum habet: sed neq; bilis etiam uomitus eandem comitatur. Inter hæc si tenuia, candidi coloris, & aquea lotia compareant, quartanam febrim esse ducito. Præstantissimum aũt atq; electum quartanæ inditium est, pulsus paruus atq; rarus. Præterea autũni tempore potissimum oritur & infestat, errãtibus febribus succedens. Certe nõnunq; & maxime quidem, in quartũ diem typum constituit. Sed nõ raro pluriũ dierum interuallo, secundum quasdam periodos accessionem habet.

Vrinæ quartanarũ febrium.

Curatio quartanarum febrium. Cap. XXIII.

QVartana laborantes leniter & mansuete tractare cõuenit, neq; medicamentũ ullum uehemens admouere, neq; euacuationem moliri, nisi quis supra modum sanguis redundare uideatur, tum

certe sine mora sanguis mitti debet. Porrò ratione victus non inflantem, ἄφυσον à Græcis appellatam, & accõmodam offerre, atq; cõsuetis uentrem euacuare expedit. Si hæc nihil emolumẽti conferãt, lauaminibus quos clysteres dicunt, inter initia quidem mollibus, posterius uero etiam acredine imbutis utendũ est. Ad hęc suillis carnibus, & omnibus quæ glutinosa & tardi transitus sunt, abstinendũ. Nec his minus, edulijs quoq; infrigidandi & humectandi facultatẽ habentibus. Præterea in hac affectione constituti uinũ tenue, albũ, & modice calidũ, sal samentũ item & sinapi cõmodissime usurpant. Quin tertio quoque die medicamentũ quod è tribus piperũ generibus constat (unde διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων, uulgoq; diatrionpipereũ dicit) aut diospoliticũ, sumere utiliter possunt. Quod si quis singulis diebus pipere etiam sine additamento utatur, recte quidẽ ac bene fecerit. Si uero ægrotans in summo morbi uigore sit, tum nutriendus fuerit quamtenuissime: protinus uero quiescere iubeas quamdiutissime: ad hæc præterea uisceribus per mollificantia & remittentia consulere. Deinde urinarijs, οὐρητικοῖς (quod est, urinam promouendi potentiam possidentibus) nũcupatis, medicaminibus utendum: simulatq; uero ea quæ cõcoctionis argumento sunt, apparere uidenẽ, bono tum animo esto, & atros humores exhaurientibus non semel modo, sed identidem utere. Post uero uehementẽ purgationem, etiam pharmacũ ex uiperis exhibendum est, & id genus alia quæ aduersum hanc febrem probantur: Inter quæ in solenni consuetudine habetur omniũ, mea quidem sententia, pręstantissimus succus cyrenaicus.

Diatrionpipereum.

Quemadmodũ quotidianã deprehendere oporteat. Cap. XXIIII.

Votidiana nunq; cum horrore, rigoreue, primo (ut diximus) die inuadit: sed progressu temporis algor potius q̃ rigor infestat. Maligni hæc febris ardoris est, & perquam diuturnum habet augmentũ: uerum minime comburens laborantes, neq; multã ac densam respirationẽ cum angustia quadam cõpellit, neq; efflare pari crebritate & difficultate, aut gelidam bibere nolentem uolentẽ cogit. Accidunt autem uomitus pituitosi, & quæcunq; per aluum euacuantur, frigidiora, crudiora, & aquea magis in his febribus deprehenduntur. Quotidiana præterea affecti minime circa primos dies sudant, nequein apyrexiam auspicantur: candido sunt colore: urinas emittũt albas, tenues, crassas, turbidas, atq; rufas.

Curatio quotidianæ. Cap. XXV.

Edelis uero, si quotidiana laborãti succurrere fert animus, oxymelite, id est aceto mulso, primis statim diebus utemur, & ijs quæ lotiũ pulchre ciere queũt: ad hæc uniuersa uictus rationis forma incidẽdi facultate sit prædita. Circa summũ uero morbi incrementũ prouidere expedit uentriculo, pręcipue uero ipsius hostiolo: deinde in hac affectione constitutum, radiculis, cibarijsq; sumptis uomere præcipito. Cæterũ pituitosum humorẽ ejcientibus, ὑπηλάτοις tantisper dum febris suam tyrannidem posuerit, utendum.

De febre Epialo, & rigore nullo calore expugnabili. Cap. XXVI.

QVum phlegma hyalodes, quod est pituita uitrea, omnium aliarum pituitarū frigidissima, cruda necdum putrefacta uniuerso plus iustò redundauerit corpore, inexpugnabiles, & qui calore nullo euinci possunt, citra febrē, cum tremore algores inducit. Nam in febribus quidem quæ ex humoribus accenduntur, putrefactio maxime febrium calorē suscitat & accendit. Quod si tanta quanta est hæc pituita cōputruerit (quod tamen rarenter cōtingit) propter immensam putrefactionē, quotidianæ febris causa fit: Si uero non tota æqualiter, sed ex dimidio, aut aliquæ partes putruerint, aliquot putredinē nō sentientibus, epialum febrē hanc efficit, in qua simul & algescunt & febricitant, hoc est in qua pariter cum algore tremor & febris caliditas cōfluit. Partes quippe humoris eius quæ non putruerūt, per uniuersi corporis uenas, aut reliquā corporis molem cōmixtæ & sparsæ, rigores & cum tremore algores cōficere assueuerūt: sed quæ putruerūt, febrem accendūt. Sortita aūt nomen est febris ἠπίαλος, uel translatione à mari, quod ἁλὸς Græci dicūt, quod ab initio quidē ἤπιος, id est tranquillū uideť, sed difficilimū tempestate redditur, mutuata: uel quoniā ἠπίως, blande & clementer, uelutiq; teporē tantū inducit, hoc est excalfacit. Et hæc igitur febris è quotidianarū genere est, eo quod à phlegmate accendať: Earundē itaq; curationi secundū speciem subijciť, nisi quod tanto quotidiana febre calidioribus, acutioribus, magis incidendi uirtute præditis, eget præsidijs, quanto & pituita frigiditate illā excedit. Cæterū in epialo febre, cum tremore algor calore inexpugnabilis, adhuc multo uehementioribus calorificis opus habet. Quocirca quod è tribus concinnať piperibus medicamentū, et diacalaminthes, item quod è succo cyrenaico constat, his aptum est præsidium. Iamuero & diacastoreum, & quæ ex id genus alijs præparanť auxilia. Latius autem & prolixius his remedium cōperies, in algoribus cum tremore & frigoribus, capite quadragesimoquinto. καὶ οἱ λυπυρίαι δὲ καὶ τυφώδεις. Quæcunq; uero præter hactenus memoratas dicuntur febres, genere dictarū existentes, tum has quæ inibi recensuimus, tum eas quæ deinceps in mediū proferentur, affectant medicamentorū suppetias.

Epiali nominis ratio.

Forte inflāmatæ & uentosæ.

De synochis febribus. Cap. XXVII.

FEbres continuę intermittentibus singulis cōgeneres, tertianæ quidem exquisitæ, cui ab ardore nomen καῦσος, quotidianæ uero quæ singulis diebus accessionem habet, neq; in apyrexiam desinit. Pari modo etiam quartanæ germana est cōtinua, quæ quarto quoque die ingruit, quandoquidē fortis ille feruor omnia tertianæ exquisitæ alia inditia seruans, non alio discrimine ab eadem dirimitur, q̃ quod neq; cum algore tremulo primū impetum facit, neq; in apyrexiam desinit. Quod uero singulis diebus accessionem habet, nulla certe absolutæ amphemerinæ febris significatione destituiť. Synocha porrò nihil à prima accessione diminuit, sed sibi similis perpetuò à cognata quotidiana

diffidet. Iisdem præterea cõditionibus quarto quoque die suo insultu accedens, nec tamen in apyrexiam finiens, febri quartanæ cognata est.

Synocha igitur (id est cõtinens) febris est, quę una accessione ab initio ad finem usq; perpetuò, sine ulla feruoris remissione, permanet. Cæterũ quę omnino nullã inclinationis notam præ se fert, confinis atq; adeò cognata hæc ardentibus (nam sic καυσωδῶν reddimus) est, à quibus sola acrimonia acutieq; dispescitur.

Quibus notis continuæ febres deprehendantur, quibus item præsidijs curentur. Cap. XXVIII.

Continuæ febres (sic enim συνεχεῖς interpretor) ex sanguine accendunt, aliàs quidem sanguinis duntaxat feruefacti, aliàs uero eiusdem etiã putrefacti, obstructione: quapropter unus modò atq; perpetuus ad finem usq; illis paroxysmus est. Notæ uero illius sunt huiusmodi: Pulsus magni, uehementes, ueloces, densi, æquales, minime mordaces. Lotia porrò hac febre laborantiũ nõ multum admodum à sospitum & naturalibus urinis deficiũt. Primas aũt in synochæ medendo, sanguinis usq; ad animi deliquium, detractio habet. Quicunque enim in hac febre constituti uenã secare supersederint, in summũ uitę discrimen peruenient. Quod si magnopere euacuationem hanc quæ incisione uenarũ fit, aliqua res prohibet, tum alijs prędidijs dissipantibus uasorũ obturatio oppugnãda est: eius quippe farinæ medicamenta multitudinem euacuant, feruorem febrilem placant. Si quando in hac affectione constitutis aliqua conspexeris cõcoctionis præsagia, neq; in principe aliqua corporis parte phlegmone ulla, aut moles, tumorq; cum humorũ collectione, aut scyrrhus (hæc est durities quædam non sensilis) fuerit, neq; in aliquam corpusculi partem egelidam nocumentũ inciderit, magna cum fiducia frigidã exhibe, præsertim si ψυχροπότης, hoc est, gelibibulus, ægrotans fuerit.

Phlebotomia ad lipothymiã usq; probatur.

Aestuantium febrium deprehensio. Cap. XXIX.

Καύσους, id est ardentes febriculas hæc magna ex parte comitantur symptωmata: Lingua arida, crassa, & colore nigro: rosio præterea uentris, alui excrementa perpallida, sitis uehemens, uigiliæ, quandoq; uero & desipientia, quam παραφροσύνην Græci, Romani delirium nominant.

Aestuantium febrium curatio. Cap. XXX.

Ad perfectam huius mali solutionẽ, horũ quidem duorũ necessum alterum fieri, aut biliosos humores egessisse, aut extinctos esse. Excernendi uero instrumenta sunt, sudores, aut uomitus, aut uenter inferior. Demolliendi aũt ratio in egelido potu, aut omni qua medebimur καύσοις, id est, maximis feruoribus, materia, sita est. Nutriendi autem ardenti febre laborantes sunt, neq; aqua duntaxat, neq; mulso, sed dilutum mulsum coctum propinandum. Porrò in ea affectione constituti, commodissime solis potionibus enutriuntur. Adhæc, æstuosę ægrotantibus illis tantũmodo lauacrum expedit, qui nullo tumore inflammato,

mato, aut eryſipelato infeſtantur. Quod ſi concoctionis etiam notæ compareant, multo magis ex re atq; uſu fuerint balneæ. Quibus uero ex ſalſo humore cauſos accenditur, eis ſanè aliena ſunt lauacra. Hi & ptiſanæ tandem liquore alendi ſunt.

Febrium ab eryſipelate medela atque cognitio. Cap. XXXI.

FEbres quoq; cum ignitis rubedinibus, quæ Græci ἐρυσιπέλατα dicunt, circa uiſcerũ affectionẽ accidũt. Cognoſcendũ aũt illud eſt, ex uernaculo locali feruore ĩmenſo, dolore uehemẽti, præterea ſiti & caumate immodico: & ut ſummatim perſtringã, notis putreſcentis cum ſanguine exiguo acutæ bilis. Medendũ uero ad hũc modũ: Abſtinere à balneo oportet penitus: aqua uero egelida utendũ ſecundũ morbi ſummũ incrementũ & conſiſtentiã agoniſtica, (quaſi certatiua dicas) quod eſt gelidiſſima: Inter morbi uero initium minime utendũ. Cæterum extrinſecus frigorifica applicemus, & ſi nihil opis contulerint, intra corpus nolentes uolẽtes cogãtur aſſumere. Præcipue uero expediunt illis lactucæ, & quæ his poteſtate ad unguẽ fererẽſpondẽt. Foris quidem lactucę cremor idoneus eſt. Quin & ſemperuiui, & quæcũq; alia ſunt frigorificæ potẽtiæ. Pręcioſiſſimo optimoq; in primis utamur: liquore enim expreſſo, infrigidantiũ quiddam pilæ, mortarió ue inijciamus, cum portulaca, deinde contuſis illis, exprimamus. In uſu uero parum polentæ admixto, & denuo in aqua frigida intincto, refrigeremus. Linteolũ præterea duplicatum in eo iure rigatum, foris circa præcordia ſuperintendamus, non ſinentes illud ibidem perennare, aut procraſtinare diutius, ſed aliud atq; aliud identidem frigidius ijſdem partibus imponamus. Confundimus uero nõnunquam & oleum omphacinum.

Signa. Medela.

De cognitione febrium hecticarum. Cap. XXXII.

HEctica febris non in humoribus modò ac ſpiritu, ſed in ſolidis etiam partibus accenditur: citra uero dolorẽ qui ſenſu ſaltem percipi poſſit omnino eſt, qua quidem febricitãtes nihil minus quàm ſe febricitare autumant, neq; enim uel tantillum ardoris ſentiunt, omnibus ad unum corporis partibus iuxtà non admodum calentibus. Bifariam uero dirimitur hecticarũ febrium ſpecies: Aliæ quidem ardentibus febribus ut plurimũ inoriunẽ, uidelicet nõ æſtuantibus calore in tantũ, ut cõficiat diuturnitate ac tempore humorẽ cordis, uel manentis etiamdũ cõtinui, & integri. Aliæ uero, adhuc etiã perſiſtente humiditate, corpus tamẽ cordis cõprehendentes corripientesq;, ex eodem inflãmantur. Iam una quidẽ hecticarũ febriũ dicta eſt originatio. Reliqua eſt, quũ à principio ſtatim inuadũt, primã exhibent diſpoſitionẽ ac geneſim, febribus quotidianis minime diſſimilem, ſiue triſtitiã, (qua afficiunẽ) ſiue iram, ſiue laborẽ immenſum, unà cũ æſtuatione factũ, reſpicias. His quippe arduũ eſt mederi: atqui ſi flaccitas ac tabes illa, quẽ maraſmũ nũcupant hecticę ſupueniat, atq; adeò ex hac occaſionẽ habeat, nullo medicamẽto uincĩẽ. Cęterũ febris hectica coincidens tabi maraſmo, imò quę iam eò peruenit,

Hecticarũ febrium ſpecies.

promptiſſima eſt cognitu: Oculi nanq; illorum per quã immenſam concauitatem præferunt, & hærent lemæ in circumferentia ſiccæ, & ſqualida quædam totius ferè cutis elucet diſpoſitio. Eſt prẹterea in eiſdem flos uitalis coloris extinctus: obducit frontem immoderata quædam ariditas, adeò ut ex ſiccitate dureſcat, & circumtendatur: ac ſæpius cõniuent, dormitantium more. Non eſt autem eorum affectio ſomnus, ſed potius uigilandi impotentia: tempora amiſſa carne collapſa & concauis ſpacijs cernuntur. Et quid aliud omnino ſunt quàm oſſa & cutis? adeò ut ſi nudato corpore in partes ad uentrem attinentes oculos intendas, neq; ex inteſtinis, neq; ex uiſceribus aliquod ſupereſſe cenſueris, & prẹcordia uehementer contracta appareant. Cutis ad hæc apprime tangenti arida: pulſus tenuis, frequens, & durus. Calor aũt, quum primũ manum admouet quis, obſcurus eſt ac debilis, ſenſim uero pedetentímq; aſperitatẽ quandam & corroſionem exhibet. Quandiu autem in unoquoq; corpore natiua quædam humiditas diſpergitur, hectica modo febris appellatur. Quum uero iam res eò periculi peruenerit, ut ne tantillum quidem eiuſmodi humoris ſuperſit, tum exquiſitus iam maraſmus, hoc eſt, ſenilis tabes eſt.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XXXIII.

Hectica febre correptos inter initia ſtatim, propter mordacem humorem, ali oportet. Præcipuũ uero ac ſaluberrimum ijs qui ſic laborant præſidium, humectans ratio uictus eſt. Conducit itaque in primis cum ptiſanæ cremor, tum alicæ ſorbitiones. Cõmodus præterea ſic affectis exiguus in aqua frigida panis, atq; eiuſdẽ aquæ potatio. Quum autem hecticæ neq; phlegmone, neq; humorũ ulla putrefactio complicatur, abſtinendum (quoad fieri poteſt) ab immodica exhibitione frigidæ, etiamſi nõnihil periculi inſtare conieceris. Foris uero epithematis, medicamentis frigorificis, audacter utendũ. Et balnea in hac affectione conſtitutis, quouis tempore conducunt.

De hemitritæis febribus. Cap. XXXIIII.

Qvum febris tertiana non ſine rigore, quotidiana uero citra omnẽ cum tremore algorẽ frequenter ingruat, utriſq; ſimul mixtis, φρίκην, hoc eſt horrorem, inducũt. Algor quidem cum tremore (ſic enim ῥίγους interpretor) minus, frigiditas uero plus, faceſſit negocij, eo quod extremas occupat partes. Mixtis hæc febris conſtat, proinde neutiquã ei abſurdũ, neq; rationi diſſonũ, Hemitritæi, id eſt ſemitertianæ, (quaſi ex tertiana & quotidiana cõpoſitæ) nomen eſt inditũ.

Hemitritæus bifariam fit.

Modus autem generationis hemitritæi duplex eſt: uel enim duæ acceſſiones in unum cõmittuntur, aut inter initia ſtatim utræq; inter ſeſe inuicem permiſcentẽ. Quũ igitur tertiana prẹpotentior exiſtit, horridior fit febris, atq; ab initio acceſſionis ſibi aliquid horroris aſſociat: ſtatim uero & feruidior eſt eiuſmodi febris, & plus habet incendij, atque bilis aliquid per uomitum, aut per aluum, aut per ſudorem excernitur. Sed quũ altera ex pituita redũdante febris præualuerit, tum frigus uehementius extremis inſidet

det partibus, horrores habet summissiores, neq; sitim, neq; magnū adfert incendium. Vbi uero æquales magnitudine tertiana intermittens & quotidiana cōtinua simul inuadūt, insultus accessionis cum horrore fit: Vbi uero ea quæ ex pituita est præualuerit, conuulsiones accidunt atque horrores. At si calidior ex bile febris præpotentior est, plus habent incendij: Talis quidem exquisitus hemitritæus est, ex æquali duarum febrium temperatura cōpositus, ex bile uidelicet intermittente, & ex pituita continua. Sed qui exquisitus non est, aut bilem, aut pituitam præpotentē atq; exuperantē possidet, quæ sanè haud facile ullo medicamento uincitur. Promptius quippe semper minor uincitur humor: idq; tum copiosioris & praepollentis ualentia, tum artis quoq; præsidio. Proinde si pituita præpotentior multo fuerit, his quæ in febre quotidiana recensuimus potissimū utemur remedijs: Quod si flaua bilis præualuerit, instantes urgenti necessitati, auxilijs utemur ijs, de quibus in tertiana generali mentionem fecimus. Cauendum tamen interim ne omnino illam alteram paruipendentes, curam eius abijciamus.

De popularibus publiceq; grassantibus morbis. Cap. XXXV.

MOrbos qui publice in plurimos eadem tēpestate simul grassantur, πανδήμους Græci, hoc est populares, et ex publica causa prouenientes, & κοινοὺς, id est cōmunes, nulloq; discrimine omnes infestantes, appellitant. Quorum quemadmodum origo, ita & caussa publica atq; communis est. Communis itaq; alimentorum prauitas eiuscemodi affectiones generant: publicum item aquæ, inquinamentis quibusdam infectæ ac uitiosæ, poculum. Ad hæc defatigationes, miseriæq; immensæ atque innumeræ, exercitationes consuetæ omissæ, abstinentiæ, satietates, esurigine corripiente, aut abundantia proueniente: & regionū deniq; naturæ atq; temperamenta, populares morbos sæpenumero intulerunt: Interdum quippe paludem uicinam, interdum uero barathrum, hoc est fossam siue uallem, finitimum habent, uenenis imbutam euaporationem, & hanc quidē perniciosam exhalantia: atq; ob eam caussam populosi uulgares'que ægritudines consueuerunt solenniter publice grassari. Cæterum circunfusus & nos usque ambiens aër, temperaturas subinde transmutat, aut nimio incendio feruidior, aut frigidior, aut humidior deniq; factus. Cęteræ nanq; morbi caussæ nō pariter nobis omībus sine discrimine accidunt, neque uniuerso solidoq; die in ijs (quemadmodum in prædictis) uersamur: sed circunstans nos aër, is inquam qui extrinsecus singulis circunfunditur, & uel à nolentibus uolentibusq; necessario tamen per respirationem attrahitur. Necessarium itaq; fuerit insolentibus illis immutationibus & deprauationibus, secundū temperamentum animantium corpora aliter atq; aliter affici. Proinde quicunq; huiuscemodi exacte cognouerit, non eos modo qui in præsens infestant, & illos qui pro foribus sunt morbos, ex statu & conditionibus cuiusque prouidebit.

πάνδημοι.

Caussæ pestilentiæ.

ſed machinamentis etiam ſuis, quibus contrariam omnino molitur uictus rationem, ambientis aëris inclementiam diſtemperamenta inducere non ſolum nõ permittit, uerum ne is quoq; inficiatur pro uiribus prohibebit. Quæcunq; igitur ob ſuam intemperaturã morbis obnoxia ſunt corpora, hæc utiq; à ſimili circundantis nos aëris temperamento arguunt. Sed quę contrario modo quàm aër temperata ſunt, ad nullam ferè iniuriam admittendam ſunt appoſita, ametrian temperamenti contraria ametria arcente. Quiſquis hęc percalluerit, optimus incolumitatis cuſtos habet, corporibus contraria ſemper, tum uictus ratione, tum medicamentis applicans: nõnunq;, ſi res poſtulet, ijs quæ refrigerandi facultatem habent, utens: interdum uero (puta in perfrigeratis) calorificis, in ſolium quidem deſcendere iubens aqua refocillat: otium, ciborũ abſtinentiam, potionem prolixam ac multo uberiorẽ, præſcribit. Interdum amictu ac tegmine calfacit. Exercitationibus item & cibo abundantiore, quandoq; etiam tenuiore ac pauciore utendum pręcipit. Porrò ſi quis pyram accenderit, egregie quidem poterit udum aëra in calidum & aridum permutare, quemadmodũ & Acronem Agrigentinum feciſſe perhibent.

Igne aer emendatur.

De febre peſtilentiali, ex monumentis Ruphi. Cap. XXXVI.

Peſtis grauiſſima accidentia.

IN febre quidem peſtilentiali uſuuenire poſſunt quæque perniciosiſſima, grauiſſimaq;, neq; tamen occultatũ quippiam priuatũ'ue, quẽadmodũ in alio quouis morbo ſolet, habere cōſueuit. Aſſolent enim crebro incidere deliria, flauæ bilis uomitiones, præcordiorũ intenſiones atq; cruciatus, aquæ inter cutem cõplures, extremarũ partiũ frigiditates, fluores (διάῤῥοιαι à Græcis appellatæ) bilioſi, tenues, bullę modò tumentes. Ad hæc urinæ aqueæ, tenues, bilioſæ, nigræ, ſedimenta (quæ græce ὑποστάσεις dicunt) mala habentes, & αἰωρήματα, quod eſt ſublimia, proxime peſſimis accedunt: ſtillicidiũ narium, ardores pectoris, linguæ areſcentes, ſitibundæ, impurę, inquietæ, cõuulſiones uiolentæ ac uehementes, & alia pleraq; mala. Quod ſi quis pręuiderit inſtantem atq; uenturam peſtilentiam, contemplet atq; obſeruet etiã pernicioſa tempora, & ſtudia quæ ſequũtur ualetudini non cõducunt, & animantiũ quæ perierunt cadauera. Quibus accuratiſſime conſideratis, & illud perpende, cuiuſmodi nam ſit præſentis tẽporis ſtatus, ſimul & uniuerſi etiam anni, è quibus ſane facile licebit uniuerſam uictus rationem odorari, pulcherrimeq; deprehendere: Verbi gratia, tempus, quod pro ſuo naturali ſtatu oportebat eſſe aridum, humidius eſt redditum, neceſſum fuerit tum ratione uictus, quæ areſaciendi poteſtatem obtineat, aſſidue uti, quo exuperans illa humiditas exiccata conſumetur. Neque interim minor cura adhibenda eſt uentri: quibus enim ſuperior uenter pituita abundat, eos uomitionibus euacuato: quibus uero ſanguis plus æquo exuperat, uena ſecta ſanguinem detrahito. Neq; minus emolumenti adfert illa quæ per urinas fit expurgatio, & quæcunq; aliæ, quæq; per uniuerſam poſſunt fieri corporis molem. Quod ſi plurimũ ferueat languidus, flammaq; iam ad pectus

Quæ perpendenda peſtis tempore.

Medelæ.

pectus usq; tendatur, nihil designaueris absurdum, neq; à ratione alienũ, si frigorifica pectori admoueas, atq; egelidam potionem offeras, non frustulatim parcaq; manu, cõcremat enim uehementius, sed cõfertim & prolixius, ut flamma quasi obruta extinguatur. Si uero ardeant interna, extremæ uero corporis partes egelescũt, summa cutis frigescit, præcordia contenduntur aut suspenduntur, uenter sputa aliâs quidem per superna, aliâs per inferna eijcit, uigiliæ infestant, deliria item, & lingua deniq; salebrosa, quibus eiusmodi adsunt symptωmata, calorificis opus est, quo ulceretur præ ardore undiq; corpus, & si qua alia uia possibile est ex imis corporis partibus ad exteras feruorem euocari atq; subduci. Vtendum prætereà propotismatis, quæ aloës partibus duabus, ammoniaci thymiamatis partibus duabus, myrrhę parte una, constant: hæc simul cõtusa ex uino fragranti colluito, deinde dimidium quotidie cyathum potui dato. Haud scio, inquit Ruphus, an quispiam hac potione frustra usus, pestem nõ euaserit. Hactenus quidem Ruphus. Galenus uero tradit contra pestilentiales putredines armeniacam glebam potu sumptam excellentissimum esse remedium. Pari etiam modo uiperarum theriaca. Mehercle uigente in ipsa urbe Roma peste, quibuscunq; horum alterum non profuit, ad unum omnes perierunt.

Febricitãtes frigidam non pitisent, sed pleno se proluant auro.

Propotisma Ruphi nunquã frustra adhibitum.

De his qui plenitudine crudorum humorum infestantur & concidunt. Cap. XXXVII.

IN nonnullis magna quadam crudorum humorum in corpore saburrata multitudine febres accenduntur, cum praua affectione oris uentriculi, præcordiorum inflatione ampliore quàm secundum naturam sit, uentris ipsius osculi tumore. Color pręterea sic affectis ad alborem, & aqueum magis uergit: quibusdam uero in nigrius. Nemini uero horum omnium sanguis absque summo discrimine detrahitur. Et opus quidem habent euacuatione, sed neq; sanguinis missionem, neq; expurgationem tolerant. Alij uero etiam sine his repente in syncopen cõcidunt. Succurrendum est igitur in hac affectione constitutis perfrictione. Auspicandum aũt confestim à morbi ipsius exordio. Principio quidem à summo crurum deorsum cum linteis modice asperis, deinde & totas à summo ad imum manus: ubi uero artus satis iam calere uidentur, & laboriosi consensus (quæ est ueluti morbi conscientia) religio sit, oleo chalastico utendum. Abstinere uero ab adstringentibus: hyeme etiam diaphoreticis, hoc est discussiuis uti expedit: cuius farinę est oleum sycionium atq; chamæmelinũ: confricatis interim eximie membris: deinde oleum abstergendum: scapulam uero totam perfundito, & confricato. Post hęc rursus crura aggredi, inde denuo manus, mox scapulas expedit: quibus sanè integro die insistendum. Cæterum melicrato non aliud neq; commodius neq; efficacius huic malo disquiras præsidium, in quo uideli cet hyssopus esto elixatus. Porrò neq; alimentum, neq; sorbillamentum,

Mulsum præstantißimum præsidium.

neq; aquam potui dare conducit: quemadmodum neque omnino cuiuſ quam arbitrio, liberalius bibendi poteſtas permittenda eſt. Verum ſatis eſſe mulſum ſolum, per primum triduum inuicem præbuiſſe. Si autem firmitudinem non omnino deploratam, ſed mediocrem adhuc ægrotans habeat, & aluus nequiter & male ſuo fungitur munere, clyſmate cõfidenter abluere conuenit. Qui uero impetuoſiore quàm cõueniat retrimentorum uentris motione ac impetu infeſtatur, ei principio quidem plus mulſum coquito, quoniam minus ſubducet. Quæ autem fertur plus quàm conueniat, ſiſtenda eſt. Exhibendus autem eſt mulſi loco, ptiſanę ſuccus. Quod ſi quæ offeruntur non deijciantur, ſed permaneant, ex chondri potione alito. Si uero propter imbecillitatem uirium ex pulſu deprehendimus etiam poſtea lapſam uirtutem, panem uino temperatum offerre expedit, ſi neque uenter neque iecur phlegmone infeſtetur: ueluti ſi corpore crudis humoribus referto ac ſaburrato exarſerit, deploratus erit ægrotans. At ſi craſſos aliquando humores adurat, ſatis eſt in uniuerſum oxymeliten pro aqua mulſa propinare. Quod ſi tempeſtas fuerit æſtiua & calida, & gelidæ potator languidus, huic oxymeli frigidum miſceto: hyeme uero calidũ. Alieniſſimæ ſic affectis ſunt balneæ. Si autem in animi deliquium ceciderint, partibus corporis (de quibus ſupra mentionem fecimus) nullis inflammationibus infeſtatis, panis haud multũ ex uino præbeto. Illico porrò ad frictionem mittito, & modo quo diximus perungatͣ. In quibus uero ob flauam bilem ore uentriculi iniuria affecto, ſyncope accidit, gelidum aſſumere potum, uinumq; tenue, & colore uermiculo, ſeu giluo, atque uetuſtum, concedito.

De his qui præ tenuibus ſuccis defatigati animo deficientes concidunt. Cap. XXXVIII.

QVi tenuibus uero humoribus contuſi fractiq; ceu in deliquio concidunt, ſuperioribus omnino contrarijs ſuppetijs medendi ſunt. Enimuero ſigna quibus diſcernuntur, illis quoq; deprehendes diuerſiſſima. Alendi igitur, in hac affectione conſtituti, ſunt pedetentim perpetuò. Illos aũt huic malo obnoxios nullo medicamento curari poſſe ducendum eſt, quorum uirtute iam labante ac languente uenter inflammatur. In eiuſmodi affectionibus, breui letalis in uultu conſtitutio fit. Iam tum quidem nutriendus eſt æger neceſſario. Cæterum quemadmodum in ſuperioribus, ſummæ cutis ſuperficiei, ſic etiam in his, denſum in rarum permutare, gelidumq; aëra efficere, oportet. Adſtringentibus præterea ungendi ſunt. Alimentis non tam prompte penetrantibus utendum. Exhibendus itaque panis, & ex alica ſorbitiones, & fructus auſteri, & corruptioni reſiſtentes, non tam ipſi per ſe, quàm cum ipſo etiam pane. Vinum item dilutum ſtatim inter initia in cibis ſumptum, in hoc malo conſtitutis accõmodatiſſimum uidetur.

De alijs occasionibus è quibus subinde contingunt syncopæ. Cap. XXXIX.

Vnt porrò & nõnullæ aliæ quædam occasiones in quibus syncopæ accidunt, quatuor: dolor uidelicet uehemens, uigilia, uacuatio immoderata, & in cespitantibus insanientibusq́ interdum commotio. Mittere autem si uoluerit, distemperaturam principiorum apponit. Promptissime itaque celerrimeq́ internecio accidit, corde ante omnia affecto, deinde uero ipso quoque cerebro, neque ita multo post etiam iocinore.

De dolore. Cap. XL.

Edditur itaq́ dolor gelida diathesi stupidus atq́ obtusus. Pulsosus uero, ut sic dicam, labor, immani phlegmonę, idest inflammationi, peculiaris ac proprius est. Si uero tanquã sub palo fixus dolor inhæreat, aut ueluti à terebro sauciatũ quippiam esse uideatᷓ, crassi intestini doloris species est, quæ stimulosa ac punctuosa, circa membranas atq́ pelliculas existit. Impellens uero ac transiens dolor, in uehementissimis acutissimisq́ non solum hemicranijs, sed & cephalęis accidit. Est aũt penetrans atque impellens, (quem διαΐσσων Græci dicunt) quum tanquã in radice ordiens, à primitus affecta particula fertur statim ad uicinas: extenduntur enim utrinq́ nerui qui unà afficiuntur, & tendun tur ad utrasque extremitatum fines. Sed minime in latum extentos habent dolores nerui. Cæterum ualidissimos & stupidos dolores infert sub cute distenta membranula, quæ inter carnem ueluti dilaniatam atque con uulsam est: plures nanque sunt quæ inæqualiter inhærent, & carnem amplectuntur atque copulant. Cæterum pelliculæ quæ ossa ambiunt, neque summa cute, sed profundæ sunt, doloris ossium quodammodo ueluti phantasiam opinionemq́ inducũt. Quandocunq́ igitur nulla foris caussa doloris ostenditur, considera atq́ accuratius perpende præcedentem uictus rationem, ea num ignauior, magisq́ ociosa quàm pro recepta consuetudine fit: aut cibis pluribus, maximæq́ in nutriẽdo potestatis, usus fuerit homo: aut solita deiectio remoretur. Nam si quid horum, aut uno fasce omnia, appareãt, exuperantiam affluentiamq́ caussam doloris reputa, & proinde quàm fieri potest ocyssime, hominẽ euacuatione exonera. Hoccine nanq́ modo licebit tibi ijs quæ fluxus dolentiũ partium eliminant, summa cum securitate uti. Si quidem sanguis naturę modũ transiliat, uena secanda est continuò, magna uidelicet, affectam prope particulã. Sola nanq́ κακοχυμία, hoc est uitiosa, ut sic interim loquamur, succositas, molestiam inferens expurganda est. Coëuntibus autem utrisq́, utraq́ euacuatione, sanguinem prius detrahentes, utemur. Quod si his rite peractis dolor nihil de sua sæuitia dimittit, neq́ cessat, liquidò iam constabit dolorem in membro affecto in cuneum redactum. Tum euidens sanè curatio, medicamentis discussorijs (quæ græce διαφορητικὰ dicuntur) si utare, futura est. Id ge-

Nulla foris caussa apparẽte qd pensitandum.

Sanguinis nimietas detrahenda.

Cacochymia expurganda.

nus etiam medicaminibus ex flatuoso spiritu prognato dolori opitulabitur, in ipsis diaphoreticis potius, quàm attenuãtibus edulijs perseuerãtes. Infusis preterea, quos clysteres dicunt, & cataplasmatis opitulantibus, & fomentis, laxescentes ipsum corpus. Quod si tumor grauans aut constringens dolorem concitauerit, dolori succurrendum. Quin si permordax denique humor doloris caussa fuerit, maxime contraria his sunt quæ attenuandi, & excalfaciendi uim habent: exempli caussa, anethum, quod oleo elixum & dolorem sedat & somnum conciliat: atque uiride efficacius quàm aridum.

De colliquatione. Cap. XLI.

Bi uero ex uentre quippiam egeritur, nõ ex ferculis comestis, & concoctis, sed humorum aliquid è corpore sese in uentrem recipientium, assimilium quidem flauæ bili, tum per uomitum, tum per alui excrementa eiectæ, primi meriti existit quod fœdissimum odoris fluxum emittit, & qui ad fuluum magis colorem accedere uidetur secessus, & crassitudine uiscida, nõnunquam uero & oleaginea, tum pinguior caro & recentior, à febre urente resoluitur atque liquescit. Diutino uero tempore permanente malo, nonnihil etiam solidarum partium ab ipsa pessima febre liquescit. Exhibenda gelidæ potio est, à terra frigidissima. Huiusmodi etiã esse oportet cataplasmata, & epithemata perfrigerandi potestate prædita, thoraci atq; præcordijs imposita & adglutinata. Ad hæc frigorifica quoq; exhibenda sunt alimenta.

De uigilia quæ febricitantes infestat. Cap. XLII.

Vi febre correpti, misere quoq; uigilijs immodicis infestantur, horum utiq; crura, & manus, illo quo soliti fuerunt tempore sospites in somnum uerti, liganda præcipimus, atque euigilare: oculos uero interdum aperire, uel palpebris saltem conniuere cogimus, donec satis defatigati fuerint. Deinde protinus uinculis solutis, & sublata è medio lucerna, tranquillitatem bene multam esse mandamus. Acerbius uero magis atque magis insomnia molestante, in relaxatione accessionis abluenda est facies nigri papaueris capitum elixatione. Odorandum præterea papaueris candidi putamen siccatum atque friatum, & mandragoræ radicis dilutæ ac maceratæ pariter in uino. Et ex oleo quoque rosaceo malagma concinnans, cataplasmatis more frontem oblinito, & serpyllo cum meliloto in passo elixa, quo quidẽ & in accessionibus utendum: Aut tritis ac mollificatis papauerum capitibus refocillantes. Panem præterea ad hunc usum emplastri modo cum rosaceo, aut cerato applicamus. Educatio item accuratior somnum conciliat. Adijce autem arcendis uigilijs potioni, capitum nitidi papaueris semen, quantum capiunt coclearia tria: sed holeribus dulcorem inducito papaueris nigri. Quod si folia quidem fuerint uiridia, quantũ tribus digitis cõprehendi potest, sumitur: Sin minus, tum tria aut quatuor papaueris capita arida

cõiunctim elixa eximanť. Quum hæc opis nihil tulerint, oblinianť cremore papaueris, aut mandragoræ ſucco. Expedit etiam ſic affectis ex papaueribus confectum eclegma, præcipue per elixationem epotum menſura cochlearij unius aut dimidiati: quæ utiꝗ quantitas ſomnum ſæpenumero illexit, inuitauitꝗ. Quin ſi caput alicuius in hac affectione cõſtituti nõ admodum humoribus fartũ uidebitur, utendum eſt in febris remiſſione (quã παρακμὴν Græci dicunt) quod hoc modo conficitur, thymiamate: Accipe folij amomi, coſti, foliorum ſalicis, (ſic enim ζαρναβῶν interpretor) ſingulorum unciam unã, carpobalſami librã unam, ſtyracis, amomi, ammoniaci, bdellij Scythici, mandragoræ radicis, cremoris papaueris, ſuffitum cum lignis cupreſſinis facito.

Quemadmodum Cataphoræ, id eſt, in ſoporem dilationi medendum. Cap. XLIII.

SI grauiore ſomni impetu et acceſſu (quod mali genus Cataphora appellať) correptis ſubuenire uoluerimus, abſtergenda eſt facies ſpongia poſca infecta, (quod Græci ὀξύκρατον, quaſi aqua aceto mixtũ, nũcupant) multo lacte tẽperata. Extremæ corporis partes ualide cõprimendæ atꝗ domandæ ſunt. Ad hæc odoramenta quæ diſſecandi uim habeant, adhibere expedit. Cæterũ in remiſſionibus quietisꝗ tẽpore, ſcapulis, atꝗ ſpinæ (hãc Græci ῥάχιν, illas uero μετάφρενον dicunt) diligenter cucurbitulæ imponantur. Morbo uero his etiam actis perſeuerante, ſternutatoria, acceſſione remittente, naribus adhibeto. Alimentorum porrò materia ex acutis & diducentibus, diſcutientibusꝗ conſtet. De quibus libro primo, de tuenda bona ualetudine egimus. Oxycratum.

Curatio doloris capitis in febribus. Cap. XLIIII.

DOlore capitis, quæ cephalalgia dicitur, febricitantes moleſtante, poſt cõuenientẽ febrium euacuationẽ, circa ſummos acceſſionum uigores unctione capitis utendum. Principio quidem cõmuni oleo, è nondum maturis oliuis expreſſo, aut roſaceo cum pauculo olei temperato: æſtate quidem, & febre cum maximo æſtu, frigido: hyeme uero, & febre non æſtuante, calido, aut tepido. Cæterũ in oleo nõnunꝗ tum ſerpylli, tum polygani ſuccus elixatur. In æſtate uero papaueris capita, aut papauer: quemadmodũ ediuerſo hyeme peucedani, iuſto ſeruato pondere, mediocritas: perſiſtente uero dolore in fronte, nudo forteſortuna ſyncipite, cataplaſmatis, quaſiꝗ tectorijs & ad illitũ comparatis (quæ Græci ἐμπλαστικὰ uocant) utendum eſt, quæ ex ueteri polenta & polygano, aut ex pane pariter & roſis, aut exigua myrrha, ſiue ſerpyllo, conſtant. Nonnullos uero pulegium quoꝗ capitis dolore leuauit, emplaſtri modo adhibitum: neꝗ deſunt quibus, igneo etiam ſenſu exiſtente, pſyllium cum polenta temperatum auxilio fuit. Aut uiſcum etiam per ſe in elixatione factũ, & identidem renouatum. Facit idem coriandrũ polentę permixtum. Aloë præterea in eundem uſum cum aceto utiliter illinitur. Myrrha item & ammoniacum. Pari itidem modo crocomagma. Pul- Ἐμπλαστικά.

ſoſos aũt, ut ita dicam, dolores ruta & mentha cum pane, inſtillato etiam oleo, diſcutiunt. Vehementiore aũt quàm diximus dolore infeſtante, primum quidem denudandum caput eſt ad cutem uſq;, deinde pinguioribus

Embrocha.

embrochis (ſic enim Græci liquida & humida quæ alicui corporis parti fouendi, diſcutiendi, compeſcendiq; gratia irrorantur, uocant) totum inſpergendũ: poſt hęc cucurbitulę occipiti imponẽdæ, partes inſuper extremæ ligandæ, & palpandæ. Proſunt præterea hirudines adhibitæ. Atqui ſi catarrho quis aut coryzæ (hoc eſt deſtillationi aut grauedini) cephalalgiam acceptam refert, tum certe ijs quæ ſuo loco deſcripſimus ſuccurrendum eſt præſidijs. Quin ſi à regionibus quæ ad ſtomachum attinent uaporationes ſublatę caput afficiunt, tum maxime illis quæ ſubordinauimus proſpiciendum, ſubueniendumq; fuerit auxilijs.

De ea quæ circa ſtomachum & uicinas eius partes adhibenda eſt curatio. Cap. XLV.

I quis imbecillo maleq; affecto fuerit ſtomacho, à cataplaſmatis roborandi uirtute præditis petendæ ſunt ſuppetiæ: qualia ſunt quæ ex palmulis, uino, polentis, croco, maſticha, & aloë componuntur. Neq; inutile ſit, ſtomachum ungento ex abſinthio, aut melino, aut maſtichino, aut nardino, aut uino deniq; irrigare: & ſi plus ſatis incaleſcant, quæ refrigerandi uim habent expedit confundere: uerbi gratia, cremorem cucurbitæ, lactucæ, portulacæ, ſolani, cichorij, labruſcæ. Quod ſi inflammationes circa uiſcera appareant, relaxandi ac remittendi facultatem habentibus (græce χαλαστικὰ dicuntur) utendum: infuſionibus nempe oleoq; chamæmelino, cyprino, adipe gallinæ aut anſeris, & bdellio, & ammoniaco, & conſimilibus eiuſmodi: Cataplaſmatis uero ſeminis apij, fœnograeci, altheæ, floris chamæmelorum, & ut ſummatim eloquar, compoſitam habeant potentiam, ex chalaſtica quidem tenuis partis, amaræ, & ſtipticæ.

De immoderatis febrium frigoribus & rigoribus. Cap. XLVI.

Lgoribus quidem cum tremore qui diebus decretorijs iudicatorie accidũt, neq; occurrere, neq; impedire, neq; omnino certamen illud dirimere, conuenit: Nam & pyrexis quæ ex ſudore prouenit, hominẽ prompte reſtituit ac uindicat, neq; quicq; uel defatigat uel moleſtat: In ſolo uero rigore, aut ea affectione quæ horrorem præcedit, ſed ex gelidiore, atque multo adeò frequentius pituita, accidit. Principio quidem membra multis modis conſtringenda ſunt. Deinde primum oleo chamęmelino, aut cyprino, aut irino ungenda ſunt. Quod ſi copioſiore aut uehementiore opus eſt, piperis aliquid oleo confundito, aut hordei, aut adarcę, aut caſtorij: aut frictione molli uniuerſum demulcendum eſt corpus. Ne autem procliuius oleum defluat, haud abſurdum fuerit & pauxillulum ceræ liquefactæ conglutinare. Si uero algor cum tremore inexpugnabilis, nullo calore euinci poſſit, ad huc etiã uehementioribus fortioribusq; acopis, atq; dropaci maxime ungento, & ſinapiſmis,

napiſmis,utendum eſt:aliæq́ꝫ nonnullæ fomentationes concinne faberrimeq́ꝫ machinandæ & emoliendæ ſunt: & acutiora,odoramentis peridonea,nepeta, pulegium, hyſſopum. Potu uero ſumendum eſt prius & ante ſignificationẽ atq́ꝫ initium acceſſionis, mulſum, in quo elixum ſit piper, ruta. Ad hæc præterea ſuccum cyrenaicum quantitate milij cataplaſmatis modo inditũ melli decocto, duabus horis ante acceſſionẽ exhibebimus. Pari etiam modo cremorem ſilphij,hoc eſt alboris balſami,& hoc in quartanis cum ſucco cyrenaico temperatum & cõpoſitum multis manus præſtitit auxiliares. Cæterum in oleum percalidum deſcendere iubentes aut inducentes,cum tremore rigores abiguntur, quemadmodum tradit Archigenes. Cæterum Galenus ante indicationem atque initium acceſſionis febris,cutem abrotono,aut nepeta perarida,conyza(hoc eſt intybi tam folijs quàm floſculis) aut coſto, aut pyrethro, altero horũ cum oleo, perfricandam edocet, & ſic uel omnino non rigebunt,uel multo minus ac manſuetius illo cum tremore algore infeſtabuntur.

De his quæ circa ſudorem obſeruanda ſunt. Cap. XLVII.

SVdores quidem decretorios boni conſulere & ſuſtinere conuenit uſq́ꝫ ad ſufficientem euacuationẽ,adiuuãtes etiam ac prouitantes fotu mediocri atq́ꝫ quiete,& calido diaclyſmate,& forbillatione, & ſomno. Neq́ꝫ abſtergamus ſudorem,alius enim alium ducit,promouet,urget. Cæterum remiſſi & diſſoluti ſudores ſimilem decretorijs habent operationẽ. Atqui de his quę ſudorẽ eliciunt præſidijs,in ſuperiore uolumine ſatis mihi eſt proditũ,capite duodequinquageſimo. Vbi uero ſudores ſatis ſuperq́ꝫ profluũt,abſterge,et ſubleua ac tolle,ad refrigerandum,uelamina: Nam ſi plus iuſto promanauerint,eruperintq́ꝫ,adeò afficiunt,ut & animi defectionẽ ſæpenumero inducãt. Tenuibus igitur ueſtibus amicianť,& udis: admittať aër multò frigidior, & ſomnus: flabello fiat uentulus. Myrrha nigra in farinã trita emplaſtri more corpori imponať,& galla cõſimiliter. Cortex pini,electrũ pręterea,& polenta,cum uino adſtringente, in mẽbra recipientia imponanť,& madefiat uultus poſca. Archigenes uero calce uiua(quam Græci ἄσβεσον, id eſt aqua non reſtinctam, uocant) & fece uini combuſta, nullo calore expugnabilem ſuſcipit rigorem,ambo enim(inquit)igne fota arent. Irrigare porrò media pręcipit ſucco plãtaginis aut coriandri,aut portulacæ,aut braſſicę, quo concreta ſudores intus coherceant atq́ꝫ prohibeãt. Tempore uero ſomni,creta cimolia in aqua diſſoluta, metaphreno atq́ꝫ thoraci ſupponať. Vniuerſum præterea corpus roſaceo aut melino,aut myrteo, aut lentiſcino oleo,aut quæ ex illis concinnantur ceratis,illiniendum eſt. Accommodatiſſima his quippe ſunt aliparmata, hoc eſt inunctiones quæ abditos meatus obturãt,& humoris tranſitũ decurſumq́ꝫ impediũt. Neq́ꝫ quenq́ꝫ, ceu res perſpicua,fugere poteſt,in hac diſpoſitione conſtitutis alimentum aridius ſummopere conducere, & uina quoq́ꝫ mediocrẽ quandam inſpiſſandi uim habentia. Verũ plurimis interim poculis & ingurgitationibus

Sudores immodici lipothymiam inducunt.

Materiæ ſiſtendi ſudoris.

abstineāt, & in primis humidioribus. Frequētes quoq; clysteres fugiant; & si fieri potest, etiam ἰώρας assumāt in gelidiore statu. Extremæ illorū corporis partes quammaxime inalgescant & infrigidentur. Qui compressu uero & tribulationibus fiunt sudores, istiusmodi aut in doloribus, aut in conuulsionibus eueniunt, ligatione, & fotu extremorū, & ariditate, cum uestimentis laneis, opportune succurrito.

De tussi quæ febricitantes infestat. Cap. XLVIII.

TVssi quæ in febribus accidit, maxime uero cum rigore factis, occurrendū est: nam in auspicatione & instātia tussis, id quod febrim cōstringit, scite dirigitur. Aduersus quod malū hypoglottia porrigenda ex melle cocto concreto: linguæ uero subiecta & supposita liquefit, & dissoluit ac discutit impedimēta facilis spiritus. Tempus uero exhibēdi opportunū circa summos paroxysmorū uigores est, & usq; ad articulum initij accessionis febris, quam ἐπισημασίαν dicunt. Præbeto quoque hydromel coctum: quibus autem non speratur neruosum temporis progressu, magna cum fiducia & oxymel exhibeto: si hoc displiceat, hyssopi elixationem: & hæc quippe ipsis etiam cum tremore algoribus subuenit. Præterea cāstoreum, si febris non fuerit ardēs, neruoso quoq; remedio est. Eclegmata uero è pineis confecta & earūdem nucleis, iride, semine lini, amygdalis amaris, & urticæ semine. Eiusmodi plurima alimentis quoque adijcere, ad hæc resinam & terebinthinam in ouo exhibere, utile est. Foris uero thoraci & partibus ad arteriam attinentibus lanam carpinatam imponito. Sed oleum uel rutaceum, aut irinum, aut anethinū esto. Quin & fascia, siue melius zona tensa atq; robusta in longum ligata, exacte tusses & omnino arcet & exterminat: dico aūt mediorum & extremorū. Neq; sanè temere & sine fructu uua agresti tussi discutiendæ gratia utemur, mansa uel tusa cum hemero uel cum masticha. Ad hæc partes extremas confricare, palpare, atq; ligare, expedit: atq; deinde rursum retrectationem soluere. Quod si propter febris asperitatem tussis irritetur, utendū anagargarismate aquæ tepidæ: sed & frigida sæpenumero iuuit. Item poscæ & palmularum decoctionis, aut rosarum, aut dulcis radicis cōcinnatio. Ad hæc uisceribus & cordi, quæ mediocrem refrigerandi potentiam habeant, applicanda sunt.

Loch de pino.

De sternutamentis. Cap. XLIX.

MAle quandoq; afficiunt & perturbant febricitantes quoq; sternutamenta, nam caput implent, & uires ac potentiam arguūt: nōnullis sæpe sanguinē eliciunt, & plerasq; alias id genus subinde molestias inferūt. Occurrere igitur atq; succurrere etiam illis cōuenit. Cohibet aūt & compescit irruentem sternutationem, frictio narium, frontis, oculorū, oscitatio, palati fricatio accurata, eructuatio, contentio iliorum, sublimitas capitis, conuersio in latus, palpitatio extremorū musculorum, pinguedo (si sic dicere licet) masticatoriorū, calidi olei in aures infusio, aduenientis caloris materia. Obseruare præterea oportet repentinam

pentinam è ſomno excitationẽ, fumũ, puluerem, acutiora odoramenta, piperis, caſtorei, ſinapis, mentę. Conuenit aũt mali, & polentæ odor, obtundit enim eruptionẽ ſternutationũ. Inanes etiã ſpongiæ marinæ. Quũ aũt irritus ad ſternutandum inſultus ac impetus fit, neq; ſternutamentum in uociferationẽ prorumpit, quies & refocillatio labijs conciliet. Perpetuus item acutiorũ odoramentorum ſuffitus, & animi ſecuritas atq; relaxatio.

De ciborum appetitus auerſione. Cap. L.

Vod ſi ex uitioſis ſuccis ſtomachus omnia quæ offeruntur reſpuit, (quod morbi genus Græci ἀνορεξίαν, hoc eſt inappetentiam, & quaſi eduliorum fugam nominant) exhibenda ſunt quum eſculenta, tum poculenta, quæ illiuſcemodi humores uel per uomitionem, uel per alui inferioris deiectionem elidere, aut temperando emendare, natura comparata ſunt. Cæterum harum rerum ſyluam uberem'que materiam in ſuperiore huius operis uolumine habes. At ſi propter imbecillitatem uirium male habentes cibum horreant & faſtidiant, oportet diſtemperaturę ſpeciei contrarijs medicamẽtis ſuccurrere. Omnifariã igitur atq; diuerſimodã admodũ de eſcarũ horrore rationem libro tertio, capite de ſtomachicis, trademus. Cęterũ in febricitantiũ ciborum auerſione, protinus inter initia manibus pedibusq; conabimur quàm primũ appetentiã reſtituere, potiſſimũ uero aqua farinæ irrigatæ, aut poſca, aut cramate, hoc eſt temulento deo ſobrijs nymphis ualde diluto, aut quapiam re odoris ſuauitate gratiore, aut acerborũ adſtringentiũmq; pomorũ fructuũ'ue decocto. Illinitio porrò lenis ac blanda, mediocris item corporis totius frictio, palpatio, rigatioq; uultus, & exigua aquę ſorbitio, reuocãdi appetitus poteſtatẽ obtinẽt. Sed applicatione digitorũ, lancinatus ſtomachus cõuertit quodãmodo faſtidium oblatę alimoniæ in orexin, & pręſertim ſublata quadã biliofa aut acetoſa materia. A primis uero diebus cataplaſmatis quoq; foris applicatis ſtomachus faſtidioſus conuertẽt: uerbi cauſſa, eo quod ex palmulis, (unde & διαφοινίκων dicitur) malis item, & œnanthe, abſinthio, & aloë, cõformatur. Amplius, alimenta adornentur compluria tum ſimplicia tum frumentacea, & alius cuiuſcunq; materię quæ uirtute alterandi naturæ aptitudine ſit prædita, quæ'que non procul ab ijs quæ febricitantium uſui conueniunt, diſcrepent: inter quos fructus etiam numerentur qui non facile aceſcunt, & in uappã tranſeunt, neq; nimium dulceſcunt: maturi uero non uſque ad ſatietatem admittuntur, ſed quantũ duntaxat in alia edulia appetitũ excitant. Exhibeantur autem mitiſſimi quiq;, ſanandi & immutandi facultatẽ habentes. Cæterũ quũ iam febres à natura ſuperatæ cedunt, perſeuerante interim inappetentia, conuenient ſiſer cum oxymelite, & lactuca, & oliuæ ſalſæ, & capparis, & ſalſamentum, & bulbi, & quicquid ſtomacho conducere cognoueris, memoria repetitis cum illis ipſis quæ in præſens recẽſuimus, tum etiam ijs, quibus edulijs ſoſpites maxime exuperabãt. Deambulationes porrò & ἐώραι, id eſt, erectiones, uociferationes, & dropaciſmi ungenta, & frictiones,

& exercitationes assumātur. Propinationes uero cremoris absinthij, aut aloës, non mediocri sunt præsidio. Aceti postremo scyllitici mystri quantitate absorpta, efficaciter stomachū omnia respuentē uindicat & instaurat.

De pergrandi fame, quam Græci βούλιμον & βουλιμίαν, nostri bouinam & uaccinam nominant. Cap. LI.

Atrophia.

SI contrà in prægrandē admodū & quasi Saguntinam (ut ita dicam) famem ex anorexia recidant, obuiantq́, (dico autem illam immodicam & insatiabilem famem, quam Græci ἀτροφίαν nuncupant, qua affecti cibum non sentiunt, sed tabe corpus potius cōsumitur quàm alatur) illos restituimus si hac curatione utamur: Offerenda sunt cōprimis tum alia perodorata, tum suillæ carnes assatæ, tum etiam hœdinæ: & ut summatim expediā, instaurationis summa est in hac affectione, omnibus miram quandam atque ingentem odoris suauitatem nidorisq́ fluxum emittentibus uti, quum uidelicet febrium acerbitas transierit. Oportet præterea sic affectorū extremas corporis partes apprehendere, et moderari: ipsosq́ suscitare expedit. Maxillas porrò uellicantes atque pungentes, capillos item uel aures expandentes, refocillabimus: medebimurq́, panem ex uino supra modum diluto, aut aliud quiddam quod facile transmittitur, exhibendo.

De canina appetentia, hoc est membrorum inedia cum stomachi satietate. Cap. LII.

Canina appetentia et anorexia germanæ.

QVanquam non proprie hoc, quicquid est symptωmatis, febricitantibus accidat, (sed nōnunquam etiam ipsos molestat) aliâs tamen, & ob eam quam cum anorexia, quod est cibi (ut diximus) horrore, habet cognationem & germanitatem, operæ me omnino precium, potius quàm absurdum, facturū putaui, si de nimia quoq; & inexpugnabili eduliorū appetentia sermonē texere nō grauarer: utrinq; enim modus exceditur. Quoniam igitur à pituita acida frequentius hæc affectio usuuenire consueuit, erit ipsa incidentibus & elidentibus oppugnanda: cuius quidem farinæ comprimis esse creduntur perquā dulcia, salsa, & alia quę cum calfaciendi tum abstergendi facultatē obtinent. Merum itaq; sic affectis exhibendum largius quàm par sit, calidum atque ardens, cuiusmodi sunt colore uermiculo, sine acerbitate, & absq; omni stipticitate, sed suauius tamē longe potius exhibendū, etiamsi nulla siti premantur. Oportet autem ipsis ubi ad statum optimum peruenerint, primo quidem pinguia, matura, atq; alia etiam omnia oleo permulto condita, nihil austeritatis acerbitatis'ue præferêntia, offerre. Hęc quippe etiamsi nō palàm contra caussam exurgant, cibis tamen indita intemperantiæ impetum discutiunt. Cæterum horum penuria atq; abstinentia, cōminuit eius quæ in stomacho continetur pituitæ crassitudinem & substantiam. Iam & salsamenta ministranda sunt. Post hæc uina quorum iampridem meminimus, affatim potent. Hęc quisquis rite perpetrauerit, breui insatiabilem illam caninam appetentiam sedabit.

Quæ circa sitim febricitantium pensitanda, & quibus sedari possit remedijs. Cap. LIII.

EXiguam, neque adeò magnæ tyrannidis sitim, propter partium ariditatem siue calorem, oriri putandum est, per quas fertur humiditas ex ore in uentrem. Præsens autem ariditatis remedium somnus est. Caliditatis uero uigilantia. Nonnulli nanque è uino etiam sitibundi redduntur, esculentorumque caliditate. Præsidium illis est, gelida potio. Vitiosam uero plerunque cum cibi tum potus qualitatem affectant, quæ proportione, præpollenti humoris malitiæ, quam κακοχυμίαν Græci nuncupant, respondet: unde aliquot tanta siti oppressi sunt, ut inde etiam perierint. Noui aliquando quospiam qui quum dipsadas serpentes deuorassent, & uino sese ueteri plus nimio ad temulentiã usque inuitassent, quorum quicunque aqua in nauigio deficiente, maris aquam bibere non dubitauerunt, ad unum omnes occubuerunt. Sed quæ in febribus nascitur sitis, consolari atque curari naturæ aptitudine potest, embrocha capitis ex gelidissimo oleo, aut rosaceo cum crunismo (hoc est torrentis modo cum strepitu & murmure demanante) facta. Nigræ porrò lactucæ semen mansum optime ac salubriter siti succurrit. Prodest consimiliter & quæ glycyrrhiza appellatur, & cucumeris semen in ore domatũ. Dato præterea hoc, quod sitim in primis extinguit & obrepere prohibet, pharmacum καταγώνιον. Adipson Fit aũt hoc modo: Cucumeris domestici drachmæ octo, tragacãthes drachmæ quatuor, dissolue tragacanthan ouorum crudorum recentium albore, & ubi dissolutũ fuerit, iniice trita semini cucumeris friato, quibus scite subactis globolos conformato, deinde in umbra siccato. Atque unum modò sub lingua sitibundus premat & cõtineat, atque inibi dissolutum humidum deglutiat. Postremo dilutum (quod Græci ἀπόβρεγμα, uulgò infusionem dicunt) absorbendum exhibe, quod ex illis constituitur, malis cydoneis, radice syluestri, (sic enim Romani apion herbam nominant) capreolis uitis, aut mali punici cremore.

De lingua scabra & aspera. Cap. LIIII.

SAlebris linguã infestantibus, oportebit ante omnia scabredinem eius humectare. Continere igitur oportet in ore laborantes lini seminis decoctum. Melius autem et efficacius operatur myxium unà cum semine lini elixum, digito in eo iure infecto, linguaque eo confricata aqua munda abluatur, aut spongia tractetur, deinde rosaceo illiniatur. Cæterum rosaceum, melle temperatum, efficacius & meliore fide agit. Succus item portulacæ ore cõtentus. Et rhun qui in obsonijs usum habet, mulso tẽperatus, pulchre salebrosę linguæ succurrit. Et damascena, & myscion, hoc est mucus ossa complectens, & linguę circũuolutus. Facit idem portulacæ cauliculus. Archigenes aũt & sal Indicum huic usui adhibuit: quod sanè colore & substantia nihil à cõmuni sale differt, sapore uero meliteum est: lentis uero eius salis magnitudo, uel ad summum fabæ quantitas comesta, affatim atque profuse humectare potest.

Supina cubatio ſiccat.

Porrò quibus lingua ſalebroſa eſt, ij frequenter in latus decumbant, quoniam ſupina cubatio arefacit admodũ atq; exiccat. Neq; ſint ore hiante & aperto. Hiatus enim & oris apertio exuccum reddit. Sternutationes deniq; accommodatæ linguas humectant.

De irrito ad uomitiones conatu, quam Græci ναυτίαν, Romani nauſeam dicunt. Cap. LV.

Vando citra euidentem occaſionem ægrotantem irritus ad uomitum conatus torquet, coniectari (id quod uel cæco, ut reor, liquidò conſtat) prauos humores male uentriculum afficere, oportet. Quidam lancinantur quidem, ſed euomunt nihil, in ipſius tunicis uẽtriculi relicto humore. Quod ſi itaq; pituitoſi exiſtunt humores, coquendi ſunt, in tranquillitate hominem ſeruantes, inedia, & ſomnis. Cæterum tenuiores, uomitus eijcit, nõnunq; ptiſanæ cremore excitatus aut mulſo. Qui uero glutinoſi & craſſi ſunt humores, tenuibus, attenuandi uirtutem habentibus, indigent: cuius generis eſt oxymel, & conſimilia. Humiditate uero praua in tunicis remiſſa, quæ ex aloë cõponitur picra accõmodata ac utilis eſt. Adſtringẽtia uero nocent impendio. Quemadmodum rurſus humoris permulta copia citra malitiam occupante, acerba conſtipantiaq; tanq; primam habent bonitatis æſtimationem. Atqui

Aloe maraſmũ inducit.

aloës medicamentum maraſmum inducit. Quod ſi frigiditas humiditate copuletur, miſcenda ſunt acerbis quoq; calorifica. Sed frigidæ conſtitutionis, item & eius temperaturæ affectus, ſummum argumentum ac teſtimonium eſt, nihil ſitire, neq; calorem ullum ſenſu percipere.

De uomitione biliosa, quam cholemaſiam dicunt. Cap. LVI.

Is qui uomitu bilem eijciunt, cataplaſma diaphœnicon corticũ malorũ granatorũ imponendum, & ut res & uſus poſtulat applicandũ. Gallę item, & coctorũ in uino, aut poſca maceratorũ paniũ. Sed ex acatia quoq; & hypociſtide et balauſtio & rhun cibariorũ, cõcinnato cataplaſmate utendũ. Et cucurbitula appoſita magnifice iuuat cum flamma multa. Cibum uero ſæpenumero ſenſim & paulatim exhibebimus. Sed bilem atrã uomentibus et ſtomacho inflatis, ſpongias aceto acerrimo calidoq; irrigatas impone. Ad hæc hederę folijs in uino elixis, cataplaſmatis inſtar, aduerſus cholemaſiã utiliter adglutinabis.

De ſingultu. Cap. LVII.

Ingultuum alius repletione, alius exinanitione, alius eroſo ab acrioribus humoribus ſtomacho prouenit, quibus uomentibus ſedatur. Plures uero diatrionpipereon, quæ confectio ex tribus piperum generibus conſtat, tantũmodo pitiſantes aut aſſumentes, ſi protinus uinum ſuperpotarint, ſingultire conſueuerunt. Quod uero nõnulli corrupto in ſtomacho cibo, (nam id quibuſdam ſolenniter accidit) ſingultiunt, ex his quæ neminem fugiunt eſt. Neq; deſunt, qui in algoribus cum tremore ſingultiunt. Vomitio igitur ſatis accõmodum, ijs qui ſingultu propter ſtomachi ſaburram, uel eroſionem torquentur,

tur, est præsidium. Calfactio, ĳs qui propter frigiditatem. Quando uero ex plenitate humorũ prouenit singultus, uiolẽta opus habet euacuatione: huius uero sternutatio caussa est. Sed in euacuatione singultibus nõ medetur sternutamentum. Exhibenda est præterea singultientibus ruta cum uino aut nitro in mulso, aut seseli, aut daucũ, aut cyminum, aut zinggiber, aut nepeta, aut nardum Gallicum. Hæc quippe quum in corruptione ciborum, tum plenitatibus denicp sunt auxilia. Sed qui singultum multitudini frigidorum ac uiscosorum humorũ acceptum referunt, his castoreum trium obulorũ pondere ex posca propinandum: sed illud cuti quocp unà cum oleo sicyonio applicatum cõducit. Ex re quocp & usu fuerit in singultu acetum scylliticum, aut oxymeli haustum. Detentio postremo spiritus, magnificam præsentissimamcp aliquando opem præstitit.

Quæ in febribus circa aluũ duram uel lubricã obseruanda. Cap. LVIII.

Quæ aluum siccam excitent, libro primo quantum res postulare uidebatur memoratũ est. Quoniam aũt & humectari hanc in febribus subinde usuuenire conspicimus, de ea quocp re in præsenti differendum arbitror. Bona quippe hominũ pars nõ febris ratione, sed hoc duntaxat symptωmate corrupta misere torquetur. Principio igitur sunt ea quæ deducunt & quodãmodo efferunt assumenda, nihil resistentes aut recalcitrantes ĳs quæ citra cruditatẽ & corruptionem offerunĩ. Cæterum ultra naturę modum euacuatione facta, cohibere expedit. Atcp si acriora quidem egeruntur, oportet alimenta quę offerun tur boni quodãmodo succi, & aliàs crassiora esse: è quorum sanè numero sunt chondri, hoc est alicæ & ptisanæ sorbitiones. Lauacra quocp in hac constitutione post morbi concoctionem non sunt aliena. Quando uero pituitosiora & ualde fluida aluus deĳcit, ediuerso cibi aridiores & calidiores sunto, quantum loci eorum febres admittunt: Eius generis sunt suspensarum aut compositarũ rerum (sic enim δ᾽ιαρτημάτων reddo) calorificarũ condita. A balneis uero illis est abstinendum, nisi quid aliud cogat. Debilitata uero facultate coctrice, acerbis et stypantibus escis, alĳscp auxilĳs utendum: Escis quidem, cuiusmodi maxime sunt mala punica, mala, apia pira, aut mespila, uel illis ipsis per se, uel cum uino tenui fragrãte, adstringente: Auxilĳs uero, puta cataplasmatis ex polentis & palmulis, absinthio, rosis, myrtis, & alia eiusdem farinæ materia. Considerandum autem quibus ac qualibus nam potissimum locis adhibenda sint cataplasmata. Loquor autem hic de his, quæ ad stomachum uel inferiorem uentrem attinent. Nonnunquam sanè & lumbis imponimus. Cruentas porrò deiectiones compescunt medicamenta è thure, siccant etenim: Aut tenuissimus farinæ flos aut pollen, uel thure uel manna uel uino macerata, atque etiam pista, aut posca. Acriorem uero humiditatem, & in sanguine, dulcem reddito, quandocp aqua quidem, quandocp ptisanæ cremore, aut chondri, aut oryza, aut trago herba, nõ semel quidem, sed identidem ac sæpius. In posterum uero rosæ quocp aridæ, aut myrta applicanda sunt. Nonnuncp

gallę, ouorũ item unà cum rosaceo aut uino tenue adstringente, aut rosarũ elixatione infusum, uel sedi modò impositũ, auxilio fuit: quandoquidẽ obtundit excernendi promptitudinẽ: frequenti enim facta assellatione, agathium conformatum sedi imponito.

De stillicidio sanguinis, & eruptione sanguinis narium. Cap. LIX.

QVoniam stillicidium sanguinis in uniuerso corpore, uel capite modò, ex compressu elisioné ue, aut maligna cutis densitudine proueniens, multitudinẽ quidẽ significat, sed plurima excretio ad deprimendã atq; diminuendam multitudinem satis est, consonum omnino neq; à ratione alienũ, inde ipsum præcipue oriri, unde prorumpit. Hæc accurata mecũ perpensione reuoluens, in quartanarũ destillationũ cõstitutione nõ dubitaui uasa in naribus de more aperire et sauciare: neq; tamen exiguo sanguinis effluxu cõtentos esse oportet, sed usq; ad uirium, ne dicã ad animi usq;, defectionẽ auferendũ. Spontaneas uero in febribus nariũ sanguinis profusiones, decretorie quidẽ factas, boni cõsulito, sed immodice permanantem sanguinẽ cohibere tentato. Constringito itaq; ante omnia acriter & enixe extremas corporis partes, & sublato in altum laborantis capite, scite disponito. Videtur præterea & mentulæ cutis, siue mauis præputij, affectio peculiariter sanguinis eruptionẽ compescere: Cæterum noli uel emũgere, uel locum irritare. Sinito aũt in globulos seu grumos (quos θρόμβους græce dicunt) sanguinem coalere & conglutinari: spongia uero nares detergentur in posca bullita, siue irrigata: cuneolum ex panno, medicamentis sanguinis compescendi uim habentibus illitũ, naribus stillantibus inserito. Sed harũ rerum materiã, & aliam quoq; medelã, in sequenti uolumine de locis affectis affatim ponemus.

De animi defectione. Cap. LX.

QVi acutissimo malo, quo cum multo fluxu tam per inferna quàm superna bilis deijcitur, & alui fluoribus, alijsq; quum permultis tum immodicis euacuationibus animo deficiunt, egelida aqua aspergendi, naribus apprehendendi, os præterea uentris perfricandum, uomitum ad hæc præcipere, stomachum deniq; talium lancinare, expedit, non sanè digitorũ, pennarum'ue appositu tantum, sed Herculanis etiam (ut sic interim loquar) nodis, ea dispositione constituti ligandi sunt: facta euacuatione per inferna, manibus: per superna, cruribus. Animum prẽterea attendere oportet in sanguinis eruptione affectis, arrectus'ne uultus citra dolorem sit. Ad hæc cucurbitulæ, cõtrarijs eis quæ euacuantur partibus sunt opponendæ. Medetur & uinũ aqua dilutũ animi deliquijs, quæ immodicã euacuationẽ sequunť, nisi phlegmone uiscerum, aut capitis dolor uehemens, aut obrepẽs atq; uacillans quædã affectio, aut febris adurẽs in morbo crudo, prohibeat. Nam qui in eiuscemodi affectionibus sunt cõstituti, his uinũ plurima & ingentia nocumẽta affert. Quod si ęstas fuerit, & tẽperatura calida, & gelidæ bibo languens, frigida exhibenda est: Sin cõtraria, calida. Porrò propter sudoris nimietatem animo defi-

deficientibus, cutem, ueluti antea mihi dictũ, densare oportet, neq; spiritũ aliquem frigidũ, prouidentia quadã, ad interna admittere. Cæterũ defluxionibus in uentrẽ nihil horũ congruit, sed uentris ipsius, stomachiq; imbecillitatẽ roborare, et sic affectos lauare, expedit: quoniam his qui in uentrem sese recipiũt fluoribus lauacra ut omniũ sunt accõmodatissima, ita & sanguinis eruptiones atq; sudores ubertim proritant. Porrò quicũq; prę multitudine animi deliquio corripiunt, uino ciboq; abstineant, & lauacris si febricitẽt. Mulsum aũt potionis loco propina, in quo aut thymus, aut origanum, aut pulegium, aut hyssopũ elixa sint. Expedit præterea oxymeli.

Animi deliquium à multitudine.

Quod si ex prauis humoribus in stomacho contentis animæ deliquiũ inciderit, hydrelæo uel digito uel pennula admoto, uomitionẽ elicere impera.

Ab humoribus stomachi.

Quod si etiam tum nequeunt euomere, oleum quodq; prestantissimũ potui exhibendum est, quod equidem aluum quoq; inferiorẽ sæpenumero euacuat. Absinthium porrò animo deficientibus succurit. Deinde si qui propter stomachi imbecillitatẽ deficiunt, roborandi stomachum uirtute præditis utendũ, quemadmodũ iampridem mihi in capite stomacho dedicato, proditũ est. Ad hæc extremas partes cõfricare, & incalescentes quidem lauare expedit. Perfrigeratis uero diatrionpipereon, uel ipsum piper sine appẽdice, exhibendũ. Iam uero immodico calore, siue adustione, siue diuturniore balneorũ mora, animo deficiẽtibus, primo aqua egelida aspersa medendũ: mox uentis exponendi: deinde fricandus stomachus: ab hoc cum uinũ tum epulę præstanda sunt. At si quis ob uastitatẽ phlegmones, aut malam febris affectionẽ, animo fatiscit, et perfrigerat̃, artus acriter ualida frictione fricato, foueto atq; uincito, uigilias cibiq; abstinentiam indicito: hæc quippe in paroxysmo sunt exequenda. Accidit ad hæc animi aliquando defectus ex ariditate, quibus utiq; duabus aut tribus horis ante accessionem alimentum exhibendũ est, aut chondri cremor, aut panis ex aqua, unà cum mali punici granis, aut mala, aut apia pira. Quod si ingẽtis admodũ discriminis periculũ timeat̃, uinũ etiã ministrandũ est. Sed hæc ijs qui subito in animæ defectionẽ incurrunt, in primis agenda sunt. Cæterũ undiq; oportet caussam deliquij sedula perpensione reputare, & ad hanc unice incũbere. Nonnunq; uero & symptomatis maior habenda est ratio, quod sanè aliâs periculum, aliâs mortẽ quoq; pro foribus minitatur.

Defectus animi ex ariditate

Curatio eius quæ os sacrum infestat exulceratio. Cap. LXI.

Ebribus quoq;, prę sertim diutinis, exulceratio desquamatioq; ossis sacri ideo plerũq; accedit, quod longo tempore ægrotus decubuit. Quũ igitur locus incipit rubescere, orbẽ rotæ instar egregie magnũ fabricantes, loco exulcerationis suffulciemus. Post hæc cerata uel myrtea, uel ex spuma argenti concinnata, aut psimythio, imponamus. Phlegmone aũt oborta, panẽ cum strychno, aut polygano, aut plantagine, aut brassica tenella, emplastri modo adplicabimus. Quod si exulceratio ab ęgris partibus ad eas quę integrę sunt depascẽdo serpat, lenticulã cum mali granati cortice cataplasmatis more imponito.

LIBRI SECVNDI FINIS.

In hoc uolumine uniuersi operis tertio, de morbis secundū locos affectos sermo instituitur, auspicans quidem à summo capitis uertice, ne dicam & capillis, at deinceps singulas corporis particulas percurrens, ad infimū pedis calcaneum receptui canit.

CAPITA LIBRI TERTII.

PAVLI AEGINETAE
MEDICI PRAESTANTISSIMI, DE ARTE MEDENDI LIBER TERTIVS,
ALB. TOR. INTERP.

Super eis quæ capillos intentant uitijs, deq; Alopecia, Ophiasi, & glabricitate, caluitie ue. Cap. I.

Vemadmodũ plantarum, aliæ quidem deficiente penitus humore, deciduis folijs arescunt & emoriunt̃: nonnullæ uero aduentitijs ac cõtrarijs humoribus idem patiuntur: Ita & in hominis cæsarie usu subinde uenire conspicimus: deficiẽte enim humore, glabreta ac areę: asciti tio uero et deprauato, Alopecia, tum Ophiasis, deciduo capillitio, solo schemate diffidẽtes, cõsurgunt. Hæc enim tortuosis & obliquis spacijs, ad instar anguis, locum deglabrat, comamq; uario colore tinctam ostendit: Alopeciæ uero à uulpibus, (quas ἀλώπεκας Græci nuncupant) quod eo plerunq; id animantis malo corripiatur, nomen est inditũ. E cutis igitur calore redundantẽ, unde uitium prouenit, humorẽ cõiectabimus. Euacuatione primitus, quæ medicamentis purgãtibus fit, deinde localibus præsidijs utiliter utemur. Proinde ubi ad nigrorẽ admodũ aut candorem plurimum calor uergerit, cum hieræ antidoto, non tam pituitã quàm melancholicũ quoq; humorem uacuare potente, expurgemus. Si uero pallori propius accesserit, ei quæ ex aloẽ conficiunt̃, globuli exhibendi sunt. Quorum uniuscuiusq; descriptionẽ in compositorũ medicamentorum uolumine comperies. Cæterũ post uniuersi (quæ præmitti perpetuò debet) corporis euacuationẽ, apophlegmatismo, non semel modo, sed identidẽ ex aceto, sinapi, melleq; composito, utendũ. Conducibilius uero multò, si aceto origanũ quoq; aut pulegium, aut thymus, hyssopus'ue maceretur. Atqui in cæteris etiam quæ caput infestare solent affectionibus, eadem methodo utendũ. Ante omnia tamen superabundantẽ (ut dixi) succum, uel purgandi facultate præditis medicaminibus, uel sectioni uenæ euacuantes, si modò sanguinis plenitas non desit. Sic deinceps ad localem denique medendi rationem est procedendum.

Ophiasis. *Alopeciæ.* *Methodus curationis est, topicis nõ nisi totius corporis euacuatione præmissa, uti.*

De Alopecia.

POstquam caput nitro laueris, & linteo aspero magis etiã ac uehementius lana exterseris, atq; ad ruborẽ deniq; confricaueris, uerbenaca in sole cum aceto friata atq; cõtrita perunge: aut halcyonij perexiguum cremans & liquefaciens cum oleo ex lucerna obline: aut arundinis radicẽ, aut corticem amygdalæ amaræ adurẽs, cum oleo seu adipe sufficiente sumpta illine. Mediocria quidẽ hæc, efficaciora uero quæ euphorbio aut thapsia, aut adarce, oleo laurino liquefactis constituunt̃, aut liquida pice. Aliud: Erinaceorum marinorũ testas combustas cum adipe sufficiente sumito, & locũ antea nitro elotum, perungito. Aliud: Accipe piperis, stercoris ouilli aridi, nasturtij agrestis, seminis erucę, singulorũ drachmas quatuor,

ueratri candidi drachmas tres, murium oletuli drachmam unam, quæ quidem contuſa, bile taurina, aut hircina, uel ſubula, cogantur.

Aliud aduerſus Alopeciam, experientia comprobatum.

SVmito mandragoræ, radicis ariſtolochiæ, radicis ari, ceræ, picis liquidæ, choas octo, axungiæ ſuillæ ieiunæ, rhododaphnes, herbæ cordis exiguũ, coquito axungiã & rhododaphnen donec herba liqueſiat, deinde glomeratã herbã abijce, cætera axungiæ confundito, & elixa: poſtea cerã ac liquidã picem adijce, mox audacter utere in ſole: quumq; iam hulcera pilos produxerint, caput uulpis combure, & folia halcyonij contuſa ungento inſperge, quo renaſcant in capite pili. Aliud: Habet, canis capitis ceratiũ unum, teſtarũ marinarum medimnũ unum, axungiam porcinam, omnibus in aulula decoctis utere, inſpergendo, & ijſdem exiccãdo.

Medicamentũ quod é thapſia cõcinnatur, ad omnes diutinas affectiones.

COnſtat ex euphorbij, thapſiæ, laurini, uniuſcuiuſq; uncia una, ſulphuris uiui (quod Græci ἄπυρον, quia ignem expertũ non eſt, dicũt) uncia ſemis, ueratri tantundem, ceræ uncijs ſex, olei laurini aut rhicinini ueteris quod ſatis eſt. In robuſtioribus adijcitur & cardamomi uncia una, halcyonij combuſti uncia una. Neq; hoc medicamentum ad alopeciam tantũmodo, uerum ad quancunque etiam noxam ab extrinſeco frigore ſine febre contractam confert. Vbiq; uero & ſine diſcrimine in alopecijs omnibus ante lotionem & frictionẽ utendum: & continue exiccent: cõplures equidem noui qui ſola frictione & aſſidua exiccatione capillos plantabant.

Ad grabreta, & capillorũ augmenta, ex cõmentarijs Critonis.

ERinaciorũ uentres quinq; aridos accurate in uaſe teſtaceo torrefacito, quibus adijce tertiam partem uirgultorũ myrthi, acatiæ fructus, acatiæ cremoris, cynosbati, adianti, pari pondere uncias tres, his omnibus in farinã contuſis, attamina tenui cribro, deinde adijciens adipis ſufficientis libras quatuor, phocæ uituli marini tantundẽ, cõtunde, & in pyxidẽ plumbeam reconde. Sed ad uſum, quacunq; uidetur confectione liquefacito.

Quibus conſeruentur capilli.

CApilli Veneris medimnũ unum, ladani medimnos duos, uino oleoq; myrteo confunde, atq; utere. Aliud: Anemones florẽ tritum cum oleo illinito. Sed hoc quoq; nigrorẽ inducit. Aliud: Verbenacam rectam (quã Romani criſtam quoq; gallinaceã, Græci περιστερεῶνα nuncupant) cum radice exiccatam & cõtuſam, exilibus foraminibus cribro attamina, & admixta tanta olei quantitate, quanta ad lubricam atq; lentam obeſitatem ſeu craſſitudinem inducendam ſatis eſt: in uas æreum repone, & quũ liquefactum fuerit, utere pro oleo ſimiliter.

Aqua quæ capillos tum auctiores tum nigriores reddit.

ACcipe aquę pluuialis xeſtas ſex, rhu Alexãdri xeſtas tres, capilli Veneris uncias quatuor, ladani unciam unã, myrrhæ unciã unam, cucurbitæ aridæ tantundẽ, macerato in uaſe uitreo per dies uiginti, moue bis in die ſpatha tedea, ſed poſtera die immergens εἰς τὸ ὑελάτιον, ſingulatim utere

quolibet

quolibet die. Semen quoqꝫ altheę in balneo illitũ capillos nõ tam cõseruat quàm augmentat. Pari modo & oleum illitũ, in quo uidelicet elixũ & simpliciter impositũ sit semen altheæ.

Extenuantia comas.

Filci foliorum, uitis syluestris albæ corticem, pumicis, testarũ intectarũ, cretę cimoleę, singulorũ minã unã, omnia aululę cibo inani impone, & luto circũliniens coque in uase fictili, & tere, spumę nitri adijciens minã dimidiam, gallas immaturas triginta, quibus liquefactis eximito & utere. Aliud: Fit aliud in hunc usum hoc modo: Spumæ nitri minas septẽ, pumicis minas quatuor, aluminis scissilis, iridos aridæ, myrti atræ, comæ bryoniæ radicis, uniuscuiusqꝫ drachmas quatuor, lupinorũ crudorum choas quartã partẽ, utere in illinitionibus.

Ad profluuium capillorũ.

Aloẽn cum uino nigro, austero illine, aut purpuræ pocula cum oleo cocta, & myrtum & ladanum cum uino aut oleo myrteo, aut spyrathos, comburens in testa polita, cum oleo inunge, capite iam antea raso.

Densitatem inducentia, & tincturæ capillorũ, ex Cleopatræ de comarum densitate, commentarijs. Cap. II.

Ante omĩa capite purgato atqꝫ absterso, radice uerticillaris herbæ (quã rutinalem Romani, Græci σπονδύλιον dicunt) capillos mero oblinito. Aliud: Raso atqꝫ purgato capite, accipe pineæ nucis nucleũ recentẽ, in cinerẽ usqꝫ combustũ, quẽ pilæ inditum conterito, admiscens ungentũ myrteũ, ad mellis usqꝫ crassitudinẽ, atqꝫ sic tandem obline caput. Aliud: Myrtorũ quoqꝫ & betæ pari pondere, utere cum oleo. Aliud: Gallas uiginti, adianti uncias duas, inunge aqua marina usqꝫ ad mellis densitudinẽ, detergens aũt capillos lotio aut lixiuio, calcẽ ue, quibus deinde dilutis et irrigatis calida aqua, pilos hoc medicamine biduum perungito, tertio die ablue, atque exiccatũ oleo myrteo perline. Hoc quippe delicatã, & densam, atqꝫ nigrã reddit cæsariẽ. Densiores aũt erunt capilli, si nõ nisi prius capite deraso, hoc unguine utare.

De præcautione & curatione canorum, deqꝫ alijs quibus dam nigrorem inducentibus.

Olei omphacini xestas treis, spicæ nardi drachmã unam, conchulæ Indicæ odoratæ drachmas quatuor, iunci odorati floris drach. quatuor, coquito in oleo, atqꝫ seponito, acatiæ cremoris unciã unam, uino dissolue & accurate macerato: quando uero olei tertia pars relicta fuerit, hoc instillabis, & confundens acatiæ exime in sitellam, atqꝫ inungens capiti utere quotidie. Aliud: Nucum uiridiũ corticis uncias tres, radicis prini fruticis uncias tres, uini nigri xestas tres, coque ad partẽ usqꝫ tertiam, & residuũ expressum tẽperato cum oleo myrtei xesta una: utendum eo est quotidie.

Aqua nigrorem inducens capillis.

Gallæ xesta una, rhu excoriariæ, myrtorũ nigrorũ, foliorum cyperi, uniuscuiusqꝫ xestas duas, cinaræ quantũ manu comprehendi potest, fuliginũ papaueris æqualẽ mensurã, aquæ putealis xestas duodecim, pluribus antè diebus maceratas coque ad tertias, deinde illine. Detersis de-

nuo & exiccatis crinibus, cretæ cimoliæ oxybapho, id eſt quarta parte cotylæ, & calcis uiuæ æquali menſura infice, atq; illine. Cæterum ſucco betarum elixatarū his omnibus diſſolutis deniq; utendū, mox deinde betæ folia operculi cauſſa ſuperimponito, & ubi interpoſito tempore quantū ſatis eſt ſic perennauerit, in lauacro lotione expurgato.

Quomodo capilli fuluo flauoq; colore tingi poſſint.

QVisquis cæſariem fuluo flauoq; colore fucare expetit, myrti medimnum unum accipiat, ſalis floris tantundem, quibus accurate friatis mollitisq;, et inducto ſtrigmentorū balneorū craſſo lentore, hoc, abſterſo prius capite, medicamēto capillos inūge, atq; ſic inhęrere diemq; noctemq; finito, deinde uero abluere & expurgare deniq; præcipito. Aliud: Lupini crudi cum aqua, in hunc quoq; uſum illiniendi ſunt. Aliud: Ex ſpumæ argēti drachma una, Criticæ terræ drachmis quatuor, calcis uiuæ drachma una, aqua balnei ſtrigmentorū lentam craſſitudinē cōficiens, capillos perunge, atq; betæ inſuper folijs biduum aut triduum uniuerſum operculatum, tandem lotione expurgari iubeto.

Quemadmodū atrum capillitiū flauum reddere queas.

SI nigro capillamento flauū colorē inducere geſtis, fecem uini, ſtrigmētumq; balnei accipito, & cerotæ craſſitudine inducta, capillitio illinito, idq; quum dormiturus ſero, tum matutino diluculo ſimulatq; ſurrexiſti, facito. Aliud: Giluum quoq; colorē induces, ſi cyperi folijs in cremore ſtruthij maceratis, eo iure atq; diluto diligenter utare.

Tinctura auro ſimilis.

AVri inſtar colorē faciūt, aluminis drachmæ ſex, ſandaraches drach. ſex, croci drach. duæ, thapſi qua tinctores utunt̃ (quam Romani herbam Rubiam nūcupant) drach. octo, calcis figulinæ & argilloſæ drach. quatuor. Coquito aūt calcem & thapſum in partes diſſectū, & dimidiata parte conſumpta, exprime liquidū, in quo alumen & ſandarachā & crocum diſſolue, mox iniȷce uaſi uitreo, atq; in neceſſitate ac uſu, deterſo prius capite, oblinito. Quum aūt imbibitum fuerit, caput antea unctum fœnograeci, & hordei, & cymini aqua tepida ablue, iniȷciens & ſaponis quantum ſatis eſt. Aliud: Fece uini combuſta, & oleo balanino ſimul confuſis, capilli inungant̃. Aliud: Sapone quoq; abſtergendæ ſunt ſingulis balneis comæ. Aliud impendio utile: Rhu erythri, hoc eſt rubentis xeſtam unā, gallarū ſeſquilibrā, celydrij uncias duas, herbæ aureſcentis (quam Romani Rubiam dicunt) uncias duas, capilli Veneris faſciculos duos, abſinthij faſciculū unū. Lupinorū pelle exutorū cyathos duos, aquę libras octo, in uaſe uitreo excipe, finitoq; nouē integris diebus macerari, mouens bis quotidie. In uſu uero, ſiccabis plurimū. In hoc ſpongiā intingens capillos perfrica, & humores ſinito imbibere. Vbi uero aruerit, ſapone calida aqua liquata ablue.

Quibus capillitium candidū reddatur.

VErbaſci albi florē crema, & aceto irriga, et cōfunde ſmegmati. Aliud: Verbenaci ſeminis drachmas duas, aluminis drachmā unā, raphano

rum

rum corticis unam, fruſtulatim incide, & taurinũ glutinum quatuor drachmarum pondere, commiſceto.

De his quæ cutem capitis inficiunt & deturpant malis. Cap. III.

De pityriaſi, hoc eſt porrigine.

PORrigo (quam πιτυρίασιν Græci dicunt) eſt tenuium furfuracearumq; ſquamularũ ex capitis ac reliqui corporis ſuperficie, nulla relicta exulceratione, decidentia. Prouenit uero id uitij, ſubeuntibus in caput prauo corporis humore, ſalſá ue pituita, aut bilioſo et atribiliario ſanguine. Euacuato itaq; prius uniuerſo, ceu proditũ eſt, corpore, ſubſcriptis facultatibus utendũ: Cretam cimoliam aqua maceratam betæ cremori confundito, atque furfurationi illinito, & donec aruerit illitũ adhærere permittito, deinde loco infecto abluto, thure cum uino & oleo trito denuo perunge. Poſtera uero die ſtaphida ſylueſtrẽ, hoc eſt herbam pedicularẽ, cum oleo huic uitio illinito. Aliud: Nitri, ſpheceles, id eſt fecis uſtæ, myrobalanorũ, uniuſcuiuſq; librã unam, herbæ pedicularis libram unã & dimidiam, caput abſterge uino. Quod ſi alia corporis pars prurigine infeſtet̃ ſicca, quemadmodũ humidiores capitis furfurationes ſalſugine ablue, aut lupinorum apozemate, uel ut latine loquamur, decocto. Huius equidem ſummum habeo experimentum. *Furfuratio nõ in ſolo capite.*

Pſydracia & exanthemata, id eſt, eruptiones pituitæ, aut papulæ capitis.

PSydracia exiles ſunt excreſcentiæ puſtulis ſimiles, in ſumma cutis ſuperficie erũpentes. Exanthemata uero, id eſt papulæ, in ſumma cute puſtulæ ſunt & exulcerationes, perruſæ atq; ſalebroſæ. Vtriſq; tamen malis iuxtà his quæ deinceps ſubordinantur potentijs, magno effectu ſuccurritur. Spumæ argenti, ceruſſæ, ſingulorũ drachmis quatuor, aluminis drachmis duabus, foliorũ rutę uiridiũ totidẽ, aceto myrteoq; oleo maceratis, cum pſydracia tum papulas perunge. Aliud: Ruta & alumine melle liquefactis, deraſo capiti cõtra hęc cutis uitia illinito. Si uero abſceſſibus capitis cuticula infeſtet̃, oliuæ folia cum melle elixa cataplaſmatis modo impone. Aliud: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſingulorũ uncias duodecim, ſulphuris ignẽ nõ experti drachmas octo, cerota myrtea excipe. Contra hulcuſcula quę in capite prorũpunt, multorũ generũ, crebra, rufo colore tincta, perexiguis admodũ papillis aſſimilia, è quibus aquoſi ſanguinis humores (quos ἰχῶρας Græci dicunt) profluũt, deraſis antè capitis crinibus, & tum aqua tum nitro antea deterſo, ſulphure uiuo cum lotio humano diluto et macerato, utendũ. Vel melanteria cum aceto capiti illinienda.

De manantibus capite hulceribus, quæ Græci ἀχῶρας dicunt: & fauis, quæ κήρια eadem gens appellitat.

VNa quædam in capitis cute affectio conſurgit, quæ ἀχὼρ nũcupatur, tenuiſſimis foraminibus cutem perforans, è quibus glutinoſus cruor excernit̃. Haud ſanè diſpar huic figura & aſpectu malum eſt, quod κηρίον hoc eſt fauũ dicit̃, quoniã foraminibus peramplis terebratũ, mellis inſtar humorẽ continet, perinde atq; in apum fauis liquidò datur cernere. Cæte

rum originẽ ad nitrosam salsamq́ pituitam referunt. Hos igitur ut melioris succi cibo uesci, ita modis omnibus acri, acerboq́ abstinere conuenit, præsertim ubi inflãmata fuerit affectio. Et post eam quæ febricitanti congruit euacuationẽ, deraso prius capillamento, bis aut ter aut multo sæpius aqua calida foue, in qua elixata sit myrtus, aut rubus, aut lens, aut amari lupini, aut asparagi radix, atq; si multa ui ichores excernantur, illinito locum folijs salicis cum aqua aut lenticula syluestri. Illinitiones autẽ creta cimolia, aut Critica, aut rubrica Samia, aut pompholyx, aut spodiũ, aut spuma argenti, aut cadmia, aut charta combusta, cõstituant, aut quę ex charta concinnatur compositio xerion, omnia cum aceto admixto. Smegmatis præterea in eiusmodi ulcerationibus usus probatur. Item sulphuris, herbæ perdicis, saponis, æquali mensura.

Composita ad achoras & cerea, medicamenta hæc sunt.

SPumæ argenti drachmas sedecim, foliorũ rutæ drachmæ octo, herbę pedicularis syluestris drachmæ quatuor, atramenti sutorij drachmæ duæ, cum aceto & myrteo redigant̃ in uiscositatẽ ac gluten, & illiniantur. Aliud: Sandicis ad hęc drachmæ quatuor, sulphuris uiui drachmas duas, mannæ drachmas quatuor, cum oleo ueteri contra capitis manantia hulcuscula illinito.

Ad achoras, manantia capitis hulcera.

ALiud ad achoras & humidas psoras. Accipe rosarũ rododaphnes uncias quatuor, sulphuris uiui tantundẽ, picis liquidæ, picis aridę, singulorũ uncias tres, ceræ uncias sex, olei myrtini quantũ satis est, redige in linimentum. In puerorum uero achoris, ea in lacte dissoluta illiniantur.

De ficubus.

FIcus nũcupantur germina hulcerosa, rotũda, acuminata, subdura, subrufa, quæ comitat̃ etiam dolor. Oriuntur uero hæc magna quidem ex parte in capite, sed & reliquo itidem corpore. Pręstantissimũ ad hoc remedium alumen scissile, & flos æris assatus, et taurocolla, quod est glutinũ ex taurorũ auribus genitalibusq́ contextũ, æquali pondere, cum æris squamula duplo pondere: liquefacta uero cum aceto illinito. Optimarum præterea halecularũ (quas μανίδας Græci nuncupant) capita cremata, bulbi itidem elixi, & cinis deniq;, temperata cum aceto, ficubus medentur.

Contra ea quæ cum capiti tum mento nascuntur ficosa exanthemata, Xeraphion.

MIsyos drachma una & dimidia, chalcitidis drachmæ duæ & semis, squamulę æris drachma una, aluminis scissilis drachma una, sumpta; loto xerion prolixe imponito, & sinito: deinde uero cum denuo lotum exterseris, iterũ impone, decidunt enim ramenta densissima, et rursus paucis diebus sequentibus absq; ullo cicatricis uestigio sanatur. Neq; enim mediocriter hoc medicamentum committit & conglutinat.

Ad pediculationem capitis, quam φθειρίαν Græci dicunt.

QVi pediculantur in capite, lupinorũ aqua decoctorũ diluto abstergi, medico præcipiente, expedit: Aut herbam pedicularem, (quam

σαφίδα ἀγρίαν Græci dictitant: Aut sandaracham, siue utranque maceratam cum oleo uetere aceto ue illinito: Aut piperis perexiguū (ne exulceratio nem inducat) cum oleo, aut hederæ cremorem cum melle, aut synopidem cum aceto: Aut cedrinū liquorem, aut picem cum alumine, aut baccarum lauri elixationē, succum'ue expressum, siue oleum denique raphaninū pro amuleto adglutinamus, aut alia quacunque ratione applicamus. Cæterum nos syluestrem herbam Pedicularem aceto & oleo maceratam illinientes, nunquam non quod uolebamus assequuti sumus.

De dolore capitis, quam κεφαλαλγίαν Græci nominant. Cap. IIII.

LAbor capitis quam cephalalgian nūcupant, omnium sanè molestissimis immensęque difficultatis casibus obnoxia est. Interdū nanque ex solo malo corporis temperamēto, interdum succorū quoque nimietate, nōnunquam ex utriusque culpa iuxtà cōsurgit. Sed & occasionibus quandoque euidentibus & foris accidentibus (quas προκαταρκτικὰς dicunt) id mali scaturit: uerbi causa, qui foris accidit quacunque occasione, nimio æstu, frigore, temulentia, ictu, iniuria ue quacunque alia capiti illata. Grauissimi igitur capitis dolores è præpotentibus qualitatibus proficiscuntur, maxime uero præcalida. Quæ uero ariditatem sequuntur capitis affectiones, non tanta uiolentia sæuiunt. Humida uero qualitas tantum non omni, quantum in semetipsa, dolore uacat, nisi cum calore, aut frigore, aut humorū plenitate coniuncta sit. Cęterum febricitantes dolor capitis subinde infestat, qua de re in superiore quidē uolumine, cui περὶ πυρετῶν, quod de febribus sonat, est inscriptio, disseruimus, proinde in præsens ad quædam alia accingamur.

De dolore capitis qui ex ardore seu adustione gignitur.

DOlorum capitis, ex immodico feruore, inditium ė laborantium cute attactu calida, & aridiore statim elucet, primo protinus obiectaculo & accessione prima. Sic præterea affecti rubris admodum sunt oculis. Hi utique quemadmodum gelidis tum haustorijs, tum unctionibus mirifice gaudent, ita maximū inde quoque profectum sentiunt. Verum illis eadem quidem, qua de supra in caput ex febre dolentibus memorauimus, medela affabre quadrat. Diutule aūt perseuerante cephalalgia, subscriptis utendum cataplasmatis est, quæ quidē fronti & tēporibus cōmodissime applicanda sunt. Panis quo uescūtur, posca, aut rosaceo, aliquādo cum amygdala, aut rosis, uel aridis uel tenellis uiridibus'ue, aut cum mēta, pulegioque maceratus esto, aut pane cum persici folijs. Ocimū porrò liquefactū cum aceto & rosaceo, aut hederæ corymbi, quod est pampini in aceto elixi, cōducunt. Conducit etiam subacta rosaceo, aut serpylli aqueo decocto fricta farina. Cardamomū quoque in sartagine frictum, acetoque & rosaceo maditatum, eam affectionem emendat: Aut fermentum cum rosaceo, aut iris arida cum aceto. Iugiter ac frequenter uero unū quoduis horū mutato: Nam si diutius quàm conueniat singula immorentur ac perseuerent, efficaciam suam amittunt, & omnino ignaua redduntur.

Orbiculi qui τροχίσκοι græce dicuntur, aduersus cephalalgiam é calida intemperie.

ACcipe croci drachmas quinq;, chalcanthi drachmas decẽ, aluminis drachmas sedecim, myrrhæ drachmas septem, omphacij drachmas treis, chalchitidos drachmas treis, comeos drachmas totidem, uini austeri quantũ opus: utere cum posca. Quod si uigiliæ quoq; his accedant, tum somnificorũ quippiam iamiam enumeratis applicato atq; contexito.

De dolentibus capite ex gelida intemperie.

QVi frigida distemperantia capitis dolore impetuntur, diuersa planè his qui præcalido corporis temperamẽto eadem affectione correpti sunt, indítia prẹferũt: ab accidentibus enimuero, quę græce συμπτώματα dicuntur, alienum atq; perpallidum obtinent uultum. Frigidis sic oppressi neque delectantur, neq; quicquam adiuuantur, imò altius radices ex his morbus aget, ac sese firmius stabilibit: atque uictus etiam ratio, & cætera eiusdem sortis atque cognata. Vnctio itaque sit rutacea, oleum laurinum, aut irinum, aut nardinum, aut balsami deniq; succus, maxime si quũ crassiora, tum uiscosiora fuerint redundantia retrimenta. Ad hunc præterea modum affectũ, frontetenus ungendum censeo, & hoc & quæcunq; tam ex pipere quàm euphorbio concinnantur. Porrò uinum non nisi tenuium partium exhibendum est. Post hæc motui quoq; indulgendũ esse præcipe, & lauacris nõnunq; calidis. Aliquãdo, quæ raphanis cietur, uomitione utendũ, edoce. In quibus uero qualitas est absq; plenitudine perseuerans & diuturnior, utitor & illo medicamento: Accipe piperis candidi drachmas duas, crocomagmatis drachmas totidẽ, euphorbij recentis drachmas octo cum dimidia, stercoris colũbini drachmã unã et dimidiã, aceti acerrimi quantũ satis est: affectam partem, confricato antea loco, illinito.

De his qui dolore capitis, ex biliosis humoribus orto, oppressi sunt.

SIgna quibus è bile cephalalgiã scaturire deprehendimus, consentanea omnino & consimilia habentur ijs, quę eundem affectum è feruore natum portendunt. Accedit autẽ ipsis rosio interim maior & multo uiolentior, pallor item faciei, & nonnunq; oris etiam amaritudo. Consueuit aũt hæccine affectio ætates potissimũ in uigore consistentes, tẽperamenta calidiora, & uitam solicitudinibus obnoxiã, & bilem ejcientibus flauam, inuadere. In horũ propterea curatione, lauacris exacte temperatis, unctionibus item, & dilutis aquosisq; potionibus utendum: Et uniuersa semel uictus ratio, non humidior modo, sed boni etiam succi, accipiatur. Euacuare præterea biliosum humorem absinthij diluto oportet, siue cum aloë, & ipsius picræ antidoto, per se, aut cum exiguo scãmoniæ confectis ex aloë globulis. Inungenda etiam frons uel croceo orbiculo, uel triangulari, uel id genus alijs quibusdam eius factionis.

Qui cephalalgiæ biliosæ obnoxij.

De cephalalgia per consensum.

QVod si uniuerso corpori caput per consensum cõpatiatur, tum industria quadam prospiciendũ cum ad distemperamentũ, tum ad exuperantem

rantẽ quoq; materiã oculos cõijcientes, atq; inſtantes. Quod ſi fuerit plenitudo & præcipue in uenis, diminuemus per inciſionẽ uenę ſanguinem. Quod ſi modum qualitas potius tranſilierit, purgatorio utamũr medicamento. Si per conſenſum membro cõpatiatur caput, uerbi cauſa iocinori, aut uentri, aut ſtomacho, hiſce ſuccurrendum medicaminibus: Calida quidem ſi ſubſit intemperies, panem è uino diluto ſuppeditantes, aut quæ chondro, id eſt alica, conſtituũtur ſorbitiones: ad hæc extrinſecus modice infrigidantibus, roborantibusq;, embrochas, ueluti antea demonſtratũ eſt. Sed quum propter uiſcidos ac craſſos humores in ſtomacho retentos quem cephalalgia corripiat, & illos cõmouebimus oxymel potui miſcentes, tum ſimplex, tum Iulianium, & ex hyſſopo, & origano. Et hic præterea non tam maiore efficacioreq; calfaciendi, quàm & incidendi, ui pręditis: tum quæ cum raphanis elicitur uomitione: neq; embrochis modò calidioribus, uerum cataplaſmatis quoq;, utendum.

De cephalalgia quæ ebrietati ſuccedit.

SI à temulentia uino adhuc crudo cephalalgia infeſtet, aqua tepida ſumpta uomere præcipito. At ſi poſt concoctionẽ quoq; ipſam eo malo uexent, infrigidandi & expellendi facultate præditis utendũ: cuiuſmodi eſt rhodinũ tum per ſe, tum unà cum aceto, aut cremore hederæ ſeu braſſicę. Iam eius herbæ quoq; folia calido bullita infuſá ue, capitiq; tum impoſita, tum circũligata, naturæ aptitudine opponunt & reſiſtũt ebrietati. Quin edenda quoq; eſt braſſica elixa. Lens inſuper ſumpta, ad hũc modum affectis opitulabit, potiſſime humido uentre prçditis. Huc pertinent & alica, & mala punica, & mala, & apia pira, ſi comedant, et a qua interim potent.

De cephalalgia ex ictu, aliá ue quauis iniuria proueniente.

CEphalalgia ex ictu, aliá ue eiuſmodi iniuria laborantibus, niſi in ſumma modò cutis ſuperficie læſi uideantur, continuo uenam ſecabimus, & accõmodis embrochis capiti infundendo utemur, olcoq; dulci irrigantes, & caput lanis cooperientes: à uino ſuper hæc & ſolidioribus cibis abducentes, præcipue ſi febris comitetur: & omnia breuiter, ut ad phlegmonen neruoſarũ partium, & in primis panniculorũ cerebri, cõmode aptemus. Porrò ubi uulnus illatum ex plaga fuerit, & huic conuenienti medicamento ſuppetias diſpiciemus.

Malagma ad cephalalgiam.

ACcipe ceræ drachmas ſeptem, olei amygdalini uncias tres, terebinthinæ drachmas octo, rubiginis ſabuli cretæ cimoliæ, (ſic enim ἰοῦ ξυστοῦ interpretor) chalcitidos, ſingulorum drachmas quatuor, pumicis drachmas treis, æris aduſti, ſquamæ ſtomωmatis, uniuſcuiuſque drachmas duas. Verum ubi uehementioris duritiei illud eſſe uidebitur, oleo amygdalino remolliendum eſt.

De cephalæa & hemicrania. Cap. V.

VTriſq; his affectibus cõſtanter grauis inhæret capitis dolor, tum ſtrepitu, tum clamoribus, tum clara luce, tum uini potione, tum o-

mnibus deniq; caput implentibus saburrantibusq; concitatus. Alij quidem fragrantibus odoramentis totum caput percuti autumant: alij uero in alterã modò capitis partem, quos hemicraniacos uulgò nominant. Et quibus inter cranium affectus consistit, dolor intensus usq; in oculorũ radices sese insinuat. Quibus uero extrà malum continetᷓ, hos circa caluam dolor impetit. Cum grauedine itaq; stupores ac uehementiæ, plenitatem portendũt: cum erosione uero & punctione, nunc humorũ, nunc uaporũ asperam tyrãnidem: cum pulsibus aũt, phlegmonen: sed cum extensione, siquidẽ sine grauitate percussuq;, spiritus tenuis & uentosi copiam: sin uero pulsus tensioni copuletur, phlegmonen pelliculosi corporis insinuat. Quod si cum pondere tensio molestet, plenitudinẽ intra pelliculas cõprehensam declarat. Cæterũ si quando marcidus ac putris humor calore incenditur, unà cum febre cephalalgiam patiuntur. Febricitant aũt omnino etiam illi, qui ob phlegmonen dolore afficiunt. Corpore igitur uniuerso humoribus & succis redundãte, uenã aperiri, æstimata scilicet languentis uirtute, & clysteribus acrioribus uti expedit. Quin si sanguis iustum naturæ modum transiluisse uideatur, præcipuum est narium uena aperta tantisper euacuare, dum satis sanguinis effusum uideatur: proximum, hieram acutam exhibere: ab hoc utendum est apophlegmatismis: deinde & per nares euacuationes probantur, per ea quidem quæ nares expurgant, cuiusmodi est elaterij succus cum lacte infusus, siue in farinam friatum elaterium, naribus inflatum, & cyclaminis cremor marrubijq;. Hactenus quidem simplicia, composita uero sunt quæ sequuntur.

Hemicrania.

Omnis phlegmone cum febre.

Sanguine redũdante quid expediat.

Ἔῤῥινον, non ad diuturnam modo cephalalgiam, sed ad ophthalmiam etiam, & comitiali oppressos.

MElanthij drachmas octo, salis ammoniaci drachmas quatuor, elaterij drachmas totidem, tritas oleo sicyonio, aut irino, aut cyprino excipe, atque ad cerotæ crassitudinem misce, & prehendito tangitoq; hoc medicamine nares.

Ἔῤῥινον insufflabile.

ACcipe rapi seu tuberis terræ aridæ drachmas octo, nitri rubicundi drach. quatuor: sed si nitri loco elaterium inijcias, multo præstantius erit: naribus flatu per arundinẽ insere. Vtere præterea & epithematis capiti applicatis, & unctionibus in diuturnioribus maxime sequentibus.

Epithema ad cephalalgiam.

ACcipe ungenti irini, peucedani, castorij, singulorũ drachmã unam, baccarum lauri drachmas duas, uirgultorũ rutæ drachmas quatuor, concinna cum cerota rosacea, derasoq; capiti impone uniuersum. Mulier præterea quædam in hemicranicis sequenti usa medicamento, omnium ferè per ora uolitans, probum sibi nomen parauit. Radicem ea cucumeris syluestris uiridem in tenues portiones dissecans, pariter & absinthium in hydrelæo (hoc est oleo diluto) coxit usq; ad liquefactionem atque cerotum, & hydrelæum quidem calidum mediocriter parti affectæ applicuit: cæterum

Historia de quadã muliercula, uno medicamento omnibus succurrẽte.

cæterum radicem & absinthium terens, & mollificata emplastri more im posuit: quo solo medicaminis præsidio, quotquot hemicrania corripiebantur, siue absq; febre siue cum febre, curauit. Quod si aūt exacerbatio adeò magna superuenerit, ut nequeat languens tolerare dolorē, utendū fuerit his quæ solari, lenire, & excernere possunt. Cuius generis fuerit illud:

Vnguentum pro cephalæa.

Accipe succi peucedani drachmas sedecim, succi papaueris, anisi, hyoscyami, croci, myrrhæ, scammoniæ, singulorū drachmas duas, aceto excipe, & redige in trochiscos. Cæterū cum uti uolueris, aceto aut posca perūge crassis humoribus aut flatuosis spiritibus affectos. Et dropace cō similiter unguento, & sinapismo utendum, quicq; è thapsia cōstituitur orbiculo. Atramentum præterea scriptoriū in hac caussa peradmirandū habetur amuletū: quo quidē in hac affectione constitutis utendū, quemadmodum infra de cōpositis dicet. Sed & illud admiratione dignū est medicamentū, illis qui dimidia capitis parte propter crassum & uiscidū humorē dolitant: Euphorbij medimnū unū, & castorij tantundē aquæ inserito, & in aurē affectę partis indito: ad hæc balneū quoq; ingredi præcipito, neq; adeò longa in eo mora facta, sic ipsum sumito, & solito more lauato: eo quippe modo nō semel probatum experientia est. Neq; tamen alienū sit, & in oleum eadem missa auribus instillare: & quæ in ischiadicos scripta sunt, etiam diuturnæ cephalalgiæ & hemicraniæ succurrunt.

Amuletum cephalææ suspiciendum.

Ad Hemicraniam diuturnam.

Svmantur allij drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, adipis ueteris drachmæ duæ, cantharidum totidem, & uesperi emplastri more imposita per noctem sinito, manè uero aperi ac dirumpe uesiculam, & perhumidis medetor. Aliud: Accipe baccarum lauri cortice exutarum drachmas duas, foliorū rutæ tantundem, sinapis drachmam unam, aqua macerās cataplasmatis modo illinito. A frigidis uero caussis, dimidij capitis dolore perturbatis, tam utilissimū est præsidiū, ut sæpenumero semel mo dò inunctū sub balneū, confestim medeatur affectui, ita quidem ut à lauacro integræ sospitati restituat. Fit aūt hoc modo: Accipe olei sabini librā unam, ceræ uncias tres, euphorbij unciā unam, quo dimidiatā frontis partem, secundū tempus uidelicet musculorū, illinito. In quibus uero nō multa frigiditas exuperat, gallæ & crocomagmatis æquales mensuræ partes uino maceratas inunge. Sed quibus calidi uapores, aut gelidi humores capitis dolorem inferūt, caue quicq; medicamentorū ex euphorbio offeras.

Si hemicrania è gelida caussa

Euphorbium nocet calido uapore, uel frigido humore caput dolentib.

Apophlegmatismus cephaleæ.

Svmito sinapis triti ac macerati aceto & melle uncias quatuordecim, herbę pedicularis syluestris drachmas quatuor, pyrethri tantundē, incisa, cribrata, tersa in sole, conchylijs reconde. Quod si ex bilioso humore aut intemperie quadam capitis dolor (quam cephalæam dicunt) diutius perennauerit, ijs quæ mox de cephalalgia præscripsimus, utendum. Si uero dolor ne his quidem peractis cedat, cucurbitulis hirudinibusq; reli-

Si ex bile caput afficitur.

ctis, confecta per arterias egestione, non absurdũ fuerit etiam post aures sectione arteriarum uti. In humidioribus uero, balnea quoq; naturalia, & sua sponte scaturientia, magna utilitate adhibentur.

De agitatione mentis, siue phrenitide. Cap. VI.

VAcillatio mentis (quæ græce φρενῖτις dicitur) est panniculorũ cerebri inflammatio, nunc quidem ipso cerebro pariter inflammato, nunc uero præter naturam caliditatis abscessu, incidens. Trahit autem morbus originem, aut ex sanguinis redundantis copia, aut immodico flauæ bilis humore, aut flaua etiam bile nimiũ assata & torrefacta, iamq; in nigriorem tendens, unde uehementior grauissimaq; dementia oritur. Nonnunquam & per consensum hæc quoq; passio occurrit, cum uidelicet cerebrum syncipiti compatitur, propter disseminatos hinc inde in ipso neruos. Si uero per summos urentissimarũ febrium uigores, non propria cerebri affectione, sed per consensum mentis alienatio accidit, nõ phrenitis, sed delirium modo (quã παραφροσύνην nominant) est. Comitatur autem peculiariter phreneticos magna quidem parte peruigilium: nõnunquam tamen inquietus & turbulentus quidam somnus, ita ut subinde exurgãt, exiliant, & ceu œstro agitati uociferentur: alij quidem ob sanguineũ humorẽ præpollentem, cum risu: alij uero propter flauam bilem cum temeritate & cõfidentia. Quemadmodũ igitur ij qui atra bile uexantur, sic etiam qui mentis uacillatione laborant, cum desipientia & incohibiliter obliuiscuntur nõ solum eorum quæ à seipsis dicuntur, sed etiam perpetrantur, oculosq; sanguinolentos præferũt & lancinant, nunc quidem squallescentes, nunc uero illachrymantes, & inediam patientes. Redditur præterea lingua eorum asperior, & ex naribus sanguinis profluuia oriuntur, & floccos auellunt, & sarmenta stipulasq; legunt, & per omne morbi tempus grauiter febriunt, febre in profunditate maligne latente: pulsus ad hæc paruos & obscuros habent, cum quadam etiam duritie cõiunctos: accedit respiratio magna & rara, cerebro primogenia affectione laborante. Si uero per consensum mentium uacillatio oriatur, respiratio erit inordinata, conuelluntur præcordia, & caloris satis habent. Qui rursus propter cerebrũ apud se non sunt, calores in uultu, sanguinẽ & refertas uenas præferũt. Quod si bili pituitosus humor copuletˀ, ut caussam mixtã id malum, sic et appellationẽ habet cõpositam, uigilem enim somnũ (quod κῶμα Græci dicũt) appellant. In uniuersum quidem, birioso prępollente humore, uigil phrenitis fit: insaniũt enim eiusmodi uigilantes. Pituitoso contrà superante, grauioris somni modo sopiunẽ: ipsumq; hoc malũ antiquiores Galeno medici, uno ore Catochon appellauerunt.

Paraphrosyne

Notæ phrenitidos.

Coma.

Catochos.

Curatio amentiæ phrenitidis ue.

SI per languẽtis uirtutẽ tutum fuerit uenã in cubito incidere, mature & frequenter detrahere expedit. Quod si sic affectus delirãs, manus exhibere detrectet, aut licet eam exerat, periculũ timorq; sit, ne post euacuationẽ sanguinis, lancinata sæpenumero manu, ex eo furenter perturbetur laborans,

laborans, uenã in fronte secantes rectam, semel quod satis est, auferemus, clysteribusq; utemur, & quę ex oleo uel rosaceo cum cremore ptisanæ constant enematis. Peruigilio uero superante, rosaceo aut oxyrhodino etiã caput inungemus. Nõnunq; etiam uigiliã prius aqua calida elicientes, medicamentũ ex papauerũ capitibus compositũ propinabimus, nisi imbecilla corporis uirtus inhibeat. Reliqua uero quæ uigilias abigunt, ex superioribus huc transferenda sunt. Decũbat aũt languẽs in loco tum luce tum temperie mediocriter disposito, & diuersis imaginũ picturis distincto, in quẽ nõ nisi intimi quidã et acceptissimi necessarij ingrediant̃, qui laborantẽ nõ importune interpellent, sed nõnunq; leniter & mansuete consolent̃, nonnunq; uero austeriuscule deterreãt. Præcipuũ aũt alimentũ, mulsum est: mox deinde cremor ptisanę, et ex alica sorbitiones cum suaui aliquo potu, uerbi caussa, ex melle, aut aqua rosacea, aut rhodomalo, aut dulci hydromalo: Nam hydromalũ quod ex Cebyra exiguis uasculis importatur uinosum, uitandũ est, in huiusmodi plus nocumenti quàm uinum efficiens, & maxime in his quæ circa caput, & ante concoctionem. Lotum aqua panem exhibeamus. Intyba item, & lactucas elixas. Quod si immensus infestarit feruor, hæc cruda sunt applicanda, cucumeris medulla, & peponis, & consimilium. Aqua uero gelida sic affectis abstinendum est, potissime si non primigenius affectus, sed per consensum mentium affectionis caussam deprehendamus. Deinde si lotium ipsis, ut solet per dementiam, retineatur, facientes teporem calido hydrelæo, circa pectinem atq; uesicam, deinde & impositione digitorum manus secundum loca prementes, excitemus urinæ profluuium. Calido prętérea oleo reliquam corporis molem decũbentibus ipsis perungemus: & ne sursum uersus agitent̃, pro uirili cauendũ est: si quidẽ opulenti fuerint amẽtes, ministrorũ custodia obseruentur: sin aũt inopes, uinculis constringant̃. Inordinatus quippe motus uirtutẽ debilitat. Alia quoq; ratione exantlati, uinculis pedes ligent̃, & antispasis caussa cõtrectent̃. Si aũt lõgior ac difficilis solutionis fuerit affectio, ab illis quę capiti officiũt summopere abstineant. Applicanda sunt aũt embrochis quæ capiti adhibent̃ diaphoretica, cuius farinæ est succus mentę, aut serpylli, aut nepetæ, aut rutæ. ξηρίοις præterea tunc utendũ: sed post septimanã, si uiscera inflãmata fuerint, ex semine lini, & hordeaca farina, cũ oleo formato cataplasmate, mitigemus. Ad hæc præterea cucurbitulas leues, & sine scarificatione, aut etiã concisa antè scalpello cute ijs ipsis imponamus, & ceruici ac spinæ. Quod si corpus uehementer siccũ & ardens uidebitur, & si adhuc febricitet, balneis quoq; ex aqua potabili & unctione largiori utendũ: & uinũ tenue nullarũ fermè uirium, id quod aqueũ dicũt, ad recuperationẽ uirium exhibendũ est, nihil morantes ex ipso orituram (ut solet) mentis alienationem: aut enim uigore existente omnino non fit, aut iam facta facile desistit, aut procedẽte declinatione ἐώραις, et decenti cõmeatu utendũ est. Cęterũ mẽte captorũ unctiones iterãdę sunt: prohibẽdi item à temulẽtia, ira, ciborũ corruptela, atq; prę alijs omĩbus ęstu solis.

Victus mente captorum.

Ineptæ motiones uires deijciunt.

De phlegmone cerebri. Cap. VII.

Anta sæpenumero inflammatione cerebrum opprimitur, atq; in tumorem etiam adeò attollitur, ut testæ cõmissuræ in capite distendantur dispalenturq́;, qui dolor omnium fermè grauissimus est & diuturnus, quem ingẽs quoddã fastidium comitatur, rubor multus in uultu cum tumore elucet, oculi proterui & exerti reddũtur, caput ipsum deniq; in molem sese attollens intumescit.

Curatio phlegmones cerebri.

VEna sic affectis principio statim incidenda, uasa euacuãda, in naribus & uasis sub lingua positis sanguis exhauriẽdus. Vtere præterea aduersus id genus inflãmationes capitis, embrochis cum cataplasmatis, tum humectandi tum maturandi facultatem habentibus.

De ignitis rubedinibus cum inflammatione (quod Erysipelas dicunt) cerebri. Cap. VIII.

Ignis sacer.

Ritur in cerebro quoq; erysipelas, quẽ nostri ignem sacrum interpretantur: cui malo obnoxius paritur eiusmodi: Afficitur caput uniuersum, uidetur flãma occupare totũ, uultus uero in hac affectione cõstitutis gelidus et subpallidus est, arefit omĩno os.

Curatio erysipelatis cerebri. Ad hunc igitur modum habenti, ante omnia sanguinis detractio, maxime uero de ijs quæ sub lingua sunt uenis, conducit, quoniam malum multo leuius reddit. Quæcunq; præterea frigorificæ facultatis sunt, cumprimis & intrepide exhibere conuenit, & quorũ in alijs pariter ignitis cum inflammatione rubedinibus, non est incõmodus usus.

De ueterno, qui λήθαργος Græcis dicitur. Cap. IX.

Rofundus quoq; & inexpugnabilis sopor, quẽ ueternũ dicũt, eius partis quædam noxa est, in qua ratiocinalis collocatur potentia: eundem quippe quẽ phrenitis locum, cerebrũ inquam, occupat: sed contrariam omnino illa inexcitabilis dormiendi necessitas caussam habet & materiam, pituitam scilicet, humidum & frigidum humorẽ cerebrũ irrigantẽ, & in somnũ cogentẽ. *Lethargi signa.* Comitatur aũt ueternosos lenta quædã & ignaua febricula, non admodum mordax cum delatione in somnũ profunda, quam κατάφοραν Græci uocant. Pulsus porrò illorũ cum magni, tum rari, tum ramosi: respiratio uero nimis angusta et imbecilla: somnolentiq; perpetuò sunt, desidiosi, ignaui, ęgre interrogãtibus respondentes, obliuiosi, dementes, oscitantq; crebro, & aliquandiu ore aperto manent, quasi id claudere obliti. Deijciũt aũt per aluũ plures quidẽ humidiora, quibusdã uero contrario modo uenter arescit. Lotiũ præterea iumentorũ instar meiere cõsueuerũt. Nõnulli porrò tremunt & undiq; sudant. Cæterũ caros ex eadem lethargi materia prouenięs, eo tantũ ab illo *Cari & ueterni discrimen.* dissidet, quod in caro præcedit febris uehemẽtior, in lethargo lenta quædam & ignauior sequitur: quodq; carus alijs aliquot symptomatis superuenit, febriũ puta exacerbationibus plerũq;, & comitialibus, & coarctationibus cerebri, nũc quidẽ fracta caluaria, nũc uero pellicula anteriorẽ cerebri partẽ seruãte. Verũ lethargus peculiarẽ quandã habet constitutionẽ.

Curatio

Curatio lethargi.

PRincipio uiribus ægri permittentibus, uena incidenda eſt:non concedentibus aũt,acrimonia nõ uulgari clyſteribus utemur. Hoc malo correptũ,in ædibus amplis,& mediocrẽ lucis ſplendorẽ obtinentibus,decũbere mandabimus:ad hæc caput ipſius, oleo adiecto interim & caſtorio, embrocha irroremus. Neq; deſunt qui olei loco oxyrhodinũ cum caſtorio uſurpant,roborãtes & calfacientes per hoc caput:reliquã uero uniuerſam corporis molem,& maxime extrema,oleo ueteri illiniẽtes,cum nitro cocto,aut pyrethro,aut pipere,aut grano Gnidio detergunt. Poteſt uero quis & cerota ex illis unà cum caſtorio facta uti. Odoramẽta præterea offeremus,thymũ, aut origanũ,aut pulegium,aceto macerantes. Os porrò ipſum, & partes circa cœlũ,hoc eſt palatũ,illinito, ſinapiq; trito cum exiguo mellis,tentatum,glomeratã digitis eijcito pituitã. Quod ſi aſſumpſerint,& apophlegmatiſmo utitor,oxymelite cum hyſſopo, pulegio aut origano,aut ipſo etiã ſinapi. Propinabis deinceps nõnihil eorũ quę ocyſſime penetrãt,præſertim dioſpolitici quantũ capit coclearĩũ unum,cum poſca. Porrò in diuturnis tremoribus exhibendũ eſt caſtoriũ ſcrupulorũ duorũ aut triũ pondere. Vbi uero humorũ extiterit nimietas, neq; quicq; aliud prohibet,ſcammoniã unius ſcrupuli põdere caſtorio applicabimus. Perſeuerante uero etiamdũ affectione,ſalibus,milijs,& cõſimilibus lineo ſacculo inditis,deraſum caput calido fomento fouere expedit. Ad hoc et ſinapiſmis ſecundũ caput & ſternutamentis utendũ:deinde cucurbitulæ ceruici ſunt admouẽdę,aliquãdo leues cum multa flãma, quãdoq; uero inciſa ſcalpello cute. Naturaliũ interim excretionũ nunq; obliuiſci cõuenit, cum earũ quæ per ſanguinẽ,tum quę ciendo lotiũ fiunt. Irrigato aũt pectinem oleo rutaceo,aut Sicyonio,cum exiguo caſtorio. Crebrius uero & accuratius memoriæ ſuggerẽda eſt potio,calidę aquę cõfundentes quippiã ſuauium potionũ, præcipue ex melle bombiliorũ. Et ſicubi in medio quoq; quædã extiterit phlegmone, & huic ſanè embrochis & cataplaſmatis medendũ. Cæterũ in hoc etiã naribus ſinapi aceto liquefactũ, aut caſtorium combuſtũ,admoueto. Ptiſanę pręterea cremore,aut bromi aut alicæ,cum aceto mulſo,aut ſale aut pulegio alantur,nõnunq; quidẽ quotidie,interdũ uero alternis diebus: ſed poſt alimentũ puincendi ſunt,ſiue partes extremæ quamplurimũ percellendæ:pungenda item crura, pili nõnunq; euellendi,uiolentius excitãdi gratia. Atqui rubores fœmorũ, crurũ, brachiorum,ſæpenumero præſidio ſunt. Declinante uero iam affectione,alterna ſubleuatione reclinationeq; utendũ,atq; in balneũ ducẽdi,& refectrix deniq; educatio cõuenienter aſſumenda eſt.

Excrementorũ ſemper habenda eſt ratio

De catocho & peruigili comate.

IAmpridem ſanè in capite de phrenitide huius morbi rationẽ perſtrinximus. Cæterũ notas quidem in uniuerſum dicendo habet cum phrenitide ac lethargo aliquo modo communes, ſed ex ea quæ præpollet materia uariantes. Priuatim uero has notas catochon habet: Corripitur laborans repẽte ſupinus,expanſus,et aliquãdo quidẽ ſubtumidũ et mediocri-

ter pallidum habet uultum, lethargicis persimilem: quandoq; uero & rubor in ipsorum uultu efflorescit, tunc sanè sursum uersus palpebra ipsorũ cõuelli uidetur, & extare ita, ut nequeant conuenire oculi: neutiq; uero uidetur respirans, sed tanquã extinctus iacet, porro paruum atq; obscurum retinet arteriarũ pulsum, & uehementer densum: urinæ quoq; & aluus cohibentur, uel exigue feruntur. Alij quidem mediocriter habentes, liquore quopiã infuso absorbent: alij uero malo succũbentes, reijciunt per nares. Eos igitur qui pituita superante bilem coaugmentãt, à lethargicis separamus, quod neq; intumescunt, neq; liuido corpore, quemadmodũ lethargici, sunt, nisi parumper: sudant item modice. Molestiores uero longe deprehendunẽ, quos uigilia multa infestat, & lotia nõ procedunt, & suspiriũ interruptũ intendiẽ, atq; sudor erumpit: quibusdam potus in nares ebullit. Quod si mulier eo malo correpta deprehendiẽ, discerneẽ ab obnoxia uterina suffocatione, q̃d secundũ naturã uidetur iacere, ac ea quæ dicunẽ percipere, & nũc exurgere, nunc denuo recũbere. Ad hæc alium quoq; ac diuersum catochon à uigili sopore ac comate tradunt, nõ compositã, sed simplicem quandã caussam habentẽ, frigidiorẽ quippe & aridiorem materiã, quæ oppleto & obturato posteriore cerebri sinu, affectionẽ hanc efficit, in qua subito deprehensus obrutusq; laborãs protinus in eadẽ forma permanet, in qua correptus est: uerbi caussa, stans, aut sedens, aut cõniuentibus ac clausis oculis, aut respiciens: quapropter uetustiores Græcorũ Medici,

Catochos unde nomen habeat

ἀπὸ τοῦ κατέχεσθαι, (q̊d est detineri & occupari) catochon, & in eo malo cõstitutos κατεχομένους nuncupauerũt. Recentiores uero fœminino genere, sed nõ dissimili significato, κατοχὴν, & κατάληψιν, quasi detentionem & deprehensionem dicat aliquis, nominauerũt. Curatio cuius persimilis quidem prædictis est, sed symptωmatũ differentijs ab ijsdem dirimiẽ ac discrepat.

Catoche & Catalepsis.

Curatio catochi.

IN præsenti igitur malo phlebotomiam, quod est uenæ sectionem aggredi inprimis expedit, potissimũ in quibus facies rubicundior existit, uirtute corporis permittente: proinde clysteribus utendũ, nunc quidem pituitam, modum naturæ excedentem suscitantibus, nunc uero bilem redundantẽ placantibus. Pari modo aliorũ quoq; præsidiorũ ratione utendum, eodemq; pacto nutrire cõuenit: aliquãdo quidẽ quotidie, aliquando uero alternis diebus. Quandoq; uero ualde periculosus est affectus, si modò per aliquod cibi aut potus delictũ fiat, in quibus uomitus quamprimũ uel ui quapiã prouocandus est, & circa confidentiam, quã systolen dicũt, obseruandũ: aluus quoq; excitanda: uiscera item embrocha cymini aut rutæ irroranda. Cæterum qui ob temulentiam ea affectione corripiũtur, ijs simulatq; uinolentia discussa fuerit, humidiori alimento medendum est, cuius generis ptisanæ succus censetur: ad hæc caput quoq; ipsum mutuis illinitionibus humectandum: si quidem æstas fuerit, frigorificis: sin uero hyems, tepidis. Atqui si crapula minime soluatur, neq; ad sobrietatem reuertantur, his tanquam deploratis manum medicus non adhibeat.

Si Catochus ex temulentia.

De me-

De memoriæ iactura,& ratiocinationis labe,& Caro,quod est sopore: & Morosi,hoc est fatuitate. Cap. XI.

Et quandoq; memoriæ labes iacturaq́; per se:cōnectitur illi nō= nunq̃ etiam quædam ratiocinationis & mentis labecula. Dico aūt ratiocinationis & mentis,eam intelligens hominis partem, in qua uis ratiocinandi (quam λογιστικὴν dicūt) consistit. Labes aūt ipsa, primo per se solaq; contingit: Deinde comitem habet memoriæ iacturā,appellaturq; id malum μνήμης ἀπόλεια, quod est memoriæ interitus. Verūutraq;, mentis scilicet & memoriæ, parte male affecta, Morosis,id est fatuitas, est. Sortiūtur uero hæc omnia capitis incōmoda ex malo temperamento illic hęrente,caussas. Quod si udum modò fuerit,tum mentis, tum memoriæ afflictionē,& hebetudines,torporesq;(quas νωθρότητας Græci dicunt) & grauiores somni impetus atq; accessus,(quas καταφορὰς ijdem appellitant) & alios deniq; prolixos somnos inducit. At si humori frigus quoq; accesserit, non tam caros,id est sopores,q̃ lethargū, hoc est ueternum. Non dissimili etiam modo cum sola affuerit ariditas, uigilias tantū: si uero ariditati accesserit feruor,deliria & phrenitides conciliat. Cæterū mala hæc tēperamenta nunc quidē in humoribus,nunc uero in cerebri cauernis,aut finitimis uasibus,aut in cōuellente humiditate,aut in ipsius cerebri corpore, aut temporū deniq; musculis quippiā horū patientibus,cōsistit. Si quādo uero humores inter sese cōmiscentur,eiusmodi quoq; affectionem afferūt: sed simplex ne an cōmixtum efficiens temperamentū sit, ex eorū quæ egerūtur specie facile deprehendes. Cæterū memoriæ & ratiocinationis iacturā frigoris esse prolem non ignoramus. Si insuper cum humiditate & ariditate hoc contigerit,id quidē tum ex egestionibus, tum ex laborantis habitu,tum tēperamento,tum uictus ratione,tempore item ac regione deniq; liquidò datur cognoscere.

Μνήμης ἀπώλεια.

Μώρωσις.

Curatio.

Si gelida quæpiam fuerit intēperies, calfacienda est contrarijs medelis cōtinuo: sed si humiditas accesserit,etiam siccāda: si cōtrà ariditas con= iuncta sit,humectare pariter & calfacere cōuenit. Eodem præterea modo ubi calida distemperatura affuerit,refrigerandū: si uero & ariditas accesserit,humectandum: sin aūt frigiditati humor accesserit, tam refrigerare, quàm arefacere conducit. In quibus uero sanguinē plus iusto abundare cōperies,uenam incidere,uel clysteribus acribus uti, deinde hierā propinare,tum apophlegmatismos usurpare,oportet. Circūlinitiones porrò capitis,oleo,calorificis & siccantibus rebus adiectis, exhibeto: rosis inquam, myrrha,lentisco,& huius farinę cæteris. Ad hęc uniuerso etiā corpori accurate prouideto. Quod si insuper ex feruore et labore id mali scaturit,embrocha ex aceto rosaceo,caput de more perfundito. Et reliqua uiuendi ratio infrigidandi humectandiq; naturam habeat, & in alijs quū esculentis tum poculentis eadem uis contineat. Quinetiā si Carus, Morosi aut obliuioni superuenerit,tunc quoq; prospiciendum, quemadmodū paulò ante de lethargicis tradidimus, ubi eorū etiam discrimen ob oculos posuimus.

Cōtraria contrariorū sunt medicamenta.

De uertiginosis, quos Græci σκοτωματικὸς dicunt. Cap. XII.

It affectio uertiginosa magna ex parte, cum cerebrũ gelidi glutinosiq; humores occupauerũt: quapropter ea correpti, quantumuis leui de caussa facile concidunt, ut si quando uiderint extrinsecus circumagi aliqua, uerbi gratia rotas, uortices, turbines'ue: uel si ipsi quoq; circũagantur: interdum uero quum capite feruent, cõmotis in eo humoribus, aut etiam spiritu, seu flatibus. Nõnunquã uero coarctatis in angustum anterioribus cerebri cauernulis, secundũ foramina cranij rupti, ex quibus sanè uehementissimi dolores oriũtur. Præcedit aũt in primigenia affectione capitis dolor uiolentus, & caros, sonores & sibila auriũ. Læduntur etiam nõnulli odoratu: nec desunt quorũ offendit gustus: quosdã uero per cõsensum ostij uẽtriculi sequitur cardiogmus: comitantur etiam nõ raro nauseæ. Curatio.

VErtiginosi qui sunt in augmento affectionis cõstituti, concinnis odoramentis, frictionibus, ac consimilibus excitandi sunt. In relaxatione uero, ad refutandã affectionẽ sanguis ante omnia detrahẽdus, deinde purgandũ hiera picra. Affectione aũt in statu existente, clystere acriori utendum, centaurij aut colocynthidos, id est cucurbitulæ, decocto. Præmissis hisce uniuersi corporis euacuationibus, capiti topica, hoc est localia remedia sunt adhibenda, puta cucurbitulæ circa ceruicem scarificatã: post hæc apophlegmatismis & sternutationibus utendũ. Quos uero calor capitis et auriũ tinnitus molestat, ueluti quũ uapores calidi per arterias ascendũt, etiam arteriarũ post aures incisio adhibenda est, ut de Chirurgicis dicet.

De morbo comitiali. Cap. XIII.

Omitialis, quã ἐπιληψίαν Græci uocant, cum totius corporis conuulsio sit, non sine nocumento principum effectuum, quandoq; in ipso quidem cerebro consistentem habet caussam: nõnunq; uero in cerebri cauernis omnibus. Morbi autẽ huius caussa est, sæpe quidem numero pituitosus, sæpius item melancholicus humor. Cæterum nõ primigenio semper affectu, sed & per consensum, quã συμπάθειαν Græci uocãt, puta ostiũ uentriculi, quẽ stomachũ dicimus, accidit, quẽadmodũ in Colicis, ceu in illorũ sermone explicabimus. Nõnunq; certe ex suppeditatione aliarũ corporis partium, aura quadã frigida ad cerebrũ ueniente: interdum quippe à cruribus seu brachijs: interdum uero ab ipsius manus digitulis. Visa est nõnunq; & à locellis in quadam muliercula, eo puta tempore, quo uterũ gerebat, prouenisse: cæterum ei à partu illico ualedixit. Accidit porrò huiusmodi affectus præcipue pueris, & longe frequẽtius recẽter in lucẽ editis: post hos adolescentibus, & adultis qui sunt in ætatis flore: minime uero senibus & decrepitis. Præcedit insuper epilepticos quũ corporis tum animæ seditio quædã inuoluntaria, & mœstitia, & eorũ quę perceperũt obliuio, & insomniorũ uisiones turbulentę, dolor capitis, et cõtinua eiusdẽ saburratio, subiracundia maxime: pallor item faciei, & linguæ inordinatus motus: nec desunt qui eam mordẽt. Quibusdã uero

Caussa comitialis.

Historia.

Comitialis quos infestat potissimum.

uero à ſtomacho,& tremor oris ſtomachi pręcedit,& turbatio,& eroſio: & in ieiunijs, aut diutina abſtinentia ingruit: ſed imminente iam ſymptomate ſubito concidunt,conuellunt̃,anxietate quadam graui tantũ nõ exanimantur,& uociferantur interdum. Præcipuũ uero ac maximũ eius mali inditium eſt, oris ſpuma, quũ cætera cõmunia quodãmodo ſint & in alijs morbis. Quibuſdã uero ex illis nolentibus uolentibus cum lotiũ tum oletulum egeritur. Neq; deſunt quibus genitale ſemen effundit̃. In quibuſdã itaq; grauiſſima exiſtente affectione,protinus interficit cõtinuitate exacerbationũ,& ſymptomatis uehementia. Cæterũ magna ex parte is morbus longus eſt,ita ut ſi non in pubertate,aut mulierũ expurgationum, aut concubitus tẽpore ceſſauerit, aut ſi poſt hoc tẽpus permanſerit,plerunq; uſq; ad mortis diem comitatur, niſi peraccõmoda remedia ſuſtulerint. Arguit aũt comitiali correptos,ex aſphalto,aut gagate lapide,aut cornu caprino ſuffitus:comeſtum item iecur hircinum, aut odor cocti iocinoris.

Curatio morbi comitialis.

QVod ſi comitiali correptus fuerit etiamdum infans, nullo planè medicamine ſtudebimus neq; ſuccurrere neq; ſatagare:ętatis nanq; mutatione in biliosius & aridius,& dietę in tẽperantius ac frugalius,ſua ſponte plerunq; iſthæc affectio ceſſat. Oportet aũt circa infantes & lactentes pręcipue uictus rationẽ obſeruare. Porrò qui poſt primã pueritię ætatem incidunt in epilepſiam, eorũ conuulſas corporis partes irrigare,cõtinere, & in ordinem quendam redigere oportebit, deinde aperto ori,digitũ aut pennam oleo irino perunctam admouere,ad extrahendam pituitam. Ad hæc odoramẽtis ſenſus excitãdus eſt:uerbi cauſſa, peucedano, cyrenaico ſucco,aſphalto,pice cedrina. Poſt acceſſiones uero (niſi quid prohibeat) ſanguis è cubito mittendus eſt. Acceſſione uero nihil remittente,extremis corporis partibus ſinapiſmũ adhibe,cucurbitulamq; præcordijs applica. Quod ſi hæc omnia nullæ ſequantur feriæ neq; induciæ,exigua ſpes deinceps habenda eſt. Confidenter autem medicus caſtorium ori laborantis infundat,& liquorem cyrenaicum,cum melle & aceto:per ſedem immittito decoctum centaurij uel colocynthidos. Exurgentes uero à comitiali paroxyſmo,poſt refocillationẽ purgatione hieræ euacuari debent,quę utiq; recentis et acutæ comitialis præſens medela eſt:deinceps uero quæcunq; ad arcendum & deſtruendum diutinũ morbũ faciunt,exhibeamus. Affecti uero potatione aquæ quamdiutiſſime continendi ſunt. Exorſi curationem à ſectione uenarum, ſi nihil aliud dehortetur: deinde relictis quatuor aut quinque diebus,reficiendum eſt corpuſculum,ac tum deniq; medicamento purgante euacuandũ, maxime autem ueratro nigro, aut colocynthide: ſin uero minus,ſcãmonia. Conuenit aũt ueratrũ abſq; medulla inciſum et maceratũ inſpargere mulſi cyathis quinq; aut ſex, uel melle decocto reficere cum exiguo pipere,colocynthida uero ſemine eius abiecto, medulla aũt ſeruata, paſſo implere decet,& ſinere ſolidã noctẽ, matutino uero paſſum miſcentẽ in potu præbere, aut candidi ueratri medicamentũ

Epileptici uino abſtineant.

purgans usurpandum. Est aũt id eiusmodi: Baccarũ lauri purgatarũ, piperis albi, alypiadis, ueratri albi, uniuscuiusq; drachmas octo, hęc quidem exhibebis in una dosi cum dulcore qui est in colocynthide, pulchre quidem purgat per uomitũ. Vbi uero quantum res postulat expurgatũ est, lauandi sunt: tertio uero die cucurbitulę præcordijs & scapulis, cõcisa scalpello cute, sunt imponendæ. Post hæc supersedentes aliquot dies, & corpusculum refocillantes, hiera quæ è colocynthide conficitur, cõmouendi sunt. Quibus peractis, deinde sanguis per cucurbitulas è capite & ceruice detrahendus est. Sequentibus uero diebus, laboranti panis in mulso decoctus, cataplasmatis instar applicandus, mollificatus & contritus amygdalis amaris, aut serpyllo, aut menta, siue nepeta, ruthá ue. Cæterum id per dies tres agendum. Postea aridum quidem caput peucedani cremore cum aceto mixto, in quo spondylium sit elixum, perungito: rursus tum spacio interposito & corpore refecto, ministra quod è colocynthide constat antidoti obulos nouem in aqua mulsa, & interpollatis diebus iterum exhibe antidoti obulos tres, mox inde sternutamentis utere. Post uero quinque aut decem dies, castoreum in mulso propina. Quiete tum denuo intercalata, lauabis clystere qui centaurio & colocynthide constat: rursum deinde hieram suppedita, & apophlegmatismis deinceps utere, & purgantibus nares. Ad hæc sinapismo capitis & drimyphagijs, hoc est cibis acrioribus, ciendę uomitioni natis, tempestiue & in loco utendũ. Confert illis quoq; oxymel scylliticum quotidie epotum: atq; mel in quo scylla sit liquefacta, mensura cochlearij. Victus porrò ratio illis expedit quæ incidendi extenuandiq; facultatem habet: Proinde & capparis assidue commansa, & salsamentum, conducunt. Abstineant uero à carnibus, leguminibus, & uino immodico. A libidine item immoderata, balneisq;, & sinapi, potatione confestim à balneo, potissimum meri. Vtantur uero exercitationibus fricationibusq;: post omnium partium corporis frictionem, caput quoq; confricandum est.

Drimyphagiæ

De malis à stomacho prouenientibus.

QVod si præcipuus in stomacho sit dolor, ægrotum restituendæ digestioni intentum esse oportet, circiter tertiam horam panem accurate præparatum assumere, ex uino diluto modice astringente, & albo. Exhibebimus uero ijs medicamentum ex aloë, bis aut ter quolibet anno. Noui quandoq; puerum (inquit Galenus) nunquam sanè comitiali morbo correptum, quandiu radicem glycysidis, quam pœoniam nuncupant, magnam & recẽtem suspensam collo ferret. Præterea & agarico, eo morbo oppressis, succurrũt. Seseliq; ac spondylij tum semen tum etiam radix. Necnõ & aristolochia rotũda cum aqua sumpta. Opitulatur aũt magnifice ijs scarificatio crurũ sine intermissione iugiter facta.

Radix pæonia alligata collo comitialẽ arcet

De comitialibus ab aliqua corporis particula prouenientibus.

IMminente iam symptomate, quum laborat aliqua particula, siue pes uel manus sit, oportet laqueo brachiũ aut tibiã fortiter ligare. Sed in quietis & re-

& relaxationis tempore remedia adhibere, adurentiũ quippiam medicamentorum (quæ καυστικὰ dicuntur) affectæ parti admouentes, cuius farinæ lepidium eſt, aut quod ex cantharidibus conſarcinatur, & id genus conſimilia. Iulianium porrò oxymel in ea affectione conſtitutis præſentiſſimam opem adferre conſueuit, particulatim cõmouens materiã. Poſt omnia aũt quæ recenſuimus, ferina quoq; & naturalia ſponteq; ſua emergentia lauacra locũ habent. In uniuerſum uero uitæ ſuæ tempus, caueant ſummopere à cruditate, neq; cibum unquam ante digeſtionem capiant, craſſi item humoris edulia, diutinam cibi intermiſſionẽ, cõmotionem turbulentam, multam uinoſitatẽ, & potionẽ (ut diximus) confeſtim à balneo, præcipue merum, uina perantiqua & craſſa, acria odoramenta, & quæcunq; deniq; caput lædũt & infarciũt, uitent cane peius & angue. Fixis prҽterea oculis ex alto nunquam proſpiciant, diuturnam in balneo moram manibus pedibusq; fugiant, & capitis tandem exæſtuationem.

Oxymel Iulianium.

Quæ uitanda epilepticis.

De melancholia, mania, inſania'ue, & entheſiaſticis, quod eſt, quaſi numine, non ſecus quàm uates afflatis. Cap. XIIII.

MElancholia, id eſt atræ bilis agitatio, alienationis quædã mentis ſpecies eſt ſine febre, quæ occupante cerebrum intellectus ſedem melancholico humore, magna ſemper ex parte prouenit, nonnunq; ipſomet affecto cerebro, interdum uero uniuerſo corpori affecto cõſentiente. Sed et tertia quedã melancholiҽ ſpecies eſt, quã flatuoſam & turgidã hypochondriacamq; nominant, in phlegmone præcordiorum circa partes ad ſtomachũ attinentes conſiſtens, quæ nunc quidem auras quaſpiã uitioſas, nunc uero eſſentiæ humoris partem ad caput ſurſum mittunt. Cæterum eædem communesq; pariter omnium ſunt notæ, metus, mœſtitia profunda, hominũ odium & auerſio. Sunt qui ſeſe animantia quidem aloga, id eſt bruta & rationis exortia eſſe autument, & æmulantur uoces eorum: alij uero uaſa teſtacea, & omnes ſtrepitus, ne muſcas etiam præteruolitantes dicam, expaueſcere & horrere conſueuerunt: alij mortis deſiderio tenentur: quidam contrà mortis metu atque fuga torquentẽ. In aliquibus riſum perpetuũ, & in alijs luctum cernere eſt. Sæpius uſu uenit, ut nonnulli in ea affectione conſtituti, incitari maiore quodã numine uideantur. Vaticinantur interdum futura, haud aliter quàm diuinaculi et numine afflati, quos ἐνθεαστικοὺς Grҽci priuatim, quaſi deo plenos appellitant. Peculiares nunc melancholiæ notas aſſignabimus.

Tres melancholiæ ſpecies.

Signa affectionis huius communia.

Signa melancholiæ priuata & peculiaria.

SEd priuatim ea quoq;, eorum qui per conſenſum totius corporis melancholici ſunt, argumenta cenſentur: Gracilitas corporis, nigredo, denſitas, & nihil aliud eſſe q̃ melancholicum, ſiue natura, ſiue ex aduentitio fuerit, puta propter quaſdã ſolicitudines, uel uigilias, uel uitioſi ſucci eduliorũ aſſumptionẽ, uel hæmorrhoidũ, uel muliebriũ deniq; menſiũ retentionẽ. Sed qui in eam affectionẽ prҽcordiorũ uitio incidunt, eos ſanè cruditates, acidæ ructationes, feruor, hypochondrij ponderoſitas, arguũt: hypochon

drium quoq; cõuellit, & nõnunq; phlegmone incendit, idq; potissimũ circa mali exordiũ. Deinde ubi in maius malũ accreuerit, atræ bilis comitant symptωmata, quæ utiq; cõcoctionibus, aut separationibus, aut flatibus multis, aut uomitionibus, aut ructibus leuant. Nullo uero horũ aut paucissimis ex illis usu uenientibus, melancholica quę apparent signa, cerebrum per se atrę bilis humore affici insinuãt. Si quando uero præassata plus æquo flaua bile, in atram facta iam fuerit permutatio, μανίαν inferre assolet, in qua ferocius q̃ in melancholia desipiũt, adeò ut si qui incautius circa eos uersentur, maletractentur, & uapulent.

Curatio melancholiæ.

QVi igit primigenio cerebri affectu melancholici sunt, eos lauacris cõtinuis, uictuq; boni succi & humectante, opportuna animi uoluptate medetor, citra alterius præsidij ullius opem, quum nondũ diuturnitate humor molestans euacuationi resistit. Sæpe uehementiora, magisq; diuersa adhibere oportet. Purgandi itaq; sunt principio epithymo, aut aloë. Horũ quippe si uel exiguũ unaquaq; die sumatur, plurimũ adiuuat, clementerq; aluũ subducit. Postq; purgauit igit laborans, absinthiũ prębeto, nũc herbã macerans in aqua, & elixans mensura duorũ cyathorũ, nunc uero cremorẽ dimidiati oboli pondere liquefaciens aqua. Acetum præterea q̃ acertimũ iamiã dormituri sorbeãt, ex quo obsonia manducent. Satius uero fuerit aceto scyllam permiscere & poliũ & aristolochiã in principio morbi. In uigore summo à sanguinis detractione auspicandũ. A uenæ uero incisione, quę per inferna fit purgatio, ex sicyonia scilicet aut helleboro nigro cõcinnata, expedit. Ora præterea hemorrhoidũ aperire, et muliebres expurgationes ciere, si propter harum retentionem affectio conflata fuerit. Probantur & ea quæ cum lotium tum sudores proritant. At si è præcordiorũ malitia hęc passio cõstiterit, fouenda eadem ipsa tum rutæ, tum anethi iure et absinthij, pulegij, seminis uiticis, & baccarũ lauri: nam hæc nõ tam laborẽ solantur, quàm flatus quoq; cõminuũt. Coquant aũt in oleo, & cataplasmatis modo imponantur: sed horum cataplasmata, ea quæ ad flatus spectant, selinũ aut anisum aut cyminum habeant: neq; bonitatis honore his cedunt, cyperus, iris, libanotis, si cataplasmatis injciant. Vbi uero detraxeris, aliud aliquod uelamen applica, lanam latiorẽ. Cucurbitulis porrò oportet, ad discutiendos spiritus, leuibus uti. Aduersus uero dolores & inflammationes, cutem scarificato: Si cum medicina, noli sinapis obliuisci. Vtere adhæc acribus, incidendi facultate præditis, dropace, dorsotenus inter scapulas et uentrẽ. Sed in his quæ diu durauerũt, præsentissimũ præsidiũ, & quæ ueratro per uomitiones fit purgatio. Victus insuper cunctis boni succi conuenit, & modice humectans, uitantibus ipsis carnes bubulas, atque ceruinas, lentes & brassicas, cochleas, uinaq; crassa & nigra, & quęcunq; atram bilem pariut.

Vt scalpello, ita & medicamentis cutis inciditur.

Curatio maniæ siue furoris.

MAnia quoq; laborantibus haud aliter ferè quàm melancholicis succurrimus. Priuatim uero horũ capiti rosaceum & acetum rosaceum adhibeantur, & picræ antidoto, incisa prius uena, purgent. Vtendũ præterea

hirudinibus circa caput. Potiſſimũ aũt adiuuat erratici fœniculi radix: ſemen item ex aqua epotũ: & bryoniæ radicis drachma una, cũ aqua quotidie ſumpta. Quod ſi medicamenta purgandi uim habentia tantopere horreant, ut nequeant ad ſumendũ induci mentis inopes, miſcenda ſunt ea latenter ac clanculũ, partim ſanè ferculis ipſorum, uerbi cauſſa bucellijs, aut caricis, aut palmulis, phœnicibus'ue, partim etiã poculentis. Ante omnia uero uel nodis etiã ac uinculis quibuſdã in culcitra uincendi ſunt maniaci, ne male aut ſemetipſos, aut familiares ſeſe obſeruãtes, afficiãt: aut moueantur hincinde in lecticulo in penetralibus, gyrgatho (hoc eſt lecto in quo mente capti ac dæmoniaci uincti iactant ſeſe) ex alto ſeorſim ſuſpenſo.

De Phaunorum, incuborumq; ludibrijs & oppreſſionibus, quod genus morbi Græci ἐφιάλτην & ὑποβολὴν nuncupant. Cap. XV.

EPhialten, quẽ noſtri incubonẽ dicũt, alij quidem ab huius nominis uiro nomen duxiſſe autumãt, aut à phantaſia qua patientes afficiunt, imaginatur etenim in eo malo cõſtitutus, aggredi ſeſe ab aliquo, quoniam ἐφάλλεσθαι inſilire alteri eſt, irruere atque inuadere. Themiſon uero in decimo epiſtolarum uolumine, à ſuffocando πνιγαλίωνα, pari ratione, quod ægrotantes præfocet, appellauit. Themiſon. Cæterum potiſſime crapula & iugi ſtomachi cruditate uexatos afficit. Comitatur iſta affectione poſſeſſos, corporis tardiſſimus motus, atque torpor, & per ſomnium maxime preſſura, torpidaq; ſenſatio, ac præfocationis in mente obuerſatio, et ueluti ingruẽtis alicuius occupatio ſiue deprehenſio, quã mali ſpeciẽ κατάληψιν Græci nominãt. Κατάληψις. Accedit his nõ tam uociferationis quàm uocis etiã irritus conatus, aut quũ in uerba erumpunt, inarticulatus & cõfuſus ſermo. Quidã ita inanibus afficiuntur uiſis, ut eos qui in ſe irruerũt, oculis haurire et auribus accipere credant, & ab eis uſum turpiſſimæ libidinis exigere: mox uero ſi digitis apprehendere nixi fuerint, in pedes illico ſeſe cõijcere exiſtiment. Non negligenda igitur ſunt remedia malo incipiente. Perſeuerãs nanq; multo tempore, iugiterq; per quietem noctu incidens atq; perturbans, grauius aliquod denunciat malũ: uerbi cauſſa, morbum Attonitũ, (quã ἀποπληξίαν Græci nominant) furorẽ quam maniam dicunt, & morbũ comitialem, quando uidelicet primũ in caput huius morbi uiolentia, cauſſaq; ferri cœperit. Quæcunq; enim Epileptici Epileptici. interdiu & uigilia, eadem noctu & per quietẽ Ephialtici patiunĩ. Ephialtici. Expedit igitur ſecta uena, purgationibus uniuerſum laborantis corpus euacuare. In primis aũt & egregie præter cætera in hoc malo conſtitutis ſubuenit ater helleborus drachmę unius pondere. Si quando ſcammoniæ admiſcueris obulos treis, atq; bene fragrantiũ odoramentorũ aliquid, aniſum nempe, daucum, petroſelinum. Quę ex ſicyonia exiſtit hiera, efficacius & magnificentius ſuccurrit. Refertur aũt hoc quicquid eſt medicamentũ ad Ruphum. Victus ſic affectorũ ratio tenuis eſto, & quæ flatus cõciliant cauenda ſunt. Præſidio item haud mediocri fuerit iſta paſſione poſſeſſis ſemen pæoniæ, præſtat aũt quindecim nigra grana in farinã trita cum aqua iugiter potui dare.

De Lycaone & Lycano Lycanthropo'ue. Cap. XVI.

Vi lycanthropia, id est hominis in lupũ, quem Græci λύκον nominant, conuersione correpti sunt, per noctem domo egressi lupos per omnia imitantur, et quoad illucescat, circa defunctorum monumenta plerunq; errant. Notis uero sequentibus eo *Signa Lycanthropiæ.* morbo oppressum deprehendes: Perpallidi sunt, cernunt imbecilliter, & obtuse, oculos habent aridos, & linguam aridissimã, neq; saliuã expuunt. Sed miris modis siti excruciant. Tibiarũ exulcerationes sæpenumero habent, id quo crebrę per noctem eius partis attritioni & offensioni acceptũ referendũ est. Hactenus huius uitij indicia. Neq; tamen interim quenq; fugiat, lycanthropiam melancholiæ quandam esse speciem. Cui certe pro *Curatio.* opportunitate & occasione notarũ medendum est, incisione uenarũ, sanguinis euacuatione ad animi deliquium usq;, educatione laborantis, boni succi alimentis. Vtendum præterea lauacris dulcibus: deinde sero lactis per triduũ, & purgatione hieræ ė colocynthide consarcinatæ, idq; bis aut etiam ter. A purgationibus uero, ea quæ ex serpentibus, uiperisq; constituitur (unde appellationem habet) theriaca: neq; alijs interim quæ in melancholiæ agitatione enumerata sunt, omissis. Superueniente uero atque illabante iam malo, somnificis circa synciput utitor. Opio uero & alijs in somnum uertentibus nares obliniantur.

De ijs qui amore insaniunt. Cap. XVII.

Vum amores solicitudinibus quibusdam constent, neutiq; me absurdum facturũ putaui, si eos cerebri affectionibus adnecterem. Cæterum solicitudo, curá ue, animæ quædam est affectio, in motu uehementi & laborioso constituta ratiocinatione. Comites autem huius affectionis habentur oculi cõcaui, lachrymas nullas effundunt, sed uoluptate quasi perpetua perfusi apparent: agitantur & subsiliunt identidem palpebræ. Et alijs corporis partibus nulla calamitate affectis, & consistentibus, soli illi amoribus cõcidunt. Pulsus uero proprius nullus est, quemadmodũ autumauerunt quidam Medici, sed qualis est eorum qui solicitudinibus multis sunt impliciti. Cæterum quum iam recordantur rei amatæ, siue auribus hauriant, uel oculis usurpent, præcipue subito & ex improuiso tum accidit, ut pulsus anima tumultuante commutetur, neq; æquabilitatem, neq; naturę ordinem incolumem seruet. Illos igitur mœstos & peruigiles,, quũ quidam non satis pernossent Medici, tum quiete, tum tenui quoq; uictus ratione colliquefaciebant. Ex quibus cordatiores, deprehenso amante, in lauacra, et comessatum, & gestationes, et spectacula, & cantiones auscultationes'ue animũ atq; cogitationem abducunt. Quibusdã uero terrorem incutere conuenit. Illi uero usq; dicto inobedientes, amoriq; uacantes, malum habent quo non facile destituuntur. Oportet igitur ad subueniendum illis contentiones proponere quasdam eius generis quod prosequutus est antea quisq;, prorsusq; in alias solicitudines hominis uertere mentem.

De mor

De morbo Attonito, quam ἀποπληξίαν Græci: & diminuta apoplexia, quam ἡμιπληξίαν: & resolutione, quam Paralysin eadem gens appellat. Cap. XVIII.

Qvando cõmunis omnium neruorum origo atq; principiũ afficitur ac lęditur, atq; inde ex eo uniuersæ corporis partes sensu simul & motu spoliantur, morbus emergit, quem nostri nunc Attonitum, nunc Syderationem, Græci ἀποπληξίαν nominant, qui sanè omnibus principalibus actionibus noxã inferre cõsueuit. Quod si in altera hominis parte, puta dextra uel sinistra obstructio fiat, hemiplagiam, quod est dimidiatã apoplexiam, atq; Paralysim, hoc est resolutionem nuncupant. Quod si etiam in alterius partis aliquam particulam, ceu brachium aut pedem eadem ingruat uiolentia, eius tantũmodo partis affectio dicetur. Crus itaq; hominis Hippocrates aliquãdo apoplecton, pro eo quod erat resolutũ, perhibuit. Quocirca seruatur in Attonitis, siue mauis apoplecticis, exigua quædam respiratio, quæ siquidem plurimum naturalem actionem ordinemq; egreditur, summam adducet affectionem. Si uero paululum admodum impedimenti est, exiguam noxam inferet. Sanè omnium pessima spiratio censenda est, quæ & intermittitur, & magna cum uiolentia trahitur. Fit autem apoplexiæ affectio, gelida pituita, confertim ipsissimos cerebri sinus saburrante et infartiente. Si quãdo uniuersum spinæ dorsiq; principiũ dicto modo afficitur, omnes corporis partes quæ sub facie constitutę sunt resoluebuntur, seruatis faciei partibus illęsis, eo quod cum sensum tum motum inde à cerebro acceptum referant. Atqui ubi dimidiam corporis partem, Paraplegia fit illarum partium. Vbi uero olfaciendi facultas impetitur oblæditurq;, uel anteriorum cerebri uentriculorũ, quum intemperie quadam afficiunť, uel eorum meatuũ, qui ἠθμώειδεις (hoc est cola) dicũtur, quũ scilicet obturantur, noxa est. Apoplecti igitur iacent sine uoce, sine motu, ut stipites, citra sensum, & absq; febre. Præcedit uero eam affectionem capitis confertus & acutus dolor, & iugularium uenarum suspensio heparmá ue, & uertigo, quũ uidelicet tenebricosa lucis obscuritas oculis obuersatur: & oculorum incerti & discurrẽtes lucis splendores, quas μαρμαρυγὰς Græci uocant, & infrigidatio temeraria extimarum partium, uniuersiq; corporis tremores, difficilis motio, dentiũ stridores in somno, lotium emittũt rubiginosum, atrum, paucũ, cum laminosa hypostasi, quod est sedimento. Corripit eadem affectio circa senium maxime pituitosioris temperaturæ homines, & eiusdem farinæ uictus ratione utentes. Quod si quem in iuuentute atque æstiuo tempore oppresserit, uehementissimam necessitatem portendit.

Hemiplagia. *Crus resolutũ.* *De olfactu.* *Præsagia futuræ apoplexiæ.* *Quos tentat apoplexia.*

Apoplexiæ, & hemiplexiæ paralisis ue, curatio.

MOrbus quem Apoplexiam uocant, partim omnino nullam, partim difficilem et cum sudore multo, admittit curationem. Mortem quippe minatur imminentem. Si quo uero modo dissolui cõtingit, cum paralysi plerunq; alicuius partis ipsius corporis discedit. In quibus itaq; ulla salutis spes est, ijs uena quamprimum incidenda est: & sicubi relaxationem

Apoplexia finit in paralysim.

quandã adipiſcantur, ipſo ſtatim primo die, ſiue ſequente auferendũ eſt. Aluus quoq; acri clyſtere ſubducenda, ſalſugine melle ue iniecto. Deinde ungatur oleo copioſo perodorato uniuerſum corpus. Caput uero ipſum chamæmelino, uel anethino oleo, in quo ſcilicet ſpondyliũ aut nepeta fuerint elixa. Mulſum præterea inſtillato, & quæ ingentẽ odoris fluxũ emittunt adijcito. Opopanaca aut ſagapenũ, galbanũ item & caſtoriũ. Oportet aũt os quoq; uiolenter aperientes, cõponere, digitũ aut pennã oleo madidũ in hoc inſerere: illinire quoq; ſedem illis quę flatus ſubducũt & diſcutiunt. Potui deniq; aquã mulſam, ſiue oxymel exhibere cõuenit. Vtemur etiã ſi res poſtulet apophlegmatiſmis, è thymo ſcilicet origanó ue in aceto elixis: ubi uero remittit̃ malum & laborans habet meliuſcule, ſumito mollem & facilis digeſtionis & ſuccoſum cibũ: Mutitate uero permanente, ſi per uirtutem integrum fuerit, cucurbitulam cum ſcarificatione ceruici applicemus. Quod ſi liceat, præcordijs etiam imponito: deinde geſtentur biga, ſede ue, aut uehiculo, aut penſili culcitra. Vſurpanda ſunt & ea quæ ſternutamentum proliciunt crebrius, neq; his etiam minus apophlegmatiſmi. Poſt decimũ uero ac quartũ diem ad reliquas geſtationes perducemus. Sermocinationis præterea curam habere oportet, & peruetuſtum apomeli miniſtrabimus cum micis & alica: poſthæc exhibenda eſt hieræ quamminimũ: à uiceſimo primo die in balneũ ducemus: & uinum quoq; tenerũ atq; delicacius etiam potui exhibere poſſumus: calidaq; aqua perfundentes, & deinceps per balnea atq; illinitiones refocillare & uires reſtituere ſtudebimus. Perducantur uero, ſi fieri poteſt, in loca maritima.

Geſtationes.

Languoris tabiſq;, quam παρεσιν Græci nuncupant, curatio.

QVod ſi cum uirium tum corporis, ne & animi quoq; dicam, (nam id παρεσις græce eſt) defectio, ac tabes aliqua, abſq; liquefactione labefactioneq; principaliũ actionũ oriatur, ſiue omniũ ſiue quarundã modò partium, euacuare perturbantẽ & cõmouentem humorẽ qualis qualis fuerit, expedit. Mox deinde hierã, quę caſtorij partem admixtã habeat, offerre: à dimidio quidem drachmæ incipientes, cum exiguo melle & calida aqua reſolutã, uel per ſe uel cum piperis dimidiato ſcrupulo adhibebimus: poſt hæc uictus ratione̾ diebus quatuor pręſcribẽtes, integrã drachmã exhibebimus: ab hoc ſeſqui drach. poſtremo duas ac tres, atq; tum rurſum totidem diebus intercalatis quatuor drachmæ ſunt offerendæ (ſi modo hoc per languentẽ liceat) adiecto mellis cochleario uno. Mẽbro uero medicamenta quæ diſcutiendi facultatẽ habeant imponenda, quæq; ruborẽ inducere poſſunt applicanda, quibus cum caſtoriũ, aut piper, aut pyrethrũ, aut hordeũ, aut euphorbiũ cõmiſcebimus. Super hæc uero omnia utendũ fuerit embrochis quæ oleo rutaceo, aut ſicyonio, aut alioqui peruetuſto, conſtant. Eſculenta cõueniunt frumentacea, & quæ ſorberi cõmode poſſunt, aut aliàs nõ difficilis decoctionis, et ſuperuacaneis retrimẽtis exortia. Cucurbitulæ partibus languore affectis imponant̃, ſiquidem hoc mali in pluſculas corporis particulas occuparit, diuiſim; ſi uero paucas, confertim ſy-

Quibus phœnigmus excitetur.

ciæ adhæreant. Poſt cucurbitularũ aũt uſum, cataplaſmatis inſtar ungentum ex pice aut reſina aut manna cõſtante, illinito. Ex re aũt & uſu in primis ferè fuerit artemiſia elixa cum nepeta, conyza, & nitro, aquæ exiguo admixto, quæ quidē elixando conſumetr. Aluus denuo ſubducatr, uel cum aloë, uel polypedio, uel ſcammonia, uel pulte colocynthidos. Vngenta item eius generis cũ oleo ueteri illita, in quo ſcilla cõdita & liquefacta dies ſit xij. ſub ſole. Quod ſi hoc ad manũ non ſit, ſcillam in uncijs duabus olei coquito, atq; circũlinito: aut hordeũ conſimiliter præparatũ: admiſcenda uero ceræ eſt uncia una. Quod ſi galbani quoq; & caſtorij & euphorbij, adarces item atq; nitri ſingulorũ ſemunciã aſſumpſeris, multo efficacius in medēdo fuerit. Profuerit porrò planeq; quadrabit & batrachiũ herba, oleo elixa, & in ſole ſiccata, atq; cõdita. Conducũt inſup potiones caſtorij drachmæ unius pondere, & opopanacis fabæ inſtar, epotæ. Mirum ſanè quantũ in hac affectione opis adferat etiã ſagapenũ, orobi magnitudine in mulſo potui datũ: caſtoriũ pariter cum opopanace, ſuccoq; cyrenaico milij quantitate ſumptum. Neq; uero his omnibus minus præſidij tulerit ea, quæ è tribus piperũ generibus cõſtat antidotus. Quin & calorificis acopis, apophlegmatiſmis q; utemur. Poſt decimũ uero et quartũ diē, plenius ac ſolidius agemus. Pluſculo uero iam auxilij conciliato, in balneũ ducebimus. Iam uero poſt triceſimũ diem dropace quoq; ungento utendũ cenſeo, atq; lauandũ, deinde ſinapi emplaſtri modo illiniendum, præſertim in quibus motus atq; ſenſus perierat, propterea quod nihil ſentiant, niſi affatim perurantur. Cæterũ qui ſenſu minime deſtituunt, rubrificationes duntaxat aſſumant: poſt uero tumefactionem, in balneũ deducito, & cerotis mollibus medeto. A ſomno inſup uomitione, uel radicula (ſi aliter nequit) citata, utant. Geſtationibus deniq; ſubleuationibusq; & reclinationibus per uices, uel ſellæ, uel plauſtri manualis ſuppetijs, aut rheda. Reliquo uero tēpore in thermas naturalia lauacra deducant. Magna poſtremo cum utilitate uictus ratio arida, potionis frugalitas, atq; fricatio deniq; adhibet. Sicca igitur deglutienda ſunt, ita tamen ut ſitis magna pro uirili deuitet.

De ijs qui pareſi ſecundum laxationem aut extenſionem tentantur.

QVoniam aũt artus diſſoluti uel cõuelluntur & contrahuntur, uel relaxantur ac penſiles fiunt, idq; interdum plenitate, interdum uero uacuitate, rurſum attendendum eſt, ubi in eiuſmodi affectionibus ſanguis detrahendus, ubi uero minime. Deinde in membris quæ contabeſcentia langueſcũt, relaxantibus ea quæ conſtringendi uim obtinent miſceto, & frictionē extentã adhibeto. Verũ in contrarijs, relaxantibus ſolũ utendũ, cum perfrictione molli. Complectatur aũt oleum quod ea calamitate affectis adhibet, paululũ nitri cõtriti, et mollificati. Perfundant aũt ac foueant potius percalida admodũ aqua, præcipue marina, in qua elixentur lauri, germina agni, aut ſampſychũ, uel aliud eiuſmodi. Aeſtiuo uero tēpore in mari lauanto. Cæterum phœnigmi in hac ſolutione conſtitutis uel in primis conferunt. Vapulent itaq; partes afflictæ ferulis aut ramulis urticæ: Phœnigmi.

ſi his perpetratis nihil profecerimus, paralyſisq̃ perſeueret, oportet conuulſis flacceſcentem carnem inter articulos comburere, transfigentes cauſterijs exilibus & tenuibus: ſed concretis fractis'ue partibus iniјcere iugiter dropacem expedit.

De ea quæ in unoquoq; membro conſiſtit pareſi.

QVæ diſſectis omnino neruis accidit pareſis, nullo medicamine uinci poteſt. Sed quam intemperantia, aut humor aliquis conciliauit, huic in genere quidem facultatibus prædictis ſuccurritur. Neque uero peculiares quædam ſingulis ferè corporis partibus pareſes deſunt, quas ſerie deinceps ſubnectemus. In his etenim quæ cynico ſpaſmo, hoc eſt canina conuulſione raptú ue (quod mali genus torturam oris eſſe autumant) impetuntur, ſanguinis ex inferioribus linguæ uaſis detractio cõpetit, quæ fit per phorceam inſtrumentum quod uocant, planeq̃ in diuerſum reducit partes. Cucurbitulæ item circa primam dorſi uertebram, atq; apophlegmatiſmi, & quæ per effuſionẽ narium fiunt purgationes. Sciendum igitur eſt, non eam quæ uidetur diuaricaſſe & intumuiſſe buccam paralyſim habere, ſed oppoſitã. Ingluuie uero uulſa pareſi, cucurbitulæ mento ſunt applicandæ. Vngendũ præterea quæ caſtorio & ſagapeno & ſucco Parthico cõſtant, illinitionibus: ſummopere aũt confert anaconchyliſmus gargariſmus'ue ex rebus acribus. Lingua porrò pareſi laborãte, uenæ ipſius ſecandæ ſunt, cucurbitulæ mento apponẽdæ, utendũ apophlegmatiſmis qui cõſtent ſinapi: exercitationibus quoq; linguæ. Iam uero uocalibus inſtrumẽtis pareſi affectis, thoraci afferenda ſunt pręſidia. Quod ſi ſpiratio detineatur, exclamatione utendũ: ſuperciliorũ inſuper & palpebrarũ inunctiones pariter conducunt: prodeſt etiam conſutio. Veſica aũt eiuſcemodi languore uexata, ſiue lotiũ ſiſtatur, ſiue ægre reddatur, ſumini atq; omento medicamenta adhibenda ſunt. Sedi uero oleum rutaceum, aut ſicyonium, adiecto butyro & caſtorio aut galbano aut opopanace, aut cremore balſami (quod σίλφιον Græci dicunt) immittendũ eſt: quæ quidẽ per colem atq; ceruicem immiſſa, ueſicæ quoq; plurimum opis conferunt, aut ſola etiam ſufficiũt. E centaurio præterea & colocynthide clyſmata, quod eſt ablutiones, inteſtini cum ſicyonio non inutiles ſunt. Proſunt item ſummopere quæ lotium proritandi facultatem obtinent epota: & caſtorium conſimiliter: ſed ante omnia ſuccurrendum eſt ijs, & καθετηριασίον, qui nihil omnino lotij emittunt: balneis uero ac fomentis inſidendum, & emplaſtris relaxandi remittendiq; facultatem habentibus, quæ græce χαλαστικὰ dicuntur, utendum eſt. Qui uero præter uoluntatem egerunt, adſtringentibus agendum, per roborantia præſidia, alimenta arida & potus gelidos uſurpandum: ſed in recreationibus, & φοινιγμοῖς, id eſt rubrificationibus, & naturalibus balneis frigidis, utantur. Cæterũ ſpinæ uulnus, aut caſus, & lapſus uertebræ, letalibus ſyndromis cõfluentibus, nullo medicamine uincitur. Quod ſi ceruix pareſi infeſtẽt, ijſdem quæ ad ueſicam pertinent utendum, & in ijſdem partibus, atq; lumbis: præterea autẽ & intenſiuis utemur:

Singulæ partes ſingulis pareſibus infeſtari poſſunt.

Spaſmus cynicus.

Ingluuiei conuulſio.

Linguæ pareſis.

Vocaliũ inſtrumentorum pareſis.

Veſicæ.

utemur. Improbatur lac et caſeus & reliqua bellaria, lactucæ cum cæteris oleribus. Recto autem inteſtino pareſi affecto, in quo quãdoq; ab inuitis etiam oletulum egeritur, quandoq; uero retinetur, eiſdem utendum, aliâs quidem immittendo per clyſterem, aliâs uero per conſtringentia: uerbi cauſſa, elixationẽ cupreſſi, lentiſci, rubi: aliquãdo uero per remittentia, cuiuſmodi ſunt adeps ſuillus, aut anſerinus, & oleum hibiſcinum: nonnunq; uero & per ea quæ mordent, ueluti ſalſugo, aut colocynthidos, aut ſimiliũ decoctum: neq; enim quicquã motiones alui tantum promouet, quantum ipſa agitatio. Si autem frigoris copia ſiue recuperatio adſit, acopum ex euphorbio cum oleo remiſſo immittito. Membra poſtremo in hac affectione conſtituta, cõmuni cura flectito, perfricato, & extendito, quemadmodum prædiximus, ſumma nanq; ſpes in frictione ſita eſt.

Recti inteſtini pareſis.

De pareſi quæ colicum morbum ſequitur.

COlica quædã affectio noſtra ætate homines uexauit, quam (& præcipue eos qui euaſuri erant malum) motionis exacta quædã membrorum orbitas comitatur, ſed ſenſus tactus, incolumis atq; illæſus conſeruatur, tanquã iudicatorio aliquo tranſitu ex corporis profunditate in extremas particulas facto: proinde citra quoq; medicamentorũ ſubſidiũ ultro pleriſq;, tempore facili deo, motus poſtliminio reuertitur: alios uero difficilioris curationis etiã ſimpliciora ex prædictis unctionibus ſanauerunt. Præcipua uero his & ſelecta inuẽta ſunt, tum id quod è populo, tum quod ex abiete concinnatur acopon. Plures uero medicamenta quæ robur inſerunt, Græci τονικὰ dicunt, et mediocriter frigorifica magnifice iuuerunt.

De conuulſione, quem σπασμὸν græce uocant. Cap. XIX.

POſtquam de paralyſi omnium ferè modorum docuimus, haud alienum puto fuerit, ſi nunc ſermonem quoq; de ſpaſmo, quod eſt conuulſione, feremus, quoniam illi congener, & utraq; neruorum eſt affectio. Cuius rei quoq; gratia hoc capite abſoluto de tremoribus ſequenter ſubnectemus. Quandocunq; igitur circa morbi ſtatim exordium, uel haud longe ab initio cõuulſiones orſi perſiſtunt atq; perennant, à plenitate dubio procul habent originem. Quum uero poſt plurimos corporis ſudores, aut uomitiones, aut excrementorũ alui deiectiones, aut hæmorrhagias, aut immodicas uigilias, aut famẽ, aut permultas deniq; atq; uehementes cõmotiones, ſequuntur, tum à uacuitate oriri conſentaneũ eſt. Atqui ubi aliqua ſoſpitũ partiũ ſubito conuellitur, à plenitudine fieri malum neceſſariũ eſt. Verum ſi ex febribus adurentibus totius corporis moles areſcat, et nerui pariter aruerint, ex illaq; ariditate cõuulſio ortũ habet, certe id exitioſiſſimũ, & tantũ non immedicabile malũ eſt. Primũ igitur membra, quæ naturæ quadã aptitudine cõtrahi nata uidentur, uincenda ac ſuperanda ſunt, inordinatisq; motibus occurrendũ. Confricentũ itaq; in hũc uſum oleo rutaceo aut ſicyonio, aut ueteri, aut huius farinæ quopiã alio. Propinandum eſt ſedulo mulſum. Cæterũ qui ex inanitione conuulſione uexanẽ, oleo, aut certe hydrelæo calido exantlan-

Signa ſpaſmi ex plenitudine & uacuitate.

Curatio.

di ac perfundendi sunt. In lauacrũ quoq; nisi quid prohibeat, ducemus, temperatoq; omnino ingressu utemur, cum oleo ac frictione lenissima. Nutriemus aũt sic affectos, quę ex chondro & alica fiunt sorbitionibus, et uinum tenue facilisq; digestionis dilutum, ne aqueũ dicam, exhibebimus, nisi infestet febris, tum enim ptisanæ cremore utamur & somno, uacabimus. Sed quæ ex plenitudine aut phlegmone conuulsa oriuntur, plenitatis euacuatione eximie curantur, phlegmonem peculiaribus suis præsidijs medendo. Fiunt præterea cõuulsa nonnunq; quũ lancinantur uehementius uomentes. Succurrit uero cõuulsis & acanthij radix, & acanthes albæ semen in potu sumptũ. Aegyptiæ quoq; acanthæ, & centaurij præterea tenuis succũ nõnulli cõuulsis potui ministrãt, quũ uidelicet ex plenitate ortum habent spasmata. Neq; tamen ad bibendum modò porrigito, sed & foris quoq; cuti castoriũ unà cum sicyonio illinito. Quod si his perpetratis non cessauerit interim conuulsio, cucurbitulas, cute scalpello circumcisa, imponito. Cruribus quidem cõtractis, coxendicibus & extremę uertebræ: manibus uero conuulsis, dorso, & primæ ipsius uertebræ, particq; humero superiacenti, confertim sanè, toto corpore integro et affectione carente. Si cõtrahatur labium aut supercilium siue lingua, arduum certe atq; molestum putandũ est symptωma, magnos secum terrores apportans. Si exiles etiam corporis partes affectæ uidentur, in his & à ceruice & primis uertebris fiat sanguinis detractio.

De rigore & differentijs eius. Cap. XX.

Igor, quem τέτανον Gręci nuncupant, & ipse conuulsio quædã existens, fit ceu gelu concretis corporis præsertim spinæ musculis, frigido humore foris & intus adstringente, unde in ea affectione cõstituti, neq; seipsos flectere possunt. Cæterũ cum in pectus caput, ceruix, & reliquum corpus rigent & inflectuntur, appellauerunt Græci ἐμπροσθότονον, nos rigorem in pectus haud temere appellauerimus hoc malum.

Εμπροσθότονος.

Quando uero caput scapulis ueluti adnectitur, uocatur à Græcis ὀπισθότονος, Romanis fortasse non absurde rigor in scapulas.

Οπισθότονος

Quãdo aũt rursum ceruix cum reliquo corpore ueluti immobilis, inflexa in neutram partem priuatim, sed iuxtà in utranq; rectà intenditur, τέτανος ab illa, rigor simpliciter ab hac gente nõ inscite mea sententia appellatur.

Τέτανος.

Pelopis de rigore sententia.

Verum Pelops affectiones has musculorũ neruorumq;, ceruicis extensionem cõtensionemq; esse tradidit, ideo neq; in anteriorẽ, neq; in posteriorem partem, neq; quoq; aliâs ceruix flecti uertiq; potest. Atqui si in posteriores musculos colli adstringatur ac rigeat, ὀπισθότονος ex accidente: si uero in anteriores partes, ἐμπροσθότονος: sin rectà in utranq;, τέτανος nuncupatur. Caussam huius mali asserit repletionẽ musculorũ per spiritum & aërem crassum ac nebulosum quodãmodo. Affirmat etiã eundem supra modum frigidũ & concretũ esse, ac ideo difficulter mobilem & inflexibilem: unde fit ut sic affectis fomenta sicca magis cõueniant quàm humida. Et hę quidem tetani sunt differentiæ, sed omnes eadem ratione curantur. Præsentissimũ

fentiſſimum uero omnium eſt præſidiũ ſuperueniens febris, modò non fit à principio. Arguit uero has anguſta reſpiratio, pulſus rarus & paruus, & nõnunq̃ riſus etiã Sardonius eos inuadit ac corripit, et rubor faciei, et oculi intumeſcere magis uidentur, & uel neq̃ omnino meiunt, uel inſtar aquæ lotium emittunt, uel cruentũ, habens quaſdam ampullas: aluus uero exicatur: uigilijs magis infeſtanẽ, et ſæpenumero cõuulſionibus ita periclitantur, ut de lecto decidant: quãdoq̃ ſingultire incipiunt & è dolore laborãt, alij quidem capite, alij uero utriſq̃ humeris & lumbis, nonnulli uero ipſorum ſubtremuli fiunt. Facit autem affectionẽ hanc ſæpius etiam labor, humi dormitio, ponderis eleuatio, cãſus, uulnus, ęſtus, plaga, & alia quęcũq̃ neruis iacturam inferre poſſunt. Medendum autem his quemadmodum & illis qui ex inanitione conuelluntur. *Tetani indicia.*

Tetanorum curatio.

CVm rigore cõuulſis, à morbi ſtatim primordio ſanguis mittendus eſt, laneis cooperiendi: partes eorum oleo Sicyonio, aut caſtorio cum ueteri oleo irrorandæ ſunt: aut ueſica quoq̃ laxior calido oleo referta, cõuulſis eſt imponẽda. Cõciſa deinde ſcalpello cute, cucurbitulis detrahendus eſt ſanguis: leues enim lædunt. Applicentur autẽ cucurbitulæ interdũ ceruici ab utraq̃ ſcapularũ parte, & lacertoſioribus pectoris locis atq̃ præcordijs, nonnunq̃ uero regioni ueſicæ atq̃ renũ. Nihil uero parcendũ detractioni, neq̃ tamen cumulatim interim, ſed ſenſim atq̃ pedetentim auferendum. Sudores porrò lanis oleo madefactis detergendi ſunt, ne perfrigerati occultenẽ et exareſcãt. Quod ſi tetanos perennauerit, in oleum bis in die deſcendere iubeas, et haud diu in ipſo morã trahere, nihil enim tam uirtutem languidã ac ſolutã reddit, atq̃ olei inſeſſus. Bibendũ præterea eſt hydromel opimũ ad dimidiã uſq̃ partem decoctũ. Adhæc panacis ſucci drachmam unam robuſti hauriant, imbecilliores aũt hemidrachmiũ (ſic enim interpretor τριόβολον) aut ad minimũ unum obolum, quod eſt dimidiatum ſcrupulũ: uideri aũt poſſit cuipiã hoc officere ſtomacho. Exhibendũ etiã ammoniacũ: aut ſucci Cyrenaici quantitas orobi, obducta crudo melle deglutiaẽ: laſerpitij radicis cochlearia duo, mulſi cyathis tribus, aut elixationi eius indita, potui exhibeantur, uel myrrhæ drach. una, aqua mulſa hyſſopoq̃ decocta. Omniũ uero multo inculpatiſſimũ expeditiſſimũq̃, caſtorij exhibere cochlearia duo aut tria, modò diſtribuat quis eius multitudinẽ, nihil officiet, neq̃ ſi poſt cibum ex ipſo dederit. Reliqua uero cuncta, & ipſa quoq̃ potio aliquandiu uacationem habeat, atq̃ interpoſita mora ſumatur, difficulter enim & ęgre potantibus in nares potus rebullit, unde uehementer lancinati ad conuulſionem irritantur. Illinienda uero eſt ſedes oleo rutaceo, cum opopanace, immittanẽq̃ ipſis: frigidæ porrò offuſio (quemadmodum Hippocrates aſſerit) abſurdiſſima maximeq̃ temeraria eſt, & ob hoc à recentioribus (ut arbitror) reprehenſa, etiã noſipſi deuitamus. Vnguentum probatur quod accipit nardi pondo xeſtam unam, ceræ uncias duas, folij amomi, ſtyracis, maſtiches, uniuſcuiuſq̃ unciam unam, caſtorij, adar-

ces, euphorbij, piperis, singulorũ unciam, spicæ nardi, cremoris balsami, singulorum unciam unam.

Opisthotonicis potio.

POtio quæ opisthotonicis confert, ex his constat, Panacis radice, pipere albo, costo, myrrha, succo papaueris, pari pondere, quam quidẽ potionem culcitrã petentibus exhibebis. Conducit autem eadem & orthopnoicis, hoc est nõ nisi recta ceruice spirantibus. Esto præterea in hac affectione constitutis uictus ratio extenuans, quam λεπτυντικὴν græce dicunt, scite disposita & minime gentiũ immoderata.

De tremoribus. Cap. XXI.

OMnis tremor generatim ex infirmitate neruorum caussam habet, cuius locupletissimus testis senectus est. Priuatim uero plures & diuersę caussæ tremorem efficiunt, uidelicet frigidius naturæ temperamentũ, frigidæ aquæ nimius & importunus potus, præsertim in febribus, præterea gelidi & glutinosi humoris abundantia, atq; immodicus etiam uini usus. Qui igitur ex delicto aliquo aperte tremunt, à nociuis deinceps abstineant. Perseuerantibus uero etiamdum factis ex febrili affectione tremoribus, principio quidem uniuersum corpus oleo Sabino, sed in relaxationibus accessionum febrilium peruetusto aut Sicyonio irrigato, extimas uero corporis partes illitas mollibus lanis cooperito. Deinde cucurbitulæ à prima spinæ uertebra usque ad scapulas & lumbos apponendę, membris ante atq; pręcordijs cataplasmate ex hordeacea polenta illitis. Protegito autẽ eadem hæc membra lanis oleo ueteri aut Sicyonio infectis: quod si febris perennauerit, descendendũ alternis diebus uel in oleum, uel hydrelæum (quod est, aquam magna olei parte temperatam.) Frictionibus ad hæc mollibus utendũ. Si uero quid cunctetur frigoris, quod subesse uidetur, affectio, propinandum mulsum est & castorium. Calidis pariter locis gestationem fieri conuenit. Opportunum atq; bene dispositum cibum exhibebimus: primo quidem loco sorbilem, secundo uero alitum, atq; pisciũ mollem carnem habentium. Desinentibus autem febribus, lauandi sunt, abstinentes à gelido lauacro, & uini potione. Quod si multitudo fuerit crassorum & glutinosorum humorum, incidentibus &

Medicamentũ crassos & uiscidos humores extenuans.

extenuantibus utendum: cuius generis est illud: Accipe ramusculũ rutæ, spondylij quantum tribus digitis capi potest, castorij, nitri, uniuscuiusq; obolos duos, dato quotidie cochlearium unũ cum oxymelite, per uniuersum triduum ieiuno: Aut panacis & piperis grana quinque propinato in mulsi cyatho uno. Sed & simplicia ante potata trementibus succurrũt: uerbi caussa, castorium, leporis in cibo cerebrum, altheæ radicis elixatio, damasonij foliorum drachmæ quatuor in mulso, eupatoriũ cum aqua. Frigore autem modum excedente, & Zodimi unguento, ac ijs quæ cõtra paresim scripta sunt acopis & ungentis & phœnigmis, hoc est rubrificationibus, utantur, & exercitationibus perfricationibusq;. Cæterum ob temulentiam trementibus abstinendum à uino, donec exacte à malo liberentur.

Ophthalmiæ, hoc est lippitudines, & primo de dolore, ex decretis Galeni decerpta. Cap. XXII.

Vando acerbiores dolores oculos infestant, considerato quonã ex affectu oculorũ dolor in inflãmationibus proueniat: Aut eñ propter rosionẽ uehementẽ ex dira in oculos promanantiũ humorum asperitate, uel ob tensionẽ fartarũ tunicarũ, aut propter renitentiã quorundã crassorũ humorũ, aut spirituũ flatuosorũ, uehementes oculorũ dolores proficiscunt̃. Rosionibus quidẽ purgãtibus euacuãtes opitulabimur, & oui alborem infundentes, consumpta & maturata phlegmone, & corpore iam excrementis uacante: quibus per Iouem nullũ inuenias neq; cõmodius neq; præsentius amuletum q̃ sint lauacra. Sed ijs quæ primam scaturiginẽ suã ad plenitatẽ referũt inflammationibus, quas φλεγμονὰς Græci nominant, euacuatione sanguinis, subductione uentris, & infernarum partium frictionibus, mederi cõpetit: sed euacuato prius statim in primordio toto corpore, et humoribus ab ea parte quô uergebant, ad ima detractis: Deinceps uero topicis, quæ localia uocant, discutiendi uim habentibus, διαφορητικὰ græce appellant, medendum est. Fouendi igitur sunt illi, & fœnograeci infundenda est decoctio. Cæterũ in quibus crassi sanguinis est intensio in oculorum uenis, sine reliqui corporis succorum redundantia, uino in potu calorifico, euacuandi ac obturandi uim habente.

Rosionibus quî succurrendum.

Si ex plenitudine lippitudo.

Si crassius sanguis intenditur

De lucis oculorum perturbatione, & priuatim de Ophthalmia.

Lucis perturbatio (quam τάραξιν Græci uocant) humiditas oculi est, simulq; cum rubore præter naturam calor, non ex internis ipsius corporis caussis factus, sed foris aliqua occasione adueniente: uerbi caussa, sole, fumo, puluere, oleo: proinde cognita ac separata caussa, facillime discutitur luminis illa perturbatio. In genere perturbationis huius etiã ophthalmia censetur, perturbatio quædam non modo forinsecus ingruens, uerũ citra euidentem quoq; caussam proueniens, & ad tertium, quartũ aut quintũ diem plerunq; permanens. Medetur ei citra negotiũ, præcautione omniũ quæ foris luci iniuriam inferre possunt, mensa (ut ita dicam) Pythagorica, & cœna canina, aut alui deiectione.

Τάραξις.

De phlegmone oculorum.

Quum oculi phlegmone, hoc est inflãmatione, post totius corporis purgationem corripiunt̃, illinitionibus utendum eiusmodi, quę eam oculorum affectionem (quam Græci ἐπιφορὰν, nos oculorum inflammationem haud temere appellamus) possint discutere, & irritationem mitigare: uerbi caussa, Nilei diarodon, aut etiam mediacũ & nardinũ. Partibus uero propinquis inflãmatione correptis, utemur unguentis μονημέροις, oui albore suffusis: postridie uero eædem, nisi phlegmone intendat, partes oleo nardino illiniendæ sunt. Fomentis aũt elixationis meliloti, & fœnogręci, utendum. Quod si ex crasso humore ophthalmia proueniat, medicamentis quæ neque obstruendi meatus cutis, & corporis, neque humoris incrassandi, sed quæ diffundendi, humectandi, & excernendi facultatem habent, utemur:

cuius generis est chiaton. Quod si circa caput obstruanť partes humidę, cu curbitulam ceruici impone, uel scarifica, uel hirudines fronti iuxta affectũ oculũ admoue, aut cataplasmate ex pane syncero aqua macerato cura, cum exiguo rosaceo, aut polentis coctis, aut papaueris decocto. Vehementiore præterea non absimili modo utendum est cataplasmate, è croco constante & meliloto & palmularũ carnibus, & tenerioribus coriandri folijs, ouisq; & tritico assatis, & micis in decoctum inspersis, & exiguo rosaceo, capitibusq; papauerũ decocto solutis. Semen quoq; papauerũ quandoq; miscetur, mitigandi doloris gratia. Quod si dolor uehemens fuerit, miscendũ succi papaueris, quod opiũ dicunt, q̃minimũ: sin aũt leuis dolor infestat, deuitanda sunt narcotica: at si mediocris phlegmone fuerit, aloën in eam ipsam immittens, aut aqua aut oui albore illinito. Sed ut promptius ac pręsentius fiat auxilium, adijce croci drachmas sex, aloës drachmas sedecim, comeos drachmas nouẽ, aqua pluuiali excipe, atq; penicillos cõcinna: sed et διάκροκα, hoc est, quæ è croco cõficiuntur remedia, ab ophthalmiæ principio peraccommoda habentur. Quos uero tumida quoq; & percandida circa palpebras et adiacentes partes inflatio seu tumor, absq; tunicarum incõmodo infestat, his q̃plurimum opis afferent liquida collyria, ὑγροκολλύρια græce appellata. E croco itẽ ac atramento sutorio, melleq; cõtexta. Illud uero omniũ saluberrimum utilissimumq; fuerit:

Vehementi dolori anodina adhibenda.

Liquidum collyrium indolorium.

METallici atramenti, (quam Latini pariter & Græci melanteriam nuncupant) mellis Attici, cremoris fœnogræci, pares portiones elixa, do nec mellis habeant crassitudinem, deinde nucleo meles instrumenti chirurgici utrunq; hirquum tangito.

Ad Epiphoram, id est, tumorem oculorum ex destillatione cum phlegmone.

AD inflammationes autẽ (quas epiphoras Grœci dicunt) destillationũ, in principio quidem haud mediocriter congruit inedia, aquæ potatio, & omniũ multo maxime coitus abstinentia. Adhæc aluũ quoq; subducito, & aceto mulso diluto faciem inundato, præcipue si feruens fuerit destillatio: sin minus, atramento sutorio cum melle frontẽ atq; palpebras oblinito. Nõnulli uero atramentũ sutoriũ aqua macerãtes, ad proluendũ exhibent. Sed in illis qui citra inflãmationẽ destillatione afficiunť, aut etiã cum inflammatione quidem, sed super scyphiũ catasceue existente, anacollematis quæ cõglutinandi uim habent, circa frontem utendũ: uerbi gratia, Simplicibus quidẽ, uirentibus uitis folijs, aut rubi cremore, aut portulacæ, aut cotoneorum cum tenui farina, aut galla trita cũ uino, et tenuissimo farinę, aut cicutę, aut pulicaris herbę cum aqua, aut solano, aut cochleis cum testis tritis ac maceratis, instar cataplasmatis à tempore ad tempus impositis: & ut summatim perstringam, adstringentibus atq; frigorificis. Compositis uero quorũ in hac affectione usus est, sic utitor: Pollen triticeũ, aut myrrham, aut thus, cum oui albore illinito: aut Samiam terrã, cum myrrha & manna, similiter cum albo oui. Porrò in frigidioribus destillationibus, sulphuris uiui, bitu-

Simplicia.

Composita.

minis, picis, colophoniæ, uniuſcuiuſq; drachmas duas, pariter etiã trochiſcus & aſter & conſimilia, pulchre diſcutiunt. Theriaca præterea uino adſtringente rigata, frontiq; illita, frigidos fluxus cõpeſcit ac ſiſtit. Hæc ipſa in potu quidem ſumpta, magnifice hac paſſione poſſeſſis ſuccurrit. Ipſi uero oculo, cum lanam tum panniculũ linteolum'ue tenue, albore oui infecta, imponito. Caſeus adhęc recens pari modo oculo inſertus, aſperas maxime & acutas fluxiones cohibet. Collyria item cognomento σταλτικὰ, cum illita tum inſtillata aqueo, idem præſtant. Si uero propter profunditatẽ & hypo- Collyria ſtaltica. ſcyphium humidum exiſtens, longo tempore perennauerit, poſt uniuerſales euacuationes tum medicamentis quæ per nares repurgãt, tum apophlegmatiſmis utendũ. Detonſioni item & rubrificationibus, quos φοινιγμοὺς uocant, capitis. Cæterũ in his operationes etiam manuũ (Græci χειρουργίας) in capite accerſunt: uerbi cauſſa, angiologiam, & arteriarũ ſectionem (quam ἀρτηριοτομίαν Greci nominãt) tum hypoſpaſthiſmũ, tum periſcyphiſmũ, atq; combuſtionem circa uerticem uſque ad os. Cucurbitulæ autẽ circa ceruicis partes cum ſcarificatione imponantur, hæc inquam reuellere & diuertere fluxum poſſunt. Signa porrò fluoris extra ſcyphium, intenſiones uaſorum circa frontem atque tempora, & ueluti uinculum nodus'ue capitis, & quæ ſiccandi uim habent adglutinatiua, ἀνακολλήματα Græcis appellata, auxilia. Quod ſi horũ nihil adſit, influentia perennante, & ſternutamentis interim perturbantibus, hypoſcyphium putandum eſt eſſe humidius.

De ocellorum Chemoſi.

QVum ſub uehementiore oculi inflammatione utræq; palpebræ ita detorquentur atq; peruertuntur, ut ęgerrime ſubiacentes oculos uelent, atq; uix etiam conniuere liceat, albumq; ipſius ſublimius nigro fit, ac rubeſcit, ſparſimq; nigredinem excipit, Chemoſis à Græcorum medicis appellatur. Subuenit huic malo ſanguinis per uenã detractio. Catharticũ quoq;, quod eſt, expurgandi potentia præditum, & diarhodum collyrium, candidum et cineritium, quod ſpodiacũ dicunt, cum lacte aut oui albore: quo quidem illiniendæ ſunt palpebræ, tempora, atq; frons. Fomentis præterea & cataplaſmatis quæ leniendi facultatem obtinent, utendum. Vbi uero phlegmone accedat, acrioribus ſubungendum cenſeo: è quorum numero habetur diarhodum recens ac uiride.

De hypoſphagmatis, id eſt, uenarum ruptionibus, ex ictu plagá ue, & oculorum tumoribus, quæ Græci ἐμφυσήματα appellant.

HYpoſphagma, ruptio quędã eius uenæ, quæ ante fuit coalita, eſt, in manu aut pede, ex ictu ſeu uerbere plerunq; ortum habens. Sanguine igitur palumbi aut columbæ, aut calido lacte muliebri perfundito, paulò poſt thure abſtergẽs. Vel muriã inſtillato, maxime uero ſalis Cappadocij. Vtatẽ item fotu ſeu balneo ex hyſſopi decocto. Conducit uero tumoribus qui oculis ex plaga proueniunt, fotus quam πυρίαν Græci dicunt, è poſca cõtinuus. Et ſpongia itidem poſca infecta. Sphaclarion præterea combuſtum, et ſtercus columbinum, pari pondere, uino aut aceto liquefacta inungito, catapla-

ſmatis uero inſtar caſeū recentē, aut radiculæ corticē, aut uuā paſſam abſq; acinis, ſingula in poſca aut mulſo applica. Cęterū hæc quoq; cōtra oculorū ciliorumq; excreſcentias, quæ græce ἐμφυσήματα dicuntur, pulchre faciunt.

Ad Emphyſemata pruriginoſa, & oculorum ſcabredinem.

Emphyſema. Pſorophthalmia.

EMphyſema quidem, excreſcentia quædam ciliorum eſt, tumori ſimilis. Pſorophthalmia uero, pruriginoſa palpebrarum pſoriaſis eſt, quam ſcabiem uel ſcabrū appellamus, ex ſalſo nitroſoq; humore ducens originem. Aduerſus quæ ſane ocellorum uitia cōmode ſatis expedit cum poſca, tum lentium dilutum, tum roſarum fomentatio, tum illud deniq; hygrocollyriū, quod eſt liquidū penicillū, æris drachmas ſex, miſyos aſſati, myrrhę, uniuſcuiuſq; drachmas tres, croci drachmā unam & ſemiſſem, piperis drachmā unam, uini Chij, & paſſi Cretici, ſingulorū ſeſquicyathum, coquito ad mellis uſq; ſpiſſitudinem. Ipſa uero hæc eſt, quam omnium utiliſſimā eſſe credidit Eraſiſtratus, & ad anginam quoq;, & oris hulcuſcula, & uerendorū, & aurium dolores. Illiniantur autem & oleo ſupercilia, iamiam dormitū euntibus. Vitentur uero acria, ceu acetoſa, ſalſa, & acuta ſeu aſpera.

De Sclerophthalmia, hoc eſt, duritie, qua palpebræ à ſomno ægre aperiuntur, cum ſuis hirquorū lemis: & Xerophthalmia, ideſt, oculorū arida lippitudine & ſcabie.

MOrbus quidem oculi, quem σκληροφθαλμίαν græce nuncupant, durities quædam & difficilis admodum oculi, palpebrarumq; pigrior eſt commotio, cum dolore ac rubedine, abſq; humore. Quocirca ſpongijs aqua calida tinctis eos identidem fouere, & palpebris euntibus cubitū, ouum cum roſaceo, aut adipe anſerino imponere expedit, fugientes frigida, quæq; duritiem conciliant. Caput autem operculo muniatur, & pinguedine obducatur. Aluus quoque omnino ſubduci debet. Ξηροφθαλμία uero, prurituі ſimilis oculorum eſt affectio, ſine rheumate. Medendū huic lauacris & inunctionibus, et boni ſucci nutricatu. Non mediocri uero utriſq; iuxtà fuerint præſidio medicamenta tam acria, ut lachrymas eliciant ac prouocent, propter quę durities de ſuo rigore remittet, & ariditas humeſcet. Huiuſmodi quippe eſt & Eraſiſtrati, ab exuberanti uſu πολύχρυσος, & quod appellatur dicenteton, & id quoq; cui cognomentū eſt στρατιωτικόν, quaſi dicas militare.

De Ectropijs, hoc eſt, palpebrarum ad inferna conuerſione.

ECtrope, ciliorū quædam eſt affectio, uel ad cicatricem, uel ad carnis excreſcentiam referens originem. In ijs ergo, quæ excreſcentiā carnium diutius remorantur, raſilem eruginem torrefactam terito & admoueto, aut plumbo cremato cum ſulphure ignem non experto, & loto, aut ambobus æquis partibus, tum rubigine, tum plumbo, utitor: nam quod à cicatrice fit ectropion, ſi quidem curationem admittit aliquam, chirurgica eget manu.

De Aegilope & Anchilope, oculorum abſceſſibus.

Αἰγίλωψ. Ἀγχίλωψ.

AEgilops, abſceſſus eſt, qui inter maiorem oculi angulū et nares fit, qui ruptus ſi negligatur, uſq; ad os fiſtulam aperit. Idem priuſq; diſruptū exulceretur apoſtema, Anchilops appellatur. Aduerſus quod mali genus haud mediocriter conducit glauciū, & crocus, unà cum ſucco perdiciadis appli

applicata: iugiter uero permutari debent, & neq; pati dum mutentur ipsa. Aliud: Halica (sic enim ἅλιξ reddimus) in aceto elixa, et scite friata atq; cõtrita, nõ modo incipiẽtibus, sed et in suppurationẽ atq; pus cõuersis, succurrit, & ruptis usq; ad os descẽdit. Hoc si quis utatur, non Aegilopas solum, uerũ Anchilopas etiã medebit̃. Aliud: Ruta satiua cum suo succo trita, decocta & imposita, abscessus qui in maiore oculi hirquo ad nares sunt, scite admodũ ac graphice instaurat, & usq; ad os descẽdit. Intra initia mordax quidem est, sed ocyssime mitescit. Atq; suspiciendũ interim, quod nullam post se turpem atq; inhonestã cicatricem relinquat. Aliud: Cochleas cum testis tritas imponito. Nonnunquam uero & aloë quoque, aut myrrha huic confusa & immixta, in pus iam ante conuersum suppuratũq;, cum eruptione exiccat.

De Trachomate, id est, scabricitate.

TRachoma quidem internarũ palpebræ partiũ scabricies quædam est. Τράχωμα. Illarum porrò extensio rigida, quæ eò peruadit ut fissuras obtineat, Sycosis uocatur: Σύκωσις. quod si inueterauerit & occalluerit, Tylosis appellabit̃. Τύλωσις. Collyrijs igitur utendum, tum illo quod è uino, tum eo quod è duobus lapidibus cõstituitur. Necnon & ipso hęmatite lapillo aqua eloto, secundũ subiectionem adurenda est palpebra. Atq; armation cum exiguo cygnario, aut diacroco, non tam ad hæc, quàm ad psorophthalmiam sine exulceratione congruit ac conducit, turgenti cilio illitum. At si callus durior extiterit, fricabimus cum pumice, uel cum testa sepię, uel folijs ficulneis, aut instrumento deniq; quod uulgò uocant Blepharoxyston.

De Chalazijs, oculorum tuberculis.

CHalazium, palpebrarum album est ex humore concreto tuberculum: cui medendo ammoniacum aceto liquatum cum galbano illinito. Opitulatur uero huic quoq; uitio, unà cum cerota excepta terebinthina.

De Crithe, seu hordeolo.

HOrdeolũ, quod κριθὴν Græci nominant, tuberculum est, quod in palpebra hordei longiusculi similitudine, super pilorũ tarso nascit̃. Oportet itaq; in eius curatione cera candida fouere, aut muscæ capite amputato, reliquo corpore perfricare, aut cum hordeorum elixatione perfundere.

De pediculatione palpebrarum.

EXpurgantes ante omnia pedunculos, aqua marina tepida abluere palpebras expedit: mox medicamentum quod iam subscribam, tarso applicare. Accipe aluminis scissilis medimnos duos, staphidis syluestris medimnum unum, quibus tritis ac dissolutis utere.

De Madarosi, siue Milphosi, quod est palpebrarum defluuijs.

MAdarosis oculorũ morbus est, quo palpebrarũ pili defluunt. Post uniuersi igitur corporis diligentem curationem, smegmatis quæ cognomento καλλιβλέφαρα (hoc est, quę uenustatis palpebrarũ gratiã lenocinium q; καλλιβλέφαρα. inducunt) nuncupantur, ad profligandum illud oculorum uitium utamur. Accipe terræ Ampelitidis (quam plerique Pharmacitim nominant) croci,

nardi Celticæ, ladani, æquales partes tritas usui adhibe. Aliud: Stimmeos assati colluti drachmã unã, plumbi ceratia octoginta & drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, nardi Indicę drachmas treis, unà cõtere, atq; utere. Aliud: Palmularũ ossium crematorum drachmas treis, nardi Gallicę drachmas duas, ubi triueris in farinã & pręparaueris, utere. Cæterum hoc medicamentum scabiosis quoq; cum prurigine oculi succurrit.

Medela Neapolytæ, ad palpebrarũ defluuia, & diuturnos ciliorũ affectus.

STimmeos, cadmias, chalcitidis, misyos, æquas partes in crassa frusta incide, melliq; cõfundens, coquito, ubiq; liquefeceris, aduersus Melphosim adhibe.

De Ptillosi.

PTillosis palpebrarũ quædam est in callum indurata crassities, rubens, quam magna ex parte capillorum defluuium comitatur. In eius igitur curatione, muscerdam deustam & melle leuigatam illinito.

Ad superciliorum Madarosim, & glabreta.

OLeo, seu seuo anserino infectis digitis plumbum contere, atq; eo obline. Aliud: Hoc præterq; quod glabricitati superciliorũ medetur, nonnihil nigroris quoq; inducit: Nuces ponticas crematas cõtere cum adipe caprino aut agnino. Aliud: Id quidem ad barbæ alopecia pluscũlum tulerit præsidij: Herbæ Apollinaris drachmas duas, muscerdarum drachmam unam, capilli Veneris tantundem, unguenti irini cochlearia quatuor, ubi triueris perq; accurate, unguentum admisceto, & antea fouens illinito. Quod si quis ante totonderit, multo efficacius erit.

Ad Trichiasim, quod est densitatem palpebrarum.

VBi iam antea uitiatos palpebrarum pilos euulseris, locum confestim sanguine ranæ sine additamento inungito, uel cinere chameleontis niuei adiecto, aut sanguen pupillarũ, aut fumi in hordeolis prognati succum cum cõmeos, aut tellinarũ salsarũ, earundemq; crematarũ cinis ex cedrino liquore inspersus, aut loti crematæ cineris, aut alumen, aut crotonos à cane sanguis admodum confert.

Trichocollia.

REconglutinatio ad euulsos pilos: Asphaltus, mastiche, coma cochlij limacis, conglutinandi uim habent.

De Encauthidibus & Rhyadibus.

ἐγκανθίς. ENcauthis oculorum labes est, quũ canthi maioris caruncula plus æquo naturalem in magnitudine habitum excessit, & ad nares protuberat. ῥυάς. Rhyas uero econtra eiusdẽ anguli carnis est consumptio. Encauthides igitur tum ijsdẽ medicaminibus, quæ de Ectropio memorauimus, tum similibus etiã rebus adurentibus, tum ijs quæ uim habent erodendi, cõminues: sed ne quid nimis: periculum enim est, ne si totas omnino expungas Rhyadas, diuersum planè malũ inducatur: sed ad naturalem illum ac iustum magnitudinis habitum. Sed Rhyades, prorsus quidem magno angulo siue rudis chirurgici culpa, siue pharmacorũ carnem corrodentiũ perdito, nullo medicamẽto uinci possunt: minuta uero duntaxat parte ipsarũ, ijs quæ modice adstringunt, & carnem inducunt, restituas: cuiusmodi sunt, quæ è croco &

co & glaucio & aloë cōponuntur, & diacroca appellata collyria, Apollinarisq́ herba in uino decocta & imposita, & pusillum aluminis cum uino.

De hulceribus oculorum, & differentijs eorundem.

HVlcerum quæ oculos infestare consueuerūt, genus quidem unum est, sed in plurimas particulatim differentias dirimūtur. Nam quod in cornea quidem tunicula cauū, seu curuū hulcus fit & angustū atq; purum, Bothrium nuncupatur. Quod uero latius quàm hoc & minus profundū, Cœloma appellatur. Argemon autem exulceratio quædam est, quum in circulo iridis undiquaq; id quod foris est subrufum, quod uero intus, albū apparet. Epicauma uero hulcus est sordidum, impurū & crustulosum, ex cuius purgatione sæpius humida quæ sunt in oculo, effluūt. Et alia innumera ferme exhulcerationū oculi sunt discrimina, de quibus in communi uerba faciemus. Proinde quum exhulceratio cum phlegmone fortefortuna constiterit, curatio illis quæ phlegmones leniendę & maturandæ potestatem habent, emolienda est, unà cum peculiari hulceris medela: cuiusmodi collyria quidem sunt & libanium, & cygnus, & quæ pelaria appellantur, & aster, & consimilia: præterea quæcunq; ex malo & terra astere, cerussaq́; constant. Certo aūt scimus omnium præstantissimum anodynū esse τὸν ἰλάμωνα, cæterum in eius usu perseuerandum non est, quoniam uehementissime si quicquam aliud stuporem inducit. Vtilissimū porrò τὸ διὰ ζεμάτων, nihil planè habens narcotici. Quod si cū reumate fuerit exhulceratio, illorū quodpiam collyriorum adhibebimus: quale est, quod ex hydra componitur, & chianum, anserinum ue, & fuluus cygnus, & breuiter quæcunq; expultricis, sine rosione ac morsu, facultatis sunt. Aduersus pręterea sordida ac putrida ocellorum hulcuscula, mulso modice diluto, atq; fœnograeci decocto utamur, atq; illis quidem tum seorsim per se, tum adiectis etiā quæ ad eam rem facta sunt collyrijs. Acutiora quidem si fuerint hulcera alba, Seberiano, & quod ex fœnograeci succo contexitur. Vbi uero acres exhulcerationes minime fuerint, collyrijs quæ myrrham habent, maxime utendū. Cæterum hulceribus ad unguem expurgatis, Cleon docuit & cicatricem inducere, & eidem similem colorem induere.

Βόθριον. Κοίλωμα. Ἄργεμον. Ἐπίκαυμα.

De Proptosi, uasto tumore, qui oculum sua sede propellere uidetur.

PRoptosis hulcus rhagoidis tunicę est ex sanguinis profluuio, quā διάβρωσιν dicunt, aut scissura corneæ, caussam ducens & originem, quæ parua quidem adhuc, modis omnibus muscæ caput referens, Myocephalon nuncupatur: aucta uero amplius instar uuæ, Staphyloma dicitur: Vbi uero eò peruenerit ut palpebras feriat, μῆλον: quū deniq; duritie calluerit, Clauus, græce ἧλος appellatur. Quocirca si mediocriter tantū oculus, ueluti ad muscæ capitis instar (unde nomen sortitur μυοκεφάλου) à suo iusto modo procidit, medicamentis quę expellendi, profligandi & confringendi potentiā obtinent, utendum: uerbi causa, Chio, Phæo, Nardino, & Theodotio. Et quod è Thallia, summo oleæ coliculo, & cōfectione διὰ κεράτος. Spongia quoque irrigandum est: posca, aut uino adstringente, aut rosarū decocto spon-

Proptosis. Myocephalon. Staphyloma. Μῆλον. Clauus.

giam macerantes, aut spleniũ. Cæterũ præcipuũ bonitatis honorẽ aduersus proptoses & omnia hulcera habet Olympiacũ aut olympus appellatũ, cum cremore oleę aut polygoni, aut polij. Eadem quoq; ipsa & hulceri Clauo cõgruentia sunt, & Staphilomatis, si priusquam albis maculis obducantur uel callauerint, usui adhibeantur. Nam quæ maculas candidas, unde λευκώματα dicuntur, cõtraxerunt, & calli instar obduruerũt, omni medicationi renitentia tanquam insanabilia omnino relinquuntur.

De fugillatis, quæ Græce dicuntur ὑπώπυα.

HYpopyon in cornea oculi membrana quãdoq; nascitur, nunc quidem in imo, nunc uero in summo, ungui humano forma non dissimilis suppuratio: quæ caussa est ut à Græcis ὄνυξ, à nostris Vnguis oculi etiã hoc malum appelletur. Scopi itaq; curationis huius mali gemini sunt. Primus est, ut suppuratio quę in tunicula coit, per ea quæ nõ uiolenter, sed moderate discutiendi potestatem habent, dissipetur: cuius equidẽ farinæ sunt, mulsum, & fœnogræci cremor, & quæ ex eodem cõtexuntur collyria, atq; libaniũ, & quicquid è libano, hoc est thure, concinnatur. Alter est, ut confringatur & expurgetur cum uehementioribus ualentioribusq;: è quorum numero sunt collyria, quæ myrrham habent, & ob id διάσμυρνα à Gręcis appellant, & hygidiũ. Atqui hypopyis absq; exulceratione medendis, etiam illo utendum est hygrocollyrio, composito ex acanthi, croci, singulorum drachmis octo, myrrhæ drachmis quatuor, mellis libra una. Cæterum pustula ac tu-
φλύκταινα. mor quam φλύκταιναν Græcorum medici nominant, abscessus quidam cornei humoris, ad hypopyam curationem refert.

Humida ad hypopya.

SVmito croci, aloës, myrrhæ, uniuscuiusq; unciã unam, uini uncias treis, mellis optimi uncias sex, teratur & mollefiat crocus cũ uino exiguo, deinde aloë cum myrrha, & simulatq; crassitudinẽ pręfert, inijcito ipsum mel: quæ quidem iam unita atq; cõmixta, in uase uitreo reponito: bis autẽ quolibet die utitor. Verum si moras quis oderit, malitq; maturare atque urgere interim, ter eo medicamento occurrere nitatur. Et quamprimũ oculum unà cum carne purgarit, integram ualetudinem recuperabit.

De cicatricibus & leucomatis.

Vlc. VLæ, quod est cicatrices ac maculæ, quæ in summa superficie oculis innascunt, à quibusdã modò cicatrices, à nonnullis uero nephelia, quod
Leucomata. est caligines, appellantur: quę quidem altius radices egerunt, leucomata dicuntur. Quorum sanè abstergendi purgandiq; facultate prædita, hæc σμηκτικὰ quidem, illa uero ῥυπτικὰ à Græcis dicta, præsidia sunt. Leuiores igitur
Nephelia. maculas νεφέλια dicta, anemones succus exterit, atq; minoris centaurij cremor, cum melle. Eas autem quæ longiore temporis spacio perseuerauerunt cicatrices, cedrię liquor extenuat ac exterit. Aes item, absque additamento ullo, aqua dissolutum & contritum instar collyrij: & σμηκτικὰ collyria, cuius generis ceruini cornu, & rhinarion, hecatombeq;, & similia. Sed leucomata, nitrum cum oleo peruetusto, accurate maceratum et molle

factum

factum & ſcite illitum, tergit & expungit. Idem ſepiæ teſta cremata, cum melle liquefacta, pulcherrime præſtat. Inter collyria aũt, hoc quidem haud inſcite & clementer extergit: Mamira guttę ammoniacę thymiamatis, myrrhę troglitidos, crocodilorum oletuli, æquis partibus, redige in collyrium, atq; utere: aut compoſitis ex aqua diſſoluto crocodili ſtercore collyrijs, maculas oblinito. Haud improbe autem feceris, ſi Cappadocicis ſalibus aqua diſſolutis, collyria natura ad candidas oculi maculas (unde & λευκωματικὰ græce dicuntur) comparata, guttatim inſtillaueris.

Vlarum tinctura.

GAllæ, acaciæ, ſingulorũ pondo libras quatuor, atramenti ſutorij pondo libras duas. Collyriũ præterea illud: Mali Punici flores, cytinorũ, (qui captu & ambitu pomum intra ſe quaſi fœtus claudunt) atramenti ſutorij, acaciæ, commeos, uniuſcuiuſq; pondo drachmas quatuor, ſtimmeos, gallæ, ſingulorum pondo drachmas duas, aqua ſoluito. Quum autem mali Punici flos ad manum non fuerit, tum acinos huius mali, intra cytinos, quæ inſtar membranæ ſunt, complexos, admiſceto.

De Pterygijs.

VNguis, quod Pterygion uocant, neruoſa eſt circa tuniculam corneam exuperantia, oriens quidem ſub angulo, ſed ad exteriora per oculum progrediens, quæ ita quandoq; augeſcit, ut pupillam operiat. Si magna & inueterata ſit, nõ niſi chirurgica manu exciditur. Recentior uero & mediocris magnitudinis, pręſidijs abſtergentibus expugnaẽ: cuius generis ſunt quæ Græcorum medici τραχωματικὰ καὶ λευκωματικὰ dicunt, quod nimirum illa trachoma palpebrarum aſperitatem, hæc albas oculorum maculas, leucomata appellata, proprie conſumunt. Ex incompoſitis quidem, æs crematũ, aut atramentũ ſutorium, cum bile porcina optime conducit. Sed longe efficacius hoc, quum atramenti ſutorij partem unam, commeos partem ſemiſſem emollientes, uel inungimus, uel peniculos conformamus. Nonnulli uero bilem caprinam melli confundunt, atq; inde obliniunt.

Ad Pterygia, Hypopyos, & Amblyopias, Oribaſij.

ACcipito lapidis Magnetis, eruginis raſilis, ſinopidis, guttæ ammoniacæ thymiamatos, ſingulorũ drach. iiij. croci drach. ij. mellis Attici cochleariũ & ſemiſſem. Plurimũ hoc etiam confert in medendis leucomatis.

De Anthracoſi, & carcinomatis.

CArcinoma tuberculum eſt, quem Cancrum Latini dicunt, in cornea oculi membranula, magni doloris, tunicarũ ruborem & dilatationem præferens, qui pungit dolorem, & uſq; ad tempora pertinet, potiſſimumq; ſi concutiantur: appetitu præterea carent, & ad acriora medicamenta exacerbantur: atq; hoc quoq; immedicabile malum eſt. Conſulendũ tamen et illis eſt, & ſi fieri poteſt, ſuccurrendũ, potu lactis, frumentaceorũ quę σιτηρὰ Græci nominant, & aliâs probi ſucci epularũ porrectione, exceptis omnibus acribus. Benefacit collyriorum quoq; delicatorũ infuſio: uerbi cauſſa, Spodiacũ, à cinerula nominatũ, Seberianum, atq; id genus quęcunq; alia.

Prænosse autem oportet bonũ totius corporis temperamentũ. Atqui anthracosis quoq; hulcus est maleficũ, grande & difficile, quod κακόηθες Græci dicunt, crustulosumq́; quod nunc quidẽ bolbo, nũc uero palpebra, quemadmodum & in alijs quibuscunq; humani corporis partibus, fieri potest. In eius uero anthracoseos, quæ in bolbo oboritur, curatione, principatum tenet, ea quæ statim quidẽ ab initio fieri debet cũ clystere euacuatio: deinde lacte crudo moderata expurgatio: mox fotum spongia farinã orobinã aut triticeã in mulso elixã, cataplasmatis modo adglutinare expedit. Nonnunquã & irim oculi orbem tenuẽ opplentem, lacteq; oculũ eluere. Quod si edendo repant exulcerationes, lenticulam cum melle, aut malis cydonijs decoctis emplastri instar imponere. In eo uero quod latius depascendo diffunditur hulcere, folijs oliuæ elixis, aut mali granati corticibus, siue granis in uino cõcoctis cum melle contritis. Sed hulcere serpente, quam νομὴν græce nuncupant, urgente, & crusta ἐσχάρα appellata decidente impositu medicamenti quod dicturus sum, & quum hulcera fuerint pura, lecinthijs assis tritis cum croco & melle, cataplasmatis more illinito, donec cicatrix inducatur. Cæterũ medicamentũ quo de agimus illud est: Spodij drachmas quatuor, myrrhę nõ admodum aridæ ac torrefactæ drachmas treis, obolos totidem, in Amineo uino usq; dum exiccetur macerans, passo Cretico ueteri commisceto, quibus mollefactis liquidum in pyxidem fictilem tollito, atq; sublinito. Sed ad anthraces, quos carbunculos dicunt, qui palpebris innascuntur, malum punicum acidum totum contundens coquito in aceto, subactumq́; ualde in farinam conterens, linteum oppleto, & utitor, cõmutans & renouans interdiu quidem bis, noctu uero semel duntaxat.

Anthracosis.

De Mydriasi, nimia dilatatione pupillæ.

MYdriasis oculorum uitium est, quo, colore ne tantillum quidem mutato, pupilla iustò longe latior apparet, & nonnunq; uisoriã facultatem prorsus impedit, interdum uero magna ex parte, quo fit ut uisa multo minora ueris esse uideantur, cuius caussa est πλαδωματική τις ὑγρότης, hoc est, redundans quædã humectatio. Succurrendũ est itaq; huic uitio, sanguinis incisa uena cubitus detractione, atq; expurgatione: si uero non, uenas in hirquis quos κανθοὺς dicunt, diuidito, deinde cucurbitulam ceruici imponito. Faciem item atque oculos aqua marina perfundito: Quod si marinæ copia non sit, muria aut posca. Medicamentis denique ijsdem in mydriasi utendum, quæ & in medendis phlictænis expediunt.

De Phthisi & Atrophia.

PHthisis, quod est oculorũ tabes, fit quando pupilla angustior, & hebetior corrugatiorq; ex adfectione quapiam redditur, in qua uisa maiora esse apparent quàm sint. Quæ quidem ex crassitie & spissitudine, ab ariditate potissimũ facta, prouenit. Dirimitur autem phthisis ab atrophia eo discrimine: Phthisis angustiorẽ facit pupillam, atrophia uero oculum exiliorem & angustiorem reddit. Medebimur autem huic affectioni obnoxijs, exercitationibus, cõfricantesq; perquamaccurate cum caput, tum uultum, tum ocu

Phthisis et atrophiæ discrimen

tum oculos: faciem adhæc aqua perfundentes, & caput ungento aliquo calorifico circũlinientes. Oculos præterea extenuante & relaxante atq; acriore medicamento sublinito, quale est quod sequit̃: Guttæ ammoniacæ drachmam unã, crocomagmatis drach. quatuor, croci drach. duas, rubiginis drach. unam, maceratas in aqua fingito, & utitor.

De Nyctalope, id est, acie uespertina.

Oculorum uitium, quod Græci νυκτάλωπα, Latini lusciosos & nuscitiosos appellant, uulgò dici consueuit, quoties acciderit, ut interdiu quidem iusta acie uideat quis, uespere uero & occidente iam sole, minus atque obtusius cernat, noctu postremo nihil. Eo malo affectis pulchre medebimur, si primo è cubito euacuabimus, secundo hirquos expurgabimus, aut dystere expurgante utemur: tertio loco apophlegmatis pituitã detrahere, aut sternutationes ciere præcipiemus. Potui uero hyssopum, aut rutam ante cibũ offerre expedit. Quod si his peractis non ex animi sententia succedat, rursus medicamentũ expurgandi facultate præditum, hoc καθαρτικὸν græce uocant, ex uehementioribus pũta, scammonia & castorio confectum, medicus exhibeat. Perungito præterea cæcitudine illa nocturna oppressos, melle despumato: oculis cõniuentib. cõpressisq; humida intus cõtineto, aluminis ceratiũ siliquã'ue medimnos duos, salis fossilis medimnũ unum, contere cum melle, atq; sublinito. Aliud: Iecur hircinum assato, atq; inter assandum ichora colligens inungito, ipsum uero hepar edendum exhibeto: decocti uero iocinoris uaporem oculis apertis accipere iubeto. *Vehementiora medicamina.*

De glaucomate & hypochymate, ex Rufo.

Glaucoma uero & hypochyma, hoc est, oculorũ suffusio, unum idemq; mali genus esse antiqui putauere. Posteriores uero, glaucomata quidẽ crystallini humoris in oculo uitia, quæ ex humiditate in glaucũ colorẽ transeunt, existimauerũt: Hypochymata uero, humorũ suffusionẽ, qui circa pupillam in medio corneæ & crystallinæ speciem lucẽq; impediunt. Sunt aũt omnia glaucomata ex ijs uitijs, quę nullo medicamento uincibilia, curationi medicum unguem obijciunt: Hypochymata uero, ut non sunt incurabilia omnino, ita neq; omnia sanant̃. Verũ illis qui eiusmodi oculorũ suffusione tentant̃, antequã morbus cõsistat, sanguinis è cubitu detractione, expurgatione, euacuationibusq; acrioribus succurrit̃: uerbi caussa, Diacentaurij decocto, aut ficu amara, & alui crebriore solutione, cucurbitulæ in occipite, aut ceruice, quod ἰνίον græce uocant, circũcisa scalpello cute, adglutinatione. Per uniuersam prẽterea uictus rationẽ, aquã potus loco sumere, tum ex re, tum ex usu fuerit: alimentis item extenuãtibus uti. Cõferent aũt temporis progressu & apophlegmatismi per dies aliquot. Quicũq; uero perperã & tanq; conniuenter quippiã intuent̃, perinde atq; conopia præferentes, & quod è malo aliquo humore, aut biliosioribus uaporibus sursum halantibus fit, medicamentum ex aloë amarum exhibebimus continuò, aut per illud quoq; purgabimus. Cæterũ in oculis itidem medicamentis utendum, primum quidem simplicibus, quemadmodum melle & oleo cum fœniculi *Glaucomata. Hypochymata*

cremore: Secundo uero compoſitis, cuiuſmodi fuerit illud: Sagapeni didrachmium, ſucci Cyrenaici, ueratri candidi, ſingulorum drachmas ſex, miſce mellis heminis octo. Oribaſius uero, quemadmodum de ſe ipſiſſimus aſſerit, proxime ſequenti uſus eſt: Caucalidis liquoris, chamædryos, coronopi, uniuſcuiuſq; tantundem cõterens. Facito uero & collyria ex ſucco fœniculi. Proteus præterea & Thalaſſerus, è ſucco balſami, quẽ ὀποβάλσαμον uocant, & ex his cõtextis collyrijs quæ naturæ aptitudine opitulari poſſunt, fœniculi adhæc decocto hauſto in principijs, iuuerunt, medicamentoq; ex ſuccis, & opobalſami, melle, & oleo ueteri, & id genus alijs.

De oculorum hebetudine, puta Amauroſi & Amblyopia.

Ἀμαύρωσις. Ἀμβλυωπία. Αμαύρωσις, totius plerũq; lucis uidendiq; uſus impedimentũ & obex eſt, abſque manifeſta cauſſa, integro & incolumi omni oculo. Ἀμβλυωπία uero hebetudo uidendi eſt, ex aliqua incerta occaſione proueniens. Curatio aũt ea in uniuerſum quidem quadrat, quę antea in ſuffuſionibus oculorũ eſt explicata: Speciatim uero ex oculorũ hirquis ſanguinis euacuatio, hirudinũ uſus, & circa tempora potiſſimũ earundem adiectio, & infernarũ partium frictiones. Progreſſu uero temporis, ſternutationem cientibus utendum, & quæ à ieiunis fiunt uomitionibus, illinitionibusq; modicis. Præcipuum quidem habetur, confectio quæ ex mellis & olei æquis partibus contexitur: Proximũ eſt, ex his quæ ſequuntur concinnatũ medicamentũ. Sumuntur croci oboli duo, bilis ſuillę drach. una, piperis cõmunis grana octogintaquinq;, cremoris fœniculi drach. ſedecim, guttæ ammoniacæ thymiamatis drach. una, diſſolutis aridis cum liquore ſucco ue, mellis cochlearia quatuor, reconde, prępara, & tollens in æneam pyxidem, utitor. Ante illinitionem aũt foueto pyria, oculos in calidam aquam marinam immergens.

De Strabiſmo, hoc eſt, aſpectu obliquo.

DIſtortiones oculorũ à generatione, quas Græci στραβότητας & στραβισμοὺς, nos ſtrabones dicimus, corriguntur in infantibus, ſi perſona ita capiti imponatur, ut à fronte rectà adſpiciant. Strabiſmus enim cõuulſiua muſculorum qui bolbum mouent, eſt affectio, & lucerna è regione poſita, nõ à latere apparente, emendatur. Sed quãdo nares uerſum oculi detorquentur, floccos rubro colore ſuffuſos oculorũ hirquis circa tempora adglutinato, ut ad hos fixis luminibus intuentes, corrigant oculos.

De Ecpieſmo.

ITa quandoq; premunt̃ hominis oculi, ut exerti perſeuerent, illis quidem qui laqueo torquentur ac præfocant̃. Inciſio uenæ cubitus, præſidio eſt. Quod ſi ex alia quapiam occaſione id uſu ueniat, ueratro nigro aut ſcammonia medendum. Eliſiones uero oculorũ quæ ex doloribus proueniunt, ſæpius enim ex niſu laborantiũ è dolore partus contingunt, purgationes ſoluunt, proinde opitulandũ eſt etiã illis. Viris autẽ poſt ſanguinis detractionem per uenam, ſi nõ cedat, occipiti cucurbitulam adhibeto, lanamq; melle illitam imponito, aut floccos cum aqua & linteo complicato, clementer ſuſpenſaq; manu deſuper ligato. Expedit pręterea ea oculi iniuria uitioq; affectis,

ctis,aqua marina egelida uultui perfusa: Cichorij item cremor, & seminalis herba unà cum succo papaueris, μηκονεῖον appellato,illitũ,& alia quęcũq; contrahendi & congregandi potestatem habent.

De oculi suffusione,quam σύγχυσιν Græci dicunt.

SYnchyses,oculorũ profluuia ex ictu plagá ue oborta,non sanguinis modò,incisa uena cubitus,detractio,sed sanguen etiã nuper perempti,maxime uero turturis,curat & emendat: Sin minus,uniuersum oculũ sanguine columbino opplentes,eiusmodi iniurijs occurremus: deinde lanã mollem maceratã in ouo disciſſo & contuso cum uino & rosaceo imponito, & alligato: sequenti uero die hoc idem faciendum: tertio fouendum, lacteq; perfundendus oculus,& ex rebus ad eam prouinciam factis & idoneis cataplasma adglutinato: postremo unctulis collyrijs'ue,quæ ad ueteres affectiones faciunt, perungatur: uerbi caussa, Chiaco unguento.

De Myopiasi.

LVsciosi non nisi contractis palpebris intuentes,quos μύωπες græce uocant,ij dicuntur,qui statim ab ortu quidem ipso,oculis propius admota cernunt, sed longius dissita spectare nequeunt. Insanabilis sanè istiusmodi affectus est,ob spiritus uisiui unde nascitur,debilitatẽ. His contraria omnino patiuntur ætate prouectiores & decrepiti, quũ ea quæ longius distant, facilius exactiusq;,quàm ea quæ admota sunt oculis,aspiciant.

Auricularia,& ante omnia de aurium dolore. Cap. XXIII.

QVi ex frigida caussa aurium dolor suscitat, siue ex anni tempore, præcedenté ue uictus ratione, aut laborantis egestione (si modò ἀνακρίσεως sic licet interpretari) percũctationé ue: siquidẽ ex prætorio euidentiq; caussarũ genere proficiscitur, siue quod in imo funditus hæreat, absque grauedine uel lancinatione uel inflammatione deprehensus, calorificis curabitur præsidijs, auditili meatui instillantes oleũ rutaceum calidum, aut nardinũ, aut laurinũ, aut amaracinũ, aut phulliatum aut spicatum, aut cõmune cum euphorbio, aut pipere, aut castorio, aut commagenum quod uocant ungentum, aut succum balsami. Et oleum præterea in quo elixum sit allium, σκόρδον appellatum, aut cepa, instillatum auribus ex frigore languentibus, auxilio est. *Ad dolores aurium ex frigore.*

Ad languores aurium ex calore.

DOlorem uero auris ex calida intemperaturæ caussa, in qua feruorem quendam sine grauedine aut tensione sentiunt, contrarijs medicamentis curabit medicus, albuginem oui instillans friatũ ac colliquatũ, perinde atq; in oculo: & lac muliebre, cum aliquo ex anodynis collyrijs, aut cremore perdiciadis cum exiguo rosaceo, atq; ipsum quoq; rosaceũ, aut oxyrhodinũ, aut succum solani, aut coriani, aut asphodeli, aut oleum in quo interna terræ, aut oni aselli ue, qui situla decocti: aut oleum amygdalinũ per se, aut uiuentia cerycia, buccina appellata, tria in eo elixans, naturaliter hoc ipsum efficit.

Ad aurium dolores è craßis humoribus.

CAeterum dolorem ex uiscosis & craßis humoribus factum, cognosce ex capite & eiusdem auditorijs instrumentis, auribus'ue mole grauatis, atque ex ea quæ præceßit educatione. At si dolor sit absq; ulla grauitate, sola distentio dißidiumq; auditus, spiritũ flatulentũ exitu destitui declarat. Vtendum itaq; in utrisque, ĳs medicaminibus quę obturationes discutiunt atq; interfecãt: cuius generis est aphronitrũ cum aceto & melle, atq; bilis ouina cum oleo cõmuni, siue amygdalino: necnon & porri atq; cepæ cremor tepidus cum melle, aut origanũ deniq; cum melle lacteq; muliebri contritum, auribus instillato. Aduersus autẽ uehementiores frigiditates, bilis caprina cum porri succo instilletur. Cæterum quum ingens quem ac multus & diuturnus labor infestat, hisce remedijs utendum est: cuiusmodi sunt, dracunculi succus, & ari, & bryoniæ, & huius farinæ cætera.

Ad dolorem aurium ex flatu sufflaci.

PRiuatim uero eis qui auris cruciatu propter flatulentũ spiritũ torquentur, cucurbitula, calida prius aqua calfacta, et circa aurẽ imposita magnifice succurrit. Quod si pondus pariter & contentio cum dolore, quem immensus ac multus comitaẽ arteriarũ percußus, unà molestarint, aut febris etiam tentet, inflammari scito auditoriũ; atq; ob id quidem ante omnia incisione uenarum utendũ, deinde auriculario specillo lana inuoluto, oleo dulci calido frequenter fouere expedit. Adhæc adeps quoq; anserinus meatui instillandus est, aut uulpis, aut Basilicum medicamentum cum rosaceo, aut cyprino, aut irino. Foris porrò cataplasmatis modò illinienda sunt, ea quæ leniendi dolorem pariter & concoquendi potestatem habent. Sed uiolentius dolore sęuiente, medicaminibus quæ mediocriter obtundere & stupefacere sensum poßunt, utemur: haud enim paruum ac contemnendum periculum cerebro, quod auditorio neruo inflammato uicinum est, incumbit. Pulchre igitur hoc remedium succurrit: Succi papaueris (quod opium uocant) partem unam, castorĳ partes duas cum lacte muliebri, aut albugine oui, aut uino dulci paßó ue, tepidũ auribus instilla. Cæterũ croceus quoq; orbiculus, quẽ τροχίσκον græce nominãt, pariter & aster, & Philonis antidotus, hac affectione afflictos sæpenumero adiuuit. Iam uero aurem aßidue uel oleo cõmuni, uel aliquo calido fotu fouere oportet, lanam in eo ipso intinctam auribus imponere, minimeq; gentium ceßare quantũ fieri potest, membris inflammatione infestatis. Vbi autem dolor inueterarit, & iam in suppurationem conuerti cœperit, medicamento è succo seminis lini utitor, instillans id ipsum dißolutum cum rosaceo, aut chamæmelino.

Ad auris ex aqua languores.

QVando autem aures ex aqua medicaminosa in auditoriũ meatum infusa dolent, siquidem plurima fuerit, per os, aut etiam per calamum ceu canalem exugendo attrahe aquam: si pauca, ubi exterseris eam lana auriculari specillo imbuta, oleum aliquod tenuiũ partium, aut roseum, aut oui album, aut muliebre lac, instillato. Cuncta autem hæc & singula modice calida

da esse oportet, quæ auribus adhibentur.

Ad aurium hulcera cum phlegmone.

LYcium & meconiũ, hoc est papaueris succum, pari quantitate cum melle quassata atq; cõtrita, auribus doloribus & phlegmone oppressis, imponito.

Ad maximos auris dolores, & suppurationem, & grauem auditũ.

AMygdala dealbata, & spumæ nitri, quod ἀφρόνιτρον uocant, drachmas treis, opij tantundem, croci drachmas quatuor, galbani drach. duas, myrrhæ drachmam unam, aceto eliquans atque dissoluens, auribus afflictis instillato, dolore quidem infestante rosaceo irrigans: si purulentia uero adsit, œnomelite aut oxymelite: sin difficultas auditus, aceto. Porrò hulcera recentia, glaucium in aceto dissolutum medetur, & quæ ex illo conficiuntur collyria. Faciunt idem diarhoda, diacroca, & diasmyrna: Quemadmodum rursus suppurantia citra dolorem, scoria ferri cum aceto in tempore macerata & adhibita.

Ad hulceris sordidi duritiem.

NItrum aceto maceratum cum aqua dilue, & abstergens instillato irrigatum cum rosaceo. Aliud ad sordidum hulcus: Cardamomum & nitrum exiguum cum caricis ficubus'ue simul contundens atque cogens absque cechramidibus, & collyria componens, auribus indito, atque per triduum gestato: deducit nanque sordis plurimum, & haud mediocriter leuat. Conducit autem & excrescentijs carnium prœter naturam, diutinis doloribus, & exhulcerationibus. Sumito aloës, thuris, myrrhæ, singulorũ drachmã unã, misyos drachmas quatuor, quibus cum aceto in pastillos coactis, ubi utendum fuerit, aceto & rosaceo soluens, infundito, & trochiscũ Andronium, & Eram, & orbiculum Musæ.

Ad inueterata hulcera.

CEdrinum liquorem cum melle confusum, illinito. Aliud: Misy combustum & in farinam tritũ, hulcusculis insufflato. Sed ad infusiones, aures cum clysteridij posca in oxymelite aut œnomelite, aut iure alicuius expellendi uim habentis, ueluti lentis aut rosarum, inundato.

Ad aures uellicatas.

ABlue auriculam rotundi odorati iunci decocto: feminalis uero cremorem cum q̃minimo aceto instillato, aut lycium, aut amurcam, aut acaciam, aut porri denicq; liquorem.

Ad carnium præter naturam incrementa.

NItrum aqua inundans calida, unà cum squamula æris, & sandaraches, æquis partibus: crusta uero obducta, melle repurgatur.

Ad aures uermiculantes.

PErfundantĩ aures absinthij decocto, aut centaurij, aut porri. Instillabis item foliorum capparis, aut fructus eiusdem cremorem, aut liquorem cedrium, aut humanum lotium per uetustum, aut ueratrum album cum melle, aut nepetæ succum, aut scammoniam cum aceto, aut succum absinthij. Cæterum oleum meatui quoq; instillatum, ex imo ad summam usq; auriculam

eijcit. Quam rem egregie quoqꝫ acetum oleo temperatũ exequitur. Et aduersus animalcula, quæ auribus aliquando incidunt, iisdem utitor.

De calculis & consimilibus, quæ auribus interdum incidunt.

AVricularium specillum (quod μηλωτίδα græce nominant) lana inuolutum, terebinthinæ, aut gummi, aut alio quopiam glutinoso intingito, atqꝫ sic infectum ea tandem ratione extrahe. Quod si renitatur, neqꝫ his adhibitis prodeat, oleum calidum affatim meatui instillato: Si quidem eijciat, aut relinquatur, alia aggrediunda est uia, quemadmodum in uolumine de Chirurgia prosequemur.

De sonoribus ac sibilis aurium.

QVod si aurium tinnitus in febribus, aut earundem decretorijs proueniant, nihil obturbato, propédiem nanqꝫ ut plurimum hæc murmura cessant. At si post morbum etiamdũ torqueant, absinthij decocto fouens, acetum atqꝫ rosaceũ infunde, aut radiculæ cremorem cum rosaceo, aut helebori nigri cum adiecto aceto. Contra diuturna autem, & quæ inueterauerunt aurium murmura, ex crassis & uiscidis humoribus oborta, (deprehendes autem id, quod nõ uno (ut dicitur) fasce, sed particulatim cogatur, consistatqꝫ) aceto & nitro & melle demergito, ac dilue. Aliud profligandis auriũ sonitibus: Accipe ueratri candidi drachmas duas, castorij tantundem, croci drachmas treis, nitri drachmas sedecim, quibus singulis in aceto liquefactis, redige in rotulas, atque re postulante utitor.

Ad inueterata aurium murmura.

Ad diuturnos aurium tinnitus & sibilos.

MEdendis aurium sonoribus atqꝫ sibilis, euphorbio cum oleo cyprino trito & calfacto utendum. Sed his qui propter multam synæsthesim atqꝫ per consensum uaporum in caput ascendentium, aut flatuum hoc mali sentiunt, castoriũ, & semen cicutæ in aceto dilutũ atqꝫ contritũ, instillato.

De difficili auditu & surditate.

SVrditates græce κωφώσεις appellatæ, quæ è primo statim ortu, aut post partum quidem, sed diuturno iam tempore atqꝫ omnino etiam hominẽ occupauerunt, adeoqꝫ altius quoqꝫ radices egerunt, curationẽ nullam admittunt. Quæ aũt absolutæ non sunt, sed diutinæ & inueteratę, (hos surdastros, illos surdos dicimus) & ipsę insanabiles planè sunt, aut grauiter ęgerrimeqꝫ curantur: nam ex bilioso humore sursum uergente conflatis, nõ admodum difficulter euacuationibus, quæ medicamentis bilem deducentibus, χολάγωγα græce appellata, fiunt, succurritur. Nõnullæ etiam nulla medela adhibita, ultro afflictionẽ demittunt ac finiunt, bile illis subeunte. Surditates uero uel dysecoias, id est audiendi difficultates, è crudis & crassis humoribus prognatas, sectione uenæ, aut omnino expurgatione cum hiera, curato: apophlegmatismis interim & erinis utens, naturalibusqꝫ aut unda etiam marina factis lauacris: sed ea auditorio meatui instillato. Competunt quidem & ea, quæ ad aurium tinnitum bombos'ue perscripta sunt: peculiariter autem hæc, lotium caprinum, & bilem animantis eiusdem, aut solummodo bilem instillato, aut rutæ cremorem cum melle, aut castoriũ cum oleo

Χολάγωγα.

oleo anethino, aut hyssopum medicamentum cum unguine nardino, aut bilem capræ cum galbano. Aut etiam illud: Accipe castorij drach. duas, nitri, hellebori candidi, singulorū drachmam unam.

Ad contusionem aurium, quam θλάσιν græce nominant.

Hippocrates, nihil aurium impulsionibus thlasibus'ue conducere admonuit. Quoniam autem sæpenumero à laborantibus urgemur impellimurq́, utendum fuerit utiq; myrrha, aloë, thure, acacia: æquas partes cum aceto, aut oui candido tritas, oblinito. Aut panis calidi medulla cum melle in mortario contusa, cataplasmatis modo illinito. Vel id quod sequitur: Accipe asphalti, (bitumen nostri uocant) thuris, aloës, cochlearum carnis, bulborum spumæ æqualiter, quibus in aceto contritis, imponito. Cæterū si phlegmone accedat, sesamo dissoluens illinito, aut chondro cum aceto elixo. Atqui cataplasmata cuncta in hac affectione leuia sunto, & absq; uinculis & ligatura omnino, uel obiter modò ac leuiter uincentur: lanamq́ oleo intinctam meatui auris imponito.

De Parotidibus, id est secundum aut post aures abscessibus.

Parotis, abscessus & affectio quædam est, quæ in adenis sub auribus proiecta materia nascitur, conuersis illuc ex capite densis quandoq; humoribus, nonnunq̄ uero ex reliquo corpore decretoriū in febribus ad salutem facientibus. *Παρωτίς.* Quocirca si etiamdum in profundo latens, non in tumorem assurgit parotis, adiuuabimus naturam, hulcerū subsidia offerentes, aut cucurbitulā apponentes, aut fomentationibus crebris utentes, ne si in imum remeat materia, periculum afflicti non effugiant. Si contrà in uomicam & tumorem quodammodo pyramidalem cum inflammatione attollatur, tum contrarijs omnino cataplasmatis, mitigandi & maturandi uiribus preditis, utemur: uerbi caussa, cataplasmate hordaceo aut frumentaceo, aut è seminis lini farina cum mulso, aut fœnograeci, aut altheæ, aut chamæmeli iure decocto, aut quod ex rumice & axungia sine sale constat. *Si tumor parotidū fastigiatus* Si sanguis plus iusto naturæ modum excedere uidetur, euacuandus est ante omnia ipsus incisione uenarum, si id quidem per uirtutem laborantis integrū sit. *Si ex redūdantia sanguis.* Sed si tumor neq; tantillum quidem discutiatur, neq; quicq̄ resoluatur, medicamentis quæ suppurationem inducunt utendum: cuius generis est farina triticea, cum caricarū decoctione & oleo, atq; id quod è polline, item id quod è fermento componitur medicamentū. Commeante uero & mutante sese iam abscessu, uel dissectione purulentiā excernamus, uel acri medicamine confringamus irritemusq́. E quorum certe numero est, quod uulgò dicunt smilium, & quod ex allijs constituitur. Parotides autem ignauiores & innocentiores, pyria ex salore tantummodo discutit: item id quod aperanum conficitur medicamentū. *Aperanum.* Hoc quidem non pus modò iam permutatū discutit, sed adhoc etiam omni planè molestia carens, indoloriū præ omnibus fermè alijs est. Cæterū ad inueteratas iam multo temporis spacio parotidas, buccinorū aut purpurarum crematorū cinerē cum melle aut axungia imponamus, aut ficum coctū marina, aut marubiū cum sale. *Ad ueteres parotidas.* Porrò iam

duritiem præferentes parotidas emollit tum Mnasæi confectio, tum Ariobarzanios. Præsentissima uero est, quæ fit è succo seminis lini. Ante uero hęc illinito ammoniacum, miscendo cataplasmatis picem liquidam, aut adipem taurinũ, aut bdellium, aut styracem, aut medullam deniq; ceruinam.

De nasi odoratusq; seu narium affectionibus. Cap. XXIIII.

SI olfaciendi uirtute læsa, lingua incolumis seruatur, anteriorum cerebri uentriculorũ affectio suspicãda est, qui uel nudi distemperamenti culpa noxam acceperunt, uel prauorũ humorũ multitudinis. Si uero lingua unà cum odoratu offendatur, laboriosior ac difficilior quodammodo fuerit, propter emphraxim, hoc est obstructionem eorũ meatuũ, qui ethmoides, id est cola, uocant, malum rursus ex uitiosis humoribus factum putato. Proinde cerebri intemperantiam persępius iam enumeratam ubi deprehenderis, cõtrarijs utitor adminiculis, caputq; calida marina perfundito: humores uero negocium exhibentes, apophlegmatismis euacuato, maxime uero quæ ualide per nares euacuant errhinis. Odoramenta præterea quæ nõnihil subtiliũ partium habent, quemadmodũ in destillationibus faucibus impactis, exhibeto. Quod si copia atq; adeò saburra huius mali caussa uersẽt in uniuerso corpore, hoc totũ prius diligenter uel detractione sanguinis per uenam, uel purgatione cum hiera, euacuato. Sic & in Polypo, & Ozæna utitor: tum deniq; his præmissis, topica adhibe auxilia. Theriaca quoq; pota, sæpissime opem præsentissimã attulit. Est aũt polypus, tuberculũ præter naturã in naribus obortũ, referens modis omnibus substantia, polypi animãtis carnem. Eiusdẽ porrò naturæ & essentię polypo est sarcoma, hoc est, carnis in naribus præter naturã incrementũ. Ozæna uero hulcus est cariosum ac putridum, ex acerrimis ad nares confluentibus humoribus, & acrimonia sua exedentibus, natũ.

Polypus. *Sarcoma.* *Ozæna.*

Ad Polypos & Sarcomata.

SVmito squamulæ æris drachmas octo, atramenti sutorij drachmas sex, sandarachæ drachmas quatuor, ueratri nigri drachmas duas, quibus in farinã tritis, naribus flatu indito, et utere perinde atq; præstantissimo, nam in tredecim sanè diebus perspicuam atq; euidentem præbet cõmoditatẽ. Conducit & atramentum sutoriũ per se cum aceto adhibitum. Aliud: Corticum mali granati drachmas duodecim, atramenti sutorij drachmam unam, chalciteos drachmas octo, bilis taurinæ, amomi, myrrhæ, nepetæ, marrubij, singulorũ drachmas quatuor, croci drachmas duas, ueratri candidi drachmas quatuor unà siccato atq; utere. Aliud: Diaphryge leuigato attingito, & penicillo uulnerario (quod est linamentũ id, quod uulneribus inditur) scirpeo, oleo circunfuso, uel ex funiculo oleo illito, quali utuntur uulgò in lucernis: dirimit enim nares.

Ad Ozænas.

SVmito misyos, chalcitidis, myrrhæ, uniuscuiusq; drachmas septẽ, atramenti sutorij drachmas sex, aluminis fissilis, gallæ, squamulæ æris, singulorum drachmas quatuor, aluminis rotundi drachmas duas, thuris drachmam

chmam unam, aceti xestam unã, hæc simul omnia in uase æreo elixato. Melle autem illito utere linamento. Aliud: Erugo item & squamula pariter arida, ozænis conferunt.

Ad narium graues fœtores.

MYrrhæ, acaciæ, amomi, singulorum drachmam unam melle despumato contusam cogens, summæ extremitati narium diaphragmatis, hoc est intersepti, adglutinare mandato. Aliud in eundem usum: Amomi, myrrhæ, rosarum siccarum, æquali pondere, simul unguento nardino excipiens, illinito. Conducit etiam graueolentiæ nariũ malagma Dychroi cum uino usurpatum.

Ad hulcera quæ naribus insident.

ACcipito cerussæ librã unam, spumæ argenti uncias treis, scoriæ plumbi uncias treis, uel plumbi cremati: cæterum singula probe lota, uino oleoq́ myrteo excipe.

Ad ea narium hulcera, quæ Glycea dicuntur.

ACcipiantur spumæ argenti drachmæ pondo duæ, rutæ recentis drachmæ pondo quatuor, aluminis scissilis drachmę pondo duæ, quę ad unum omnia oleo myrteo atque aceto contusa cogantur.

Sternutationes prolicientia, græce πταρμικὰ appellata.

STernutamentum prouocat helleborus albus, aut castorium, aut piper, aut struthion, aut uno fasce omnia: neque tamen ea inflare expedit, sed harundine aut digitulo ad intimam nasi partem inserere. Sternutamento autem plus æquo citato, & supra modũ infestante ex medicamine sumpto, nardinũ, aut rosaceum, aut glycelæum, ad sedandam sternutationem infunduntur. Odoramenta porrò consistendi sternutamenti munere fungũtur, anisum, ocimi palea tusa. Super hæc uero omnia caput smegmatis ex nitro & pumice exiccandum, aut eo quod Asclepiũ cognomentũ habet, & Constantini sapone, & Cappadocico sale, atq; alijs id genus utendum.

De narium hæmorrhagia, id est sanguinis profluuio.

SVper grandi sanguinis ex naribus effusione, quam hæmorrhagiam uocant, quę febricitãtes infestat, libro secũdo qui de febribus agit, recensuimus: de quacũq; uero sanguinis nariũ eruptione simpliciter, quæ ægre cõpesci possit, in præsentia agemus. Chalcitim in farinã tritã, ellychnio aqua delibuto, aut priapisco excipe, & foraminibus nasi indito: aut oui testã crematam ipsi confundito, & gallæ dimidiũ: aut onida cremans cinerẽ inspirato: aut succũ eius elicitũ instillato: aut molaris (quẽ μυλίτην græce dicũt) lapidis extincti aceto, uaporẽ odorato: aut inductorio eius more emplastri utitor. Mannæ, thuris, partem unã, aloës semissem, oui candido excipe, & utere per ellychnium, foris leporis pilos unctulo adijciens: aut naribus florem quam Græci Lychnidam uocant, Romani genicularem bellariam'ue dicunt, indito: aut cucurbitulam leuem recto tramite hypochondrio naris unde sanguinis eruptio fit, bene magnam & solitariam applicato: uel aures rigidius atq; solidius obturato: frontem adhæc spongijs gelida aqua intin

ctis irrigato,uel si id minus probatur,syciam cum sanguinis detractione occipiti adglutinato. Quandoq; uenam secare, nisi quid renitatur & interdicat,&extremas partes ligare expedit,præcipue uero brachia atque crura, quemadmodũ & in ijs ipsis quoq; uenam aperire cumprimis cõpetit. Ad hæc agitare easdem particulas imperato, manus quidem perfricando, pedes uero obambulando, nam uenis harum partiũ sanguine fartis, adiacentes naribus locos sanguinolentos efficiunt. Spongia porrò subinde in gelida posca imbuta,& foris manãtibus sanguine naribus applicata,cum constrictione obturationéue opportune iuuit. Satius autem si antè naribus cuneolus prælongus inseratur.

Aduersus ea quæ hominis uultui accidunt uitia,& antidotum quo faciei constitutio conseruetur. Cap. XXV

Rofligandis faciei uitijs sumantur, thuris drachmæ quatuor, phyci drachmæ tres, spumę argenti, piperis, uniuscuiusq; drachmæ octo, omnibus hisce dissolutis ichthyocollæ,id est, pisci glutini decocto,rotulisq; conformatis utendum. Aliud: Accipe ramenti elephantis drachmas octo, thus masculũ,ichthyocollam, pari pondere,utere quemadmodum memoratum est iampridem.

Ad uultus nigrores.

IReos aut ptisanæ singulorũ xestam unam & semissem, salis ammoniaci, cornu ceruini cremati,ammoniaci thymiamatis,uniuscuiusq; uncias duas aqua dissoluens redige in orbiculos atq; pastillos,rursusq; aqua diluens ante balneum illinito. Aliud: Ptisanæ,orobi,thuris,illyridis,spumæ nitri, singulorũ chœnices quatuor, costi, amygdalarũ amararũ uniuscuiusq; drachmas uiginti, ouorũ candido & lacte asinino excipito, atq; eo quo diximus modo utere. Ex re item atq; usu fuerit peponatis pastillus.

Ad asperam & discolorem ceu à sole cutem,& lentigines.

ADuersus ephelides atq; lentigines utiliter adhibetur id,quod constat ex cretæ cimoliæ exiccatæ seu torrefactæ chalci semisse, spumæ nitri assati drachmis octo, orobini lecithi drachmis quatuor, scobis taurinæ bilis drachmis octo,cõtritis omnibus simul,fruere. Aliud: Accipe trogos drachmas decem, eregmi drach. decem,ueratri candidi drach. quinq;,spumæ nitri drach. decẽ,halcyonij tantundẽ,conteras & liquefacias, et utere.

Curandis liuoribus qui sub oculis ceu percussionum uestigia cernuntur, Græci ὑπώπια appellant.

MEdendis sugillatis quæ sub oculis apparent,principio quidẽ decocto fœnogræci,deinde uero & meliloti (quam sertulam campanam Latini dicunt) fomentationibus utere. Niliq; diarhodon collyrium aqua intinctum circumlinito: post hęc diasmyrnũ. Quod si nihil profeceris,medicamentum ex sandyce crematũ inunge,aut hyssopum cum aqua impone, uel iniecto hyssopo in panniculum,& calida eum aqua immergens, liuores foueto,aut muria acri consimiliter. Præterea corticem radiculæ cum melle tritam applicato,& hoc inueteratos etiam sub oculo liuores exterit.

Ad diu

Ad diuturna Hypopia & Peliomata.

CAeterū ad expungenda inueterata iam longo temporis ſpacio ſugillata, & uibices, cōferet illud: Accipe tordyli partes duas, rubricę Samiæ partem unam, quæ quidem melle emollita imponito, aduertens interim animum, ne exhulcerationē inducat. Aliud: Apopſectrum, hyſſopi, thapſiæ, caſiæ, ſingulorum drachmas duas, terebinthinæ drachmam unam, adglutinato. Cauendū tamen peraccurate ne locū exhulceret, & ob id quidem identidem tollendum. Aliud: Carrœi uiridis corticem emolliens, atq; ius ipſorum ſumens, myrrham, alumenq; ſciſſile in ipſum inijce, & conquaſſans omnia, miſce in uſu & neceſſitate, atq; gingiuis, ea uidelicet parte qua dens afficitur inſertum, erit remedio. Aliud: Allium, & piper, & ſylueſtrem ſtaphida trita, & in uinculo laneo cōficiens combia exigua, atq; identidem permutans, purgabis humiditatem capitis, atq; dentibus afflictis præſidium attuleris.

Ad Ionthos.

SVnt autem uari, quos Greci ἴονθους dicunt, calli ac tumores exiles, duriq; Vari.
in cute faciei, quas acmas quidam nominant, quibus oxymeli circūlinito, interens: aut ſpumam argenti cum terebinthina & puſillo olei albi tritam inunge, ſimiliter infricās: aut fiſſilem ſchiſtam'ue cum terebinthina aut amygdala amara emolliens aceto, contere. Sed in callum duratos ionthos, ſaponis Gallici drachmas quatuor, thuris, guttæ ammoniacæ, uniuſcuiuſq; drachmam unam, aqua macerans illinito, & hora tranſacta abluito.

Ad Ionthos & pilos & aſpredines uultus.

CEræ drachmas decem, terebinthinæ drachmam unam, uiſci drachmas duas, colliquefacito in oleo infundens, atq; eo medicamine uultū conſpergito, tollit enim ea faciei uitia radicitus. Aliud: Papauer, quem μήκωνα nuncupant, madidatum & emollitum, aut pulegium unà cum ſale atq; aceto, cataplaſmatis modo circumlinito.

Cerota Thaidis, ad rubicundum uultum faciendum.

CRoci coloris ruffi & coccinei, radicis fuci, libani, myrrhæ, ſingulorum drachmas duas excipe adipe uitulino, & oleo maſtichino, deinde illinito, interualloq; temporis impoſito, ſpongia calida abſtergito. Illud ſanè medicamentum cum faciei, tum uniuerſo quoque corpori congruit, colorisq; gratiam inducit.

De affectionibus quæ circa os, & primo circa dentes graſſantur. Cap. XXVI.

Vi dolore dentium abſq; gingiuarū phlegmone cruciantur, interdum quidem in reliquo corpore dolor, nōnunq; uero in neruo qui ad dentes deſcēdit, fieri aſſolet. Validiſſimis igitur opus habet remedijs, quocirca plerūq; aceto eadē acerrimo condiuntur. Quum uero gingiuę propter phlegmonem dolore infeſtantur, omniū pręſtantiſſimum medicamentū eſt oleū lentiſcinū, medij ad unguē temperamenti. Cæterū oleum illud recens eſto atq; nouum, quoniā ſcilicet uetus tantum bonitate recenti cedit, quantum diuturnitate uetuſtateq; ſuperat.

Communis autem & impræsentiarum obseruetur medendi ratio, quod ante omnia, toto corpore plus iusto naturæ modum excedentem humorem, euacuare operæ omnino precium est.

Ad phlegmonen, id est inflammationem dentium.

QVod si propter phlegmonē dentes hominem torquent & excruciāt, colluantur aceto, in quo elixa sit galla, aut alicacabi radix, aut herbæ apollinaris semen, aut eius folia, aut pulegium, aut solani cremor, aut cappa ris radix, aut myrti folia, aut polium, aut cucumeris syluestris radix, aut folia rutę cum oxymelite, aut cornu ceruinum, aut acetum quoq; scilliticū, aut pyrethrum deniq; cum hyssopo. In exesam uero dentis concauitatem styrax cum succo papaueris, quod ὄπιον uocant, utiliter inditur, aut galbanū: aut sulphur apyron, hoc est ignem non expertū uiuūq; cum lycio, aut herbæ apollinaris semine, fornacula adoleto. Præterea Philonis quoque antidotus cataplasmatis modo illita, denti indolentiā conciliat. Vbi ex fluxu autem dentes dolore infestantur, tum myrti & lentisci & gallæ decocto, aut rhu Syriaci, aut florum agrestis punicæ, aut malicoriorū iure colluito. Adhæc præterea contra eundem dentium dolorem illinito medicamen, quod componitur ex salis medimnis duobus, aluminis ceratio, & extincti aceto emollitiq; medimno uno, postea uino perfundito, colluitóue. Quū porrò gingiuæ admodum cruentæ fuerint, tenue alumen inspergito, aut aloën uino colluito, aut rubi radix, aut rhus Syriacus uino elixeť. Gingiuas uero cū sanguine tum reumate iuxtà perfusas, salsamenti crudi in aula prorsus deusti, cinere attingito. Porrò aloë dentes cōcussos iam atq; labefactos, si inspergatur, instaurat, erigit ac firmat. Rhus item Syriacus, aut fissilis galla, aut rubi radix, tum sine additamento per se, tum in uino elixa.

Erosi dentis medela.

Dolori dentiū ex fluxu.

Aduersus quassatos dentes, & contra gingiuas fluxibus obrutas, & ad unumquoduis pascendo serpens in ore hulcus.

SVmito chalcitidos assi drachmas duodecim, cadmiæ drachmas octo, utere arido, adiecto aceto. At sine molestia omniq; labore dentes tollere uolens, farinam unà cum liquore tithymalli, dentibus afflictis indito, atque hoc super folium hederæ serito, ita per solidā horam permittatur, sua nanque sponte dens perforabitur.

Dentis μῆγμα, & ad parulidas gingiuarum tubercula.

ACcipe aluminis plinthitidos, salis ammoniaci, singulorum uncias quatuor, myrrhæ, costi, pyrethri, uniuscuiusq; drachmas quatuor, piperis grana octoginta, atq; ad dentium megma parulidasq; utere.

Ad parulidas.

SVmantur sulphuris ignem non experti uiuiq;, piperis, aluminis fissilis, æquales partes. Cæterum Parulis inflammatio est, in aliqua gingiuarū parte orta, quæ nisi dissoluatur, suppurat: quum uero suppurauerit, scalpello dissecta, linamentis insertis panditur. Epulis uero, carnis quædā excrescentia est, quę ab inflammatione exurgit, ad intimum molarem, cum febre & dolore nonnunquam. Opus itaque habet medicamentis reprimentibus

Parulis.

Epulis.

tumentia, proinde rasili ferrugine per se, aut cum eiusdem ponderis galla, utendũ. Aut Sory ceratio, aut aluminis cuiusq; ceratio, aut galla per se, aut squamula æris cum aceto emollita complurimis diebus & arefacta.

†Megma dentium. *†forte smegma aut psegma.*

ACcipe aristolochiæ radicis ceratium, cornu ceruini cyathum cum pauxillo mastiches, sal album melle subactum & conspersum, quæ folijs ficus circunuoluta, cremantur donec in carbones uertantur. Aliud: Buccina sale impleta & deusta, cochleæ item terrestres, cremata cum melle, lana succida pondo ceratiũ cum exiguo sale: singulis autem horum fragrantiæ caussa admisceto florem lentisci, aut spicę nardi, aut folium malabathri, aut cypirum, aut irida deniq;.

Dentes dealbans, & gingiuas restituens, & odorem emendans.

PVmicis, salis assi, iridos, singulorum drachmas quatuor, cyperi drach. quinque, spicæ nardi drachmam unam, piperis drachmas sex, cõteras, atque dealbandis dentibus, gingiuis corrigendis, & ad suaueolentiæ gratiam conciliandam utere.

Ad dentium stuporem, quam Hæmodiam dicunt.

HAemodijs portulaca manducata succurrit, aut oleum ex nondum maturis oliuis expressum, Græci ὠμοτριβὲς uocant, applicatum. Idem facit amurca, oleo in æneo uase, usque ad mellis constitutionem siue crassitudinem decocta, si inueterata illiniatur.

Aduersus dentes attritos.

DEntibus attritis baccę lauri, alumen fissile, aristolochia longa (quę Clematitis quasi sarmentaria uocatur) pari pondere, subueniunt.

Contra gingiuas exesas.

SVmantur florum rosarum drachmæ octo, gallarum drachmę quatuor, myrrhæ drachmæ duæ. Gingiuarũ præterea anabroses & humores in gingiuis existentes medentur, lac asininũ collutũ, oliuæ foliorũ decoctum, acetum scilliticũ. Quod si sicca adhibere mauis, ualebit erugo ferri, cytini. Cæterum ad tumores & carnis excrescentias, portulacæ succus efferuefactus & sumptus, adiumentũ est. Muria conditarum oliuarum (quas Gręci κολυμβάδας dicunt) leuigatarũ, oleum calidum ex oliuis nondũ maturis, aut lentiscinũ, aut melinũ: amurca item, aridaq; erugo ferri, aut æris, radix aristolochiæ, plantaginis semen bis phryctum, atramentũ sutorium coctum, atque cytini, hæc singula quidem ad rem plurimum faciunt.

Ad ea quæ pessum iuerunt labra.

ADuersus labia affecta, amurcã elixam, aut illud, inungito: Sumito adipem anserinum cum melle terebinthinaq; pari pondere, floris rosarũ, hyssopi, rosacei singulorum perexiguum.

Aduersus tumorem sub lingua, quem appellant Batrachum.

BAtrachus, tumor est cum inflãmatione sub lingua, maxime pueros infestans: in cuius curatione adhibendæ sunt perfrictiones quæ fiunt cum misy, erugine rasili æquis portionibus siccis. Mento autem applicabis eam

cõpositionẽ quã Græci ἀνθηρὰν nominant, aut sphæriũ, aut parygrũ ex ouis cõcinnatũ. Venam postremo sub lingua secare expedit. Aliud: Alterũ ad aphthas quoq; facit: habet id quidẽ ferruginis rasilis, gallæ, chalcitidis pares partes: cũ passo uero est diaclysma, quod est ablutio. Aliud: Tertium ex his constat: Orobino antea cũ melle absterſum, galla leuigata cum melle circunlinito, aut rosarũ flores similiter, uel iure foliorũ oliuæ abluito.

Ad Paristhmiorum phlegmonen.

QVod si in febribus paristhmia, id est, glandulæ & columella inflammentur, gargarissationes cum furfurum, aut rosarum, aut palmularũ, aut myxarum, aut lentiũ decocto, cõpetunt. Sed remittente phlegmone, aut in summo uigore, mel quoq; iam dictis commiscendum est, quod ab initio nequaq; conueniebat facere, neq; etiam in eius mali augmento, ne acumine fluxum cieat & attrahat. At si ad suppurationẽ iam perducta disrumpatur, mulso gargarissandũ est, aut cum lenticulæ aut rosarum elixatione: perseuerare, atq; per plures dies idem fieri, usq; ad numeris omnibus exactam solutionem, oportet: aut stomaticam, hoc est ori inseruientem ablutionem gargarissandam dare expedit. Vbi uero pestiferæ exhulcerationes tonsillas, quæ παρίσθμια Græci appellant, occuparint, utendũ quidem præscriptis: priuatim uero adijcienda est ea quæ ex moris conficitur, διὰ μόρων appellata confectio, unà cum aqua calida, aut hydromel cõplectens florem rosarũ funiculo traiectarũ, aut costum, aut rhun obsoniorũ, uel arida uel elixa, uel glauci deniq; foliorũ aridorũ decoctũ. Est quidem illud peramarũ, sed optime cõducit, si succũ, quod in collyrijs solemus, mulso soluas: ipsius uero fruticuli aridi inflati cõmodissimus est usus, aut dactylo attacti. Danda aũt est opera, ne aut omnino manibus attingant, aut permolliter admodum atq; suspensa, ut aiunt, manu demulceantur. Auxilio præterea sæpenumero fuit Andronius trochiscus. Atqui post istas irritationes, gargarissationes cum iure glycyrrhizæ facito, aut διὰ σηκυβελίτου, & croco, & chia, & myrrha: postremo uero amylo, et tragachanta. Irroborata uero noma, cõfectione lactis διὰ γάλακτος appellata, & Samia creta gargarissandũ. Aliud: Malum punicũ dulce cum testis incidatur, succiq; expressi partes sex, cum mellis una confusæ, donec crassitudinem habeant mellis spissi, decoquantur; & sic denique inungantur. Aliud: Constat ex gallæ immaturæ uncijs duabus, aluminis fissilis uncia una, salis ammoniaci assati uncia una, his aridis leniter attinge. Aliud: Recipit illud gallæ drachmas octo, misyos drachmas duas, salis assi drachmas quinque, eo medicamento arido utere. Est porrò et Antias τῶν παρισθμίων, hoc est, tonsillarũ durus tumor.

Si noma tonsillas occupet, quid faciendũ.

Ἀντιὰς.

De oris columella.

ORis columella, quã uuam uulgò nuncupãt, phlegmone infestata, gargarissationibus quarum in tonsillarũ inflammatione usus est, mediocriter item stipãtibus, utendũ: cuiusmodi est, succus mali Punici, cochleario aut instrumento quod Staphylepartum nominãt suppositus, idq; tum per se, tum adiecto melle, quantum satis est decocto, aut dulci radice permixta mali

mali Punici liquori. Benefacit in uuæ quoq; inflammatione, dulcis radicis cremor cum melle, si indatur. Reprimit præterea & refrenat eius mali impetum Hæmatites lapis, necnõ & Phrygius pondo ceratium, & ageratum, & διὰ λίθου φρυγίου ædœicum, hoc est, confectio ex Phrygio lapide pudendis factum, & terra Samia, & eretria, & rubrica sinopis, & rubrica Lemnia, & omphaciũ, qui ex uuis acerbis expressus succus est, per se, & cum horum aliquo: & acanthes Aegyptiæ fructus, & alumen scissile, rosæ cum semen tum folia, mitius & blandius operantur. Adhuc etiam mansuetius gummi tragacantha, sarcocolla, amylum, efficaciam suam exerunt, quibus utiq; potissimum utendum, si quid in corpore torqueatur oppressumq; fuerit, incitatum ab astringentibus. Sed ęqualiter crassa quum ipsa existat, quã κίονα, hoc est columnam appellant, gargarismatis fidendum, & confectionibus διὰ σμύρνης, croci & cyperi. Cæterum circunfissiones corrasiones'ue columellę uel omnino uitato, uel cum solicitudine obseruato, atq; penna potius circũlinito. Hactenus quidem incomposita: permixtum uero medicamentum hoc est. Recipit autem rhoos Syriaci drachmas octo, croci drach. quatuor, costi drachmas octo, seminis rosarum drachmas quatuor. Cæterum gingiuis conducit linamentũ è purpura marina, circũpositum collo uiperæ, atq; ubi id suffocauerit ipsam, deinde applicatũ. Mirum certe quantum hoc opis cum ad tonsillas, tum ad quæcunq; colli uitia conferat, cuius rei testis locupletissimus Galenus est.

Ad sanguinis eruptiones ex ore.

SAnguinis eruptiones ex ore cõpesces, si porri folia incisa quassatáue imposueris, aut si spongiam inanem concisam, in picem crudam cõcremaueris, & leuigans utare. Vtilissima uero sunt diaclysmata, hoc est collutiones, puta rosarum aridarum seu uiridium, decoctio frigida aut capreolorum uitis, aut lentisci foliorũ, aut rubi, aut malorũ cotoniorũ, aut rosarum, aut acinorũ (quæ γίγαρτα græce dicunt) aut lenticularũ deniq; elixatio.

De angina, atq; cognatis & adiacentibus huic uitijs, inibiq; de strangulatis, aut aliâs quodammodo suffocatis dicitur. Cap. XXVII

INflammatis faucium interioribus musculis, ea oris affectio fit, quæ Græcis συνάγχη, Romanis angina dicitur: exterioribus aũt phlegmone infestatis, ea quæ παρασυνάγχη. Pari quoq; modo & in gutture, cuius inflammatis interioribus quidem musculis κυνάγχη, exterioribus uero παρακυνάγχη nascitur. Omnium fermè eadem euenta sunt: uerbi caussa, non nisi recta ceruice spiratio, quę ὀρθόπνοια dicitur, & dolor, cum difficultate respiratio, quam δύσπνοιαν græce nuncupant: in nõnullis etiã febris, ruborq; cum uultus tum & colli, atq; tumor quoq; in quibusdam: tum sanè os perpetuò hians atq; diductũ habent, & deglutire omnino nequeũt. Cæterum qui cynanche impetuntur, eos nonnunquam suffocatio comitatur. Torquentur autem ea affectione potissimũ pusiones, quũ uertebrę colli dolent, qua sunt rarissimæ. E catapotis eiusmodi prouenit affectio. Cæterũ his tanq; deploratis & incurabilibus, manus admouenda

Συνάγχη.
Παρασυνάγχη.
Κυνάγχη.
Παρακυνάγχη.

non eſt: cæteris uero confeſtim uena cubitus aperienda eſt, & euacuãdũ quidem non affatim cumulatimq́, ſed ſenſim & pedetentim, in futurũ tempus ſubinde partem bene magnam reijcientes adminiſtrãtes'ue: nam quĩ præ uiolenta & immodica inanitione in animi deliquium cadunt, ſuffocationis periculum ſuperuenit, confluente ubertim in affectam partem materia. Non intumentibus uero propter hæc, uenæ quoque ſub lingua ſecandæ ſunt: aut lingua etiam ipſa, ſi exerta magis aut infrenatior uideatur, incidenda eſt. Aluus deinde acriore clyſmate ducenda: pedes adhæc perfundendi aqua calida, extremæq́ corporis partes ualide ligandæ ſunt. Lanis item ſuccidis collum protegere, aut irrigationibus olei, & cum hordeacea polenta cataplaſma imponere, expedit. Porrò ab initio ſtatim, ijſdem quidem rebus quæ de phlegmone tonſillarũ memorata ſunt, ſynanchicis quoque gargarizandũ, aut ſimplici ſaltem diamoro, cum elixatione rhoos. Nobilius aũt fuerit quod ex ſylueſtribus moris inſtitutum eſt, diamoron. Poſt hæc uero & compoſito diamoro, aut compoſitione ex carycis, διὰ καρύων appellata, circumliniantur. Morbo uero in ſummo incremento uigente, nitri quoq; puſillum admiſcendum eſt, aut ſulphuris etiam ignem non experti, quod ἄπυρον uocãt, niſi calamitas aliqua prohibeat. Oletũ præterea caninũ aridum, ſectum & contritũ, cumq́ melle illitum, præſentiſſimũ cenſetur medicamentũ, atq; ex hoc candidum præcipue: & ſylueſtriũ hirundinũ cinis ſtercus'ue haud diſſimiliter prodeſt. Perſeuerante uero diutius ea affectione, illinitione quæ ex beſaſa conſtituĩt, utendũ eſt. Interdũ quidẽ eius potentiã aliorũ medicaminũ cõmixtione reſoluentes, nõnunq; uero denuo intendentes. Probatur in anginæ quoq; curatione, cucurbitularũ & hirudinum admiſſio, quæ cum mento tum collo ſunt applicanda: atqui ſi qui laborat, robuſtior eſt, anagargariſmatis quę cõſtant iride, hyſſopo, melanthio, abrotono, glycyrrhiza, carycis, in mulſo decoctis, aut rutæ cremore cũ lacte, aut ſinapi cum oxymelite, utendum. Si qua autem aſperitas inde naſcitur, exhibendũ eſt illis oleum: perq; utiliſſimũ uero calidũ, aut roſaceũ per ſe, aut cum liquore ptiſanæ, aut fœnogræci, ad gargarizandum. Cæterum alimentum eorundem mulſum eſto, uſque ad diem tertiũ, à quo cremor ptiſanæ cum potione aliqua ſuaui propinandus eſt, deinde & ouorum uitella perliquida. Vſus item ſorbitionum ex chondro cõmendatur. Porrò conuenientibus uirtuti languentis edulijs iugiter utendum. Malo autem remittente, & in morbi declinationibus, quum ad inambulationem tum in lauacrũ perducemus. Sedes porrò cerota ex oleo rutaceo confecta integamus, & reliquo cõuenienter nutricatu educationeq́ uirium focillatrice utamur. Nemini inſuper ſuſpendio ſtrangulatorum aut præfocatorũ nondum mortuorum, quibus ſpuma circa os fuerit, manus admouẽda eſt, ſuadente Hippocrate. Alij uero uitæ reſtituunĩ ac conualeſcunt, ſi acetum infundas, atq; piper, aut urticæ ſemen in aceto acerrimo contritũ: ſed aut reſpuunt omnino, aut ægre admodum ſuſcipiunt: cogendi ergo ad hoc ſunt. Verum ruboribus qui collum occupauerant diſſolutis remiſſisq́, ſtatim oculos attollunt,

Stercus caninum.

Cibus angina laborantium.

lunt redeuntq; ac liberātur. Consimiliter autem & in naufragis & penitus suffocatis, excitatur enim his recreaturq; caliditas.

De Coryza, id est grauedine: & catarrho, quod est destillatione: & arteriacis, quod sonat raucis: ac tussi deniq;. Cap. XXVIII

Communis quidem coryzæ, catarrho, raucedini, tussiq;, est excrementosi à capite humoris in subiectas partes descensus: qui si in nares destillando ingruit, & easdem aggrauat, Coryza malo nomen est: *Coryza.* Si uero per palatū in fauces influit, Catarrhus simpliciter appellatur: *Catarrhus.* Sin autem idem humoris descensus in guttur & asperā arteriam deferatur, atq; interiorem eius membranam salebrosam reddiderit, tum uox rauca comitatur, appellantq; Branchum siue arteriacū malum. *Branchus.* Nec tantū hoc modo, è capite scilicet cadente catarrho, raucedo prouenit, sed ex uehementiore quoq; & altiore uociferationis conatu, et egelidi aëris spiritus'ue ingressu pariter sentitur, cum inflāmatione. Perseueranteq; diutius malo, fluxuq; hoc in pectus pulmonesq; descendente, maleficæ ac periculosæ sequuntur tusses. *Tussis.* Cæterum ex alijs quoq; occasionibus tussis fit, sæpius quidem ex distemperantia, quandoq; uidelicet calidiore, ceu in febribus, nonnunq; frigidiore, quemadmodū in tempestatibus Aquilonijs, quæ aridior plerunq; est. Quin & tussis aliorum sæpenumero morborum symptoma fit: uerbi caussa, morbi lateralis, quem πλευρίτιδα uocant, iocinorosorum, item & phthisicorū tabidorum'ue, morborūq; pulmonis. Proinde Galenus inter diuturnas tusses recenset χαλαζίων, id est grandinū quarundam reiectionē à thorace fieri. *Grandis lapis tussi eiectus.* Alexander uero lapidem quendā ponderosum, ueluti in ureticis frequenter fieri solet, in diuturnitate tussis redditum perhibet, in quibus cessasse tussim asserit. Nos aūt in uomitu sanguinis, lapidum excretionē uidimus, tanq; illic essent nati. Sed pressius & exactius historiā memorabimus. Quicunq; igitur ex æstu, coryza aut catarrho uexantur, *Signa coryzæ ex æstu.* circa partes affectas caloris nōnihil sentiunt: fluxio quædam acriū humorū ac tenuium cum per nares tum per os defluit: rubor partes faciei nariumq; inficit. Quibus cōtrà ex frigore, partiū circa caput & frontem fit distentio, *Notæ ex frigore.* meatuumq; qui à percolandi adminiculo isthmoides uocanē obturatio, ita ut resonare uox deorsum per nares nequeat, longiore illis tempore permanent & accidunt tusses, pituitæq; excretio, nunc quidē crudæ, nunc uero liquidæ, interdū autem uiridis. Nonnullis uero febris oboritur: eos quidem qui ex æstu impetuntur, nihil adiuuans: sed qui ex algore infestantur, concoctionis quoq; functionē promouet.

Curatio catarrhi atque coryzæ.

Qum igitur distemperamentū calore naturæ modum plus iusto exuperat, cuncta conueniet adhibere præsidia, quæ ex eadem occasione caput dolentibus competūt. Lauacris tamen præter ea utendū: caput item permulta calida conspergendū. Alimenta adhæc ea in hac affectione constitutis quadrant, quæ sorberi commodissime queunt, & ob id sorbitiones uocantur, ouaq; sorbilia, & amylon, placentæ quæ ex melle & sesamo con

ficiuntur, & sesama. Eiusdem farinæ sunt & amygdala, & coni fructus, & quæcũq; ex lacte cõcinnantur secũdæ mensæ seu cupediæ, quæ græce πέμματα nuncupant. Ex uinis uero, dulcia, nõ perantiqua: eq; capitũ papaueris linctus, quod medicamentũ ἐκλεικτὸν uocãt, & quæ adhæc cõposita sunt præsidia. Quod si ex gelida fuerint intemperie nata hæc mala, et morbus sit insolubilis, permodico contentũ esse oportet nutricatu, quã ὀλιγοσιτίαν Græci nominant. Confert item capitis, è calidis & subtiliũ partiũ rebus, nardino, rutaq; constituta circũlinitio. Irinum uero nõ illiniendum solum, sed & naribus instillandũ. Perungendæ quoq; sunt intus eædem thure & myrrha adiecto oleo, maxime uero eorum, qui ex frigida caussa coryza, hoc est grauedine, affliguntur. Nonnullis uero & odoramenta per reticulam (quod est tenuium & longo usu attritarũ uestium fragmentum) melanthij cremati, aut cymini, non tam deusta inquã, quàm indita & illigata lacerato (ut diximus) panniculo, præsenti fuerunt auxilio: & ea aromatũ atq; incensi, quæ Aegyptij sacerdotes oblectantur, cõcinnatio, Cyphi ab illis appellata. Seliniacum autem, id est lunare, Cyphi hic loci exigo, quæ quidem odoribus & incensis excipiantur, & fronti undique circumliniantur, in quam unum ex emplastris citra ardorem adglutinato: è quorũ numero est Icesios, emplastrum'ue Icesij, aut oxera, aut Barbarũ, aut Athena. Cæterum aduersus quoq; catarrhũ frigidũ, Cyphi in potu sumere expedit. Secundũ uero pectus balsami succus in lana succida illiniendus est: fouendũ etiam ab omni parte ipsum cum styrace, & irino, & anethino, alimentis præcalidioribus, & concoctioni nihil renitentibus, utendũ. Iam uero materia catarrhi cõcocta, apophlegmatismus sic habentibus cõueniet, et smegmata capitis: uerbi caussa, sapo Constantini, & eiusdem farinæ facultatisq; cætera.

Gelidi catarrhi curatio.

Raucedinis, Arteriacorum'ue curatio.

AT qui Arteriaci Branchiq; uulgò dicũtur, ijs quidẽ, cum eis quæ mox recensuimus, tum uero priuatim, si pituitosa arteriam ac guttur occupauerit affectio, ab initio statim quæ emplastri modo illiniuntur, suppetijs utendum præcipio, tantisper dum phlegmone mediocrior reddat̃: cuius generis omnino sunt passi Cretici, & tragacanthæ, & cõmeos, & amyli, & tenellarum palmularum denique decoctum, & dulcis radicis cum σιραίῳ, ad mellis spissi crassitudinẽ. Probatur etiam usus hypoglottidũ, sic, quod sub lingua teneant̃, appellatarũ. Sed ante omnia à uini potu abstinendũ raucis est: suaue autem uinum siue passum, inflammatione moderata existente, potui detur: sorbitionibusq; ex melle & lacte cum amylo, aut pane siligineo, atq; ex amygdalis utatur: butyrum assumatur. Quũ uero humiditas aliqua artus occupat, ea quæ maxime abstergunt medicamenta aggredi oportet, qualia sunt fabulum elixum, & cum melle confecta, & brassicæ, & scite elixum porrũ. Pharmaca porrò magis calorifica, & quę ad πρόσϐασιν faciunt. Adhæc præterea è cariarum siræo, & thure, & iride, & terebinthina, styraceq; & galbano, pipere, cinamomo, cassia, & his non dissimilibus.

De tussi.

CAEterum tussibus pari eademq́ methodo medendum est: illud duntaxat absq́ perpensione prætereundum nõ est, per consensum'ne (quã συμπάθειαν græce uocant) cæterorum membrorum quis tussiat: uerbi caussa, gurgulione uuá ue instillante, aut capite, & an morborũ aliorũ symptoma sit. Cæterum his quantum fieri potest, & secundum quem iampridem dixi mus, & mox enumerabimus modum, prospiciendum & consulendũ est. Composita uero eius mali præsidia, deinceps serie quadam exponam.

Catapotia, id est globuli medendo catarrho ac tussi.

CAtapotia quę utiliter contra destillationẽ tussimq́ sumuntur, recipiunt hæc: styracis, myrrhæ, opij, hoc est succi papaueris, parem uniuscuiusque portionẽ excipiens, aut singula per se in mortario contundens, conformato orobiæa coccia, id est, erui instar granula, quas uulgò pilulas nominant, quorũ exhibe lectũ petenti tria aut quatuor, aut quinq́, passumq́ sorbeat. Hæc quippe ad acrem & subtilem faciũt fluxionẽ. Aliud: Alterũ hæc habet: herbæ apollinaris seminis drachmæ duodecim, strobiliorũ drachmæ sex, croci drachmę duæ, elixatione aut passo excipiantˀ atq́ utantur.

Eligma seu linctus.

ACcipe mellis unciã unam, butyri semunciã, omnia simul coquantur & exhibeantur. Hyssopi præterea & ficuum, & nucleorum pineorum, & iridos decoctum, ea affectione afflictus sorbeat.

Catapotia pro ijs qui diutino malo uexantur.

SVmito styracis drachmas sex, myrrhæ drachmas duas & semissem, terebinthinæ, galbani, opopanacis, ireos, singulorũ drachmas duas, piperis albi, nitri, seminis herbæ apollinaris quem ὑοσκύαμον dicunt, succi papaueris uniuscuiusq́ drachmam unam, his simul absq́ ullo humore in pila contusis, catapotia effingito, atque eo quo docuimus modo, utitor.

Arcendis salebris branchi seu gutturis, tussi, cruentisq́ sputis.

ADuersus raucedinem, tussim, spuitionesq́ cruentas, efficax satis medicamentũ est, quod accipit, amygdala amara dealbata uigintiquinque, seminis lini torrefacti drachmas quatuor, tragacanthi drachmas duas, nuclei pinei, quod στρόβιλον dicunt, grana triginta, oui in adipe assati putamen: Ipsa tragacantha in aqua irrigatur, totum uero uno fasce passo excipitur. Quod si fractæ quoque uocis sonus edatur, passi loco mellis aliquid cõfundito, & præsertim in quibus nonnihil sursum ferri & eijci expedit.

Arteriaca hypoglossis, uoce interceptis, & branchicis.

TRagacanthes drachmæ sex, commeos drachmæ totidem, thuris drachma una & semis, piperis candidi grana uiginti, croci drachma una, succi glycyrrhizæ drachmæ sex, phœnicobalanorum numero tres, caroglyceos Cretici quantum satis est. Cæterum solus ipse tragacanthæ succus linguæ suppositus, pro cremore glycyrrhizæ, dilutumq́ ipsius ad crassitudinem usque elixum, impendio confert. Ipsa porrò qua de agitur decoctio quadruplum abijcit.

Ad amiſſum ſonum & interceptum, extremamq́ raucedinem, Phonaſcicis quoque congruens.

RElusæ uoci curandæ, porra ſex ad defecationem ſeu apotritoſim uſque decoquito, & ipſas quidem feces porricito: liquorem uero alicæ cum melle aquæ cōmiſceto, & ouorum antea elixatorum putamina tria unà con coquito, commouens ſubinde anetho clonio.

Bechicum tuſſientibus utile.

ACcipe pulegij uncias duas, nucleorum pineæ, ſeminis cnici, ſeminis li ni, uniuſcuiuſq; unciam unam, piperis cocti uncias quatuor: quæ ſimul in melle deſpumato excipito, elixatóue. Aliud: Hyſſopi, pulegij, pipe ris, ſingulorum uncia una, petroſelini uncia ſemis, mellis hemina excepta, eis qui tuſſi uexantur plurimum auxilij conferunt.

Maturatiuum in ueteratæ tuſſis.

VBi mellis drachmæ ſedecim, terebinthinæ drachmæ duæ, galbani dra chmę quatuordecim unà coxerint, in formulas digerito, quæ fabæ ma gnitudinem æquent, & inſtar nucis ponticæ, à Latinis auellanæ nuncupa tæ, & hæc ore uolutando ſugendoq́ abſumat. Aliud: Tuſſi aridæ arte riaca medentur, & urcei aquę interdum ſorbillatio: ſputum enim propter craſſitudinem pituitæ non reijcientes, liquidis aliquantulum adiuuabunt. Accōmodatiſſimum præterea hac paſſione affectis, tum hyſſopi, tumiri dos, tum nucis pineæ decoctum.

Trochiſcus, cuius fumus aduerſus tuſſim continuam præſentaneum eſt remedium.

STyracis, piperis, maſtiches, petroſelini, ſingulorum unciam unam, ſan darachæ diobolos ſex, coccodaphna duo melle excipiens fumigato, po nens in carbones ita, ut ex fornace fumus tuſſe laborantē petat & aſpiret. Prodeſt illud uero & quocunq; modo perfrigeratis.

De Orthopnœa, Aſthmate, id eſt anhelatione, & Diſpnœa. Cap. XXIX

EOs qui ſine febre crebra reſpiratione, tanquam à citatiore cur ſu affliāntur, ab eo qui comitatur & præſtò eſt confeſtim an helitu & ſuſpirio, aſthmaticos nuncupant: eoſdemq́ propterea quod ſtrangulari formidantes, ad reſpirationem recta ceruice, rectoq́ toto pectore nituntur, orthopnoicos dicūt. Oritur aūt eadem affe ctio, craſſis & glutinoſis humoribus oppletis fiſtuloſis pulmonum cōcaui tatibus. Dyſpnœa uero, hoc eſt, ſpiritus & animæ difficultas, cōmune eſt ſymptωma, cum hæc tum alia plurima mala comitans. Porrò aſthmaticorū (hoc eſt ſuſpirioſorū) medendi ſcopus eſt, diſſipatio conſumptioq́ uiſcidi craſſiq́ humoris, id quod haud inefficaciter medicamentis attenuantibus & abſtergentibus conſequimur: Proinde acetum ſcilliticum hoc malo op preſſis accōmodatiſſimum eſt: necnon & inde confectum oxymel in potu ſumptum: atq; ipſa quoq; ſcilla cocta, cum melle cōtrita: & ex antidotis hie ra. Neq; aliena fuerit continua uehementium pharmacorum expurgatio:

& cum

& cum raphanis citati uomitus. Eandem quoque functionem obit aristolochia rotunda dum bibit, centaurij maioris radix, spondylij tum semen tum radix, hyssopū, iris, & melanthiū deniq; : Asellorū item sub situlis xestam uasi inijciens fictili, super carbonibus torrefacito : ubi uero alborem quendam induere cœperint, conterito, atq; in melle despumato excipiens, mystrum tam prima mensa quàm secunda, cum ante tum post aliū cibum porrigito. Quod si usus & necessitas expetat et urgeat, ante omnia uenam aperito, & secundum laborantis uires euacuato : aluus item clysmis irritanda est : foris autem pectori ficus, & lolij farinam & hordeaceam cataplasmatis modo imponito, resinam interim habens ceram atque mel. Inspergatur autem illi iris mannaq;. Non alienum quoque fuerit farinam hordeaceam, quam ὠμὴλύσιν Græci uocant, cum rhesina, cera, iride, mannaq; emplastri more adglutinare. Circumlinitionibus præterea utendum admodum calorificis, irino uidelicet oleo, anethino item, & rutaceo. Multo autem secretius illud est, quod hæc quidem accipit: Pumicis medimnū unum, sphecles (quæ est fex uini) medimnos quatuor, spumæ nitri ceratium, hæc omnia cōtusa & cribrata inunctione excipito, & cum hoc partes ad pectus attinentes perfricato : Postremo malagmatum quoque usus cōmendatur, eorum potissimum, quæ sanies & aquosos sanguinis humores, quos ἰχῶρας græce nuncupant, extrahendi potestatem obtinent.

Pro suspiriosis potio.

ASthmaticis & anhelis hæc potio confert, quæ habet polij, abrotoni, castorij, chamæpityos (quæ Aiuga, coactæq; breuitatis ad terram picea Romanis dicit) guttæ ammoniacæ thymiamatos tantundē melle cōspersa exhibeto. Aliter: Sunt nonnulli qui spumæ nitri cochlearium tribus aquæ mulsæ cyathis mixtum propinant. Aliud: Spumæ nitri drachmæ nouem, piperis drach. una, laserpitij drachma semis, cochleario aquæ potui dentur. Aliud: Castorij, guttę ammoniacæ thymiamatis, singulorum drachmæ sex, piperis grana quadraginta passo excipiantur, & fabę magnitudinē cum mulso exhibeto. Aliud: Sinapeos drachma una, spumæ nitri triobolum, elaterij dichalcū, quod est hemiobolū, totum hoc in orbiculos (quos τροχίσκους græce, pastillos latine nominant) octo cōformato, in singulos dies duos modò deglutiendos exhibeto: purgant nanq; per superna sine dolore & molestia. Cæterum in his qui ueluti obtorto collo tantum non suffocantur, dato spumæ nitri drachmas treis, cum hydromelitis cyathis tribus, atque cum cardamomo nōnunquam, & confestim opitulatur. Verum hoc plurimum quoque ischiadicis, hoc est coxendice laborantibus adiumenti confert.

De peripneumonia, pulmonaria inflammatione. Cap. XXX

PVlmonaria, quam περιπνευμονίαν Gręci appellant, pulmonis inflammatio est, quę ex ualentiore à capite in eam partem destillatione, aut angina, quam συνάγχην, aut suspirio, quod ἆσθμα, aut

dolore laterali, quem πλευρῖτιδα gręce indigitant, aut aliȷs ex malis, magna ex parte ortum habent. Nonnunquã uero affectionis huius caput sola est inflãmatio, comitaturq́; eam δύσπνοια, hoc est, spiritus ac animæ angustia: febris cum acuta tum adurens: grauitas item, & pectoris distentio, tumor, & permulta plenitudo faciei, quæ sursum uergere facit impetum materiæ instar ignis. Rubescunt præterea his qui hoc malo tentantur eminentiores sub oculis partes, quas Græci μῆλα nuncupant: inflantur pariter oculi ipsi, & feruntur supercilia deorsum, & corneæ oculi tunicæ κερατοειδεῖς à Græcis nuncupatę, pinguiusculę esse seu pleniores uidentur. Porrò indicium eorũ qui in ardentiorem declinant febriculam, ignita rubedo cum inflammatione (quod græce ἐρυσιπέλας dicitur) pulmonis coniectanda est. In his igitur qui ex morbis aliȷs in hoc reciderũt, uenæ incisio petenda est: maxime uero si diutius durauerit malum, aut ab initio sanguinẽ per uenam detrahere supersederint. Aluus insuper dura & quæ difficulter deiicit, lauaminibus quos clysteres uocãt, in relaxationibus abluenda est. Aut cucurbitulę perquam ingentes cõplures q́;, circũcisa scalpello cute, pectori si nihil obstet, adglutinandæ sunt, & lateribus cõsimiliter. Quod si peripneumoniæ cõfestim ab initio fuit affectio, cõcedentibus quidem in hoc numeris, uena secanda est: sin aũt minus, cucurbitulæ imponendę sunt, sanguinẽ pro uiribus laborantis euacuantes. Ad hæc sorbitiones quoq; cremoris ptisanæ, chondri, cum melle assumantur, aut ex amygdalis amaris cum siligine, similáue, quã σεμίδαλιν Græci nominant, aut chondro, confusis pariter potionibus aliq̃t suauibus, hydromalo (quæ est ex aqua & malomelle confectio) aut ex melle, aut hydrorosato deniq; cõfecta sorbillamenta. Vtile fuerit impendio quoque butyrum, quantũ capiunt cochlearia tria. Bibendum autem est in hac affectione constitutis prius ius ficuum cum elixatione hyssopi, aut ireos in mulso percoctũ, aut iridos leuigatę tritæq́; mensura duûm cochleariorum, quę melicrato conspersa sint: hoc sanè & per inferna expurgat. Cæterum quantum ad uirium custodiam attinet, crebrius illis melicrati potio sine additamento per se repetenda est, uel cum fructibus pinus, seu piceis, quę gręce πιτυΐδες dicuntur, & cucumere. Vniuerso præterea thoraci, atque lateribus ipsis cerota cyprina, quæ irim admixtam habeat: aut cerota ex oleo rutaceo & iride arida confecta: aut ea quæ è cera & resina, & medulla, & butyro, & hyssopo, & iride, in farinam trita, & unguine nardino instituitur, imponenda est.

Hydromalũ.

De sanguinis sputatione. Cap. XXXI

Quod si sanguinis reiectio, ruptis uiolenter uenarũ uasculis, sanguine inde in asperam arteriam manante, per os fit, affatim euacuabitur, & quandoque quidem ex euidenti aliqua occasione: uerbi caussa, si accidat ex clamore, & id genus aliȷs. Nõnunq̃ uero abdita quapiã caussa, puta plenitate aut frigiditate nimiũ iustũ naturę modũ transgrediunte: frigus nanq; intensius uenas, testante Hippocrate, rumpit.

Sanguinis ſputi ex diabroſi notæ.

rumpit. Si uero eadem ſanguinis ſputatio ad uenarum eroſionem retulerit originem, nō aceruatim, ſed ſenſim pedetentimq́ʒ ſanguen excreatur: acria quædam & praua edulia præceſſerunt: aut cibi abſtinentia, quam ἀσιτίαν Græci nominãt: aut deſtillatio à capite in pectus, acrimoniam præferens.

Notæ ex anaſtomoſi.

Vbi autem uaſorũ ſanguinis apertione, quam ἀναστόμωσιν græce appellant, ſputum eius humoris eĳcitur, nihil quidem eorum, quæ hactenus enumerauimus, accidit, quoniam nulla unquam ſatietas aut plenitudo præceſſit, ſed uictus ratio humidior atque calidior, lauacrorumq́ʒ intemperatorũ uſus: & nimium calidis locis ſitum domiciliũ, ĳs mali cauſſa eſſe apparet: Et neq́ʒ in inflammationibus, neq́ʒ in febribus, neq́ʒ in doloribus fiunt, quemadmodum ĳs, qui ex eroſione in hunc affectum incidunt. Contrà uero tolerabilius habebunt, ut uerisimile eſt, euacuati. Quum porrò hæmorrhoides, purgationes'ue mulíebres retentæ atque impeditæ fuerint, etiam periculis hæc liberabunt. Eadem accidit cõmoditas ĳs, qui ob redundantiam ſanguinem erumpunt, niſi propter hulcus, aut immodicam inanitionem lædantur. Iam uero ſecundum eroſionem ſanguinis euacuatio, nunquam bene cedit. Atqui ſi per uomitionem ſurſum fertur & eĳcitur, confeſſum eſt, quod ex partibus quæ ad ſtomachum aut uentrem attinent, effertur, in quibus quod per ſeceſſum deſedit, aliquando euacuatur: ſin autem cum tuſſi, à ſpiritalibus. At ſi ſpumoſum fuerit ſputum atq́ʒ ſubcandidum, & ex interuallo abſq́ʒ ullo dolore anguſtiaq́ʒ extrahitur, è pulmone id latũ arguitatque declarat. In quibus temporis progreſſu & febris cõtinua ſequitur, prę cipue quibus propter eroſionem, aliquid ſubſtantiæ pulmonis, aut guttur, aut uena redditur.

Lapides è pulmone eiecti.

Nouimus uero quempiam ſanguinem è pulmone ſputo eĳcientem, procedente tempore cum maxima tuſſi & ſanguine copioſo lapides expuiſſe quatuor aut quinq́ʒ aſperos, ceu pumicatos, magnitudo uero ceratiorũ trium aut quatuor, & continuo quidem leuatus meliuſcule habuit: haud multo uero poſt in tabem incidit, atq́ʒ fato functus eſt. Si quando uero & pituitoſa excreantur cum leuiore tuſſicula, aut ſcreatione quoq́ʒ, tum ſpumoſum tum leue quod effertur fuerit, ex trachea, hoc eſt, aſpera arteria reĳci cognoſcito. Quod ſi ſanguis ater fuerit, atque in exigua fruſtula & quaſi minimos globulos concretus & denſatus, doloremq́ʒ loci præferat, à pectore efferri portenditur per pulmonem ſiue guttur, facta tranſumptione. Quæ uero ſurſum uerſus cum ſcreatu fit latio, ex partibus ad gutturattinentibus, per palatum eĳcitur. Si quando autem à capite deſtillauerit, cum irritatione quadam & tuſſi redditur, defluente eo, quicquid id eſt, in guttur fauces'ue, quem λάρυγγα græce cognominant, & rurſus regurgitante. Hæc aũt acer magna ex parte catarrhus, aut capitis dolor, aut graue do præcedit. Nõnunq́ʒ autem per palatum ſanguinis fit euacuatio, idq́ʒ appoſita hirudine tum exugente tum affixa alicui partium. Cæterum in commentariolo de letalibus uenenis ſuper hac re fuſius proſequemur.

Curatio.

QVi catarrho afflicti ſanguinẽ expuunt, ĳs mox uenã aperire: ſi ingenti

acrimonia, ea à capite in pectus deſtillatio uacet: Et ſymmetron, hoc eſt, intra omnẽ exceſſum, habita diligenti uiriũ perpenſione, detrahere cõuenit. Extremæ adhæc partes uinciendæ, cumq; oleo ueteri calido aut ſicyonio perfricandæ, excepto capite. Alantur eſculentis quæ ſuccum aliquem auſterum commixtum habeant, cuiuſmodi eſt malorum Punicorum, apiorũ, aut eadem ipſa unà decoquito. Eunti uero iamiam dormitum, trochiſcos ex electro cõcinnatos exhibeto. Tertio quoque die, mellis deſpumati, nõ crudi puſillum linctui præbeto. Si hęc à morbo obſtinate permanente uincantur, tum detonſo capiti ſtercus ſylueſtrium columbarũ confecto medicamine imponito, et poſt treis horas tollens medicamentũ, in balneolum perducito, neutiq; tamen perungens caput: deinde ſorbillationibus enutriens, lectum petenti theriacã antidotũ dato: rurſumq; poſtridie eadem præſtans, pari modo corpus uniuerſum perfricato, dempto (ut dixi) capite, cui utiq; cerota è thapſia imponenda eſt, aut quędam alia, rurſusq; ſorbitiones repetendæ. Quibus rite perpetratis, ſi malũ perſiſtat, cucurbitulæ occipiti utiliter adglutinent̃. Atqui ſi acutus fuerit ille catarrhus deſtillatio'ue, ſanguis per uenam omnino detrahendus eſt. Alimentis præterea, alijsq; pręſidijs, quorum percõmodum uſum eſſe profligando catarrho ſuprà peculiari, & huic rei dedicato ſermone docuimus, utendum eſt, atq; his etiã quæ nuper enumerauimus cibis. Porrò qui propter frigus ſanguinẽ expuunt, ijs ſanè rebus quę etiã exiccant, pectus calfaciendum eſt: cõfectioq; διὰ δύο πεπέρεων, id eſt è duobus piperum generibus, ſuppeditanda, unà cum eo, qui ex electro conſtituitur, paſtillo. Iam uero ab reſpirationis & animæ inſtrumentis, propter rupturam aut uaſculorũ ſanguinis apertionem, ſanguinem reijcientibus, uenã ſine mora ſecato, niſi magna ſanguinis uis erumpat et eſſeratur. Omnes uero decumbant facito, in locis uento expoſitis, in lecto, qui neq; ſurſum neq; deorſum, nec etiã ultro citroq; moueatur, immobili ſitu, cauentes ne uehementer uel reſpirent, uel eloquant̃. Conſpergendæ autẽ afflictę partes ſunt, ſpongijs poſca tepida imbutis. Poſt ſeptimanã uero, lanis ſuccidis cum roſaceo, aut myrteo, aut lentiſcino: nõnunq; quidem cum aceto, interdũ uero cum uino adſtringente acerbóue. Plurima aũt exiſtente abundantia impetuq; multo, pollinem & mannam adiecto etiam aceto imponamus, aut alumen & acaciam, aut malicoria, aut gallam ſeu cecidia cum aceto, aut palmulas cum farina aut malis cotonijs coctas in uino auſtero. Poſt hæc uero et ex ſalicibus confectum, imponendũ emplaſtrũ eſt, & pręcipue ſi mediocris fuerit eruptio ac copia. Per os autẽ hæc conferunt: Portulaca commanducata, bene admodum facit: efficacior uero multo ſuccus eius imbibitus, balauſtiũ, rubi cum fructus tum flos, quercus membranaceum, & nucleus ſub putamine glandis, potiſſime uero ipſis elixis utantur: phygi item priniq; fruticis maior efficacia & ſtrenuitas eſt. Samius aſter, ad omnem ſanguinis reiectionem facit: Lemniũ item ſigillũ, lapis hæmatites leuigatiſſimus cum ſucco mali Punici, aut herbæ ſanguinalis. Lapidis uero ſit quantitas ſcrupuli unius. Hactenus ſimplicia: compoſita uero quæ præſidio

Victus eorum qui ſanguinem ob catarrhum expuunt.

Cura ſanguinẽ ob frigus expuentium.

præsidio esse possunt in hac affectione constitutis, sunt, orbiculus ex electro, & διὰ κοραλλίου, qui è corallio conficitur, & qui ex Aegyptia acantha, & Xeriũ compositũ, eq́ꝫ terra astere & Lemnio sigillo, corallioq́ꝫ & symphyto, amyloq́ꝫ, singulorũ æquilibrio. Sed qui hoc malum erosioni, quam διάβρωσιν dicunt, acceptũ referunt, has compositiones adhibeant, maxime si catarrhus præcesserit, opij medimnũ semissem misceamus: Et quod accipit samij asteris, agerati lapidis, Lemnij sigilli, æquale pondus: utile est tantũ in potu sumere, quantũ capiunt cochlearia duo, in binis cremoris arnoglossę cyathis. Aliud: Accipe Lemnij sigilli drachmas sedecim, Samij asteris drachmas duodeuiginti, amyli drach. octo, sarcocollę drachmas quatuor, cõmeos drachmas duas, xerij cochleariũ unum, unà cum decocti palmularum cyathis duobus. Sorbeatur præterea posca egelida: aut palmularum, aut malorum, aut pirorum, aut capreolorũ uitis elixatio. Quod si robur admittat & impellat, alantur circa horam secundam aut tertiã: sin minus, circa quartã. Esto autem sic habentiũ panis lotus gelida, aut halica, aut chondrus cum succo quodam frigorifico, uerbi gratia, mali Punici, aut myrtorum, aut omphacomellis (id est acerbæ uuæ succo, quem omphacium nominant) confectus, aut oua sorbilia, aut bellariorũ quiddã quod è lacte conficitur, cum aliquo uim astringendi possidente. Ex oleribus autem, intybum, cichoriũ, plantago. Elixa sint autem hæc singula oleo crudo, hoc est, ex immaturis oliuis, atq́ꝫ aceto. Ex pomis autem, mala, pira, mespila, mala Punica, corni arboris fructus. Potio autem his qui non febriunt, uinum dilutum perexiguum esto: febricitantium autem potus sit, aliquid memoratorum poculentorũ, aut cibyraticum hydromalum. Sed eis qui sanguinẽ reijciunt, illis ipsis agendũ: cauendum modò ne frequens nimisq́ꝫ cibi porrigatur, hisce nanq́ꝫ perfacile medicinis succurritur, quoniã præpota iampridem subsidia, planè cum ipsis sanguine manantibus membris familiaritatẽ habent. Vbi aũt sanguis uentre globulatim cõcrescit, coagulum bibendũ est, maxime uero leporinum, aut sicynum lixiuium cum aqua, aut thymum, aut thrymbã cũ aceto: Aut certe lacte fissili eos aut aloë euacuare oportet. In his prætereа qui à palato per screationem despuunt, gargarismis inspissandi uim habentibus utendum, & fronti & capiti adhibenda ea quæ dari solent ijs, qui sanguinẽ è naribus reddunt. Hæc ipsa hæmoptoicorũ est curatio, quã studiose exequi expedit, eo quod magnum laborantibus ex immoderata euacuatione discrimen proueniat. Multitudo nanque euacuati, quemadmodum in iugulatis, breuem ac subitam mortem inferet. Cæterũ affectionis huius diutina assiduitas & perseuerantia, in tabem quam φθίσιν græce nominant, mutationem minatur. Omnibus igitur secundum rationem perpetratis, & cessante iam sanguinis eiectione, medendi & recreandi & tanq́ꝫ in pristinum statum referendi sunt, piscem esui præbentes, & iuuenum porcorũ cum pedes tum cerebra: & ipsum corpus usq́ꝫ refricare præcipientes, lauacrorumq́ꝫ frequentem usum, potationem uini; excandescentiam & rem Veneream cauentes & effugientes.

Cibus eorũ qui sanguinem expuunt.

Potus.

Caute euacuandum.

De his qui suppuratione infestantur, quos ἐμπύους Græci dicunt: & tabe, quam eadem gens φθίσιν nuncupat. Cap. XXXII

Mpyema, hoc est, purulenta expuitio, & collectum in thorace pus, per uacua thoracis, siue succinctum uertitur, quãdoq; quidem sanguinis reiectione facto hulcere, neq; ad cicatricem perducto, procedens: hinc confestim sequi phthisis consueuit, si ex pulmone fiat excreatio. Nõnunq; uero quum existat ibidem inflammatio, deinde ex disrupto quoq; abscessu sentitur, ut in laterali dolore, quẽ πλευρίτιδα græce nominant, aliquãdo accidit, aut fluxu deniq; ex capite prouenie nte. Signa itaq; coacti iam empyematis sunt, grauitas thoracis, tussis breuis & sicca doloribus admixta. Interdum uero humiditas quędam accedit, qua leuari nonnihil uidentur, febriculaq; intra initia statim debilis & ignaua, errans absq; ordine stato, & difficilis decretorij iudicationis'ue. Quum uero ruptura abscessus iam appetit, uehementius febriũt, cum horrore aliquo, inq; sermone spiritu turbati pręcipitanť. Rupto uero abscessu, pus reijcitur, quandoq; sane purum, nonnunq; uero feculentum: atq; interdũ quidem per superna eliditur prorumpitq; abscessus, unde certe maius metuendum est periculum, interdum uero per inferna: atque id quidem partim in uentrem & intestinum recipitur, transumiturq; : partim uero in uesicam, facta per uascula quadã transumptione. Febriunt aũt modis omnibus febre hectica usq; ad repurgationem, quæ nisi accurate bonaq; fide procuretur, confestim collectum illud in pectore pus, in tabem quã Græci phthisim dicunt, transit, pulmone exhulcerationem sustinente, in qua iam cõstitutione genæ pallescunt, & circa frontẽ atq; collum undiq; sudores profluunt, carnes contabescunt, ungues incuruantur, & pingues, candidi aut pallidi apparent. Malo autem superante, uenter conturbatur, & hypochondriũ conuellitur, sitisq; sic affectos ut plurimum corripit, & anorexia, id est ciborũ auersio. Reiectum porrò ingentem grauissimi odoris fluxum emittit.

Suppurationis in pectore collectæ indicia.

Curatio.

IN empyematis itaq; curatione, ante omnia quidem manibus pedibusq; machinanda est puris in pectore collecti maturatio, idq; tum spongiarũ fotu, tum cataplasmatis modo farinæ hordeaceæ coctæ applicatione, & resina exigua, et stercore columbarũ, nitroq; & ebisco additis. Salutare quoque est rupturæ auxiliũ, in latus incolume decubitus. Sorbeať præterea ex interuallo mulsum, & succus ptisanę admixto melle: sed quibus plus roboris inest, ius hyssopi & thymi melle adiecto bibant. Suppetias item plurimas ruptioni adfert tarichophagia, id est salsamentorum esus, & catapotia hieræ ex colocynthide cõfarcinatę, in cubilis ingressu sumpta. Cęterũ quũ pus iam primũ excerni cœperit, tum denuo hyssopi & iridos atq; glycyrrhizæ decoctũ repete. Sed elixa sint hæc in aqua mulsa. Vel glycyrrhizã cum sesamo tritam, exhibe: aut pollinem in mulso & oleo percoctum, cataplasmatis modo illinito. Quum autem exhulceratio expurgationi renitens ægerrime expugnatur, ad compositorum usum recurrendum est: uerbi

caussa

cauſſa, τὸ διὰ πρασίου, hoc eſt, q̊d magna parte ex marrubio conſtat, tum ſimplex tum compoſitum: Et διὰ τῶν ὀρόβων, quod eſt medicamentum eruorum, & quod ab ingredientium numero græce dicitur δωδεκάθεον: Et ea quæ ab autore Philoxeni nomenclaturã ſortita eſt confectio. Porrò qui in tabem quam Græci φθίσιν uocant, incidunt, his porra capitata liquefacta cum ſorbillationibus chondri ac ptiſanæ dato. Iam uero & hæc per ſe bis decocta exhibenda ducito. Cæterũ id quod potus loco ſumendum eſt, aqua pluuia lis eſto, & ex eo melicratũ, quod uulgò mulſum dicimus. Circa initia uero relaxationũ, cataplaſmatis inſtar imponantur medicamina è ſemine lini & polline, rite confecta: elixatione item fœnograeci, aut maluæ, oleoq; & melle, folijsq; altheæ. Temporis uero progreſſu ad cerotas tranſeundũ, quæ cõſtituunt ex butyro, oleo cyprino, laurino, & iride: Et Temnaſij item emplaſtro utiliter utendum. Fluxu autem noxij humoris in pectus deſtillante, cerota διὰ ἰτεῶν dicta, quod ſalices contineat, imponenda eſt. Propinanda inſuper ipſis ea quæ iampridem in ſanioſis enumerata ſunt ſimplicia, atque ex compoſitis nonnulla. Cæterum ſi tuſſis non ſine moleſtia graui dominatur, thymum & hyſſopum cum ſucco glycyrrhizæ melle deſpumato excipiens, & in habilem formam confingens, ut ſub lingua contineat exhibeto. Conuenit amplius in hac affectione cõſtitutis ex temporis interuallo præſtita Mithridati antidotus, atq; ea quæ διὰ ἐχιδνῶν, id eſt ex uiperis conficitur, quam theriacã uulgò dictitant. Nobiliſſimũ uero utiliſſimumq; illis qui ita tentant̃ fuerit auxilium bolus Armenius in potu hauſtus: Heſdræq; antidotus ne tantillũ quidẽ minus q̃ prædicta, ſalutare adfert præſidium.

De dolore laterali pleuritide'ue. Cap. XXXIII

DOlor lateritius, quem grece pleuritim dicunt, proprie & exquiſite lateralis membranæ coſtas ſuccingentis inflãmatio eſt, cui adhærent anhelitus difficultas, tuſſis, febris cõtinua: dolor modò ad iugulum, modò ad præcordia pertingens, & omnino ut uidetur perueniens. Diſcerni autem pleuritis ab inflãmatione iocinoris poteſt, quoniã in illa omnia hæc apparent: Pleuriticos quidem dolor cõpunctuoſus, quaſi ſcilicet locus pungatur, infeſtat: & tuſſis nõnunq; arida ſine ſputis, quod morbũ incoctum portendit, & ob id crudam pleuritim nominant: Quandoq; uero & ſputum tuſſiendo eijciunt, id quod humorem planè inflammationis præ ſe fert autorem. Rubrum etenim & ſanguinolentũ, ſanguinem naturæ modum exuperantem ſubducit & propellit: flauum uero & ſubflauum, flauam bilem reijci portendit: quemadmodum rurſus albicans & ſubſpumoſum, pituitam. In melancholico uero humore, nigrius reijcitur ſputum. Pulſus adhæc durus ac aſper, & ἐμπρίων, id eſt, ueluti ſcalpens exiſtit. In inflammatione uero hepatis, nullus dolor pungitiuus eſt, neq; duritiem ullam refert pulſus, ſed arida tuſſis moleſtat, & nullũ reddit̃ ſputum: facies uel buxo, ut ita dicam, pallidior. Porrò quęcunq; laterũ compunctiones externorum muſculorũ inflammatione fiunt, hę quidem nõ exquiſitæ, ſed impropriæ ſunt pleuritides: neq; tuſſis ulla, neq; ullum eijcitur De pleuritide notha.

sputum, neq; duritiem pulsus præfert. Si quis manu locum affectum palpitet, dolent: & si quidem suppurata uomica seu tumor distrahatur, secta foris perfertur: Quoniam illa quæ ab inflammatione sub membranula pelliculaq; costas succingente, pleuritis fit, huc neque feratur neque uergat: illa nanq;, nisi uel foris uel intus suppuratio, quod empyema dicunt, expurgetur, multo ante ocyssimeq; in peripneumoniã, hoc est, pulmonariam inflammationem transit.

Curatio Pleuritidis.

Qvod si igitur ad iugulum usq; dolor protendatur, uena incidenda est: si uero ad præcordia usq; perueniat, purgandum est per inferna. Recentiores autẽ omnibus sanguinem secta uena detrahunt, formidantes (ni fallor) purgationũ turbationem & molestiam. Reclamantibus autem uiribus, neq; aliud quicquã faciendum: lotionibus quos Græci κλυσμοὺς dicunt acrioribus utendum. Quod si dolor mediocris fuerit, post lotionem quod κλύσμα appellatur exhibendum est mulsum, ptisanęq; aut chondri cremor. In decremento autem & decessione morbi, cremoribus porrum adijciendum est: aut nepeta, aut pulegij & urticæ (quæ cnide dicitur) semen, facto cum melle linctu, sumetur. Si dolores uehementer affligũt post euacuationem, demulcendi & permitigandi sunt lanę calidæ uel sulphuratæ applicatione, aut fomentis cum milio, & furfuribus in sacculo lineo positis, aut calida aqua, seu oleo in uesica excepto. Lanam præterea succidam cum oleo, uino q; marina aqua infecto dilutóue, siue salia insternenda, aut diaspermato cataplasmatis modo imponendum, decoctioq; chamæmelorum & altheæ, aut ficuum aridarum quas Græci ἰσχάδας nuncupant, & ireos, & absinthij, mellisq; parum cum oleo nardino. Circa uero quartum diem sorbitionibus nutrito, adiecto melle perexiguo. Septem autem diebus lapsis, ecligma (ea est confectio quæ lingitur magis quàm deuoratur) ex amygdalis seminéq; urticæ (quam nunc acalyphen, nunc cniden nominãt) in melle contritis, confectum offeremus: aut διὰ βουτύρου nominatum ecligma unà cum butyro melleq; decoctum: Et hypoglottide (quod medicamenti genus linguæ subditum, paulatim tabescit) ex melle elixo despumatoq; utendum. Epithematis porrò, tum uidelicet quod quia foetet δυσῶδες appellatur, tum eo quod fit ex sampsycho, unde & διὰ σαμψύχου dicitur, & peganero emplastro, secundum affectos utamur locos. Et bulbi præterea cum axungia appositi, sæpenumero satis præsidij tulerunt. Adhibendũ insuper eo morbo oppressis διὰ βουτύρου, id est ex butyro medicamentum, & terebinthinæ. Cæterum omnium efficacissimum eclegma est, quod διὰ πιτυΐδων, quia è pinu fit, appellatur: item quod ex amygdali amari, & seminis lini, & nuclei pinei, quod Strobilon nuncupant, & amyli æquilibrio cum melle fit, exhibebimus. Quos autem uigiliæ quoq; torquent, eos medicamentũ quod è papauerum capitibus constitutum, διὰ κωδυῶν dicitur, lingere competit: Ex antidotisq; athanasia, & quibuscunq; ad hanc prouinciam medicamentis compositis utamur. Post decimum uero & quartum diem, si malum nõ cesserit,

Ecligma.

cucur-

cucurbitulæ ipſis imponendæ ſunt, et in tenuiore omnino uictus ratione afflicti obſeruandi. Deinde ubi morbus remittitur (quod tempus Græci παρακμὴν, Latini uulgò declinationem ac decrementum appellant) in lauacrum ducendi, euitantes frigidum: educatio interim ſolidior adhibenda. Quod ſi autem inflammatio ſuccingentis tunicæ, neq; diſſipata neque diſcuſſa in pus conuertatur, iam antea memoratis utendum eſt remedijs. Παρακμή.

Ad lateris ſine febre languores.

Lateritijs doloribus ſine febre bdellium ſuccurrit & coſtus, braſſicę caulium dcuſtorum cineri & adipi admixta: ualidum quidem illud eſt diaphoreticum, hoc eſt diſcutiendi uim habens medicamentum. Diaphoreticū

De affectionibus cordis. Cap. XXXIIII

Ipſum quidem hominis cor primaria affectione per ſe afflictū, ocyus præſentaneum multumq; medicorum exigit præſidium, utpote acerbam & præcipitem inferens mortem. In inflammationibus quidē ipſius, pariter et ignitis rubedinibus, quæ eryſipelata dicūtur, uehementibusq; intemperantijs in acutiſſimis febribus, ſanguinis eruptio, quā αἱμοῤῥαγίαν uocant, uulnerata leua potiſſimū parte uentriculi, prodeſt. Si autē per conſenſum, quam συμπάθειαν nuncupant, dolore afficiatur, tum in cerebro, tum iocinore, tum ore uentriculi, mœſtitia item laboreue, atq; metu, alijsq; compluribus ſyncopā quam uocant, inferet: quæ conferta quædam eſt uirium calamitas, quā dicunt illi κατάπτωσιν, ex ſolutionibus & animi deliquijs, tenui ac debili uenarum motione, extremarumq; partium perfrictionibus, & undique promanantibus ſudoribus ſignificata. Hæc fortior exiſtens, & ipſa earum ægritudinū fuerit una, quibus nullis ſuppetijs ſuccurri poteſt. Adhuc uero aliquantulum conſtante uirtute, nonnunq; ſubuenire pulcherrime datur. Adhæc uero cordis quoq; ualidi ſubinde tremores oboriuntur, præ multitudine aut feruore ſanguinis, qui in ipſo cōtinetur. Cor uero ipſum ſuper excalfactum, magnam quidem & frequentem inducit reſpirationem: Refrigeratum autem exiguam atque raram ſpirationem efficit. Secundo igitur qui de febribus inſcribitur libro, omnem cardiacarum ſyncoparum emendationem recenſuimus: tantum interim hic loci mea quidem ſententia apponendum, quemadmodū uincente ac prępollente ſympt ωmate, poſt extimarū partium tum perfrictiones tum circumlinitiones, purificationes item pauimenti, et aliam quancunq; animi oblectationem amœnitatemq;, cataplaſmatis modo ſint ſudore manantibus corporis partibus imponenda (quiue partes eædem obſtruendæ) myrtus leuigata, aut creta cimolia, aut electrum, aut malicoria cum manna, aut terra Samia, adiecta parte cōmeos. Artus item extremi uſque ad pubem & alas perfricati, cataplaſmatis inſtar illiniendi ſunt ſinapi, aut pyrethro, aut adarce. Alimentū eſto panis ex aqua ſeu uino frigido permixto, pedes ſuilli, ancyle, curuatura cubitus, roſtrum, uolatilia omnia frigida. Cæterum caput & frontem illinito omphacio, quod eſt, oleo ex uuis immaturis, aut aliquo ſtyptico cum cōmeos aut decoctione roſarum. Cataplaſma autem prę

Syncopa.

Cordis nimiū calfacti refrigerati ue ſigna.

cordiĳs ſtomachoq́, ex palmulis, quæ φοινικοὶ dicũtur, roſis, œnanthe, acacia, hypocyſtide, & alumine confectum, impone.

De palpitatione cordis.

NOui quempiã, inquit Galenus, quotannis uerno tempore palpitationis cordis ſympt⟨o⟩mate uexatum: qui quũ per integrum trienniũ ſe à ſanguinis detractione ſecta uena adiutũ intelligeret, anno quarto priuſq; accidens illud denuo ipſum inuaderet, ſanguinis miſſionem repetiuit, & haud amplius eidem malo obnoxius fuit: atq; ſic pluribus deinceps annis faciendo, idoneam quoq; poſt ſanguinis detractionem, uictus rationem ac medicamenta adhibuit: Sed nihilominus is etiam ante ſenium morte præuentus eſt, quemadmodũ & reliquorum pleriq; omnes, quorum nonnulli quidem in acutis febribus affatim ſyncopa intercepti, pari quoq; modo ante ſenectutem interierunt. Quidam autem ipſorum citra ſyncopam apoplexiæ modo, hoc eſt tanquam ſyderati, ſubitò uitam in mortem cõmutarunt. Cæterũ ita affectorũ magna pars ætatem agebat quinquaginta quidem annis inferiorem, ſed quæ interim annos quadraginta excederet.

De his quæ mammas infeſtant. Cap. XXXV.

LAc à partu in caſeum ſæpenumero denſatum, circa mammas inflãmationes quas φλεγμονὰς græce dicunt, ſuſcitat. Hiſce itaq; à principio ſtatim utendum: ſpongia mollis poſca tepida madidata atq; expreſſa imponatur, & appoſite conformando alligetur: Aut palmulæ cum pane in poſca leuigatę: Aut ouo etiam toto utendũ, admixto roſaceo cum cerota perexigua, aut alumine, & pulicari herba, q̃d Græci ψύλλιον nominãt, unà cum coriandro, aut portulaca quę cataplaſmatis modo illiniantur uel imponanť: aut Pyritem lapidẽ cum cerota contritũ imponens alligato. Cæterum diſtentione oborta, aut cõcretione in thrombos globulosq́ facta, panẽ ex hydrelæo, aut œnomelite cataplaſmatis inſtar applicato: aut panẽ cum perdiciade uiridi atq; cerota, bis in die: aut fabaceã farinã cum hydromelite aut elixatione. Quod ſi grauitatẽ nõ ferant, irrigatione olei dulcis & calidi utendũ. Fouendæ aũt ſunt ita affectæ, uapore aquæ feruidæ, aut fœnogræci decocto, aut althææ, aut ſeminis apiĳ. Cataplaſma præterea imponendum factum ẽ polline & ſemine lini, aut fœnogræco cum hydromelite, aut ſeſamo cum melle butyróue contrito. Exuctionẽ porrò mammarũ obſeruare expedit, eo quod ablactatio maiorem conuulſionẽ parit in ipſis. Quum aũt inflammatio mammarũ remittit atq; decreſcit, iſtiuſmodi cerotis utendũ: Betam elixans oleo, uſq; dum cerotæ induat cum formam tum craſſitudinem: Ipſa autem abiecta, oleo adĳce ceræ ſymmetrum, hoc eſt, quantum ſatis eſt, atq; utere. Aliud: Ouorum crudorum pyrrha ſeu lutea decem cerotæ commiſceto, quæ conſtet ceræ uncĳs duabus & ſemiſſe, roſaceiq́ uncĳs quatuor, & ſpathe cultellata, hoc eſt rude ſubigens, muriæ quantum in ſe ſuſcipere poteſt inĳce, & rurſus rude inſtrumento ſubigens, utitor.

Ad mam-

Ad mammarum durities.

CAeterum ad mãmarum durities confert id, quod, quia è melle constat, διὰ μέλιτος appellatur, medicamentum: atque uno uerbo omnia quæ emolliendi uirtutem obtinent medicamina, uocare quæ malactica, hoc est Malactica. mollientia, medici solent. Sed ubi tumor in apostasim transit, tum medicamentis quorum capite de parotidibus (quos nos secundum aurem abscessus appellamus) meminimus, & quæ deinceps in sermone apostematum, hoc est abscessuum recensebimus, sedulò utendum.

Archigenis subsidium aduersus erosiones mammillarum cum cacoëthia, id est malignitate, prauóue carcinomate.

ARchigenis medicamentum quo usus est uir ille contra mammarum foramina, malignaq́ earundem hulcera, recipit uini hadriani boni xestas uiginti, fluenti rhois'ue coriariorum libram unam, galbulorum cupressi libram unam, gallæ immaturæ atræ uncias sex, cassiæ tantundem: quæ simul contusa, in uino diebus decem macerato, deinde coquantur, commota assidue rude cupressina tantisper dum dimidium fermè absumetur: tum herbas quidem porrice, succus uero elixetur ad mellis usq́ spissitudinem, tum deniq́ in uase uitreo reponatur. Vtere in his quæ depascendo erodũt, mero. At si crassius fuerit, ad id factum medicamentum uino adiecto, liquidius reddatur, adq́ eas quæ mammas infestant nomas (sic enim appellant hulcera quæ depascendo serpunt) & aures quæ cum purulentia fluunt, ulasq́ & gingiuas labefactas, & dysenterias seu tormina conducet. Consolatur præterea ac mitigat papillarum dolores illitum lac. Et alijs postremo mãmarum exhulcerationibus, haud aliter sanè quàm alijs quibuscunq́ hulceribus medendum ducito.

Diaphylactica, hoc est præseruatiua mammillarum.

QVo mammę à plurimis calamitatibus tueantur, emplastri modo cymi num cum aqua cõtritum eisdem impone: mox extrinsecus spongiam imponens, uinculis ac funiculis pectus constringito: transactis uero tribus dieculis, cymino sublato, mammis florem bulborum cataplasmatis instar cum melle illinito, & adnectens denuo laqueis per triduum finito, idq́ ter in mense studiose facito. Aliud: Cicutam leuigatam ac tritam per dies nouem imponito, & foris spongiam ut dictum est, & aliquot dies relinquito. Hoc idem præstat & naxiæ cotis ramentum, uirginumq́ mammas ab ingruentibus malis custodit.

Aduersus alarum graueolentias atque sudores. Cap. XXXVI.

HIrquo, sudoribusq́ sub alis pulchre admodum hæ compositiones subueniũt: Aluminis liquidi medimnos duos, myrrhæ medimnum unum, in uino dissoluens, quum opus fuerit utere. Aliud: Plumbaginem crematam uinoq́ fragrante extinctam, cum uino conterito, myrrhæ pusillum usq́ ad strigmenti balneorum crassi

tudinem adĳciens, utitor. Aliud: Spumæ argenti drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas duas, amomi drachmā unam, quibus ſingulis contuſis, uino excipe. Aliud: Accipiantur aluminis liquidi drachmæ octo, amomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſingulorum drachmæ quatuor, hæc uino diſſoluta, ad arcendum grauem hircinumq; fœtorē, necnon eas quæ turpiter ſub alis eueniunt maditates, uſui accommodato.

De his quæ præter naturam accidunt ſtomacho, præcordĳs atq; uentri. Cap. XXXVII.

DE appetitus à cibis auerſione, quæ febre correptos moleſtat, & grandi fame, & appetentia canina, debilitateq; ſtomachi, & animi deliquio, de ſiti præterea atq; ſingultu, nauſea item ac ſyncopa, inter hæc quæ de febribus eo qui hunc antecedit libro, ſatis ſuperq; determinatum eſt. Rurſum igitur ſuper ĳſdem uerba facere, non hercle puto opportunum. Cæterum inflammationes oris uentriculi, atque iocinoris, inter medendum ſemper opus habent conſtringentium rerum admixtione. Nam ſi quis chalaſtica modò, id eſt relaxanti uictus ratione mederi ſtudeat, uitam in diſcrimē haud leue inducet. Proinde oportet ſiue oleo foueantur & conſpergantur, ſiue cataplaſma applicetur, medicamenti quippiam cui adſtringēdi facultas ſit, adnectere, uerbi cauſſa, abſinthiū, aut unguentum nardinum, aut melinum, aut papauerinū, decoquentes. Cerota autem qua continuò utendum arbitror, eſt huiuſmodi: Sumito ceræ candidæ unciam unam, æſtatis uero tempeſtate drachmas ſeptem, aloës, maſtiches, uniuſcuiuſq; drachmam unam, olei uuarum nondum maturarū, aut melini & nardini, prout uſus & res ipſa exigit, quantū ſatis eſt ad concretionē & coagmentū. Quod ſi adhuc copioſiore ſtypticitate indiget uentriculus, ut qui alimētis ſuperior eſſe nō poſſit, admiſceto prædictis quoq; olei omphacini drachmam unam, aut abſinthĳ etiam æquilibrium, ad hæc tertiam partē hypocyſtidis, & œnanthes, quod eſt floris labruſcæ, & cremoris rhu. Addere autē & in medium deducere oportet cerotæ copiam, numero alĳs medicaminibus proportione reſpondens.

Ad ſtomachi, præcordiorumq;, & uentris diutinas inflammationes.

QVod ſi præterea inflammatio diutule perſeueret, atq; indureſcat, iam ſanè medicamēta diuerſi magis generis ſunt adhibenda, quæ aromatum nonnihil emolliendiq; & diſĳciendi poteſtatem habeant. Cuius farinæ quidem eſt id, quod per melilotum confectum eſt medicamentum, atq; ipſum quoq; Philagrianū, atq; illud quod à fragrantia nimirū Grçci εὐώδη, Latini uero perodoratum nominant, uiridiſq; iaſpidis funiculus ſeu catenula collo appenſa, ita quidem ut ſtomachum attingat, magnifice confert, Verum in calidis ſtomachi intemperiebus & ardentibus, cum ſolutione, aut aliqua cibi fuga & inappetentia, nulla omnino cauſſa excepta quàm febris, aquam gelidam potui dato, cremore uuæ immaturæ adiecto, aut malorum cotoneorum elixationem, aut capreoli uitis, aut ſeminis cucumeris: uel

uel contere cum frigida. Stomacho præterea ueſicā gelida aqua fartam, aut cucurbitæ ſtrigmenta imponito. Catapotia item (quas uulgus pilulas à rotunditate uocat) quæ extinguendi ſitim potentiam habent, ἄδιψα appellata, ceu iam pridem in capite de ſiti memoratum eſt, exhibita, præſentaneo ſemper remedio ſunt.

Frigorificum & humectiuum flaccidi & cum infirmitate humentis ſtomachi.

STomachus uero cum humore flacceſcens, languens ac dilabās propemodum, refrigeratur & humectatur medicamento quod recipit foliorũ roſarũ uiridium drachmas ſex, glycyrrhizæ cremoris drachmas quatuor, quæ uino dulci excipiantur, & hypoglottida (hoc eſt medicamentorũ ſpecies quæ linguæ cōmode poſſunt ſubdi) cōcinnentur. Sed in affectionibus quæ propter craſſitudinē pituitæ calorificis & incidentibus opus habent, utile hoc fuerit atq; accommodatiſſimum, quod ſuccedit præſidium. Accipe corticis radicis fœniculi uncias duas, aceti xeſtam unam, aloës uncias tres, mellis libras quatuor: Radices cum aceto elixæ exprimũtur, porriciunturq;: mel uero iniectum decoquitur uſq; ad craſſitudinem et cōcretionem, & tum denique aloë leuigata inditur informaturq;: Exhibe cochliaria tria cum aqua. Nōnulli uero & abſq; aloë cōficiunt hoc medicamentum. Et id, quod quia è nepeta conſtituitur διὰ καλαμίνθης appellatur, in his qui ita afficiuntur expediens & idoneum eſt. Cæterum in quibus cibus aceſcit, ſeminis coriani aut coriandri drachmam unam polentæ inſtar ſubigens, & glutinoſum reddens, aqua potui dato: ſiue maſtiches cochliarium unum: ſiue lactucę candidæ cochliaria duo. Hactenus incompoſita. Connexũ aũt è multis illud probatur, quod habet piperis drachmam unam, ſeminis anethi drachmas treis, cymini drachmas quatuor: quibus contritis exhibebis in lecti, ut uulgò dicunt, ingreſſu cochliarium unum in uino mixto. In quibus porrò atra bilis naſcitur, ſtomachusq; inflatur, in diſtentionibus & uehementia, ſpongias acerrimo aceto intinctas imponito. Quod ſi his quoq; accurate tranſactis omnibus, nihil ceſſerit malum, alumen cum ære leuigato melle exceptum imponito. Bibat autem in ea paſſione conſtitutus intybi ſuccum, aut potioni mentam inſerat. Quibus uero ſtomachus flatulentus atq; diſtentus eſt, nepetam decocto miſcens, mellis & piperis ſymmetrum, hoc eſt, moderatum præbeto. Super hæc autem ad ſtomachi ſubuerſiones ſucci acinorum mali Punici acidi medimnos treis, cremoris mentæ medimnum, unum coquito uſque ad concretionem & compactionem, atq; ubi opus fuerit, ante cibum myſtrum unum potui exhibeto.

Ad Sieliſmum ſtomachi.

QVi ſtomachũ ſpumoſum habēt, aceto ſcillino, aut oliuarũ ſalſarũ et cōditarũ iure, aut thalliæ (hoc eſt ſummitatis nouæ germinationis oleæ) decocto abluanť, aut eius quamminimũ bibant: Nihil uero tātopere, quàm aloë aqua irrigata confert. Atqui ad curationē eorũ qui cibũ cōtinere non poſſunt, quos ueteres proprie ſtomachicos nũcupant, fœnogræci farinam

melli mixtam, & maluæ semen contritũ in farinam aridam, cataplasmatis modo stomacho imponito. Cerota uero quæ è cæra cõstituitur & oleo irino cum iusto pondere, & castorio, bene ad idem facit.

Stomachici.

De appetitus à cibis auersione.

ANorexia inappetentiá ue, est à cibis appetitus omnia respuente stomacho auersio: uel à stomachi & circumiacentium partium intemperatura, uel ab exuperanti humorum copia proueniens. Deprehendet autem quispiam haud obscure distemperamentũ eius uisceris æstuosum, tum siti, tum nidorosis & fœtulentis eructuationibus, si quippiã coacti sumpserit, tum promptiore frigidarũ admodum rerum & coctu difficilium coctura. Gelidam è diuerso stomachi intemperiem contrarijs omnino conditionibus cognosces: neq; enim sic affecti sitiunt, & à frigidis, quæ tolerare nequeunt, offenduntur, & acida interdum subinde eructuant.

Signa calidæ distemperãtiæ stomachi.

Signa frigidæ.

De ciborum fastidio ex nimietate humorum.

CAeterum qui ad humores, ciborum auersionem referunt, hi sanè qui propter subtiles atq; mordaces succos hoc mali patiuntur, mordentur stomacho, nausea afficiuntur, uehementioreq; siti premuntur. Quibus uero putrescunt in uentriculo humores, febriunt interdum præter cætera. Qui autem crassis glutinosisq; ac tenacibus stomachi humoribus anorexiam acceptam referunt, morsu quidem atq; siti omnino carent, sed commune omnibus accidens est nausea. Cæterum si quidem concauitatem ac imum uentriculi, humores occuparint, ab ijsdem euomũt: Sin autem in tunicis ipsius impacti atque impulsi fuerint, nauseant modò, neq; quicquam euomunt, præterquam cibos, si quos sumpserint. Quocirca eis qui ob egelidam distemperantiam cibos horrent, frigidam uictus rationem præscribere, & præcipue ea quæ condiuntur aceto, panem proinde posca macera tum ita habentibus dare, atq; ipsam quoque poscam, lac item acetosum, & eam quã uulgo Romani melcam nominant, potare expedit. Probatur prægterea obsonium quoddã, quod, quia è lacte fit, διὰ γάλακτος appellatur, intybaq; & lactuca, & nõnunquam aqua gelida, omniaq; mediocriter, secundum eius quæ iustum naturæ modum excedit temperaturæ contrarietatem: quoniam immodicus horum usus non modò non conducit, sed medicamentis omnibus inexpugnabilem reddit affectionem. Qui contrà algore escas fastidiunt, contrarijs omnino medendi sunt: uinumq; peranti quum potui, conditum item & hydrogarum, anisi præterea ac rutæ, petroseliniq; decoctum, exhibendum est. Piper quoq; è communi aqua calida, atq; ipsum quoq; quod à tribus piperum generibus nomen habet διὰ τριῶν πεπέρεων, aut quod è nepeta constitutum Græcis διὰ καλαμίνθης appellatur, magna cum utilitate offertur. Dabis adhæc & uiperarum theriacam, quæ utiq; etiam his qui ad humorum copiam inappetentiam referũt, aliena non est. Allia quoq; in hac affectione constitutis, cum tanquam nutrimentum, tum tanquam medicamentum, accommodatissima censentur.

Curatio horroris epularum propter frigus

Quum

De anorexia ex humorum copia.

Quum autem ex humorum multitudine, in eiuſmodi omnia reſpuentis ſtomachi quis inciderit affectionem, tenues quidem atque mordaces humores euacuabis, idq; uel per uomitionem, uel aluum inferiorem: Vomitionibus quidem facile, ſi temperatam ac tepidam aquam, aut mulſum plurima admodum aqua dilutum, antea laborans hauriat. Præſtantius uero, ſi ante hæc humectantẽ exhibeas alimoniam: cuius farinæ eſt ptiſanæ cremor, aut ouorum putamina, quas λεκίθους Græci nuncupant. Qua autem ratione facilem quis uomitum conciliat, uolumine huius operis primo affatim prædictũ eſt. At ſi non niſi ægerrime, magnoq; cum diſcrimine ægrotans euomat, præſtat medicus materiam in aluum inferiorem dirigat, humectãs antea languentes copioſiore & temperato cibo. Sed catharticum, hoc eſt purgandi facultatem habens medicamentum, uel ex amaritudine aloës, uel ex malis cotoneis conficiatur, quod & ſcammoniam admixtam habeat, uel è rhodomelite. Quod ſi abſq; ſcãmonia fieri poſſit, aloës maiore copia ipſos euacuare ſatius eſt: quoniam ſcammoniæ uſus ſtomacho plurimum officit. Qui uero propter craſſos & tenaces humores anorexia torquentur, his attenuando & incidendo ſuccurremus, cumq; oxymelite, & ex hoc, muriaq; compoſitis, uelut cappari, oleis, ſinapi, & conſimilibus. Neq; uero aliena his ſunt ea quoq;, quorum in illis qui ſimili malo præ gelida intemperie tentantur, meminimus, præcipue uerò poſt euacuationem: euacuabis autem eo quod ad Iulianum refertur, oxymelite. Foris præterea quæ tum calfaciendi tum roborandi ſtomachum potentiam continent, adhibenda ſunt: ungentaq; & malagmata, cuiuſmodi ſunt potiſſime, id quod ἐξ τοῦ ὀμφακος, id eſt, ex uua acerba & imma tura contexitur: & quod μαρκιάτον græco uocabulo appellatur: & quæ ſolenniter applicantur unguina græce μύρα nuncupata. Epithematis porrò utendum, tum ea ſcilicet compoſitione, cui nomen inditũ Baion eſt, tum ea quod εὐώδης, hoc eſt odoriferũ, appellationem obtinuit, atq; eius claſſis cætera. Exercitationes item atq; frictiones ſimiliter cumprimis adhibeantur. Porrò autem eorum curationi qui male concoquunt, pariterq; ea ſtomachi quæ eſcas omnes faſtidit affectione propter frigidum ſimul & humidum ſuccum, aut eiuſdem qualitatis intemperiem tentantur, medicamenta quæ ἐξ τῶν κυδωνίων μήλων, hoc eſt, è malis cotoneis conſiſtunt, apprime cõueniunt: dico autem id cui Maloplacuntium cognomentum eſt, atq; id quoq; quod è ſucco malorum conſtat, necnon & eorundem carnibus, cytrioq; malo confectum. Malagmata uero quæ ad rem faciunt, ſunt marciatum, & quod ex acerbæ & non maturæ uuæ cremore conſtitutum, omphacinum uocatur: Baion item & polyarchium, & quæ ſunt eiuſdem generis cætera. Quod ſi hulcus uel ſtomachum uel uentrem occupet, ut ab omnibus quidem acribus tum eſculentis, tum poculentis, tum medicamentis abſtinendum eſt, ita manſuetis & mitigantibus utendum: Verbi cauſſa, ſorbitionibus abſque oleo, & quæ fiunt ex amylo, & terra Samia, ac Lemnio ſigillo, lacte item melleq; quamminimo, ita ut ſine moleſtia, & citra morſum perpurget. Epithe-

Catharticum.

Scammonia nocet ſtomacho.

ma autem functioni huic accommodum est διὰ φοινίκων, & κυδωνίων ἀλφίτων, quod est si interpretere, ex palmulis, cotoneorumque farina siue polenta concinnatum. Cerota in hoc malo constitutis congruit è melino aut rosaceo, cum gutta ammoniaca & thure cōposita: Item epithema Nilei. Emplastrorum insuper usus in cibi auersionis curatione expediunt, tum eius uidelicet quod διὰ τῶν ἰτεῶν, quia salices continet, appellatum est: tum quod ab autore Icesion cognomentum habet. Dinosces autem hulceris speciem uel ex sanguinis, uel ex puris, uel ex ramentorum denique uomitione.

Ad fractum & imbecillum stomachum.

Stomachis fractis & debilibus, & ob id functionem suam in coquendo minime obire potentibus, aut qui cibum assumptum euomunt, medendis, sumito aloës, suffitus masucha, mastiches, styracis singulorum uncias duas, absinthij uncias quatuor, œnanthes uncias treis, confectionis gleucini uncias sex, ungenti melini uncias treis, uini quantum satis est, à quibusdā cōfectionis Cyphios rosarumque, uniuscuiusque unciæ duæ adijciuntur. Hęc omnia pariter leuigata purpura, aut lana excipiunt, stomachoque imponunt. Nōnulli uero ceræ quoque uncias sex antea adijcientes, epithema cōcinnāt.

Ad uoluulum stomachi, quas Græci ἰλεώδεις τοῦ στομάχου διαθέσεις nominant.

Curandis iliosis stomachi affectionibus, quod est uehementibus doloribus & plurimum conuellentibus spasmosis'ue, nobilissimum utilissimumque medicamentū est pastillus Amazonum. Cęterum cum huius, tum aliorum quæ ad stomachum pertinent commixtorum materiam, & in uolumine quo de cōpositis medicaminibus agitur, absoluto ac profluenti ferè sermone descriptam comperies.

De uentris inflatione. Cap. XXXVIII

Flatuum in uentre prouentus siue generatio, ex humoribus uel alimentis in uapores præ tepida quadā caliditate resolutis, commouetur: Frigiditas nanque, eo quod sua natura nequit attenuare atque discutere, nullos producit spiritus, sed uehemens acriorque caliditas non extenuans solum, sed disijciens etiam penitus, flatus conspirationem prohibet. Minor uero caliditas, alimentū in stomacho liquefacit ac disijcit quidem, et permutat etiā, sed remissius atque minore id efficacia: inde flatus excitatio omnis procreatur. Attenuare igitur ipsos medicamentis calorificis competit, elixantes oleo semen cymini, apij, herbæ rutinalis, quod σπονδύλιον græce nuncupant, & dauci denique semen. Frigore autem affectioni accedente, rutam, baccas lauri, nigellam nigrum'ue papauer, quod μελάνθιον à Græcis dicitur, fœniculūque oleo elixato, bitumenque cum oleo laurino admisceto. Si uero inflāmatio cū doloribus copulata sit, pro calfacientibus chalastica, hoc est quæ relaxando remittendoque mitigāt, adhibeas: anethum uidelicet coquens, & adipem gallinæ & anseris admisce. Perque utilis preterea flatus in corpore & uentre potissimū excitationibus obnoxijs, polij fasciculus percoctus habetur: siue decoctum nepetæ admixto mellis exiguo

Neque gelu neque ardor ingēs flatuū parens, sed mediocris caliditas.

guo, aut piperis drachma una: hæc quidem dolore acriore infeſtante, adhibenda ſunt: ſed in mediocri ſufficit fotus (quæ græce πυρία dicitur) milij. Cucurbitula uero ampliſſima umbilicum uniuerſum & cumulatim complectens, ſæpenumero liberauit hoc ſymptωmate. Remedio quoq; haud mediocri eſt caſtorium, cum poſca epotum, & foris cum oleo ſicyonio impoſitum: Et ſi cum tormine doloreq; circa umbilicũ, omneq; id ſpacium quod in anteriore parte hominis uentriculi oſtio, & umbilici partibus interiacet, (quod mali genus Græci στρόφον nominant) flatuũ collectiones contingant, medetur. Στρόφοι. Suillus porrò aſtragalus crematus, & in potu ſumptus, cum torminibus qui ab oſtio uentriculi uſq; ad umbilici partes excruciant, tum flatulentis, quaſiq; uentis in interiore parte oppreſſis, ſuccurrit, ariſtolochiaq; rotunda. Cæterũ doloribus, quibus uenter nonnunq; propter obſtructiones torquet, aut ex craſſitudine obortis inflationibus, aut ob frigiditatem, uinũ meracius poſt cibum epotum, præſidio fuit, ſomnoq; ſuccedente exacte ipſas uindicauit atque diſcuſſit.

De Cholera. Cap. XXXIX

Cholera eſt immoderata uentris perturbatio, quę multo bilis fluxu, cum alui deiectione tum uomitu fit, inhærente ciborũ in ſtomacho cruditate: cibos autem non conficiunt, interdum quidẽ propter multam cibariorum prauitatem, nõnunquam uero ob prauos humores aggeſtos. Quocirca ſi quidẽ faſtidioſus & uellicatus fuerit ægrotans, manentibus etiamdum crudis in uentre dapibus, uomitus ciendi gratia aquam tepidam haurire iubebimus, ac digitos inſuper aut pennas inſerere. Opitulandum adhæc & alui quoque excretione. Poſt uero ſu peruacaneorũ excrementorum euacuationem, cum tranquillitate tum fotu & calfactione circa præcordiorum partes utendum, & dulci pręterea oleo, cum uino non multo, aut maſtichino, aut nardino etiam, ſi tempus fuerit brumale. Somnus item inducendus, cui pro arbitrio cuiuſque indulgendum. Lauacris præterea poſt ad unguem factam cõcoctionem, danda eſt opera, & boni ſucci alimentis utendum. Atqui cum exceſſu facta euacuatione, ab initio quidem ea quæ ſuprà libro ſecundo de turbatione uentris memorauimus, ſatis ſufficiũt. Quum uero exitiũ permanſerit, aluusq; eadem calamitate afficitur, & pulſus minuitur denſiorq; euadit, cataplaſmatis modo διὰ φοινίκων cum œnanthe, acacia, hypociſtidis liquore, & malicorio impoſito. Aquæ porrò mediocriter frigidæ cyathum ad ſorbendum exhibeto. Ius uero roſarum, aut œnanthes, aut rhu, aut capreolorum uitis, utilius fuerit: aut liquor qui ex malo Punico acidę dulcedinis expreſſus eſt, propinandus, puſillo mentæ inſparſo. Vbi uero quæ excernuntur acriora extiterint, feruore ſitiq; ſuperueniente, cucumeris ſemen cum aquæ cyathis tribus offerendum eſt: intybaq; & lactucas in poſca elixas, cibi loco ſumant. Incoërcito autem impetu exiſtente, uinum aliquod auſterum. Quos nulla quidem febris infeſtat, palmatianum, aut amineum, aut ſpathiten, aut omphacomeliten exhibeto; Febricitantibus uero, uinum ex malis granatis,

aut ex myrto, aut cibyraticum hydromalum poculentũm, & cum micis tripolióue, aut halica, aut chondro. Quod si esculenta fastidiant, aliquid fructuum cõmanducantes, mespilorum, aut pirorũ, aut cotoneorum, aut malo rum granatorũ, carnosum & durum expuent. Porrò si cibum assumptum non cõtineant, cucurbitula quãmaxima leuis stomacho est adglutinanda. Hac autem iam adglutinata, aliquo ex prædictis nutriendi sunt. Cæterum ad conuulsas titillationes contractiones'ue, linteola oleo imbuta musculis calida circumponito, cerotasq́ꝫ liquidas castorij quippiam et sicyonij complectentes. Sed priusquã hæc aggrediantur, membra sunt aqua calida per fundenda. Si peruigiles reddantur, ijs uticꝫ remedijs quę uigilijs suo loco conducere docuimus, utendum: non uero prohibente uirtute, & διὰ κωδυῶν confectionem, aut syrupum (ut dicunt) bibant. Decremento autem iam facto, & ut uulgò aiunt declinatione, in lauacrum ducendi sunt, & recreandi alitibus, pullis columbarum, aut pedibus suum, aut consimilibus ferculis. Profusus uero alui fluor, absq́ꝫ exhulceratione inflammationeq́ꝫ, quã græce διάῤῥοιαν uocant, cibos corrumpens, magna quidem parte sua sponte cessat, nihil alimenti sumentibus ægris usqꝫ ad consummatã tum cocturã tum euacuationem corruptorũ nutrimentorum. Permanente autem fluore, ijsdem præsidijs quibus choleræ occurrendum.

Post uigorem quid agendũ.

De intestinorum leuore lienteriáue, & affectione cœliaca. Cap. XL

Vplex leuoris intestinorum (quam Græci λειεντερίαν nominant) genus est: Alterum quidem, quod ex intestinorũ exhulcerationi bus, earumq́ꝫ cicatricibus oritur: quod mali genus intestinorum tormina plerũqꝫ sequit̃, aut ex alijs destillationibus rheumatisq́ꝫ inducitur: Alterũ uero, quod ex infirmitate languoreq́ꝫ uirium, quę alimen ta in stomacho distinent, prouenit. Hanc secundam quidem differentiam cum cœliaca, ut uocant, dispositione confundi & misceri arbitror. In qua uticꝫ languente & imbecilla stomachi uirtute, cibi neqꝫ coquunt̃, neqꝫ perfe runtur, concoctiue distrahuntur, sed molles, crudi, perliquidi, imperfectiq́ꝫ euadunt, continuo fluxu tentata aluo. Sed in intestinorũ leuore celerius q̃ in cœliacis quæ assumpta sunt alimenta deijciuntur, tamq́ꝫ graui cruditate, ut assumpti quoqꝫ nutrimenti genus liquidò inde cognoscatur: Et his quidem cœliaci discernũtur. Semen igitur lini cum palmulis siue dactylis, hac affectione obnoxijs cataplasmatis instar imponatur. Summe uero prodest & lentiscus & rubus, unà cum oxymelite decocti. Interna uero flatus collectione existente, cyminum quoque & anethum & ruta commiscenda. Quum autem magis magisq́ꝫ destillatio rheumatismus'ue increscit, inferimus mala cydonia, alumen liquidum, acaciam, hypocystida, gallam, aut ho rum nonnulla, aut pariter omnia. Cerotæ præterea ex myrteo & uino quo piam astringente ac styptico. Vsui sunt insuper & epithemata calorifica quidem magis, cum id quod (quia è baccis lauri cõstituitur) διὰ δαφνίδων ap pellatur, tum διὰ σπερμάτων, hoc est, quod è seminibus cõstat. Vehementius uero adstringentia quæ styptica uulgò uocantur, tum διὰ οἰνάνθης, id est confectio

Ventralis affectio.

fectio quæ ex œnanthe herba floréue labruſcæ conficitur, tum compoſitio ex malorum granatorum acinis cõcinnata, diagigarton appellata: & quæ fit ex amylo. Sed ex erythria compoſitum admiratione dignum eſt. Longo uero iam tempore inueterata ægritudine, dropace unguento aluus illiniatur, & ex ſinapi cerota, necnon & ipſo per ſe ſinapi. Potiones porrò quibus in hac affectione utendum, ſimplices quidẽ ſunt, ſemẽ plantaginis, quod ἀρνογλώσσον græce nominant, aut ſemen rumicis lapathíue, aut mali granati cortices, uuæ aridæ, aut omphax aridus ex Aminea uua triboli quantitate. Non febrientibus cum uini adſtringentis auſterióꝗ cyathis ſex: Febricitantibus uero cum aqua pluuia. Minus uero ſtomachum ſuccendit gallinarũ uẽtriculus ſiccus potui inſparſus. Adijcienda quoꝗ ſunt quæ cient lotia διουρητικὰ appellata: uerbi cauſſa, apiũ, adianton, & id genus alia in potu ſumpta, translationem efficiunt & ſubducunt. Cõpoſitæ uero potiones quarum utilis uſus eſt, ſunt tum Polyidi, id eſt, diuerſæ ſpeciei ſigillum: tum paſtillus ex electro compoſitus: tum ex Aegyptia acantha & quod clidion appellatur: & confectio ex ſeminibus diaſpermatum nuncupatum. Cęterũ hoc primã habet bonitatis æſtimationẽ: Lapathi ſylueſtris ſeminis unciam unã & ſemiſſem, arnogloſſi ſeminis tantũdem, hypocyſtidos ſucci drachmas ſex, commeos ſiue acaciæ tantundẽ, excipe malorũ cotoneorum expreſſorũ elixatione. Aliud: Accipe cymini, piperis, rhois ſyriaces, floris ſylueſtris Punici, quem balauſtium dicũt, ſingulorũ unciam unam & ſemiſſem, corticũ malorũ granatorum unciam unam, laſerpitij unciam dimidiã, aut aridi drachmã unam: hæc potioni inſerito, aut oxymelite cum mane tum ueſpere miſce. Aliud: Sumito myrtorũ nigrorum cochliarium unum & dimidium, aniſi, roſarũ ſiccarũ, œnanthes, uniuſcuiusꝗ cochliarij ſemiſſem, phœnicobalanos uiginti: formentur paſtilli, atꝗ drachmam unam cum aqua potui dato aut cum cramate, hoc eſt uino plus ſatis diluto. Cæterũ inter omnia pręſidia quæ hac affectione oppreſſis miniſtrari poſſunt, palmã ſanè obtinet ea quę è uiperis concinnatur theriaca. Porrò quod ad alimenta attinet, id eſto eiuſmodi: Vbi quæ egerũtur excrementa odoris grauiſſimi, acublioſa fuerint, cibis è chondro pariter et oriza, alicaꝗ & conſimilibus alantur, concoctis interim unà cum aliquo adſtringendi facultate natura prædito, puta piro, fungóue ſeu apio, malo cotoneo, meſpila, & id genus alijs. Lac quoꝗ excoctũ atꝗ purum ſalutare ac præſtans quidem ſic affectis eſt auxilium. Potus aũt eſto uinũ dilutum & tenue, aut aliqua dulcis potio. At ſi quæ excernuntur, à leuitate inteſtinorum affectis, fuerint pituitoſiora, diuerſam omnino educationẽ cibumꝗ præſcribendo, in contraria tranſducemus, ſemina quædam quę ſtomachũ adiuuant, admiſcentes: uerbi cauſſa, aniſum, aut cyminum, aut apij ſemen. Verum et lens quoꝗ denuo recocta ſæpenumero hac paſſione oppreſſis ſubuenit, cum aceto exiguo manſa, aut óxymelite. Braſſicæ etiam ipſæ bis coctæ auxilio ſunt. Præſtat autem alteram eorundem elixationẽ in poſca fieri. Cæterum uinum uetus aliquod calidumꝗ bibant.

Diuretica.

Victus lienteri corum.

De Tenesmo, hoc est crebra & inani egerendi uoluntate. Cap. XLI.

Multus desidendi impetus & cupiditas, paucis admodū sequentibus excremētis (quem τεινεσμὸν Græci uocant) quandoq; quidem intestinorum tormina præcedit. Sæpe uero numero solus ipse per se ortus aliquantulumq; progressus, cōquiescit. Est uero hic morbus creber et implacabilis ad deijciendum impetus ac desiderium, aliud nihil præter exigua cruenta quædam uel mucosa agens, quæ tantum nō totius mali caussam cōstituunt: factaq; in longanone tumida inflāmatio, hærentiū illic excrementorū opinionē, et excernendi ea cupiditatē inducit. Galenus uero scribit, à forti eiusmodi excernendi conatu lapillum quempiam ex sede deiectum. Plerunq; uero etiam propter tenuis intestini statum stercore obstructo, tenesmus secutus est. Ex stypticis quidem & paremplasticis obstringentibus'ue pluscululum adaugetur: ex clysteribus uero (quæ & κλύσματα dicuntur) acrioribus, uerbi caussa, mulso, adiectis interim salibus, aut aliquibus eorū quæ per os emolliūt, cuiusmodi sunt Damascena, aut ficus aridæ, mercurialis, serum lactis, excreto stercore illico quiescit. Quocirca si citra eiuscemodi caussam prompta hæc egerendi sine affectu uoluntas atq; conatus usuueniat, consolandi languentes phlegmone sunt hordeaceis polentis (quas ὠμηλύσεις Græci dicunt) calidis, & aspersginibus, quæ ἐμβροχαὶ appellantur, tum ex uino, tum ex oleo myrteo, aut rosaceo, aut omphacino confectis, lumbisq; ac pectini applicatis. Cæterum mucosa quæ intestinum rectum opplent atq; obstruunt, mulsi quoque infusione abstergito. Sed & muria nō raro indita, id quod res ipsa expostulat, perficit. Satis uero sunt salis drachmæ sex, cum aquæ calidæ acetabulo sumptæ. Mitigantur præterea dolores & distentiones encathismatis quę è fœnograeco, aut malua, aut semine lini fiunt. Quidam uero sæpius & hoc usurparūt encathisma: Rubi, myrthi, cytini, lauri & cupressi uiridium æquales portiones in aqua decoquunt: est aūt Marcellium. At si in profundo inflammatio & irritationes iniuriæq; existant, frumētacei liquores, unà cum quibusdam stypticis percoctis infundendi sunt. Oleum uero dulce immissum, atq; plurimis horis detentum, dolorem quo affliguntur hoc malo tentati, discutit atque soluit. Si autem crebro quis ad oletandum exurgat, glomerem ex stypticis rebus calidis ano inserito: uel furfures calidi in ligamento aut spongia, aut aliud quiddam eius generis apponatur.

Medicamentū Marcellij.

De Dysenteria quod est intestinorum torminibus. Cap. LXII.

Dysenteria, quam Romani tormen nuncupant, intestinorum exhulceratio est, nūc quidē ex cessante tenesmo, aut uentris præmemorata quapiā fractura perturbationeúe prognata, nunc uero inde morbus originē habet, ubi magna excrementorū quasi lerna est: Quæ primū quidē biliosa sunt, & uaria, deinde iuxta proportionem cruenta, & postremo purulenta, cuiusmodi ex cadaueribus, effluere consueuerūt. Sed quæ ad atram bilem ortū refert dysenteria, exitialis est, cum exhulceratione cancrū insinuans. Quod si igit̄ cum stercore mixta ex

hulce-

hulcerationis signa cum labore & circa umbilicum tormine excernantur, in gracilibus intestinis exhulcerationem esse cognoscito. Tum quidem remedia quæ per os sumenda sunt, cumprimis expediunt. Sin uero absq; ullius rei communione e immixtum oletum egeratur, crassorum intestinorum est, enematis magis obtemperatura: ubi autē plurimus sanguis solus deijcitur, eam affectionem Hæmatirā uocitant dysenteriam. Excernitur quippe aliquando nigrior solito sanguis, iocinore exceptum alimentum non satis cōmode concoquente: & ob contentricis uel alteratricis ipsius facultatis infirmitatem, sæpenumero è uentre haud absimile quiddā eis, quę ex ablutis carnibus eijciūtur recētibus, egeritur: Hepaterā aūt hanc dysenteriam indigitant, de qua uberius in sermone de iecore dicetur. Communi itaque curatione, ijsdemq; præsidijs, quibus in uētralibus cœliacis'ue, ac alijs pręter naturam excretionibus, utendum est. Propria uero curatione, Lemnia sigillata siue pota siue immissa, cōcinnato prius ex aqua mulsa clystere, depascenti dysenteriæ medetur. Deinde muria & portulacę succus potus, dysentericis peraccōmodus est: atq; ipsa etiam per se portulaca in posca elixa mansaq;. Plantago quoq; rubiq; cum fructus tum folia: necnō & althæę radicis elixatio conueniunt. Hippuris præterea, hoc est cauda equina ex aqua uel uino pota, eiusq; cremor. Mori item immaturus fructus ubi aruerit: adhuc etiam uehementius rubi mora consimiliter arefacta, prosunt. Quin & oua quoq; ex aceto tosta & mansa, alui fluores exiccant. Satius uero fuerit, si his alia quędam quæ ad tormina spectant admixtis, in sartagine torrefacias, atq; esui exhibeas. Præstantissimum uero omnium est omphacium, rhus ruber, atq; cremor eiusdem, malicoria, quod est mali Punici granatiue cortices, galla, gigarta, mespila, myrta, crania, omnium cochlearum tostarum cinis. Compositum uero illud est: Cochlearū cineris medimnos quatuor, gallæ medimnos duos, piperis partem unam, in puluerem contundens, obsonijs immitte: aut in aqua uinóue candido diluto potandum exhibe: egregie iuuat dysentericos quibus nondum hulcus contabuit. Et canum ossa uorantium stercus aridum cum lacte coagulato, & in caseū iam densescente, per testudinum κάθεσιν haustum mirifice prodest. Composita porrò quorū magna in hoc malo est commoditas, sunt ex Aegyptia acantha pastillus, atq; Philippi: item qui è cornu ceruino cōponitur, et qui ex seminibus, unde διὰ σπερμάτων dictus, & trigonos, catapotiaq; ex macere consarcinata, admirandæ uirtutis sunt. Præstantissimus etiam est, qui hoc modo conficitur: Opij, croci, lycij Indici, acaciæ, rhoos, thuris, gallę, hypocystidis, corticum malorum granatorum, myrrhæ, aloës, ęquis partibus, prębe triobolum. Aliud: Accipe rhoos drachmas octo, gallæ, malicorij, singulorum drachmas quatuor, dato cochliarium unum in uino. Aliud: Rhois drachmæ octo, gallæ, acaciæ, cōmeos, uniuscuiusq; drachmæ duæ, opij drachma una, misceātur, & drachma una in uino temperato exhibeatur. Cæterū ecligma quæ dysentericis cōuenit, hoc est: Sumito myrtorum nigrorū xestam unam, rhu Siriaci tantundem, palmularum Thebaicarum

libras duas, carnium malorum cotoneorum libram unam, mali granati acidi unà cum corticibus decem, uini astringentis naturæ xestas duodecim, coquito usque dum tertia modò pars relinquatur: & ubi colaris, injice mellis libras sex: coctumque ad crassitudinem mellis spissi, lingendum exhibe. Liquidò uero constat, quod cataplasmata quoque ex adstringentibus, quorum materiam habes, usui erunt. Enemata porrò dysentericis propter turbatos ac defatigatos tenesmos competunt, succi oryzes, aut chondri, siue id genus alicuius, cum adipe caprino, siue hircino, & quæcunque in capite de tenesmo memorata tenentur. Quod si sanguis excernatur, polygoni succus immittendus est, aut plātaginis cum acacia, uel hypocystidis, uel alius eiusmodi. Quin si urgeat ac molestet, eorū quippiam quæ sanguen attenuant ac comprimunt, ἴσχαιμα græce appellata, immittito: uerbi caussa, lanæ succidæ ac immundæ cinerem, uel spongiæ inanis pice liquida irrigatæ, seu sanguine bouillo, aut alumine liquido crematæ, aut onidis cremore. Porrò Andronius etiam pastillus præstans medicamentum est, atque ipsius quoque Musæ, & his non absimiles: Necnon & ea quæ deinceps sequūtur collyria multò efficacissima habentur, præsertim in quibus cum laboribus alui excrementa ejciuntur. Sed hulcus'ne depascendo serpens (quā Græci νομὴν appellant) intestina occupet, deprehendemus graueolentia, & putrefactione retrimentorū, & quod non ab initio statim, sed interposito tandem tempore, ortum sit: clysteribus crustam inducentibus utamur: cuius farinæ sunt pastilli qui Faustiani cognomentum obtinent, & διὰ χάρτου, pastillusque cognomēto Bithynus & Thronius: διὰ τῶν φελλῶν item, hoc est ex subere confectus, cum lentis elixatione, aut astringentium quopiam immissi. Cæterum & hoc sæpius à me expertum est enema, omphacidis crematæ. Est præterea cauum, unde glans quercus enata est, quo utique coriarij utuntur. Auripigmenti, Symphyti, rhu Siriaci, æquas horum concussorum partes, quantum uidelicet duo capiunt cochliaria oryzæ succo excipiens, & cremore herbæ anchusæ spinosa grandiaque & nigra folia habentis, quam chœrospelethon nuncupant. Ouorum item albugini ex æquo pondo uncias duas, aut treis immitte. Epithemata porrò quorū facta est in uentratis mentio, atque secundum uentrem catachrismata è materia quæ astringendi arefaciendique potestatē habent conflata, cum aliquo glutinū habente, parteque cōmeos, thuris, glutini taurini, quā taurocollam nominant, pollinis, in id genus cataplasmatis locum habeant. Alimentum sic habentibus principio esto ᾠόγαλα, mox inde è frumentaceis sorbillationes, cum per se tum unà cum lacte elixa. Sed & lac quoque modice decoctum præstantissimum est. Cæterum holerum usus neutiquam necessarius: possunt tamen gustari cichorij elixi, & intybi, & plantaginis, & brassicæ bis coctæ, & pomorū astringentiū succi, carnes ipsorū expuendo, aut quę aliâs asperiora reddant intestina. Quod si calor in multā uenerit intemperiem, intybū crudum exhibendū erit: aquam egelidam absorbeant: potum alioqui præstet aqua pluuialis: stomacho uero quoque affecto, etiam uinum.

Dysentericis quæ uictus ratio conueniat.

num: Volucres denicꝫ aridiores, & quæ concoctioni nihil renituntur, dysenterico morbo oppressi manducet. Lauacris utantur ex aquis dulcibus. At si fluxu etiam noxij alicuius humoris tentatur, prægrandem spongiam, uel micas panis siliginei irrigans & macerans uino Ascalonite, aut aliquo calido adstringentis naturæ, aluo appone, uinculisꝗ alligato, atque ita tandem lauari præcipito.

De ægritudine Colica. Cap. XLIII.

Colon crassi intestini laxior pars est, à dextris quidem ilibus oriens, in modum zonæ seu cinguli in sinistra excurrit. Dolores in eo pluribus de caussis suscitantur immensi: aut enim propter crassum pituitosumꝗ humorē inibi cōprehensum intra ipsius tuniculas, aut propter spiritū etiam crassum ac turgidum inflatumꝗ, & exitum unde erumpat non habentem, aut propter phlegmonen intestini, aut propter acutos denicꝫ & uellicantes humores insurgentes. Quibus itaꝗ crassus pituitosusꝗ humor ęgritudinis huius caussa existit, his dolor certe per uniuersum funditus quidem epigastrium, hoc est omnem eam uentris partem quæ umbilico undiꝗ adiacet, diffunditur, præcipue uero ubi strata coli positio est, tantus quidem ut quasi perforari sentiantur intestina. Strophi hos, hoc est torsiones intestinorum circa umbilicum excruciant: ructus item & nauseæ, uomitionesꝗ uariæ, sed in primis pituitæ: uenter ipsis tam ægre cōtinetur, ut ne flatus quidem euadat: Excretum autem oletulum bubulo stercori par omnino uidetur, non tam leue, quàm inflatione refertum. Hæc uero præcedunt maxime, gelidorum, crassiꝗ humoris esculentorum iugis admissio, satietas, coctricis facultatis debilitas & prostratio, otium item segnities'ue, & id genus alia. Eis uero qui dolorem suum flatulento spiritui acceptum referunt, extensionis, potius sensus oboritur. Quibus autem ob loci feruoris inflammationē sensus est, & febris uexat insignis, unaꝗ cum stercore lotium retinetur, & pulsus iuxta uentrem perturbationem commouet, sitis æstusꝗ hos ac nauseæ infestant, & uomitiones bilis potissimum, quæ tamen nihil quicquam malum subleuant. Ea quidem, ut uno uerbo eloquar, omnium infestissima est colicarum ægritudinum affectio, futuram in gracilioris intestini morbum, quem εἰλεὸν Græci nuncupant, mutationem minitans. His præterea qui propter acres & uellicantes afficiuntur humores, perinde atꝗ quum subest inflammatio, æstus & sitis & uigilia exurgūt. Febriūt aūt modis omnibus minus quàm illi, lotiumꝗ acre emittūt, & biliosum deijciunt, & sæpenumero in alui deiectione plurimū torquentur, & si quando edulia calidiora, eiusdemꝗ qualitatis potiones admiserint, magis magisꝗ irritanē. Quocirca medelis succurrentes, ijs qui colicum dolorem ad gelidos, tenaces, & crassos humores referunt, in primis quidem prouidendū ne uehementer calida adhibeamus remedia, nam ab admodum calorificis plurimum liquefiunt, magisꝗ inflanē humores huiuscemodi, quos circa morbi statim exordia me-

Epigastrium.

Quæ pernitiosissima colica.

dicamentis minime inflantibus, attenuatoriæ & ſiccificæ naturæ, abſque immodica calfactione, interſecare & concoquere expedit. Proinde ex aluo oletum clyſteribus huic ægritudini idoneis educentes, iugiter adhibendum eſt oleum in quo elixum ſit cyminum, aut ruta, cum adipe anſerino, uel gallinaceo, ex radicibus'ue ſylueſtris cucumeris elixatio, myrrhæq́ drachma una, cum melle & oleo. Atqui oleo etiam ſæpe communi adiecto, pituita uitri formam præferens egeritur, infeſtantemq́ protinus dolorem mitigat ſedatq́. Sed ſi nimio dolore ea affectione oppreſſi conſternantur, enemaq́ immiſſum non reddant, balneum eis adhibendum eſt ex melle, cymino, nitro, rutæ ſemine, aridæ braſſicæ caule, probe feruefacto, & muria irrigato: uel braſſicę cinere melle tẽperato, aut colocynthide trita cum melle nitroq́ atq́ cymino. Cæterũ lauacra quibus in hac affectione utendum eſt, ſex dactylorum, altitudine ſunto, ut ſuperent et tranſgediantur inſidentis podicem. Anus præterea cyclamini cremore, & nitro, uel cẽtaurio cum melle & nitro illiniendus eſt. Perdurante autem his peractis etiamdum doloris tractu, præmemoratis rebus adijcienda ſunt, reſinæ terebinthinæ uncia una, ſiue opopanacis drachma una, aut galbanes drachmæ quatuor, bituminis æqua portio, cum nitri drachma una, aquæ uncia una, & olei rutacei uncijs quinque, uel plus: languẽtiumq́ partes ex oleo cymini uel anethino uel cucumerino irrigãdę ſunt. Cataplaſmata inſuper diatriſpermon, quod eſt è tribus ſeminum generibus, cum cymino, baccis lauri, & ſemine apij, imponantur. Porrò epithemata quorum in hac ægritudine uſus commẽdatur, διὰ σπερμάτων, hoc eſt ex ſeminibus ſint, & διὰ δαφνίδων, id eſt è baccis lauri, & διὰ μελιλώτων, quod eſt ex melilotis concinnata, atq́ Polyarchiũ. Collocandi item colico morbo poſſeſſi in fœnogræci, altheæ, chamæmelorum, artemiſiæ, anethorum, lauri, & id genus aliorum decocto. In oleum inſuper calidum uel hydrelæum ijs deſcendendum iudico. Potiones porrò ſint abſinthium & cyminum æquis portionibus, aut panax cum aqua uel caſtorij uel aniſi, piperiſq́ drachma una cum oxymelite. Quod ſi dolor nihil remittatur, potionandi ſunt confectione, quæ quia è tribus piperũ generibus cõſtat, διὰ τριῶν πεπέρεων appellatur, uel theriaca. Sinapiſmo (quo nomine exhulceratione͂, quam impoſito aliqua corporis parte ſinapi efficit, medici ſignificãt) adhæc & dropace unguento in remiſſionibus utendũ, & ſua ſponte emergentibus naturalibusq́ lauacris. Cæterũ ex aqua potabili lauacra effugiant, niſi ob doloris afflictione͂ cogantur. Quo quidem tempore antequam prædicta medicamina adhibeantur, lauacris immittendi ſunt, foueriq́ ac calfieri in calidis ignitis'ue parietibus iubeto, intercalatis ac inſertis aliquibus nitroſis ſmegmatibus. Quod ſi dolor uehementior excruciat eo malo poſſeſſos, tum mediocriter conſolari & reficere potentibus utendum, cuiuſmodi cenſetur è caſtorio confectus orbiculus paſtillus'ue cum eliquatus tum in potu ſumptus, & huiuſmodi medicamenta. Enimuero à narcoticis uehementibus, hoc eſt quæ ſtuporem inducũt, ſummopere cauendum

Sinapiſmus.

cauendum est, quæ nonnihil quidem reficient, sed diuturniorem affectionem reddent, crassiorem faciendo materiam, meatusque intestini reddendo densiores. Pituita uero attenuata, hiera alata, uel globulis (qui quoniam deuorantur, καταπότια dicuntur) huiusmodi purgare expedit: Accipe aloës, euphorbij, cocci gnidij puri, scāmoniæ, æquas partes: exhibendi sunt scrupuli duo. Adhæc præterea uictus ratio calidior & aridior colica ægrimonia obnoxijs conuenit. A primordio quidem morbi, genius defraudandus est, inediaque perferenda, mox inde acriora manducanda: porra itaque tosta, eiusmodi afflictioni detentis esui dentur, cum cōdito. Apia quoque & elium, asparagus, allia cruda, præcipue eis qui hæc minime fastidiunt, neque offenduntur. Verum cōditum ipsum quoque potent, panemque admixtū unà cum ipso sumant. Escas denique etiam reliquas probi & inculpati succi, et concoctioni nihil renitētes, utiliter exhibebimus. Auertēda manibus pedibusque est non tam satietas, quàm ipsa quoque cruditas.

Narcotica. *Catapotia.* *Victus colicorum.*

Curatio colicæ ex uentis natæ.

VBi uero flatulentus spiritus dolorē suscitauerit, post ea quæ nihil flatus habent esculenta, poculentaque, cucurbitulæ quoque perquam ingentes succensæ inanes adglutinatæ uniuerso uentri, nonnunquā ad placandum morbum satis adminiculi præstiterunt. Quod si intestinū occupat inflammatio, è cubito magna cum utilitate sanguinem detrahemus. Quin si mictionis difficultas, quæ δυσουρία à Græcis nūcupatur, in hac ægritudine dominetur, uenam in malleolis secabimus, atque iampridem enumeratis utemur adminiculis, exceptis acrimonia præditis & uehementius expurgantibus. Sed lenientia potius mitigantiaque cataplasmata, & irrigationes usurpemus. In oleum quoque descensus, quā ἔμβασιν græce dicunt, cōmendatur. Cucurbitulas interim istac ægrimonia possessis utiliter adglutinabimus, ceratumque epigastrio uentriculóue applicabimus, quæ ceræ quidem habeat uncias quinque, chamæmeli uncias duas, rosacei uncias totidem, fabaceæ farinæ unciam dimidiam, lutea ouorum quinque, cremoris seminis lini, uel leui gari chymam. Tenuis item & febricitantium, sic habentibus præscribenda est uictus ratio, absque inflammationis solutione.

Cura colici affectus ex acutis & mordacibus humoribus.

QVod si acres & uellicantes humores tam mali doloris caussa extiterint, immittendi sunt oleo in quo elixa sint fœnogræcum, aut althæa, cum simplici adipe recentis anseris, siue gallinæ, uel cremore quoque ptisanæ cum rosaceo, aut seminis etiam lini liquore ac succo. Potionandi uero sunt colici antidoto ex aloë amara. Lauacris porrò ex aquis dulcibus danda est opera. Cibis uero utendum qui sorberi commode possint (unde & sorbitiones uulgò à medicis uocantur) ex chondro seu ptisana, piscibusque saxatilibus, & ut rem uniuersam uno uerbo perstringam, omnis uictus ratio humidior frigidiorque esto. Cauendum est modis omnibus à cunctis acribus & acutis cum dapibus tum medicamentis, irrigationibusque, & catapla-

ſmatis calentibus, fotuue eorum quæ cataplaſmatis modo imponunt, necnõ & uini potatione, in primis autem perantiqui. Quod ſi dolor admodũ uiolentus ſit, & quaſi tyrannidem in laborantem exerceat, ijs quæ ſtuporem inducunt, ναρκωτικὰ à Græcis appellata, utendum: neq; enim quicquam lædunt in id genus ægritudinibus craſſeſcentia & modice frigorificate nues uellicantesq; humores. Cæterum etiam hac noſtra ætate, mea quidem ſententia, ex talibus humoribus colica interdum ægritudo naſcitur. Quum morbus quidem ille cœpiſſet à finitimis regionibus Italiæ, & pleraq; alia Romani imperij loca, inſtar peſtiferi cuiuſdam contagionis peragraſſet, unde non paucis quidem in morbũ comitialem, alijs uero in membrorum reſolutionem, quam græce παράλυσιν nominant, ſuperſtite tamen & incolumi ſenſu: nonnullis autem in utrunq; delapſis, magna pars eorum qui ex hac ęgrimonia in comitialem morbum ceciderant, uitam in mortem commutabant. Quorum uero morbus in paralyſim tranſierat, pleriq; euaſerunt, perinde atq; in decretorio criſiue, tranſmutatione cauſſæ. Hoc itaq; modo affectis medicus quidam per Italiam curam adhibuit: ſuſpectam ſanè atque infidelem quandam frigorificam commentus & exercens curationis methodũ, temerariamq; magis educationẽ. Lactucas nanq; eis crudas refrigerans, intybaq; conſimiliter, uel ultra ſaturitatem etiam commedendũ exhibuit, præterea uuas, & mala, durioris q; carnis piſces, & quæcunq; habent cutẽ cruſtaceam, quę Græci ὀστρακόδερμα uocant, boum pedes, bulbosq; & id genus quæq; alia, nõ modo natura potẽtiaq;, ſed tactu etiam perfrigida. Vinum ſanè non niſi rarenter admodum admittebat: aut ſi interdum, aqua gelida dilutum exhibebat. Aquam item egelidam propinabat, & poſcam (quod melicratum græce nominant) frigidã. Ab alimento præterea omni calido, mediæq; temperaturæ, uehementer abſtinebat. Atque cõplures aliquot hoc tam temerario abſurdoq;, & à morbo ſanè præſenti (ut uidetur) alieniſſimo nutricatu ſeruauit, priſtineq; ſaluti ad unguem, ut ſic dicam, reſtituit: quoſpiam ex illis etiam qui iamiam in Herculeũ morbum, quam Græci ὠπλανψίαν indigitant, reſolutionemq; neruorũ labi cœperunt, pulchre auertit & liberauit.

Paradoxa curatio ægritudinis colicæ.

De gracilioris inteſtini ægritudine, quem ileum dicunt uulgò medici. Cap. XLIIII.

Acutiſſimum, & quod implacabiles grauiſſimosq; dolores facit malum, ileon eſt, periculo grauius ſecum ferens ſymptωma, hoc eſt caſum: miſerabili ſiquidẽ morte tandem enecãtur eo morbo detenti, alui retrimenta per os reddentes. Conſtat uero iſthæc affectio cruditatibus, & obſtructo excrementorũ exitu, retentis quæ iam corrupta ſunt: Cæterũ letaliũ quoq; uenenorũ potu nõnunq; hic morbus oritur, atq; in ſcortũ deſcendentibus inteſtinis, inteſtinorumq; inflammatione, potiſſimũ ſub colicæ affectionis exortu. Pueri igiť hoc malo oppreſſi irrigationib. embrochis'ue, cataplaſmatis item, & clyſteribus, balaniſmisq;

atq;

atq; pyrijs, quemadmodũ in colicis memoratũ eſt, medendi ſunt. Adoleſcentibus autem puberibusq; ſanguis ſecta uena audacter detrahẽdus eſt: Sin minus, cucurbitulæ toti uentriculo epigaſtrióue multę atq; inanes ſunt adglutinandæ, & circa dolentes partes cum ſcarificatione eædem ſunt imponendæ. Membra porrò ipſorum perfricanda atq; conſtringenda: clyſteribusq; & enematis utendum: embaſibus item inſeſſúue olei calidi, antidotis, & expurgationibus, & ut uno uerbo expediam, omnibus quorum uſus eſt, in colica ægritudine affectis, exemptis his qui ad acutos & uellicantes humores colicum dolorem referunt. Mirifice præterea conducit ipſis ſi euomuerint, anethum elixum & epotum. Confeſtim uero à potu pane in calidam aquam immiſſo manducandam bucceam eius calidam ileoſis porrigito. Sed cibum non continentibus, rhun & cyminum terendo in oxymelite, potui præbeto cyathos ſex. Porrò eos qui in exitioſum ac letalem inciderũt ileum, aquæ calidæ potu uomere cogito. Cæterũ omnium letalium uenenorum ſumptorũ notificationem ac ſignum habes uolumine huius operis quinto. Deinde bibendum quoq; oleum calidum, aut ius pingue, quo denuo ciatur uomitio. Poſt aliquot dies theriaca in potu ſumenda. Perſeuerante autẽ oppilatione, lacte ſciſſo, cum exigua ſcammonia, uel aloë, aut purgante aliqua materia aluus euacuanda eſt. Quod ſi ob id quod in ſcrotum deſcendant inteſtina, eadem fit affectio, collocantes eos quamprimum ſupinos, in pubem bubonem'ue delapſum inteſtinũ reprimemus, uinculoq; & ligamento illud ne recidat, contineamus.

De renum ueſicæq; affectionibus & primitus de calculorum morbo quæ λιθίασις nominatur. Cap. XLV.

Morborum germanitas atq; cognatio, ut ſeriem noſtræ doctrinæ proſequar, compellit. Commune quippe colica ægritudine, renumq; calculo laborantiũ eſt, intra primordia ſtatim uentrem cohiberi, grauiq; dolore opprimi, & appetentiam profligari, atque circa umbilicum inteſtinorũ torminibus torqueri. Peculiare uero colicis, in his omnibus longe magis extendi. Nephriticis aũt, hoc eſt dolentibus ex renibus, minus. Colicos præterea dolor quidem potius in dextris ilibus uexat, atq; ad ſtomachum uſque penetrat, iecur item atque lienem: oletum omnino nullum redditur, ita ut neq; inflatũ euadat, & quandoneceſſariò excernatur, flatulentum ſit, & nequaquam abſimile ſtercori bubulo: Nonnunquam etiam pituita uitroſa deijciatur, lotijq; plus, quod etiam ipſum pituitoſum editur. Nephriticis autem in ipſis renibus dolor quaſi fixus hæret grauis, inſtar paxilli perforantis, & ex aduerſo teſticulus dolore afficitur, fœmur ſtupeſcit circa lumbos ſeu ilia, deijcitq; excrementum ſua ſponte rariuſcule. Cæterum clyſteribus omnino aluus inflata, ſtercus bilioſum edit, lotium exiguum ac ſabuloſum magis redditur, meatusq; urinæ conſtipatur: Hæc habentur in renum calculis indicia, quę uiris utiq; ipſis, ætatiq; perfectæ potius eueniunt. Atqui in ueſica calculorum concretio, puerilem ætatem uexat frequentius. His autem arguũtur notis,

lotium editur crudum & subalbidum continue, cum sabuloso sedimine, contrectant subinde uerenda atq; intendunt, identidemq; in lotium urgentur, & strangulatur urina, quod mali genus στραγγουρίαν Græci nominant. Materiata itaq; gignẽdis calculis occasio est, crassus & humosus terrestrisue humor: effectrix uero, flagrans renũ ardor, siue uesicæ. Cęterum in renibus quæ calculos comminuant, atterant, incidantq;, utendum medicamentis est, neq; tamen immodice & excellenter calorificis: cuius farinæ utiq; sunt, Basilicorũ asparagorum radices, rubiq;, uitrum item cõcrematum, & graminis (quæ agrostis dicitur) radix, & adiantum, bdellium, lauri radicis cortex, althææ semen, cicerum nigrorum ius, spongiarum calculi, scilleticum acetum, mium, asarum, carpisia, sarxiphages, sium præterea cum mansum tum potum, scolymiq; radix, irion, prionites: lauacrisq; iugiter utantur, & à lauacro confestim eorum aliquid quæ memorata sunt, potent. Embrochis insuper cataplasmatisq; & calfactionibus, quas πυρίας Græci nominant, insessibusq; balneorum: Et his præterea, quæ omnes iam græce uocare chalastica, hoc est relaxantia solent, atque ĩs quæ solatio sunt placantq;, utendũ, huc ex affectione colica assumendo. Cõpositæ autem potiones, quarũ usus in huius morbi curatione probaẽ, hac ratione concinnantur: Rutæ agrestis, & maluæ syluestris, apĳq; radices cum uino elixato, liquoremq; expressum aquæ confundens, cochliaria duo exhibeto. Macerato uero hoc in emplastrum: Balsami fructus, calculi qui in spongĳs, pulegĳ aridi, maluæ syluestris seminis, æquas portiones sectas, cochliarium, cum uini diluti cochliarĳs duobus propinato: arefactumq; sanguinem hircinũ, cicadas aridas demptis alis ac pedibus: Et tecolithi ex œnomelite in lauacri calido solio exhibeantur: & quæ ex illis cõponuntur mixta medicamina, atq; fusca emplastra nephretica, necnon & quæ ad eam functionem comparata sunt condita. Troglodites præterea auis ex his quę cumprimis maximeq; adminiculo sunt, esse censetur. Est autem hæc passerculorum inter omnes auiculas minima, solo eo, cui Basilisci nomen est inditum, dempto: minima nãq; auicula quũ sit, hac sola est maior, & colore cõpar ac similis, inter cineritium & uiridem medio, tenuis paruiq; rostri, parietibus sepimentisq; maxime agens, quæ sale tota condita, & cruda iugiter comesta, concretos iam calculos lotio expellit, atque deinceps ne renascantur, prohibet. Cremata item hæc tota cum alis suis uiua in cinerem, cinis uniuersus cum per se tum adiecto pipere & folio moderato, ex eucratomelite, quasi bene temperato melle dicas, epota, hoc ipsum facere censuerunt. Cæterum ad dolorum acredinem & acerbitatem uigiliamq;, tum Sotira, tum Philonis probantur medicamenta. Dolorem præterea sæpenumero placauit sanguinis opportuna detractio, ocyssime ad excretionem propellendo calculum.

Troglodites auis.

Prophylactica generationis calculorum.

QVò uero nulli in renibus calculi gignantur, custodia quadam acurata, ut reor, prouidendum est. Ad quam rem optime facit cumprimis, ut probi

probi quidem ſucci, ita & moderatum alimentum, necnon exercitia, iugis leguminum, omnium frumentaceorumq́ uſus faceſſat. Caſeus item & lac, quæq́ inde fiunt obſonia, uinum adhæc atrum & carnium abundantia, & ut ſemel omnia complectar, cuncta quæ craſſum generant ſuccum, quæq́ admodum calidæ ſunt poteſtatis & acria, hydrogara inquam, atq; condita, & id genus alia, hæc cane peius & angue auertenda ſunt omnia. Haud enimuero hæc modò nondum natos calculos ſiſti prohibent, ſed iam etiam ortos comminuere, aut excernere poſſunt. Bibant uero oxymel, adiecto aliquo ex ſimplicibus quæ lotij proritandi uim obtinent, puta adianti, apij, graminis decocto: Poſtq́ balneum ieiuni ante uinum, pulchre temperatam aquam hauriant, & in medio prandio gelidam, niſi quid impediat, ſorbeant. Quod ſi prauorum humorũ copiam olfecerint, ſenſuq́ perceperint, ſanguinis uena ſecta detractione, aut expurgatione euacuentur. Verum ad cuſtodiendum ne gignantur calculi, primum inter remedia bonitatis honorem meruit, poſt balneum ante uinum nutrimentumq́, puræ aquæ tepidæ potus. Sed in ueſicis puerorũ calculi, efficacioribus & uehementioribus adminiculis ſuperantur & conficiuntur: quæ quidem è prædictis ſunt ſeligenda. Quod ſi ſupra modum calculus creuerit, & ceruix ueſicæ obturata fuerit, per quaſſationes καθετηρισμῶ, uel lithotomia, perinde atq; in uolumine de chirurgia dicetur, utendum.

De renum inflammatione.

Quod ſi inflammationem renum aut ueſicæ ex lotij ponderoſo feruore cruciatuq́, & ex eo quod febricitant, ceſpitãt, inſaniunt'ue, & quod biliosa ſyncera euomunt, & meiere nequeunt, præſertim ueſica phlegmone oppreſſa, deprehendes, ſanguinis detractione quamprimũ erit occurrendum: & placabilibus, aſperginibusq́, & cataplaſmatis utendum, ruta, anetho, fœnogræco, altheæq́ radice cõſtantibus. Clyſteria porrò in ea affectione probantur mollia clementiaq́, necnon enemata quę ex oleo, & pauere, & adipe anſerina conſtituuntur. Verum in ueſica ſi fuerit inflammatio, opij quoq; obolus ſemis cum myrrha crocoq; ac oleo ſedi immitendus: Melicratum ipſis propinandũ, abſtinentes à ualde lotium cientibus, multaq́ potione: niſi acris ac biliosus humor naturę modum nimium excedens abundauerit tum: quippe copioſiori potui indulgendum, & confertim ſemel eorum quippiam quæ urinam abſque uellicatione morſuq́ propellunt, hauriendũ. Potent præterea ſemen lini pondo medimnos duos, amyli medimnum unum & coclearium in aqua: Sumatur item cucumeris atq; peponis ſemen. Feruida autẽ ignitaq́ planè ſenſatione renes adiacentesq́ eorum partes occupante, linteola quæ græce ῥάκη dicuntur, uino roſaceo aut aqua roſacea melinóue intincta, inijciẽda ſunt: uel cerota, cera, roſaceoq́ & chamæmelino oleo cõſtante, ſiue melino, & ouorum luteis, cum aceto perexiguo: aut ſeminalis, quod polygonũ nominatur, cremore compoſita. Poſtremo aũt ea quoq; quæ ex ſuccis cum chamæmelino concinnatur cõfectione utendũ. Sed auertẽda ſunt nimis calida, propter mutationẽ

in pus, nimirum consimiliter frigorifica, renes nanque promptissime sub illis obdurescunt. Abstinendum uero à lauacris est, imminente ac iam auspicante phlegmone. Et uictus denique ratione, quæ febricitantibus conducit, & ἀφλεγμάντων appellatur, utendum.

De urinariarum partium abscessu, & exhulceratione.

APostasim renibus subesse portendūt dolores iliorū & lumborū, turbatioque & interpollati horrores, & febres quædā inordinatæ. Abscessum uero uesicę & finitimorū locorū, pręter ea quæ memorauimus signa, dolor etiam partis insinuat. Renem porrò affectum deprehendes ex eo, quod homo in sanum decumbens latus, circa oppositum doloris ueluti suspensi renis sensum percipiat. In quorum sanè curatione insessibus ex hydrelęo pręparatis utendum est, cataplasmatisque ex polline, & oleo ac resina confectis, aut farina orobina, melle, aut cardamomo, aut stercore columbino cum caricis seu ficubus. Pus uero cum lotio affatim mictū, ruptū abscessum, atque in particula hulcus esse declarat. Quū uero etiā absque ullo abscessu, rupto uase, uel propter sanguinis profusionē, parte acriore materia exesa, aut calculo atterēte exhulcerant̄ urinarij meatus, distinguenda est in renibus exhulceratio, ab ea quę circa uesicā aut urinarios meatus fit, ad hūc modū. Quando renes ex aliqua occasione exhulcerant̄, dolor cum quadā grauitate partes circa lūbos creberrime uexat, & citra impedimentū emingūt, atque cum lotio pus aliquando excernit̄, exiguæque carunculæ cum urina nōnunque expelli uidentur. At si uesica hulcere intentet̄, uehemens admodū dolor pectinem hypogastriumque impetit: urina magna cum anxietate redditur, et post mictionem pus in fundo matulæ subsidet, squamulæque in ipsa tetri odoris, aut laminę circunferuntur. Furfureæ uero hypostases uesicam scabie laborare significant. Quando aūt meatus qui è renibus urinam ferūt, qui græce οὐρητῆρες dicuntur, hulceribus infestantur, tum lotium pus intercalatum atque cōmixtum possidet, & capillis quædam persimilia interdum in urinis apparent, & dolor in loco inter renes atque uesicam excruciat. Cæterū pus, aut sanguis etiam nonnunque solus absque lotio excernitur, & sine ulla earum rerum quas hactenus recēsuimus: idque haud obscure in pudendis exhulcerationem consistere indicat. Potionandi sunt itaque secundum ureteras exhulcerati, mulso, uel fœnograeci decocto, unà cum melle, aut cucumeris semine cum passo. His uero quibus pus lotio excernitur, bolus Armenus exhibendus est, uel ferularū crematarum cinis, quantum tribus digitis capitur cum passo. Sed & galactopofia, hoc est, lactipotatio magnifice sic affectis opitulata plerunque est. Hactenus simplicia, mixta aūt hæc sunt. Sumito seminis lini, seminis cucumeris, tragacanthæ, singulorū drachmas duas, ex quibus pastillos conformato. Aliud: Strobili nuclei pinei uiginti, cucumeris satiui cochliaria quadraginta, seminis uidelicet, amyli drachmā unam, excipe in heminas duas, elixationis nardi, seminis apij, uniuscuiusque pondo drachmarū quinque. Verum Archigenes in epistola quam scribit ad Atticū, dysuria (inquit) urgente ac infestante, accipito seminis papaueris albi

Abscessus uesicæ indicia.

Notæ renis affecti.

Inter exhulcerationē renum & uesicæ discrimen.

Signa hulceris quod οὐρητῆρας occupat.

albi in cinerem redacti & cõtriti drachmã unam, iunci odorati rotundi, uel calami, aut glycyrrhizæ decocto, inspersam. Exhulceratos aũt urinariarũ partium dolores illud adimit: Semina cucumeris repurgati numero triginta, nucleorum pineorum duodecim, amygdalarum amararum cortice dempto trigintaquinque, croci quantum satis est ad inducendũ colorem, utitor ieiunus quotidie cum lacte siue protropo, hoc est uino quod antequã uuæ calcentur defluit. πρότροπον Mitius sanè ac blandius omnino fuerit, si loco strobilorũ tantundem seminis maluæ accipias. Sanare præterea idem affirmat exhulcerationes uesicæ posse confectionem Cyphi, & cyphoidosas antidotos. Nos uero in uetustioribus hoc usi medicamento, neutiquam amplius plurifario neque exquisitiore egebamus: Chamædryos, chamæpityos, singulorum drachmas uiginti quatuor, asari, piperis albi, uniuscuiusque drachmas septem, cinnamomi drachmã unã, quàm fieri potest leuigatissimi accipimus: huius cõpositionis cochliaria duo exhibemus, cum passo Cretẽsi: at si febricitent, cum aquę cyathis tribus. Quod si morsus hulcerosus excruciat, amyli cotylas duas, & seminũ cucumeris quindecim adijciẽtes, uoti usque omnino cõpotes reddimur. Hactenus quidem ex decretis Archigenis. Sed ad inflationes si referuntur dolores, medicamenta, tum quæ ex syluestris maluæ semine constituitur antidotus, tum διὰ τραγημάτων, hoc est quæ ex bellarijs confit, utilia sunt. Porrò in ita habentibus, epithematis quoque circa orron, portionem quæ testiculos interiacet atque sumen, quorum alterum sanè Græci περίναιον, alterum ἦτρον nuncupant, utendum. Cerotis quidem ex hyssopo & butyro, adipeque anserina, atque styrace. In uesicam uero clysteridio instrumento mulsum suauissimũ infundentes, seu lac cum peraquam exiguo melle, aut cucumeris semine: aut alborem oui cum spodio, quod πομφόλυξ appellatur, aut aliorũ denique prædictorũ medicaminũ aliquo. Atqui hulcere pascendo serpente, pastillus è charta immittendus est, aut Bythinius. Postremo cataplasmatis etiam modo imponatur διὰ φοινίκων, necnõ διὰ σταφίδων (quorũ illud è palmulę dactylis, hoc ex uuis passis, unde & nomina sortiunt, confectũ est) cum galla, acacia, hypocystide, & alumine.

De eruptione sanguinis renum.

Renes haud raro propter imbecillitatem suam nequeunt lotia cõtinere: sed latiores existentes, è uenis sanguinis aliquid excernũt, alias que crassitudines mittunt. Sæpenumero copiosum etiã sanguinẽ renes effundũt, & id quidem per circuitum, perinde atque ipsæ quoque hæmorrhoides consueuerunt: euacuati uero subleuantur & cõmulcent. In quo utique affectu nihil confestim obturbandum est, rursus sanguine misso siue concreto: Quod si permanet, sanguis ex uena cubiti detrahendus est. Cæterũ, ut semel dicam, in renum atque uesicæ profusa sanguinis effusione, ijsdem medicamentis utendum, quorũ solennis usus est in hæmoptoicis, id est sanguinẽ screatu eijcientibus, & alijs hæmorrhagijs, quod est sanguinis eruptionibus. Sed in primis symphyti radix, ac tragacãtha uino macerata, in eiusmodi affectione constitutis exhibenda est, seminalis que & plantaginis succus, cum

posca, aut amygdala amara cum passo. Aut illud: Aluminis fissilis drachma una, tragacanthæ drachmæ duæ, commeos oboli quinq; cum passo. Cataplasmatisq; more hordeacea polẽta ex posca & rosaceo imponẽda est: aut confectio ex palmulis, diaphœnicon appellata, & siligineo, cum acacia aut hypocystide in uino astringente, aut oxycrato elixis. In uesica præterea sanguinis eruptione tentata, cucurbitulæ quoq; ilibus, & natibus, coxendicibus'ue sunt adglutinandæ. Quod porrò membrum sanguinem reddat, loci dolore deprehendes, & excretione sanguinis lotio commixti, aut non: quemadmodum de pure memoratum est suprà. Quum uero sanguis in uesica in grumos uocatos concrescit & conglobatur: deprehendes autem illud non solum, quod post redditum ea parte sanguinem penitus urina supprimitur, uerum quod etiam color quidam sanguinem præ se ferens, ut consentaneum uidetur, prorumpit, aut cruenta quæpiam humiditas: potui decoctionem artemisiæ porrigito, heliochrysiq;, aut conyzæ, aut raphani semen, aut succum laserpitij, siue cyrenaicum, siue apij cremorem, in aceto mixtis singulis, uel erinacei coagulum, uel hinnuli, uel hœdi in oxymelite: stacten'ue (quæ myrrhæ expressæ pinguissimus flos & liquor est) cum oleo exhibeto: aut spongiæ foris ex salsore, stactéue calida adhibendæ. Quod si his quoq; rite peractis nõ soluatur, secanda est ea inter testes particula, quem taurum uocant, græce uero perinæum, perinde atq; in his qui laborãt calculo. Deriuato aũt & exhausto sanguine in frustu la conglobato, concinniter, ut expedit, medetor.

De renum duritie.

CAeterum quæcũq; durities in renũ sedibus suscitantur, dolore quidem haud amplius excruciant, sed uidenť ipsis quasi ex ilibus suspensi esse, & stupidi quidẽ sunt lumbis ilijs'ue, debilesq; cruribus: lotij nõ nisi paululum emittunt, uniuersusq; corporis habitus aqua intercute laborantibus similis est. Hos cerotis mollefacito, & malagmatis, frictionibus, atq; fomentis: adhæc quæ ciere urinam possunt offerto, uentremq; subluito.

De Diabete.

DIabetes (quod urinæ profluuiũ sonat) pernix assumptorũ potuũ transitus est, exuperãter redditis omnibus quę bibita sunt, nihil à sua qualitate mutatis: quapropter supra modũ in ea affectione constituti, sitiunt: un
Dipsacos. de dipsacon quoq; eandem ægritudinẽ appellant: Ad contentricis uirtutis renum imbecillitatẽ, huius mali caussa referẽda est: potentia uero attractrice interim robustiore, atq; uniuersam quoq; corporis molem, propter immodicum calorẽ exiccante. Huic itaq; morbo renitentes, aut pro uirili obsistentes, alimenta pluria, transmutationiq; resistentia, neq; admodũ humida exhibeamus: puta halicã, quã Græci ἄλικα dicunt, cum rosato, aut rhodomalo, aut hydromalo, aut uino horno, aut quopiam alioqui calido: fortitus in eum quoq; ordinem intyba, cichorium, lactucas, pisces'q; saxatiles, & suũ cum pedes tum uuluas, piraq; ἀπίους appellatos, & mala, malaq; Punica, & potionẽ gelidę. Potionandi præterea sunt diabetici cremore polygo

ni, hoc eſt ſeminalis, & enula cãpana in uino nigro, palmularũ item diluto (quod græce apobregma nuncupaẽ) myrtorumq́. Cataplaſmatũ inſuper modo præcordijs ac renibus applicãda ſunt, farina in oxyrhodino, hoc eſt aceto roſaceo, foliaq́ uitis, & umbilici Veneris, & elxines, necnon portulacæ. Adhæc ſudores ſic affectis ciere ac uomitus à frigido potu, & omnibus quæ urinam proritant, abſtinere expedit. Intra uero initia ſtatim ſanguinem detrahere, neq; abhorrens neq; abſurdum in ea afflictione fuerit.

De ſtillicidio urinæ, difficultateq́ meiendi, quorum illud quidem græce στραγγουρίαν, hoc uero δυσουρίαν nominant.

QVod ſi neq; phlegmone, neq; calculo, neq; quopiam prædictorũ alio præſente, lotij acrimonia uexet, uniuerſusq́ corporis habitus, & reliqua indicia bilem ſubeſſe præferãt, ea ſanè uel dyſuriæ, uel ſtrãguriæ cauſa conſiſtit: iam tum utiq; cum ijs quæ hanc alterare, tum quæ temperare eandem queunt, uti cõuenit, ptiſanæq́ cremore, ac piſcibus, & balneis, congruaq́ uictus ratione: Ab acribus uinoq́ abſtinendũ: exercitijs item pariter & ira, & feræ cõcoctionis dapibus. Si uero lotij tenuitas fuerit cum albore cõiuncta, cęteræq́ notæ gelidã agant intemperiẽ, uinũ calidũ cõuenit & cõdita, & quæ urinã proritare poſſunt medicamenta, & eiuſdem facultatis eſculenta, inſeſſusq́ calidi. Quod ſi lotiũ appareat cum cãdore craſſius, phlegmaticũ humorẽ collum ueſicæ obſtruxiſſe colligito, atq; ob id quidẽ oxymelite utitor, elixationibusq́ ex hyſſopo, & pulegio, aut origano, aut thymo, uel laſerpitio in aqua mulſa, & irrigationibus calidioribus: At ſi humor craſſus, ſiue calculus, ſiue ſanguis cõcretus, ſiue id genus quippiam oppilans impediat urinæ exitũ, purgandi utiq; ei conſtitutioni obnoxij ſunt, niſi inflammatio quoq; membrũ occupet atq; infeſtet. Cæterũ ſi febris difficultati urinæ adſit, huic erit irrigationibus ex rutæ ſeu anethino, ſeu peruetera oleo medendũ. Quũ uero aluus fuerit aſtricta, fœnogræci aut maluæ decoctũ injciatur: Foueantur q́ dicta affectione oppreſſi hydrelæo, uel elixatione prędictarũ ſpecierũ aliqua cum oleo. Cerota uero ſic habẽtibus congruet eiuſmodi: Sylueſtris maluæ radices in cucumerino oleo cum exigua aqua elixantes donec frigant: atqui illæ quidem abjciantur, oleo uero cremor rutæ, ex parte quarta, & ceræ, & caſtorij quantum res ipſa uidetur poſtulare, admiſceatur. *Notæ ex lotio.*

De ueſica conuulſa.

NOnnunq; quidm urinæ difficultas, interdum uero lotij inuoluntaria atq; adeò inuita mictio, rationem curationemq́ iampridem de paralyſi memoratam ſequitur.

De meientibus intro.

LAnguor depreſſióue muſculi ueſicæ circa collum, eam affectionẽ facit, qua afflicti intror ſum urinã reddere ſolẽt, quapropter pueris pręcipuè accidere conſueuit: proinde ijs cõmuniter quæ robur inferũt, quam maxime utendum, puta œnelæo calido, atq; conſimilibus, cauentes quæ ualide refrigerant: fouentes uero undiq; magis, quantum fieri poteſt, calidis.

Nam frigiditas tanquam reſolutionis, quam paralyſim dicunt, uim habet. Tu uero iſthæc phyſice perpetrato: Galli guttur crematũ, aqua tepida ieiuno potui exhibeto: ſiue leucanthemi flores, modo non abſimili: aut erinacei teſticulũ in uino bene fragranti friatũ bibendũ porrige: nepetam item atq; myrrhã ſub ſomnũ, aut rutæ ſyluestris ſemen frictũ per triduũ propinato. Pudẽda deniq; eo malo tẽtati creta cimolia cũ ſucco perdiciadis circũlinito.

De iocinoris affectibus. Cap. XLVI.

IEcur uarijs admodũ tentatᷣ morbis, nam imbecillitate, inflãmationibus, & eryſipelatibus, hoc eſt ignitis rubedinibus cum inflãmatione, & ſcirrhis, & abſceſſibus corporis quæ apoſtemata dicunᷣ, hulceribusq; & oppilationibus deniq; corripitᷣ. Super debilitate itaq; ipſius uerba ante omnia ſunt faciẽda, qua laborãtes, hepaticos, hoc eſt iocinoroſos proprie nũcupare aſſolent. Quod ſi igitᷣ in chylum uerſa quidẽ excremẽta euacuat: liquidiora uero tranſmiſſione in hepar debilius uel nõ omnino peracta, uẽtre in totũ ægritudine uacãte, iocinoris attractricẽ potentiã infirmã eſſe ducito. At ſi ablutioni recẽtis carnis cõparia uideanᷣ retrimenta, cum alteratricem tum ſanguinis effectricẽ debilẽ exiſtima. Vbi aũt ad calidã intemperiẽ referenda eſt infirmitas: primũ putrefactiones fiunt humorũ, progreſſu tẽporis excrementũ feculẽtius apparet, teterrimiq; odoris: bilis in oculi pupilla craſſa & affluens colore. Iam uero hepatis ſubſtantia contabefacta, uniuerſum etiam cõtabeſcit corpus, & febriunt afflicti, & cibi appetẽtia carent, bilemq; euomũt. Sin gelidũ diſtemperamentũ fuerit, neq; iuges continuæq; excretiones, neq; cõplures fiunt: perſeuerabit malũ diutius, diebusq; aliquot cumulatius uenter deijciet, minus uero graueolẽs, inſtar luti ſanguinis craſſi, atrę bili finitimũ. Multi prę terea ac uarij colores frigidã declarant intẽperiẽ, febrisq; obſcura cõparet, & uultus conſtãs caſibus uacat, & cibũ magis appetũt. Harũ aũt omnium diſtẽperantiarũ qualis qualis fuerit, ſi ariditas cõplicatᷣ, ſeceſſus apparebũt aridiores, & maiore ſiti premunᷣ. Si humiditas ſubſit, liquidiora & plura apparent excrementa, minusq; ſunt ſitibundi. Inflãmato aũt iocinore, communiter quidẽ omnibus dolor oritur in dextris præcordijs ſurſum uergẽs, & ad iugulũ uſq; humerũq; eiuſdẽ lateris, quã Græci corporis partẽ κλειδὰ nominant, tendẽs: deorſum uero ad lateris uſq; nothas coſtas pertingens. Febris pręterea infeſtat acuta, tuſſisq; ſicca, ac ſitis, horror item cibi, & dyſpnœa, quod eſt irruptũ ſuſpiriũ: lingua porrò principio rubra, mox uero deinde nigra conſpicitᷣ, bilemq; euomũt, aluus aſtringitᷣ. Indicia ferme ſunt, ijs qui coſtali morbo laborãt ſimilia: quanto aũt diſcrimine inter ſe dirimantur, diſſeruimus.

Hepatici.

Eryſipelas iocinoris.

Quũ uero eryſipelas conſtiterit in hepate, igneæ inflãmationes (quas phlogoſes dicunt) intendũntur & æſtuant, maraſmusq;, hoc eſt flaccitas tabesq; inſurgit: proprie uero quæ in ſimis iocinoris partibus eueniunt inflãmationes, nauſeã, uomitiones, à cibis appetitus auerſiones, & phlogoſes inflãmatas maiore uehemẽtia inducũt, animæ item deliquia, refrigerãturq; in ea affectione cõſtituti ſæpiſſime, ita ut hinc aqua inter cutem

tem, hoc est hydropicus morbus auspicetur. Sed quum in gibbis huius uisceris partibus inflãmatio oritur, præter ea quæ memorauimus, tumor euidens in liniamento turget, uisus tactusq́ sensibus minime obscurus: hæc quippe si grauis ac ingẽs infestat inflãmatio: At si tenuior quædã & obscurior extiterit, iubebimus languentẽ summo cõatu magnũ'ue respirare. Et si in dextro præcordio, quod hypochondrion dicũt, dolor uexet, iecoris mediocrem subesse inflãmationẽ colligendũ est: sin iuxta thesim ac positũ subiectorũ musculorũ pergrãdis ac amplus phlegmones tumor appareat, neque quicquã interim memoratorũ præstò sit, eosdem ipsos inflammari cognoscamus. Quod si pondus seu grauitas cum diatasi, quod est distentione & dolore in dextro hypochondrio absq́ tumore ac febre sentiatur, uenarũ obstructionẽ præfert, qua parte se cõtingunt hæ, quæ circũ caua sunt hepatis, & quæ circa sinus in gibbis. Quũ aũt in abscessum uertitẽ inflãmatio, dolor cum tenore increscit & augetẽ, & temerarij præter rationẽ oriuntur rigores, atq́ in leuũ latus inclinari ac decũbere hepate impensius laborantes nequeũt. Disrupto aũt abscessu, uel per lotium, uel per uentrẽ, excrementũ perq́ purulentũ excernitẽ. Quod si in affectionẽ duram tumor deciderit, dolores quidẽ cõminuuntẽ, tumor uero euidens est cum duritie, at circumiacentia corpora attenuantẽ. Progressu autem temporis cognitu fuerit difficile, q̃d aqua inter cutẽ fieri properet, uniuersumq́ hypochondriũ sub humore abscondatẽ. Quò calidæ itaq́ iocinoris intẽperiei succurratẽ, frigorificis, & intestinũ mediocriter roborantibus utendũ: ẽ quorũ numero est seris & cichorium mansum, nõnunq́ crudum, interdum uero cum coriano elixum: eius item elixatio, succusq́: quinetiam Aridum posca appositum: Ad calidã uero et frigidã iecoris distemperaturã, cõducit intybũ manducatum, & sonchus, & quæ sunt eiusmodi. Prodest præterea huic affectui cremoris citri cyathus in posca sumptus, & filicis succus pari modo haustus. Si aũt intẽperatura modice obstruet, ex uino quopiã tenui, & cum ijs quæ lotiũ proritãt, exhibeantẽ. Catapotiumq́ q̃d sumit cichorij drach. quatuor, chamæpityos radicis drach. totidẽ, in melle decoctas, nucis ponticę quantitatem exhibe: & aqua sorbeatẽ calida: ex opij, seminisq́ Apollinaris herbæ potione propinandum: & ipsa quoq́ Philonis antidotus: Sed in quibus calor intenditẽ, etiã rosaceũ, ut pręsentaneũ ipsis, aut melinũ potui ministrandũ. Alimentũ aũt succus ptisanæ, uel chondri, cum hydrorosato præbeatẽ, & panis cõsimiliter ex aqua, cum aliquo id genus dulciũ potionũ: & ut summatim dicã, cibi q̃ mediocriter citra oppilationẽ infrigidãt, assumantur. A uino prorsus abstinendũ, nisi alia obstet caussa, puta stomachi debilitas, tum quidẽ utendũ, sed tenui tamen, & nullarũ fermè uiriũ, aqua probe tẽperato, quod genus Græci ὀλιγοφόρον, quasi pauciferũ dicas nominãt. Porrò iocinoris erysipelati pari propemodũ ratione medendum. Gelido uero distemperamento existente per cõtraria eundum est. Panis igitur cum uino exhibẽdus est, & bis ter'ue cocta brassica: castaneas gustet, uuasq́, cum gallinaceis ac pullis quantũ satis uidebitur: Vino minime abstineãt: propi

Notæ diuersarum affectionũ hepatis.

Rupti apostematis in iocinore indicia.

Iecoris erysipelatis curatio.

nandum tamen ipsis potissimũ est eupatoriũ, seu asarũ, aut quæ contexit ex pipere confectio: atq; in primis quæ antea cœliacis & dysentericis cõgrue re tradidimus, accõmoda sunt: Sed cyphoides appellatæ cõfectiones, ut ad calidas distemperantias nihil omnino cõgruunt, nisi modicus quidã calor cum humiditate copiosiore cõiunctus fuerit, ita gelidis intẽperiebus præstantissima ac præsentissima sunt præsidia: præsertim si eiusmodi mala temperatura cum iecoris humiditate & oppilatione copuletᷓ. Cæterũ si obstructio fuerit ex crassis & glutinosis humoribus, myacanthã, atq; eius fructũ in primis exhibe, lauriq; radicis corticẽ: eupatoriũ item ex oxymelite, amarorum'ue lupinorũ elixatione, cum ruta, ac pipere: cõfert etiam farina lupinorum pota, & capparis radicis medimni duo, costi medimnus unus cum uino: & confectio ex glandibus ad crassorũ uiscidorumq; humorũ obstructiones, tum iris, tũ pistaciorũ fructus, tum cortex, marrubiũq;, & amygdala amara, et ex ijsdem pastillus, dracontij, ariq; radix, necnõ agaricũ, et scilliticũ non tam acetũ, q̃ oxymel: Iecur uero lupi aridum friatum ac liquefactum, cochliarijq; quantitate sumptum, omnibus iocinoris morbis cõgruit & conducit cum uino passo suauiq;: atq; Theodoretos insuper antidotus omniũ nobilissimũ utilissimũq; censetur medicamentũ. In iocinoris porrò oppilationibus & scirrhis, hoc est duritiebus, ac inueteratis inflãmationibus, inq; morbo colico, atq; etiam regio pariter ex oxymelite picra conuenit. Iam uero cibaria sic affectis exhibenda sunt calidioris potentiæ, & non oppilantia: uerbi caussa. Porra ex oxymelite, & oleũ asparagi, & capparis consimiliter, & cætera obsonia cum aliquot calidis & non obstruentibus cõdimentis elixa, uinũ tenue ac uetus. Cauẽda sunt quę crassum humorem comesta relinquunt, & balnea cõtinua à cibo potissime. Affectione autem inueterata, nõ phlebotomiã, quod est sanguinis detractionẽ modò, uerum purgationem quoq; sumendam, nullo impediente ducito. Quod si inflammatum fuerit hepar, uena in dextro cubito indubitanter secta, sanguis auferendus est, & uirtute cõstante atq; sufficiente, affatim sanguinẽ copiosum detrahito. Porrò foris huic uisceri cataplasmatis instar adglutinanda est farina hordeacea, & fœnogræci, aut seminis lini, cum dactylis palmulæ, aut malis cotoneis, & meliloti floribus & absinthio, & chamæmelino: atque in uniuersum, cum emolliẽtibus cõfundenda sunt adstringẽtia. Epithemata aũt huc faciunt, Nilei, & εὐώδης, hoc est odoriferũ, item Philagrianum, & Apollophanis, & διὰ μελιλώτων, id est medicamentum ex sertula campana confectum, & κοπτόν. Sed ad peringentes inflãmationes, multa admodũ experientia cõprobatũ est illud præsentaneũ esse remediũ, comæ absinthij, nardi Gallicę, asari, croci, singulorũ uncia una, iris, myrrhæ, styracis, bdellij, guttæ ammoniacæ thymiamatis, uniuscuiusq; unciæ duæ, medullæ uituli unciæ quatuor, cerotæ lentiscinæ libræ quatuor. Et oxymel eisdem exhibendum est, simpliciaq; iuuamina, puta: Asarũ, nardus Gallica & Indica, iuncus odoratus rotundus, petroselinũ. Aluum adhæc ciere expedit cum urtica, herbáue mercuriali, elixis & manducatis. Declinationis uero tempore,

Iecoris ex humoribus oppilati curatio:

Nutricatus hepaticorum.

pore, epithymus quoq; & polypodiũ in mulso danda sunt. Clystere etiam aluus euacuãda est, ab initio quidem ex mulso, cum sale seu nitro: Facta aũt remissione uigoris, misce hyssopũ, uel origanũ, uel cnicũ, uel centauriũ, uel colocynthida. Et in summa, sima hepatis per aluũ, gibba uero conuexáue, quæ Græci κυρτὰ indigitant, per lotia purgentͤ. Post hæc cibi loco dandus est cremor ptisanæ in quo elixum sit apium. Quod si erysipelatosa fuerit inflãmatio, curationẽ superius edocuimus. Quin si abscessus obortus fuerit, ruptura succurrendum, cataplasmate quidẽ trispermo cum resina, manna, pice, althææ radicibus, stercore colũbino, caprarũ excrementis, spyrathis'ue applicato: potando prius poliȷ̈ decoctũ, fumariæq; herbę, & ad tertias decoctã thlapsis elixationẽ (quam herbam pedẽ gallinaceũ quidã latinorum nominant) aut cichoriȷ̈, & chamædryos radicis decoctum. Quod si fractura præstò iam sit, mulsum, & quæ de renibus exhulceratis memorata sunt, exhibe. Extrinsecus autem compositionem Mnasæi, & reliqua emolliendi uim habentia, adhæc medicamen hicedion imponendum, aut compositio, quæ, quod salices contineat, διὰ τῶν ἰτεῶν nuncupatur. Quod si tumor durus, quem Græci scirrhon uocant constiterit in iocinore, exigua curationis spes est, quum in aquam intercutem deciderit affectio: æque tamen mollientibus admiscenda gutta ammoniaca, bdellium, medullę, & adipes, quæq; eandem uim obtinent. Potanda item sunt quæ oppilationem discutiunt, & abstergũt intestinum: Quod genus sunt quæ lotium proritant, & quæ calculos atterunt, cum his quę paulo ante ad huius uisceris obturationem conferre diximus, atq; alimento uidelicet inuicem congruente.

De Cachexia. Cap. XLVII.

Hydropicorum morborum caput dicere Cachexiam consueuimus. Medicamentis tamen huic affectioni succurrendũ est: sanguinis scilicet detractione, si nihil prohibeat, diuisim et particulatim ad tertium usque ac quartũ diem detractionem facientes. Euacuandi præterea maxime sunt, qui per hæmorrhoidarũ aut menstrualis expurgationis retentionem in hanc affectionẽ incidunt: Quemadmodum contrà, ȷ̈s qui ob plenitudinem in hoc malum inciderint, ab euacuatione per phlebotomiam abstinendũ: omnino uero hiera ex colocynthide cõstituta purgandũ. Victus ratio in hac affectione cõstitutis tenuis & siccifica esto: Usus naturalium aquarum, maxime quę aluminis & nitri mixtura constant, probatur: deinde quæ sulphuris naturam habent: aliud uero lauacrũ nõ nisi ex diuturniore temporis interuallo admittatur. Variȷ̈s exercitationum generibus exercitentur: sed in primis ȷ̈s, quæ iatralipta uocantur. Postremo uero ueratro utantur. Mirifice autem eo malo oppressos iuuit propotismus absinthiȷ̈, et cottabismi lusus amatoriȷ̈, & dropaces: Quod si autem æger in aquam intercutem deciderit, tum hydropicorum curatione, eo quem mox perscribemus modo, succurrendum. Diæta Cachecticorum.

De intercute, hoc eſt morbo hydropico. Cap. XLVIII.

Ydrops protopathia quidē ſuſcitaī, iocinore uehementer frigefacto, aut inflāmato, aut ſcirrho obdurato, aut quoquo alio modo languente: Per ſocietatē uero aliorū mēbrorū, quū accidit ut nō procedat ſanguificatio: et appellaī morbus ille hyderus. In q̄ quādoq; quidē multitudo ſpiritus cū exiguo aquoſo humore, inter peritonæū & partes ei ſubiacentes congregaī, ita ut ſi pulſetur uenter inferior, ſonitū inſtar tympani propemodū edat: proinde & tympanias hydrops appellaī, ab inflationibus quæ circa ſtomachū, aluū, & colon inteſtinū, & inueteratis febribus cōſiſtens: Interdū à duritia peritonæi, aut in mulieribus uuluæ, aut ſcirrho: nōnunq; è cōtrario ingens humoris copia cum perexiguo ſpiritu in eiſdem locis coaceruaī, perinde atq; in ἀσκῷ, id eſt utre quopiam cōſeruatus: hinc ægritudo ἀσκίτης ὕδερος, id eſt aſcites humor nomē habet: qui utiq; etiam ipſus è cauſſis iampridē enumeratis conficiī. A duritia uero ac ſcirrho magna ex parte, quæ lienē atq; hepar moleſtāt, necnō fluxibus circa inteſtina diuturnis, præ quibus uenter turgere, reliquū corpus nihil altū eliquari cōſueuit. Quādoq; ſane in uniuerſæ corporeæ molis tumorē frigidius ac pituitoſius ſanguen cōtinetur, partim quidem ab hepatis eiuſmodi cōſtitutione delatū, partim uero ab uniuerſa corporis carne, tanq; aqua ſtillante natū, ut pallidum atq; pituitoſum, mortuo compar appareat. Leucophlegmatías q; hypoſarcidis hyderus, aut anaſarca nuncupatur, qui ex longis febribus, & ſtomachi prauo habitu, retentiſq; diutinis hæmorrhoidibus, & fluxu muliebri, & reſpirationis anguſtia, uigilijſq; iniquis, atq; id genus deniq; alijs de cauſſis, conſtat. Quibus igitur ſi curationis manum admouere fert animus, cōmuniter ab euacuatione fuerit auſpicandū. Sed in Aſcite, atq; Tympanite medicamētis utemur aquagijs, hoc eſt aqueū humorē prolicientibus educentibuſq;. Verū in Anaſarca medebimur ſanguinem detrahendo, maxime ſi huius mali cauſſa fuerit hæmorrhoidum retentio, aut q̄d menſtrui languoris expurgatio hæſerit, niſi in praua habitudine anteceſſerit ſanguinis diminutio. Deinde igiī queādmodū in cachecticis, oportet particulatim euacuationē adminiſtrare, poſtea excrementū bouis armentarij areſactū, accurate eliquatū in poſca, aut oxymelite elixari, & ſulphuris quarta parte adiecta, inde emplaſtrum toti uentri applicari: Aut ſpyrathū capræ in pueri lotio: uel capræ uiſcidam pinguedinē cataplaſmatis more uentri imponito, hæc uehementer expurgant. Cæterū ex fermento quoq; ficiſq; aridis, & calce, & nitro, & iri, cardamomoq;, ac ſulphure ignē non experto, & gutta ammoniaca, item baccis lauri, & ſylueſtri ſtaphide, necnō agreſtium columbarū ſtercore, uel uno faſce omnibus, uel ex his aliquibus ex aceto mulſo utendū cataplaſmatis. Cum fimo caprino, ſpongiū appellatū epithema, miro quodam modo humorē per abditos & incertos meatus, uentrēq; educit. Poſtremo ſiccifica imponēda ſunt emplaſtra, διὰ ἰτέων, Iceſium, uel Cureos, uel διὰ δαφνίδων, uel polyarchium, uel diaſpermaton epithema. Sed & illud mirifice humores exhaurit: Habet id qui-

Tympanites unde.

Leucophlegmatias & anaſarca.

id quidẽ,lapidis pyriti drachmas duodecim,ſulphuris uiui tantundẽ,guttę ammoniacæ thymiamatis drachmas duodecim,cymini drachmas ſedecim, nitri drachmas duodecim, quæ omnia exigua cæra, & terebinthina reſina excipito,& in cutem impingẽs per uniuerſum uentrẽ explicato. Potionandi tamen prius ſunt radice actææ in uino decocta:aut cucumeris ſylueſtris in uino adſtringente per dies treis macerati,dato cyathũ unum, unoquoq; die addẽdo ad cyathos uſq; treis. Fiat præterea mixtura hæc: Balſami,nardi,caſiæ,cymini, glycyrrhizæ, hyperici,rotundi iunci odorati, aſari,dauci,amomi,myrrhę,petroſelini,calami odorati,piperis,ſeſeleos,ſpondyli,æquæ portiones ſumantur. Conducũt hæc ſingula ſine additamento, pariter & quæcunq; lotiũ proritant. Sed abſq; grauitate moleq; mictionẽ ſcilla toſta cum melle eliquata promouet,& eligmatis modo exhibita: Verum potaturis coquat in aqua. Cæterũ & illud impendiò conferet: Viſceris interni ſcillæ libras duas,in uini auſteri xeſtis tribus elixato uſq; ad tertias,datoq; ex uino quotidie, incipiẽdo à myſtro ad unciã uſq; unã. Diureticum præterea illud quoq; perq; præſentaneũ eſt: Aluminis liquidi quantitatẽ fabæ aqua diſſoluẽs macerãsq;,ex linteo potui dato per triduũ, alterniſue diebus. Expedit porrò ea affectione poſſeſſis picra,hoc eſt amara,ex oxymelite conſtans, & Theodoretus, atq; ex amaris amygdalis paſtillus.

Aquagia uero, hoc eſt aqueũ humorẽ proliciẽntia & educẽtia,ſunt prope modũ innumera: ſed hæc experiẽtia magis cõprobata: Cocci gnidij quadraginta aut quinquaginta,uel lathyrides uiginti aut triginta, uel euphorbij ceratia quinq; aut ſeptem, uel ſquamæ æris drachmæ duæ ſeu tres cum micis ſumptę,& in globulos redactę:quæ græce dicunt καταπότια: Aut ſambuci radicis corticis ſuccus cum condito potus: uel oleaginis foliorum & æris cremati ceratia quinq;,aniſi tantundẽ in aqua adminiſtrato, intra primordia quidẽ drach. unã,interpoſito uero temporis ſpacio duas,& plures. Atq; hæc quoq; admiratione digna ac præſentanea ſunt catapotia: Aloës, euphorbij,cocci gnidij,ſingulorũ unciã unã,rhei unciæ ſemiſſem,braſſicæ cremore excipito,& redige in pilulas, ceratia ſeptẽ ſiue nouẽ exhibe: Atq; ipſa quoq; ex caryophyllo antidotus miro quodã modo citat. Vinũ præterea penetrãs aquamq; proliciẽs atq; educens præbendũ. Primas aũt tenuerit medicamentũ illud: Scillæ unciæ tres, ſeminis apij, capparis radicis corticis, piperis, uniuſcuiuſq; drach. quatuor, cocci gnidij decorticati drach. una,folij drach. una,malabathri pilulæ duæ, uini quãoptimi cotylæ duodecim,mellis crudi libræ ſex,incidantur, & cribrentur, & in uino macerentur: ſcillam uero leuigato: Doſis ſunt cyathi tres. Cæterum poſt humoris euacuationem,theriaca quoq; utendũ: ſtercoris uero bubuli cõbuſti menſura cochliarij ex uino quotidie pota magnifice opitulat. Porrò acrioribus quoq; clyſteribus in hoc morbo uti conuenit, niſi aluus ſua ſponte humectetur,tum quippe exiccanda potius ea quàm humectanda fuerit. Atqui in mulieribus hydrope oppreſſis,peſſi quoq; huiuſmodi uſus cum primis cõmendatur: Aniſi,cardamomi,cymini,nitri,ariſtolochiæ,fœnogræci,pulegii

Ὑδραγωγα.

gij,ficuū interanei siue medullæ æquę portiones lilino exceptę,apponanť. Post hæc naturalibus aquis constanter utendum, pariter & psammismo, alijs uero lauacris abstinendū. Quod si quando lauerint, in lauacro empasmatis ex nitro,sale,sinapi,calce,atq; id genus alijs, utantur. Hæc quidem & sine lauacro sunt utilia, aridaq; cum oleo uentri impacta & impressa. In anasarca aūt & reliquis partibus enudentur,quantumq; fieri potest in sole rebus aridis perfricenť. Reliqua uictus ratio aridior esto:salsamenta itaq; edenda sunt, & sinapi,& allia,& uolucres syluestres & aridæ: Ex holeribus asparagū comedant,& gingida,porra,sinapi,caucalidas,& cętera syluestria, & salia τῶν θηριακῶν, ἢ τῶν ἰαμβλίχων obsonijs admisceantur, uinoq; tenui utanť uetusto lotium proritāte,si modò ad manū hoc sit:marina quoq; aqua admiscenda est. Multa quidē potio auertenda,aquæ uero nihil prorsus gustandū. Quod si cum hydrope febris quoq; infestat,à calidioribus, multæq; acredinis esculentis,alijsq; adminiculis abstinendū, mixtimq; eis utendū,ad id quod urget instantes. Verū in tympanite,ea quæ purgandi uim obtinent,καθαρτικὰ Græcis appellata,& quæ totum corpus eliquant ac conficiunt,συντηκτικὰ Græci uocant, eligenda sunt, ex his quibus lotiū cietur,efficacia:adhæc quę flatus seu spiritus attenuare atq; disijcere possunt, tam intus quàm foris uti expedit. Cucurbitulę iugiter inanes uniuerso uentri imponantur. Qui postremo ascite oppressi tenentur, nisi superioribus suppetijs manum dederint,in paracentesim,nulli aliæ hydropis speciei congruā,ducendæ sunt.

Καθαρτικά. Συντηκτικά.

De affectibus lienis. Cap. XLIX.

Vod si lienis (cōparati ab iocinore humorē attrahere atrebilarium, qui sanguinis ueluti fex atq; cœnū est) attractrix facultas infrigeť debiliteturq; , aut meatus ille obstruatur per quem melancholicū humorē attrahebat, ater morbus regius (qui ἴκτερος à Græcis uocatur) sanguine impuro per uniuersam corporis molem dilabante,suscitať. At si pondus quidē contensioq; seu tenor splenem infestet, siue etiam dolor,obturatio significať. Sin aūt neq; quicq; horum,attrahendi uero potentię infirmitas,atræq; bilis uomitio citra febrim ingruat,ac aliā cacoëthes qualitatē,lienis amplectricē potestatē debilitari portēdit. Quod si expellendi uirium debilitas à cibis appetitus auersionē inducat, neq; de more melancholici humoris superfluens retrimentum ad os uentris deferatur, ut appetitum suscitet atq; extimulet, oppilato in ipso liene atræ bilis humore, primū quidem inflāmatio oboritur,cum feruore,tum dolore,tum distensione indicata:Posterius aūt in scirrhum duritiem non sensilem transit,feruore unà cum afflictione placato , tumore autē duritiaq; persistente. His nimirū ob id os graueolēs redditur,gingiuæq; abroduntť, & cruribus hulcera absq; cicatrice permanēt, in quibus iocinore per consensum simul languente,intercus(ueluti dictū est)nascitur. Huius uisceris intēperiei perinde atq; iocinoris medemur. Phlegmone aūt infestante, è uena læui cubiti sanguinē detrahe, siue in extrema manu, quò ex eminentiore intercapedine

ne fiat conuulsio, diuersióue, quam Græci nominant ἀντίσπασιν, uel propter quampiã quæ secundum naturã est germanitatem atq; cognationem. Deinde cataplasmatis modo applicanda sunt medicamenta, quę extenuandi uim possident, absq; euidenti ardore uiq; calfaciendi, astringentia quædam ad glutinando. Eiusmodi uero est natura, quod salis flos nuncupatur. Id uero cataplasma admirandæ quoq; in ea re uirtutis est: Accipito fœnogræci uncias quatuor, hordeaceæ, cardamomi, uniuscuiusq; unciã unã, ficuum pinguiũ librã unã, uerbenacæ herbæ aridæ unciã unã: sed ficus irrigãdę sunt aceto acerrimo, cumq; alijs iam discissis elixãdę. Inde rursum stercus caprinũ cum polenta hordeacea coquito in posca, factoq; inde cataplasmate imponito: habeat aũt, si uideť, salis quoq; florem præcalfactũ. Iis aũt quæ cyprino cõstant, cum exiguo aceto in malagmatis utitor: Primitus quidẽ simplicioribus, cuius farinę censetur illud: Sumito ceræ librã unã & semissem, taurij tantundẽ, nitri quadrantem, resinæ terebinthinæ, seminis agni, hoc est uiticis, capparis radicis corticis, singulorũ quincũcem, coquito liquefacta & macerata, inde inspargito arida. Sed Nilei bonitatis principatũ tenet. Cęterũ si inflãmatio in duritiẽ aridã sensuq; nõ perceptibilẽ incidat, uehementioribus maiorumq; uiriũ opitulamẽtis utendũ, quo superficies remollita lanietur: è quorũ numero est, cum διὰ τῶ σπυράθων τῶ αἰγέιων, hoc est quod ex caprarum oleto constituitur cataplasma, tum ipsum quoq; citrinum. Inter hæc uero sunt, tum Machærionis emplastrũ, tum Curei, tum quod è baccis lauri, tum quod quia è salicibus fit, διὰ ἰτέων appellať. Hoc uero & à me experientia cõprobatum est: Auri pigmenti, sandaraches, singulorũ uncias duas, fauorũ terebinthinæ librã unam, picis aridæ tantundem, galbani, opopanacis, uniuscuiusq; unciã unã, corticis radicis capparis, myrobalani, singulorum uncias quatuor, guttæ ammoniacę thymiamatis drachmam unã, olei nardini aut cyprini scrupulos duos. Verũ gutta ammoniaca cum aceto illita lienis partibus, sæpenumero præsentaneũ fuit auxilium. Atqui potum etiam trium aut quatuor diobolorũ pondere, cum grãmate uno castorij, in insidentia balnei, ficũ prius aridã mandentibus, & expuentibus mansam: aut guttæ ammoniacæ medimnũ unum, castorij tantũdem, confundẽs dato drachmã unã: hæc duritiei quoq;, quę scirrhũ dicũt, opitulantur, ueluti & capparis cortex aceto maceratus, & in cataplasma redactus: qui sané etiam ex aceto haustus, seu oxymelite, crassos ac uiscidos humores exhaurit: quandoq; uero etiam sanguinẽ euacuat: Necnõ & salicis cortex in eundem usum similiter illiniť: cinisq; χαλκέιων cum farina hordeacea ex oxymelite cõquassatus: Item cẽtaurij cremor extrinsecus impositus atq; potus, & lupinorũ amarorũ elixatio cum ruta ac pipere pota, farinaq; ipsorũ cataplasmatis modo impacta. Aqua præterea in qua sæpe candens ferrũ extinctũ sit, febricitantibus quidẽ cyathis tribus sola exhibita, nõ febrientibus uero cum uino acetoq; cyathus unus: aut syluestris rumicis (q̃d lapathum dicunt) radicis cum scilla triobolus, aut trixaginis siue serpilli oxybaphũ totum, oxymelitis'ue anagallidos obscuri coloris florẽ habentis

Quæ emolliendo exhulcerãt.

succi diobolũ,potui præbeto cum posca:uel acetum scilliticum,aut oxymel exhibeto. Cõposita uero hæc sunt:Panacis radicis, guttæ ammoniacæ thymiamatis,corticis radicis caparis, struthij, scillæ tostæ interaneum,æquis portionibus drachmam unam propinato. Confert etiam hoc suspiriosis, quos asthmaticos dicunt,hydropicisq́. Aliud: Accipe myricæ fructus drachmas quatuor,piperis tantundem, spicę nardi drachmas duas,ammoniaci thymiamatis drachmas totidem, aceto scillitico eliquato: de qua quidem cõpositione drachmã unã in oxymelite, ubi res monet, administrato.

Ad lienem duritia callatum.

SVmito cyclamini drachmas uiginti,bryoniæ drachmas treis, dictamni drachmas duas, scillæ tostæ drachmas octo,struthij drachmas sex, caparis radicis tantundem,dato pastillum triobolarem in oxymelite. Sed ex erica quoq; factus pastillus accõmodus est. Alimenta porrò ita languentibus attenuatorię potestatis,acria,aridaq́:potus modicus,exercitationesq́, & frictiones, sinapismiq́ assumantur. Est etiam quando & cucurbitulæ cum scarificatione probantur.

De morbo Regio. Cap. L.

ARquatus quidem (quem ἴκτερον græce appellant) bilis est per uniuersum corpus suffusio, interdum quidem atrę,qua super in lienosis uerba fecimus, nonnunquã uero etiam flauæ. Harum utiq; suffusionum cõpluria habentur discrimina, quarũ caussæ notæq́ sunt eædem. Nam si in febrili languore confestim oriatur aurugo, pacauerit febrim. Indicio est,ex profundo in cutis superficiẽ mutatã sese recepisse materiã,neq; ulla magnopere medicamẽta efflagitare, sed lauacris, mediocriq́ fricatione mox opus habere. Quod si cum febre fellis fiat suffusio,& cum deiectionibus biliosis, grauitate quidẽ existente in præcordijs dextris, inflammatio feruens iocinoris ostenditur, per quam biliosus sanguis per uniuersum corpus transfunditur. Si uero absq; grauitate feruor in ipso extiterit,ex sola calida hepatis intemperie constiterit affectio. Quod si citra febrim accidat,candicantibus corporis deiectionibus, uesicæ flauæ bilis folliculi languorem significat, siue meatuũ ipsius, si grauitas fuerit ad præcordia dextra oppilatorũ:citra uero hanc,robore imbecillo atq; etiam subuulso, siue uirtutem iocinoris attrahentis attractricem, siue excernendi expellendiq́,& quasi in intestina detrudentis facultatem mancam. Sanguis nanq; nisi purgatus fuerit, quicquid bilis cõplectitur, per uniuersum corpus spargitur, quemadmodũ de atra aurugine prædiximus:ocyus uero his affatim biliosissimũ redditur lotium. Nascitur etiam morbus regius è feruido distemperamento solidorũ corporum, id quod alimenti ratione locoq́ erat exhibitum,in bilem cõmutantium, ueluti in phlegmaticum humorem intercus anasarca,nutrimentũ ingestum permutat. Deprehendendus aũt eiusmodi arquatus est,ex eo quod non collectim,uerum particulatim fiat, nullo planè eorum quæ memorauimus præsente: & ob potionem letalis alicuius medicamenti, necnon propter uirus, foris ab aliquo pesti-

Arquati indicia.

fero

fero iniectum felle, suffusorum constiterit affectio. De calidæ itaq; temperaturæ hepatis, atq; ipsius quoq; inflammationis, potentiarumq; infirmitatis curatione, haud multo prius, in sermone huic rei consecrato, peregimus, quæ huc nullo discrimine euariante transferenda est, ne eadem subin de iterando battologisemus. Quod si meatus uesiculæ in qua fel excipitur uterq;, aut alter ex his obstruantur, sanguis de cubito dextro detrahendus est. Nõnulli aũt regio morbo ob inflãmationẽ hepatis laborantiũ, iuxta paruũ dextræ manus digitulũ secta uena sanguinẽ detrahunt. Cataplasmatis præterea feruore destitutis utendũ. Cum hiera confectione purgandi sunt. Idonei quoq; habent in eadẽ hepatis affectione clysteres. Potionãdi uero sunt felle suffusi, apij, seu adianti, seu rumicis, seu serpilli, ad tertias usq; iure decocto: uel absinthiũ potui insere. Summopere autẽ conducunt radiculæ, quẽ ῥαφανὸν dicunt, cremoris gemini cyathi, cum uno uini cyatho poti: Succi item cichorij cyathi duo aut tres seorsim per se, aut cũ uino sumpti. Ob inflãmationẽ porrò iocinoris felle suffusos potionato œnomelite, uel elixatione tenuis aristolochiæ, aut hyperici, aut adianti, aut struthij, aut rubiæ satiuæ similiter, aut ramenti cornu cerui drach. una cùm uino, aut iure staphylino in uino ad tertias usq; elixo: Vel sulphuris ignem nõ experti drach. una in ouis absorbeat. Hæc & in obturatione iocinoris magnifice opitulantur. Seminis adhęc atriplicis dioboli octo cum chrysattico aut alio quopiam dulci passóue in balnei insessu poti, quantũ satis est exhauriunt. Magna item cum utilitate picra, hoc est amara exhibet, ipsaq; xera, id est arida, & ex oxymelite confectio, necnon Theodoretus, atq; ex amygdalis amaris constitutus pastillus. Cinnamomi insuper quantum tribus digitis comprehendi potest, in œnomelitis cyatho uno, aut aqua diluto exhibeto: Vel myrrham fabæ magnitudine cum piperis granis quinq;, & cinnamomi tantundem. Eis uero qui ad calidam solidorum membrorum distemperaturam Arquatũ referũt, lenes frictiones, exercitationesq; mediocres, illinitiones item, lauacraq; serio præscribenda sunt. Cibo alantur humectante & modice frigorifico, succo ptisanæ, intyborum, seris, cichorij: piscibusq;, & uino tenui aqua temperato. Cæterũ de his qui pestifera letaliq; potione, aut morsu eorum quę ictu uenenum relinquunt, in Arquatum incidunt, libro quinto mentionem faciemus. Bile uero partes circa oculos, uultusq; obsidente, naribus in balneo elaterium erui quantitate cum lacte muliebri instillato: quamprimumq; in embasim, hoc est balnei insessum collocandi sunt, præcipiendo ne caput immergant: post ipsum uero lauacrum uictus ratio restituendis uiribus apta focillatrixq; præscribenda. Rursus in sole arinum infunde. Confert item cyclamini succus, pariter & marrubij, & melanthij. Acetum quoq; acerrimum laborans in lauacri solio constitutus, naribus attrahat, atq; sic aliquandiu pressis naribus contineat, atque suspiciendo quodammodo euacuabitur.

Auruginis ex hepatis phlegmone cura.

Icteri ex calida partium intemperie curatio.

De procidentia umbilici. Cap. LI.

EMinentiæ procidentis umbilici cauſſam, chirurgicamq; curationem, in libro de manu medica diſſeremus. Sed quoniam nonnulli ex medicamento quoq; in eam affectionem præter naturā incidunt, de hac in præſentia dicendum eſt. Aluminis ſciſſilis drachmas quinq;, fecis uini drachmas octo, roſacei drachmam unam, gallarum immaturarum drachmas duas uino macerans irrigansq;, & ad mellis redigens craſſitudinem, irrigato, & conſpergito. Extrinſecus impingens exiguam ſpongiam oxycrato imbutam, faſcia ac ligamento complectere. Aliud: Accipe teſtarum eregmi, & gallarum, & balauſtij, æquas portiones, coquito in aqua: ubi uero diſſoluatur, ſtudioſe conterens, cum ſpongia, queādmodū prædictum eſt, imponito. Aliud: Scobis plumbi drachmas ſedecim, cicutæ, mānæ, ceruſſæ, hypocyſtidos cremoris, ſingulorū drach. unā uino eliquato, ac diſſoluito, atq; eo q̄ dictū eſt modo, utere.

Ad eos qui longo tempore manent impubes & imberbes, atq; partiū & didymorum cuſtodias, inibiq; etiam pſilothra. Cap. LII.

CRetam cimoliam & ceruſſam æquis portionibus alterci ſucco excipe, ita ut ſtrigmenti balneorum craſſitudinem induat: deinde inijciens olei lentiſcini quantum ſatis eſt, contunde & utere. Aliud: Cicutæ ſuccum, ſolamq;, & herbæ apollinaris, & lupini tenellorum foliorum, & pſillij, æquas partes conterens, utere: loco prius terſo lotoq;: Oportet uero laborantem ante dies hydropotam agere.

Pſilothrum demoliens pilos.

ACcipe oniſcorum domiportarum rotundarum didrachmum, ſandaraches drachmas duas, calcis uiuæ drachmas octo, aceti ueteris cyathum unum, lixiuij cucumerini cyathum unum, quibus in aulula decoctis, in balneo utendū. Aliud: Pulueris ſeu cineris calcis medimnos duos, auripigmenti tantundē, cretæ cimoliæ medimnū unū, coquito in aqua, ceu proditū eſt utere. Aliud: Simplex & inodorū, cineris calcis xeſta una, ſandaraches uncia una elixetur, quemadmodū indicauimus, atq; uſui, quū res exiget, adhibeat̄. Cęterū atricha in ophthalmicis memorata ſunt ſuprà.

De bubonocele, & enterocele, & hydrocele, herniáue. Cap. LIII.

QVum diſrupto quidē peritoneo inteſtina delabuntur, nimium ſanè curatu difficiles ſunt: quū uero extenſo peritoneo laxum redditur inteſtinum, ſanabiliores. Puerulis magis tanquam humidis accidunt, & plerunq; abſq; manu medica impoſitu medicamentorum & accommoda ligatione, curātur. Verum ſuppetijs poteſtatibusq; ſubſcriptis utendum. Hoc duntaxat neminem lateat, quod huiuſmodi affectiones, alioquin cognatæ, ſolo loco diſſident, diuerſamq; ſortiūtur appellationem: nam ſi in inguine ſubſederit malum, βουβωνοκήλη, hoc eſt inguinis ramex: ſi autem in ſcortum iam deſcenderit, ἐντεροκήλη, id eſt inteſtinorū ramex appellabitur. Mali igitur granati corticis drachmas decem, gallæ immaturæ drachmas quinq;, coquito in uini auſteri cyathis tribus, mollificando-

doq;

doq; imponito, confricando prius intestinum, & gelida antea aqua conspergendo, dissolue per dies decem, manente in lecto eo cui medetur diebus triginta, bibatq; cupressi decoctum cum uino, aut galbulorum cupressi triobolum in cramate, hoc est uino plus satis diluto. Hoc uero medicamentum pueris confert. Aliud: Alterum sanè quod imponi potest ex eorum numero est, quæ Græcorum medici ἀνακολλήματα uocant. Constat ex symphyti radice, marrubij cremore, amygdalis amaris, cõmeos, æquis portionibus. Aliud: Accipe terebinthinæ resinæ unciam unam & semissem, ceræ, thuris, myrti, glutini piscium, quã ichthyocollam dicunt, cochliarũ cum testis, singulorũ unciam unam: cæterũ ichthyocollam in aceto per triduum macerato. Aliud: Pilularum arboris cupressi unciam unam, gallarum tantundem, corticum mali punici semunciam, glutini taurini (quod ταυροκόλλα dicitur) quadrantem, mannæ, thuris, unciæ semissem, symphyti tantundem, cochliarum cum testis unciam unam. Galbulos & mali granati cortices uino astringente coquito quamplurimũ, & eliquato magis reliqua, & excipiens utere. Aliud: Aloës, corticis mali Punici, thuris, hypocystidis succi, glutini fabrilis, picis bituminis, singulorum unciam unam & semissem, uini dulcis quantũ satis est. Alterum pluribus modis confert etiam absolutis, non tamen inueteratis: habet chrysocollæ (id est auri glutini) taurocollæ, sarcocollæ, ichthyocollæ, lapidis gagatis, lapidis hæmatitis, rhu Syriaci coriarij, acaciæ, singulorum unciam unam, lapidis pyritis, apyri, magnetis, aluminis scissilis, mannæ, thuris uniuscuiusque unciam unam, picis Brytiæ quincuncem, cochliarum cum testis unciam unam, helcysmatos uncias quatuor, gallarum unciam unam, squamulæ stomomatis unciam unam, æris tantundem, bituminis uncias sex, myrsinati quantum satis est, uino adstringente arida excipens & amolyntо, utere. Quod si autem decumbere nequeant, triangulari eos fascia ac uinculo crassiore & potente cõstringere atq; coagulare intestinum, absq; periculo ligato. Auertantur nutrimenta quæ flatum inducunt, & uini copia, perpetuaq; balnea, & motus intensus: uerbi caussa, cursus, saltus, uociferatio, atq; id genus pleraq; alia.

De Hydrocele, & quomodo euacuandus sit humor.

HErniæ aquosæ medendæ compositiones quæ sequuntur maxime expediunt. Accipe piperis grana centum, baccarum lauri octoginta, nitri drachmas decem, ceræ drachmas quadraginta, olei cotylæ semisse excipiens, utere. Alia compositio utilissima: Floris Asij lapidis drachmas sex, uuarũ passarũ ab acinis mundatarũ libras duas, cymini Aethiopici drachmas octo, nitri rubei tantundem, trita & leuigata impone, fouens sero ac mane: Non desunt uero qui sulphuris quoque drachmas octo adijciant. Alia: Calcem aqua non restinctam strigmento balneorum excipito, atq; cum cerota imponito, & pauculum nitri calci uiuæ misceto. Alia: Radicum brassicæ deustarum cinerem adipe suillo uetere eliquato excipe: dissolue uero cõfectionem tertio quoque die. Cæterum ad non admodum

magnam aquæ collectionem, utere malagmate isto: Sumantur ceræ libræ duæ cum semisse, picis unciæ quatuor, guttę ammoniacæ thymiamatis unciæ totidem, aluminis liquidi sesquiuncia: Cōducit autem & διαχυλῶν, & reliqua quæ cogendi & quasi ex alto in superiorē exteriorem'ue partem euellendi & attrahendi potestate regnant.

De inflammatione didymi, & scroti, atq; aliæ quædam eorundem affectiones. Cap. LIIII.

Scroti quidem (quem ὄσχεον Græci uocant) inflammationem deprehendes, propterea quod ad primum statim manus attactum dolore languentes afficiuntur, quodq; feruorem ac duritiem intensam præferūt. Didymo uero inflāmato, ad suspensæ manus palpitationē minime dolitant: uerum illisis impactisq; digitis, & rubor atq; duritia ipsius in superficie minor uideť: durities uero illa allisu innixuq; in imo profundo obuiat, & febris nōnunq; oboriť. Proinde peculiariter quidem didymorum inflammationibus conuenit sanguinis, secundum malleolos secta uena, detractio: Communiter uero omnibus cataplasmata & cerotæ expediunt. Cataplasmatis itaq; modo farina fabacea cum uuis passis pinguibus ab acinis purgatis, in uino plus satis aqua temperato (quod κρᾶμα Græci uocant) decocta, cymini aut asphodeli radices coctas & eliquatas misce: tenuissimum farinæ pollinem eodem omnino modo emplastri instar adglutinato: aut semen lini in cramate: aut fœnogræcum in aqua mulsa: aut lilij radicem in mulso, aut fece horni seu recentis uini cum tenuissimo farinæ flosculo, quam παιπάλην gręce nuncupant: aut senecionē (quam Græci ἠριγέροντα dicunt) herbam: & corianū uiride cum uuis passis, electis atq; adeò demptis acinis. Quod si ingens fuerit ardor & incendium (quę πύρωσις appellatur à Græcis) folia alterci cum farina tritici, aut cicerum cataplasmatis modo impone: siue calami odorati folia: aut cucurbitam (quam κολοκύνθην nominant) crudam. Quod si longa diuturnaq; ægritudo constiterit cum duritia, cucumeris syluestris radicem in mulso elixato, atq; eliquatam contritamq; cum lolleacea farina haud aliter quàm cataplasma impone. Verum in illo nihil minus est subsidij, quod accipit uuarum passarum demptis acinis quincuncem, cicerum efferuefactorū sesquiunciam, cymini unciam unam, sulphuris uncias nouem, resinæ uncias treis cum semisse, quibus singulis contritis & eliquatis cum melle & cataplasmate, in hac affectione utere. Cerotæ uero quæ ad rem faciunt eiusmodi sunt: Olei cyathum unum, colophoniæ uncias sex, plumbaginis mymini, uuarum passarum, fabaceæ farinæ, singulorum uncias quatuor, ceræ uncias duas: Plumbaginē cum oleo decoquito usq; ad aliquantulam crassitudinem concretionemq;, deinde tandem adijce ceram ac resinam, & tollens ab igne tepidum, uuis passis maceratis, farinæq; infundito. Aliud: Olei anethini & rosacei, ceræ, resinæ piceæ, singulorum quincuncem, cymini uncias duas cum semisse, stercoris asinini unciam unam & semissem, contere cum asonide cyminū, & refrigeratam cerotam misce & mollefacito, deinde

Si longa ægritudo cum duritia.

de indito in linteolo utere, desuper lanam imponẽs: Oleo omphacino, siue butyro, & resina æquis portionibus utitor. At si ex sudoribus hulcera in scroto nascantur, gallam maceratam tritam'ue aut alumen infere pinguedini & bili hircinæ, & scrotum circumlinito. Cæterum ad accensos didymos cretam cimoliam cum aqua præilliniens, finito arefieri, calidaq; aqua ablui to, myrtum aridam, smirnijq; perexiguum friatum emplastri ritu imponito. Iam uero excrescentis carnis didymorum uitium (quæ ἐκσάρκωσις dicitur) sanat cinis uitis centurionalis, nitro & aqua maceratus, cataplasmaq; inde factum & applicatum. Quod si prurigo scortum adiacentesq; partes infestat, nitrum, staphidam syluestrem, alumen liquidum aceto eliquato, atque cum rosaceo in balneo illinito: A lotione postremo oui albore cum melle pruriginosam partem perungito.

Ecsarcosis didymorũ cura.

Prurigo scorti

De incõtinentia prolifici seminis & libidinosis insomnijs, quorum alterum quidem uitium γονοῤῥοίαν, alterum uero ὀνειρογμὸν græce nuncupant. Cap. LV.

Gonorrhœa est nimia præter uoluntatẽ genituræ profusio, quæ continuo absq; pudendorum intensione, ex imbecillitate retentricis potentiæ nascitur: cui sanè obnoxij in quiete seruãdi sunt, contegendo interim cum lumbos, tum ephebæa, quod est pubem ac pectinem. Exhibeatur constrictionis gratia uinum, & melinum, & œnanthinum, hoc est ex labrusca: deinde uero fiant cataplasmata diaphœnicon, malorum, œnanthes, acaciæ, hypocystidis, rhois, atq; id genus aliorum. Collocandi sunt insuper in lentisci, rubi, atq; consimilium elixationibus in uino, uel etiam aquis. Alimentis præterea utendum est siccificis. Post prima deinde tempora in exercitatiuam institutionem ducantur, quo totum corpus, & languentes partes in sanitatem perducantur. Porrò de his quæ ad seminis abundantiam attinent in salubribus, satis primo uolumine disseruimus, ubi & super his quoq; qui in Venerem congredi ac futuere nequeunt, scriptum est. Cæterum ad Veneris insomnia, libidinisq; in somno imaginationes, quos Græci ὀνειρογμὸς uocant, contulerit grabatum frigidius, decubitusq; corporis in latus dextrum, siue læuum; profuerint etiam cuncta medicamenta frigorifica lumbis natibus'ue subillita: cuius farinæ sunt, corianũ, & cicuta, & cerussa, quæ psymmithiũ appellatur, necnon portulaca: omnia uero quæ in hunc usum adhibentur, acetum admixtum habeant.

Onirogmi curatio.

De Satyriasi, id est ueretri palpitatione & inflatione. Cap. LVI.

Satyriasis est pudendorum palpitatio, phlegmonosam quandam seminalium uasorum affectionem, arrigente & intendente interim se hominis genitali, sequens: & nisi leniatur ac desinat palpitatio illa, in languorem & resolutionem (quam πάρεσιν dicunt) seminariorũ uasculorũ euadere & grassari id malũ cõsueuit, aut neruorum distentionem spasmum'ue inuehere, atq; deinde quamprimum necare, nõ sine alui tumore, frigidoq; sudore. Rara uero auis hic morbus est,

& mulieribus pręcipue. In cuius curatione cōfestim secanda uena est: Educatioq; tenuis, mensaq;, ut sic dicam, canina ita languentis esto, & cotidie quidē minime gentiū ualide, sed quiete agendū. Antecedit utilitate longe cuncta alia in uteretri inflationis, palmiq; curatione, beta, & malua, & mercurialis herbæ pusillū, & ius cochlearū. Probantur etiam simplices clysteres. Ea uero quę lotij ciendi potestatem habent, prohibenda. Prodest item lumbis natibusq; frigorifica applicare: uerbi caussa, solani cremorem, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ. Penem præterea adiacētesq; partes blandis admodum refrigerantibus oblinire expedit: puta spuma argenti, creta cimolia, cerussa, aceto eliquatis in aqua, aut uino dulci, aut siræo. Supinum quiescere perniciosum est: nymphεæ radix, & iris, & adiantum, rutæq; cremor, cum ei qui genitali profluuio, tum qui uteretri palpitatione laborant, potanda sunt. Alimentū insuper his parca manu suggerere, sitimq; tolerare confert. Perseuerante aūt diutius languore, incisa summa prius cute scalpello, cucurbitulę sunt adglutinandę. Quod si multitudo exurat, & hirudinibus euacuādi sunt, & aluus deniq; cataplasmate farinæ hordei perliniat.

Sine Cerere et Baccho friget venus.

De Priapismo. Cap. LVII.

Riapismus uitium penis est, quo membrum genitale iugiter in longitudinem & in gyrum latitudinem'ue explicatur: Turget enim nullo ueneriorum stimulante desiderio. Inflatio uero euidens est, quum uidelicet ea corporis pars spiritu turget. Fit aūt ex humoribus tenacibus crassisq;, cum calore mediocri. Perspicuum sanè est, quod in eo malo membra calfacienda non sunt, sed rebus frigidis apposite occurrendum, rosacea nempe cerota cum aqua discissa: & ex chamæmelo coli quoq; & lumbis epithemata sunt imponenda: medicamenta extenuatoriæ uirtutis inducenda, absq; calore manifesto: magna item utilitate adhibentur quę naturaliter operant̄, διὰ τῆς πείρας dicta. Potare nympheam expedit: atq; semē uiticis, rutæq; uiridis obsonijs admiscendū. Hoc tamen neutiquam exhibendū intra mali statim est primordia, quoniam calfacit nimium: sed posterius post usum aliorū attenuādi potestatē habentium. Euacuatione uero utendū, eaq; uomitione machinanda: nam per inferiorē uentris stillant sępenumero uicinę partes. Exercitationes pręterea frictionesq; sunt eligendæ, propter spirituū distractionē. Venus nemini proxime memoratis ægritudinibus obnoxio cōgruit, præterq; in quibus propter coitus abstinentiam, seminis redundantiam aliquam coniecturamus.

De ignauis corporis partibus, rebus gerendis ineptis. Cap. LVIII.

Vicunq; hoc morbo oppressi tenentur, nulla libidine, nulloq; desiderio stimulantur in Venerem, & animo deiecto ob id, tristiq; omnino sunt. Horū aūt ratio, partium est παράλυσις, hoc est dissolutio, aut seminis genitalis inopia atq; defectus. De genitura igitur sanorum in primo uolumine qui de tuenda sanitate agit, simpliciq; medicamentorū uirtute eorum, qui impetu quodam feruntur in libidinem, docuimus. Valentiora in præsentia ponenda sunt. Communi itaque

curatio-

curatione,in hoc quoq; affectu ijsdem remedijs indolorijs,quæ ἄκοπα græcę dicunt, utendũ ducito. Priuata uero curatione & quasi peculiariter huic languori dedicata, stellionẽ crematũ leuigato, deinde oleo adiecto, magnũ dextri pedis digitum oblinito, atque tum quidem in Venerem congreditor. Quod si quiescere iam, ac cessare uoluerit, digitum lotione purgato: sed medicamentum illud è stellionibus lacertis'ue commixtum, ualde efficax habetur. Potionandi uero sunt intensiuis seu entaticis, cuiusmodi primum fuerit illud: Piperis, coriani, petroselini, ramenti pudendi ceruini, terebinthinæ, æquas portiones melle excipito. Aliud: Accipe cicerum crudorũ conariorũ, singulorũ uncias duas, erucæ, piperis uniuscuiusq; unciã unã, quæ melle excepta, didrachmũ cum uino exhibeto. Satyriaca item appellata in hac affectione constitutis cõgruit, & id genus alia innumera. Cõsiderãdæ præterea sunt aliæ quoq; lãguoris caussæ, & mutuo inter sese inferẽda reparatio, quasiq; afflictarũ partiũ in integrũ restitutio erectioq;.

De his quæ pudendis, sediq; adnascuntur. Cap. LIX.

Vlcera quæ genitalibus, sediq; adnascuntur, si citra inflãmationẽ fuerint, arefacientibus medicamentis indigent: cuius generis sunt, compositio ex charta combusta, & anethum crematum aridum, & cucurbita (colocynthe appellata) deusta. At si hulcera arida, & absq; omni humore, recentiaq; extiterint, aloë quoq; præsenti est remedio, arida quidem & puluerulenta cataplasmatis modo impacta. Omnium uero maxime indolorium existit, neq; uel tantillum inefficacius medicamentũ præstat pompholyx. Quod si humoris plus hulceribus adsit, piceæ cortex per se, & lapis hæmatites, primas curandi partes obtinent. Si uero quod altius foramen, aut profunditas aliqua cum prædictis copuleẽ, manna utendũ. Noma autẽ infestante, cataplasma fiat ex lenticula cum corticibus mali granati: coraco præterea ex oxymelite cognominato utendum, necnon bithyno, atq; ipso etiam διὰ χάρτου. Quin si rimæ, quas Græci ῥαγάδας uocant, uel naturalia, uel sedem arent, medebitur illis resina *Rhagadum curatio.* fricta cum rosaceo cõtrita, ita ut lubricum atq; uiscosum reddatur, admixto oui putamine, & opio: siue hederæ folijs aridis crematis, cinis eliquatus cum rosaceo, in plumbeo mortario, exhibeatur. Adhæc ex œnolæo constitutus pastillus, necnon lithophrygiũ, modis omnibus frugifera atq; peracõmoda putato. Et ad rhagadas quoq; quibus cutis dehiscit, & sordida putridaq; circa ani coronam hulcera, præsertim quæ detrahi quasiq; desquamari nequeunt.

Alterum simplex, & acuties hebetans & retundens.

Accipe cadmię, & piperis uncias duas, rosarũ abiectis folijs uncias sex, quorum farinam insere, abluens prius apio. Cæterum ad condylomata quæ in extrema ani corona, aut naturalibus insurgũt, illud conducit: Sumito chalcitim, hyssopũ, medullam ceruinam, rubi folia, æquis portionibus cum cerota, & œnelęo consimiliter. Quod si autem circa colem intra uerendorũ foramen abditum hulcus insurgat, deprehenditur ex puris aut

ſanguinis citra mictionem, euacuatione. Cui malo medendo præcipuum quidem locum habet, ſi mulſo aqueo abluantur: proximum uero ſi lacte fiat ablutio: ab hoc collyrium aſteris lacti utiliter commiſcetur, ſeu albus paſtillus: uel διὰ λωταείων orbiculum in pilam plumbeam mittito: uel pennã etiam intingens perungito: deinde tenuem panem ſubcineritiũ illitum imponito. Omniũ autẽ probatiſſimũ eſt, q̊d cõſtat ex gallę, & pompholygis, amylię, ac aloës æquis portionibus, roſacea & arnogloſſi cremore eliquatis.

Ad pudendorum dolores.

SI ea humani corporis particula quæ uerecunde nominari non poteſt afficitur, butyri ac reſinæ æquas partes ſcite ſubactas liquefactasq́ emplaſtri more illinito, aut ſeminis lini cremore, myrrhę & reſinæ frictæ tantundem macerato, atq; imponito. Atqui ad colem uerendũ'ue turgidum, mollium foliorum uitis drachmam unam, ceruſſæ drachmas quinq; contritas cataplaſmatis modo impone. Vtere præterea conſperſione & fotu marinæ gelidæ, atque ceſſabit dolor, reſtituetur q́ in integrum penis. Porrò

Thymi hulcera.

autem thymos hulcuſcula uerruculas'ue in hominis genitalibus & ſede ſanat, neq; recreſcere, neque repullulare quidem ſinit cinis pampini, ac uitis, quod græce κλῆμα nuncupatur, cum aceto cataplaſmatis inſtar impoſitus: corticis item ſalicis deuſti cinis. In uniuerſum aũt (ut paucis expediam) nõ tam thymus q̃ formica, ſed & uerruca (quæ ἀκροχορδὼν appellatur) pariter medicamentis quidem ualidæ ac nimium exhulcerantibus cõuelletur, erodentibus uero enecabitur atq; areſcet. Priuatim autem elaterium cum ſalibus impoſitum id mali compeſcit: groſſi, qui græce olynthi dicuntur, cum aceto & nitro atq; farina: ſuccusq́ fici illitus: Smaridis item piſciculi caput muria ſaléue ſalſum & cõbuſtum: Rubigo cum ſulphure uiuo ignem nondum experto cremata: tithymalli cremor illitus: ocimi folia cum atramento ſutorio: aut heliotropij maioris fructus unà cum uino cataplaſmatis more adglutinatus.

Ad inflammationem ani, orbisq́ eius.

SEdi, quam dactylion dicunt, inflãmatæ ita ſubueniunt: Ceruſſæ uncias quatuor, pompholygis unciam unã, aut cadmiæ tenerę, thuris unciam unam, ſucci ſereos cotylam unam, dimitte puſillum, ſuccum inijciens donec conſumatur: deinde facta ex ceræ uncijs duabus & roſacei libra una cerota, eradendo cõmiſce, acriterq́ & bonis (ut ſic dicam) lateribus ſubigens ac mollefaciens. Immitte autem & διὰ πυουλκῶ, atq; ſuperne illigato. Confert autem iſtæc compoſitio non huic modò phlegmonæ, ſed rimis quoq; in corona ani uerendisq́ cum inflammatione enatis: necnon cum ignito quaſi feruore, aut cum morſu quæ in ſede exurgũt hulcerationibus.

Ad ignitos ani rubores, quæ eryſipelata dicuntur.

HVlcera ſedis quæ ſuper inflãmationẽ rubor ambit, hiſce curantũ: Sumito cõfectionis ẽ ſuccis librã unã, roſacei quantũ ſatis eſt, panis puri lib. unã, croci unciã unã, opij tantundẽ, cæterũ crocus & opiũ paſſo macerentũ, panis uero aqua irrigetũ: deinde eliquatis iam iſtis, illa quæ ex ſuccis fit cõpoſitio

positio διὰ χυλῶν appellata immittitur, atq; rosaceum, subigitur item, euaditq; liquidius. Facit autem ad calidas etiam podagras. Aliud: Conducit etiam plurimum ad inflammationem dactylij, cerussa uino & rosaceo in parua pila plumbea, & cocleari plumbaceo contrita & illinita: Aut cerussa, & oui albore cum rosaceo in ipso mortario, quoad lentorem induant quassatis, erysipelata quæ in sede & adiacentibus partibus insurgunt, perungito.

Hedricum ad ingentes dolores.

MOllium foliorum alterci, foliorũ item tenerorũ portulacæ, micarum in uino irrigatarum, luteorũ ouorum assatorũ, æquis portionibus, rosacei quantum satis est, postquam foueris locum affectum rosarum & meliloti decocto, cataplasmate curato.

Hedricum utilissimum credendis dactylij inflammationibus, & ad eminentias quas ἐξοχάδας nũcupant.

ACcipe cerussæ, spumæ argenti, guttę ammoniacæ thymiamatis, bdellij, singulorum diobolos sex, terebinthinæ unciam unam, cerę unciam dimidiam: hæc arida contundito, cremoreq; strychni, herbæ apollinaris, aut portulacæ liquefacta, miscens excipe: ubiq; liquidius ac mollius effeceris rosaceo, usui quum res monet, adhibe. Porrò Phicotyche medicamentum, & ex lamina plumbea, medendis dactylij inflammationibus factum est: & ipsius quoque διὰ τῶν λωταρίων, necnõ ex alicaccabo, diarodosq; pastilli admirandam laudem inter hæc, quæ tum sedi affectæ, tum naturalibus adhibentur, meruerunt.

Medendis exochadibus dactylij, id est ani orbisq; eius.

QVod si exochades quidem inflammentur, erit prædictis communiter utendum, priuatim uero hoccine pastillo: Cerussæ quadrantem, pompholygis unciam unam, spumæ argenti uncias duas, mastiches scrupulos treis, alterci succo excipito. Si uero absq; inflammatione infestent, cupressi pilularum crematarum cinerem uino antea ablutum, insere: aut aridę cucurbitæ corticis deusti, aut ossium dactylorũ (qui græce φοίνικες appellantur) cinerem compari planè ac persimili modo: aut testarum ouorum, fœniculiq; cinerẽ: aut foliorũ mali Punici cremorẽ æquali uino albo cõfundens, adundato & allue diebus utique septem. Cæterum ad exochias eminentes quæ in callum obduruerunt, calcem & auripigmentum cum acriore aceto dissolue. Magnam quoq; efficaciam habet, si in sole perungas.

De hæmorrhoidibus.

QVod si hæmorrhoides quotidiana destillatione manantes plus quàm par sit euacuent, aquescere paulatim corporis habitũ faciunt, praueq; atq; maligne etiã sic affecti saginant: nam cibi beneficiũ nõ sentientes tabescunt. Periculũ uero atq; noxa plerũq; copiosam sanguinis eruptionẽ (quã αἱμοῤῥαγίαν dicũt) sequit, perinde atq; sanguine etiã omnino undiq; coërcito maioris mali caussam sæpe inducit. Quocirca earũ curatio difficilis est ma-

gniq; laboris. Proinde plures quũ ſtillicidij modo fluunt hæmorrhoides, excepta una, cuius ſanguis purgationis gratia non coërcetur, reliquas claudere expedit. Nonnullæ uero ſunt ſuperiores interiores'ue, quàm ut oculis appareant, atq; ob id quidem ægerrime curantur, ſed cæcæ penitus ſunt, neq; ullus quidẽ ſanguis effluit, grauiore uero quàm aliæ dolore cruciant: his igitur cyclamini ſuccum inunge, atq; reſerabuntur. Cæterum illis quæ ſine modo nimium exhauriunt, hiſce quæ ſequuntur ſuccurrendum eſt. In aquæ cotylis octo acanthes ægyptiæ, foliorũ ſambuci, artemiſię, ſingulorũ unciæ quinq; elixentur uſq; ad medietatis conſumptionem, & herbæ ſideritidis unciæ quatuor: quibus decoctis herbæ porriciunt, aquæ uero Aridum illud cõmiſcet: Accipe metallici atramẽti (quã græce melanterian uocant) rotũdi drachmas octo, ſpumæ argenti drachmas quatuor. gallæ quadrantem, miſyos drachmas duas, ſereos tantundem: In elixatione ſoluens Aridum, hæmorrhoides ea ſepties in die cõſpergito. Poſtera uero die pari eodemq; modo alteram confectionem ęqualis omnino ponderis inſpergito. Tertio item die conſimiliter. Quod ſi etiamdum reliquum quippiam permanſerit, quarto die acu compungito, ſi ſentiat, aut ſanguinem emittat. Itidem facit & ipſa decoctio: cæterum aridi illius ſemiſſem admiſceto. Vbi autẽ aſperſeris, Arido quoq; accendito, quò exacte planeq; deurantur: ob inflammationem uero panem cataplaſmatis more imponito. Aliud: Panem purum in garo (quod liquamen ex piſce eſt) primario, tingens ac macerans, in aulula inani cremato, atque eliquans uino prius ablutum cataplaſmatis inſtar adglutinato, & id quidem ad exochadas quoq; egregie conducet. Aliud: Accipe ſereos (quod cichorium quidam nominant) drachmas duas, chalcitidis drachmam unam, miſyos tantũdem, atramenti ſutorij drachmas treis, ſchiſtes drachmas nouem, æris deuſti drachmam unam, melanteriæ drachmam unam, utere arido. Alimenta præterea nimium quidẽ inanitis, pauca, & ab excremẽtis aliena cõueniunt, & quæ areſaciendi conſtringendiq; poteſtatem continent, è quorum numero eſt, lotus chondrus ex poſca, oryzaq; & halica: atq; ex holeribus intyba, & cichoria, & portulaca: ex uinis autem quæ adſtringunt & ſtipant. Porrò autem in hæmorrhoidibus excæcatis contraria his congruit educatio: cũprimis uero loliginum piſciculorum (qui Græcis τευθίδες uocantur) & ſepiarum, ac polyporum, torpedinisq;, & ſelacharum qui ſquamis deſtituuntur, eſus, pulchre admodum competit: perturbant etenim hæc ac territant ſanguineum humorem. Et quę menſium deniq; alliciendi attrahendiq; uim obtinent, cæcis hæmorrhoidibus expediunt.

Hæmorrhoides cæcæ.

Quæcunq; menses prouocant, hæmorrhoidibus cæcis expediunt.

Ad procidentes anos.

ERices fructus, gallarum, ceruſſæ, acaciæ, hypocyſtidis ſucci, piceæ corticis, thuris, myrrhæ, aminææ, æquis portionibus aridis concinnato cataplaſma, abluẽs prius uino auſtero. Aliud: Sume recremẽti plumbi, rhu Syriaci, ſingulorũ unc. octo, floris roſarũ drac. iiij. myrrhę, aminęæ drac. ij. utere

utere quemadmodum superiore. Aliud: Accipe piceæ corticis, mannæ, spumæ argenti, uniuscuiusque drachmas octo, aridorũ galbulorum, cupressi, plũbaginis, singulorũ drach. duas, utere, ea quę prędicta est ratione: Lotiũ item languẽtis adhuc calidũ cõspersum, procidentiæ sedis opitulať.

De his quæ mulierum locellos infestant morbis, & primitus de menstruorum purgatione.

Plerisque sanè puellis anno decimoquarto mensium expurgatio primũ incipit: paucis admodũ ante annum tertium & decimũ, aut duodecimũ muliebria proueniũt: plurimis uero post annum decimũquartum tandem prorũpunt. Tempus aũt unicuique purgationi statũ non est: plerisque etenim per biduũ aut triduũ: maximæ uero parti quinque dierũ spacio menses excernuntur: aliæ usque ad septimũ: paucæ raræque sunt, quæ ad duodecimum usque diem huic profluuio iugiter obnoxiæ expurganť. Sistuntur aũt huiusmodi muliebres denique expurgationes, partim quidẽ anno ętatis suę quinquagesimo, partim uero, quanque ea rara sit auis, nõ ante annũ sexagesimũ: nõnullis à septimo statim ætatis, ut ita dicam, lustro, & potissime bene curata cute ac præpinguibus, desinere atque omnino cessare menses cœperunt. Quando igitur lente ęgreque ea purgatio procedit, circa prothesmiã certum menstruorũ terminũ, laua, potionatoque uel sisamo, aut porro capitato, cum pipere, & ruta in hoc ipsum decoctis. Reliquus potus ex passo fiat cretico. Bibẽs aũt huius potionis ea affectione oppressa cotylã, deambulãdo cõmouebit menstrua. Manducet uero loligines, sepias, polypodas, & quæcunque id genus sunt: nam sanguinem turbandi proliciendique potentiam habent.

De mensium mora & cessatione. Cap. LXI.

Væ singulis quibusque mensibus mulieres repetit purgatio, supprimitur quandoque uniuerso quidem corpore incommoda ualetudine affecto, interdum uero locellis modò earundem priuata ægritudine uexatis, propter loci illius frigiditatem, aut plagam, aut distempcrantiã oborta, uel acquisititiã afflictionẽ, ut plurimũ uero ex abortionibus, & propter principem aliquã corporis partem, propria passione afflictam: ut erbi caussa, iecur, aut uentriculum, aut pectus quẽ græce θώρακα dicũt, aut aliquid eiusmodi, quæ in diuturno accidũt morbo. Suppressa uero muliebris ista purgatio, multarũ & diuturnarũ ęgritudinũ caussa fieri consueuit. Quum igitur ob aliquam interaneorũ primariã affectionem abscinditur, aut remoratur muliebris purgatio, nihil neque præstantius neque utilius, quàm membri statim peculiari uitio mederi, atque post hæc uuluã sui muneris admonere. Horum autem notionem in superioribus recensuimus. At ubi nihil horum quidem adfuerit, perspicuũ est per se, & non per consensum matricem affici. Si itaque neque ætas, neque habitudo corporis, neque aliud id genus prohibuerint, sanguis per uenã detrahendus est, non ante tamen præscriptum mensium diem. Progressu uero temporis adijciantur dies decem. Auferatur uero non plus duabus libris cum dimidia, neque etiam minus una siue uenam secabimus,

ſiue hiera quidem ex colocynthide purgabimus, duarum drachmarũ pondus in melicrati cyathis ſex potui præbentes: Quod ſi febris pariter infeſtet, hiera quidẽ utendi locus non eſt. Opportunũ uero fuerit in primis ſtatim diebus febris, ſanguinem detrahere: cæterum poſt purgationem recreandi refocillandiꝙ ſunt ad perpauculos aliquot dies: procedẽte aũt deinceps tempore, eo malo oppreſſa exerceatur deambulationibus, frictionibusꝙ, atꝙ lauetur. Alimenta porrò congruunt belle inſtructa, riteꝙ diſpoſita, & humida holera ac dulcia cuncta, piſces ſaxatiles, aues teneriores, & lactipotatio, confectiones ex melle quæ μελιτώματα græce dicuntur, uinum tenue, colore candido, non admodum uetus: Non probantur carnes, neꝙ legumina, excepta ptiſana. Vbi autem præfinitũ purgationis tempus pro foribus iam conſtiterit, deſquamatos piſces marinos, & ceu dictũ eſt, molliores, quæ μαλάχια uocantur, & quæ cutis modo integũtur teſta, unde illis græce nomen ὀστρακόδερμα eſt inditum, necnon porra capitata, cum ruta ac pipere elixa ſumant: ius quoꝙ eorundẽ bibant. Probaẽ item inferiorũ corporis partium arctior cum ligaminibus, ad treis uel quatuor dies conſtrictio: auſpicante uero iam ſtata muliebriũ hora, adimat quidem compedes, ſed potetur myrrhæ obolus, aut fabæ quantitas: aut caſtorium ex paſſo, uel melicrato, artemiſiæ'ue decoctum: aut ſaluiæ poſt balneum ex paſſo & abſinthio. Vinum uero abſinthite ad omnem curationẽ propinetur: Progrediente uero prothesmia, hoc eſt ſolenni purgationis tempore, ſi ne tantillũ quidem, uel nihil memoratu dignum, operæꝙ precium excretũ fuerit, ſub malleolis ſanguis detrahẽdus eſt, auferaturꝙ affatim. Cæterum poſt diem ſeptimũ ſiue octauum, purgatione cum hiera utendum: Et poſt quartum deinde diem, dropace unguento circa pectinẽ, lumbos ac fœmora ęgrotãs illiniatur. Aquã uero bibens per triduũ, cataplaſmatis modo imponat ſinapi cum ęqua portione panis macerati, uſꝙ ad tempus ęquinoctij: deinde lauet: mox uero ſequenti menſe ficus aridæ pro pane admiſceanẽ in elixationem fœnogræci, maluæꝙ & pulegij, rutæ, ac artemiſiæ. In ſinum porrò ipſum infundatur ſuſinum, aut amaracinum: & peſſus apponaẽ ex medicamento è nouem rebus cõſtante, & ob id γυναικοφάρμακον nomen obtinente, aut olibanius. Eſt autem peſſulus lana pectita, & quodcunꝙ aliud teres digiti humani ſpeciem pręferẽs, in quo medicamẽta ſuſtinentur. Hæc quidem curatio pleriſꝙ ſatis fuit ad ciendas muliebres purgationes. Verum ſi ualidiora uehementioraꝙ res ipſa poſtulat remedia, hæc fuerit eorundem materia: Iris Illyrica (quam uulgò Romani gladiolum dicunt) pota cum uino, cyperi radix, græce cyperis nũcupata, ari radix, & caſia, rotundi odorati iunci (quem Græci χοίνον dicunt) flos, nardus, helenijꝙ radicis decoctum, & myrrhæ fabuli græci magnitudo, cum paſſo in dimidiato cyatho poſcæ, & dictamni elixationis cyathi duo, & gutta ammoniaca, & ſagapenũ. Cæterum quæ nimia anxietate ſtomachi torquentur, opopanacis exiguum in pilulas redactum, & in cocto melle irrigatum & eliquatũ. Sed & conſueta quædam nobis ſemina, muliebria ciere nata ſunt. Cæterum inferiora & minoris

Victus mulierum quibus ſuppreßi ſunt menſes.

πεσσός.

noris efficaciæ sunt: fœniculum, cyminum, apium, daucus Creticus, seseli, anisum, ciceres, & cercides, & omnia quæ ad mingendum cient. Prostheta præterea (sunt autem ea medicamenta quæ molliore lana excepta, mulierum naturalibus subijciuntur & condiuntur) quæ menses ciendi munus subeũt, ex his constant: myrrha, absinthio, aut lupinorũ elixatione eliquata, seu rutæ succo contrita, bdellioq; non absimiliter. Styrax item & syluestris oleæ gũmi, succus'ue rutæ cõ pari modo, uel aristolochia longa in collyrij, hoc est glandis formam affabre facta & cõcinnata. Cõsimili præterea eodemq; modo centaurij grandioris radix, aut ueratri, aut liquor scammoniæ, & colocynthidos, medulla per se, & artemisia cataplasmatis modo illita cum ruta, galbanumq;, facto inde suffitu, fotuq;. Quę utiq; ipsa & fœtum etiam conceptũ utero elidere atq; eijcere naturæ suæ aptitudine possunt.

πρόσθετα.

De nimia muliebri expurgatione, & hæmorrhagia locellorũ. Cap. LXII.

Aeterum immodice & plus iusto expurgantur non raro mulieres, interdum quidem mensibus auctis, atq; cumulatius quàm par sit, impetuq; procedentibus: interdum uero in iustæ & integræ ętatis nouæ nuptæ partubus. Nõnullæ magna quidem ex parte sua quoq; sponte cessant. Cõtinue uero in ἐμβλώσεσι fortiter sanguinis fit profluuium, ita quidem ut plerunq; inferat periculũ. Primum igitur atq; præcipuum est, ut membra ab alis, & pube cõstringantur. Dandum præterea est potui, oxycratum minime frigidum: fouendæ item conspergendæq; sunt posca: pessi quoq; utiliter, uel plura alioqui uellera locis ipsis applicantur ex uino, & oleo, siue rosaceo, siue melino, siue myrtino leuigata. Chondrus porrò lotus è posca, aut oryza, aut halica, cibi loco sunt adhibenda. Vino ita habentes abstinere expedit: hydromalum uero austerum, aut omphacomeli, aut id genus quippiam conceditur. Propinandum insuper in posca balaustium, siue hypocystidis, acaciæ'ue cremor, aut lycium, aut Samius aster, aut omphax aridus, aut rheum, quòd rha quidã nuncupant, aut lentis in Italico uase fictili crematæ cinis, aut sesamum in posca maceratum ad mollitiem usq; & teneritatem, manducandum. Pessuli præterea (sic enim πρόσθετα interpretor) qui naturalibus fœminarum admouentur, muliebrium sanguinis eruptiones compescunt, ex hypocystidis succo cõcinnati, aut acacia cum manna aceto eliquata. Post hæc opis plurimum, et admiratione dignũ confert auxilium in eiusmodi profusione, spongia, uino aut liquida pice irrigata & apposita: uel deusti ipsius cinis cum aceto, poscáue applicatus: pari etiam modo corticis suberis (qui græce φελλος appellatur) Italico uase testaceo combusti cinis. Foris autẽ egregie subueniunt epithemata, quæ astringendi & stiptícandi naturã habent, & ex dactylis palmæ, cotoneisq; cataplasmata, quæ malicoria continent, aut prinobalani, aut rubi uirgulta, aut folia lentisci, balaustium, acacia, hypocystis, gallæ parum, alumen: sed omnium maxime illud, taurinũ glutinum, quam taurocollam dicunt, tantisper dum eliquescat & dissoluatur, posca maceratur, deinde in linteolum pannum'ue alium robustum emplastri more impingitur & illi-

Pessuli compescẽtes sanguinẽ

nitur lumbis affectæ. Efficaciter quoque ac ſtrenue admodum ad hoc faciunt emplaſtra etiam quæ glutinandi uim retinent: uerbi cauſſa, compoſitio Iceſij, Iceſios appellata, emplaſtrum Athenienſe, melinum Indicum, atque id genus cætera. Ad ſanguinis porrò eruptionem peſſis utitor: gallæ interaneum tritum, & thus irrigatum aqua apponito: aut cytinos, aut dulcia mala Punica conſimiliter applicato, aut ſeminalem leuigatam. Cæterum compoſitionem ad eandem rem peridoneam ita contexere cōuenit: Accipe aluminis fiſſilis, medullæ gallarum, ſucci acaciæ, mannæ, ſingulorū drachmas quatuor, ouorum aſſatorū putamina quatuor arida friantur, atq; eliqueſcant in cremore plantaginis, atq; tum miſceantur. Quum aūtūs atq; res ipſa monet & exigit, peſſo laneo excipiantur, & intingātur etiam in roſaceum, atq; admoueanť. Quin & cucurbitulę inanes ſpacioſæ plerunque ſub mammis adglutinatæ, tantum ut nihil deſideres in contraria reuellunt. Encathiſma inſuper illud his qui ſanguinis menſiū eruptiones patiuntur apprime cōducit: Oxyſchœni, quod eſt aceti rotūdi iunci odorati, capitis myrti, foliorum ramni roſarum, uirgultorū rubi tantundem, coquens in aqua, qua inſidentibus muliebria loca fœminis utiliter fouentur. Aliud: Sumantur corticis mali Punici dulcis, radicis myrti, corticis cupreſſi, ſingulorum medimni tres, gallæ medimnus unus, aquæ quantū ſatis eſt. Iam

Metranchyton uero & per metranchyton inſtrumentū ad eam rem factum, locellis ſuccū plantaginis, aut ſereos, aut ſeminalis, aut ſtrychni, aut perdicij, aut pſyllij, aut hypocyſtidis, aut acaciæ, infundito. Atq; hæc eadem per lanam, aut digitum, aut Malam organum, calamum'ue in longitudinem formatum, uſq; ad os uteri indanť inſeranturq;. Et Andronis deniq; paſtillus cum metranchyto infuſus cum prædictorum ſuccorum aliquo, aut uino adſtringente, efficax & præſentaneum eſt remedium.

De muliebri profluuio. Cap. LXIII.

DEſtillatio (quē ῥόυματισμὸν Græci nuncupant) eſt muliebriū locellorum fluxus, uniuerſi corporis expurgati. Eiuſcemodi uero ideam ac ſpeciē præfert id quod euacuať, cuiuſmodi eſt humor qui in corpore redūdat: aliud rubrū quidē, inſtar ſaniei, aquoſiue ſanguinis humoris, quem ἰχῶρα Græci uocant: alterū uero candidum à pituita proueniens: aliud aūt pallidū luridumq;, aliud picrocholon, id eſt amarę bilis inſtar: Nōnunq; aqueū deniq; ſanguinē eijciūt, quemadmodū in phlebotomia, id eſt ſanguinis per uenā detractione, aufertur atq; procedit. Animaduertere interim accuratiſſime oportet, ne qua anabroſis, id eſt eroſio in locellis enata conſtiterit. Notanda autem ac deprehendenda fluxus ſpecies eſt, ex perpetuo locorum madore, diſſidentibus colore humoribus. Laborans autem plerunq; ſolet palleſcere, cibum auerſari, & inediam ſuſtinere, in deambulationibus quoq; ſpiritus difficultatem ſentire, oculos inſuper habere tumeſcentes, interdum quidem cum dolore, interdum uero citra dolorem, & id quidem uel cum exhulceratione, uel abſque exhulceratione, ſiue uulua inflammāte ſordide uel pure. Toti itaq; corpori arefacien-

arefacientibus medicamentis oportet succurrere, præsertim si morbus fuerit humidior absq; euidenti calfactione, frictionibusq; corporis uniuersi, & illinitionibus cum melle satis decocto. Tum ea quoq; quæ urinā cient porrigito: è quorū numero habetur aqua, in qua elixa sint asarū, & apium. Per aluum præterea totū corpus euacuato. Adhæc portulaca etiam mansa, atque succus eiusdem herbæ potus, ad hunc modū affectis subuenit. Balaustium item, rubiq; cum fructus tum flos, & ea quę inter quercū & corticem suum interiacent, premni membranosum, & id quod sub exteriore glandis cortice continetur: Hippuris potissime (quæ conus ex cauda equina est) rubeum fluxū pota ex aqua aut uino, sistit: aut hypocystis, fructusq; lentisci frictus in uino & potus: Samius aster, Lemniū sigillum, coagulū leporinum, aut hœdinum, aut agninum, aut uitulinum, aut ceruinum: gigarta id est acini, myrta, omphax aridus, piceæ cortex, & quæcunq; de locellis sanguinis profluuio uexatis iampridē sunt memorata, modo ne sint nimiū laboriosa & efficaciora. Quando aūt cum labore efferē, per metranchytum & clysterē succus halicę, aut ptisanę, aut tragi, unà cum anodynis aliquot remedijs immittendus est, & in paroxysmis quidē dolor mitigandus. In defectu uero & interualli spacio, habet enim circuitum nōnunq;, sedulò utendum fuerit gestationibus pręstātibus diuersiq; generis, deambulationibus, uociferationibus, unctionibus, cucurbitulis, dropace unguento, aut leuigationibus, frictionibus, unguentis depilatorijs quę psilothra dicunē, smegmate, sinapismis, uomitibus cum radiculis prouocatis, curatione recreandis defectibus, restituendisq; uiribus facta, lauacris, uiniq; omnifaria deniq; educatione & alimento.

De muliebrium locellorum inflammatione, & eluitione, quam περίκλυσιν dicunt. Cap. LXIIII.

Hlegmone (quam nos inflammationem interpretamur) uteri, è pluribus sanè caussis originem trahit. E plaga nanq;, ictúue, ac mensium suppressione, à frigore item, & inflatione, neq; minus etiam abortione, pariter & ex partu propter malam fœturam. Comitatur aūt locellorū inflāmationem febris acuta, capitis dolor, cum ceruicis, tum basis etiam oculorum, uolæq; seu iuncturarum manuum & digitorum, necnon colli conuūlsio, & inclinatio in contraria, affectionesq; stomachi quę per consensum exuscitātur, osculi matricis suffocatio, pulsus parui & densi. Et si quidē obscurior fuerit inflāmatio, haud ualide sanè, aut crudeli dolore uuluam afficit: Sin uero strenue & fortiter inflammetur, tum & ipsa quoq; ab omni parte quantaquanta est, pulsatorie dolet. Tota quidem inflāmata, per totam pariter ipsam: parte uero modò inflāmatione affecta, iuxta hanc potissimū dolor significatur. Posteriore quippe ipsius particula phlegmone infestata, dolor circa lumbos excruciat: scybalum, hoc est stercus specie oleti canini, in angustū redacto, atq; oppresso recto intestino, moraē: partibus uero posterioribus inflāmatis, dolor circa pectinē, urinæq; stillicidium, aut lotij difficultas oritur, stricta atq; in arctū redacta uesica. Si

aũt latus locellorũ inflãmatione tentetur, non tam bubones intendũtur, q̃ crura etiam aggrauantur. Quod ſi pygma inflãmetur, partes umbilico circumiacentes dolore potiſſimũ cum tumore moléue infeſtantur. Vbi autem circa oſculum inflãmatio occuparit, graui languentes ſecundũ omnem uentris partem umbilico finitimã, quam epigaſtrium græce appellant, dolore afficiuntur, digitoq; immiſſo atq; impreſſo dure ac grauiter ſubſidet oſtiolum atq; ſuccumbit. In curatione itaq; ante omnia quidem irrigatione ex œnelæo, ſiue œnorhodino ſumine tenus & circa ilia ſeu lũbos utendũ, per obſtructiones è lana pura abſq; illigatione confectas. Adhæc cibi quoq; cõmendatur abſtinentia per uniuerſum triduũ, à qua ſecta uena cubiti, ſanguis (niſi quid impediat) detrahendus eſt. Medendum uero chondro ex melicrato, aut pane, aut ouorum ſorbitione tertio die: Quinto aũt die cataplaſma imponat̃, ex polline, ſemine lini, fœnogræco, mulſo maceratis compoſitum: capita quoq; papauerũ decocta ſorbeantur, & ex oleo eadem applicentur. Si aũt inflammatio eryſipelatoſa exiſtens, calfactiones moleſte ferat, illiſq; magis irritetur, ſertulam campanam in paſſo elixans atq; cõterens adijcito ouorũ coctorũ putamina cum roſaceo, aut melino, aut croceo, cataplaſmatiſq; modo applicato: aut palmularũ dactylos uino temperato coquens, cum tenuiſſimo farinæ polline leuigato, & cum prædicto quopiã unguine, factoq; cataplaſmate impone. Malo aũt remittente cerota nardina, aut cyprina inſerenda & adglutinanda eſt. Cæterũ per omnem medicationem encathiſmatis quoq; ex decoctione fœnogræci, aut ſeminis lini, maluæ, artemiſiæ, & oleo cõcinnatis, utendũ. Atqui in his quæ hæc nõ ſuſtinent, ex calida aqua, eiuſdem qualitatis roſaceo infuſo, fiant. Peſſi præterea, enchymatiſmiq; ſumendi ſunt, ex hyſſopo nempe, & butyro, medullaq; ceruina, necnõ adipe anſerino, & ungento Suſino, & cera Tyrrhynica.

Aureus peſſulus.

In his quæ caliditatẽ ferre nequeunt, aureus etiam quẽ uocant peſſulus cõuenit, & enneapharmacũ: Sed quę ne hęc quidẽ ſuſtinere poſſunt, his ex ouo, & roſaceo, adipeq; anſerino ſeu gallinaceo conficiant̃. Cæterũ aduerſus ardentiores inflãmationes,

Quæ ardentiores inflammationes placant.

emplaſtrũ διὰ χυλῶν. in diplomate uaſe cum roſacei liquefactione cõmiſce cremorẽ plantaginis, aut ſereos, aut cichorij, aut intybi. Vel ſi mauis ſequẽte utere, conſtãte adipe anſerino ſuillóue recente pondo drach. quatuor, cerota roſacea aut Suſina pondo unciarũ duarũ, ouorũ aſſatorum lecythis pondo unciæ unius, croco pondo drachmæ unius, myrrha pondo triobuli, opij obolis duobus, uel opij loco capitũ papaueris decocto.

Grauiſſimos dolores lenientia.

Quod ſi uehementiſſimus ac nimius infeſtet dolor, ſucci papaueris lentis quantitatẽ, cum lacte muliebri, & ſucco fœnogręci, ad ſubijciendum in uellere peſſuli modo porrige. Porrò ad eas quibus duritia ac ſcirrhus cõiunctus eſt inflãmationes, medicamentũ roſaceo diſſoluens, uel modo iam dicto ſubijce, uel infunde.

De declinatione uteri.

Iam uero declinationib. matricis, quas ἐγκλίσεις uocant, ſecundũ paroxyſmos quidẽ perinde atq; inflãmationibus, medelis ſuccurrendũ. Verum in quietis tempore & remiſſionibus morbi uehementioribus mollificatiuis; ſed inueteratis, cum his quę aſſimilandi uirtutẽ obtinent,

nent. Foris aũt duritia existente, malagmatis utendum, puta eo quod è sertula campana conficitur, & διὰ μελιλώτων appellatur, necnõ malagmate Mnasæi, & Icesij, nigro Sarapionis, aut pyrina. Victus uero ratio principio quidem tenuis: facta autem morbi relaxatione, pauca. Ducendæ præterea sunt in lauacra: & exquisitioris denique delicatiorisque cibi usus, magnopere in hoc malo commendatur.

De abscessu matricis. Cap. LXV.

POstquam inflammatio matricis maturuit, inque abscessum transit exitque, intendi signa quæ memorauimus uideas, ad hæc indicia quanquam inconstanter cum horrore proferũt sese, principio quidem intensis cum doloribus. Postremo uero ad suppurationem perducto apostemate, impetus aliquantulum remittitur. Cæterum in eo quo disrumpitur tempore, cruciatus sæpenumero acriores stimulose & quasi cum aculeis incidere uidentur, caloresque uehementiores molestant, atque nõnunquam quidem urina supprimitur, interdum uero oletum, facto iuxta affectam uteri partem impedimento: aliquando uero tumor circa pubem apparet, & tanquam clydasmi sensus. Quum abscessus grandior fuerit, hoc uero in obuijs, quasique ad manus locis dioptrismo instrumento aut digitorum attactu deprehenditur: unde etiam dolores acerbiores infestare ob neruosum ipsius oris consueuerunt. Quod si igitur id quod in fundo atque secundum sinum dolore magis uacat, & digitorum attactu tumor minime succumbit, hostiolum uero matricis gracilius uidetur, ei quæ statim aut paulò ante inducta est suppuratio, cataplasmatis ex fœnogræco, semine lini, hordeacea aut triticea farina, admixtis interim ipsis ficubus elixis, opitulandum: aliquando etiam columbæ stercore. Encathismatis præterea in inflammatione iugiter utendum. Pessuli item quum ita se res languentis habet ex resina terebinthina, myrrha, hyssopo, atque butyro concinnati laudantur. Rupto porrò abscessu, si quidem pus in uesicam deferatur, lactipotationibus utendum, cucumerisque semen potandum: Sin uero in intestinum rectum confringatur, lentium, corticumque malorum Punicorũ elixatione colluendum. At si apostema sinum uersus, quem Græci κόλπον nuncupant, ruptum defluat, si quidem pus immixtum purumque existat, rosaceum infundito, aut amygdali cortice exuti atque dealbati oleum, aut tetrapharmacum regale, aut recens denique butyrum. Sed ubi sanies, aquosus'ue sanguis, quem græce ἰχῶρα dicunt, erupe rit, quemadmodum ex hulcere pascendo repente noma, maiorem tum constringendi stipticandique uim immittendum enæma habeat, expedit: id aũt fiet, si ex myrtis, palmularum dactylis, lenticulaque componatur. Quod si post humorum quoque excretionem adhuc inflammetur, cataplasmatis tunc encathismatisque insistendum. Quum autem in muliebrium locellorum ore natum apostema fuerit, neque illud confringatur postque extenuaueris circumiacentia puri corpora, ad puris excretionem chirurgica manu utamur, queãdmodũ in libro de his, qui manu medicã exercent artẽ, memorabitur.

Rupto uteri apostemate quid faciendum.

De exhulceratione locellorum. Cap. LXVI.

Xhulceratur subinde uulua mulierum, uel ob difficultatem partus, uel embryulciam, uel corruptionem ex medicamentis acribus, uel ex fluxu, uel ex ruptis denique abscessibus. Quapropter si in promptu quidem & expedita fuerit exhulceratio, per dioptrismum deprehenditur: At si ex profunditate, ab excrementis: liquidum nanque excernitur & diuersum: inflammato quidem hulcere, exiguum, sanguinolentũ, aut feculentum cum ingenti dolore: Si sordidius fuerit hulcus & ichores, cum minore negocio atque labore. At si depascendo serpat, teterrimi odoris fluxum emittit atrumque, nec sine doloribus uehementioribus, alijsque quæ inflãmationem subesse insinuant indicijs, est. Diærethismus ad chalastica medicamenta: sed ad cõtraria, cuphismus. Mundo aũt existente hulcere, humor exiguus, leuis, & æqualis, insipidus, crassus, albicans, cum facilitate quadam promanat. Inflammato quidem hulcere, eis quæ superius ad inflammationem conducere docuimus, remedijs utendum. Quum sordidum fuerit, ptisanæ cremore, adiecto melle, colluendũ, siue tetrapharmaco, cum Susino, siue mulso in q̃ elixa sint fœnogrecũ, aut malua, aut furfures, aut lens denique pelle detracta. Cæterum quo exactius ad uiuum, ut aiunt, expurgetur, etiam marrubiũ, aut eruum, siue mel, admixta erui farina, aut iri, aluminéue rotundo, uel nõ absimile quiddã immitte: Iisdem porrò ipsis extrinsecus quoque cataplasmatis modo hulcera illinito, mulso tusis & maceratis. Peculiarius uero proximũ opitulatur medicamentum: Crocus optimus leuigatur lacte muliebri, deinde cerota rosacea excipitur cum adipe anserino, floccoque illinitur. Exquisitius autem fuerit, indústriumque magis atque ad ingentes dolores cõpetens illud: Capita papaueris in passo diluto irrigant per triduũ: mox decoquunt usque ad subactionẽ: deinde terunt foliorũ rosaceorum drach. quinque, croci drach. tres, admixta capitum papaueris elixatione: postea macerãs perfundito cum rosaceo, ceræque drach. duabus, & illiniens rosaceo, in pesso subijce. Confert uero & id q̃d ex ouis, crocoque, ac rosaceo, adipe anserino, medullaque ceruina contexit. Necnõ Aegyptia sine rubigine ad uteri hulcera mirifice conducit. Noma uero ubi fuerit, cum inflãmatione quidẽ panis tepida maceratus & tritus, ex hydromelite, oleo, althæa, fœnogræco, palmularũque dactylis pinguibus cataplasmatis modo illiniendus est: Immittẽdus præterea succus plantaginis, strychni, feminalis, sereos, primitus quidẽ per se, deinde uero cum uino austero siue aceto. Noma uero citra inflãmationẽ urgente, immittenda sunt efficaciora: exempli gratia, decoctũ malicorij, rosarũ, thaliæ, cupressi, malorũ, cotoneorũ, rubi, myrtorũ, lentisci arboris uirgultorũ, rhu q̃ utunt̃ coriarij è uino stipante: postremo uero aluminis quoque & acaciæ, lycij, hypocystidisque elixatio. Porrò ex ijsdem decoctionibus insessus etiã constituat̃. Quod si nihil proficiat̃, primo quidẽ cõpositionẽ è charta immitte: Deinde uero acetũ, aut antheram, aut chalcitã, aut atramentũ sutoriũ, quæ liquoribus dysentericis quoque congruunt. Alimenti porrò perexiguũ ministrato. Expurgato uero iam hulce-

Si noma cum inflãmatione.

Si noma absque inflãmatione.

hulcere, lauare crebrius, alere item, & uinum præbere, quò incarnatio fiat ocyus, expedit. Foris aũt epigastrio atq; coxẽdicibus emplastrũ nullam cicatricem inducẽs imponendũ. Quemadmodũ enim cataplasmatum, ita & emplastrorũ potentia per abditos & obscuros transfertur meatus.

De uteri cancro. Cap. LXVII.

EX canceribus quæ in mulierũ locellis oboriũtur, partim quidem cum exhulceratione, partim uero sine hulcere proueniunt. Quocirca quæ citra exhulceratione emergũt, in his utiq; tumor circa hysteræ ostiũ durus, uarius, tumens, colore feculentus, rubicundulusq; deprehendit, interdũ uero etiam sublíuidus: & pergraui dolore tentantur secundũ inguina, quæ Græci bubonas appellant, & epigastriũ, sumenq; & lumbos: stomachanturq; & exacerbant manuũ attrectationibus, & uario magis medicamento. At si cum hulcere cancer est, prǽter dolores, & duritias, tumoresq;, exesa ac aspera speculant hulcera, magna ex parte quidẽ sordida, põderosa, & albicãtia. Quod si labores humore cõcreto turgidos habeant, & quæ oculis usurpãtur, pura, feculenta, lurida, rubẽtia, & cruẽta apparent: cõtinue inde ichor tenuis, aquosus, ater, aut pus tetri graueolẽtisq; odoris excernit: nonnunq; uero etiã sanguis profluit, cæteraq; indicia quæ in sermone de utero inflãmato enumerata sunt. Hic sanè morbus immedicabilis est, ceu alibi ipsus quoq; asserit Hippocrates. Placandus tamẽ ipsarũ dolor est, encathismatis quidẽ ex fœnogræco, maluaq; pa ratis, atq; id genus cataplasmatis. Cæterum ualde consolantur in exacerbationibus, malua aut althæa in mulso subacta, colliquataq; cum pauco rosaceo, & instar cataplasmatis adglutinata: necnon compositione ex ficubus aridis, & ferulis cãpanis, ruta, thure, napiq; herba accurate cum oleo contusa. Lenit item cataplasma ex palmularum dactylis in passo decoctis, adiectis ouorum putaminibus, atq; farina, aut ex papauere, cum coriano, aut seminali, aut sereos: hæc quidem in ipso cruciatus tempore. Post hæc uero abstergat cerota ex rosaceo, aut myrtino, aut œnanthino, aut melino cum palmulis in passo elixis. Peculiariter uero huic negocio quadrat cataplasma ex fece officinarũ fabriliũ, quæ assata leuigat, cerotaq; rosacea excipitur, tantisper dum crassitudinẽ emplastro idoneã induat. Hæc quidẽ extrinsecus adhibent. Interius uero mitigat locos oleum: ubi aũt exhulcerati reddunt, lac quoq; muliebre infusum, tepidusq; plantaginis cremor. Si sanguine cõspergant, succus seminalis herbę cum pauco thure cõmulcet: Præterea pessi è croco, & lacte muliebri, & liquore papaueris, & hyssopo. Omniũ uero efficacissime operat, & aduersus etiam sedis affectiones illud, quod accipit spumæ argenti Italicæ lotæ unc. sex, thuris masculi, hyssopi, adipis porcellini nouitij, butyri recentis, cerę Tyrrhenicæ, singulorum uncias ij. rosacei unc. iiij. spumã argenti cõtritã, in cremore sereos liquefactis reliquis inijce. Alimenta porrò rite beneq; disposita & inculpati succi, sunt exhibenda: uerbi caussa, paucissimum aquosum, fugientes acriores cibos omnes, & cibi satietatem, promptissime nanq; ipsis cibaria corrumpuntur.

Cancerís exhulcerati signa.

Quæ foris in cancro adhibentur.

Quibus intrinsecus cãcro succurrendum.

De scirrho & scleromate uteri. Cap. LXVIII.

Bdurescit uterus, quandoq; sanè derepẽte nulla perspicua occasione, plerũq; uero ex inflãmatione quæ præcessit, & soluta nõ est neq; dissipata, neq; in abscessum permutata. Conforme aũt scirrho est, q̃d appellat̃ scleroma, circa uuluæ ceruicẽ magna ex parte consistẽs, tumorẽ quidẽ habens eodem pacto, sed minus durũ, cum dolore mediocri. Comitat̃ aũt hęc, declinatio ad cõtraria et opposita, tumor ad magnitudinẽ morbi fortiter cõtrarius cum grauedine, & difficili motu, non crurum modò, sed uniuersi corporis, desidiaq; ad exequenda opera. Accidit nõ rectè tractatis, malus corporis habitus aquosus. Principio igitur in huiusmodi curatione sanguis secta uena auferendus est, aut eligenda purgatio, cũ Archigenis hiera: deinde cataplasmata ex ficubus aridis, hyssopo, nitro, absinthio, & cucurbitula cum scarificatione: & malagmata, nempe polyarchiũ, & diaspermaton, & diadaphnidon: encathismata facta ex elixatione ficuũ ischadũ, artemisiæ, pulegij, althææ: pessuli compositiẽ resina terebinthina, galbano, myrrha, iri, hyssopo, dropace. Aquarũ sponte emergentium usus, quæ uidelicet nitri naturã aut bituminis potentiam præferũt. Si uero corporis robur nõ desit, etiam helleborismus probatur.

Scleroma.

Pessulus emolliendi uim obtinens.

Accipe ceræ ponticæ, unguenti nardini, uniuscuiusq; uncias treis, irini, gleucini, cyprini, singulorũ unc. duas, adipis agnini, & anserini, butyri, hyssopi, medullæ ceruinæ, resinæ terebinthinæ, singulorũ uncias treis. Aliud: Polij drach. ij. myrrhę drach. iiij. cum uino Mendesio cõterens, irinoq; immergẽs ad subijciendũ exhibe. Aliud: Cerę Tyrrhenę, adipis uitulini, resinæ terebinthinę, medullę ceruinę, mellis attici, olei ueteris, æquis portionib. cum syncritico. Et ad inflationes: Vuæ passæ candidę dẽptis acinis unc. treis, foliorũ uiridis rutæ unc. ij. aquę marinæ unc. i. & dimidiã, cymini unc. iiij. mellis quantũ satis est. Illinies aũt pessum immerge oleo cyprino, atq; subijce. Cęterũ aureus pessulus, atq; libanius, necnõ enneapharma cũ accõmodata sunt huic affectioni: uerũ peculiarius q̨ è calce fit Titianus.

De Mola. Cap. LXIX.

Ola quoq; uteri scirrhosus tumor est, interdũ quidẽ iuxta locellorũ ostium, quandoq; uero per uniuersam eorundem molem apparens: à qua lapidosus tumor cum diuulsione superiacentiũ particularũ, & gracilentia, palloreq;, & cibi horrore, mensiũ retẽtione, & mãmarũ tumor, tanq̃ suspicionẽ cõceptionis in quibusdã ab initio statim inducũt. Postea uero tẽpore discernunt: nõnullę uero aquæ intercutis suspicionẽ pręferũt. Cęterũ hoc ex tumoris duritia dinoscendũ, & ex eo q̃d sonitus nõ reddit̃, dum digitis pulsat̃, quẽadmodũ in intercutibus: in quibusdam aũt re uera in hyderũ transit: nõnunq̃ uero incurabilis magna ex parte morbus nascit̃: quibusdã sanè sanguis quoq; effertur. Cõmunis igitur decubitus ipsis in domo minime ampla & opaca confert, & modice refrigerante circa lectum immobilem: sublimiora sint quæ pedes earum in quiete fulciũt: Efficax quippe ad prouocandũ omnem fluxum est motio.

Motus fluxus prouocat.

Atq; tumores quidem, duritiasq; ea ratione quam in scirrhis uteri scleromatisq; medebimur. Sed aquosas parenchyses, per ea quæ de hyderis dicta sunt: eruptiones aūt sanguinis uuluę, perinde atq; fluxiones sanguinis aliâs fluxumq; curabimus. Sunt porrò qui molam asserant carnē esse informem *Mola quid* in ipsis locellorum tunicis consistentem, & quod abortione editur, quemadmodū fœtus, quæ embrya dicunt. Hæc uero forma est medicationis chalasticæ. Adhibenda insuper ea est uictus ratio, ut ocyus excernatur.

De inflatione uteri, quam græce ἐμπνευμάτωσιν dicunt. Cap. LXX.

Inflatur uterus frigiditate, aut corruptione, aut incōmodo partu ostiolo conniuente, sanguineq; in exiguos globulos concreto, in eodem cunei modo obstructo, quandoq; sanè in cōcauitate loculamenti sinuosi flatibus relictis, nōnunq; uero in laxationibus totius corporis uuluę: Quæ comitatur tumor pectinis, atq; uētris circa umbilicū hypogastrij appellati, cum duritia et dolore punctuoso, usq; ad septum transuersum, & stomachū, & inguen pertingente ac transeunte: & ad digitorū pulsationē sonitus tympanæ instar editur. Medendū itaq;, primo quidem detractione sanguinis, si nihil impedimento sit: mox uero circa paroxysmos inedia & irrigationib. ex oleo rutaceo factis: encathismatisq; ex decocto rutæ, pulegij, artemisiæ, casiæ, & id genus alijs. Cataplasmatis item quæ è seminibus apio, cymino, fœniculo, aniso, ameos, hordeacea farina cōtexunt. Cucurbitulis quoq; leuibus inanibusq;, & incisa cute scalpello utere. Inueterata aūt affectione picra purgandū, atq; hiera dropacibusq; & sinapismis utendū, nec non naturalibus aquis. Cæterū obstetrix digitū *obstetricis* antea illitū inserens, incūbentē sanguinē in frustula conglobatū si assequat, *munus.* auferat clementer ipsum resoluens: deinde rursus cataplasmatis modo imponenda, ficus, nitrum, & absinthiū. Epithemata præterea quæ emolliendi potentia regnant, puta Polyarchiū, & diaspermaton, & diadaphnidon applicanda sunt. Pessuli deniq; ex ruta, melle, nitroq; formenť. Cūprimis aūt ille accōmodatus est, qui faberrime è ficuum pinguium concussarū drachma una, cymini drachmis duabus, spumæ nitri drachmà una concinnatur: sed propter acrimoniam in lacte prius macerenť. Pessuli postremo cuncti, qui emolliendi uirtutē habent, ad eam prouinciam sunt perq; idonei.

De hysterica suffocatione. Cap. LXXI.

Strangulatus uteri, in superiorē partē ascensus uuluæ est, in societatē afflictionis principes corporis partes ducentis, ueluti carotidas, cor, panniculos cerebri, quos Græci μήνιγγας dicūt. Accidit aūt languētibus imminente quidē iam paroxysmo tarditas mentis, segnities, infirmitas crurū, pallor uultus, species luminum percrassa: Instante uero iam strangulatione, in somnū delatio, quam cataphoram uocāt, dementia, catalepsis sensuum sedis cum mutitate, crurum cōtractio: deinde incipiūt rubefieri genæ, & uultus uniuersus accenditur. Relaxationis uero tēpore promanat quædā è muliebrib. locellis humiditas ad tactū, & borborygmus, hoc est uentris strepitus, & progreditur aliquod intesti-

num, & ipsa quoq; uulua paululum flaccescit & languescit, tum deniq; ad se redeunt, sensumq; recipiunt. Mouetur porrò morbus ille quodã circuitu, quemadmodum & morbus comitialis, farta uidelicet uulua, uel seminaria, uel alia quapiã materia, aut materia in eadem marcida & putrefacta. Plures quidẽ relatæ & pristinæ salubritati restitutæ sunt: nõnullæ uero in ipso paroxysmo uitã in mortem subito cõmutarunt: pulsibus quidẽ crebrescentibus ac densatis, inordinatimq; diffusis, deinde & asphyxia (id est nulla uenarũ pulsatione) sequuta, exiguo uero humore superficiẽ irrorante, respirationẽ aũt primũ quidẽ ad nihilum redigente & obscurante, postea uero omnino amputante. Cæterũ hic languor hyeme atq; autumno ingruit iuuenibus, procliuis ad libidinẽ, sterilibus, & potissime si propter medicationem infœcundæ fuerint, & aliis refrigeratis. Quocirca in paroxysmis extremas corporis partes uincire oportet, & tota crura fricare, atque uniuersum etiã corpus, perinde atq; eos qui animo defecerũt, reducere & refocillare: graueolentiaq; odoramẽta olfactanda naribus admouere: uerbi caussa, elychniũ extinctũ, castoriũ, picem liquidã, cedriã, uellera, & lintea combusta: quidã uero amida quoq; adhibuerũt è lotio ueteri, siue oletulo: Et cucurbitulas inguinibus, & epigastrio, cum plurima flãma, et leues inanes'ue, atque cum scarificatione adglutinare expedit. Accessione aũt protracta, & ea quæ peditus agunt sunt utilia: cuiusmodi sunt sacculi, dactylio, id est sedi appositi: exempli gratia cyminũ, nitrum cum melle, & stercus cum lotione prolicere ac subducere, ne torqueant in accumulatione sua. Atqui in uterum odoratissima fragrantissimaq; ungenta infusa, detrahere uuluam naturæ aptitudine possunt: ueluti amaracinum, malabathrinũ: Sinapi uero partim quidẽ naribus obiiciaẽ, partim uero pedibus cataplasmatis instar imponatur. Inclamet aũt quispiam illis altiore horrendaq; uociferatione, atq; appellet & accerset. Porrò quæ sternutationẽ proliciunt adhibenda sunt, è castorio uidelicet, & struthio, lanariáue, & pipere tẽperata. Mali uero elapso acumine atq; insultu ad uomendũ cogito: in abstinentia, aut exigua alimentorum assumptione obseruato. Post septimum aũt diem purgandũ, quæ è colocynthide cõtexta sit hiera: post tertiũ uero diem cucurbitulã lumbis applicabimus, & ilibus. Deinde è castorio potione utamur, quandoq; quidẽ cũ decoctione artemisię, interdũ uero cũ aqua mulsa: In quibusdã enim expedit illud, atq; unicũ ad exactã & numeris omnibus absolutã curationẽ satis est. Encathisma præterea & pessi emolliendi potestate præditi, in hunc usum accersanẽ. Hæc quidẽ ad morbi impetũ cõducunt, atq; uigorẽ, quem græce paroxysmũ uocãt, expediũt. Cæterũ ad uniuersi corporis instaurationem, à detractione sanguinis auspicãs, ad expurgationẽ cum hiera proficiscere. Deinde ex aloë confectã picrã porrigito pondo drach. i. cum mulsi cyathis tribus, idq; perpetuò, uel per tẽporis interualla drach. ij. cũ aquę mulsę cyathis sex. Dropacismis porrò, & cucurbitulis, & sinapismis utendum, & qui ex euphorbio cõficiunẽ acopis. Ab his exercitationibus indulgendũ, frictioniq; & uociferationib. postremo aũt naturaliũ aquarũ usui.

Graueolentia odoramenta.

De proci-

De procidentia uteri. Cap. LXXII.

Rocidit sanè fœminis uulua rarius, sed plures ob caussas: autem ex alto delabet, & in coxendices quasi radices agit, ruptis membranulis quæ intestinum continent: aut propter secundæ muliebres locellos ambientis sibiq; adnatæ extractionem, quemadmodum in difficili partu cõtingit: aut propter sterilitatẽ, aut propter plagam, aut ob animales affectiones, puta amissionẽ liberorũ, tristem scytalem aduersumq; aliquod nunciũ, aut hostium insultum, aut ob nauigationem periculosam, aut aliquam id genus aliã caussam, omni eo quod cõcretũ est soluto, collapsa uulua: aut propter paralysim & imbecillitatẽ partium, quemadmodũ in senescentibus & deficientibus frequẽter accidit. Procidit aũt secundũ os eius maxime. Nõnulli uero uniuersum uterũ procidere affirmãt, q̃d sanè ineptũ est, ne dicam absurdũ. Quo enim pacto reducta in suã sedẽ collocaret. Oportet itaq; in huiusmodi curatione stercus ante omnia clystere euacuantes, & lotiũ excernẽtes, q̃ undiq; ab omni anxietate libera sit uulua, laborantẽ supino corpore cõponere, in altũ protendentes coxẽdices & deustos poplites, cum diuaricatis cruribus. Deinde accipito systremma ex lana, forma & crassitudine sinui muliebri respondẽs, sindoneq; illud circũuoluito, & in cremorẽ acaciæ intingito, aut hypocystidẽ uino in hunc usum immergito, subĳcitoq; uuluæ, & absq; uiolentia omne id quod procidit sursum torqueto, dum solidus & integer in sinu tumor excitet. Cooperi prętere a extrinsecus sumẽ spongia in posca macerata & expressa. Decũbat aũt homo extensa & coaptata apposite habens inuicẽ crura, ita quidẽ ut alterũ alteri incũbat. Posthæc cucurbitulæ sunt adglutinandæ, cum flãma plurima, umbilico & utrisq; ilĳs seu lumbis. Odoramẽta item offerẽda sunt perodora. Cæterũ tertio die lana sinui imposita, mulier in uinũ atrũ & austerũ descendat aliquantulũ tepefactũ, siue in decoctionẽ myrti, aut rotũdi iunci odorati, aut corticũ mali Punici. Post hæc aũt imposita lana tollatur, & alte ra imponat eodem madefacta medicamẽto. Foris cataplasmata inspergent circa epigastriũ, diaphœnicon scilicet ex farina hordei, aut lente, & corticibus mali granati cum oxymelite, atq; hæc denuo fiant die tertio usq; ad exactam curationẽ. Quod si progressu tẽporis id q̃d procidit putrefiat, auferendũ est ipsum citra omnẽ futuri periculi suspicionẽ: totã etenim uuluam ablatam fuisse memorant putrefactam, & superstitem mansisse mulierem. *Totum uterũ procidere quidam autumãt.*

De muliebrium locorum clausura. Cap. LXXIII.

It angusta quædã interdũ circa muliebriũ locorũ os præclusio, quã φίμον appellant, idq; aut propter exhulcerationẽ quæ præcessit, aut duratã inflãmationẽ. Medendũ est igitur encathismatis mollificantibus, quæ constituunt ex hydrelæo & fœnogręci elixatione. Cataplasmata cõsimiliter sunt applicanda: Pessi item qui emolliendi uim habẽt, adhibẽdi. Quod si inueterauerit id malũ, suffimentis uaporibusq; aromatũ utendũ. Discutit præterea eiusmodi nexũ etiã pessulus exhyssopo, nitro, resinaq; terebinthina contextus, si nihil aliud quàm clausura ostĳ uuluæ coarctetur.

Curatio ſterilitatis partum non concipientium. Cap. LXXIIII.

Ine itaq; diſcrimine utriq; ſexui tam mari quàm fœminæ congruit, corpus uniuerſum in media & inculpata temperie conſeruare, & ſine omni exceſſu in ſymmetria laborum, ciborū, lauacrorum, atque reliquorum omnium. Hoc quippe maximum neutiquam deſpicere, ut præpinguem ſibi comparet habitudinem, neque enim craſſi pinguesq; progignendis pueris ſatis ſunt idonei, tum quod inepti ſunt pudendis, tum quod eiuſmodi pauculū genitalis ſeminis emittunt: neque ſanè admodum macilenti ſupraq; modum extenuati, procreandi liberos prouinciæ ſufficiunt. Conferūt opis plurimū ita affectis, cuncta quę calfaciendi paululumq; inflandi uim obtinēt. Vinū itaq; calidę naturę cum modo, & ne quid nimis accipito, & ex holeribus erucam, et naſturtiū ſylueſtre, quod eryſimon græce nominant, & herbam geminalem, & id genus alia. Ruta uero & nepita manibus pedibusq; quis alio magis ſunt fugienda. Quum aūt propter malos humores & cacochymian quandam impedit conceptio, eoſdem expurgare, aut utili uictus ratione temperare expedit. Priuatim uero mulieribus cōpetit, uuluam magna induſtria conſultoq; aggredi, & abſq; ullo impedimento moliri euacuationem. Pro foribus igitur iam exiſtente purgatione, non tam eſculentorū quàm poculentorū, quantacunq; fieri poteſt mediocritate curato: & quippiam eorum, quæ ad purgationem ſtimulant ac prouocant ſteriles, ſumere neutiquam detrectent: cuius farinæ ſunt cum holera odorata, tum quæ acrimoniam præferunt, puta ſcandix, batis, quod crithmon gręce uocant, fœniculum, apium, ſmyrnion. Cæterum prauam uuluæ temperiem emendato, atque in uiam, ut ita dicam, reducito. Frigidiores igitur uteros proprie arguit menſiū retentio. Victus ratio gelidioris potentiæ, & craſſi ſucci, quoniā ſtuporem inducit, cum circa ſumen ſeu pectinem, tum lumbos, tum etiam crura. At quædam ſunt ad ſummum perfrigeratæ, neq; in Venerem admodū procliues feruntur, neq; appetunt: expedit igitur cum alia quædam faciendo, tum pyrijs omnibus, tum ijs quæ è uaporibus fiunt calfactionibus reuocare calorem. Neq; ſanè abominandum huius quoq; rei gratia fuerit caſtorium potare, & fragrantia ſemina, & cyminum, & aniſum, & pulegij comam, & iunipe rorum baccas ſeu fructum, unicuiq; interim pipere commixto. Ipſarum uero uuluarum fotus, partim quidem uapores ſedentibus in ſede cōſtituunt, partim uero calida aqua alluendo fiunt, in qua elixa ſint ſaluia, artemiſia, ruta, cyperum, pulegium, acorum, & quę bonum emittunt odoris fluxum ſemina. Cataplaſmate mederi expedit harum unicuique pectinem. Conducit nō minus Polyarchium epithema. Frictio porrò pectinis atq; coxendicum nulli quouis alij medicamento bonitatis honore & utilitate cedit. Vtitor etiam ad arcendam ſterilitatem proſthetis (id eſt medicaminibus quæ leonibus mulierum in uellere induntur) cōtextis è myrrha, & ruta, & galbano, & caſtorio fomento prius facto ex aqua mulſa, ſiue marina. Probatur quoq; non uulgariter ad hæc peſſus qui appellationem uulgò obtinuit

gena.

Neq; pingues neq; macilenti gignendis liberis idonei.

Quæ ſterilium purgationem prouocant.

Frigidioris uuluæ notæ.

Gena. *Pessulus Gena.* Cæterũ calidiores mulierũ locellos colligito, ubi corpus uniuersum calidius extiterit, menstruaq́ pauca cum labore, exhulcerationesq́ natura lia mulierũ occupant. *Calidæ uuluæ curatio.* Succurrito itaq; rebus mediocriter humectantibus & perfrigerantibus: cuius generis sunt olera, lactucæ, maluæ, blitum, colocyntha, id est cucurbita, cucumis, & pepon, atriplexq́, portulaca, atq; id genus alia esculenta. Vesicæ porrò, uentrisq́ parti umbilico adiacenti, quã epigastrion appellant, atq; lumbis ilibus'ue adhibenda sunt refrigeria cataplasmatis modo imposita, & cum succis illita. Quod si autem propter hu *Humidioris uuluæ cum notæ tum cura.* miditatem muliebrium locellorũ infœcundæ partum non concipiant, indicium illud habet, quod in media re Venerea madore perfunduntur admodum, tenuioresq́ & copiosiores defluunt menses. Victus ratio sic habentibus accõmodata est aridior, pariter & labores frictionesq́ infernarũ partiũ; simul & uomitiones, ariditasq́, & frugalitas cibi. Ex re præterea usuq; *Siccioris uteri medela.* haud mediocriter sanè fuerit, ipsam quoq; uuluam medicaminibus acerbis tueri: è quorũ numero habet, lentisci elixatio, & myrtorũ, & rosarũ, & rhu, præterea mali Punici floris, & rubi tenellorũ, atq; gallæ. Hysteram contrà aridiorẽ, quæ cum his uel ex diametro pugnant remedijs curato: lauacris inquã, & illinitione, & delicijs, humectanteq́ & holeraceo nutricatu: uino præterea mediocri, neq; admodũ perueteri. Quod si quæ crassioribus hu *Sterilitatis ex crassis humoribus cura.* moribus impeditæ non concipiant, si quis mordax humor infestet, mulierẽ purgare quolibet humore officiũ faciente, familiare atq; amicũ præsidium est: maxime uero ex aloë contexta picra, hoc est amara: deinde sero lactis uuluã eluere: uictusq́ rationẽ exquisitiorẽ & cõmodiorem dispicere. Pituitosos aũt humores, tum laboribus, tum hydroterijs, id est rebus quæ sudores proliciunt & expellũt, uomitionibusq́, siue per inferna euacuare expedit. Oportet præterea in pharmaco epithymũ, euphorbiũ, piperis semen, dauci semen, & petroselini, omnia in quã cõtrita & macerata pondo duũm drachmarũ potui dare. Hoc per uentrem etiam pulcherrime deducit, uuluamq́ calfacit, quemadmodũ sæpe iam numero menses quoq; dissoluit & rupit his, quæ nõ erant purgatæ. Quando aũt emendatio, mensibus cõmode & suauiter progrediuntibus, perspicua cõspicitur, tum cessante purgatione, in Venerem congredi expedit. Vbi aũt flatus ac peditus in utero mulieris contenta, cõceptioni obstaculo sunt, notas ipsorum ex his, quæ de uuluæ inflationibus prodita sunt, deprehẽdes. Medendũ uero eidem affectui est, primum quidem prætenuem necessitatiq́ uix sufficientem præscribendo diætam. Conducunt præterea cyminum, anethũ, & apij semen, rutæq́, & anisi, & esculenta multa affatim exhibita, partim quidẽ potui, partim uero apponenda & pessi modo subijcienda. Conniuentes porrò & clau *Vterus clausus quibus reserandus.* sas mulierũ uuluas aperire cõuenit, fragrantibus lauando & fouendo confectionibus ex malua, & semine lini, fœnograeci, & oleo, interdum etiam melle: Vehementioribus item artemisia, uidelicet monyza, & nepita, & pulegio, & anthemide (quam chamomilã uulgò uocant) ad hæc resina quoq; terebinthina, nitro, cucumere syluestri, elaterio, cassia, horopissa. Quibus

ostium uteri hiat, his diæta quidem, & fotus, & medicamenta aridiora, & constringentia, cytini malorum Punicorum, & rotundus iuncus odoratus, & rubi radices, & myrta, & breuiter quæcunq; in humidiore uulua expediunt, accõmodatissima censentur. Cæterum contortiones peruersiones'q; uuluarum, fomentationibus quas pyrias dicunt, dirigito & corrige, & quę uim habẽt emolliẽdi cathetis. Coitus postremo qui fit à tergo plurimum utilitatis ad partus conceptionem conferre uidetur.

De uuluæ rhagadibus, condylomatis, & hæmorrhoidibus. Cap. LXXV.

Irca fœminarũ naturaliũ ostium, rimæ (quas Græci ῥαγάδας uocant) quandoq; ex laborioso & uiolento partu proueniũt: quæ primũ quidẽ recentibus etiamdũ ex puerperio doloribus delitescentes fallunt, postea uero paulatim sensu percipiunt, nõnunquam manu etiam admota deprehendunt, interdum uero & in congressu Venereo, dum ex attritu polluuntur cruore, arguuntur: Præterea & sinus indicãtur stillicidio: rupturæ nanq; in corona ostij speculant: In quibus sanè chirurgia, & erodendi mordendi'q; uirtute prædita medicamina abhorrẽda: mitioribus uero & simplicibus epithematis atq; pessis utendũ. Per accõmodatum porrò habetur eisdem scissionibus tetrapharmacũ dissolutum. Quod si callosis labris fuerint rimæ, compositione ex charta, cum rosaceo utendum: Quum aũt uehementiam eius laborans non tolerat, irim Illyricã resina terebinthina excipiens, imponito. Hulcusculis uero pereuntibus euanescentibus'q;, magno cum emolumento adhibetur medicamentum è cadmia, aut eorũ aliquid q̃d ad sedis affectus placandos & persanandos est cõpositum, & ob id hedricum appellatũ: cuiusmodi est, ea quæ ex spuma argenti contexitᵉ confectio. Postq; aũt eiusmodi diuisiones inueteratæ in callum(quẽ condylomata dicunt) transeunt, cõsimilibus atq; eiusdem planè facultatis medicaminibus uti expedit. Callus emollientibus quidem discutiendus, & in cicatricẽ redigenda sunt cõdylomata. Hæmorrhoides præterea in mulierum naturalium ostio siue ceruice exurgunt: quę quidem partibus dioptrismo tẽtatis, ex eo deprehendunt, quia in paroxysmis quidem sanguinolentũ, subrubrũ, dolorificum quiddã eximie apparet. In relaxationibus uero fluxus dolore uacans subliuidus et strangulosus. In quibus igitur opus est, si quidẽ fieri potest, in remissione exectione utitor, Mydio apprehendens: Sin uero minus, cum medicamentis ipsas cõstringito: nunc quidem aridis malicorijs, adiecta galla, aut quopiam eiusmodi applicatis: nunc uero his quæ in sanguinis uteri profluuio posita sunt adhibitis: quæq; diarrhis & sanguinis fluxum patientibus congruunt, deprehensis continua uuluæ ex interuallis cruentatione: neque id quidem in menstrui expurgationis tempore solum, sed aliàs etiam iugiter.

Rhagades inueteratæ condylomata dicuntur.

Hæmorrhoides ostij matricis.

De difficultate partus, quam δυστοκίαν uocant. Cap. LXXVI.

Ariendi difficultas nascitᵉ, uel culpa parentis, uel culpa fœtus, uel chorij uitio (est aũt chorion inuolucrũ, quo partus in uulua parentis inuoluitur) uel per ea quæ foris accidunt. Gignentis quidem

Chorion.

dem culpa, aut propter crassitiem & pinguetudinẽ, aut ob arctã & exiguã matricẽ uniuersam, aut dolorẽ immensum, aut dilã hulcus, aut inflãmationẽ matricẽ occupantẽ, aut aliud membrũ, aut quocunq; alio morbo affectam, aut suapte natura ualetudinariam, uel uiribus destitutã, extrudere fœtum non ualentem, aut ante legitimum parturitionis punctũ parientem. Culpa uero fœtus, uel quũ supra modum ingens est, aut nimium pusillus, & nec magnopere ponderosus, aut amplissimi capitis, aut monstrũ: uerbi caussa, biceps, aut mortuus, aut uiuens quidẽ, sed imbecillis, neq; potens in lucem progredi, aut quod cõplures partus sortita sit: quinq; nanq; simul in utero haberi posse asserit Herophilus: aut quod nõ naturaliter dispositus sit, neq; ad exitum quadrans corporis figura seu habitus. Est enimuero naturale fœtus in lucem edendi schema: Primũ quidem & præcipuũ embryi schema in caput, manibus in femora dispositis, & ne paululũ quidẽ perperã declinãs, rectà os uersum caput porrigẽs: Secũda uero fœtus forma, rectà in pedes, ne tantillum quidem ab eo tramite declinans probatur. Præter hæc duo, omnia cætera in lucem edendi partus præter naturã, ne monstrosa dicam, existunt schemata. Vitio autẽ membranæ chorij puerperij difficultas fit, uel quum non auellitur propter crassitiem, uel quum antequam conueniat auellitur, ob tenuitatem & macilentiam: euacuato nanq; humore, ęgerrime delabetur embryon propter ariditatẽ. Si quæ extrinsecus occursant, in caussa ægræ parturitionis sunt, siue frigore cõdensante, siue calore immodico dissiciente ac distrahente potentiã, aut alio quopiã euentu incursante. Quod si igitur astrictioni aut densitati quasiq; cuneationi difficultatis pariendi culpa imputatur, laxatione primitus succurrito, infundens iugiter oleum dulce, & calidum, & elixationem fœnogræci, aut maluæ, aut seminis lini, aut etiam oua, laboris mitigandi gratia. Deinde pubem cum epigastrio & lumbis, cataplasmatis modo illinito cum semine lini, aut melicrato, aut hydrelæo, encathismis præterea consimilibus. A balneis quoque chalasmos suscipe, præterquam si febris, aut alia quępiã prohibeat occasio: Mouetoq; parientẽ lectica, sellàue, in aëre tẽperate calido. Nõnulli uero cõcussionibus uehementibus ac uiolentis utuntur, sternutamenta adhibent, atq; animo pauido existentẽ quasiq; detrectantẽ, concitant quidẽ & exhortantur: sed inexpertã dolores partus, admonere expedit, ut constanter ceu operæprecium spiritum cõtineat, & ualidiore nisu cõceptionẽ ad os uteri protrudat. Atqui sensum non tentantibus odoramentis animo deficiens recuperanda & recreanda est: Refocillata uero mediocriter, nutrienda est alimento haud multo. Prius in sella ita collocare oportet, ut contractis ad fœmora genubus sit: sic enim mater uersus pubem delata, rectà ostio opponitur: digitis autem os ipsum uel cerota uel unctione illitum, placide partum transmittit. Oportet & hæc tum cõsiderare, si quis præterea morbus circa has partes sit scilicet: Alui excrementum contentum molli clystere ejicito, & chorium apertũ tollito, aut digitis, aut polycopo spathio cõmixto, in ipsis leua manu pręcedente: & pinguiũ nonnihil humorũ in sinuosum uul-

Quomodo puerperæ uitio partus reddatur difficilis.

Fœtus qui partum difficilem faciat.

Forma pueri ex utero prodeuntis.

Externæ ægri partus caussæ.

uæ loculamentũ per clyſteridiũ immitte. Vbi aũt præter naturã conformatum embryon eſt, ſchematiſmũ naturalẽ reddito: nunc quidẽ impellendo nunc uero adducendo, nũc flectendo, nunc uero dirigẽdo: & ſi quidẽ manum prætendit aut pedem, noli membro apprehenſum arripere: magis nanq; obſtruit, aut deblitatis artubus impotẽs euadit, aut etiam frangitur interdũ. Sed digitos ad humerũ aut coxendicem fœtus trahendo, denuo prominentẽ infantulũ in locum ſuũ reducito. Sin unà cum denſitate totius embryi fiat cõformatio, rurſum ab ore uteri in ſuperiora quãprimũ idem attollito: deinde cõprehenſum denuo in os ipſum dirigito. Quod ſi plures uno fœtus geſtant, ſurſum eoſdem atq; deorſum reducito: uerũ cuncta paulatim & abſq; partus ruptura facito, oleo perfundens locos. Opportunum porrò tẽpus in ſedis lecticã eſt, ubi matricis oſtiũ apertũ ſubcidit digito, inclinatq; proruptura. At ſi propterea quod mortuus ſit infans in utero, aut ob aliam cauſſam progredi in lucem moratur, infantem extrahito.

De coxendicis affectibus & curationibus. Cap. LXXVII.

Schias, hoc eſt coxendicis morbus de genere arthritidos eſt, niſi quod inhæret coxæ, cauſſam cuius retulimus. Illius uero morbi cauſſa eſt, craſſus & pituitoſus humor, qui in coxendice cunei inſtar concretus inſedit & articulat. Dolor uero eo malo obnoxios, à ſphæromatis bubonisq; loco ad genua uſq; infeſtat, in pleriſque aũt uſq; ad extimũ pedis calcaneum atq; ſummũ eius (ut ita dicam) unguiculum peruenit. Circa igitur primordia ſtatim ſimul atq; languentes dolorem ſentiunt, facta alui ſcyballorũ per clyſterem euacuatione, ex uena cubiti ſanguis detrahendus eſt: At ſi inueterauerit, à malleolo affecti cruris detractio probaẽ. Atqui per morbi inſultus, quos paroxyſmos dicunt, iſta cirrigatione utendũ: ſumito cyprini cyathos octo, aceti cyathos quatuor, nitri cyathos duos, hordei cyathũ unum, per lanam ſuccidam calida. Poſt quam quidem embrocham cataplaſmata applicentur ex amarorũ lupinorum farina, cum oxymelite, farinàue lolleacea, cum reſina, & cucumeris ſylueſtris radice, & nitro, & nepeta, & hordeo, & baccis lauri. Cæterũ nepita per ſe ſine appendice magna cum utilitate cataplaſmatis modo imponiẽ, cum oxymelite aut mulſo. Emplaſtro prꝑterea placãdi facultate prædito utendũ, q̃d quidẽ ex his conſtat: Ceræ drach. centũ, reſinæ terebinthinæ drac. uiginti quinq;, æruginis drach. ſex, myrrhæ, galbani, ireos, ſingulorũ drach. ſex, cedriæ drach. quinq;: Cæterũ potionandi prius ſunt iſchiadici, ſucco cyrenaico erui quãtitate: aut caſtorij drach. una cum opopanacis triobolo. Porrò capparis radicis cortex potus, & cataplaſmatis immixtus cõfert. Quod ſi multus immenſusq; dolor excruciat, tum anodyna medicamenta locũ habent: uerbi cauſſa, confectio Philonis, & quæ contexitur è duobus piperum generibus. Enemate uero utendũ eſt hoccine: Mellis cyathus unus & dimidius, olei ſeſquicyathus, aquæ cyathi duo, nitri olcæ octo, reſinæ terebinthinæ drach. quatuor: hæc calida in quã immiſſa proſunt. Oportet aũt his dactylion, hoc eſt eam partẽ quę teſticulos ſepti modo interiacet (quam

Emplaſtrum mitigans.

taurũ uocãt) fouere & calfacere, quo super multũ diuq; occupari mucosum humorẽ euacuat, nõnunq; etiã sanguinẽ, quod sanè plurimũ præsidij confert. Quod si his actis etiamdũ permaneat affectio, quod quidẽ rarẽter usu uenit, tum denuo frequentius id ipsum usurpandũ, aquæ loco cẽtaurij decocto admixto. Sanguinẽ porrò exhaurit semen capsellæ pedis'ue gallinacei infusum: liquor item elaterij, uel id q̃d ex ipso conficitur, uel quod è radicibus eius contextũ est cucumerinũ oleum: Et salsorũ piscium muria, & oliuarum salsarum utiliter imponat̃. Cucurbitulæ præterea sunt cum plurima flãma & scarificatione coxendici adglutinãdæ: interdũ etiam imponendæ sunt hirudines. Morante aũt diutius hac ægritudine, aggrediunda est purgatio ex hiera, aut colocynthide, exhibendo medullã probe leuigatã & maceratã pondo drach. unius, in mulsi cyathis duobus, siue nõ multo plus minus'ue, prout uires aluusq; languentis sustinere potuerint. In aqua uero mulsa ruta elixet̃. Puls item colocynthidos elegãter sic affectos expurgat. Vomitus insuper cum radiculis elicitus intra initia morbi quibusdã auxilio fuit. Ex interuallis dropace ungẽto illiniẽdi sunt. Vtendũ quoq; acopo medicamine ex euphorbio, præcipue eo quod pœcilũ, hoc est uariũ appellat̃. Adhæc lauacra quoq; naturalia accõmodata sunt: si hæc ad manũ nõ sint, alijs loti memoratis indolorijs utant̃: cõpositisq; nitro, asclepio, cõpositione ex euphorbio, adarce, nigro ueratro, castorio, pyrethro, pipere, et staphide syluestri, æquis portionibus. Post lauacrũ σαυπίοσυς aridæ unc. iij. sulphuris uiui unc. ij. calidę adhuc cuti languẽs inspergat, atq; contegat̃ ipsum charta. Si hæc nihil egerint, siue ex interuallo morbo durante, præstat sinapi cum ficubus aridis cataplasmatis more imponere, aut tantummodo per se. Postremo uero huic affectioni obnoxios iberidis herbæ usus emendat, quã & lepidiũ, nõnulli uero agriocardamũ appellant. Quę uero apud nos nascit̃ fruticosa est, folia lauri cõparia, & longe maiora possidens, ea multa experientia sępius probata nõ modò in coxẽdicis ęgritudinibus est, sed in alijs etiã diuturnis affectibus. Cæterũ efficacius multo ęstatis tẽpore amuletũ pręstat. Quod si nulla detur foliorũ eius copia, radicis corticẽ cum adipe suillo cõtusum, quò emplastrũ cõstituat, deinde linteolo denso impactũ, locis maxime dolentibus impone, siue toti uertebræ & coxę, atq; tantisper dum nigrorẽ induat, aut omnino liuescat cutis finito: deinde ipsum demito, & ubi laueris cerotã hãccine impingito: Opopanacis unc. iiij. aceti cyathis duobus dissoluant̃, & cerota cyprina excipiant̃. Verum si eiusmodi ardentiũ usum aliquid excusarit, deuitandũq; persuaserit, instauratiuis potius emplastris utendum: cuius farinæ fuerit illud: Ceræ, resinæ piceæ, singulorũ drach. xij. resinæ terebinthinæ, syluestriũ columbarum stercoris sphecles recentis uniuscuiusq; drach. sex, galbani drach. i. & dimidiã. Sed & ea quæ Leæna appellationẽ habet, è numero eorũ quæ instaurant, à medicis iudicatur. Conferũt item cõfectiones è stacte & nitro contextæ. Sequentibus porrò nonnulli potionibus per annũ usi sunt, è quibus est medicamentũ διατεσσάρων, trixaginis libra una, gentianæ unc. nouẽ, aristolochiæ rotũdæ tantundẽ, seminis rutæ aridi xesta una, hæc cõtusa & cribrata singulis diebus

Sanguinem euacuantia.

Iberis nostras.

Confectio Leæna.

Medicamentũ diatessaron.

cochliarij quãtitate exhibenda sunt: ieiunoq́;, & ei qui probe cõfecerit cum aquę gelidę cyathis duobus, per annũ, donec morbus cessauerit: necnõ dia hepta cõpositũ, & quod Procli cognomentũ habet, eadem pollicent. Iam exercitationes quoq; maximæ, quæ inambulando & cõtinuis flexionibus & saltibus, et cursu perficiunt, sunt obeũdæ: Alimentũ præterea sit mediocriter attenuans, & q̃d cõcoctioni minime resistat. Quod si prædictis pharmacis coxendix nõ obtẽperauerit, quandoq; sane in suppuratione transit, quãdoq; uero laxatis neruorũ nexibus membrũ loco dimouet. Veterascente igitur ægritudine tribus aut quatuor locis exurendũ est, quemadmodũ in uolumine de chirurgia memorabit, ad cõplures q́; dies hulcera sunt obseruanda, ne cicatricem obducant.

De podagra, & Arthritide. Cap. LXXVIII.

On membrorũ debilitas sola podagricam, omnemq́; articulorũ ægritudinẽ conficit. Nam si ex imbecillitate membrorũ tandiu paroxysmus persistet, quandiu imbecillitas in articulis quibusuis debilitatis inest: neq; etiã humor solus, propterea quod non in articulis modò hæret affectio: sed utraq;, humor præter naturã redundans, & corporis partium debilitas, morbũ suscitãt. Vbi enim membrorũ nutriendi facultas frangit, ob ciborũ affluentiã inde cruditates, & coquẽdi munia inutilia planè reddunt. Superuacuus igitur humor iuncturã articuli feriens quãcunq;, debilitatũ prius & ligamina tendens dolorẽ facit: Nam is dolor in ipsis neruis, quibus uolũtarius motus cietur, per se nõ est, quoniã in medijs articulorum locis ipsum oriri necessum est: uerbi caussa, cruribus, aut coxis, aut cubito, aut brachio: afficiuntur itaq; per cõsensum etiam *Podagra.* proæretica. Quando igitur pedes infestarit, & humor solum pertubat, podagra morbus nuncupat. Quũ aũt in omnes corporis articulos penetrauerit *Arthritis.* caussa, iam tum articularis morbus appellari cõsueuit, in q̃ uertebræ spinæ, quæ spondyli dicunt, & scapulę, & maxillæ, atq; uniuersus proinde articulus languori subijcit. Cæterũ nõnullis aures quoq;, & dẽtes, & guttur, & interdũ etiã iecur, & lien, articularibus doloribus oblanguent. Quibus nisi præsentaneo amuleto occurrat, laborantibus pro foribus imminet interitus. Superabundansq́; humor, nunc quidẽ biliosus, nunc uero sanguineus, quãdoq; melancholicus, magna uero ex parte pituitosus ac crudus est, ex alimentorũ redundante copia, & cruditatibus, & ocio conflat: morans nãq; longiore tẽpore in articulis, densescit & glutinescit, ita ut dictas articulorũ durities perficiat. Nõnunq; uero mixtus, ex pluribusq́; cõstat: proinde cognitu curatuq́; difficilior est, & tantũ non immedicabile malũ. In morbi statim exordio plerũq; labor immensus, atq; inambulationes excipiũt rigidę & uehemẽtes, iugisq́; equitatio, et intẽpestiuus Veneris usus, gelidæ potatio insolita, & frigidorũ, aut plurium, aut prauorũ esculentorũ esus, & uini nõ parũ: In offensionib. præterea quidã, aut pulsationibus, aut luxationibus, aut id genus aliquibus, primam morbi oblæsionẽ inuenerũt, præcedẽte quidẽ in corpore & quiescente interim materia. Procatarcticæ aũt ac euidentes admodũ caussæ, quę hunc morbũ cõmouent, sunt, mœstitia,

tia, solicitudines, uigiliæ, & reliquæ animi affectiones, non solũ quodãmodo suscitãt, uerũ prauũ etiam humorẽ pariunt, siue id primarie, siue per accidens. Varię huius sane afflictionis ceu diximus sunt caussæ, sed faciles tamen, prout locus fit, humorũ negociũ facientiũ differẽtiæ fiunt, quæ coloribus & symptomatis indicant: quocirca biliosus fluxus colorẽ luridũ, & rufum, & caloris sensum ingerit, dolorẽq́ acerbiorẽ efficit, & protinus ædit in cutem, citra amplũ tumorẽ: calidarũ rerum impositu exacerbat, quemadmodum rursus à frigorificis relaxat: quod quidẽ cæteris omnibus magna ex parte, plus uero alijs biliosis aduenit. Febris item sæpenumero in accessionũ summis uigoribus accidit, quando uidelicet sitibũdi redduñt. Atriorisq́ coloris corpus in melancholicis deprehẽdas: albi uero & aquosi in pituitosis, & dolorẽ latentẽ, & tardius in tumorẽ uergentẽ, perinde atq; sanguineũ colorẽ ij præferũt, quibus sanguineus humor in corpore abundarit. Sed ad certiorẽ iudicationẽ iuuabit te assumpta uictus ratio, & reliqua.

Initiatrices caussæ podagræ.

Biliosi fluxus indicia.

Atræ bilis, pituitosi, sanguineiq́; fluxus notæ.

Curatio eorũ qui bilioso humori hunc fluxum acceptũ referunt.

CAput uero curationis ducito, in his qui flaua infestant bile, & potius in qualitate languentiũ infestantis humoris, per medicamẽta purgandi uim habentia euacuationẽ fieri: cuius est modi potissimũ ex rosaceo melle contextũ pharmacũ, & è malis cotoneis, & ex picra antidoto, & ex aloẽ præparata catapotia. In accessionibus uero foris rosaceo utamur, cum oui lecytho, modicoq́; uino membrũ clementer fricantes: herbas quoq; frigorificas admouebimus: uerbi caussa, solanũ, portulacã, herbã apollinarem, semperuiuũ, ex locis cœnosis importata, serin, papauer, seminalẽ, rosarũ folia, atq; consimilia: Interdũ quidem illinientes ipsa, interdũ uero cum micis posca irrigando, farinam'ue hordei unà cum rosaceo cataplasmatis modo imponentes. Quũ aũt erysipelatosa fuerit artuũ inflãmatio, summopere sanè placat impositu cucurbitæ recentis cortex, & abrasio, peponisq́; atq; cucumeris caro, cum per se, tum adiecto pane: perdicij item folia, & hæderæ cum pane, aut tenuissimo flore farinæ, atq; psyllium cum farina hordeacea elixum, feruores inflãmationũ mirifice lenit. Itidem ex rosa cerota cum quopiam liquore frigorifico illita, & ea quæ conficiẽ ex fabacea farina. Constat autem ex his: Ceræ uncijs quinque, chamæmelini uncijs duabus & dimidia, rosacei uncijs duabus & semisse, farinæ fabaceæ uncia dimidia, ouorũ lecythis quinq;. Aliud cataplasma: Maluas uirides coctas contere, & psyllium seorsim uiscidum reddens admisce, deinde ouorũ lutea applicans, oleũ quoq; chamæmelinũ cataplasmatis instar impone. Quod si multus ac intolerabilis fermè dolor excruciat, cõfectione è croco, & glaucio, & opio utendũ, cũ posca leuigãtes ipsa, siue circũlinientes, aut cũ micis cataplasmatis more impingentes. Cæterũ in uehementiore dolore huius cataplasmatis meminit Galen. succi papaueris drach. iiij. croci drach. i. eliquent cum lacte bubulo siue caprino: uel panẽ immitte, & q̃ mollescat rosaceo calfacito, & facto cataplasmate utere: uel opiũ, & crocũ cum lacte cõterens, cerota rosacea excipe: cerota uero ex turpena eandẽ uirtutẽ in paroxysmis obtinet, atq; oleũ etiã eiusdẽ. Sed & illud eius generis est, ex micis irrigatis in aquã

Vehementioris doloris podagrici lenitio.

& in poſcam, & ſemperuiuæ, uel ſtrichni, uel portulacæ, & dactylorum carnium,& capitũ papaueris ſeminis,æquis portionibus,ouorũ aſſatorum luteorũ,& roſacei quantũ ſatis eſt, cataplaſmate facto impone. Cęterũ narcoticis minime immorator, ſed quoad modeſte ferat doloris uehementiã: plurimus quippe narcoticorũ uſus,denſitates, calloſas durities,& ægerrimas motiones efficit diuturnas. Poſt anodynorũ itaq; uſum,uel cõfectione ex ſuccis ſoluta per chamæmelinũ utendũ,aut ea quæ conſtituiẽ ex althæa, aut aliquo eiuſmodi medicamẽto. Sed poſt fomentationẽ refrigeratorũ robur membro pro uirili inducemus,confectione διὰ τ̃ φοινικίνης, reſoluta aceto roſaceo,aut uino roſaceo. At ſi grauentẽ emplaſtris,acaciæ cremorẽ è poſca illinito,aut lycium cum croco,& glaucio,& ſucco perdiciadis in poſca. Victus inſuper ipſis frigorificus & humectans expedit:uerbi cauſſa,ex ptiſana,chondroq; ſorbitiones:& ex holeribus malua , lactuca : ex auibus uero domeſticis maxime pulli, & ex piſcibus ſaxatiles,& echinus,et ctenia,atq; id genus alia. Deuitantibus ipſis omnia quæ calfaciũt, bilemq; pallidã atq; flauã pariunt : uina item cum uetera,tum rufa,tum nigra,ſatietatẽq;. Lauacris uero ex fluuialibus aquis utendũ. Et circa ipſos noxij humoris fluxus, quatenus cauſſam exhibent,uel non, ſi nihil aliud prohibeat,fugientes excandeſcentiam, ciborum abſtinentiam,acrium eduliorũ eſum, ebrietatem, labores immenſos,& Venerem.

Nutricatus arthriticorum ex humore bilioſo

Curatio ſanguineo humore ſuffluente.

IN quibus uero ſanguineus humor nimiũ abundauerit, ſanguinis detractione incũctanter utendũ eſt,neq; in his modò, ſed in pituitoſis etiã, & plus atrę bilis habẽtibus: quoniã et his humor uenis magna ex parte cõtinetur,quãtitate magis q̃ qualitate infeſtãs. Aggrediunda eſt itaq; ſanguinis ſecta uena detractio in prima ſtatim ægritudinis curatione,ut præoccupemus noxij humoris fluxũ,alioqui lædunẽ ſanguinis euacuatione potius, q̃ adiuuanẽ, præcipue quibus natura frigidius imbecilliusq; corpus eſt. Poſt uero,ſanguinis euacuationẽ, ſi nõ ſolus ſanguis plus ſatis abundarit,parũper intermittemus,& ex hiera purgationẽ uſurpemus. Verũ oxymel Iulianium hos appoſite admodũ expurgat. Quicunq; aũt eiuſmodi cathartica horrent medicamenta,catapotijs utanẽ,quę recipiũt aloes,colocynthidos, ueratri nigri,ſcammoniæ,euphorbij,ſingulorũ unc.i. nitri uncię ſemiſſem, excipe ſucco braſſicæ,& pro uiribus cuiuſq; exhibeto. Præſtabit autem ſi aliud catapotiũ è malorũ cotoneorũ ſucco præparatũ,cum in paroxyſmis, tum in remiſſionibus,& in quouis humore obtulerimus podagricis. Sume aloës unc. ſex,agarici unc. dimidiã,croci tantundẽ,coſti,ſpicæ nardi,rotundi iunci odorati floris, carpobalſami, ſingulorũ unciam unam, caſſiæ unc. duas,ſcammoniæ tantundẽ,epithymi unc. treis & ſemiſſem. Doſis autem huius mediocris fuerint dioboli duo,conſummata dioboli quatuor. Catapotia ſimiliter ex Armeniaco lapide mirifice expurgãt, quæ priuatim articularibus ægritudinibus expediũt,in principijs & remiſſionibus rheumatiſmorũ,etiamſi in tẽporis intercapedinibus fuerint exhibita. Sed quũ non deſint, qui ſcammoniã ceu ſtomacho officientem damnẽt ac fugiant,miniſtranda

Scammonia lædit ſtomachũ.

ſtranda illis, præcipue pituitoſa materia plus ſatis redundante, hæc ſunt: Colocynthidis interioris, hellebori nigri, bdellij, cōmeos, aloës, ſingulorum uncia una, nitri Alexandrini, euphorbij, uniuſcuiuſq; uncia dimidia: datio huius compoſitionis expediens eſt, pondo diobolorū quatuor: Ego cōmeos loco epithymū pono. Quidam in ipſis acceſſionibus cuiuſuis morbi articularis hermodactylo ad purgandū utuntur: Alij ceu improbum ſtomacho hermodactylū dānant: nam cibū faſtidiētes, & ſtomacho omnia reſpuente inappetentes, quorum Græci illos ἀσώδεις, hos uero ἀνορέκτους appellant, efficit. In ſolis igitur ijs, qui negocijs ineuitabilibus obſtricti defatigantur, eo utendū: breuiter nanq;, & ad ſummū poſt duos dies ſedat rheumatiſmū, hoc eſt noxij humoris fluxū, ita ut cōſueta obire poſſint munia. Noui ipſe quempiam medicum, qui ſubſtantiam hermodactyli nunq̄ præbuit, neq; quippiam ex eadem compoſitorū medicaminū: ſed ipſam herbam elixabat cum aliquo medicamine ſolito: puta aniſi, aut apij decoctū potui dabat: & ſuſpiciendo quodammodo euacuati fluxu liberabantur. Oportet aūt quoniam ſtomachum lædit (ut poſtea inquit) his quæ ſtomacho conducunt, & quæ robur inducunt, cum mediocri calfactione os uentris emendare. Sed ex coronopodio (hoc eſt cornicis pede, quā ſanguinariā dicūt) confectionē utiliorē aſſeruit Alexander, quàm ea quę fit ex hermodactylo, tanq̄ euacuationem dolorumq; mitigationem efficientem, quo cum nō amplius ſtomacho officere ait. Localia porrò pituitoſis apponantur: modico quidem dolore moleſtante, braſſica uiridis cataplaſmatis modo adglutinata, & apium, & conyza, & trixago, & orthios. In uehementi aūt dolore, farinæ fœnogræci medimnos tres, lolleaceæ medimnū unum, farinæ cicerū medimnū unū, cataplaſmatis modo impoſito ex melicrato, aut uino tenui, cum exiguo cyprino, aut nardino, præſertim brumali tempore: Et braſſicarum radicis, & cauliū cōbuſtorū cinis cum axungia cataplaſmate impacta, præſentaneū multis amuletū præſtitit. Verum ad mitigandū, recentē eſſe oportet axungiā, ad diſijciendū uero ueterē & ſalſam: Et ſtercus bubulum cum farina hordeacea in mulſo decocta, aut per ſe recens humida, cum folijs braſſicæ cataplaſmatis more illita. Itidem præſtant caprarū oletula per ſe, uel cum farina hordeacea in poſca elixa. Quoniā uero & per ea quæ contraria eſſe uidebantur adiuti multi ſunt (nam uaria illa humorū mixtio facit, quo minus diſcerni queant) ea quæ huc aſſumūtur promiſcue exponamus: Conducit itaq; atriplex tam ſylueſtris q̄ ſatiua, cum pane cataplaſma tefacto impoſita: Aut uerbaſci folia, cum bulbis & pane eliquata: uel cum farina, aut polenta hordeacea cataplaſma. In uniuerſum uero in quibus abdita cauſſa eſt, faciendus eſt tranſitus, aliquādo quidē in conſimiles quaſiq; uniformes ſpecies, quādoq; uero planè in cōtrarias, neq; ijſdem tamen immorandū, ſiquidē præſidio nullo ſunt. Hæc quippe in arte obeunda, quotidie fieri cernimus: quandoquidē remediū idem, membrū hoc quidē iuuit, illud uero in eodem ægrotāte etiā accēſum, nō modò nō manus auxiliares in ipſa hora præſtitit, uerū quandoq; etiā magis offendit. Et hoc admirandū:

Hermodactyli uſus.

Axungia recēs mitigat, uetus diſſipat.

Vnus enim & idem sæpenumero articulus ab eodem remedio nuncquidem iuuatur, paulò uero post ab eodem accensus est. In totum igitur nunquam ubi uiscida quidem & crassa materia dominetur, calidiora opis quippiam adferunt: acri aūt ac feruido humore dominium obtinente, refrigeriis placantur dolores: Nihil uero mirum, frigidiorem etiam materiam tempore inflãmationis accendi feruereq;: quod quanto procliuius est, si admisceri bilẽ cõtingat. Meatuũ cõstitutionẽ prohibet, lupinorũ farina cum oxymelite aut posca, uel laserpitio, aut bryoniæ radix cum pane. Et hoc præterea sine detrimento mitigat diſiiciendo modice: Lycii unc. i. guttę ammoniacę thymiamatis unc. i. terens cum uetustissimo uino, & oleo omphacino elixato, & iniice farinæ fabaceæ quantũ satis, & mediocriter coquẽdo cataplasmatis instar adglutina. Post summos uero morbi uigores tumore occupãte, cataplasma impone ẽ bulbis p se, uel cum farinę tenuissimo flosculo, usq; ad laniationẽ, sic enim operari possunt. Quod si hosce dolores cataplasmata nihil leniũt, irrigationibus utantur, & calido aliquo liquore conspergantur, & foueantur secundum locos dolore tentatos, præsertim si partes fuerint extremę, decoctionibus chamæmelorũ, & sertulæ campanę, aut etiam centaurii: nonnullis uero sola capparis elixatio satis auxilii tulit. Id uero omnium efficacissimũ fuerit remediũ: Decoquito in aceto acerrimo thymũ, & origanũ & thymbram & nepitam, conspergito atq; foueto aceto locos affectos, neq; semel modò, sed identidem ac sæpius in die fidenter: cõpluribus nanq; hoc profuit: neq; pituitoso solũ humore languentes, sed etiã bile quidam seruati sunt. Probatur etiam illud: prinobalana, id est prini fruticis glandes, leuigata cõtundentes, & quãplurimũ decoquẽtes, atq; elixationi huic ab initio statim articularis fluxus, extimi quidẽ artus ad bene longum tempus immergantur: sed interiores spongiis liquore tinctis foueantur, & quæ adiacent impetum materiæ reiiciunt: Hoc sanè etiam his qui ẽ bile hoc malo laborant, accõmodatum est: quemadmodum & in aquam calidam sine elixatione aliqua infusio. Porrò aduersus eos qui ex immodico atque intensissimo frigore oriuntur dolores, & cuneationes articulorũ, ualidissimũ egregiumq; est remedium illud: Habet olei ueteris librã unã & dimidiã, nitri Alexandrini librã unã, resinæ terebinthinæ librã unam, euphorbii unc. unã, iridis uncias duas, fœnogræci farinę xestam unam & semissem. His etiã ea quæ in coxarũ morbis recensuimus, pulchre admodũ conferũt: plurimi nanq; in sic perfrigeratis, in remissionibus morbi etiã sinapi, cũ ficubus aridis, & aliis phœnigmis usi sunt: aliqui etiã cõposito ex cantharidibus medicamẽto: sed hęc demũ detrimentũ adferũt atq; lædũt, nisi aliq etiã mollificantiũ utanẽ: uerbi caussa, cõfectione ex struthio atq; Pyxide, & Basilii, & διὰ τῆς ἐλάτης, id est medicamine ex abiete, item ex populo nigro, & auena, & lysiponio, atq; acopis adhuc uehemẽtioribus. In quibus nerui quoq; maxime p societatẽ affligunẽ, fiuntq; dẽsitates & cuneationes: Cęterũ ex muli lotio & in summis præcipue incrementis imposita cõfectio gelidiorib. fluxibus cõfert. Pari etiã modo is q ẽ duobus ueretri generibus consti-

constituitur pastillus, turgidis laxisq; tumoribus congruit, fomentatio quidem ex frictis salibus, aut aliâs marina calida cum spongijs conspersio aut infusio, atq; è salibus fabrefacta emplastra, & quæ è stacte nitroq;, & his non dissimilibus cataplasmata post uigores. Victus præterea ratio aridior ita habentibus conuenit, & ab excrementis superfluis aliena, atque inedia, aut cibi frugalitas, quam ὀλιγοσιτίαν Græci nuncupant, & crebrorum lauacrûm abstinentia. Loti uero nitrisq; & alijs utantur ramentis. Cæterum in dolorum relaxationibus exercitia, ac frictiones præsertim artuum, magna cum utilitate adhibētur. Danda insuper est opera balneis naturalibus, aut etiam psammismis, hoc est ijs quæ in sabulo fiunt. Probantur & uomitiones, raphanis cibarijsq; elicitis, sed in his qui suapte natura huc sunt prouiores: Adhæc cum ueratro quoq; candido euacuandum: breuiter per uomitum, uel per aluum inferiorem expurgentur.

De his quos sanguinei humoris fluxus iniquius infestat.

CAeterum qui eiusmodi in articulos fluxum sanguineo humori acceptũ referunt, unà cum sanguinis à principio morbi detractione, prædictis localibus etiam subsidijs utantur. Biliosior quidem si fuerit, & acrior, naturæ modũ excedēs sanguis, adhibeant̃ breuiter ea quorũ in bile proprie meminimus: Atqui si frigidior, pituitosiorq;, aut melãcholicus magis, his utiq; quorũ post illa mentionē fecimus, exceptis nimia acrimonia præditis, utendum. Quod si malũ duret & inueterascet, etiã ijsdem ipsis: uerũ illud etiam cataplasma intra principia statim expedit. Lemmata præterea malorũ Punicorum, rhus item, atq; farina in uino eliquata, cataplasmatis modo utiliter imponuntur. Aliud: Folia brassicæ coquendo & leuigando summa diligentia, fecem aceti inijce, & ouorũ crudorũ lecythos duos, & rosacei parum, & soluens cataplasmatis instar adglutina, permutans perpetuò. Alimenta præterea quę extenuant parũq; nutriũt assumenda sunt. A carnibus itaq; & leguminibus, uinoq; multo ac nigro abstineat̃: Atqui si fieri queat, uini potũ omnino horrere, atq; manibus (ut sic dicam) pedibusq; deuitare præstaret. Non paucos equidē noui, qui quũ huic uni pręcepto sedulò obtemperarent, ad unum omnes morbo leuati, pristinę salubritati penitus restituti sunt: partim nanq; in morbi confestim exordio ad unguem & exactè cõualuerunt, partim uero posterius & rarēter, atq; nunq; admodũ graues senserũt accessionũ dolores. Quocirca nisi cõtrarietas aliqua ex illo nascatur, uel oriri inde speretur, per uniuersum uitæ tempus, ne per somnium quidem uinum unquã admittant. Quicunq; uero propter imbecillitatē aut ob frigiditatē succumbere nonnihil uidentur, biennium usq; uino temperantes, ex eo deinde tempore pusillum atq; dilutũ perpetuò bibant. Cæterum qui uino abstinere, ut hoc mali uitent, emoliuntur, elixationem anisi potent, uel alicuius id genus seminis: Poma pro uirili respuentes, & reliquorũ frigorificorũ, Venerisq; usum. At qui, sumptis per anni spaciũ pharmacis, perfecte languentes à morbo uindicare conati sunt, plures quidem pituitosiores & excrementosos iuuerunt: calidioribus uero & aridioribus

Victus ratio.

Sola uini abstinentia à podagra uindicat.

mortis subitò caussam attulerunt, in intestinum, aut renes, aut latus, aut pulmonem, aut aliquod principalium membrorũ translata materia. Satius igitur fuerit in biliosioribus plurimiq́ꝫ sanguinis uini usum uitare, si nullũ fuerit interim periculum ex aquæ potatione quempiam in prædicta incidendi discrimine: In frigidioribus aũt, & superfluis excrementis redundantibus, theriaca è uiperis composita utere, crebrius quidem hyeme, concocto reliquo cibo ipsam sumentes: rarius uero æstiuo tempore: aut enim permutat morbum, aut moderatiorem saltem illum facit, nullum prædictorum membrorum lædens. Quum uero aliqui nos impellunt, ut memoratis antidotis utamur, ex eodem quidem genere existentibus, scito confectionem ex Damasonio, & Agapeti nuncupatam, & atacton, quasi inordinatam dicas, & octaidon, atqꝫ eam quæ refertur ad Proclum, quæ fit ex allio, & quæ ex corallio, atqꝫ cõplures deniqꝫ alias expedire. Omnium uero tutissima est, & sæpius experientia comprobata, ea quæ constituitur ex corallio, lapidosas etiam articulorum durities quæ artus occupant, dissoluens. Horum uero omniũ facultates, & utendi ratione͂, mali item huius euitandi consiliũ, in uo lumine de medicamentis reperies: pari etiam modo psilothrorum quæ ad arthriticos spectant compositiones, & utendi modum in ipsis habitibus: dico autem pituitosioribus. Alij uero ad omnem auferendam ægritudinem uulpes totas in oleo decoquunt, & articulari morbo medentur: alij quidem uiuas, alij mortuas cacabo immittunt coquendas. Simili modo & hienas elixant, quo oleum distrahens faciant: deinde folia ipsis implentes, imponamus arthriticos, ad tempus assidue fricari præcipiendo: consequit̃ uero inde ut nõ tumores modò, uerũ uniuersum etiã corpus leuetur & euacuetur.

De calculosis articulorum duritiebus tofis'ue.

SEd quoniam in articulis sæpenumero lapidosæ durities (qui πῶροι græce dicuntur) coagmentantur & compingunt̃, interdum quide͂ ex crasso & terrestri inhærente, & illuc per se ingruente, tabefactoq́ꝫ humore: quandoqꝫ uero etiam propter medicaminũ usum quæ distrahendi & arefaciendi immodice, nulla aũt molliendi facultate fuerint. Sciendum idonea admodum esse medicamenta quæ emolliendi pariter & disijciendi uirtutem habent. Molliunt itaqꝫ, adipes ueteres, & medullæ, & gutta ammoniaca, & bdellium, oleumq́ꝫ perquam uetustum, atqꝫ styrax. Disijciunt autem & arefaciunt, nitrum, salia, stacte, adarce, euphorbium, & id genus alia. Cæterũ ad Poros eiusmodi articulorum priuatim facit caseus antiquissimus, & acerrimus, cum carnis suillę pinguis & ueteris elixatione fricãdo & apponendo, sua nanqꝫ sponte fracto tofo Poróue quotidie fit euacuatio. Cõpositum uero medicamentum ex perna, non semel experimento comprobatũ, bifariam cõcinnatũ est: Sed ea quæ fiunt è stacte prædicta, & id proprie quod habet spumæ nitri, terebinthinæ protostactæ, propolis, singulorum uncias quatuor, cerę uncias nouem, colophonię libram unã, olei uncias sedecim, quibus intermixtis utere, cum in cõcretis lapidosisq́ꝫ duritiebus, tum in ipsis etiã abscessibus. Atqui illud è cinnabari admirandum quidem aduersus

Emolliẽdi uim habentia.

Distrahendi sic candiq́ꝫ uim habentia.

uerſus eandem artuũ duritiam, aliaq́ plurima remedium præſtat: ſed inuentu admodum difficile medicamentũ eſt. Hoc quidem quod è leptocaryis tenuibus'ue ficubus aridis conſtituitur, præterq́ quod inueniri poteſt, & parabile eſt, neq́ in robuſtioribus tantum, ſed in ſubtilibus etiam locum accommodatũ habet, ſi ſumat quis confectionis ex melle, aut δι᾽ἀνεμώνης, id eſt ex orcitunica partes duas ad medicaminis unam: Vbi uero hæc in promptu non fuerint, diapſimythium quoq́ non raro eodem pondere confunditur. Aliud ad eoſdem poros articulorum duritias: Sandaracham reſinam leuigatam in uiſco quercino excipito, atq́ poris diſcutiendis utere. Aliud quod confert aduerſus fiſtulas & ægilopas: Sumito olei xeſtam unam, ſpumæ argenti uncias octo cum dimidia, auri pigmenti unc. unam: Spumam argenti atq́ oleum decoquito, uſq́ dum reddatur impollutum, atq́ ſic deinde inſperge auripigmentum egregie cõtritum, & priuſquã cõcremetur adimens, utitor. Epithemata porrò ex flore Aſij lapidis, in remiſſionibus impoſita, ad omnes quæ in ſingulis articulis conſiſtunt collectiones cõcretionesq́ pulchre conueniunt, & eaſdem quaſi ad coruos, ut ſic eloquar, uniuerſamq́ ſimul ægritudinem ueterum quorũdam teſtimonio abire iubent. Creditur item medicamentũ ex flore ſalis contextũ in morbi relaxationibus compari modo applicatum, ſeparatos tumores diſſipare atq́ diſtrahere.

De euitanda podagra.

VBi iam podagra, ueluti morbus etiam articularis, corpus hominis occupauerit, difficilime profectò abſq́ ſuperiore methodo emendaẽ. At quũ necdum aduenerit, haud fuerit ſanè arduum eandem ægrimoniã effugere, geniũ cibis defraudãdo, & alimentis rite diſpoſitis, & à ſuperfluitatibus alienis planeq́ uacuis: medio criq́ uino utendo, & quammaxime fieri poſſit cruribus totiq́ corpori exercitationibus ſuccurrendo. Sal in oleo cõtritum, & articulis cum frictione impactum, cunctos qui podagricum morbũ (in quem alioqui labi procliuiter poſſint) euitare ſtudent, magnifice ſemper adiuuat, niſi aridam nimium corporis intemperaturã habeant. Vtendum aũt ipſo, tempore matutino, & ueſpere, per uniuerſum uitę ſpacium: & poſt inflammationum relaxationes, quas παρακμὰς dicunt, eiuſdem quoq́ uſus plurimum cõmendatur.

Ad perniones, hulcera è frigoribus nata, quæ græce χίμετλα nuncupant, & ea quæ in ſolo pedis, imiſq́ calcaneis oriuntur. Cap. LXXIX.

CHimetla hulceroſę ſunt affectiones, in manuum digitis ac pedum brumali tempore exurgẽtes. Quibus medendis igitur, oportet eadem hulcuſcula tepida marina cõſpergere atq́ fouere, aut betæ elixatione, aut lentis, uel erui, uel aſphodeli radicis. Cæterũ poſt conſperſionẽ ac fotum, lenticulas coctas in uino leuigatas, cataplaſmatis inſtar impone: aut ficos tritas cum oleo leuigando impone: aut alumen & farinã hordei æquis portionibus conterens in uino, cataplaſmatis inſtar impinge: aut fecem ſubaridam, aut bulbum recẽtem

uino tritum, cataplaſmatis modo ad glutina: Vel allia in oleo frigito, inde allijs abiectis tantundẽ ceræ quantũ olei liquefaciens impone: Aut malicoria mali Punici coquito in uino, & leuigans cera roſacea excipe, atque utere, aſpergens antea elixatione lupinorum: Vel mannam, aut ſulphur uiuum cum melle decocto impinge. Cæterum alterci etiam ſuccus continue illitus inflammationes arcet, & dolores placat ac tollit.

Marcellium ad Chimetla.

RApi radicem ſculpito, inq; foueam eius immittito ceræ uncias duas, oleũ lentiſcinũ, atq; elixãs in diplomate cum aqua marina ſeu muria, aut decoctione lupinorũ. Hoc quidem chimetla conſpergito: ſed liquefactum in rapo cerotiũ, infrigidãs impone. Sed in chimetlis exhulceratis, thuris ſciſſilis, minij, reſinæ, æquales portiones adipe ſuillo immergens utere. Cæterũ ad exhulcerationes cum inflammatione, hoc medicamentum adhibe: Accipe olei uncias nouem, adipis taurini, & bilis animantis eiuſdem, uniuſcuiuſq; libram unã, lithargyri uncias ſex, colophoniæ uncias quatuor, mellis uncias ſex, & quum res poſcet utere.

Ad digitorum, totiuſq; pedis rhagadas.

COntra digitorũ pedisq; rimas picem liquidam inunge: aut cancrum fluuialem marinum'ue comburẽs in carbones, leuiter teſtam incide, atq; cum oleo conterens, mellisq; craſſitudinem inducens, purgatis & terſis rhagadibus inſtilla. Conducit uero & ſcillæ interaneum oleo feruefactum: & reſina terebinthina eliquata: & cornu caprinum deuſtum, caprinoq; adipe exceptũ. Purgare porrò callos ad amuſſim expedit, atq; ſic deniq; medicamentis uti.

Aduerſus calcanei rimas, quas græce Rhagadas dicunt, ſoliq; pedis Antheram.

SVmito calcis uiuæ drachmas decem, ceruſſæ drachmas uiginti aut triginta, porcinæ pinguedinis recentis uncias ſeptem, colophoniæ uncias nouẽ, cremoris ſeminis lini cyathũ unum, olei dulcis uncias quadraginta. Hoc enim medicamentũ tam planam quàm ullũ aliud reddit imam pedis plantam. Aliud: Contra eadem mala utere adipis caprini, ceræ, olei, æquis portionibus confuſis. Aliud: Malicoria in aceto elixa, cataplaſmatis modo diebus quinq; impone: deinde ubi egregie purgaueris, calcem uiuam cum oleo & balneorum ſtrigmento adhibe. Aliud: Scillam oleo elixato, ipſam quidẽ frixam porricito, in oleo uero reſinam terebinthinam liquefacito, atq; aduerſus hæc pedum incommoda utere.

Medendis Ectrimmatibus foraminibus'ue è longo decubitu.

ACcipe ceræ, olei, ſpumæ argenti, mellis, ſingulorum partes æquales, quibus ſimul temperatis ac mixtis, medicamentum conſtituunt ad omnem cum calcaneorum tum plantarum pedis ac uolæ atque internæ digitorum partis exhulcerationem conducibile, atque id quidem potiſſime, ſi hulcus ungui uicinum ſit.

Ad ſordi

Ad ſordida quæ in plantis oriuntur hulcera emmoton, hoc eſt medicamentum liquidũ, quod conceptis linteolis excipitur, hulceribusq́ inditur. Prodeſt uero etiam ad ea, quæ pudendis adnaſcuntur.

AMurcæ cyathum unum, aceti tantundem coquito in ære ad melleam uſq; craſſitudinem: atque de m ore eliquato ſquamæ æris drachmas duas, mannæ tantundem, mollis lanæ ſuccidæ ac ſordidæ quantum manu capi poteſt faciadmotæ, & implicatæ, & crematæ cinerem, conueniente liquore omnia excipe, atque medendis hiſce hulceribus utere. In uulneribus quidem uino irrigando: In pudendis uero ſoloq; pedũ, paſſo. Aliud: Accipiantur amurcæ, mellis deſpumati æquæ portiones: cæterum hoc ipſum gingiuas etiam expurgat.

Ad protrigines, quæ calciamentorum attritu proueniunt.

SAnandis foraminibus quę calceorum preſſuram ſequuntur, in primis quidem pulmo agninus, & porcinus, atque caprinus, conducunt: ſed cutem à rigidioribus ſandaliorum corijs deuſtam, inflammationemq́ minime adiuuat. Inflammatione uero ſublata atq; ceſſante modò, opis plurimum, quantumq́; ſatis, ſinguli dictorum animalium pulmones conferũt: aut cepã cum adipe auiculari ſeu gallinaceo copioſiori inijce: aut gallam concrematam inſparge: aut acaciam aceto intinctam illine.

Aduerſus clauos & callos, quorum quidem uitiorum Græci illud ἧλον, hoc uero τύλον nuncupant. Cap. LXXX.

HElos, quos noſtri clauos appellant, ubi exacte undiq; expurgaueris, aliquid eorum medicaminum quæ erodendi potentiam innatam habeant (σηπτὰ à Græcis nuncupatæ) impone: uel rubiginem raſilem, uel ſandaracham, uel aridum Syringiacũ, aut collyrium Syringiacum commeos loco, guttam ammoniacam aliquo liquore exceptam. Eſt aũt clauus, circinatus in orbem callus, colore candido, clauo capite ſimilis: omnibus corporis partibus, ſed pedum plantis digitisq; potiſſime naſcens. Aufertur autem longiuſculo tempore, ſi quis ſmilio cultro ſutorio apicem claui cõtinue detrahat, aut ciſſeri inſtrumento conterat: pari etiam modo & callos curabis. Proſunt uero lupinorum crudorum deuſtorum cineres cum melle, aut miſy liquida pice exceptum: papauer nigrum cum urina aphthori, uel putamen fabaceũ cum aceto decoctũ. Ad hoc pręterea mali ſępius experientia cõprobata ſunt, cantharidum, atramenti ſutorij, caſtorijq; æquales portiones, exceptę reſina terebinthina, ita quidem ut emplaſtri formam induãt, atq; clauo antè bene perpurgato imponantur. Aliud: Accipe ſphecles, calcis uiuæ, uiſci, partes æquales cum ſtactes cinere, uel lotio aphthori.

De his quæ naſcuntur circa ungues, & ante omnia de Paronychia. Cap. LXXXI.

REdiuiuum, quam Græci paronychiam dicunt, hulcuſculum eſt iuxta unguis radicem naſcens, quem utiq; abſceſſum etiamdũ puſillum exiſtentem, atq; incipientem, galla cum melle ſuppri-

mit ac sedat, atq; sisti prohibet, uel Musa pastillus, uel iris ex aqua. Sed ubi iam præter naturam caro fuerit prognata, scopus medicationis est, ijs maxime rebus quæ morsu carent expugnare atque consumere, rimamq; atq; solutionem moliri. Præsentaneum porrò remedium ad paronychias, aurium sordes, atq; ipsum quoq; lycium suppeditant. Cæterũ quum iam in suppurationem maturuerit hulcus, acu compungito, liquidumq; exhauriendo, spongiam aqua maceratam imponito: aut eidem lenticulam cataplasmatis modo adglutinato, cum aqua prius eliquatam: aut phœniciũ cum uino, seu rosis uiridibus seu aridis irrigatis aqua & leuigatis: aut farinam hordei cum aqua. Prodest itidem ad paronychias lupinorum farinã, melle uel œnomelite trita & macerata. Sed aduersus paronychias exhulceratas illud expedit: Accipe ęruginis, spumæ argenti (quod lithargyron appellant) uniuscuiusq; drachmas quatuor, sarcocollæ, hoc est glutini carnis drachmas quatuor. Præterea motum (hoc est linamentum concerptum, quem penicillum dicunt) desuper ex uino, item spongiam impone. Oportet autem adhæc ipsam carnem undiq; ab ungue distinguere & separare.

Hulcus suppuratum aperiendum.

De pterygijs hulcusculis iuxta ungues.

PTerygiũ supra iustum naturę modũ quoddã carnis circa ungues, hulcusculi instar incrementum est, partem unguis operiens, ex rediuiuo, uel alia eiusmodi occasione præstita. Cui quidẽ succurrendo auripigmentum uel mannam æquis portionibus insperge, desuperq; motum ex uino, atq; spongiam impone. Aliud: Chalcitidis, squamæ æris, malicoriorũ, æquas partes fico decocto assatóue excipe, & melle aspersis prius stimmatis decoctione: Cæterũ arefactum illud, pterygium hulcusculum egregie quidem expurgat.

Ad putrescentia digitorum pterygia, naturaliumq; hulcera.

LIbanoti, squamæ æris, singulorum drachmam unam, æruginis rasilis & uermicularis drachmas quatuor, mellis cyathum unum, contere in sole tantisper dum subflauum induat colorem: deinde profligandis rancidis digitorum pterygijs, pudendorumq; hulcusculis utere, splenio cum emplastro uino ante irrigans atq; conspergens.

Breui exiccans pterygia atq; curans.

SOreos drachmæ duæ, thuris drachmæ duæ, æruginis rasilis drachma una cum melle conterito, in'que ipsum pterygium impone. Facit uero idem ad reliquas etiam quæ in ijsdem locis oriuntur cacoëthias, id est hulcera malefica, & nigredines, & putrefacta. Aliud: Squamulas æris dactylorum carnibus aut ficuum excipito, & his uitijs medendis adhibe. Aliud: Fimum palumbinum cum tenuissimo farinæ flosculo in passo elixato, atq; conterito, calidumq; applicato. Lama itidem squamuláue, per se inspersa arefacit pterygia. Cęterũ uellicatus crebróq; compunctus iuxta pterygium angulus, in ungue augmentatus, copario in sublime pertractus atq; sublatus, amputandus est.

Ad fractos ſciſſosq; ungues.

VNguibus fractis ac contuſis ſuccurras, ſi in cataplaſmatis modum myrtum, & mali Punici tenerrima folia illis adglutinaueris.

Ad ungues ſanguineos.

ADuerſus ungues ſanguine ſuffuſos, utiliter ſanè hordeacea farina cũ pice mixta imponitur.

De dimouendis unguibus qui doluerunt.

QVod ſi quãdo ungues præ laboribus immenſis abſcedant, ſulphur leuigatum adipe ſuillo excipiens, applica.

Medendis unguibus ſcabritie labefactis.

SVmito uiſci quercini, ſandaraches, fœnogręci, ſingulorũ uncias duas, cantharidum, thapſiæ, uniuſcuiuſq; unciam unam, aceti quantum ſatis eſſe uidetur. Aliud: Propoleos, ceræ Atticæ, bituminis, uniuſcuiuſq; drachmas duas, ſulphuris ignem non experti uiuiq; drachmam unam, oleo non admixto: Vbi aũt uſus poſcet, calfactum unguibus cataplaſmatis more illinito. Aliud: Picis liquidæ, ceræ Colophoniæ, reſinæ terebinthinæ, guttæ ammoniacæ thymiamatis, ſulphuris uiui, ſpumæ nitri, æquis portionibus, non inquinato. Aliud ad tollendos ſcabredine affectos ungues abſque exhulceratione: Sumantur bituminis, auripigmenti, ſandaraches, ſulphuris ignem non experti, ſingulorum drachmæ quatuor, quibus contritis reſina excipiantur, atq; utere, diſſoluens per dies ſeptem. Aliud: Erui farinam, bile ouilla, aut lotio ouino terens ac macerans, utere: Aut calce aqua non extincta cum oleo, aut chia cum opobalſamo: Vel atramentum ſutorium, & ſulphur ignem non expertum uiſco excipiens quantũ ſatis eſſe queat, & cuti adglutinãs, imponito: Vel ſtaphida ſyluestrem cum aceto leuigans & eliquãs, utere: Vel reſinæ terebinthinæ drachmam unam, ſandaraches duplum, ſimul unguis radici adglutina, accurate circumligãs. Quũ uero exciderit iam unguis, cerotã myrteam impone, quę exiguum medicamenti διὰ τῆς ῥητίνης, hoc eſt ex reſina compoſiti, adnexam habeat.

LIBRI TERTII FINIS.

In hoc uolumine operis uniuersi uidelicet quarto, de his præcipue ægritudinibus, quæ foris in humano corpore, nullo sane certo limite, sparsimque insurgunt, tractatio compendiosa quidem, sed absoluta satis instituitur.

CAPITA LIBRI QVARTI.

PAVLI AEGINETAE

MEDICI PRAESTANTISSIMI, DE ARTE MEDENDI LIBER QVARTVS, ALBANO TORINO VITODVRENSI INTERPRETE.

De Elephantiasi cutis uitio. Cap. I.

AIOREM oportere ſemper remedij, quàm ægritudinis uim eſſe, Cappadox arbitror Aretæus inquit: indeꝙ fieri, ut curari Elephas minime gentiū poſſit, q̄d ſcilicet medicina nulla ſuperior inueniat̄. Nam ſi Cancer, qui ſingulorū modò corporis membrorū Elephas quidem eſt, inter morbos immedicabiles ab ipſo etiā Hippocrate cenſetur: quî non ſit Elephantiaſis (qui cancer quidā corporeæ molis uniuerſæ exiſtit) multò potius, longe curabilis minus, medicinæꝙ omnis magis reſpuens? Atra ſiquidem bile, in qua hic morbus conſiſtit maxime, bifariam proueniente (aut enim è melancholico feculentoꝙ ſanguine, ac ueluti ſanguinis limo: aut è flaua bile, & quidē utriſꝙ neglectis ortum habet) Elephantes quippe perrubros mitiores ferè, aut ut uerius loquar, malitioſos peſtiferosꝙ minus, prima bilis atræ differentia gignit: Reliquos uero, qui utique & infeſtiores, nefaſtaꝙ tyrannide ſæuiunt, & corpus totū hulcus reddunt, ſummaꝙ & extrema corporis membra decidere faciunt, altera (ſi negligatur) illa uidelicet è flaua bile parit. Morbo igitur iam ſuperāte, abdicanda medicina omnis eſt, deꝙ ęgroto iam actū putato. Incidente uero primū & auſpicante, ſi quidē neꝙ etiamdum extrema deciderūt, nec exhulcerata cutis ſumma uſpiam cōſpicit̄, nec in immenſum dolor ſurgit, ſed uultus tantū turpis quidā & informis admodū, atqui neutiquam abſurdus omnino apparet, medendi tentare artem tum maxime licet. Quidam etenim, atꝙ hi ſanè non pauci, morbum, ne quos inuaſerat totos occuparet, ſola circum caput uſtione ne longius ſerperet, repulerunt. *Elephantiae curatio.* Ocyus itaꝙ nos, ubi morbus primum ſuppullulare cœperit, ſanguinem ſecta uena detrahamus, & uerno potius tempore, quando frequens iſte affectus ingruit, & acceſſionibus ſuis exacerbeſcit. Sed paucis inde diebus nouem uidelicet aut decē interpoſitis, pulte colocynthidos hac affectione recenter (ut dixi) oppreſſos expurgabimus, neꝙ ad uiuum (quod aiunt) uſꝙ, prima quidem uice, ſed identidem, accurata perpenſione uiriū languentis adhibita, medicamēti quantitatē plus minus applicabimus. Peraccōmodata etiam ita affectis eſt ea quæ per hieram fit expurgatio. Rurſum uero diebus decem fermè intercalatis, & in quiete tranſactis, ſerū lactis ſciſſi ijſdē eſt offerendū, neꝙ ſanè minus tribus cotylis, neꝙ plus etiā ꝙ̄ quinꝙ. Sequētibus uero diebus, nō ſciſſo, uel recēs emulcto alantur. Ad hæc morbo quidem remittente, alimento eodem utant̄. Permanente aūt ægritudine lac omnino reſpuant, acrioribus

cibis uescentes, & uomitum raphanis cibarijsq́ prouocent. Probatur post hęc ueratro candido facta corporis expurgatio, bis quidem si queat fieri in Vere, semel uero autumnali tempore. Verum occupante iam malo & imperante, neq; uenam secato, neq; ueratro unquam tentato: nam

Acute non fiat ad intima transitus.

nulla fieri in his debet à cute in profundũ ac intima transumptio, nec materiæ ex his ulla etiam diminutio. Cæterum materia in aluum inferiorem atque intestina deriuanda est, syncriticisq́ utendum, arefaciendo atque obturando summam corporis cuticulam. Cucurbitulæ itaque inanes leuesq́ ex ore uentris & præcordijs pendeant: easdem'que partes picato, dropacéue unguento illinito: pusillum inde temporis quiescendum, atq; tum denuo ad remedia, à purgatione quæ per hieram fit auspicando, reflectendum: sanguinis missionem per uenam, plus detrimenti quàm emolumenti allaturam, procrastinantes: atq; hac quidem periodo ad summũ ter aut quater in anno utendum, tempore autem uerno potissimũ atq; autumno. Iam uero in hac affectione cõstitutis cumprimis id genus potio-

Potiones elephantia laborantium.

nes expediunt: Aceti cyathus unus cum cedrini liquoris cyatho uno, & cremoris brassicæ crudæ cyathis duabus commixtus, potui cum matutino tempore, tum uespere quoq; exhibeatur: Aut uertemni herbæ, quam græce sideritin nuncupant, folia arida pondo drachmæ unius in uino cyatho uno: Vel cornu ceruini drach. unam, et aceti scillitici cyathi mensurã, post diluculariam inambulationẽ quotidianã potui dato. Et cæteri potus pro loco ac tempore ijsdem porrigantur: Vel scillæ circiter drach. quinque in aqua mulsa, aut in melle per se, instar linctus exhibeto: Vel succi Cyrenaici erui quantitas melli atq; butyro intincta: Vel elephantini ossis rasuræ drach. semissis, cum uini cyathis duobus: Vel cymini Aethyopici drachmæ tres cum melle eligmatis modo exhibeantur. Atqui multo præstantius præsentiusq́ auxilium quàm hæc præstiterit, theriacorum pastillorum drachma una, in uino egregio & exquisito cyathi unius mensura leuigata & macerata atq; epota. Pari etiam modo scilliticorũ pastillorum drachmam unam laborans bibat. Necnon nepetæ insuper liquorem, tanquam efficacissimum in hoc morbo præsidium summis encomijs euehunt, absorptum. Cæterum principio à cyathis tribus auspicandum perhibent, paulatimq́ ad sex usq; transeundum. Verum omnibus

Theriaca primas tenet in elephantiasi.

facile sua efficacia palmam surripuerit è uiperis contexta theriaca, cum in potu sumpta, tum foris etiam illita. Quod si ad manum parabilisq́ fuerit uiperarum (sic enim θηρίων interpretor) copia, non est quod neq; nobilius neq; præsentioris auxilij ullum inquiras, quemadmodũ uiperarũ carnes mansæ, albo iure ex aqua magna parte, salibus, porro, atq; anetho, usque ad spinarum discretionem probe elixæ: capitibus ipsarum primo amputatis, caudisq́ ad digitos quatuor ablatis, & intestinis ipsarũ exemptis, pelleq́ detracta. Theriaci uero sales eiusdem generis morbis seruiunt unà cum obsonijs assumpti: nam qui ijs hoc pacto utũtur, illis squama quandoq;, aut ueluti quædam alopa à cute abscedit ac decidit.

Victus

Victus ratio eiusmodi præscribenda.

POst somnũ quidẽ ante omnia palpato atq; prætentato uentre, altius sese distendet cum uociferatione: postea fricet̃ atq; diuersimode exerceatur, partim quidẽ saltando, partim uero & quidem plurimum fibulis, quos ἀγκτῆρσιν uocãt, et coryco utendo: sudorẽ uero subinde abstergẽdo: perungatur adipe sufficiente uel uulpino, uel hircino, uel alitis alicuius, uel butyro recente. Parum uero intermittens lauet̃, illitus cremore fœnogræci, aut ptisanę, aut guttæ ammoniacę perexiguo aceto immerso. Cæterum à balneo tersum oleo lentiscino illinito, aut œnãthino, aut myrteo, aut uino modico cum alumine, guttáue ammoniaca strigmenti balneorũ crassitudine: abstergens uero denuo tenerrimis linteolis, horæ dimidiũ quiescat: à quo pingui & tepida aqua hausta, euomat digitis pennáue irritando: ubi uero euomuerit uinum absinthite, origonitéue ebibat. Porrò alimenta quibus in hac ægrimonia estur, panis hordeaceus esto, placentáue ex farina cõpacta, quam Græci μᾶζαν indigitant. Ex oleribus uero beta, lactuca, raphanusq;, et porrum, & brassicæ, bis aqua ad dulcorẽ usq; elota, & capparis: E maritimis aũt admittũtur ostrea, pelorides conchæ, echini, pectines, quę Græci dicunt κτένια, tellinæ, cum beta decocta, salsamentum uetus perinde atq; medicamine mœra. Mero omni morbi tempore abstineatur, & coitu similiter: Paucissimum modo uinum ac tenue probeq; dilutum tempore quo refocillantur ac recreantur ab expurgationibus assumendo: in quo uidelicet & ea quæ acrorem habent absq; condimentis, sunt seligenda. Adhæc hoccine malo oppressis offerantur ptisana, oua, chondrus elotus, lac, atq; mel cum pane, maluaq;, & rumex, & siser, & piscis teneræ carnis: Ex auibus quæ inculpati succi sunt: Ex fructibus ficus, uuæ, staphides: Ex cõfectionibus uero quę melle cõstituntur, nõ improbanẽ nuclei pinei, strobili appellati, aut confectiones ex amygdalis frictis, & cnico, bis in die nutritis: molestum sanè ita habentibus, semel tantum in die cibum capere. Vbi porrò corporis iam interni diligens habita fuerit ratio & cura, smegmatis quoque usus commendatur in balneo, cum elixatione betæ, aut fœnogræci, adiecta spuma nitri. Vel utendũ erit sapone, aut myrobalano, & nonnunq; psilothris. Exterius uero & portulaca cum aceto contrita, tenueq; semperuiuum, necnon rumicis radices aceto cõcoctæ, & alumen cum salibus, & sandaracha æquis portionibus in uino & lentiscino. Facitq; hoc idem ad alphos ẽ spuma maris alcyonióue, & nitro, myrrha item, & sulphure, lentisq; syluestris folijs aridis cum aceto leuigatum ac illitũ. Atq; etiam illud quod constat ex sepiæ testæ ceratio, & pumicis, nitri, cretæ cimoliæ crematæ, commeosq;, & gallæ immaturæ, æquis portionibus, aridum insperſum, aut aceto exterſum. Cęterum illud etiam admirandum: Rumicis radicum fasciculus ingens, quiq; manum impleat, nitri drachmæ quadraginta, thuris drachmæ uigintiquinq;, sulphuris drachmæ totidem ex aceto Aegy

Podagricis monositia inimica

ptio circumliniuntur. Commendant medici insuper emplacton (quod pharmacon est, ut hulceribus imponatur factum) eiusmodi: auripigmenti drachmæ decem, sulphuris apyri drachmæ octo, costi drachmæ duodecim, calcis drachmæ quatuor, ceræ drachmæ quatuor, baccarum lauri aridarum drachmæ duodecim, hæc simul conteruntur & macerantur foliorum populi albæ succositate, uel crasso decocto, & quum iam mellis crassitudinem prætulerint, homini affecto illiniuntur. Aliud: Radicum rumicis fasciculi duo in aceto decoquuntur, & in pila contunduntur, atq; leuigãtur: deinde alcyonij libra una, aphronitri unciæ octo, sulphuris uiui libra una, cochliarum testarum unciæ quatuor, chamæleontis cum radice unciæ quatuor, conterantur pariter omnia usque ad balneorum strigmenti crassitudinem, deinde corpori huic malo obnoxio circumliniantur: æstatis quidem tempore in sole sæpicule: hyeme uero in balneo tantisper dum sudorem proliciat. Cęterum Asclepij aridum smegma sic habentibus pulchre conueniet: & omnia communiter abstersiua quæ dicturi sumus usque ad Alphos, quemadmodum etiam in præsens enumerata aduersus illa. Molestiores uero abscessus epanastases'ue inflammatæ, uel exhulceratæ, circumliniantur lycio Indico, aut glaucio, aut aloë, aut Andronis trochisco, aut polyidæ sigillo. Cataplasma insuper imponatur ex chondro cum cremore herbæ seminalis, aut plãtaginis, aut helxine leuigata: & melissę herbæ uiridis folia, cum axungia contusa, & cataplasmatis more imposita, mirifice prosunt: rubefiunt enim membra, secedit autem facile, pane cataplasmatis instar imposito, aut cerota ex amygdalo concinnata, & in naturalem colorem restituitur.

Lepræ exhulceratæ idonea. Exhulceratis uero emplastra congruunt, confectioq; ex diphryge consarcinata: & ea quæ è uino, meline, & coracion, & medicamen ex aceto mulso, nec non Andronius pastillus, & bulla, quam pompholygem dicunt, & cadmia. Cęterum morbũ totum modestius tolerari ac meliuscule esse indicat, quod cicatrix primum hulceribus inducatur. Cæterum cõtra difficultates anhelitus laborantium elephantiasi, millepedas (quos Græci ὄνους uocant) sub aquali hydriáue degentes quinq; aut sex, ex mulsi cyathis tribus potui dato. Communiter uero & eorum nonnulla huic affectioni competunt, quæ iampridem suspiriosis conducere literis sunt prodita. Verum aquarum sponte sua emergentium seligendus usus est, ueluti non utilium modò, sed & necessariarum maxime, atque in primis adeo aluminosarum, & quæ ferri uim naturamq; obtinent, & si possibile est frigidarũ: E re uero usuq; hoc malo oppressis fuerint potissime potæ. Maritimi item sabuli usurpatio, eiusdem semper est potentiæ, omniaq; sudorifica.

Leprosorũ secessus. Quoniam autem contagiosus hic morbus est, neque etiam minus quàm uel ipsissima pestis, seorsim ac longe à sanis hominibus, atque adeo procul quoque ab urbibus, in locis uidelicet mediterraneis & refrigeratis, & à mortaliũ cæterorum, ut dixi, frequentia maxime

uacantibus

uacantibus tabe illa affectis eſt habitandum. Quin (ſi quidem poſſibile eſt) etiam hinc tranſeant ad proxima loca, tum propter ſe, tum propter eos qui congreſſuri (ut ueriſimile eſt) ſunt minore cum malo: Ipſi nanque commodiore ac ſalubriore aëre utentur, neque alios tam prompte mala contagione inficient.

De Lepra & Pſora. Cap. II.

Lepra pariter & pſora cõmunis quædam ſummæ cutis ſcabredo eſt, cui ſanè prurigo lentaq; corporis abſumptio accedere conſueuit, ex atra bile utraq; originẽ trahens. Sed lepra profundius circularibusq; eroſionibus corporis cuticulam depaſcit, & ſquamatorũ piſcium inſtar ſquamulas ex ſe remittit. Pſora uero ſuperficietenus ſummã corporis cutem uaria eroſione depaſcit, furfuroſaq; magis quàm ſquamoſa ex ſe corpuſcula edit. In quibus ſanè ſecta uena ſanguis detrahendus, ſi tibi exuberantius & plethoricum ut uocant, corpus appareat: ſin minus, omnino corpus alui deiectione atra bile eſt exonerandum. Extrinſecus uero utroq; ueratro communiter utendum, calcemq; ablutam ſeruato aridam, quumq; uſus & neceſſitas poſcet, aqua diſſoluendo in balneorum ſtrigmenti craſſitudinem, illinito. Aliud: Sumito ſaluiæ, oliuæ Aethiopicæ lachrymæ, ſingulorũ drach, octo, radicis corticis capparis, cõmeos, uniuſcuiuſq; drachmas tredecim, illinito ex aceto in ſole. Sed lepras peculiariter exterunt ac dimouent anemonæ appoſitæ, uitisq; candidæ radix. Compoſita uero, lolleaceæ farinæ chœnicem, cardamomi albi drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmam unam, atramenti ſutorij drachmas octo, aſphodeli radicis mediæ drachmas quatuor, conterens in aceto, atq; cerotæ craſſitudinem inducens, circumlinito, nitro prius fricato lotoq; loco. Verum die tertio diſſolue, & abluens aqua gelida denuo illinito. Aliud: Radicum haſtulæ regiæ ſucci uncias ſex, ſulphuris ignem non experti, mannæ, uniuſcuiuſq; drachmas decem, nitri drachmas octo inungito, tingẽs in aceto. Cęterum ad pſoram aſpredinem proprie cõducunt: Ex ſimplicibus quidem, uua arida ſylueſtris (quam σταφὶν ἀγρίαν uocant græce) lupini amari, cardamomum cum aceto, lilij radix melle adiecto, reſina terebinthina, ſulphur, ciceres, fimus ouillus. Compoſita uero, miſy unà cum chalcitide æquis partibus addito uino, pſoris humidioribus illinito. Aliud: Rhododaphnes teneriora folia in olei xeſta una decoquito tãtiſper dum areſiant, atque porriciens iniice oleo ceræ unciam unam: ubi eliqua ueris refrigerato, ſulphurisq; uiui unciam unam in ſperge, atque illinito, idq; uel ſub ſole, uel in balneo. Sunt qui unà cum rhododaphne ſcillam etiam in hunc uſum decoquant. Aliud: Accipe confectionis διὰ χυλῶν, hoc eſt è cremoribus uncias duas, ceræ tantundem, roſacei unciam unam, ſpumæ argenti uncias treis, ceruſſæ uncias treis, picis liquidę unc. ſex, elcyſmatis uncias duas, ſirici uncias duas, aceti quantũ ſatis eſt ad leuigationem aridorũ. Aliud: Sumito ceruſſæ unc. dimidiã, amyli tan-

Diſcrimen inter lepram & pſoram.

tundem, plumbi unciam unam, lotaria rubra, uel anchuſæ herbæ uncias duas, ceræ uncias ſex, roſacei uncias nouem: anchuſam egregie unà cum roſaceo elixato, deinde inijce etiam reliqua. Aliud: Oua decem, uel quot opus fuerint in aceto acerrimo macerato, donec cortex ipſorũ emollescat, inde coquito in eodem aceto lutea ipſorum, eliquans roſaceo, & reliquo aceto: & ſpumæ argenti ſymmetrum ſtrigmenti balneorum craſſitudine illinito. Aliud: Accipe ouorum maceratorũ in aceto uitellos treis, roſacei uncias ſex, ſulphuris uiui uncias treis: Prius eliquatis & contritis cum aceto uitellis, & ſulphure, inijce cerotam. Spuma quoq; argenti aceto roſaceo leuigata, ut emplaſtri formam induat, acriores pſoras expurgat. Porrò ſmegmata etiam ex rumice, atq; pleraq; quæ elephantiaſi medendo ſunt facta ſmegmata, communiter cum curationi ipſius lepræ, tum pſoræ quoq; accommodata ſunt.

De impetiginibus, quas lichenas nuncupant. Cap. III.

Mixtis ſaniebus (quos ἰχῶρας dicunt) tenuibus & acribus cum alijs craſſis humoribus, impetigines oriunt̃, quæ procliuiter in pſoram & leprã cutis aſpredines tranſeunt: Quocirca uehementer areſacientibus egent pharmacis. Proinde poſt uniuerſi corporis, ſi opus ſit, euacuationem, ſimplicia quidem quæ conueniunt, ſunt, Cicer, ueratrum, echinus ſaxatilis, pix cærotæ admixta, & reſina, crocodili terreſtris ſtercus, & ſturnorum, quum oryza modò paſcuntur. Non pauci hoc ſolo medicamine lichenas, quæ in mento, aut aliâs cubi aliâs proueniũt, medicati ſunt: Plurimũ tritici ſumens, in aliquam incudem candentẽ & ignitum impone, humidumq; ex eo defluens, etiamdum calidum ſuſcipito, & lichenibus inungito. Puerorũ uero lichenas ſaliua humana aſſidue perfricato: Hos etiam gũmi coccomelææ illitum adiuuat. Veteraſcentibus uero lichenibus, uiticis folia terito in aceto, & cataplaſmatis modo adglutinato, aut pari quoq; modo folia capparis. Compoſita uero hæc ad lichenas faciunt: Sulphur cum rore marino, libanotóue, uel cum gutta ammoniaca, eliquando in aceto, illinito.

Paſtillus aduerſus lichenas.

Paſtillus (quem trochiſcum græce uocant) medendis lichenibus his conſtat: Glutini rubricæ fabrilis drachmis quatuor, thuris drachmis tribus, aceti cyatho dimidio: aceto hæc diluens, illinito. Aliud: Chalcitidis, cõmeos, uniuſcuiuſq; drachmas octo, ſulphuris uiui, miſyos, ſingulorũ drachmas ſex, ſquamulæ æris, acaciæ, uniuſcuiuſq; drachmas duas aceto illinito. Aliud: Accipito ſulphuris ignem non experti, nitri ſpumæ, ſingulorũ drachmas quatuor, hordei grana ſexaginta, cõtere cũ aceto: uerũ locum tantũmodo affectum illinito, ſanam partem nihil inquinans. Aridum porrò frigida aqua eluito. Aliud: Veratri albi drach. accipe octo, farinæ lupini, buccinarũ, uniuſcuiuſq; ceratium, nitri choenicem, arido abſtergantur. Iam uero medici feras lichenas appellant, qui à mediocriter areſacientibus nihil iuuãtur, ſed ab acrioribus magis exacerban-

cerban-

cerbantur exhulcerenturq́ꝫ. Exhibenda sunt igitur in his, medicamenta satis quidẽ efficacia, ita tamen ne plurimũ uellicent: cuius est modi illud, quod habet glaucij, thuris, alcyonij, bituminis, sulphuris, cõmeos, uniuscuiusq́ꝫ unciã unã, si cum aceto illiniatur. Aphricam picem cum aceto elixans refrigeratã illinito. Aliud ad lichenas, & pruritum: Atramenti sutorij, sulphuris ignem nõ experti, nitri, thuris, æquis portionibus ad lichenas cum aceto: sed ad pruriginem & rosionem cum uino. Aliud li chenium: Habet guttæ ammoniacæ thymiamatis, erui farinæ, farinæ lupini, æquas partes: cum aceto illiniatur.

De prurigine. Cap. IIII.

Pruritus, quod malum Græci κνησμὸς nuncupant, quum senes obruunt, nõ adeò curabile malum est: placabũtur autem subordinatis medicaminibus. Si mali caussa deprehensa fuerit in alijs ætatibus cacochymia, hoc est prauus ac corruptus humor, hunc euacuare quamprimũ expedit. Sin autem biliosus quidam aut pituitosus humor, putris item uel salsus, malo occasionem prębuerit. Deprehẽditur aũt id quidẽ ex ætate, temperatura, uictu, tempore, regione, atq́ꝫ reliquis hisce cognatis. Quocirca ubi uenæ pariter sanguine fartæ, redundare eodem humore uidentur, contra id detractione sanguinis fue rit pugnandum: Sin potius qualitate molestat, is alternis medicaminibus est euacuandus. Nunc ad externam uertamus nos curationem: Lauacro itaq́ꝫ utendum, sed omnino quidem stomacho etiamdum ieiuno: Verum nõnunq́ꝫ etiã post exiguũ cibum sumptũ denuo lauare concedit. Prauus nanq́ꝫ humor huius affectionis parens est. Decocto insuper fœnograeci detergito, uel betarũ, uel furfurũ, uel maluæ syluestris atq́ꝫ satiuæ, uel ptisanæ. Cum his uero etiã farina fabacea, uel lupini, uel myrobalanina, uel cucumerina pręparata. At si inueterascet moramq́ꝫ diutius trahat hoc ma li, lauacris consimiliter fuerit indulgendũ. Fouendũ præterea decocto sal uię, myricæ, mercurialis, origani, pulegij, baccarũ lauri, cucumeris syluestris radicis, capparis, lixiuio stactes, & oxalmes. Deinde nitro arido cõ sperge, uel cum fece aceti, uel eo quod accipit nitri spumę xestã unã, roris marini libanotiue, sulphuris ignem non experti, uniuscuiusq́ꝫ librã unã, cretæ cimoliæ libram dimidiam. Vel illud: Accipe spumæ nitri, sulphuris uiui, alcyonij, æquas portiones, quibus aridis uel cum prædicta decoctione aliqua utere. Quod si uidetur ueratro etiam arido consperge. Illinito præterea oxelæo cum syluestri staphide perforata, uel sulphure, uel sandaracha, uel simul omnibus: uel sinapi cum mirobalani succo expresso piesmatéue, & oxelæo. Vel cocleis excipe leuigatis ac dissolutis in melle, uel rumicis radicibus, uel ex ijsdem rebus confectis smegmatis, ueluti paulò ante in capite de Elephante proditum est, uel super quibus in sermone de psoricis est traditum. Quod si pręterea partes exhulcerent, parygro cõpositione utendũ, uel ea quæ diapompholygos no menclaturã obtinuit: uel ceræ unc. unã liquefacito & macerato cyprini

Humor delinquens unde eliciendus.

Pruritus extrinseca curatio.

cyatho uno, quibus insere atq; implica sulphuris uiui unciam unam.

Aliud contra pruritus.

MEdicamine insuper illo aduersus prurigines fuerit purgandũ, quod accipit nucum (quę κάρυα appellantur) ingentium Tangorũ unciam unam, sulphuris tantundem, apij cremore elixans, utere in balneo, perfricando q̃plurimum. Hoc unum sanè medicamentũ satis auxilij plerisque psoricis, & aliâs pruriginosis præstitit. Apium item per se, uiride, contusum, & extersum in balneo, magnificam opem cõtulit: Pari quoq; modo perditium, & zygea cum rosaceo dissoluta, atq; corpori pruriginoso undique illita egregie iuuit. Aliud: Oryzæ purgatæ atq; admodũ albæ uncias treis conquassato, & cribro discerne, & attamina, a cetoq; acerrimo tantisper dum strigmenti balneorũ crassitudinẽ induat dissolue, atque sigillatim diuisimq; injciens, leuigati sulphuris uiui unciam unam, quibus pulchre probeq; cõfusis, in balneo utere, multum diuq; perfricando. Verũ in his qui excrementorũ nimia multitudine obruti sunt, æquis portionibus commiscens, longe præstantius ac melius reddes.

De Leuce scabiei specie. Cap. V.

ALiud præterea cutis uitium sæpius homines inuadit, quod latinorum nõnulli uitiliginem, Græci leucen nuncupãt. Est aũt id malum metamorphosis quædam coloris in candidiorẽ, ex uiscida glutinosaq; pituita proueniens. Quũ uero non ita undiq; omnino candescit, uitium medicabile putato. Huius autem notæ & significationes (quod neminem fugiat) sunt eiusmodi: Acu compungito in superficie cutis leucen, ne ultra pellem introrsum penetret. Quod si nullus sanguis promanat, morbus incurabilis non est: Sin lacteus uero quidã humor profluit, tum curationem respuit. Vel laneo pãniculo aspero ipsam perfrica: quod si ruffescit color, curationem admittet: si uero in eodem cutis colore permanserit, tum incurabilis creditur, & pleraq; corporis inuadit loca. Paucas porrò & antiquiores nouis ac recentibus, magis curam respuere putandum est. Nonnulli quidem ferro candenti leucen exurendam autumauerunt, exustionemq; solam perpetratã probauerunt: Alij porrò combustionem dolorosam atq; ex hac cicatricem metuendam, neq; minus incommmodam leucę arbitrati, escaroticis, hoc est crustã inducentibus usi sunt medicamentis: cuiusmodi perhibent ea, quę cicatricem concolorem obducunt. Alij uero repudiantes difficultatem, tincturis humectantibusq; uti maluerunt, in his imposturæ magis quàm utilitatis rationem habentes, qui sanè reliquis omnibus magis sunt auersandi, propterea quod statim reuertitur morbus. Vtendum igitur subiectis est remedijs & facultatibus: Adarce, hordeo, sulphure uiuo, æquis portionibus singula contundendo, & singulatim lenteq; per cribrum attaminando: deinde pariter cum aceto conterens & eliquans, ad dies aliquot in sole illinito, nõ cõfertim, ne corpus exhulceretur: procedente uero tempore exiguum quippiam hellebori, gallæq; similiter ingeratur.

Escarotica.

Aliud:

Aliud: Ficus atræ uirgultis in aceto maceratis & contritis, misceto nitri spumam, sulphuris uiui, myricæ fructus, portiones æquales: nitro uero leucam ante perfricans, illinito, & insolato, obseruesq; ne exhulceretur. Cæterũ Archigenes folijs ficus, calcis quantum satis est cõmiscendo, similiter usus est: Vel helleborũ candidum fricatis leucis tandiu quoad sudando reliquo corpori cõcolorem speciem induant, illinito: Sinopideq; aut mediade, uel acubus penetrantibus cõpungito, donec cruore inficiantur: Illinito sinopide cum aceto: uel abstergendo prius recente cremore ficus ut dictum est, perungito, & folijs eius aliquantisper perfrica.

De Alphis candidis & atris. Cap. VI.

Lphi (qui itidem à quibusdã uitiligines dicuntur) consimili omnino cum leucis origine nascuntur: uerum hę quidem altius in corpus penetrando radices agunt, ita ut pili etiam consimiles inde enascantur. Alphi uero in superficie cutis oriunt, nisi quod ipsi quoq; si diutius permaneãt, in corpus profundius penetrãt, ut inde ob subiectum humorẽ pili natiuo colore mutato, candescant: Ex pituitoso nanq; humore candidi fiunt: nigri uero ex atræ bilis humore redduntur. Communiter itaq; congruit utriq; calx abluta, & aqua dissoluta, uel dracunculi radix cum aceto cataplasmatis modo imposita. Pari item modo ueratrum utrunq;: Lupinorũ amarorũ elixatio conspersa, & fotu adhibita: necnon farina ipsorum ex aceto melléue acetoso impacta cataplasmate: radicis itidẽ capparis cortex cum aceto: lilij radix cum melle: cepa cum aceto in sole illita: crocodili terrestris oletum: itidem & fimus sturnorum, quum oryzã modo comederint: sepiæ crustæ tostæ. Compositum uero quod ad rem præsentẽ plusculum facit ex his constat: Alcyonij, nitri, uniuscuiusq; uncijs duabus, ueratri candidi, sulphuris ignem nõ experti, singulorum uncia una: Nõnulli uero uini fecem adhibuerunt. Aliter: Accipe sulphuris uiui, nitri spumæ, singulorum drachmas quatuor, hordei grana septem, leuigato cum aceto, sed non nisi alphon perunge, nihil inquinans membrũ incolume, arefactũ uero aqua gelida dilue. Aliter: Farinæ lupini, buccinarũ, & nitri, uniuscuiusq; chœnicem, ueratri albi drachmas octo, arido absterge. Aliter: Erui farinæ libras duas, seminis erucæ, amygdalorũ amarorũ, cucumeris agrestis radicis, singulorũ libram unã œnomelite pariter eliquans, alphis illinito, & tempore interposito, abstergito. Prodest idem & aduersus lentigines asperam & discolorẽ ceu à sole cutem, quas Græci ἐφήλιδας uocant: item ionthos, id est uaros: necnon ad humani uultus reliquiq; corporis decolores maculas, quos Græci σπίλους nominant.

Quo interuallo leucæ & alphi differant.

Ad Alphos candidos experientia comprobatum.

SVmito sulphuris ignem non experti xestas duas, calcis uiuæ albæ uncias quatuor, albores ouorũ quinq;, olei nardini, & aceti aliquantulũ: Sulphur ante omnia dissoluatur, deinde in ipsum nardinũ oleũ immittamus, ac denuo: eliquabimus ab hoc acetum instilletur, rursusq; diluatur.

Calcem uero priuatim abluentes, semel, bis, & ter sulphuri immittamus, unacꝙ ouorum albuginem & rursus eliquemus, coactumꝙ liquorem effundamus: Symmetrũ aũt relinquentes, quo illiniri ungentũ queat, atꝙ ita quũ opus est utamur. Aliud, quod ad Archigenẽ refertur: Accipe sulphur uiuũ, folia ficus arida, aphronitrũ, alcyonium, cretam cimoliam, myrtum cum aceto, utere. Aliud eiusdem Archigenis: Ficus foliorũ exiccatorũ in umbra, sulphuris, aluminis, ęquas partes cum aceto illinito. Vel foliorũ ficus drach. quatuor, nitri drach. duæ, alcyonij tosti drach. duæ accipiant, atꝙ in balneo illiniantur. Proprie uero alphos nigros maxime discutit & tollit sandaracha, cum parte dimidiata sulphuris: præfricato uero nitro, sub sole perunge. Cæterum candidos alphos atramenti sutorij, æruginis, æquis partibus, nitri duplo plus absꝙ pinguedine extere: Vel hordei, sulphuris ignem nõ experti, adarces, æquas partes eliquans, cum aceto absterge & obline. Vbi uero aruerit, lauato terendo: id quod medendis etiam leucis impendiò conducit.

De stigmatis ex decretis Archigenis. Cap. VII.

INter alia cutis uitia & uitiligines numerãtur etiam stigmata, hoc est puncta, quæ maculis decoloratã cutis humanæ superficiem uariant. Eadem sane curabis ad unguem, amide cum acerrimo aceto perliniens: Vel calcis uiuæ medimnũ unum, nitri assati, tritici semissem, adiecta aqua sub sole perungito. Vbi uero exhulcerauerit, perinde atꝙ hulcus ad cicatricẽ perducito. Verũenimuero Crito medicus ad stigmata curanda iussit cõfricatæ nitro prius cuti, locoue affecto resinã terebinthinã illini: deinde linamẽtis colligatã sex, inquit, diebus relinquito, septima die solutã lauato, acuꝙ stigma cõpungito, breuiꝙ tẽporis spacio interiecto, sanguinẽ fluentẽ spongia detergito, tenui sale locum confricato: tum deniꝙ medicamentum imponito, quod habet thuris, nitri, lixiuij, calcis, cerę, singulorũ drach. iiij. mellis octo, neꝙ ante diem quintũ, imò sexto tandem soluito, & τὸ μέλαν, hoc est, nigrum in medicamento deprehendes. Aliud ungentum: Piperis drachmas duas, rutæ drachmas quatuor, sandarachæ tantundẽ, auripigmenti drachmã unam, mellis quantũ satis est illinito, loco prius nitro confricato: atque alia cuncta perinde atꝙ in superiore peragito, soluẽs uero per triduũ, nigrumꝙ extergendo rursus obline. Tollit etenim, inquit, in uiginti diebus absꝙ exhulceratione & cicatrice stigmata. Aliud, quod Criticum appellationẽ à parente obtinuit: Thuris sumere iubet drach. iiij. nitri drachmas duas, atramenti sutorij drach. quatuor, ceræ drach. sex, piperis, calcis, thapsiæ singulorũ, drach. treis, auripigmenti sesquidrach. sandarachæ drachmas treis, mellis quantum postulare uidetur confectio, utere haud aliter atꝙ superiore. Cæterum Oribasius affirmat batrachiũ illitum, uel capparis folia stigmata expũgere. At si altius corporis interna petant, non auferuntur: si pauxillum uero cuti insederint, gelido cautere crustam inducendo, maculas eiusmodi extere.

De papulis

De papulis, quæ Græci exanthemata uocant. Cap. VIII.

Apularum eruptiones, quæ græce ἐξανθήματα dicũtur, oriri proprie consueuerunt, densatis in cute crassis humoribus, magisq; ubi densior suprema pelliculæ superficies extiterit. In quibus itaq; profunde in corporis interna subsedit humorum copia, hos ante omnia purgare expedit. Nam si quis id facere supersederit, tentaueritq; prius disijcere, is opilabit magis quàm per cutem exhauriet. Sin autem corporis altitudo nullis redundarit excrementis, per cutem istiusmodi euacuandi sunt, & quisquis noluerit eminus per aluum euellere, aut per uomitionem deijcere. Verum curatio impactorum cuti humorũ, ijs quæ inurant & calfaciant machinãda est, præcipue si latæ ac spaciosæ infestant pituitæ eruptiones ac pustulæ. In gelidiore quippe crassioreq; humore talia perpetranda sunt: Lauri foliorum mollium, rutæq;, & mannæ, æquas portiones conterito, thusq; cum oleo macerando illinito: mollem'ue betam elixando & terendo, cataplasmatis more impingito. Vel ceræ drachmas octo, sulphuris tantundem, salis drachmas sex, arida friato, & infunde olei cyathi semissem, omnia simul decoque, concinnatoq; inde emplastro, utere. Frugi præstantissimumq; pharmacum, si diligenter coquatur.

Humores interni prius exhauriendi quàm discutiendi.

De Epinyctidibus. Cap. IX.

Pinyctides hulcuscula sunt sponte sua surgentia, faciem pustularum præferentia, & coloris ualde rubei, quibus discussis cruenta sanies defluit. Hæc interdiu hominẽ non magnopere cruciant, noctu uero grauiori dolore torquent, quàm pro hulceris magnitudine debuerint. Cremorẽ itaq; laserpitij aqua eliquans, illinito: arefaciendi nanq; naturam absque uellicatione possidet. Vel cicutam dissoluendo, impingito: uel brassicam crudam cum aqua: uel apium adiecta farina terito, atq; cataplasmatis modo superinducito: uel herbæ apollinaris folia cum melle leuigata applicato: uel solanum absq; ullo additamento per se, & coriandro uiridi adiecto: uel eidem malo compescendo folijs oliuæ cum aqua decoctis utere: uel uuas passas acinis exutas contritas & eliquatas splenio (est autem id emplastrum figura lienis) impactas superinuehito: uel adiantũ cum melle tritum epinyctidibus adhibe. Fugiendus porrò est acrium & acetosarum rerum esus, fomentatio item, lauacrumq;, & solis radius.

Splenium.

De pustulis quæ phlyctænæ uocantur. Cap. X.

On sponte sua ruptas phlyctænas, doloremq; grauiorem afferentes, acu peracuta perforato, quò defluat humor, inde humorem suspensa manu placideq; exprimito, cutem circumfusam sinẽdo: & si impleatur conniuente uulnere phlyctæna pustula, denuo compungatur, consimiliq; modo exprimatur, seruandaq; ut prius cutis ambiens, donec in cicatricem contrahatur, id quod sub ipsa exhulceratum est. Quocirca priusq; pustulæ discutiantur, è lente elixa, cumq;

aqua eliquata facto cataplasmate illinito: Aut mali Punici uirgulas, quæ græce rabdia dicũtur, in cinere calfaciens appone, locosq́ exure. Quod si fiat eruptio, & hulcus oriatur, adipem suillum liquefacito, spumamq́ argenti eliquando amisceto, & in linteolũ impingens, superimponito: Vel lilij radicem coctam in aqua, tritamq́ cum cerota superinducito.

Ad epinyctidas & phlyctænas.

ADuersus utranq́ pustularũ speciem, spumã argenti, sulphurq́ ignẽ non expertũ ęquis portionibus cum aceto & myrteo dissoluito, formaq́ strigmenti balneorũ illinito, adiecto oleo atq́ uino: Conducũt & ad hæc, & ad embrasmata, & perizemata, necnon ichoras, incipientesq́ dothienas & exustiones, nõ διὰ μολυβδαίνης modò, uerumetiam διὰ ὠῶν, hoc est è plumbo, & ex ouis confectum medicamentum.

De ignis exustionibus. Cap. XI.

Mbusta Vulcano modicè abstergentia medicamenta efflagitant, ita quidem ut eadem ipsa neq́ excellenter calfaciant, neq́ admodum refrigerent. Terra proinde Chia, cretaq́ Cimolia, & Cretica, omnisq́ terra non ponderosa circumlita cum aceto haud ita acri, aut aqua admixta, pulchre expediunt, bullasq́ exoriri prohibent: Idem sanè præstat ouum crudum integrum quamprimum impositum, uellere molliore assumptum: mediocriter nanq́ perfrigerat, & uellicatione exiccat: scriptorioq́ adhæc atramento igne usta perunge: uel libanotum aqua maceratum, uel lentem elixam & eliquatam, uel eruum cataplasmatis modo impingito. Cæterum ad exustiones feruentis aquæ, priusquam pustulæ exoriantur, oliuarum salsarum aqua continue conspergito atq́ foueto: ipsasq́ oliuas sale conditas cum farina eliquatas cataplasmate impone: uel alumen scissile terito cum aceto, & illinito: uel bilem taurinam cum aqua permulta liquefactam, circumlinito: uel puluerem stacten garo conspergito, uel muria: aut bulbos liliorum, uel hyacinthorum, uel narcissorum cum rosaceo teras, strigmentiq́ balneorum crassitudine inducta, illinito. Cæterum Marcellus hoc modo componi imperat: Linteolum, inquit, melle irrigato, & in hordeo obuoluens comburito, & cineris drachmas immitte octo, cerussę drachmas quatuor, butyri drachmas octo, ceræ drachmas sedecim, adipis caprilli drachmas totidem, rosacei tantundem. Sed medendis quæ iam eruperunt pustulis, Rhun & farinam hordeaceam cum melle leuigata, cataplasmate impingito: Vel puluerem uiuæ calcis cerotæ confundito, & in linteum illitum superimponito. Medicamentum præterea cognomento Sphærion ad hæc est utile. Vbi uero loca iam exhulcerata conspiciuntur, porris eliquatis cataplasma impone: uel portulacam terendo cum farina, cataplasmatis modo inducito: uel stercus columbinum linteo obuolutum exurito, oleoq́ dissoluens, cinere ipsius utere. Mirum sanè quàm præsentaneum perhibeatur ambustis hoc remedium: Pini aut piceæ cortex, seu adiantum aridum friatum, myrtiue folia concremata, & in puluerem

Exustionis aquæ feruidæ medela.

uerem contrita inſparguntur. Cōducunt inſuper hęc ſingula ſi cum cerota concinnentur. Necnon quod accipit rubeæ anchuſæ radicis aridæ, ſectæ, contuſæ, & friatæ uncias quatuor, ceræ dealbatæ uncias nouem, roſacei unc. octodecim. Poſtremo cōpoſitio ex ceruſſa cum exigua medulla ceruina, exquiſitū præſentaneūq; in exuſtionib. id genus eſt remediū.

Ad uerberibus percuſſos. Cap. XII

MEdendis flagellorū plagis, ſumito ceruſſæ, & ſpumæ argenti ęquas portiones, ceræ quadruplum, cum lilino aut roſaceo, & emplaſtri modo utere. Primo uero die lilino tantum ſeorſim utitor: uel croci, tragacanthę, ſingulorum drachma una, ouoq; integro abſq; eruis concuſſo utere. Flagris præterea cæſis, pellis ouis recens excoriatæ calida circūpoſita, reliquis omnibus magis naturalis diei ſpacio medetur.

Pilos ex combuſtionibus naſci. Cap. XIII

CApilli ab exuſtionibus emergunt, ſi folia ficus in aulula decocta cum cerota emplaſtri modo impoſueris: uel caricæ drachmas octo, amaraci (quod Græci σάμψυχον dicunt) drachmā unam terendo cum oleo, cerotę craſſitudine utere: Aut ramentorum lapidis drachmas centum, ſquamulæ æris drachmas decem cum aqua concinnatis inde paſtillis reconde, & quum uſus poſcet, miſce partem unam cum cerotæ partibus octo.

Ad deſquamationes. Cap. XIIII

IN corporis deſquamationibus porrò, & ſummæ cutis hulceribus, primis diebus uel uino, uel aceto, uel oxalme cōſtringito: ſequentibus autem diebus ad inducendā cicatricem, pinguibus & albis emplaſtris, teneris & delicatis utere. Maxime uero iuuat illud: Ceruſſæ medimnus unus, guttæ ammoniacæ ſemiſſis, myrtei quantū ſatis: guttā ammoniacā in aqua eliquando, ceruſſam admiſce, infundens myrtinū, & utere lipara aut ramento lapidum q̄d marmorarij deradūt, ſquamā æris admiſcens, & myrteo cōterens: uel cretam cimoliam & argenti ſpumā cum uino & cacino & myrteo leuigans, utitor.

Ad paraſyrmata, & attritus ἀποτρίμματα appellata, & hulcera inueterata, & ſeniles ac molles cuticulas.

SPumæ argenti, chryſitidis aureæ'ue harenæ drachmæ quinquaginta, ceræ drachmæ uiginti, reſinæ aridæ piceæ drachmæ duodecim, olei cyathus unus & dimidiatus: lithargyrū & oleum ubi coxeris, reliqua inijce, rudiculaq; commouens, & in mortariolo emolliens, utere. Deſquamatam uero cutem hulceribus amputare non conuenit, ſed adducere remediū, & foris impingere, coit nanq; & conglutinat hoc pacto, etiam ſi denigratū extiterit: Denudata uero carne, ęgre cicatrix cōtrahitur, uellicatione & ſordibus infeſtato hulcere. Cæterū ab inflammatione ſeruat apoſyrmata rhus rubeus cataplaſmatis more ſuperinductus, leuigatus cum melle: uel iunci rotūdi odorati coma cremata, & cum melle impoſita.

Ad aposyrmata, & flagellata, & contusiones articulorũ, dolorem sedans.

SPumæ argenti, cerussæ, uniuscuiusq; unciã unã, ceræ unc. sex, olei puri uel rosacei librã unã & dimidiã, amyli uncias duas cõfunde. Prodest adhæc eadem, pelariũ δι' ἑλκύσματα, necnõ confectio ex ouis consimiliter.

De formicis & uerrucis. Cap. XV.

Quo interuallo formica & uerruca distant.

HOrum uterq; morbus exigua quædam est in cute excrescentia, callosa, & magna ex parte rotũda. Hoc uero dirimũtur discrimine: Formica quidẽ, quæ μυρμηκία grece appellat̃, latiore basi sessiliq; est, & in scalpendo & attritu similem uellicantis formicæ sensum facit. Verruca uero, quam ἀκροχορδόνα nuncupant, basim habet angustam ac pensilem, ita ut chordæ nexu suspensa pendere uideatur. Hos sanè tumores è medio tollunt elaterium cum sale impactũ: libanotus item cum aceto, grossi cum aceto, & farina, nitroq;: succus fici illitus: itidem tithymalli, smaridisq; caput, salsa, cremata: Aerugo item cum sulphure igne intacto combusta, ocymi folia cum atramento sutorio, palmitum clematidum'ue etiamdum uiridium & deustorum instillatio, retrimentum ouinum cum aceto, hirci bilis illita: herbæ solaris (quod græce heliotropion dicũt) maioris fructus, cum uino cataplasmate inductus: ruta addito nitro, & pipere: nitrum cum lotio impubis puerili, stercus bouis armentarij in aceto adhibitum.

De Ganglio neruorum reuolutione. Cap. XVI.

GAnglion, neruorũ est concretio siue reuolutio ex percussu uel labore proueniens in plerisq; corporis quidem partibus, præsertim uero secundum eas quæ mouentur, puta manus extremas, & pedes. In quo utiq; malo Archigenes iubet asbeston calcem cum adipe anserino, & resina terebinthina imponi: crebro tamen ex achate lapide medicamento utitur. Oribasius uero usus est illo, quod habet cerussæ, resinæ pineæ, olei ueteris, uniuscuiusq; unciam unam, guttæ ammoniacæ thymiamatis, galbani, singulorum unciam unam, ceræ uncias quatuor: Aut plumbeum orbiculum crassiorem, spondylorum instar, magnitudine excedentem ganglion, imponi & alligari præcipit: pondere nanq; suo dissoluit ipsum longo tempore. Et nos illo quoq; solenniter utimur, uel Arida & mastichira.

De inflammatione, quã Græci phlegmonen dicunt. Cap. XVII.

COmmuniter quidem omnes calentes cum dolore & inflãmatione (quæ phlogosis græce uocatur) tumores, phlegmonas Græcorũ medici appellare consueuerũt: Latini nunc inflammationes, nunc ardores, quandoq; collectiones, tumores interdum. Cæterum pro diuersitate materiȩ ipsos efficientis, horum quoq; differentiam cõmutari perhibent. Sanguine nanque bono & symmetro in partem aliquam cumulatim sese insinuante, & ob nimiam copiam condensante, peculiaris cognomenti phlegmonen fieri asserũt. Bile uero flaua in aliqua corporis parte hærente, collectionẽ hanc herpeta uocant. At

Herpes.

ubi

ubi sanguis unà cum felle flauo in partem defluit, erysipelata constituit. *Erysipelas.* Quando uero subterfluens sanguis calidus satis fuerit atq; crassus, ἄνθρακας, *Anthrax.* id est carbones parere solet. Ab ea igitur quæ proprie appellat̃ phlegmone, quęq; in permultis usq; accidit, inchoandũ. Ea tumor quidã est ru- *Phlegmone.* bens cum dolore, renitens ac reluctans tactui, calensq;, ex sanguine ut dixi bono ortum habens, qui aliquando ex uniuersa corporis mole fertur: nõnunquam in ipsa modò particula nimium redundat, ita ut in uasis non contineatur, sed roris instar in media loca uacua excidat. Vulnerationibus adhæc sæpius & ruptionibus, hulcerationibusq;, & aliis compluribus quæ foris ingruunt caussis hæc accedit & comitatur affectio. Quũ igitur pars corporis aliqua subitò absq; præcedente caussa euidente inflãmatur, toto uero corpore in partẽ mittẽte, uniuersum tum corpus sanguinis detractione leuandum est: membrũ aũt inflammatum irrigandum, & cataplasmatis illinitione consolandum, non calorificis & humectantibus rebus, sed iis quę id q̃d influit auerrũcare & repellere queunt, quodq; in loco hæret affecto, deiicere. Cataplasmatis igitur modo semperuiuũ, & mali Punici lemmata in uino decocta, ceramq; cum farina cõpositam impingito. Quum itaq; dolor uehemens nullus excruciat, hoc etiam fuerit utendũ. Cum dolore uero maiori parte fluxu infestata, neq; tum calidam aquam aut oleum adhibeto, uel quæ ex farina contexuntur cataplasmata: hostilia nanq; hæc rheumaticis affectionibus sunt. Ad mitigandã uero doloris uehementiam medicamentũ διὰ γλυκέος, & ex rosaceo, ceraq; exigua, uelleribus sordidis hyssopi quamplurimum continentibus excipiuntur, & applicantur: æstate quidem frigida, hyeme uero tepida: complectendo superiores locos affectarum partium spongia intincta uino adstringente & austero, siue posca egelida. Admiscendę porrò sunt cataplasmatis ad eam prouinciã idoneæ ac utiles herbæ. Helxine propterea omni inflammationi accommodata est, cum intra exordia statim, tum etiam in ascensu & incremento. Glaucium non dissimiliter, atriplex, & malua, lactuca item, & cucurbitæ calidis illitæ. Ex re quoque & usu sunt tribuli utriq; ad eas quæ ex destillationibus oriuntur inflammationes. Brassica præterea ad tumores induratos. Cæterum quũ discrimine quopiam dissident, pusq; nullus subcidit, ex chalcitide emplastro medicamine curato, uel aliquibus eiusdem generis, quæ ad fluxus egregie conducunt. Puram porrò lanam uino imbutam austero, extrinsecus medicamẽto iniice: Quocirca istoc me debere modo his qui ad fluxũ referuntur ardoribus. At qui in aliqua occasione cõsistunt, humectando calfaciendoq; non lædes, & si quando res ususq; feret scarificato eosdem, opportune id atq; decenter faciens. Verũ si eas quæ ex fluxu originẽ trahunt partium inflãmationes scalpello incideris, præsertim ab initio statim, autor certe caussaq; ingentis alicuius incõmodi fueris languenti.

De his quæ foris incidunt abſceſſibus. Cap. XVIII.

QVod ſi tibi ſuppuratione coire aut cõglutinari nõ poſſe uideatur, panẽ in hydrelæo coctũ cataplaſmate impingito: uel hordeaceam farinam compari modo præparatã. Conſpergatur preterea & foueatur membrum aqua althææ radicis recoctæ. Atqui ſi ægre in ſuppurationem tumor perducatur, aut cute imperſpirabili difficulter diſtrahatur ac digeratur, cataplaſmate ex ficubus facto utere. Oportet autem dulces & prepingues ficus elixas eliquari in aqua, & aquam mellis inſtar tenuem efficere, farinamq́ hordei inijcere: & ſi diſſipetur quidem tumor, ſed leuius quàm opus ſit, cum ficubus hyſſopum aut origanũ coquito. Si extendere uehementius eſt animus, ſalia decoctioni immittito. Exquiſita aũt diligentia attendendũ, ne propter uehementiorem ariditatem membrum obdureſcat. Et ſi quando eiuſmodi quippiam olfeceris, aqua cucumeris ſylueſtris radicem, aut althææ, aut bryoniæ decoquito. Fortior autem eſt dracunculi elixatio, quæ utique uehementius multo diſtrahit & diſcutit. Ipſum adhæc ex dracunculo medicamentum ualidius eiuſmodi diſpergit & diſijcit. Interdum igitur hæc ſola decoquas, aliquando uero etiam ficus aridas inijcias. Farinam quoque cum adipe miſceto. Et oleum anethinum diſcutiendi uim habet, humoresq́ crudos ac tumores incoctos conficere & maturare poteſt. Pix quoq; duriores & crudos tumores uniuerſos maturat ac concoquit, indita cataplaſmatis, & præcipue liquido.

Medicamentum compoſitum.

IAm quidem maturi concoctiq́ abſceſſus impoſito ſplenio, pòſt eijcere deprehenduntur: Incoctos uero tandem diſcutiunt ac diſſipant, lapidis pyritæ drachmæ duodecim, guttæ ammoniacę leuigatæ tantundem, fabaceæ farinæ unciæ ſex: excipiantur reſina liquida, & cuti inungendo impinganť. Cæterũ ſplenium ne tollas, quoad ultro decidat. Remedium tamen illud haud ita diu antè eſt præparandũ, areſit enim ocyſſime. Si uero ob hæc tumor nihil diſtrahať, pus aũt circũquaq; ſubiaceat, detrahendum illud, & euacuandũ. Obſeruato quidẽ ac fugito deinceps ne oleum applices aut aquã: uerum ſi abluendũ quandoq; hulcus fuerit, mulſo, poſcaq́ ac uino, necnon œnomelite utendum. Et ſi quidẽ inflammetur, ex lente cataplaſma: ſin nulla adſit iuflãmatio, aliorũ quippiã medicamentorum in forma emplaſtri in iſtiuſmodi ſectionibus uſurpemus: Neq; etiã his minus confectionem διὰ τῆς χαλκίτεως. Spongiam inſuper aut lanam uino irrigatas acerbo ſuperimpone. Aſt uulneri nullum pinguetudinem præferens medicamentum admoue: cuius farinæ tetrapharmacum eſt: preſſius nanq; & exactius poteſt arefacere.

Quæ dilaniant abſceſſus.

QVoniã aũt nõnulli ferro apoſtemata diſſecare nõ dubitant, faciendũ fuerit periculũ, id ipſum'ne remedijs etiam ἐπισπαστικοῖς, hoc eſt colligendi attrahẽdiq́ uim habẽtibus, queat emoliri, narciſſi radicẽ cõterẽdo eliquan-

eliquandoq́ in mulſo cum irino coquendo, cataplaſmate impingito: Vel harundinis mollem radiculam cum melle contere. Quod ſi duri fuerint abſceſſus, in aqua mulſa pariter decoquito: uel ariſtolochias cum melle cataplaſmatis modo ſuperinducito. Diſrumpunt præterea picis aridæ, propolis Creticæ æquales particulæ, & cicatricem inducunt.

Dionyſia medendis abſceſſibus admirandæ uirtutis, & ad ſanandas mamillas affectas, & bubones, congregandi attrahendiq́ potentia regnans, per abditos meatus diſtrahens.

PHarmacum cognomento Dionyſia, prædictæ ad enumeratos affectus facultatis, ex his componitur: Sumito olei ueteris, aquæ, uniuſcuiuſq́ libram unam: Hydrelæum illud decoquito, paulatimq́ ſpumæ nitri uncias ſex immittito, miſyos unciam unã ſeu duas: decoquantur donec à ſordibus impolluta reddantur, deinde adijce, mannæ, thuris, ceræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum uncias ſex.

Ad neruorum abſceſſus.

ADuerſum abſceſſus, qui ἀποςάσεις dicuntur, & neruos occupant, hæc probantur ſubſidia: Ceræ colophoniæ, butyri, uniuſcuiuſque libra una, picis aridæ, mellis, ſingulorum libræ duæ, ferruginis unciæ tres, uiſci quantum ſatis eſt, & oxyra, & maſtichira. Aliud epiſpaſticum: Accipe guttæ ammoniacæ thymiamatis uncias ſex, ceræ, reſinæ terebinthinæ, uniuſcuiuſque uncias quatuor, ſulphuris igne intacti uncias treis, nitri tantundem, atque Smelion quod uocant medicamentum, nec non diaſcordon, id eſt ex allijs præparatum, uiolenter ea quæ iam mutata ſunt, diſrumpunt. Id etiam quod è cremore ſeminis lini fit, diſcutit, & tranſmutat, rumpit'que ad aptitudinem. Sed ad manſuetiora apoſtemata, contra abſceſſus quoque, ſecundum atque poſt aures, quas Græci παρωτίδας appellant, dicta expediunt pharmaca. Hæc igitur ſuper deſcendente ex inflammatione abſceſſu. Galenus quippe aſſerit abſceſſum (quod ἀπόςημα Græci indigitant) nonnunquam etiamſi nulla inflammatio præceſſerit poſſe conſiſtere, hac quidem ex ſanguine inculpato originem trahente: confeſtim nanque ab initio, inquit, per alium quempiam humorem (intelligit aut pituitam aut bilem) denſatur tempore, ſubiectæq́ partes adhærentes abſcedunt, & ob id ſectæ quoque omnigenam ideam humidorum & ſolidorum corporum intra ſeſe habere uidentur: Oleto etenim & lotio, grumoq́, atque humore mellis ſpeciem præferente, & mucoſo, & oſſibus, ùnguibusq́ & capillis, in abſceſſibus ſimilia reperiuntur corpora: certe & animalia non raro deprehenſa ſunt, cunctis ferè quæ ex carie naſcuntur quamſimilima. Porrò lapidibus & harenis, teſtis, lignis, carbonibus, argillæ, glœo, ſtrigmentóue balneorũ, amurcæ, & feci deniq́ (infit) comparia, ἀπὸ σκήμματος maxime inueteratis hulceribus ac ſuppurationibus conſiſtunt. Proinde abſolutior apoſtematum extra corpus ſignificatio quamcompendioſiſſime dicenda: & quæcunque adhibitis remedijs non admittunt diaphoreſim,

quam latine digeſtionem euaporationem'ue dixeris. Eſt igitur abſceſſus ſeu apoſtema, carniũ, carnoſarum'q́ partium, corruptio & migratio: uerbi cauſſa muſculorũ, uenarũ, arteriarũ. Horum alij quidem abſceſſus tunica continentur, ueluti atheromata, ſteatomata, melicerides: Alij uero tunica deſtituuntur, genere onomaſiæ nomenclaturam ſortiti, de quibus in præſens uerba facere ſtatuimus. In abſceſſuum generatione magna ex parte præcedit phlegmone, qua de nunc agemus. Cæterũ quãdoq́ confeſtim etiam à principio, ceu iampridem diximus, oritur abſceſſus. Accedit aũt apoſtemati, umbræ'q́ inſtar comitatur ardor uehemens ipſius loci,
Apoſtematis comites. & ſpacioſus tumor, rubicũdior'q́ ſolito, & durus cum dolore pungitiuo, & pulſu, & grauedine, ita ut uideatur partiũ aliqua ſuſpendi. Quod ſi locus opportunus ſit, febris quoq́ inuadit, & horror inordinatus, & per noctem impenſius dolent ac febriunt: Adhęc bubo nõnunq́ eiſdẽ emergit exurgit'q́ prope adenas, quas dicunt glandulas. Quum autẽ ad unguem cõſummatur apoſtema, magna ex parte minuitur, ſtimuli uero pruriginoſi redduntur, & torpere nõnihil incipiunt, tumor'q́ faſtigiatur magis in apicem quaſi'q́ in pyramidem acutam, admodũ tinctus, & tactui cedens, & ſuperficies in acumine detrahitur ac deſquamatur. Dico autẽ hæc de ijs qui foris rũpuntur. Si quidem igitur ex medicamentis, aut ſua ſponte rumpatur, emmoto curetur & educatione, particulatim euacuato pure: Sin contrà nihil exacuatur abſceſſus, eo quem in chirurgia pręſcribemus modo ſuccurito.

De Gangræna & Syderatione. Cap. XIX.

QVando inflãmatio, quam Græci φλεγμονὴν appellant, neq́ diſtrahitur, neq́ in pus conuertitur, frequenter in gangrænam & ſyderationem, quam σφάκελον gens eadem nuncupat, commutatur: de quibus impræſentiarũ agemus. Gangrænas qui-
Gangræna. dem eſſe dixerũt ob magnitudinem inflãmationis, uitæ, ſenſus & motus partis uidelicet affectæ extinctionẽ, neq́ dum factas, ſed iam futuras ita cognominant. Huius affectionis tanta tyrannis eſt, ut niſi quiſpiam rupta omni mora prę ſentiſſimas tulerit ſuppetias, pars afflicta promptiſſime mortis habitum contrahat. Cuius membrum eiuſmodi perpetuo languore uexatur, ui ęgritudinis hominẽ ipſum extingui neceſſum eſt. Quũ uero poſtremo ſenſu carere locus ita languens cœperit, nõ iam hunc morbum gangrænam, ſed ſyderationem, σφάκελον à Græcis, ut dixi, appella-
Syderatio. tam, nominant. Accidit aũt iſtæc affectio ipſis etiam oſſibus, quũ eiſdem circunfuſa caro tetros gignens ichoras eadem humectabit & tabefaciet: membrum proinde extinctum tandem, ocyſſime ad uiuum uſq́ eſt amputandum. Cæterum in gangrænæ curatione, ſanguis ante omnia male habentis membri quãmaxime fieri potuerit detrahendus eſt: aut enim uenam ſecãdo labefactus ſanguis exhauriendus eſt, quum circa eandem partem uena ſpacioſa ac turgens conſpicitur: uel totã cutem incidendo, pluribus & altis ſcarificationibus, ſinentes ſanguinem ad loca tabida putrida'q́

tridaq́

tridaq́ defluere. Succurritur autem his ex melle farina erui, aut loleacea, aut fabacea. Si quis uehementius desideret, salem immittat, uel pastillum Andronium, aut id genus aliud quippiam: Conferunt & gangrænis nuces peruetustæ: Perpurgat uero & abstergit ipsas urtica, cremorq́ tithymalli, in loco ac tempore & mensura exhibitus. Conducit item hoc malo affectis lupinorũ amarorum elixatio infusa haustáue. Nonnulli post sectionem, tutioris excisionis gratia, cauterijs adhibitis exurũt, quibus sal cum porro admouendum. Postremo ad crustas dimouendas cataplasma adglutinandum ex pane, uel hordeacea uel frumentacea farina decocto in hydrelæo: Et cephalico arido seu xerio cum melle, tetrapharmaco item & Macedonico quod uocant, utendum. Pulchre uero beneq́ crustas detrahit, panis cum apio leuigatus eliquatusq́, aut ocymo: Aut iris, aut panax, aut aristolochia, acorum'ue cum melle, uel etiam rhus. Probe similiter crustas abducit, & è medio tollit Machærionis medicamentum: Et isis, linamentaq́ concerpta, quæ græce emmota dicũtur, ex melle. Sed in corporibus delicatis & mollibus sufficit farina erui cum melle. *Crustas porricientia.*

Ad gangrænas ex Oribasio.

RVbiginis rasilis, rubricæ, aluminis scissi, æquas portiones aqua liquefaciendo, gangrænis inungito: Loleacea item farina cũm raphano & sale cataplasmatis modo impacta gangrænas remouet, quandoq́ etiã cum aceto: Vua passa acinis demptis cum cortice adiecto sale & oximelite idem præstat: Interna iuglandiũ (quas nuces uocãt Basilicas) myrtiq́ folia in uino elixa, & macerata cum melle: Raphanus cum aceto crustas, quas Græci ἐσχάρας dicunt, ad os usq́ exterit & effringit.

De Herpete. Cap. XX

PVra, nulloq́ alio humore confuso flaua bile excreta, in membro aliquo hærente, affectus quem herpeta Græci, id est serpens hulcus nominant, paritur: qui si concretione sua crassior & maioris accrementi fuerit, altius totã usq́ ad subiectam carnem exhulcerat cutem: & appellatur hic ἕρπης ἐσθιόμενος, quod est herpes corrodens ac deuorans. Sin tenuis minoréq́ acrimonia, & calida fuerit materies, exiguas bullas, paruasq́ pustulas in summa cutis superficie milij seminibus instar excitat. Miliaris herpes à similitudine nuncupatur: quanquam Oribasij opinione, mixta flauæ bili pituita, miliarẽ hunc herpeta constituit. Curandus igitur erit herpes, uniuersi corporis per cholagogon (quasi felagium, hoc est bilem proliciens atq́ educens dicas medicamentũ) expurgatione & euacuatione. Locisq́ languore possessis frigorifica, siccificaq́ adhibenda sunt remedia: in tra principia quidem capreolos uitis, rubiq́ & plantaginis, cataplasmatis more impingentes: deinde lenticulam his admiscето. Quandoq́ etiam ex melle & farina, & quod iampridem traditum est ad inflammationes ex destillatione, cataplasma absq́ semperuiuo. Exhulceratis uero locis pastillos passo, uinóue tenui, & adstringente, nõ uetere, uel posca diluta eliquatos & dissolutos *Herpes esthiomenos.* *Herpes miliaris.*

illinito: Admouendum præterea eſt glaucium, & quæ hoc uiribus potentiaq; maxime referunt, ex aqua. Si nihil remittatur, acetum admiſce. Cremor adhæc plantaginis, aut ſolani, uino temperatus magnifice opitulatur: uel ſemen lini areſacito, inq; uino & oleo decoquito, & eliquans ſuperinducito: uel cretam cimoliam ſolani ſucco diluens & eliquans, inunge: uel ſpumæ argenti uncias quatuor, & porri cremoris cyathos treis, betæq; ſucci tantundem leuigando, illinito. Vetuſtis porrò iam eiuſcemodi hulceribus, paſtillus Muſę & Andronis expediens eſt pręſidium.

Herpetis antiqui & puſtuloſi curatio.

Aliud ad puſtuloſum herpeta: Recrementum plumbi in uino adſtringente auſteróue conteratur, & illiniendo ſuperimpingantur cataplaſmatis modo folia betæ in uino decocta: uel ceræ unciæ quatuor, myrtei unciæ ſedecim, recrementi plumbi unciæ quatuor uino dimidio illinìantur. Conſiſtente aūt noma hulcere paſcendo ſerpente, ex recremento cerota utere: uel lente cocta cum melle, cataplaſmate medetor. Cęterum ad herpeta ſub cute, recrementum plumbi excipiens, rutæ cremore eliquato, uel cerotam rutæ loco myrteam. Aliud: Lanæ ueteris illotæ circa facem aduſtæ drachmas duodecim cum dimidia, ceræ drachmas uigintiquinq;, recrementi plumbi oxybaphi drachmæ ſemiſſem, adipis caprilli ſeruati, & aqua abluti drachmas uingintiquinque, myrtini uncias quinque. Aliud ad acriter depaſcentes: Accipe corticum dulcis mali Punici, ſpumæ argenti, uniuſcuiuſque drachmas ſex, lanæ ſordidæ ad facem crematæ drachmas treis, ceræ drachmas duodecim, ceruſſæ drachmas octo, thuris ſciſſilis drachmam unam, uino & myrtino excipe.

De igne ſacro, eryſipelateúe. Cap. XXI.

Galeno autore, tumor ex feruente tenuiq; ſanguine excitatus, priuatim & proprie eryſipelas, id eſt ignita rubedo ab inflammatione, uocitatur: atq; ex utriſq; ſanguine pariter ex bile factus, ex abundante dominanteq; altero humore nomen affectioni inditum eſt. Sanguine nanque iuſtum naturæ modum excedente, inflammationem eryſipelaceam: flaua autem bile ſuperante, eryſipelas inflammatum nuncupant. Plerunque autem fermè ex ſanguine biliq; incaleſceus membrū ac turgens, eryſipelatis cognomentū obtinuit: Verū ſecundum utranq; rationem, haud ita magno diſcrimine diſſident. Sed quod ad opis ferendæ uſum attinet, non ignorandum eſt eryſipelaton operoſiora eſſe circa caput: proinde niſi efficaciore ſubueniatˉ adminiculo, languentes interdum ſuffocat. Quamobrem ab initio confeſtim ſimul atque apparuerit, uenam in cubito aperi, maxime quidem ad humerum, uenam appellatam humeralem: at ſi ea non compareat, obuiam. Sin uero ſanguinis detractionem quippiam uetet, utendum fuerit purgatione, bilem proliciente agenteq; medicamento facta, qua in cęterarū etiam partium eryſipelatibus utere, uel maioris efficaciæ clyſteribus. Eryſipelataq; perungito, id quidē quod influendo ſeſe in eandem partē inſinuare molitur, retundentibus frigorificis: aceruatum uero uſq; diſſipando modice calfa-

Eryſipelas capitis latu curatuq; difficilius.

calfacientium & humectantium beneficio, priusquam liuorem nigrorem'ue membrum cõtrahat: Obseruatis perpetuò illinitionibus διΰγρων, id est humidis, ut crassius cõmutetur per spongias probe intinctas, ablutis prioribus: multa nanque & feruida membri incensio ocyssime euaporans, exiccat arefacitq; eadem. Initio itaque statim erysipelata, ut dixi, rebus cum humiditate quadam citra uellicationem frigorificis illinito: Cuius classis censentur, semperuiuum, & portulaca, & herba pulicaris, & ex locis cœnosis lens, seris, cucurbita, solanum, herba apollinaris, lactuca, & glaucium, aliquando etiam apium, ramniq; folia cum per se, tum addito pane cataplasmatis modo impacta: necnon cerotæ ex aqua egelida: Admiscetur uero his opij nonnihil, succiq; papaueris, & cicutæ, & mandragorę. Concinnenturq; composita medicamenta, fiatq; cerota ex cera dealbata, rosacei quadruplo admixto ex oleo omphacino, absq; sale facto: in pila emollitis omnibus, aqua gelida infusa, quantum in se suscipere potest. Quod si aceti tenuis, & διαὐγοῦς pauculum quid admiscueris, præstantius reddideris remedium. Atq; farina quoq; cum herbis aliquot prædictis refrigerantibus, frigoris quantũ res postulat, inducit. Et palmularum dactyli pingues cum horum aliquo. Illiniatur præterea membrum cum cerussa, aut creta cimolia, aut terra figulari cum solano, aut spuma argenti cum rosaceo: uel chalcitide adiecto oleo & passo: uel cerussa cum aceto, & lycio, uel acacia cum aceto. Remittente porrò feruore probatur usus quidem simplicium, sulphuris igne intacti ac uiui, mentæq; cum oxyrhodino, aut rutæ cum absinthio, aceto, & oleo: uel spumæ argenti, adiecto porri betæq; cremore. Compositorũ uero priuatim quidem ac proprie in capite commendatur usurpatio huius pastilli: Spumæ argenti, cerussæ, croci, sulphuris ignem non experti, opij cum uino passo. Communiter uero partibus uniuersis, rubricæ sinopis, chalcitidis, misyos, ossis, rubiginis, atramenti sutorij scissi, æquis portionibus, cum aceto utere. Aliud: Accipe sulphuris uiui, cerussæ, opij, acaciæ singulorum pares partes cum aceto.

Humida absq; morsu refrigerantia.

Cataplasma ad ignem sacrum, hulcera serpentia, abscessus parotidas, & ignis ambustiones.

Sume althęæ recentis foliorum mollium libram unam, coquendoq; in hydrelæo probe conterito, & ingere rosacei uncias quatuor, spumæ argenti, cerussæ, uniuscuiusq; uncias duas cum dimidia: denuo cum coriandri succo leuigato, uel cremore semperuiui, aut solani: inde fragmina micas'ue inijce, donec formam induat emplastri, & superinducito. Atqui emplastro etiam illo utitor: Cecini gallaciniue libra una, myrtei tantundem, μυρῦ unciæ quinq;, spumę argenti unciæ quatuor, ęruginis rasæ unciæ duæ: Aceto dissoluantur rubigo & lithargyrus.

Cerota ad erysipelata & igne usta.

Ceræ dealbatæ sumito uncias quatuor, rosacei quadrantem unum, oua sex, perdiciadis uncias quatuor. Cessante autem inflammatione

aut diutius permanente, priusq; liuescat membrum, cataplasma illinito ex farina hordeacea. Quod si luridum iam fieri occeperit, scalpello partes incidendæ & scarificandæ, cataplasmaq; impingendum. Fouendum item deinceps passo ex unda calida, interdum uero etiam marina, aut salsugine: nonnunq; etiam cataplasmati commiscetur: Postremo prædictis compositis utendum, animum cum medela applicando: Nam si diutius perseuerent, in suppurationem uel in cariem commutantur.

De pano, bubonibus & furunculis. Cap. XXII

Ecundum Galeni sententiam bubon, quem inguen à loco, eo quod in fœmoribus plerunq; ingruat, Romani nuncupant: & panus, quod φύμα Græci appellant: & furunculum, quem φύγεθλον gens eadem nominat, nihil aliud quidem sunt quàm ἀδένων παθήματα, hoc est adenum glandularumq; affectiones. βούβων quidem inflammatio, Panus uero glandulæ inflãmatio suppurare incipiens. Aliorum autem quorundam opinione, tubercula communiter omnia, è quouis membro prӕter naturã erumpentia, ita quidem ut abscessus tumores referant, phymata, hoc est Pani uocantur. Tradit enim alpha medicorum Hippocrates, quibuscunq; tubercula phymatáue in fistula urinariô ue meatu erumpunt, ijs suppuratione facta & prorumpente, labor soluitur. Quicunq; igitur bubones ex cespitatione, uel alijs hulceribus, doloribus'ue excitantur, periculo uacant. At qui in febribus, præcipue infestante pestilentia ingruere consueuerũt, pessimi, siue in inguine aut fœmoribus, siue sub alis collóue proueniant. Verum priores intra initia statim, quemadmodum quæuis inflammatio, præsidijs perfrigerantibus & constipantibus auerruncantur: uel spongiæ imposita è posca, uel lanæ ex uino, & oleo ex oliuis acerbis & immaturis expresso, uel rosaceo, uel melino, aut lentiscino, uel myrteo: Inde eis quæ discutiendi uim habent utendum. Quod si totum humoribus succisq; redundat corpus, leuandum est: Sin excrementis corpus non affluxerit, loco in quo hulcus consistit amussatim prospiciamus, perinde atque in sermone de hulceribus pressius agetur. Cæterum glandula inflammatione oppressa, uel leribus oleo chalastico, id est relaxãte intinctis, mitiganda est; membrumq; uniuersum eis circumuoluito. Suppuratum uero tumorem noli prompte incidere, uerum medicaminibus ceratæ formam imitantibus distrahere tentato: qua in re primas facile tenet medicamentum ex aperano, & botanicum, id est herbaceum. At si non procedat distractio, aut eius uirtutis medicamenta ad manum non sint, ad sectionem perueniendum, perinde atq; in reliquis abscessionibus. Opis item ferendæ cõsimilis eritratio: Porrò in febribus, uel ut summatim dicam, in humorum nimietate, auersanda & fugienda sunt refutantia excutientiaq;, ne rursus extrusa in profundum descendat materies: sed à disijciendi facultate præditis confestim auspicandum est. Et si nullum impedimentum uetat, puta ætatis, aut uirium, ex uena cubiti ante omnia sanguis detrahendus est. In topicorum

Bubon

Panus

Tumores non statim incidẽdi.

rum

rum autem uſu, fotus ex decocto chamæmelorum, aut anethi, aut id genus aliorum comprobantur. Reliqua uero medicamentorum materia, huc ex his quæ proximi uoluminis capite de parotidibus inſcripto, memorata ſunt, transferenda: neque ex his etiam minus, quæ nuper admodum mihi ad inflãmationes conferre dicta ſunt. Proinde furunculorum quoque curationem ex his quæ ad eryſipelata conducere recenſuimus ſu mito. Atticus inſuper aſter herba, quę bubonium, hoc eſt inguinalis etiam ob hoc ipſum appellatur, non ſolum cataplaſmatis inſtar impacta, ſed alligata quoque bubonibus, opitulari creditur. Panos præterea diſcutit ac diſijcit emplaſtri modo adhibitum adiantum, atriplex, helxine, althææ radix in uino elixa, gutta ammoniaca cum melle eliquata & impoſita: uiſcum cum reſina cerota. Rumpit item propolis (ſordes apum, quæ legi in aluearibus poteſt) lupini amari cum aceto cataplaſmate illiti: cucumeris ſylueſtris radix reſina terebinthina excepta: radix capparis conſimiliter: nitrum itidem cum fermento uel ficubus.

Atticus aſter cur bubonium dicatur.

De Dothienibus abſceſſibus cum tumore. Cap. XXIII

DOthien, quem & furunculũ appellant, tumor eſt abſceſſionis faciem præferens, ex craſſis humoribus in carnoſis plerunꝙ partibus conſiſtens: clemens quidem ac mitis, quum in ſola cute conſtiterit: maleficus autem curatuꝙ difficilis, quum non in ſumma cute, ſed altius coierit. Diſſipat autem ac diſijcit dothienas & maturat triticũ manſum, atꝙ dentibus ita friatum & impoſitum: Maſtiche Aegyptia, uuæ paſſæ exemptis acinis ſale contritæ, & cataplaſmatis more impactæ: hoc utiꝙ uel diſtrahit, uel findit. Vel ficus aridæ ex hydromelite adglutinentur, aut reſina ficubus commixta imponatur: Aut ipſæ ficus aridę dum fuerint pingues diuiſæ: aut fermentũ cum nitro: aut ſemẽ lini cum melle: aut alterci folia leuigata cum butyro. Hactenus quidem incompoſita. Mixta uero, confectio ex fermento: quæꝙ confecta eſt ex polline, diagyreos nomen obtinens: & medicamentum ſuo nomine Dothienicum appellatum, conuenit. Fotus uero calfactioꝙ, ſpongijs mollibus continue in calidam aquam immerſis, indeꝙ ita impoſitis, id genus tumoribus remedio ſunt.

De Terminthotumore atro ac tereti. Cap. XXIIII

ORibaſius terminthum phymatis ſpeciem eſſe aſſerit, bullamꝙ nigri coloris, tam ſuperiore quã inferiore parte adiacere, qua ſublata inferius ſimile quiddã deſquamato apparet: quo quidem diſſecto, pus deprehenditur & ſubterfluit. Dioſcorides uero & Alexander inquiunt: Terebinthi ſunt exuberationes tumoresꝙ in corpore prouenientes rotundæ & oblongæ, atri coloris, terebinthi fructibus conſimiles. Quocirca his quoꝙ cõpari omnino ratione, ceu alijs phymatos faciem habentibus tumoribus ſuccurrendũ, ex prędictis ſubſidijs huc transferẽdo adminicula.

De carbunculis anthracibus'ue. Cap. XXV

Qui breui longóue tempore durent carbunculi.

Qvum ſanguis copioſiore atra bile abundarit, & referbuerit, inq́ aliqua corporis parte (toto enim corpore pariter erumpit) tabeſcet, carbones abſceſſus, ἄνθρακες appellati, plerũq́ naſcuntur, quæ cruſtoſa quidem ſunt hulcera, magnaq́ parte bulla, igne ambuſtis non diſſimili incipiunt: quandoq́ ſine ea emergunt. Locus à principio tantum perpruriſcit, mox una interdum quidem puſtula, nõnunquam uero plures etiam tenues milij magnitudine ſequuntur: diſruptisq́ ijs, cruſtoſum redditur hulcus, in faciem omnino earum quæ cauterio aduſta fuerũt: Quandoq́ cinereo colore cruſta apparente, quandoq́ uero atro, ſic ut adhæreat ima radice, & ueluti infixũ ſit, atq́ quodãmodo ſerpat. Fit etiam cætera quæ circũfuſa hulceri caro eſt, cum ualidiſſima inflãmatione, nigra colore, nitetq́ bituminis aut picis inſtar: Eiuſmodi uero bilis eſt ad unguem atra. Verum quæ in carne conſiſtunt carbunculi, breui limite circunſcribũtur auferunturq́: qui uero in membranulis, quos græce ὑμένας dicunt, aut neruis gignuntur, longo tempore durant, & dolorem finitimis etiam ſubiectisq́ locis communicant, ita ut inflammationes eryſipelatoſæ fiant: nõ paucis ſanè in ſuppurationem uertatur, plurimis uero & febres aliquando ſuperaccedant. Oboriuntur aũt & peſtilenti aliqua ex cauſſa carbunculi. Medendum itaq́ ijs ipſis niſi omnino perpuſilli ſint, ſanguinis è uena ſecta detractione, ad animi deliquium uſq́ auferendo. Poſt uero ſanguinis è uena miſſionem, ſcarificationibus incumbere altioribus neq́ alienum fuerit neq́ abſurdum, ob humoris craſſitudinẽ. In parte uero languente, reijcientibus modice & diſcutientibus utamur: cuius eſt modi, compoſitio ex plantagine, diarnogloſſon nuncupata, lentisq́ elixæ cataplaſma, ſumendo panis furnacei clibanitiue molle, neq́ puri nimium, neque impuri. Ipſi uero hulceri uehementius aliquod remedium applicabimus: cuius generis eſt, medicamen Andronis, & Polyidæ, & Paſionis, immergentes eadem paſſo uſque ad uiſci formã habentem coagulationem, ſtrigmentiue balneorum concretionem. Maſſaleoticum item xerium, & ipſum pariter eliquatum, dracunculiq́ radix, uel ariſtolochiæ, uel laſerpitij liquor, uel ſucci cyrenaici, ſingula in aceto ſcite illiniantur. At quę eryſipelatωn faciem habent hulcera, eadem ratione qua eryſipelata curentur. At ſi per conſenſum finitima adficiantur loca, irrigationibus ex lana ſuccida, & œnelæo indulgendum. Placata uero phlogoſi flammeo ardore in carbunculis, cerotæ cephalicæ ſunt adhibendæ, remittentia'que filatim diſcerpta linamenta, quæ Græci ἐμμότους uocant, admoueantur. Probatiſſima uero fuerit herbacea, quæ diabotanon appellatur, & quæ ex nitro confecta dianitrum nomenclaturam habet, & quæ nomis depaſcentibus hulceribus conferunt, arida priuatim, & cum roſaceo admota. Duritie aũt mordicus perſeuerante, utendum melina Serapionis: Danda'que eſt opera, ut quamprimũ ſuppurauerint carbunculi, bis quidem per diem, noctu uero

ſemel cataplaſmata remediaq; cætera permutentur. Cæterum ad eradicandum funditus carbunculos, liberandumq; loca continue uicina, mala Punica acerba diſcindens in aceto elixato, & ceram liquefaciendo, in linteolum emplaſtri modo illinito, & ſuperimponito: Vbi uero aruerit, aceto humectato. Carbunculos porrò ad ſuppurationem & purulentiam perducet & diffringet, nucis baſilicæ, id eſt iuglandis ueteris nucleus, uel etiam non antiquæ: Cupreſſi folia, & uirgulta ſeu germina, recentesq; & teneriores galbuli, quæ græce σφαιρία nuncupant, cum farina: Vua paſſa acinis excuſſis: ficus aridæ in uino elixæ: papaueris cornicularis flores, liquor laſerpitij cum ruta, exiguoq; melle, hygropiſſum adiectis uuis paſſis & adipe ſuillo.

Aduerſus carbunculos impendiò utile.

MEdendis carbunculis cumprimis ferè quod ex his conſtat, ducitur utile: ſpumæ argenti uidelicet libra una, olei ueteris libra una cum dimidia, auripigmenti libra una: Oleum argentiq; ſpumam decoquito tantiſper dum inquinamenta exuat, atq; ubi ſuſtuleris, auripigmentum immittito rurſusq; donec nigrore ſuffundatur decoque, atq; ubi contriueris eliquaueriſq; in mortariolo, utere emmoto, quod linteolis concerptis hulceribus, imponitur.

Ad gangrænas, uetera hulcera, chœronia, ſtrumas, podagramq;, & ad carbunculos, adq; eos qui in palpebris oriuntur anthraces.

HIſce calamitatibus ſingulis feliciter ſuccurras, accipiẽdo opij, acaciæ, miſyos aſſati, ſquamæ æris, uniuſcuiuſq; drachmas duas, atramenti ſutorij drachmam unam, ſeminis herbæ apollinaris drachmam unam, quibus eliquatis in aqua, unicuiq; ex enumeratis uitijs adhibe. Confert etiam (ut quidem perhibent) eximie ad eadem corporis uitia, ex quatuor contexta, unde tetrapharmacos appellatur, compoſitio, continens quintam partem thuris.

Ad pudendorum carbunculos.

CAeterum contra carbunculos qui in uerendis inſurgunt, chalcitidis, atramenti ſutorij, ſingulorum drachmas octo, ſpumæ nitri drachmas duas cum aqua eliquato, & utere. Subuenit etiam fimus ouillus torrefactus, cum melle. In Alexandria teſticulo ſarapiade, herba (quæ etiam orchis atq; triorchis uocatur) uiridi, cum fragminibus ac micis modo formaq; cataplaſmatis utuntur aduerſus carbunculos & omnia quæ cruſtæ faciem induunt. Cæterum ubi iam cruſta deciderit, triuialis hulceris modo curationem adhibe.

De Cancerибus. Cap. XXVI

INomnibus ac ſingulis humani corporis partibus cancer oriri poteſt: ſi quidem nõ oculis modò, uerum muliebribus etiam locellis, quemadmodum peculiariter de ijſdem ſuo loco tradidimus, atq; alijs corporis partibus bene multis, uerũ præci-

pue ac sæpius in fœminarū māmis sese insinuat: quoniam raritate sua laxę & fungosę crassissimā atrę bilis (unde hoc malum gignitur) materiam prompte admittunt, ne dicam obuijs (ut aiunt) ulnis excipiunt: ex eo nanq; humore quū referbuit oriuntur cancri: qui si acrior fuerit, cum hulcere. Ob hoc, colore nigriores omnibus inflammationibus liuescunt, citra caliditatem: uenæ circa id malum implentur & intenduntur, cancri aquatici animalis pedibus speciem non absimilem præferens morbus: unde factum etiam huic malo nomenclatura est. Inquiunt uero nonnulli, eo quod ægerrime euellatur ab his quas occupauit partibus, ueluti cancer animal pertinacius retinet, quæ semel corripuerit. Grauis hic & incurabilis morbus est, qui ob humoris crassitudinem neq; extrudi neq; auelli aut discuti potest, neq; purgationi totius corporis cedit: sed tam maleficæ naturæ, ut mitioribus remedijs medium unguem porrigat, asperioribus autem ueluti crabro irritetur. Possunt uero cancri primum emergentes, quo minus augeantur, impediri, atribilarij humoris deiectione, priusquam in membro languore affecto radices agat. Euacuabimus autē primitus quidem, nisi remora quædam impediat, sanguinis è uena detractione: mox inde purgatione, simpliciora quidem intra primordia statim exhibendo: Verbi caussa, epithymum quatuor unciarū & semissis quantitate, in sero lactis aut aqua mulsa. Proximum est, ex hiera, quæ helleborum atrum admixtū habeat, purgationem instruere. Atqui si in loco languente admoueatur, sine molestia exhulceratis subuenit. Solani item succus, si linteolū molle duplicatū in ipso irrigeť, & canceri imponatur. Foris aūt circa ipsum lana mollis in ipso cremore madefacta inijcienda est: prospiciendum autem ne exarescat, succo perpetim infuso. Vtatur insuper quis longo tempore in exhulceratis cancris, diapompholigo, id est confectione ex bulla. Expediunt etiam egregieq; quadrant ad cancrosa & uitiosa formidolosaq; hulcera, quæcunq; libro tertio de fœminarum locorum cancris descripta sunt remedia. Sed ad ea quæ sedem occupant torminosa, & ad pudendorum, aut testiculorū, mammarum'ue inflammationes, in plumbeo mortariolo, & cochliari plumbaceo, lemniā sigillatam è posca & mulso, lacte'ue conterendo, ut nigrescat: uel rosaceū uel omphacinū oleum, uel cremorem semperuiui, uel umbilici Veneris, uel lactucæ, uel laserpitij, uel omphacis, ubi triueris compari modo illinito. Manducet aūt languens cremoris ptisanę plurimū, serum item lactis: ex oleribus maluam, atriplicem, blitum, cucurbitam: Ex piscibus uero saxatiles, & aues omnes, exceptis ijs quæ degunt in paludibus.

Cācer morbus unde nomen sortitur.

Archigenis ad cancri speciem æmulantia, & malefica formidolosaq; hulcera remedium.

CAncrorum fluuiatilium, & terræ cadmię æquas portiones leuigatas insperge: uel eiusdem animantis cremati cinerem cum cerota superinducito: uel erysimi semen eliquatum cum melle superinuehito.

De tumo-

De tumore œdematéue. Cap. XXVII.

Vper tumoribus qui ex feruidis humoribus eriguntur uerba facientes, rursum de contrarijs tractabimus: principium quidem à tumore, quod οἴδημα græce uocant, sumentes. Quemadmodum enim biliosis humoribus in partẽ aliquam sese affatim recipientibus, sacer ignis, quem Græci erysipelaten (ignitam scilicet rubedinem cum inflammatione) appellant, gignitur: ita pituitosi illius humoris cõfluxu & collectione œdema, qui sine dolore tumor est, exurgit. Verum ne te lateat nõnunq̃ etiã alijs in locis œdemata emergere, uerbi caussa, in hydropicorũ cruribus, & circa pedes, in corruptionibus & prauo corporis habitu, quam cachexiam uocant: In his quippe istiusmodi tumor affectionis hominem opprimentis, comes est, necessarium'ue consequens, quod Græci uocant σύμπτωμα, neq; ullam peculiarem eximie medelam efflagitat: Satis siquidẽ tum utiq; est, si crura perfricentur, interdum quidẽ cum oxyrhodino, aliquãdo uero cum oleo & sale, uel ipsum quoq; oxyrhodinũ salibus cõfundendo. At si propter pituitosi humoris in mẽbrum aliquod confluxũ, œdema coëat, opis interdũ satis tulerit spongia poscæ immersa & imposita, cum illigatione placide & clementer cõstricta, ex inferioribus quidẽ partibus inchoante, superioribus uero terminante. Cæterũ spongiam hanc nouam esse expedit. At si ad manum nõ sit eiusmodi, mundato eam quæ in promptu est nitro, imò potius puluere cognomento stacte. Quod si his tumor nihil expurgetur, pusillum quiddam aluminis admisceto. Idoneum item fuerit elychnium mollissimum, humore eiusmodi irrigatum atq; impositum. Probatur etiam glaucium. Miliarem porrò (hoc est qui grani milij speciem habet) tumorem, illito prius cum oleo membro, deinde spongia ex lixiuio imposita & torrefacta uiolentius medeberis. Distrahit uero & cõprimit tumores œdematis speciem præferentes, illita omnis terra, & uehementius Aegyptia, & isatis satiua atq; uernacula. *Oedematis ex pituita curatio*

De inflatione emphysematéue.
Cap. XXVIII

Piritu flatuoso, sub cute quidem aliquando, interdum sub membranulis ossibus circunfusis, uel musculos ambientibus, collecto & coaceruato, emphysema (quam inflationem Latinorum quidam nominant) gignitur. Congregatur autem & accumulatur quandoq; secundum uentrem, & intestina, & inter utraq; ipsorum, & peritoniq; membranam; ceu in tympanijs ut uocant, intercutibus. Dirimiturq; à reliquis œdematis, quod digito cedens, non tantam relinquit foueam, quemadmodum illa dum premuntur, & strepit instar tympani. Adiuuat autem densitas cutis, quæ spiritu non tam facile perflatur: cumq; hac si crassarũ partium sit spiritus: Vnde curationis scopus est, corpori raritatẽ inducere. Extenuatio uero crassioris spiritus, medicamentis tenuium partiũ, calidæq; potentiæ absoluit. Quamobrẽ ad emphysema *Tympanitæ quibus ab alijs tumoribus differat.*

quod uentrem extaq; interiacet, oleum tenuium partium illud, eximiam iuuandi operam præſtat, in quo ruta fuerit elixa, aut cyminum, aut apij ſemen: non raro cucurbitula ingens, nõ inciſa cute ſcalpello, umbilico adiacentibus locis bis aut ter adglutinata, flatus diſtraxit & diſcuſſit. Quum autem muſculi ob contuſionem, ceu in pulſationibus inſufflantur, membra calidis admodum rebus acrioribusq; indignãtur, moleſtiaq; afficiuntur. Quocirca à principio ſtatim mitigantibus conſolatorijsq; remedijs plurimum occupari expedit: In declinatione uero mali, diſtrahentibus. Elixatione igitur cum oleo exiguo utendum, cutem lana ſuccida inſtaurando, uel cerotam ex hyſſopo confectam immiſcendo: Datoq; operam quò caliditas permaneat: quæ ſi ualedixerit, frigusq; ſubſit, plus incommodi quàm emolumenti affert. Conualeſcente uero iam non abſq; ſolamine ſummo languente, acetum admiſce; nitrumq; uel nitri ſpumam, & poſthęc ſtacteri puluerẽ: Poſterius emplaſtris diaphoreticis, hoc eſt uim diſijciendi diſcutiendiq; habentibus, inſtaurationis gratia utitor: cuius farinæ uticq; eſt proximum quod ſubiungam: Glœon, quod eſt balneorum ſtrigmentum comburens, cola & defecato primum ut purum reddatur, atque rurſum cacabo immitte. Et calcem præterea extinctam conterendo ueluti in farinam, impinge, atque oppleto tantiſper dum argilloſa fiat cœniq; craſſitudo inducatur, atq; contra emphyſemata utere. Cæterum multo efficacius quàm hoc cenſetur pharmacum è fico Aegyptia, quem ſycamoron uocant, contextum.

Glœon.

De luxatis & contuſis. Cap. XXIX

Duerſus articulorum luxata & contuſiones (quorum Græci illa στρέμματα, has uero θλάσματα appellitant) conferunt uellera ſuccida haud ita pridem ab ouibus detonſa: uel ſpongia oxelæo irrigata, & impoſita. Mollia bulborum decoctorum cum melle, uiticis folia, & ſal, & nitrum aſſatum leuigato cum cerota: utere item fotu infuſionis aquæ dulcis, uel marina calida: Sed ubi iam inflammatio doloresq; ſedati ſunt, membra luxata perfricentur.

De ſarcothlamatis & ecchymomatis, id eſt carnibus contuſis, & ſanguine in loco contuſo collecto. Cap. XXX

Arne ſub graui aliquo pondere illapſo contuſa, exiguisq; in hac uenulis diſcretis ac ruptis, ſanguis cum ſaltatione effunditur, unde ſub cute coaceruatus conſtitutionem inducit quam uocant Græci ecchymoma, hoc eſt ſanguinis in parte contuſa coitionem. Quo quidem in caſu, niſi cutis diſcindatur, tumoris inſtar molles tactui cedens ſequitur, liuidi coloris abſq; dolore. Plerunq; igitur noſter medendi ſcopus eſt, congregatum hærentem'que ſanguinem diſtrahere, idq; ſine mora prius quàm nigreſcat. Cæterum inter principia ſtatim aſtringentia quædam diſcutientibus ſunt admiſcenda, eo quod tunicæ uenarum fractæ, opus omnino habent denſitate & ſolidatione: Poſt hæc uero etiam abſque ſtipandi uirtute præditis rebus, digeſtiuis tantũmodo

modò & disijcientibus utamur: & scarificando ab initio ecchymomata, sicdeinde curationem admouēbimus. Cæterum ad inueterata ecchymomata accommodatus est raphanus cataplasmate adglutinatus: discutit autem ipsa, ubi uellicare cœperint: Vel raphanorum cremor cum micis cataplasmatis modo impactus. Species autem ecchymomatis sunt ea quę Romani suggillata, Græci ὑπώπια dicunt, & ruptiones uenarum ex ictu plagáue prouenientes, ὑποσφάγματα nuncupata, & sanguinis ex plaga facta circa unguem influxio, de quibus abunde suis actum est locis uolumine tertio: Atqui de ijs quæ oriuntur in unguibus etiam fusius in chirùrgia explicabimus.

De unitatis solutione rupturáue, & Conuulsione. Cap. XXXI

RVpta per se à continuitate discedentia, græce ῥήγματα appellata, cum ecchymosi, id est sanguinis in loco cõtuso collectione, uelis nolis prouenit. Succurritur autem his medicaminibus mediocriter calorificis: cuius utiq; classis habet διὰ τῶν αἰγείρων, id est è nigris populis acopum, & quęcunq; uiribus huic naturaq; respondent. Oportet aūt rhegmatis corporis profunditatem petentibus, maiore acrimonia acutieq; medicamēta adhibere. Vtilis aūt hoc malo afflictis fuerit cucurbitulæ usus. Quod si confestim quidem discutiatur uniuersa eiusmodi sanguinis in parte contusa congregatio, concrescit non difficulter dispalata caro. At si inueterascet, sordesq; subtus alantur, rupturā coalescere deinceps impossibile. Verū inter sese mutuò labia solum composito, ita ut eadem exigua quoq; occasione facile distinguantur, spaciumq; id in meditullio ipsorum relictum, humore aliquo oppleri, & continue modo quodā ecchymoma gigni uideas, confine ei quod erat à principio: nisi quod hoc quàm illud citius distrahitur, ueluti saniem tenuem continens; quum illud ab initio ex sanguine constaret. Cæterū distentio fit conuulsis quibusdam neruis: & solamine solo pacantibusq; remedijs usq; ad indolentiam opus habet, conglutinari nanq; ipsi nequeunt. Aristolochia igitur rotunda, rupturis & conuulsionibus, si quid aliud, accommodata est. Compari etiam modo & centaurij grandioris radix, & cremor eiusdem: Rheum, quod rha quidam nuncupant, costus, bdellium, cum oxymelite hausta.

De scirrhis duritiebus non sensilibus. Cap. XXXII

EXactus quasiq; ad unguem expeditus scirrhus, præter naturam tumor est insensilis, & tactui ob duritiam non cedens: Sed non expeditus, parum sensibilis, non incurabile quidem, sed non facile tamen medicabile malum Oritur autē sub tenaci crassoq; humore, nodo indissolubiliter membris scirrho infestatis impacto: Quandoq; igitur confestim intra principia coit & augetur: Plerunq; uero & medici eius mali autores fiunt, frigefacientes & immodice constringentes cum sacros ignes tum etiam inflammationes. Quamobrem si quis uehemētius eijcientia distrahentiaq; corporibus, insensilibus

Arrige aures medice. istiusmodi duritijs oppressis medicamenta adhibeat, & manifestam scirrhi diminutionem breui tempore efficiat, reliquias passionis deinceps insanabiles reddet, tenuiore quidem humiditate discussa, reliqua uero arida & perinde atque lapidea facta. Oportet itaq; medicamentum dia- *Diaphoretica citra calorem emollientia.* phoreticum aliquam etiam emolliendi uim, citra uehementem calfaciendi & arefaciendi potestatem, habere: cuius facultatis sunt medullæ omnes, atq; in primis ceruina & uitulina: Ex adipibus uero, leonis, & pardalis, & ursinus & taurinus: in auibus uero anserinus & galligallinacei, & phasianicus: aridior uero caprarum & hircorum. Adhæc præterea, gutta ammoniaca quæ ad odorem uaporat̃, unde græce ἀμμωνιακὸν θυμίαμα uocatur, & bdellium, præsertim uero Scythicum, & styrax liquidior ac pinguis, mastiche item Aegyptia. Quocirca in alijs quidẽ partibus scirrho infestatis peculiariter his seorsimq; utendum, necnon ex his compositis medicaminibus. Cæterum in neruis quibus sustinetur collum, quos *Tenontes.* à robore & firmitate τένοντας appellant, & ligamentis, quæ σύνδεσμοι dicuntur, lapidem ignitum aceto acerrimo extinguere expedit, si fieri potest pyriten, sin minus, myliten, in quo languentis membrum hinc inde permoueatur, atq; ita agitetur, ut uaporem sublatum excipiat: Post hoc denuo remedium emolliendi uim habens præstat imponere: tenuiumq; partium oleo mox à principio, non aqua membrum foueto & conspergito, ad summum unoquoq; die: elixantes interdum in oleo althææ radicem, uel cucumeris syluestris. Lauacris uel omnino facessendum est ita affectis, uel magna saltem ex parte abstinendũ. Scirrho aũt mediocriter mollificato, guttam ammoniacam pinguissimam aceto acerrimo immergentes, membrum afflictum perungemus ad plurimos dies: quibus elapsis rursus ad emolliendi uim habentis remedij usum reuertendum, illito prius galbano & opopanace pinguissimis: cuius generis certe habetur præcipue, cõpositio διὰ σπέρμυς, & Amythaonis, atq; ea quæ deinceps strumis medendis perscribuntur medicamenta.

De strumis, chœradibus'ue. Cap. XXXIII

STrumæ, quas Græci χοιράδας appellant, glandia (quæ ab eadem gente adenes dicuntur) sunt obdurata, quibus collũ, axillæ, & inguina frequentissime occupantur. Communiter itaq; subijciuntur curationi proximo capite de scirrhis uidelicet in medium allatæ. Priuatim uero lupinorũ amarorum farinam in oxymelite decoctam scrophulis cataplasmatis modo inducito: & tuberibus ipsis ac uomicę bubulum stercus cum aceto elixum cataplasmate imponito, id quod tumores etiam obduratos omnes discutit. Egregie uero strophas disijcit calx aqua non extincta, uel melle, uel balneorum strigmento excepta, uel oleo, uel adipe suillo: Vel calcis aqua non extinctæ, & nitri æquas portiones, nasturtij, & fœnogræci quadruplum cum melle, instar cataplasmatis impinge. Durities distrahit, permutatas rumpit, loleacea farina cum fimo columbino & semine lini, in uino decocta: grossi sylue-

strres

ſtres atq; ſatiui,aut naſturtium candidum cum pice liquida in malagmatis ſpeciem formatum impone: Vel cucumeris agreſtis radicis aridæ, & foliorum lauri aridorũ crematorum cinerem cum reſina terebinthina ſuperinuehito:uel uuę paſſæ ſylueſtris,nitri,æquales partes,erucę duplum cum reſina immitte: uel ſtercus caprinum aut bubulum in aceto percoctum:uel erui farinam in lotio impubis puelli maceratam, & pice & cera & oleo eliquatis exceptã. Vel ſerpentem extinctũ mitte in aulam, & gypſo probe circũmuniens ponito in fornacem quò cõcremetur,cineremq; ipſius miſce cum tantundem fœnogræci, atque melle excipiendo utere. Compoſitio præterea ex aſpidibus miris admodum modis remedio eſt, atq; ea quæ ex ſtruthio cõſtituitur,necnon quæ è cucumere ſylueſtri conficitur, & è cedrio itidem liquore. Strumas præterea ad ſuppurationem perducunt uel diffundunt,myrrhæ drachmæ decem,guttæ ammoniacæ thymiamatis drachmæ duæ, uiſci quercini drachmæ octo, galbani drachmæ quatuor,propoleos drachma una,in pila contundantur.

Ad ſtrumas ſtrophas´ue mammarũ & duritias.

MAmmarum ſtrophulis duritiebusq;,quas σκληρείας Gręci appellant, uiſci elaborati,reſinæ aridæ,cerę,uniuſcuiuſq; libra una,galbani uncijs tribus ſcite adhibitis,egregie ſuccurras.

Ad ſtrumas exhulceratas,& hulceribus carentes.

CHœradibus hulcuſculis oppreſſis, atq; exhulceratione immunibus iuxtà medendis, accipe ceræ, reſinæ, adipis porcini inſulſi, marrubij,æruginis raſæ,ſingulorum uncias ſex.

Chœradicum,hoc eſt ſtrumis curandis factum.

OLei ueteris libras duas, ceræ libram unam,colophoniæ uncias quatuor, nitri tantundem,allia duodecim detractis tunicis ac pellibus, macerato in oleo per triduum, deinde elixans tantiſper dum reddantur arida, ipſa quidem porrice: Vbi autem ab igne detraxeris, eliquata in oleum immittito:leuigatiſſimũ quoq; nitrum inſparſum,abſceſſus rumpit. Aliud: Cineris cucumerini uncias duas,ſchiſtes unciam unam,nitri ſpumæ unciam unam,liquidæ picis uncias ſeptem.

Erodendi uim habens medicamentum chœradicum.

SChiſtes, ſandaraches,uniuſcuiuſq; drachmas quatuor, ſquamæ æris drachmam unam,auripigmenti drachmam unam, arido hoc medicamine ſtrumas conſperge: Quod ſi cancri ſpeciem habeant,roſaceo cõterens & macerans,bis per diem utere.

De ſteatomatis,id eſt adipationibus,& atheromatis,id eſt pultationibus,& meliceribus. Cap. XXXIIII

Teatomata,atheromata & melicerides in genere abſceſſuum à cunctis (quemadmodum in illis explicuimus) enumerantur: quorum ſingula à ſola ſubſtantiarũ tumoribus circũfuſarum ſimilitudine nomenclaturã inuenerunt. Eſt etenim earũ quædam inſtar adipis pinguetudinisq;, alia uero mellis ſpeciem præfert, &

alia pulti deniq; triticeæ alteriusúe frugis aſpectu maxime reſpondet. Scopi autem curationis cõmunes, Diſcutere quod tunica illa inuolutum cõtinetur, uel totum medicamentis exedere, uel ſectione auferre: Nõnullis quidem ex his tumoribus triplici hoc conſilio ſubuenitur, hiſce nimirum qui tenuiorem humorem poſſident, cuius farinæ eſt meliceris: Quidam uero duplici ſolum ratione curantur, qualis eſt atheroma, quod non tam abſcindere quàm remedijs tollere licet: Sunt qui uno tantũ ſcopo medicantur, è quorum claſſe ſteatoma eſt, quod neq; medicamentis, inducta putrefactione exedi, neq; diſtrahi poteſt: ſed chirurgia duntaxat (ad quã omnino referendum eſt) curatur. Vniuſcuiuſq; horum igitur ſignificationem in opuſculo de Chirurgia reperies. Eorum itaq; quæ diſcutiendi uim habent materiam, inter hæc quæ de ſtrumis edocuimus, inuenies. Priuatim uero ac proprie meliceridas diſijcit illud: Vuas paſſas excuſſis acinis octo, ſquamæ drachmas treis prius fouendo impone. Aliud: Accipe ladani, bdellij, galbani, guttæ ammoniacæ thymiamatis, propoleos, reſinæ terebinthinæ, portiones æquales in pila contuſas: conducit id quidem etiam ſtrophis, poſt, ſecundumq; aures abſceſſibus, dothienibus, Panis, phymatibus'ue. Verum ad meliceridas Archigenis ſententia, ſpumam etiam nitri, ueratriq; duplum cum cerota rudi craſſaq; ſuper imponito. Cæterum medicamentis erodendi uim habentibus uti non licet, cute circunfuſa. Meliceridas itaq; & atheromata, uel ipſas etiam ſtrumas medicamentis adurentibus denudare expedit: è quorũ numero ſimplicius quidem eſt, quod conſtat ex calce aqua non extincta, & ſapone, ſtactesq; unguento. Varium autem magis et quod appoſitũ à malo tueri poteſt, habetur proximũ: Sumantur calcis aqua non extincti drachmæ quatuor, ſphecles, quę uini fex eſt, nitri liquidi cocti ſingulorũ uncię duę, rubricæ drachma una, diſſolue in ſtacte unguento, reducito ad mellis liquidioris craſſitudinem, & feruefacito ter donec aliquantulũ conſiſtat & & coëat: atq; reçonde in plumbea pyxide, inſtillans unguentũ, ne celerrime areſcat. Confert ad acrochordonas uerrucas, formicas, pterygia, clauos, & callos, cicatrices eminentiores, tuberáue excreſcentia, uini fex nõ admodũ uetuſta, uerum duorũ modò menſiũ: hoc medicamentũ cuti illinito: Quod ſimulatq; arere cœperit, ſpongijs madidis lotisq; rurſum inungito, & ubi nigreſcit cutis denuo, ĳs quæ cruſtam inducunt lauandũ. Cæterũ cruſta decidente, medelæ erodendi facultate natura præditæ adhibeantur. Erodit aũt citra uellicationẽ quantũ res ipſa poſtulabit, quod habet ſquamæ æris drachmas quatuor, ſandaraches, ſeminis urticæ (quę & cnide dicitur) exiccatæ, æquas partes: cuius uſus cumprimis probatur cum roſaceo. Aliud: Echinorum cruſtæ, ſepiæ teſta, auripigmentũ, æquis portionibus cum roſaceo circunquaq; in circinum circumliniantũ. Proba quoq; & ex re fuerit ceruſſa cum oleo illita: Necnon compoſitio ex calcis aqua non extinctæ & illaboratæ medimnis duobus, chalcitidis medimno uno, auripigmenti medimno uno confecta.

Steatomatum, atheromatũ, et meliceridum curationis ſcopi.

Sphecles quid.

Medicamentũ exedens abſq; morſu.

Deſa

De fauis hulceribus foraminosis. Cap. XXXV.

Auus quod Græci κηρίον nuncupāt, tumor est pluribus & continuis in cute foraminibus terebratus, per quę mellis omnino crassitudine humor defluit. Vuæ igitur passæ tali hulcusculo sunt imponendæ, post mollissima rutæ, ficiq́ arboris folia, adiecto interim melle, uel nasturtium cum semine lini & melle: Vel cucumeris satiui radicem cum melle, uel sulphur ignem non expertum cerotæ aut resinæ terebinthinę copulatum. Cæterū expeditius magisq́ uarium remedium reddes, si huc ea quæ superiore uolumine, de manantibus capitis hulceribus, quæ Græci ἀχῶρας appellant, recensuimus, inde transferas præsidia.

De simplici hulcere. Cap. XXXVI

Voniam hulcus simplex nō nisi hiatus quidā est, cuius si quis labia diducta contrahat, undiquaq; coronæ instar uinculum circumponendo, dissitæ partes facile absque ulla alterius rei ope coalescent & concrescent. Verum ubi quidem in uno aliquo labiorum foraminibus perforatorū hulcus aliquod transuersim extiterit, principium hinc ligaturæ fieri, atq; in contraria uertere operæpretium & necessarium est. In utrisq́ uero diuortio facto, apprehendendum est duobus initijs ligamentum, & labijs hoc pacto contrahendum: nulla siquidem immunditia ueluti pilo, aut arena, aut oleo, aut festuca, uel alia quapiam simili re labijs incidente, hulcus plenissime glutinabitur. Quod si hulcus adeò magnum fuerit, quàm ut queat separata omnino prædicta deligatione glutinari, consutionibus ea prius sunt cōmittenda: deinde hoc pacto futura cōmissa, remedijs conglutinandi uim habentibus utendum, & quæ arefaciendi cōsumendiq́ humorem coactū, & ne alius quispiam se insinuet, arcendi potestatem obtinent.

Quæ hulcera conglutinandi uim habeant. Cap. XXXVII

Onglutinare hulcera possunt quercus folia cataplasmatis modo impacta, & salicis, brassicæ, fructus oleaginis fruticis, quē Græci chamælæan nuncupant: folia item, & cortex, & succus austerioris plantaginis. Papyrus posca uel uino irrigata & macerata, coronæq; modo circumducta. Recentia uero hulcera cōglutinat egregie pinus, & piceæ folia, & cortex recens ut uinculum circumactus cum aqua, aut posca, uinóue, caseus recens solutus: Foris autem rumicis folia applicato, aut uitis, aut betæ, siue lactucę. Cæterum caseus, qui quoniam ex acido lacte fit, oxygalactinus nomen obtinuit, uulneraq; ampliora ceu glutine cōmittit: Pyra item syluestria quæ achrades græce dicuntur, cōmittunt & fluxum reprimendo sistunt: Equisetumq́ ut cataplasma impactū. Quod si nerui dissecti fuerint, isatis satiua in durioribus quidem corporibus, etiam si in capitibus musculorū extiterint, pulchre admodum hulcera conglutinat: item cupressi folia et ramuli, coniq́ iuuenes et molles in corporibus duris: sed admiscere conuenit araneam leuigatā,

Quæ conglutinant hulcera recentia.

quæ ex mola uolitantem farinam acceperit: Myrrha cum aqua illita, uel libanotus, lumbrici terræ. Neruorum præterea discissiones cõglutinant pentaphylli folia cum melle, alliaq́ exusta cataplasmatis instar imposita. Hulceribus autem uetustis è diuerso conducunt hordea combusta, cerussa cum cerotæ myrti triplo. Capitis porrò hulceribus myrrha arida insparsa non irrigua celerrime conglutinat: Vel aloën aridam, uel aristolochiam terito, melleq́ & uino simul decoquito, quoad in mediocrẽ crassitudinem deuenerint, inde in linamentum conceptum (quem penicillũ uulnerarium dicunt) illiniens imponito. Ex compositis autem medicamimibus conglutinandi uirtute præditis sunt Barbara, & chrysa, & confectio Nicolai, διʼ ἰτέων, id est ex salicibus, & διὰ δικτάμνου, & his aliæ cõgeneres neq; dissimiles, quæ ingentia maxime uulnera conglutinare possunt.

Quæ hulcera antiqua cõglutinant.

Ad dolentia & inflammata hulcera. Cap. XXXVIII

DOlore infestantibus & inflãmatis uulneribus adhibenda sunt necessariò siccifica, & quæ inflammationẽ extingunt medicamenta. Ex liquidis igitur probatissimũ creditur uinum: confert & posca. At si non absq; sorde angat inflammatio, etiam mulsum aqua dilutum. Ex aridis autem pharmacis communi quidem curatione expediunt cuncta, quæ aduersus inflammationes facere prædicta sunt, demptis oleosis & acribus. Priuata uero ac propria curatione, illud præ aliis cõmendatur: Mala Punica dulcia in uino elixa & cõtrita cataplasmate superinducito: suspiciendũ id, & multiplicis usus: nam capitis quoq; hulceribus sanandis conducit, necnõ ad uerendorũ & in uniuerso corpore infestantia hulcera, item contra oculorũ inflãmationes. Quod si sacer ignis etiam erysipelas'ue, aut simile quiddam hulceri accedat aut superueniat, hisce aduersus illa incõmoda descriptis suppetiis usq; utendũ.

Aduersus immatura & necdum purulenta hulcera. Cap. XXXIX

REcentia quidem, atque ob id etiamdum inflammata, necdum suppurata hulcera maturant purulentáque reddunt, simplicia quidem aqua temperata inspersa, & ad fouendum de more adhibita, triticea farina, uel chondrus, uel panis, uel glutinum, membranis cum resina terebinthina cataplasmatis modo illita. Adhæc cera, crocus, libanotus, pix rosaceum, adeps porcinus, uitulinus. Compositum aũt in primis laudatur tetrapharmacũ, emmotum rosaceo imbutũ. Cæterum hulcera perantiqua & callosa maturãt, ex simplicibus quidem uua passa, styrax, galbanũ, myrrha, ladanũ, pix, resina, butyrũ, mastiche Aegyptia, hyssopum. Ex compositis uero, διὰ τοῦ κικίνου, hoc est è galla oleóue rhicinino compositio, aceros Galeni, medicamentũ liquidũ quod linteolis concerptis excipitur, uulneribusq́ inditur, oleo uetere aut rhicinino subactũ, dichromos item, & Basilicũ, atq; eius generis cætera.

De hulceribus concauis. Cap. XL

HVlcus cauum amissæ carnis repletionẽ instaurationẽq; expetit: cuius sanè materia, sanguis cum moderatus tum inculpatus est: Huius

Huius ergo symmetriã,id est iustam cõuenientiam ipsius sufficiente quidem cibo cõposite efficiemus: Eucrasian uero,hoc est mediũ ad unguem temperamentũ, non tam cum eorundem alimentorũ euchymia, q̃ bona membri quod hulcere premitur temperatura. Sed in euacuando superuacaneo (cui nomen περίττωμα græce est inditũ) si tenue quidẽ,humidius hulcus reddit:crassius uero,undiq; sordes adglutinantur:quamobrẽ medicamentis mediocriter arefacientibus & elidentibus indiget: cuius farinæ censentur libanotus, farina hordei,farina fabacea,orobina,iris,aristolochia,terra Cadmia,panax,pompholyx. Vbi uero nullũ medicamẽtum sarcoticũ (hoc est quod carne implet) adhibitũ succurrit, ad aliam medendi rationẽ est transeundũ. Verum si quidẽ sordes ingenti multitudine cõpareant, atq; humidius omnino hulcus,sciendum plane est quod mitiore medicamento exiccatur, atq; mellis admixtione intenditur. At si mundum & siccius deprehendatur hulcus,plus quàm conueniat arescit, oportetq; cerotam oleo permulto madefactam adhibere. Accidit aũt aliquando cõtrarium,ut medicamento existente uiolentiore, caro tabefiat & conficiatur, ita ut putridum humidumq; uideatur hulcus, haud sane aliter quàm ea quæ sunt minus exiccata: Atqui hoc concauitatẽ ampliorẽ & colliquatã contrahit,& turgidũ redditur labijs, & cum inflãmatione præterea rufum: Sæpe uero numero liquide admodũ ac manifeste languens uellicatur. Alterũ uero sub his quæ minorẽ arefaciendi uim habent,nihil horum potest consequi. Quamobrem lignorũ caries,atque ea in primis quæ moderatam constringendi facultatẽ,abstergendiq; sortita sunt,ueluti ulmus quę quidẽ iuxta expurgat & implet munda & impolluta hulcera,uel anemonę appositę. Pini quoq; corticem detractũ atq; cum cerota in penicillũ contritũ,cõcauis hulceribus illinito,sed prę cæteris recentem superinducito,carne etenim cõcaua implet. Cõposita uero,mundatis iam hulceribus probatissima censentur,ex ostreis compositio,Manethonis medicamentũ è uini fece confectum,item illud ex aloë: Necnõ Meletera cognomento xerion, & quod constituitur ex amyli, mannæ, alicæ,erui, æquis partibus: consimiliter etiam medicamen è thure, διὰ λιβάνου græce appellatum, & Aphroditariũ. Sordidius uero quodãmodo, ueluti quæ græce κεφαλικὰ nomen sortita sunt xeria: & quæ in linteolis conceptis medicamenta (ἔμμοτα græce nuncupant) excipiuntur: quæq; trophos appellationẽ obtinuit: & isis,& cui titulus athena,& διὰ τῶν ἀτρακτυλίδων, id est ex atriplicibus confectũ: Est præterea cui appellatio Italicũ est indita,& breuiter quorumcunq; factum est periculum.

Sibi hac non successit, alia aggredienda est uia.

Quæ sordida expurgant hulcera. Cap. XLI

Sordibus referta hulcera,siue concaua fuerint,siue plana,egregie malum terræ,quæ ἀριστολοχία appellatur,cum melle perpurgat. Resina itidem terebinthina cum pari mensura rosacei & mellis,uel loco rosacei butyrum,iris Illyrica cum melle, oliuæ salsæ colymbades uocatæ,cataplasmatis more impactę. Aduersus uero

hulcera neruos occupãtia, resina terebinthina liquefacta cum butyro adhibetur. Verum his quæ immodica quadam sordium ui obruta sunt hulceribus, & eorum quę depascendo serpunt speciem habentibus, marrubium cum melle expedit: hoc etiã crustas porricit. Hactenus incõposita quidẽ. Mixta uero eiusdem, ne uehementioris dicã, efficacię hęc sunt: Misce amurcæ decoctæ, mellis despumati, aluminis frugi & accommodi ęquas portiones. Aliud: Sarapiadis, & buteonis, quẽ græce τριόρχα dicunt, ireos Illyricę aridæ, marrubij exiccati, mali terræ, singulorũ drach. octo, farinæ erui drach. x. arido utere, atq; nõ raro cum melle. Porrò aduersus hulcera perpolluta Aegyptia quoq; facit: necnõ ex salibus contextæ cerotæ colliquatæ, Indicaq; & Athena, & chloræ liquefactæ, prætera διὰ κισσήρεως, & ex eruo cõsarcinata arida: adhæc melanchloros pastillus, consimili deniq; modo & Ocriogenes.

De uermiculosis hulceribus. Cap. XLII

ARcendis quæ in hulceribus prognati sunt uermiculis, primũ quidem omniũ ac optimũ est, humiditatẽ cariemq; uermium parentem cõpescere atq; arcere. Profligunt aũt & interimũt uermes in genere quidem cuncta quæ ad aurium lumbricos conferre depicta sunt remedia. Cęterũ tollendis è medio his qui in hulceribus enascuntur, Archigenes cerussam & polium æquis partibus, cum liquida pice illinienda, magna cum utilitate asserit.

De carnium in hulceribus præter naturam incrementis. Cap. XLIII

CArnium in hulceribus suprà quàm par est excrescentiũ purgatio, medicamẽtis acriter arefacientibus tentatur: è quorum sanè numero habẽr diphryges cataplasmatis instar inductũ, & squama æris, & quæcunq; ostreorũ imitantur speciem cremata, echiniq; cõbusti, tam terrestres q̃ marini cum toto corpore. Verũ hæc non admodũ eximie, sed mediocriter modò carnium id genus excrescentias expurgant atq; cõpescunt: atqui Asiæ petræ flos longe ualidius id muneris obit: hoc uero adhuc uehementius, sory, & sarcocolla, & chalcitis, & misy: uerum deusta minus uellicant, flos itidem æris. Cæterum ærugo uiribus, multis (ut sic dicam) parasangis reliqua quotquot sunt omnia præcedit. Sales porrò combusti carnes cum humore flaccidas subliquefaciunt & labefactant: Consimiliter & linamenta filatim ex reijculis pannosis discerpta in muria maioris acrimoniæ irrigata, & denuo arefacta atq; imposita, mediocres carniũ excrescentias liquefaciunt atq; auerruncant. Verum ferrugo cum squama æris incrementa potentius reprimit. Composita aũt nõ Rhodia modò cognomento arida, sed etiam psaron, præterea xanthum, absq; morsu tumentia supprimendo in modestiam uiamq; reuocãt. Ingentissimas uero eiuscemodi carnium excrescentias corporis interna petentes, crusta obducunt Phaustiani pastilli friati atq; inspersi, & heliocades (quasi sole exustum dicas) xerium. Conducit pariter id etiam, quod accipit calcis aqua non extincti, squamæ æris,

mannæq;

mannæq́ꝫ, partes æquales: idem incrementis immodicis fuccurrit, & fungis fimilia cum melle repurgat, & cum cerota carne implet.

Xerium præter naturam incrementa carnium fupprimens.

Accipe fpumam argenti, rubiginem laminæ plumbeæ, æquis portionibus. Aliud efficaciter excrefcentiæ luxum fine uellicatione reprimens, fubueniens prꝫterea nomis, & epulidibus, hoc eft carnis gingiuarum excrefcentijs, & dentes deniq́ꝫ candidans: Calcis uiuæ libra una, auripigmenti unciæ fex: auripigmentum aridum cum aqua diffoluens, calcem aqua nō extinctam immittito, terræ Cadmiæ modo elotam atq́ꝫ cōtritam arefacito & utere. Ex paftillis pantolmius, & quicunq́ꝫ polypis medendis defcripti habentur, fcite admodum hulcera reprimunt. Emplaftra porrò uiridia, præfertim quod ex Cappadocicis falibus confectum eft: Ifis item emplaftrum, hulcera increfcere prohibent.

De nomis & putredinibus atq́ꝫ phagedænis. Cap. XLIIII

Vod fi mortaliū corpora hulceribus quꝫ depafcendo ferpunt, & putredinibus tabefacientibus, quas eadem gens σηπεδόνας indigitat, angantur, fomentis, quæ confici debent cum irrigatione, infufioneq́ꝫ aceti & pofcæ, uel uini aftringentis aut aquæ gelidæ, aut marinæ, aut decoctionis lenticulæ, malicoriorum, balauftiorum, lentifci, myrtorū, acanthes Aegyptiæ, aut rerum deniq́ꝫ conftipandi & arefaciendi uim habentium, utendum eft. Cataplafma præterea ita affectis impingendum, ē fequentibus fimplicibus confarcinatum, erui farina, alumine liquido, panis filiginei (quem σεμιδαλίτην Græci nominant) interiore, quam medullam uulgò dicunt medici: gobio ueteri, ucl alio falfamento antiquæ carnis illotꝫ, refinam infuper terebinthinā liquidam æqua lance leuigans & diffoluens, imponito: uel malum terræ, uel gallarum foliorū cremorem æquis partibus: Rubiginis dimidiū ex aqua mellis craffitudinē habens illinito. Quod fi crufta non abfcedat, elaterij æqua pars ærugini admifceat̃. Porrò in fepedonibus, hoc eft purulentis ac hulceribus, prodeft fory leuigatum & infparfum: & fuperne tilma aridum, uel malum terræ rotundū, uel gallas, æquis partibus cum oleo inungito: uel cucumeris fyluеftris radicē, uel braffícæ, aut betæ, aut rumicis folia illigans calidis cineribus reconde: ubi aūt oleo eliquata fuerint, cum fale terendo impone. Valide purgat ipfa Thalia in uino decocta cum melle, modo cataplafmatis adhibita: uel chalcitim cataplafmate fuperinducito: uel apij femen contritū, uel femen lini friatū cum atramēto futorio impingito: uel ex thymo, & uua paffa, & ficubus decoctis impofito cataplafmate: uel cucumerinis folijs leuigatis cum melle: uel nitrum & cyminū & farinā cum melle imponito: uel cucumeris fylueftris radicē, uel fcillam coctā cum melle, uel fereos drach. duodecim, chalcitidis drac. decem, mifyos drachmas quatuor, cum aceto acerrimo ad dimidium acetabulū foluendo donec exarefcat, detractisq́ꝫ ab igne utere, melam inftrumentum, quo medici hulcera interna explorant, inferens, hulcerique inuoluens,

& superne duplum linteũ ex œnelæo imponito. Quod si inflãmatio præstò fuerit, altercum cum farina, uel brassicã cum melle cataplasmatis modo impingito. Ad putredines quæ in singulis locis cõtingunt & nomas: Calcis non extinctæ, chalciteos, uniuscuiusq; drach. duæ, auripigmenti drach. una : hoc quidẽ & aduersus quæ in digitis proueniũt pterygia, & phagedænas, & ad carbunculos utendũ : In uerendis quidem cum melle, in reliquis uero locis arido, superne splenio resinę imposito.

Aduersus nomas omne genus, atq; adeò etiam eas quæ in ore proueniunt, & ad sanguinis eruptiones, & excrescentias domans, multiplicis usus arefaciendo.

HVlceribus quæ depascendo serpunt omnibus, etiam si os occupent, sanguinis item profluuio, quam Græci αἱμοῤῥαγίαν uocant, & carniũ incremẽtis frenum imponitur succurriturq; cõfectura eiusmodi, quæ habet chalcitidos, misyos crudorũ, uniuscuiusq; drach. uiginti, squamæ ferri drachmas sex, gallæ immaturæ drachmas octo.

Medendis nomis & putredinibus.

SVmantur salis drach. xij. aluminis combusti drachma una, squamæ, pumicis cremati, æquis portionibus : bene etiam facit rubigo rasilis cũ mysios deusto, si pice liquida excipiant, & squama ferri, adiecto oleo.

Curandis nomis uerendorum.

NOn tam hæc, quàm dictum meleterium nomis pudendorũ conueniunt : Confectio ex aceto myrtino, & illud ex charta medicamentum aridum, etiam ad nomas quascunq;, & ex melle cõfectum coracium, atq; Andronis pastillus, & id genus alij. Cæterũ hæc eadem ipsa medendis quoq; phagedænis apprime quadrãt: nam & phagedæna hulcus est depascens, nomæ forma & aspectu, naturaq; haud admodum absimile. *Phagedæna.*

Ad hulcera cum humore flaccescentia, tetriq; odoris.

HVlcera cum humore flaccida graueolentiaq;, horum medicaminum apposítu curantur: Lemnium sigillũ ex aceto, uel aceto mulso (quod græce ὀξύμελι appellant) aut uino immersum tantisper dum cœnosam induat crassitudinẽ, illitum optime succurrit : Vel cupressi folia & ramuli, & galbuli molliusculi, uel cucurbitæ aridæ deustæ cinis, uel platani corticis tosti, & anethi cõbusti consimiliter, uel lanæ sordidæ crematæ, uel plantago: Isatis cum per se, tum adiecta farina, aut peucedani radix arida.

De hulceribus cicatrice obducendis. Cap. XLV

CArnes hulcerum quæ cicatrice indigent, tam aridas reddentes atq; constipantes adeò, ut non modo id quod pręter naturam superuacaneum sit, distrahatur discutiaturq;: sed id etiam quod secundum naturam est, in superficie hulceris prope cutem accendatur, præparabimus, & hulcus in cicatricem agemus: ad quã sanè functionem idonea sunt, galla omphacitis, hoc est immatura, atque mali Punici lemmata, seu cortices : mediocriter arefacientia, & breuiter quæcunq; absque astringendi facultate citra uellicationem arefaciunt: atq;

atq; hæc quidem cicatrice quoq; obducunt, nempe myrrha, ſpuma argenti, & ſi comburetur oſtreum, inſertis quippe aridis. Hæc quoque cicatricem identidẽ inducunt, cortex pini addita cera myrtea, hæderæ flos cum cerota, lilij radix adiecto roſaceo, pityina, id eſt reſina arida, pumex aſſatus, ſquama æris, pari pondere, aridis utere: hoc etiam compeſcit & reprimit. Vel pumici friato, mannæ & diphrygis exiguũ admiſceto, & utere: uel ſpumæ argenti partem unam, diphrygis ſemiſſem, cum cerota ut ſplenium impone. Cęterum ueteribus cicatricem auferunt, uiſcus cum thure, ęrugo cum diphrygis tantundem, atq; cum cerota myrtea: uel cen tauriũ exiguũ recens cataplaſmate adglutinatũ. Sed liquidioribus cyprini radicem impinge. Porrò aduerſus ſedis & uerendorũ maxime hulcera inflammata, aloë utere leuigata, arida uel ex aqua: uel ſquamam æris, uel chryſocollam in ſole cum cera mollificando adhibeto.

Aridum Apuloticum.

OStreorum drachmæ duodecim, mannæ drachmæ ſex, cadmiæ drachmæ quatuor: proſunt itidem ad nomas. Aliud: Mali terræ, quam ariſtolochiam dicunt, unciæ ſex, corticis pini drachmæ ſex, mannæ drachmæ ſex, pumicis drachmæ quatuor, colophoniæ, ireos, ſingulorum drachmæ quatuor. Aliud: Sumito cornu ceruini deuſti uncias quatuor, corticis pini uncias ſex, ceruſſæ uncias quatuor, æruginis raſæ uncias nouem, cadmiæ drachmas duodeuiginti. Aliud: Florum mali Punici, quos Græci priuatim cytinos appellant, atramenti ſutorij, ſingulorum drachmas ſedecim, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi, uniuſcuiuſq; drachmas octo, gallæ drachmam unam. Aliud: Accipiantur ceruſſæ, ſpumæ argenti, uniuſcuiuſq; unciæ octo, recrementi plumbi, gallæ, myrrhæ aridæ, ſingulorum drachmæ quatuor.

Cicatricem inducens.

MEdicamen illud καθολικὸν eſt, quod habet aluminis ſiſſi unciã unã, quã leuigando in aquę xeſta una irrigato: ubi uero diſſolueris aqua, linteola concerpta macerans & arefaciens, ipſis utitor.

Emplaſtrum Apuloticum.

CEræ drach. quadraginta, ſpumæ argenti drach. trigintaquinq;, diphrygis drach. octo, myrtini ſemicotylium: Facit autẽ ad hæc & emplaſtrũ ex dactylis palmæ, & διὰ καδμίας, & medicamentũ myrſinati, & id genus alia. Cæterũ ad reluctantes & ægerrime cedentes cicatrices probantur, ceræ, myrtinæ, ſingulorũ unciæ ſex, cadmię tantundem, plumbi, thuris, ſingulorum unciæ duæ, aluminis ſiſſilis, æris cremati, uniuſcuiuſq; uncia una, rubiginis raſæ drachmæ duæ, diſſolue alternis diebus.

Inueteratis & cicatricem difficilime exeuntibus.

CAdmię drach. octo, chryſocollę, ſchiſtes, ſingulorũ drach. octo, æruginis, ſquamæ æris, uniuſcuiuſq; drachmam unam, pityinæ, hoc eſt reſinæ drachmas quadraginta, ceræ drachmas centum, myrtini quantũ ſatis eſt. Aliud: Accipiantur ceræ, reſinæ, pini, ſingulorũ unciæ ſex,

cadmiæ tantundem, chalcitidis crudæ unciæ tres, myrtini quod ſufficit. Cadmia in uino diſſoluatur: & chalcitis ſub temporibus Canis platiſmate, ſuperne autem linamento concerpto, & ſpongia ex uino utere. Aliud: Aeris toſti uncias duas, aluminis fiſſi, ſalis ammoniaci, ſingulorum tantundem, ceræ uncias ſex, colophoniæ uncias ſex, myrtei uncias duas, arida diſſoluantur aceto in ſole diebus uiginti: Quum autem mellis ſpeciem craſſitudinemq́; acceperint, liquefacta & refrigerata cera, miſce mollificando. Confert ad hæc pręterea medicamentũ etiam διὰ κισσήρεως, hoc eſt confectũ ex pumice, item iſis, & id genus cætera.

De cacoëthibus hulceribus, quæ Chironia, Telephiaq́; dicuntur à medicis. Cap. XLVI

Hulcera Chironia.

Hulcera Telephia.

ANtiqua & inueterata ægerrimeq́; cicatricem cõtrahentia hulcera, quę κακοήθη, hoc eſt malefica appellãt, alij Chironia quidem, tanquam Chironem centaurum, Apollineæ artis anteſignanum peritiſſimum in curatione reſpectantia: alij uero Telephia (hulcera multæ malignitatis, quæ ſalutarem Achillis manum requirunt) quod in eiuſcemodi hulcere Telephus Myſiorũ rex aliquandiu fuerit, nuncupant. Conſiderandum igitur ne quando uniuerſum corpus prauo ſucco redundans, id genus affluentias immittat hulceri: humorq́; ſuperfluus idoneorum inter ſe medicaminum officio euacuandus eſt. Quod ſi uarices etiam crura unà cum hulcere occupent, recuperandæ tum etiam hæ ſunt, quemadmodum in Chirurgia explicabitur: Vel ſanguinis detractione ſic habentes leuandi ſunt, nõ parcè auferendo ſanguinem: Poſterius topicis utendũ eſt adminiculis, quæ inſtaurandi potentiam abſq́; uellicatione cõtineant. Simplicia ergo quæ ex pumice, diphryge, ſquama, ęrugine, calceq́; mediocriter abluta cõſtant, alumẽ item ſciſſile leuigatũ inſparge: Hyſſopi drachmas quatuor, nitri drach. duas, uuę paſſæ drachmas quatuor, illiniendo prius melle, cataplaſmatis modo inducito. Squamæ porrò æris drachmas decem, aluminis drachmas duas, cum ceræ drachmis decem, mollificans ſub ſole, formidoloſis neq́; facile curabilibus hiſce hulceribus ſuperimponito.

Compoſita aduerſus uitioſa multæq́; malignitatis hulcera.

Emplaſtrum ad Chironia.

CEruſſæ unciæ octo, aluminis ſciſſi unciæ duæ, ſquamæ æris drach. duæ, ſalis ammoniaci, thuris, æruginis raſæ, corticum malorũ granatorum, uniuſcuiuſq́; unciæ duæ, calcis uiuæ uncia una, cerę libra una, myrti libra una cum dimidia, arida uino diſſolue: Hoc callum tollit principio, mox depoſitum ſeruatur: Poſtremo aũt remollitum myrtino cicatricem contrahit. Aliud: Spumæ argenti libra una, olei libræ duæ, chamæleontis herbæ nigræ, radicis ariſtolochiæ, quod malum terræ Latini uocant, gallæ omphacitidis, ſingulorum uncia una, galbani, guttæ ammoniacæ thymiamatis, thuris libanotiue, uniuſcuiuſq́; unciæ duæ, parato cum radicibus uiridium harundinum mouendo.

Archi-

Archigenis ad Chironia cum in tibijs tum in mammis, cacoëthe, ſtrophulas & parotidas.

ADipis bubuli libræ tres, reſinæ terebinthinæ unciæ quinq;, mannæ unciæ ſeptem, terræ quod uocant Sardæ, qua pictores utuntur, unciæ quinq;, liquefactis cum aridis cõfuſis utitor. Aliud eiuſdem Archigenis: Ceræ accipit uncias quatuor, olei omphacini, mannæ, uel thuris, diphrygis, ſquamæ, ſingulorum drachmas quatuor, cum aceto arida eliquando, mellisq; craſſitudinem faciens, miſce cerotæ, et utere, immergendo linamentũ conceptum, quod Græci appellant ἔμμοτον. Aliud, ad ea quæ fœminas, & alios tenerioris cuticulæ homines infeſtant maligna, curatuq; difficilia hulcera: Ceræ Tyrrhenicæ drach. octo, pinguetudinis taurinæ, reſinæ terebinthinæ, plumbi deuſti, et piperis, uniuſcuiuſq; drachma una, utere linteorũ fragmentis uel roſaceo uel myrtino imbutis.

Ad cicatrices atras. Cap. XLVII

FVſcas pullatasq; cicatrices exterit radix bryoniæ nõ tam candidæ quàm nigræ in oleo ad ſuccoſitatem, ut ita dicam, decocta & impoſita. Nepeta item in uino elixa, ſpuma argenti elota cum roſaceo candido. Quæ lichenas uero ſequuntur cicatrices, & alias iuxtà reliquæ cuti concolores facit, aſininus adeps illitus, erucæ herbæ ſemen contritum cum felle caprino & bouillo & ouino illitum cum ſpuma argenti. Compoſita porrò ex lithargyri, mentæ, thuris, æquis portionibus, & melle. Aliud: Nitri, guttæ ammoniacæ thymiamatis, ſulphuris igne intacti, myrti, æquas ſingulorũ partes in aceto albo, uinóue aut aqua eliquãs, fuſcedini cicatricũ inungito parciſſima manu, ne exhulcerationem inducat. Aliud: Cretæ cimoliæ, ſtercoris columbini, ſaponis, thuris, partes æquales ex aceto illinito. Smema abſterſióue tollendis cicatricũ fuſcedinibus: Cretæ cimoliæ drach. octo, ſpumæ nitri drach. quinq;, ueratri albi drach. quinque, glandis unguentariæ piæſmatis drach. quatuor, quibus cũ in balneo cicatrices abſterge.

De hulcerum lacunis. Cap. XLVIII

QVando cutis quæ hulceribus adiacet, longo tempore & ſpacio, ſubiecto corpori nõ coaleſcit & conglutinatur, Græci κόλπον hoc malum, Romani ſinũ appellant: Proinde quũ in ſuperiorem hulceris partẽ lacuna extenditur, facili deſtillatione excernitur per os ſanies, & promptius multo coaleſcit: Contrà autem quæ ſuperiorem partem occupat, nulla ſe deſtillatione purgante ſanie, contiguas omnino partes corrodit: & niſi inciſionẽ primitus quo ſubterfluat machinaberis, nihil egeris, neq; lacunas carne implendo, neq; conglutinando. Quod ſi autem in aliquo membrorum, uerbi cauſſa brachio, aut crure lacuna exiſtat, tum abſq; diuiſione poterit etiam conglutinari inferior pars, modò te ſchema nõ effugiat: In brachio nanq; prope cubitum ore exiſtente, ſummam extremamq; manus partem altius in ſublime extendens, lacunam in fluxionem conuertes. At ſi lacuna in fœmur ſupra

genu incidit, formam eius ita pronam reddes, si hygnyæ puluinar molle subijciens, suræ situm inclinatiorem reddes. Quapropter si neque carnis impletione eget lacuna, continuo per fistulam rectam uesiculam intus habentem, à sanie melicrato dilutiore eluenda est: sed ad futuram conglutinationem uino uel œnomelite: atque deinde ad ea quæ conglutinandi uirtutem habent, deueniendũ est. Quod si concauus existat sinus, carnis expletione omnino opus habet. Primũ quidem ac præcipuũ est, exiguũ medicaminis è charta arida cum rosaceo immittere: Proximum, linamento filatim discerpto ostiũ obturare: Ab hoc Isidis, aut Machærionis, uel id genus alia in forma emplastri medicamina, cũ rosacea cerota liquidiore compari modo inijcere. Sinu uero moderate iam carne impleto, conglutinandi aliquod uirtute prꝫditũ medicamentũ imponito, perinde atq; recens cruentũ uulnus curatur. Eius ordinis facultatisq; censent̃ emplastra Barbara, & ἄχρωμα, id est incerti coloris, & quæ κιῤῥὰ, id est gilua cognomentũ habent: sed omnium præcipue id quod ex rhicinino, & metallicis, nõ addita cera præparatum est κιῤῥὸν Galeni emplastrum conuenit. Vbi uero medicamẽta dicta ratione fuerint adhibita & imposita, deinde spongia inanis uel ex œnomelite uel ex uino circunquaq; applicetur, clementer admodum ac molliter. Fiat etiam colligatio: ab imo quidem sinus & radice inchoandum, circa os uero manus extrema imponenda. Complicationes uero fasciæq; linteæ, quas παραβολὰς Græci nominant, fundũ sinus constringant quidem, sed ne dolorem inferant ac torqueant. Haud ita uero diu pòst, exoluentur usque ad ostiolum, circumposito foris sinui emplastro, & forcipe secundum orificium inciso, quò sanies excernatur. Pusillo autem alio in ipsum emplastriolo imposito, ex eodem medicamento laxiore & molli, ad promouendam effluxionẽ. Sinito autem ipsum ad dissolutionẽ usq;, quam ubi tertio die effeceris, auferes idipsum, atq; permutes sedulò, dimittendo nõnihil in uniuersum medicaminis sinui circũpositi. Argumentũ porrò tibi fuerit altitudinem fundumq; sinus conglutinari, sanie non informiter effluente, parumq; & concocta, uel omnino etiam nihil effluente. Præterea uero secundum ipsum etiam sinum si neq; dolor aliquis sentiatur neq; tumor, sed contrahatur locus omneq; spaciũ, aridum & indolorium est. Quin si pus quoq; præmaturũ circa os conspicias pauculum, adhuc spem animo meliorem cõcipito: Sin autem primo uel altero die sanies aliqua tenuior è sinu excernat̃, conglutinationis spem tantum non abijcias: Sæpe etenim numero medicaminis uires uehementer ex subiacentibus partibus humorem prætenuem exprimunt, quo quidem expresso, moderate arida facta spacia contrahunt & conglutinant. Tertio uero die uel quarto mox ab initio, si crudus & immaturus ichor appareat in sinus foramine, iam tum sinum coaluisse & ceu glutino commissum esse intelligito. Perseuerandum præterea in eodem pharmaco, & remouendo, ut par est, ipsum propter madorem quempiã, ab ipso medicamine permutari nihil est absurdum.

Hulcera caua carne implẽda

De sinubus

De sinubus cute attritarum uestium speciem præferentibus.

ALiud adhuc lacunarum genus est, quod tarde secto abscessu, aut medentis chirurgi imperitia, aut eius cui medetur timore fit, quum uidelicet sinui cutis tenuis, & attritis uestium fragmentis compar (unde ῥακώδεις κόλποι priuatim à Græcis uocantur) superiacet: quæ quum circumuersari nullo pacto possit, post traditas nuper lotiones, quæ græce clysmata dicũt, glutinandi uirtute prædito medicamine utendum, substantia quidem crassitudine'ue liquido, potentia uero arido: Cuius farinæ est, compositio διὰ χαλκίτεως, quæ phœnicina nomenclaturã obtinuit, imbuta *Phœnicina.* immersaq; oleo uetere, ut neq; nimium dura sit, neq; impolluta: mox uero cum uino mediæ ætatis trita & macerata: deinde in orbem imposita, cum apposita & competenti ligatura. Subuenit præterea in reiiculis detritis similibus, ceu traditum est, cuticulis haud parum, mel ad concretionẽ usq; emplastri elixum, & superinductum. Satius uero fuerit si postquam in linteolum impactum sit, spargatur per cribrum sublime leuatum pulueris specie myrrha, uel aloë, uel thus, uel pariter omnia. Expertus uero ipse sum, tenue centaurium præcipuæ & admirandæ opis esse in hac re præsidium: proximæ uero est symphytum: ab hoc tertium bonitatis locũ habet Illyricæ iridis radix: post quæ eruaceam comperi farinam cũprimis utilem. Atqui secundum decoctionem nonnunquã inserimus ipsa melli, quando uidelicet auferendus est ab igne cacabus: præstantius uero etiam post sublationem, deinde mouere dum tepidum fiat, sinuiq; ipsum imponere, atq; perinde ut tradidimus, alligare.

De fistula. Cap. XLIX

FIstula sinus est in callũ induratus, ex abscessibus plerunq; constans, sumpta per translationem ab harundinũ fistulis appellatione. Quare si ad os usq; syrinx penetrat, curari hanc absq; manu chirurgica impossibile est, nisi diuturnitate sua sponte squama uel os abscedat. At si nõ terminetur in osse, medicamentis callum auferẽtibus & cõglutinantibus curabitur: Sunt igitur ectylotica, hoc est *Ἐκτυλωτικά.* callum abducentia huiusmodi: spondylii radix circumrasa & imposita, fistularũ callos amouet: Veratrũ item nigrũ fistulis impositum in duobus tribus'ue diebus callũ expungit, amurca cocta & offusa: Sory crudũ uel tostũ, cum exiguo cramate, quod est uino immodice diluto, infusum: Sory *Κρᾶμα.* quoq; & crocomagma cum hydromelite: Aut elateriũ resina terebinthina excipiens collyria formato & superinducito: Aut laserpitii radicis cremorem infundito. Liquefacit præterea nõnihil illud: Aeruginis drachmas duodecim, guttæ ammoniacæ drachmas duas aceto excipe, proderit id quidem longo tempore.

Collyrium cuius usus est ad eruncationem calli fistularum.

CAllũ fistularũ aufert collyrium constans ex guttæ ammoniacæ thymiamatis, atramenti sutorii, rubiginis, misyos, chalcitidis, cõmeos, æquis portionibus, exceptis aceto. Aliud ex Heliodoro chirurgo:

Cadmiæ terrę, misyos, atramenti sutorij, æris cremati, cõmeos, singulorum drachmas quatuor, chalcitidis crudæ drachmas treis, lotio pueri impubis excipito, & redige in collyria: imponendo uero collyriū in fistulam, foris applicato panis uiscera aqua macerata, mutãs ac renouans subinde, tantisper dum pituita fiat, & crusta exciderit.

Aliud collyrium, quod ab Alexandro sumpsit.

ANchusæ radicū, misyos tosti, chalcitidis, ęruginis, aluminis fissi, atramenti sutorij, aloës, uniuscuiusq; unciam unam, cantharidas quinq; aceto eliquãdo pange collyria. Aliud: Atramenti sutorij drachmas duas, chalciteos, rubiginis, singulorum drachmã unam excipito gummi, & utere. Verum ubi callum discusserit, rubigine tosto cum mulsi purissimi octuplo repurga, affabre faciens collyria. Cæterum callo iam proscripto remedijs carne implentibus utendū. Collyrium sarcoticum, id est sinus ac fistulas carne explens: Aloës, myrrhę, guttę ammoniacæ, ouorū testarū crematarū, cineris, æquas partes aqua soluas, facitoq; collyria, & applicato. Aliud: Myrrhæ, aloës, thuris, corticum mali granati, portiones quantitatis eiusdem aqua excipito: sunt qui felle taurino excipiant. Carnibus uero etiam omphacium (qui ex uuis acerbis expressus cremor est) offundūt. Nouimus ipsi quempiã qui cedrio liquore fistulas inundabat, & uoti compos subinde factus, admirandus habebatur. Postquã aūt fistula carne expletur, medicamentum conglutinandi potentia præditū, est adhibendū, ei consimile omnino, quem in alijs sinubus explicui modo. Sed quū angusta pariter & oblonga fuerit fistula, inquit Galenus, & non appareret mihi complecti intra se callum, uerum sordes & immunditiem duntaxat insidere, ante omnia lixiuium immisi, deinde in fistula tandiu continui, dum sorditiem uniuersam radicitus profligatã iam emanasse sperabam: post hæc pharmacum imposui: super illud uero rhicininum oleum, de quo superius egimus.

Collyrium sarcoticum.

De ruptis. Cap. L

VLcerū uero nõnulla cicatrice obducta, postea tempore haud ita multo interiecto denuo inflammantur, rursumq; sua sponte & per se à cõtinuitate sua discedunt: Osse etenim quopiam male affecto, caro quidẽ quæ superiacet facile in cicatricẽ contrahitur, atq; sana, ad unguemq; restituta uidetur: Rursum uero ualenter influente ex corrupto sensim in altitudine osse, inflammatio cum purulentia cicatricẽ lacerans & effringens superuenit. Quę ergo curatio istiusmodi, qua hulcera tantopere arefacias, ut os languens abscedat? Quocirca prompte quidem ossium interstitia uel papaueris syluestris, uel arboris ficus folijs leuigatis cum tenuissimo hordeacęę farinæ flosculo, & uino cataplasmate facto, curabis: Vel alterci (quem græce hyoscyamū dicunt) semen, uel atramentū sutorium æquis portionibus cõterens: Peucedaniq; radix ossium lamas breui remouet & abscindit.

De hul-

De hulceribus articulorum. Cap. LI

Rticuli ſicciores carnoſarum ſunt partium, cuius ergò quum hulceribus impetuntur, aridioribus egent pharmacis. Paſtillus igitur polyidæ cum uino tantiſper dum ſtrigmenti balneorum conſtitutionem ac craſſitudinem induat, contritus, magnifice opitulatur: Pari quoq; modo ſiccifica medicamina, & aquã inſuper marinam, & muriam, ſæpius maiore cum utilitate conſpeximus id genus hulceribus impoſita. Vtendum itaque in articulis etiam ijs, quæ maiore efficacia ac uiribus arefaciunt.

Quæ paxillos, & tela, ſpinasq;, & alia innumera corpore fixa extrahunt. Cap. LII

Ela, ſpicula, culmos, ſurculos, præterea & ſpinas, atq; alia id genus quæ corpori fixa inhærent, educunt quidem & euellunt anagallides duæ, ariſtolochia rotunda, gutta ammoniaca cum melle, herbæ apollinaris fructus leuigatus, & cataplaſmatis modo impoſitus. Harundinis porrò radicem contunde, melliq; confunde, & in linteũ impingendo prolixe ac liberaliter imponito, & celerrime ſanè quicquid infixum eſt corpori, extrahit.

De ſanguinis eruptione, cum è uena tum ex arteria. Cap. LIII

Vando corporis humani aliquod profuſa ſanguinis effuſione (quod mali *αἱμοῤῥαγίαν* Græci appellant) membrum laborat, ſinubus contraria planè medendi forma competit: hæc uero anarrhopos eſt, atqui hoc ipſum etiam intra modum fieri expedit: periculũ nanq; ne dolorem inferat, & cum impetu denuo ſanguis è uaſe erumpat: Nihil enimuero quicquam dolore uehementius, grandem ſanguinis eruptionem concitabit, inflammationesq; adaugebit. Sed quod ad opem ferendam attinet, ſanguine hoc modo ex membris proſiliente, confeſtim digitum in hulceris circa uaſa oſculũ immitte, blande quidem & clementer innitẽs & ſuffulciens, digitisq; tam ſuſpenſis ne quem dolorem inferas, reprimens: pariter enim ſanguinem cohibebis, & grumum in puſillos globulos concretum adglutinabis, atq; conſtabilis in uulnere. Profectò ſi uena ſanguinẽ effundens denſa lateat altitudine, exactiore diligentia obſeruabis, atq; perdiſces cum poſitũ ipſius, tum quantitatem, & uenà ne ſit an arteria: poſt hæc uero uaſe exiſtente anguſto & exiguo, eorum aliquo quæ ſanguinem ſupprimunt utendum. Bonitate uero reliqua omnia poſt ſe relinquunt, ea quæ emplaſtri modo inducuntur compoſita, tum ex reſina fricta, tum farinæ triticeę puluere, & quæcunq; id genus, oui albore friata & eliquata, atq; leporinis cum pilis impoſita. Spacioſo autem & capaci uaſculo exiſtente, hamulo transfige conceptaculum, non tam extendendo quàm circumuertendo mediocriter. Suppreſſo uero ſanguine, ſi quidem uena fuerit, tum citra laqueum ſanguinem mittere tentato, eiſdem ipſis medicaminibus: Sin arteria, è

duobus alterum, uel laqueũ circumponens, uel totum intercidens conceptaculum, cohibebis sanguinis effusionem. Laqueos uero quandoq; magnis etiam uenis circumponere cogimur, quemadmodum & dissecare interdũ totas nempe transuersas. In hanc necessitatem deuenies in his uenis, quæ rectæ ueniunt è profundiore corporis loco, præsertim in angustia loci, ubi uena sita est, uel in principibus membris: Sic enim uellet ad se utraq; sectæ uenæ pars utrinq;, & confodit tegiturq; à corporibus adiacentibus uulneratio. Tutius uero fuerit utrunq; facre, laqueũ quidem uasis radici circumponere: secare uero deinceps. Hæc ubi perpetrata sunt, uulnus quamprimũ fieri potest, carne expleto, priusq; consumat & dissoluatur conceptaculi uinculũ. Quod si ocyus quidẽ carne impleat, locus uero alibi uacuus offendit, malum quod Græci ἀνεύρυσμα, id est dilatationem nominant, oborit. Perpendes aũt & discernes uenã ne an arteria sit, unde sanguis promanat: Arteriæ nanq; sanguis gilui flauiq; coloris magis & tenuior esse consueuit, & cum pulsibus multis exhauritur. Venæ autem sanguis atrior & sine pulsu existit. Omnium igitur quæ scimus medicamentorũ carne implentium probatissimum est, quo aduersus etiam sanguinis eruptiones meningarum (quem cerebri panniculum Piam matrem uulgò appellant) sine omni perniciei metu, & securissime utitor, & aduersus ceruicis uulnerationes, necnon ad iugulares usq; pertinentes: nam harum quoq; re uera nullo adhibito funiculo sanguinem compescit. Accipit autem id de quo agimus amuletum, thuris libanotiue pinguissimi partem unam, aloës, in delicatioribus tenellisq; corporibus medimnũ dimidiatum: In durioribus uero tantundem, & thuris præterea loco, mannæ æquale pondus, oui albugine etiam illud conterito & liquefacito, tantisper dum mellis formam crassitudinemq; induat, tum denique leporinis pilis mollioribus excipiatur, inde uasculo & hulceri uniuerso imponatur. Alligetur autem foris ex uelamine lineo: prima porrò applicamenta quatuor aut quinq; uasculo unde sanguis erumpit diligenter alligando: inde uero in radicem ipsius distribuito: posterius aũt die uidelicet tertio soluito, si quidem absq; periculo hulceri etiamdũ adhæreat pharmacum: rursus alterũ in orbem circumfundens & tanq; cõmadefaciens denuo alligato. Quod si primũ linamentũ concerptum sua sponte & per se resilit respuiturq;, leuiter summis digitis cõceptaculi radicẽ premendo, ne quid influat, illud quidẽ sensim detrahe, sed applica alterũ, atq; ad hũc modũ usq; opem ferre pergito, donec carne expleatur conceptaculũ sine molestia perpetuò in sublimi erecto schemate obseruato. Cæterum crustas adglutinantia glabriorem efficiunt partem, quàm secundum naturalem constitutionem fuerit delapsa crustula. Plerosq; uero hæmorrhagia difficulter compescibilis secuta in crustarum decidentijs: utendum tamen etiam illis, quum urget necessitas ingens. Ipsa autem res quammaxime poscet remediorum usum quæ crustam inducendi uim habeant, cauteriorũ item candentium, quãdo uidelicet ex erosione cariosa marcorisq;

formam

formã pręferente sanguinis prouenit eruptio. Atq; enimuero postquam in id genus affectibus totum abſciderimus marcidum, minore cum discrimine uel deurere ipſam ueluti radicẽ, uel remedijs incrustandi naturam tenentibus uti licet, id uero in uerendis & ano potiſſime solet cõtingere. Scopus uero crustantiũ est cum stipticitate caliditas, perinde atq; cernere est in chalcitide, miſyi, & atramento sutorio. Sed quæ è calce uiua constant, uehementiora quidem sunt: sed quoniam cõstringendi uirtute calx destituitur, crustæ citius ipsorũ applicatione decidunt: præstaret autem ut maneret: anticipant enim præcoci casu carnis in fundo excrescentiam & tanquam operculi uasis creationem. Cæterum eiuſmodi hæmorrhagiam ilatis satiua inſperſa eximie compescit, uel gallæ tostæ: expedit aũt ipsas candentes aceto uel uino extinguere. Porrò sanguinis eruptiones omnino ſupprimunt, incõposita quidem, aloë, thus, manna, samius aster, ærugo ferri, & lanæ crematæ: Consimili etiam modo leuigatiſſimus cinis, stercus aſini, & equi puſillum, malicoria, diphryges, galla, myrtus arida, alumen omne genus, tum crudum tum etiam combustum, resina fricta, uitis cortex, uel folia arida platanorum, galbulorum puluis, præsertim quum humorem concretum abiecerint. Priuatim uero ac proprie narium sanguinis profluuia impoſitu ſiſtunt, iunci marini (quem græce oxyſchenum uocant) fructus, foliorum urticæ cremor, chalcitis, solastrũ deustum, capilli leporis, ferulæ dimidium crematum cum aceto, onia arida uel uda, ſuccus porri cum thure elychnio exceptus. Hactenus simplicia. Composita autem cuiuſuis sanguinis profluuij remedia hæc sunt: Spongiam recentem liquida pice immergens, & in aulula cum bitumine circũquaq; obturata combure, cineris uero medimnos duos immittens, admiſce plumbi medimnum unum, & stibij medimnum unum. Aliud: Thuris, mannæ, ſulphuris uiui æquas partes inſere. Aliud: Chalcitidis drachmæ octo, thuris, uel mannæ drach. ſedecim, resinę frictæ drachmæ octo, gypſi deusti tantundem. Eſcharoticum iſchæma, hoc est crustas ducendo sanguinem compescens: Accipe chalcitidis, æris tosti, atramenti sutorij, miſyos aſſati partes æquales. Præterea Rhodia cognomento compositio, necnon & ipſa Xantha, è numero præstantium medicamentorum quæ sanguinem ſedant, cenſentur.

Scopus incrustantium. — *Simplicia sanguinẽ ſiſtentia.* — *Composita.*

De neruis faucijs. Cap. LIIII

Erui ſaucij uel stimulati inflãmationem doloremq; immenſum excitant, propter immodicam, qua præditi natura sunt, ſenſationem. Proinde febres quoq; & cõuulſiones ita affectos corripiunt: nonnullos uero deliria inuadunt, propter neruorum ad cerebrum continuitatem. Verum quandoq; etiam in alijs quibuſdam locis percuſſi membri phlegmonæ & apostemata oriri aſſolent ſecundum neruum percuſſum, ob perpetuitatem ipſius: Cutis itaque uulnus nullo glutine cõmiſſum, diductum patensq; ſeruandũ est, quo per ipſum ichores ſine impedimento defluant. Atqui in compunctionibus, ſi latêre

uidentur nerui, duplici sectione & decussi se secante opus est. Sed quod ad opis ferendæ attinet iudicium, ante omnia quidem, si corpus humoribus redundarit, inflammatioq; magna affuerit, à sanguinis per uenam detractione medendi inchoanda est ratio. Quod si prauis corpus affluere nimis uideatur succis, deiectionis usus cumprimis cõmendatur. Præsidia autem uulneri adhibeantur, quæ dolorem placandi sedandiq; uiribus polleant, & effluxionem aperiendo promoueant, præsertim si desit sectio. Aquã proinde calidã cæteris quidem inflãmationibus perquam idoneam ac utilem, scito his esse q̃ infestam: satius ergo oleum partibus suis tenue, nulla stipticandi ui præditum aspergere sensu feruidũ: Neq; profectò algidum, neq; etiam tepidum his est admodum exitiosum. Cæterum ex medicamentis resina terebinthina accõmodatissima est per se, cum pueris, cum fœminis & carne teneriore molliculaq; præditis: eliquata uero cum euphorbio in carne durioribus: Et si quando duriora obuenerint corpora, cum oleo quopiam tenuium partium macerata. Cataplasmatis insuper, inflammatis & marcescentibus neruis utendum. Hordeaceam præterea farinam, aut fabaceam aut eruaceam coquendo in lixiuio stacte cum oxymelite: Sine coctura uero in puncturis etiam cerotã eiusmodi adhibe: ceræ uncias treis, euphorbij unciam unam, uel stercus columbinum: in durioribus carne corporibus olei uncias duas, & resinæ terebinthinæ nonnunquam unciam unam. Emplastri uero instar remedium præparans, in euphorbij unciam unam, ceræ, resinæ frictæ, olei & picis pinguis, singulorum uncias sex injce: uerum resinæ loco propolim (quæ est uiscida in aluearibus apium materies sordesq;, quibus quasi fundamenta operis instituunt) pinguissimam immittens præstantius effeceris. Ad cõpunctos præterea neruos illud excellens ac præsens est subsidiũ, conferens etiam ictibus rabidorũ: habet aceti xestam unam, picis pinguis libram unam, opopanacis uncias tres: Opopanacem solue in aceto, ampliusq; leuigato, & picem eliquans decoquito: Hoc neruorũ puncturis expedienti est præsidio, non permittens punctionis os conniuere, ueluti neq; rabiosorum morsuum hulcus cicatricem ducere: sed duris duntaxat prodest corporibus: Quod si in pueris, aut mollioris carunculæ hominibus punctis uti uelis arido, liquefaciendum est aliquo discutiente ipsum & difijciente medicamento: Verbi caussa, amaracino, uel opobalsamo, uel oleo uetere: Cõuenit etiam Basilicũ pharmacũ assumẽs nitrum, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut sulphur igne intactum, aut siluestris palumbi fimum, aut opopanacem, aut sagapenum, aut succum Cyrenaicũ, aut castorium: In libram uero medicaminis, dictorũ alicuius unciam unam injcito: Conducit aũt ad neruos percussos optime, atque in primis compunctos. Poterit autem quispiam ruri, nullo horum ad manum parandiq; copia existente, propolim recentem & pinguem uulneri imponere, uel fermentum, præsertim antiquum cum per se, tum propoli admixtũ, uel unà cum succo tithymalli. Cataplasmatis præterea

Punctorũ neruorũ remedia.

his

his ex oxymelite, uel stactes lixiuio, cum farina fabacea, aut eruina, aut ciceris, aut lupinorum amarorum, aut hordei, uel tenuissimo denique farinæ polline non solum in iam inflammatis, uerum ab ipso confestim initio, utitor. Cataplasmata uero relaxantia, quæ χαλαστικὰ à Græcis appellantur, in neruorum percussorum curatione semper facessant ac ualeant. Quod si non puncto neruus, sed euidente sectione saucietur, ita ut circumfusa etiam pelle diuisa, neruus nudus & rectus appareat, minime autem oblique diuisus, prædictorum ex euphorbio atque alio tantæ acredinis medicamine nullo utaris: nudatus quandoquidem neruus non ferret uehementiorem ipsorum uiolentiam. Calcem itaq;, adhibe ablutam, iterum atq; iterum tempore calido liberaliore oleo irrigatam. Vtilis uero & confectio est ex pompholyge, necnon compositio ex melle contexta, in rosaceo multo eliquata: neq; uel tantillũ quod uellicet uulnerationem attingat: quoniam plurimum sub sensum uenit neruus, & est temperatura frigidus ac cõtinuus maxime principi membro. *Neruorum sensatio maxima.* Enimuero ne oleo quidem id genus hulceris aspergendum est, squalet enim sordetq;: sanies ergo tantum abstergito, lana molliore hypaliptro implicato atque inuoluto. Omnibus uero ex animi sententia succedentibus, citra periculum datur Siderei passo madefacere. Atqui in fortioribus, polyidæ etiam pastillo cum calido linamento discerpto ac infecto utere. Posthæc aũt neruum denudatum contege: linteola item discerpta quæ ulcere conduntur foris adhibenda sunt, aliquo eorũ quę ad angusta uulnera cõducunt adiecto: uerbi caussa, medicamine ex euphorbio aut eo quod confectũ est ex stercore columbino plurimũ etiam salubrium partium amplectentibus. Vulneratio uero si obliqua sit, maiore quidem cum periculo operitur: Hæc itaq;, atq; similia ad curationem neruorum attinent. Atqui in uulneratione etiamdum recente, consutionibus quidam usi sunt, & glutinantibus quibusdam medicamentis. Verum caue nimiũ propere in superficie cõmissiones admittas ne altitudo ac uulneris interna inglutinata permaneant, sed profundiora quidem obseruans denuo neruum acu stimulato. Scire uero omnino in neruis percussis oportet, quod medela puncturis subueniens, calidior existens, non potest nerui hiatum sanare: uellicationem enim ipsarum atq; phlogosim, id est inflãmationem non sustinent. Neq; præterea quicquid medicamenti diductionibus subuenit, punctionibus statim cõgruit: quoniã uis eius neutiq; in intima fundũq; penetrat, arcta admodũ cutis à cõtinuitate sua diuisione cõsistente. Sed quod ad uictus rationẽ attinet: *Diæta in uulneratione nerui.* Nutricatus tenuis esto, culcitra mollis, calidoq; utatur oleo in axillis, capite, & ceruice. Si crus, inguina sumen, & finitima loca uulneratio impetat, ualeant omnino lauacra, usq; ad inflãmationis relaxationẽ, infesto illis & incõmodo aquæ, ut diximus, attactu. Quoniã aũt nonnulli propter solennem lauandi consuetudinem, lauacris abstinere non sustinent: si quidem membrũ uulneratũ, fuerit manus, danda est opera pro uirili cuiusq;, ne hæc aqua uel calida & multo minus gelida made-

Nerui pedis uulnerati curatio.

fiat. Sin pedem angat uulneratio, quum fieri nequeat ut non irrigetur aut humectetur qui lauare omnino uoluerit, sauciæ pedis parti cum aliquo medicamine imbutum imponat emplaſtrum: foris inſuper multiplicatis linteis quãplurimis oleo madidatis muniat & operiat: in poſterũ extrinſecus uinculũ è linteo iniiciat: atq; poſt hæc rurſum in balneo ligamentũ oleo perfunde iamiam ſecundũ neruũ uulnerato in ſolium deſcendente: ubi lauerit aũt, cuncta quidẽ quæ adiacent porrice. Vtere prætereà præſcripta totius curationis inſtitutione & regula. Si uero neruus ſolũ preſſus quaſſusq; fuerit unà quidem cum cute, ita ut exhulcereť, appoſitũ fuerit remediũ ex farina fabacea, & oxymelite cataplaſma. Licet etiam interdum erui farinã & ireos, cõcuſſioni doloris mitigandi gratia admouere, picem liquidã miſcendo: Sin cutis preſſa quaſſaq; nõ ſit, diſtrahendi ſummam facultatem habet, calido oleo conſpergi & foueri perpetuò, anethino inquam, aut rutaceo, aut irino, aut amaracino. Neruo autem uniuerſo diſſecto, diſcriminis quidem nihil incumbit, ſed membrum ſuccenditur: curatio uero compar aliis hulceribus adhibeatur. Hactenus quidem de omni neruorum ſauciorum, quæ ſimplicioribus adminiculis peragitur, curatione ſufficiat. Neq; tamen deſunt, qui polyſynthetis uti in ita afflictis conſueuerunt, qualia ſunt, è metallicis confectum pharmacum, emplaſtra cognomento Barbara, & ciſſinum, hoc eſt ex hedera, & quod fit ex irigeronte, necnon melanchlorũ, ipſaq; Indica harmonia, & Athena: quorum compoſitiones utendiq; rationem ultimo reperies uolumine. Quoniam autem locupletiſſimi quidam ſumptuoſis precioſisq; in neruorum uulneratione medicaminibus uti dignantur, Galenus ad punctiones neruorũ huiuſmodi tradidit: Cinnamomi, dictamni, fœniculi, uniuſcuiuſq; unciam unam, maioranæ uncias duas, ceræ uncias octo, opobalſami uncias decem, reſinæ terebinthinæ unciam unam. Aliud: Accipiantur, ſucci Cyrenaici uncia una, ceræ unciæ tres, ſucci balſami unciæ duodecim. Cæterum ad neruos denudatos illud: Ceræ aromatariæ unciæ ſumantur (inquit) tres, unguenti Spicati aut Phuliati, uel Nardi unciæ duodecim, pompholygosq; uncia una, ſpicæ nardi, amomi, folii, ſingulorum uncia una. Atque hæc quidem ſunt iis qui opibus pollent, oſtenſa à Galeno remedia.

Nudis neruis remedium.

De curatione neruorum, quam Angyloſim dicunt. Cap. LV

ANcylas & ancyloſes nuncupare ſolent articulorum detentiones, originem ad denſitatem obſtructionemq; uel neruale quampiam extenſionem referentes: In quibus emolliendi & relaxandi uiribus præditis medicaminibus opus eſt. Communiter ſanè his ea quæ in membris ſcirrho infeſtatis, adhuc uero magis ea quæ de diſſolutis enumerata ſunt partibus, ſuccurrunt. Priuatim uero & peculiarius multo confert per hydrelæũ aſperſio, in quo cocta ſunt ſemen lini, fœnogræcum, althæa, laurus, cucumeris ſylueſtris radix: & ſic cucumerinum oleum poſt aſperſionem adhibeatur ita affectis: acopa

quidem

quidem primum simpliciora, ueluti sunt medicamentum ex alno, item illud ex abiete, & bromium, & Basilij, & Pyxis: post quæ etiam Aristophanium, & Azaniti. Vehementissima uero sunt, quod Lisoponium appellatur medicamentũ, & ex his quæ emplastri formam habent remedia non modò Amythaonis, sed & Anicetus. Probatissimum uero illud: Bdellij, adipis uitulini, guttæ ammoniacæ thymiamatis, ireos Illyricæ, singulorũ drachmæ sedecim, opopanacis, galbani, hordei, styracis, thuris, uniuscuiusq; drachmæ octo, piperis grana centum & sexaginta, ceræ libra dimidia, resinæ terebinthinæ tantundem, fecis irini quantum satis est, uini quod sufficit: incisum & contusum est medicamentum. Probatur etiam acoptum permixtum irino, uel cyprino, uel laurino. Inter aco pa uero & emplastra numerantur διὰ πιτύρων, polymagmatum. Cæterum acoporum usus cum molli & constanti frictione fiat, languentis membri leui periclitatione, tum curuatura tum extensione.

De flaccescentibus luxatisq; artubus. Cap. LVI

IN diuturnis quæ cum febre sunt morbis, & in colicis paralyticisq; ægritudinibus articuli sæpenumero flaccescunt, uiribusq; omnibus destituuntur: calidiore plerunq; & humidiore eosdem à iusto modo intemperie occupante: hinc utiq; etiã motio impeditur. Quibus acaciæ cremor aquę inditus, & fouendi gratia aspersus congruit: uel rubi, uel myrti, uel lentisci, uel ulmi radicum corticis elixatio: uel malicoria cataplasmatis modo impacta: uel myrti folia unà cum cerota myrtea imposita. Robur quippe neruorum nexibus est inducendum, cum stipandi & arefaciendi uirtute prædita materia. Huius itaque farinæ artubus medicamenta sunt adhibenda, cuiusmodi est διὰ ἰτεῶν appellatũ, quod salices contineat & oxyra, & phœnicina quę uino astringente uel aceto constat. Permulti uero ex algore & frigedine istiusmodi languorem imbecillitatemq; oriri autumantes, calidioribus usi adminiculis, detrimentum multo acerbius intulerunt.

De lumbricis. Cap. LVII.

TRes sunt in summa lumbricorũ differentiæ: una quidem quæ tereti & rotunda forma est secundũ crassitudinem: altera uero, quos lumbricos latos nominant: tertia, quos Græci ascaridas nuncupant. Omnium uero eiusmodi uentris animalium species, caussa & origo est, cruda & crassa pituitosaq; materia, & putrefactio huic functioni idonea est, cuiusmodi in pueris colligitur, & in alijs pariter ætatibus, his scilicet qui ultra satietatem auide sese ingurgitant: uerum nunquam à calida & acri, uel melancholica materia: nam hæc nutricandi naturam supergressa ad lumbricorum constituendam originem inepta est & prorsus inacommoda, imò uero etiam contraria, corrumpunt enim hos biliosa præsertim excrementa. Quod si aliquando unà cum lumbricis flaua bilis eijciatur, siue per inferna, siue etiam per uomitiones, in intestinis scito cõsistere: biliosum uero humorẽ, uel in ore uentris,

Tria uentris animalium genera.

Lumbricorũ caussa.

uel in alio quopiam membro hærere. Singulorum itaq; differentiarum species ortumq; explicabimus, locum item & notas, curationemq;, principium à tereti & rotunda sumentes.

De lumbricis teretibus ac rotundis.

Lumbrici igitur uentris rotundi formã nemini mortalium obscuram cõtinent, quoniam hi quàm alij copiosius abundant: in gracilibus uero intestinis plerunq; consistunt, & in superiorem uentriculum progrediuntur: proinde per os non raro eijciuntur: nonnullis uero per nares huiusmodi animalia uentris eiecta sunt. Quod quidẽ uermium genus infantibus quàm alijs ætatibus peculiarius magis quotidianum, & magna quidem ex parte cum febre est. Verum si circa febrium principia proueniant, substantiam ex discrimine subiecto obtinẽt: Circa summos uero uigores, ex malitioso putridoq; morbo. Circa autem relaxationẽ febrium scaturiunt lumbrici rotundi ex omnium in melius mutatione. Asserit namque Hippocrates, bonum esse ac utile lumbricos etiam rotundos in cunctis ægrimoniæ iudicatorium progredi, sed hi ocyssime pereunt. Accidit uero plerunq; cunctis lumbricos teretes habentibus, uellicatio intestinorum, & uentris, & tusses non magnę, aridæ, & irritantes: quibusdam uero etiam singultus, somniq; cum tremore, & irrationabilibus stultisq; ex somno resurrectionibus: Nonnulli cum uociferatione exurgunt & prosiliunt, sed rursus deijciunt, & in soporem prosternuntur. Pulsus inordinati, & augentur febres nullo ordine errantes, cum magno articulorũ algore, quæ per tertiam quartam'ue diei noctis'ue partem hominẽ temere inuadũt: Puerulis uero & grandioribus natu, cum prominẽte lingua exhausta: stridor fit dentium, oculi cõniuent, silentium amant, & excitantibus indignantur, stomachantur, oculiq; apparent, & suffunduntur malæ rubore, atq; rursus mutato colore liuescunt: Breui uero hæc & ex interuallis fiunt: quorundã uero stomachũ petentes, nausearũ & uellicationũ autores sunt: cibum ad hæc laborantes auersantur, coacti uero nauseantes, uix deglutiunt, oblatumq; ac sumptum alimentũ euomunt: Non paucis uero uenter etiam deijcitur cum esculentorũ corruptione, atq; tympani instar inflatur. Reliquum uero corpus præter rationem liquefit & tabescit, neq; fame præscripta, neq; ulla euacuatione immoderata admissa. Cæterum non in omnibus prædicta sunt singulatim inquirenda indicia, sed quæ principatum tenent: aliquando uero plurima. At hæc animalibus sese in intestinis circũuoluentibus rotantibusq; & mordentibus deniq; solent accidere, & febrili ardore uapores ad cerebrũ ferente prauos, ex coaceruato in uentre putrido humore natos: in quibus partim quidem utrisq; iuxtà cum febri tum lumbricis prospiciendum est: partim uero febrim haud magnopere curantes, prorsus expelli uentris animalia cõuenit: Plerique etenim quũ negligerent, corrosi ab ijsdem conuulsiq;, extincti sunt. Neq; uero desunt, qui asserunt se uidisse per inguina languentis lumbricos prorepsisse. Præstat igit̃ ipsos expellere; expelles aũt si prius enecaueris

Teretum lumbricorũ notæ.

Præcipua lumbricorum cura expulsio.

enecaueris: enecantur autem medicaminibus maxime amaris. Cōmuni igitur quartanæ febris curatione & animalium uentris existente, expediunt sanè præsidia simpliciora. Mixaria igitur decocta sic habentibus uel potui uel esui offerenda: exhibendus item succus sereos, coriandriue seu coriani semen, cum exigua aqua calida contritum, siue cum posca: uel auriculæ muris herbæ decoctum, uel cornu ceruini ramentum, uel etiam rubrica sinopis leuigatissima: olei præterea ex nondū maturis oliuis expressi amari cochliaria duo paulatim absorbeantur, amarulentia nanq; lumbricos abigunt, lubricitate uero ipsos unà cum oletulo expellunt. Inflammatione uero distentioneq; uiscerum exuperante, è semine lini & farina lupinorum, absinthij item & bryoniæ radicis utendū cataplasmate ex hydromelite, uel aspergine cum oleo chamæmelino, uino, fructuq; absinthij, uel aloë secundū præcordia aspersa. Verum ne febres uehementer fatigent atq; perturbent, miscenda est mixarijs menta, atq; præbenda. In apyrexia uero febréue iam decedente etiam efficaciora, uerbi caussa, seriphi decoctum, uel nepitę, uel filicis, uel semen cardamomi, uel mali Punici acidi radicis ad tertias decoctum, uel fricti cymini, & nitri, tritici, uniuscuiusq; diobolos treis, uel sandonicū uel abrotonū, uel utrunq;, unà cum melle catapotijs factis, uel lupinorū amarorū dioboli tres, aut brassicæ, aut erucæ semen contritum, uel absinthinum, quod unum sæpius satis profuit. Exhibendi insuper aloës lotæ pondo dioboli tres, id quod ex his quæ in primis probantur medicamentis est unum, in his uidelicet quibus roboris plus & spaciosior corporis moles consistit. Quoniam autem pueri aloën non admittunt, instrumento quo os diuaricatur, supinis ipsis uiolenter seruatis, os diducentes, per clysteridium quodpiam fistulam non fragilē continens, inuitis ijsdem q̄ possumus maxime aloën interius inserentes injciamus: quæ quidē admiranda est methodus puerorum moleste aloën ferentium, quibus sorbilia sæpe etiam numero alimenta eo modo cibum stomacho respuente infundimus: Et Cyphi confectio, necnon masuarium pulchre & utiliter adhibeatur: Cornu item ceruinum deustum, adiecto pipere cum melle uel oxymelite, & reliqua quoque tentanda experiendaq; in ipsis sunt. Præstat uero plusculum, si scilliticum acetum fuerit, præsertim in adultioribus: uel sinapi, cum olei & aceti cochliarij quantitate. Cæterum quibus lumbricorum culpa fluore aluus perturbatur, his succus plantaginis propinandus est: uel ipsa etiā arida exhibenda est plantago, iuxtà nanq; & ex æquo utriq; suppetias cum defluxioni ipsius alui, tum infestantibus lumbricis contulerit. Cataplasmatis preterea modo ita habentibus adglutinanda sunt, polenta hordeacea, filix, absinthium, farina lupinorum, sandonicum & abrotonum: Iam uero malicoria quoq;, acacia, galla, balaustiumq; admisceātur. Quoniam uero sæpe potionibus amaris offenduntur aliqui, ea sanè quæ iampridem enumerauimus, haud euidēter sed remissius amara exhibe. Adhæc etiam chamæpityn, marrubiū, enulā campanā, daphnococcū, baccas'ue lauri,

casiam, thymum, pulegium, carpesium, cyperum, polypodium, irin, cnicum, rubiam passiuam, acanthum Aegyptium cum pipere, æquis portionibus pondo diobolorũ sex, uel decoctum (quod ἀπόζεμα græce uocant) mẽtę, uel radicis mori cremorẽ, uel elixationẽ petroselini, et id genus alia fragrantia semina: Extrinsecus aloën cum melino uinoq; adhibeto: hoc utriq; et appetitum excitat summo admodũ studio affectatũ. Admiscenda porrò non raro aloẽ, absinthium: uel felle taurino umbilicum additis aliquibus amaris enumeratis impleto: seu oleum rhododaphnes ubertim illiniendum: uel cedrius liquor per se, aut cum cerota uniuerso uentri, uel pix arida trita & leuigata inspargenda: uel mentam, aut melanthium cum rosaceo adhibe: uel laserpitij quoque decoctum ita affectis miscendum: malíue Persici folia contrita & soluta cataplasmatis instar imponamus. Iam uero medulla quoq; ceruina unguinis modo utendum, cum circa umbilicum, tum secundum abdomen & imum uentrem, tum etiam lumbos. Cerotã insuper, si res ipsa poscere uidebit̃, applicabimus: Accipe aloës, absinthij, farinæ lupinorum, seriphi, nigellæ, quod melanthion græce uocant, uniuscuiusq; diobolos sex, ceræ unciam unam & dimidiatam, chamæmelini quantũ satis est, bilem taurinam, leuigato quæ sunt arida. Mulsum porrò crebrius id genus lumbricos habẽtibus est immittendũ, ut dulcore mellis inescata eadem uentris animantia, subducant̃ per inferna: Atqui si iam putruerint in profundo, non excernentur, sed euaporationes potius machinentur: Sunt uero uel aloẽ, uel ex hac medicamento peramaro sumpto subducendi: quandoquidem alioquin etiam ipsis neutiquam inutilis est mediocris per hypalatũ deiectio.

Forinsecá libri corũ curatio.

De tæneis seu lumbricis latis.

Latitudo tæniæ uentris est, ut ita dicam, adnatæ in interiore intestino membranæ, in materiam animalis permutatio, quę identidem excernitur etiam tota, incredibili sua amplitudine, uisu horrendum exhibens spectaculum, uel pars eius modò aliqua redditur: dissoluta quidem non consistit, sed redundat, quandoq; sanè in non febrientibus: Cæterum febricitantibus quoq; per diuturnas ęgritudines accidit, uellicationes adiacentis stomachi inferens, & à cibis auersionem appetitus inducens, alimentiq; incõtinentiam, uiuificatũ etenim in intestinis animal: nutrimentum rapit, & consumit assumptum, ita ut confestim altero opus habeat: quod si sumere quis supersederit, lancinat intestina. Accedit autẽ his & ceu umbra comitatur corpus strigosum & male habitum, imbecillitasq; cum inæqualitate turbaq; corporis. Infallibile aũt ac certissimũ indicium, si cum stercoribus simul excernant̃ quædã semini cucurbitæ similia. Sed in curatione omniũ ore probantur propinationes acrium, & alliorũ esus, Græci σκοροδοφαγίαν uocant: & filicis uel centaurij decoctio cum hausta, tum etiã enemate immissa: aut nepitę, uel dictamni, pulegij'ue. Infundenda est insuper his interdum muria. Propinato etiam illud, quod neq; his qui alijs lumbricis conturbant̃ inutile, potissime si liberi à febre fuerint: nitri

nitri rubei, piperis, cardamomi, portiones æquales, exhibentur cõmode una uice dioboli tres in uino aquáue calida. Alius linctus: Sumantur piperis, baccarũ lauri purgatarũ, cymini Aethiopici, masti ches, partes cõpares, mellis quantũ satis est, cuius iusta præbitio est cochliarium unum, non tam mane, quàm demittendo iam membra grabato. Quod si idipsum efficacius reddere uolueris, nitri quoq; rufi tantundem adijce. Aliter: Enulæ campanę, guttæ ammoniacæ thymiamatis, † piperis, singulorum drach. quinq; cum oxymelite calido, per interualla potui dato, euphorbij drach. unam, uel geminas integras ad summũ. Aliud: Filicis acetabulum, quem Græci oxybaphum nuncupant, nitri drach. duas in cotyla aquæ præbeto, iam antea euacuato. Præstantius & salubrius redditur adiecto scammoniæ momento, id est modico & pauxillo. Aliud: Mali granati acidi radicum corticis in superiori parte detracti drach. quatuor, piperis tantundem, cardamomi drachmæ sex, marrubij drach. duæ, in melle ei qui prius in cibo allia sumpserit contra lumbricos latos utiliter exhibentur. Cæterũ quò exactè quis & in totum ab hac fasciarum uentris afflictione uindicetur, theriacam (nisi uehemens febricula impedimento sit) incunctanter adhibeto.

† Aliâs filicis.

De Ascaridibus. Cap. LVIII

Porrò ascarides (ceu iam & in superioribus præmonstratum est) species sunt lumbricorũ, ucrmibus forma respondentes atq; persimiles, qui in extremo longanone plerũq; solent consistere, & quamprimũ claudit se intestinum illud, prope anum conspiciunt, grauesq; in his partibus pruritus excitant. Quæ sanè uentris animalium species, ex prauis alimentis, frigedine, ciborumq; corruptione prouenit. Dissijciendi sunt itaq;, in pueris quidẽ glandibus ex melle, cum salis momento, aut nitro: In natu uerò grandioribus, muria maioris acrimonię, uel centaurij elixatione cum nitro, & melle, uel colocynthide, aut absinthio, uel chamæleonte, uel anchusa, uel cnico, uel hyssopo, uel pulegio, uel nepita, uel lupinis deniq; contextis. Verum post ablutionem longanon intestinũ subungendũ est, simplicibus quidem hisce, acacia, hypocystidéue, addito nitro, uel rho Syriaco cum liquido alumine: Sed quorũ aluus astrictior est, lemnio sigillo, q̃d σφραγίδα Græci uocant, cum uino. Cõpositis uero, Andronis pastillo, atq; id genus alijs. Liquor præterea cedrius per clysterem multis foraminibus terebratũ immittendus est: cuius sunt modi, quæ metrenchytæ nomẽ habent: uel ubi carnem salsam accõmoda temperandi ui præditã imposuerimus, illigatione utamur q̃ longo sustinuerit tempore, atq; hoc ipsum identidem permutet. Cõmuniter aũt omnibus lumbricorũ infestatione ægrotantibus succurrunt, ex ichneumonis capillis suffitus. Alimenta item probi succi, inq; loco ac tẽpore rite exhibita, utilia sunt, quæq; lumbricorũ materiã non accumulent, atq; ea quę corporis robur uiresq; labefactari & cõminui non permittunt: Proinde uinum etiam exhibebimus ualde dilutũ. Crebrius

Caussa ascaridum.

Materiæ glandium.

Metrenchytæ.

uero & celerius cibaria ob hoc ipſum affectis prębeto, ne nutrimēto deſtituti lumbrici, uellicationes inducāt. Opportunum aūt edendi tempus uidetur, quū maxima adhuc copia alimoniam habent. Quod ſi profluuiū etiam (quem rheumatiſmū uocant) uentris adſit, ſciendū eſt multiplicari magisq́ redundare lumbricos uentris, non rite diſpoſitis edulijs: Et iam ſorbiloſas quidē ipſis dapes adminiſtrare conuenit, admiſcentes nōnihil etiam ſtiptici: uerbi cauſſa pirum, aut malum, & malū Punicū, præſertim acidum. Foris uero uentri adminicula quæ alui retrimenta impediunt atq; etiam aſtringunt, ea græce ἐφεκτικὰ dicuntur, ſunt applicanda, quorum ſylua quædam in ſuperioribus eſt enumerata.

De Dracunculis Dracontijs'ue. Cap. LIX

N India, regionibusq́ ſupra Aegyptū animantia quędā uiua lumbricorū formā præferentia, dracontia uulgari appellatione nūcupata, in muſculoſis corporis partibus, puta brachijs, cruribus, ſuris conſiſtunt: In puerulis etiam in lateribus ſub cute coēunt, aperteq́ mouētur: deinde ubi perennarint diutius in extrema aliqua dracontij ora, locus ſuppurat, & aperta cute foras progredit dracontij caput. Si hoc quicquid eſt animalculi trahat, cruciatus excitat, atq; adeò maxime ſi quando diſrumpat: Cuius ergò plumbum appendere dracontio neceſſarium eſſe quidam affirmant, ne cumulatim, ſed pedetentim & particulatim graui plumbi pondere decidat. Alij uero eam curandi rationem damnantes, propterea quod nihilominus grauitate plumbi dracontium abrumpatur, grauioresq́ dolores inducat, præcipiunt membrum in aquam calidam eſſe immergendū, quò dracontium percalfactū ſeſe foras proferat ac prodeat, mox digitulis ſenſim & particulatim extrahendum. Soranus contrà non animantis principium, ſed neruuli alicuius ſubſtantiā ſiue concretionē dracontiū eſſe autumat, opinionem duntaxat animalis, eo quod moueatur inducentis. Cæterū ſiue hoc, ſiue illud cuius ſuperius mentio facta eſt, fuerit, cum Sorano, tum Leonidæ, tum etiā cæteris uiſum eſt, in utriſq; nullo diſcrimine conſperſione, fotuq́ calido, cataplaſmatisq́ maturantibus eſſe utendū, nempe ex melicrato, & farina triticea aut hordeacea cōcinnatis. Emplaſtri præterea eiuſdem facultatis uſum interdum approbāt. Ex re porrò uſuq́ exiſtere queat confectura, quæ ob id quod è baccis lauri cōſtat, διὰ δαφνίδων appellationē obtinuit, & quæ ex melle conficitur pariter: Ex horū nanq; remediorū uſu extincta iam dracontia, uel circumfuſum corpuſculū excidunt. Suppuratione porrò inducta, niſi prodeant, diuide cutem, & cōtinentem pelliculam denudatam auferto, cutemq́ diſſecato, atq; deinceps conſentanea puris effectrix curatio tentetur.

Aqua feruida dracontium perimit.

LIBRI QVARTI FINIS.

In hoc uolumine operis uniuersi quinto, non tam de uenenatorũ animaliũ medicaminibus, quæ θηριακὰ Græci indigitant, quàm de toxicis potionibus medicis, & aduersus hausta letalium herbarũ, animaliumq́ uenena adminiculis, quæ eadẽ gens ἀλεξιφαρμακὰ nominat, quod perinde ferè sonat, quasi dicas, propulsatoria ueneni, seu præsentissima contra uenena quoquomodo sumpta remedia adiumentáue, eo qui hic tanquã in tabula oculis subijcitur ritu & ordine tractabitur.

CAPITA LIBRI QVINTI.

PAVLI AEGINETAE MEDICI PRAESTANTISSIMI DE ARTE MEDENDI LIBER QVINTVS, ALBANO TORINO VITODVRENSI INTERPRETE.

Prophylactica omnium cõmuniter quæ ictu uenenum relinquunt eiaculanturq;. Cap. I

IN hoc uolumine de animalibus uirulentis, uenenumq; eiaculantibus tractaturi, ab id genus cõmuniter omnibus præcautionibus antea demonstratis, sumendũ est exordium. Quocirca si urgente aliqua necessitate, somnum capere alicui, in locis ubi uenenatæ cõplures bestiolæ diuersari consueuerũt, contigerit, præsertim ubi plerunq; salamandræ, aut phalangia, uel serpentes aliqui magna copia degunt, obturanda sunt ferarũ lustra allio cum aqua cõtuso, uel alia quadam ex his de quibus agemus, herbula. Adolenda sunt etiam suffitus gratia cornua cerui, ungulæ caprarum, aut pili, gagates lapis, bitumen, bdellium, galbanum, cupressi uel cedri scobes, nigella, peucedanum, uiticis folia, nepita, sagapenũ, castoriũ, radix hordei, conyza, quam Romani intybum uocant, uel aliquid id genus aliud tetrum odorẽ spirans. Culices aũt peculiariter ac proprie suffitus auertũt, atramenti sutorij, nigellæ syluestris, seminis cymini portiones æquales, & stercus bubulũ: adhæc etiã densior ignis accensus: magna etenim ex parte bestiolæ ignis splendorẽ fugiunt. Substernenda sunt præterea cubili herba albucũ, nepita, uitex, pulegiũ, polium, conyza, abrotonũ: Atqui si fieri nequit, ut omnibus his pariter utamur, circũponenda tamen aliqua sunt stratui. Attendere item oportet animũ circa esculẽta, & aquas, uasaq; uinaria, ut accurate summaq; semper diligentia cooperiantẽ. Neq; item uasa culinaria ponenda sunt sub aliqua arbore, maxime sub picea aut pinu: in his enimuero salamandræ aut bruchi pestilentes scatent, qui quum aliquẽ ignis teporem senserint, decidunt in fercula, uel in alias patellas, si casu quodam nullo fuerint operculo contectæ: Proinde quæ adhuc tutiora seruare studemus, eis cerotam liquidiorẽ illiniemus ex cera, & rosaceo, & galbani momento, id est perexiguo, & ramento cornu ceruini modico, aut cymino quoq; Aethiopico. Ab apibus uero & crabronibus cõpungi prohibent folia maluæ illita, cum oleo attrita & leuigata.

Culices profligantia.

Communis omnium quæ uirulenti animalis morsu punctuq; accidunt, curatio. Cap. II

QVod si contingat forte fortuna quempiã ictu morsuúe à quopiam uirus immittente offendi, confestim etiamdum recenti malo, exuctu utendum. Cæterũ ne is qui exuctionis munus obit ieiunus sit, cautio est, sed uino etiam os suum abluisse, &

ore

ore oleũ tenere cõgruit, deinde loco inhęrere cõpuncto, cucurbitulamq́ cum multa flamma incisa prius cute scalpello imponere, proximaq́ loca conuellere: uirus nanq; cum flatus ac sanguinis attractione iuxtà elicitur & educitur. Inurendum præterea, crustæq́ hulceribus inducendæ ueneno extracto. Quandoq; etiam haud importunũ fuerit membrum, præsertim extimarũ partiũ amputare, si ferè letalis ictus sit, ut ex aspide, cerastę, uipera, & consimilibus, quemadmodũ Galenus memorat, uinitorē quempiam morsu petitũ à uipera, is ubi animantis naturã cognitã probe haberet, neq; ictum pestiferũ letalemq́ dubitaret, falce protinus morso à mortifera bestiola digito amputato, periculũ omnino euasit. Quod si uirus iam corpus subierit, sanguinis detractione quãcelerrime utendũ est, atq; inprimis si morsus uideaẽ corpulentus. In cibo statim edendũ piper & allium præbeto: Vinumq́ potui forte ac potens, q̃d recente fragrantēq; odore spiret uernaculum, concretioni calorem inducendo. Post hęc etiã locus fuerit calfaciendus cataplasmate quod extrahendi laniandiq́ facultatẽ habeat: cuiusmodi est cinis brassicę, aut ficus arboris cum aceto mixto, aut unguine seu conia stacte, uel garo, & cepæ cum farina, panéue, & porri plurimũ cum sale, uel pix liquida pariter & calida cum sale, aut cedro, stercoribus'ue caprarũ. Competit præterea ipsis haustus aceti calidi, in quo nepita elixa sit, uel haustio ex aceto & aqua marina, uel ex oxalme. Locis insuper ictis gallinæ superimponendæ sunt, atq; potius galli gallinacei, aliáue animalia dissecta calida: uirus nanq; ebibunt, & dolores leniunt. Vtendũ præterea emplastris aliisq́ medicamentis, adhibito interdũ sale, interdũ hordeo, atq; adarce, & quod in totũ sit acerrimæ potestatis. Cæterũ omnibus in genere qui nõ tam morsu q̃ ictu uirulenti animantis oblęsi sunt, uinũ potandũ est, nisi partes profundiores omnino uideãtur incolumes & illæsæ: seris item, uel erice, uel astragalus cum aceto, siue bitumen paliuri, uel παλαιῦ ζῶ, quasi ueteris putris'ue fluminis dicas elixatio, uel mustelæ arefactæ drachmæ duæ, celebre admodũ medicamentũ est: uel testudinis marinæ sanguis, uel castorij drachma una, addito uino nimiũ diluto, uel libanotidis drach. i. uel cucumeris sicyoniæ'ue radicis, aut porri cremor, uel chamæpitys, uel smyrnium, uel cinnamomũ, uel aristolochia, uel uiticis semen, uel galbuli cupressi, uel seseli, uel piper, uel trifolij semen, uel baccæ lauri, uel cancri fluuiatiles tam tosti quàm elixi. Vtendum adhęc theriaca ex hisce composita:

Historiam narrat.

Animalia imposita uirus extrahunt.

Theriaca aduersus uenena, herbasq́ toxicas, morsus uiperarum, ictusq́ scorpionum.

ACcipito bryonię, opopanacis, iridis Illyricę, libanotidis radicis, zigziberis, singulorũ drach. quatuor, aristolochię drachmas quinque, thuris, rutæ syluestris, uniuscuiusq́ drach. treis, farinæ erucaceæ drachmas duas, uino pange pastillos, & cum uino porrige triobolum. Purgatio deniq; omnibus proderit, & hydroteria, & theriaces eius quæ ex uiperarum carnibus constituitur assumptio.

De rabioſi canis morſu,& aquæ metu. Cap. III

Vper his qui à cane, alijs ue rabidis mordicus impetuntur beſtijs, præ cæteris in præſens differemus, quoniam id animantis frequens & contubernale eſt, rabieq́ cõtinenter infeſtat, & ob id obſeruatu perdifficile, & periculũ ex eo proueniens minus euitabile, niſi quis õpe multa, adq́ hanc rem ad unguem factis in tempore utatur auxilijs. Rabie aũt canes in uehementioribus Solis æſtibus potiſſime corripiunť, quemadmodũ & de lupis aſſerunt: interdum etiam quũ intenſiſſima ſunt frigora. Rabie porrò correpti cum eſculenta tum poculenta horrent & auerſanť: & ſitibundi quidem ſunt, potare uero nequeunt: ſuſpirioſiq́ linguam exertant anxie ut plurimũ, & auriculas demittunt, ſputũ largum atque ſpumoſum eiectant, & ſine uoce atq́ amentes reddunť, adeò ut ne domeſticos quidẽ agnoſcant. Impetunt aũt paſſim ſine latratu omnes, feras pariter ac homines, & nullo diſcrimine mordent. Mordentes uero nihil infeſtũ primo, niſi uulneris modò dolorem afferũt: temporis aũt progreſſu morbus ille, quẽ Græci à re ὑδροφοβικὸν appellant (ea affectio qua à canũ rabidorũ morſibus petiti, aquam horrent) exoritur, qui quum aduenerit conuulſiones cùm rubore totius corporis ingruunt, maxime uero uultus cum ſudore, ſuiq́ & domeſticorum ignorantia: quorũ alij aquam modò uidentes admotiq́, alij humorẽ prorſus omnem auerſanť. Sunt etiam qui canũ inſtar latratus edunt, & interuenientes mordificatim impetunt, mordicibusq́ ſuis alijs eiuſdẽ rabiei cauſſam inferunt. Inter aliorũ porrò ſymptomatũ cauſſas, nihil adeò affectionẽ iſtam inducit, q̃ ubi uirus uniuerſas corporis partes occupauerit. Formidinẽ aũt aquæ, nõnulli quidẽ ariditati immenſæ, tanq̃ natiui prorſus humoris abacta efficientia, acceptã referendã aſſerunt. At Ruphus ipſis melancholiæ ſpeciẽ huiuſmodi putat accidere, q̃d id uidelicet uirus eundem æmuletur humorẽ, haud ſanè aliter, q̃ reliquos etiam melancholicos nouimus alios alia formidare, omniaq́ tuta timere: quæ utiq́ cauſſa ne tantillũ quidẽ diſcrepat ab ijs qui opinantur & perhibent ſpectrum canis à quo demorſi ſint, in aqua exiſtere. Eorũ uero qui ad id peruenerunt malum, neminem nouimus incolumitati priſtinæ redditum, dempto ex hiſtoria uno aut altero duntaxat, eosq́ nõ à rabido cane morſos, ſed à morſo homine mordicus petitos: Verum antequam malum altius inſediſſet, non pauci etiam à canibus morſi ſoſpitatem recuperauerunt: Hinc itaq́ nobis auſpicanda eſt curatio. Sed quoniã frequẽtiſſime ex eo quod non confeſtim à morſu ſeſe hydrophobica appetit affictio (plerunq́ etenim poſt quadrageſimũ à morſu diem ſolet ingruere, quibuſdam uero poſt ſex menſes, alijs fertur etiã poſt ſeptem) alij mordentẽ canem arbitrati ſunt nõ fuiſſe rabie percitũ, & proinde cicatricẽ hulceri inducere ſtuduerũt, atq́ hoc pacto ipſimet huius mali autores ſibi perniciem ſtatuerũt. Proinde huiuſmodi uſus experientia, facile deprehẽdes rabioſus ſit canis nec ne, qui momordit: Nuces baſilicas accurate tritas

Hydrophobica affectio.

De morſi rabido cane, conferuntur melancholicis.

cataplaſmatis inſtar hulceri adglutinato, ac deinde demptas gallinaceo, gallinæ'ue in cibo obijce: primũ quidẽ nõ attinget: ſin aũt fame preſſus tandem uorauerit, tum curioſius attendito: enimuero ſi qui momordit rabioſus non ſit, ſoſpes atq; ſuperſtes auis quæ comederit permanebit: ſin rabie correptus fuerit, illa poſtridie morieť, inde hulcus obductũ abſq; mora aperito: idemq; experimentũ poſt aliquot dies iterũ tentandũ, & ſiquidẽ auis nõ extinguať, tum hulceri cicatricẽ inducito, nullum ſiquidẽ laboranti imminebit periculũ: Huiuſmodi uero experimentũ Oribaſius tradidit. Quod ſi ex prædictis notis cognouerimus, rabioſam fuiſſe mordentẽ caniculã, medicamẽtis aperiendi facultate prędititis repẽte utendũ. Ex his itaq; primũ honorẽ habet, q̃d ẽ pice, acetoq; auſteriſſimo, necnon opopanace conficiť, de quibus capite de neruorũ uulneratione diſſeruimus. Porrò ſi morſus teneriore cuticula præditus ſit, immittendũ fuerit irinũ oleum, ſeu balſamus, uel aliud eiuſmodi. Licebit etiã calfacto prius hulceri allium cataplaſmatis modo impingere, & cruſtã inducere. Aridum uero q̃d cruſtã contrahendi uirtutẽ obtinet, hoc modo cõcinnatur:

Rabioſi canis morſus curatio.

Aridum uulneribus à rabidi canis morſu factis, cruſtam offundens.

APponantur ſalis foſſilis drach. octo, chalcitidis drach. ſedecim, ſcillę tantundẽ, rutæ uiridis drac. iiij. ęruginis raſæ drach. totidẽ, ſeminis porri drach. i. utere primitus arido, quo facilius cruſtã obducat, deinde cum roſaceo, ut excidãt cruſtæ. Cuſtodianť aũt partes ne cicatriceſcant, dies ad minimũ quadraginta duos. Cataplaſma aũt quod à rabido canę mordicus petitis os hulceris diductũ ſeruat, ex his conſtat: Cepam cum ſale & ruta more cataplaſmatis applicato, uel laſerpitium cum ſale, uel ſalſamentum uetus, uel cinis pampini cum oleo, uel allia, uel ſambuci folia, mentáue ſeu apiaſtrum, quodlibet per ſe, uel adiecto etiam quandoq; ſale: iuglandes cum cepa, ſale, & melle, aut cinis ficuum, cerota excepta & indita. Proluendum uero abſtergendumq; hulcus, decocto in aqua chamæmeli, ſylueſtriſq; rumicis radice: Nec deſunt qui cauſterijs etiam ferreis hulcus inurant. Potionandi uero ſunt languẽtes, ex ſimplicibus quidem lycio, & abſinthio, ſuccoq; laſerpitij, & trixaginis, allio & polio. Compoſita uero potent huiuſmodi: Cancrorum fluuiatilium in malleolorum uitis candidæ toſtorum in uaſe cyprino aut æneo cochliaria duo, gentianæ radicis leuigatæ cochliarium unum, cum uino meraci ueteris cyathis duobus in potu per quatriduũ prębeto: Quidam ſanguinis perdicum cochliaria duo porrigunt. Cæterum cancri cum luna recente ſunt accipiendi, priuſquam ad oppoſitionẽ cum ſole peruenerit. Si qui aliquo ex his diebus potionẽ intermiſerint, duplã poſtea aut triplam interdum præbeto. Quinetiã ex uiperis theriaca magna admodũ cõmoditate exhiberi poteſt. Purgãdi aũt ſunt cotidie medicamento ex ſicyonia cõcinnato cum ſaluię decocto, aut ſideritide Heraclea, quã aliâs διάλυσιν uocãt. Sunt præterea qui canis, qui morſum intulerit, hepar ad edendum exhibẽt. Porrò uictus ratio eiuſmodi obſeruãda eſt, quæ pariter & hebetet ac

Cinis clematinus.

Victus ratio.

extinguat ueneni uiolentiam, simulq; prohibeat ne malum altius radices agat. Vtrunq; aũt horũ præstabit uini dulcis meraci ueteris, purioris'q; lactis potus, consimiliter etiam allij, cepis & porri esus. Quod si autem dictis adminiculis ob impedimentũ aliquod ab ipso statim principio uti supersederit laborãs, minime gentiũ prætermittendũ est quo minus aut caro circuncidaẽ, aut parti læsæ cucurbitulę apponaẽ, aut hulcus denique ipsum aduraẽ, potissime uero si iam uirus altius penetrauerit: Memoratis porrò cum decenti uictus ratione utendũ est, anteq; rabies aquæ'ue horror hominẽ occupet. Non mediocriter etiã conferet contra istiusmodi malũ purgatio cum hiera, & lacte scisso facta. Sudores excitandi, admouendũ unguentũ est dropax, id q̃d dropacismũ dicunt: probantur & sinapismi, particulatim singulis corporis partibus adhibiti. Præcipuum aũt ferre auxilium res ipsa docuit helleborismũ identidem sumptum.

Aduersus non rabientium canum morsus. Cap. IIII

Morsus præterea canũ nulla rabie percitorũ, ueneni quiddam exitialis secum adferũt: protinus itaq; aceto uulnere irrigato, os eius morsus'ue porrecta palma uapulet, deinde uero nitrũ cum aceto contritũ desuper applicato: Spongiã item nouam cum aceto madidatã, aut etiã cum ipso oxynitro per triduũ imponito, irrigans ipsam, nam omnino malũ discutit: uel eruaceã farinã oleo maceratam impingito: uel spongia noua, lanáue succida pollutaq; adhuc, aceto & oleo madefacta uulneri imponatur: Vel amputatis rubi frondibus, & contusis cum aceto, cataplasmatis more superinducito: aut si præstare uidetur, cepã cum melle subactam, uel origani coma, & sale, æquis portionibus cum melle, uel marrubium nigrũ, quod aliàs βαλλώτην nuncupant, adiecto sale. Vbi uero iam ardor morsus occuparit, plurimũ contulerit si eruinam farinã melle subactam & maceratã imposueris, quandoquidem peculiariter hisce prodesse creditur: Sed eis quę iam inflãmata sunt locis, spumam argenti eliquatam & contritam cum aqua inungito.

De Crabronibus, & Apibus. Cap. V

Qui ab apibus percussi sunt, eos dolor quidã comitatur & rubor, tumor item circa aculei plagam, qui in eadem fixus hæsit. Cæterũ à crabronibus puncti, haud aliter quidem quàm cæteri afficiuntur, præterquam quod aculeus non hæsit in plaga. Succurritur autem utrisq;, si obliniatur locus luto, seu stercore bubulo, aut ficuum succo, uel sycamini, quod & morum uocatur, folijs eliquatis, uel maluæ, aut etiam farina hordeacea cum aceto ut cataplasma impacta. Fouendũm præterea muria, uel aqua marina.

De Phalangijs. Cap. VI

Rubore ac ueluti distinctis punctis in phalangiorũ ictu morsu'ue locus ipse infici conspicitur, neque tumens tamen, neq; adeò calens, uerum mediocriter quidẽ subrufus est, perfrigerationibus horret, & pruriginosus est: Accidit uero & umbræ instar sequitur percussos,

cussos, frigoris occursus, tremor, totius corporis lassitudo seu grauitas, sudor egelidus, dolor intensus, pallor, & cōtinuus eijciendæ urinæ pruritus: quibusdam uero ex aduerso multa in pellendo difficultas, & genitalis membri intensio, oculi humentes & lachrymosi, tenor quidā & rigor circa inguina & poplites, conuulsioni per omnia similis, uellicatio stomachi uehementior, linguæ torpor, uomitiones aquarū, uel araneis consimiles: Neq; desunt quibus per lotium aluumq; eadem feruntur, descendentesq; in aquam calidam dolorē primo nullum sentiunt, mox ualidissime dolitant. Præsenti uero ita affectis præsidio est, forinsecus cinis cucumerinus appositus, cum sale in uino dissoluto maceratus: uel radix syluestris mali Punici summa contrita diligentia, uel malum terræ, quam aristolochiam dicunt, cum farina hordei aceto immersa & eliquata. Proluendū præterea fouendūq; uulnus est aqua marina calidiore, aut apiastri decocto: cuius etiam folia pariter sunt inijcienda. Lauacris insuper perpetuis si quis indulgeat absurdum nō sit. Vtendum uero potionibus eiusmodi quæ primo ex abrotoni constent semine, anetho, aristolochia, cicere syluestri, cymino Aethiopico, baccis cedrinis comminutis, platani cortice, trifolij herbæ semine, & fructu myricæ: horum uniuscuiusq; drachmas duas cum uini cyatho potui dato: Et uiridium cupressi galbulorum decoctum cum uino temperatum. Sunt etiam nonnulli qui cancrum fluuiatilem in succum redactum addito lacte, & apij semine exhibitum, præsentem aduersus phalangiorū ictus opem conferre asserunt. *Comites ictus phalangij.*

De Araneæ ictu plagáue. Cap. VII

Est etiam quoddam araneorū genus, quod ubi hominem pupugerit, intensus ac uehemēs circa medium præcordiorū labor excitatur, rubor itidem & lotij expellendi difficultas sequitur, quandoq; etiam suffocatio quædā. Leuantur aūt icti hisce adhibitis remedijs: Cymino syluestri Thebaico, uel uiticis semine, & populi albæ folijs epotis: uel his nō minus allia sola, si offerantur adhibeanturq; eiusmodi, conferunt: uel uini quoq; meracioris sorbitione ab omni plane aranei ictus periculo liberantur.

De Scorpionis ictu. Cap. VIII

Inflammari confestim à scorpij ictu percussuq; locus incipit, durusq;, & ruber, ac distentus, supraq; modum rigidus cum dolore redditur: & nunc quidē feruor, mox etiā algor alternatim occupat: quandoq; sequitur dolor, qui itidem alternis nunc meliuscule habet, mox iterum intenditur & augetur. Accedit insuper à scorpio percussis sudor, horridus quidā sensus, & tremor, & extremarū corporis partium frigus, eriguntur inguina, ueretrumq; extenditur, sæpius item feruntur cum strepitu per sedem peditus, rigent pili, discolor summa cutis redditur superficies, dolorq; tota percipitur cuticula tanq; acus confossionibus factus. Succurrit aūt scorpij ictibus efficacissime quamprimū instillatus uulneri ficulneus cremor. Ipse etiam qui

percussit, plaga sua dissipatus, attritusq; & impositus scorpius: Posthæc salem tritũ cum lini semine, & althææ herbæ, qui hibiscus est, semen imponito. Subuenit & sulphur uiuũ cum terebinthina resina exceptũ. Prodest pariter & galbanũ emplastelli more extensum, & parti affectæ impositũ: nepita quoq; leuigata, et cataplasmatis modo imposita: & hordeacea polenta uino cõfecta, & in rutæ decocto exhibita. Neq; minore efficacia succurrit semen trifolij herbæ, tritum uulneri inditũ. Vtendũ præterea est potionibus eiusmodi satis efficacibus: Aristolochiæ drach. ij. pondere, præcipue corticis cum uino, gentiana tusa, pulegioq; ad summum elixato, lauri baccis numero decem leuigatis, & nepita diu multumq; cum posca elixa. Confert etiam cyperis, quę iunci odorati quadrati radix est, cum uino sumpta. Prodest similiter & ruta, & ficulneum lac, & laserpitij itidem, si copia eius ad manum sit: sin in promptu nõ sit, partico liquore utendũ erit. Cõducit adhæc trifolij, & ocymi semen in potu sumptũ: Valet mirifice argentũ etiam statim plagæ impositũ. Omnibus his adhibeatur lauacrorũ cõtinuus cum multo sudore usus: temperatiq; nimia aqua potus. Cõposita uero antea in potu sumenda sunt, sulphuris uiui, Aegyptiæ fabæ quantitas cum piperis granis octo in uini dimidiata cotyla, uel succus laserpitij cum cancro leuigato ac dissoluto, aut nigellæ, cymini Aethiopici, uiticis semen, ęquis cum uino partibus.

Aduersus Scorpionũ formidolosorum & Phalangiorũ periculosos ictus.

SVmantur fecis uini drachmæ sedecim, pyrethri drachmæ quatuor, seminis rutæ syluestris drachmæ tres, castorij, erucæ seminis, singulorum drachmæ duæ, excipiantur sanguine testudinis marinæ: Dentur oboli quatuor cum uini meraci acetiue cyathis tribus. Aliud: Pyrethri, aristolochiæ, cuiuslibet unciæ quatuor, piperis unciæ duæ, liquoris laserpitij drachma una: Dosis esto fabæ Aegyptiæ magnitudo.

De Scolopendra terrestri & marina. Cap. IX.

PLerunq; aũt ijs quos scolopendra momordit, locus plagæ in orbẽ liuescit, & quasi in tumorẽ attollitur: Interdũ sane fecis speciem induit, rariuscule uero subrufus apparet, exhulceraturq; sumpto à morsu principio hulcere quodã laborioso & lurido. Adhæc uniuerso quoq; corpore sentitur quasi pruriginis sensus. Pęculiariter uero his quos marina scolopẽdra pupugit, aquæ persimilis & ueluti transparẽs quandoq; insurgit tumor: Rubicundus aũt his quos scolopẽdra terrestris sauciauerit. In horũ utriusq; igitur curatione, oportet circa morsum & plagam salem ex aceto tritum, aut concisam & leuigatam rutam imponere, uel cinerẽ aceto contritum & maceratũ, seu scillam: conspergendus fouendusq; oxalme etiam locus est. Cæterum Archigenes oleo etiam multo feruido prædicta eo quo dixi modo imponere solebat. Potui uero prębẽda est aristolochia cum uino, uel serpyllum, aut nepita, uel syluestris ruta, uel trifoliũ, uel succus radicis albuci, mensura fermẽ dimidiata cum uini cotyla.

Aduer-

Aduerſus Aſcalabotæ morſum. Cap. X

Duerſus aſcalabotæ plagam ictum'ue, utiliter ſeſamũ ſubactum & contritum cataplaſmatis modo imponitur.

Contra felis morſum. Cap. XI

Vi porrò felis morſu percuſſi ſunt, uehementiore admodum dolore afficiuntur, luridumq́ omnino uulnus redditur. Succurras aũt ĩjs, ſi q̃primum uulneri cataplaſmatis inſtar cepas alliáue impoſueris. Porrò ĩjſdem etiã ueſcẽtes, uini meraci & indiluti ſorbitione egregie curantur, priſtinæq́ ſoſpitati reſtituuntur.

De mure araneo. Cap. XII

Vris aranei morſum conſequunt̃ dolores magni & pulſatorĩj, rubores ſecundũ unũquodq́ dentis ueſtigiũ, punctura, puſtulæ (quæ appellant̃ phlyctænæ) fartæ circa morſum ſanioſo humore, liuorẽ contrahunt adiacentes & propinquæ partes omnes, detractaq́ phlyctænes cuticula, ſubcandidũ apparet hulcus: Adhæc depaſtione his quæ ſerpunt nõ abſimili facta, partes ſolent putrefactæ decidere. Accedũt poſthæc, grauiſſimus inteſtinorũ dolor, lotĩj reddendi difficultas, gelidiq́ ſudoris undiq́ fluxus. Succurrit aũt à mure araneo morſis, ex galbano confectũ ſpleniũ emplaſtellũ per ſe, uel tritũ ex aceto impoſitũ. Remedio itidem eſt farina hordeacea cum oxymelite cataplaſmatis modo impacta. Quinetiã ipſe araneus mus qui morſum intulit, diſſectus, ſuoq́ uulneri impoſitus, ſubuenit: & pyrethrũ emplaſtri more adhibitũ: malicoriaq́ dulcis mali Punici decocta, uel maluæ ſylueſtris, allia item trita, & ſinapi leuigatũ cum aceto. Præterea cõmendatur ex calida muria facta ſomentatio & conſperſio: deinde ex hordeo combuſto concinnatũ cum aceto cataplaſma. Vtile aũt fuerit & ſalutare miſcere & propinare abrotonũ cum uino decoctũ, uel ſi ſymbriũ, uel ſerpyllũ, uel herbã erucã, uel galbanũ, uel ſaluiã, uel cupreſſi molliores galbulos cum oxymelite, aut pyrethrũ cum uino, aut chamæleontis radicẽ, aut coagulũ hœdinũ agninũ'ue aut uiticis, gentianę'ue, radicẽ, ſeu uerbenacam in potionibus exhibeto: cæterũ eadẽ cataplaſmatis quoq́ modo utiliter impingitur. Sunt etiam qui murẽ ipſum qui momordit contritũ aduerſus propriũ morſum cum uino hauriunt. Prodeſt adhoc ueneni genus medicamentũ etiã illud, habens myrrhæ pondo drach. ſex, corticis ariſtolochiæ drach. iiij. Cæterũ cõtra aranei muris & ſcolopendræ morſum, ſales cum liquida pice hygropiſſóue emplaſtri modo illinito, uel liquorẽ cedrium addito melle, uel allium cum folĩjs ficulneis, aut cymino, uel folia nepitæ, ſeu hordea, adiecto etiam aceto.

Medela morſus muris aranei.

De anguibus & uiperis. Cap. XIII

Aeterum ab anguibus aut uipera uel id genus alĩjs animalibus morſu ſeu ictu uenenũ relinquẽtibus demorſos, intra principia ſtatim dolor in loco quidem morſu compuncto, inde in uniuerſo quoq́ hominis icti corpore comitatur. Apparent autem ſecundũ uulnus gemina foramina perexiguis admodũ interſtitu-

bus inter ſe ſpacijs, unde à principio ſanguis ſanioſus, aquoſusꝗ humor defluit, deinde oleoſus, in omnibus indiſcriminatim uiruſentus, quod ſerarum eſſe uenenū quidam autumant. Conſequitur aūt, tumor ubi ictus rubicūdus ac luridus, pallor in corpore, uertigo, reſolutio ſtomachi, animi deliquium: nonnullis uomitiones bilioſæ, mictionis anguſtiæ: inſurgunt præterea circa ictum locum haud aliter atque in ambuſtis puſtulæ. Occupat & noma hulcus depaſcendo ſerpens, progrediens ad finitimas partes: cruentanť his etiam gingiuæ: accedit præter hæc ictu petitis tremor, ſopor quem Græci κάρον nominant, & frigidi ſudores. Minore uero periculo euadere credunť, qui ab echidna, quàm qui ab echi fuerint icti, ſed minus etiam ab ijſdem ipſis offenduntur ei qui nutrimentū offerunt.

Accidētia morſus anguis & uiperæ.

Curatio demorſorum à uiperis & anguibus.

Cæterum in medendo tam efficaciſſimum præſtat auxilium allij deuoratio, meracioris ꝗ uini potio, ut ſi quis eo remedio utatur, alijs ſanè nullis opus habeat ſuppetijs. Cōmendant aūt morſibus eiuſmodi animantum percuſſi porros, cepas, & ſalſamentū acerrimū, quidam ranas etiam iurulentas in cibo dederunt. Conducunt uero hæc quoꝗ in poculis cum uino ſingula, marinæ teſtudinis ſanguis aridus cum cymino ſylueſtri, leporis hinnuliue triobolari pondere coagulū, aridi ceruini genitalis drachma una, anchuſa tenui folio tota: hanc uero aliqui etiam pro amuleto applicant atꝗ imponunt: porri cremoris dimidiatæ heminæ pondo, in melicrato, foliorum apiaſtri ſuccus, & ruta ſylueſtris, contubernalium gallinarū cerebrum, panacis radix cum uino decocta, agarici drachma una, iuniperi, aſphodeli radix, piſtacia leuigata atꝗ ſoluta, uiticis ſemen, arefactæ muſtelæ drachmæ duæ, echini cum radix tum liquor, cancri non tam fluuiatiles quàm marini, cum priuatim per ſe, tum adiecta pediculari herba, quam græce ſtaphidagriam nuncupant, ſaleꝗ & polio, mali terræ (quam ariſtolochiam dicunt) radix cum myrrha, & gentiana, baccarum lauri æqua portione melle excepta. Mirificum porrò habetur cōtra uiperæ morſum Oribaſij illud, cōſtans aniſi in aceto tincti, piperis cuiuslibet ſigillatim drachmis quatuor, ariſtolochiæ corticis, opij, caſtorij, myrrhæ, uniuſcuiuſꝗ drachma una: Paſſo uino hęc cuncta diluenda ſunt, atꝗ fabæ græcæ magnitudo fingenda, exhibeto habita uirium ratione cum uini immodice diluti cyathis tribus. Aliud ex Lyci cōmentarijs medicamentū cōtra uiperarū morſus concinnatū: Accipit myrrhæ, caſtorij, piperis, ſandaraches, ſingulorū drachmam unam, ſeminis anethi oxybaphum, paſſo eliqua & exhibe. Aliud ex Archigene: Cancros uiginti cum ſufficiente farina frumentacea in mortario ſumma cura contundito, nepitæꝗ ſalisꝗ nonnihil confundito, redige in paſtillos, & areſacito: In uſu uero cataplaſmatis modo cum lacte impingito, atque unum cum mulſo potui dato. At ſi ad manum fluuiales (inquit) cancri non ſint, marinis utitor. Extrinſecus uero opem uiperinis morſibus fert caprinus fimus, in plagam emplaſtri inſtar cum uino accurate impactus, is ſanè opitulatur magnifice; uel lauri folia cocta cum oleo, aut baccę lauri,

Quæ foris adhibenda ſunt in uiperæ morſibus

aut

aut nepita, erice, ruta, apium, abrotonum, galbanum, emplaſtelli ſplenij modo iniectum, origanum uiride leuigatũ: pulli gallinacei diſcerpti ac calidi imponendi ſunt iugiter & perpetuò. Adglutinanda præterea erui farina contrita & macerata in uino, raphani cortex eliquatus, ſcilla elixa, farina polentáue hordeacea ex oxymelite, cucumeris ſylueſtris folia cum polenta ex tenuiſſima hordeacea farina, fex uini pariter cum polenta è tenuiſſimo hordeaceæ farinæ floſculo, ruta, ſale, melleq; adhibitis: furfures elixi in aceto, cinis cum aceto, cedrius liquor appoſito ſale, pix liquida itidem adiectis ſalibus. Foueri præterea locum trifolij decocto expedit, aut elixatione pulegij, ſeu muria acida. Vbi uero ſanguineæ ac ſuppuratæ comparent puſtulæ, ipſas confeſtim reſecato, cutem nõ detrahẽs: mox inde larga aqua cõſperge ac foue, atq; cataplaſmatis modo lenticulam coctã cum melle donec ſanitatẽ recuperent, loco icto impinge. Cæterũ ex uiperis confecta antidotus peculiari quadã efficacia in huiuſmodi pota morſibus opitulatur, nec non ictui quoq; ipſi impoſita.

De Amphisbæna & Scytale. Cap. XIIII

Comparia omnino, in eius quæ amphisbæna, & eius quæ ſcytale appellatũ, beſtiolæ morſibus, uſũ ſemper ueniunt. Remedio ſunt igitur eiſdem communia: quocirca priuatam ac propriam deſcriptionem, quam ſibi exigere nobis minime uidebantur, ſortiti non ſunt.

De Dryino, Galeni uero præfatio. Cap. XV

Vitam dryinus beſtiola in radicibus quercus (à qua arbore appellationem ſortitus eſt) agit, tam malefica parataq; ad nocendum ui, ut ſi quis calce modò eum premat, cute hominis pedes denudet, & totis cruribus tumorẽ largum ac ſpacioſum inducat. Ferunt præterea quod maiori admirationi futurum eſt omnibus, nudari cutem pariter eorum, qui curationem eius tractauerint. Quod ſi quis pœnam ab eo illatę iniuriæ ſumpturus, beſtiolam perimere tentauerit, tetri admodum odoris fluxum emittere, ſuoq; graueolenti odore omnium aliorum odorum ſenſum tollere. Cæterum in dryini animalculi plagis, circa morſus locum cum rubore tumor fit, & inſurgunt in ijſdem partibus in orbem puſtulæ, defluit præterea aquoſus aliquando humor, quem ἰχῶρα Græci nominant, urgent eroſiones ſtomachi, q̃d malum eadem gens καρδιωγμὸν appellat, & circa umbilicum torſio, qui στροφὸς ab ijſdem dicitur. Succurrit dryini morſibus cum uino pota ariſtolochia, trifoliũ item herba, & haſtulæ regiæ radix pari modo ſumpta, & quercus cuiuſcunq; glandes conciſæ ac potæ. Ilicis itidem radices tuſæ, locoq; cataplaſmatis more impoſitæ, dolorẽ placant & leniunt.

De Hæmorrho, & Preſtere, & Dipſade. Cap. XVI

AB hęmorrhi morſu graues ſtatim dolorũ uexationes inſurgunt, & ex earum continuitate breues omnino & anguſtas raritates præbent, multus etiam erumpit ex morſu ſanguis; & ſi cicatrix

quæ in toto corpore inducta fuit rumpatur, & sanguine defluat, cruenta egeruntur excrementa, interq; meiendum pro urina in exigua frusta quasiq; minimos globulos densatus redditur sanguis. Extussiunt porrò è pulmone cruenta, deniq; euomentes tanq; deplorati pereunt. A dipsadis præterea morsu æstus intolerabilis ac constans irrumpit, sitisq; tam indomita, ut nunq; expleri neq; intermitti queat: poculentaq; affatim ac larga manu infusa hauriunt quidẽ, eadem tamẽ sitis perpetuò excruciat, haud aliter quàm si ne tantillum quidem potionis sumpsissent ab initio. Neq; ex assiduo poculorũ haustu sitis sedatur aliquid, sed idem iugiter & ęqualis totius sitis durat habitus: unde ab urendo prester, & ab ardendo καύσων, ab inexplebili siti διψὰς appellatur. Cæterũ à multis priscisq; autoribus ab hæmorrho ac dipsade morsi, ceu deplorati & insanabiles relinquebantur. Tentanda uero cõmunia sunt remedia, si quæ priuatim opem illis ferre possent, desiderentur. Confodiendusq; scalpello confestim & urendus locus, & si liceat mutilandus: deinde acerrima quæq; applicanda sunt cataplasmata. Profueritq; in pendiò omniũ quidẽ acriũ eduliorũ esus, quam drimyphagian uocant, imprimis uero ex salsamentis, meraciq; uini potus, pariter & lauacrũ: Vtile aũt fuerit breuibus temporum interuallis cõtinuare, priusquã morbus grassetur, & inualescant mali huius comites: his enim semel emergentibus, nulla prodesse potest medicorũ opera. Quæ uero ad localia attinent remedia, eorum in morsibus uel syluam descriptam deprehendes: In dipsadis igitur morsu, portulacę folia cum aceto trita et eliquata, farinaq;, & rubi folia accurate soluta cum melle, plantago item & hyssopus, allium album, porrum, ruta, urtica, quæ & cnide dicitur. Aduersus uero hæmorrhũ omnia sanè eadem hæc faciunt medicamẽta, atq; supra hæc uitis etiam folia elixa, cum melle concisa & eliquata, Per os autem, hæmorrhi ipsius qui morsum intulit crematũ caput potetur, aut allium, cum oleo irino: manducandæ pariter sunt in eiusmodi periculo uuæ passæ.

Dipsas. *Prester.* *Drimyphagia* *Dipsadis morsus remedia.*

De Natrice. Cap. XVII

Vi ab natrice, quam Græci hydron dicunt, morsu petiti sunt, horum uulnus dilatatur, & postremo spaciosum amplumq; euadit, ichor ex eodẽ ater ac largus, tetroq; odore spirãs, perinde atq; ex depastione (Græci nomã dicunt) destillat & egeritur. Medicatio aũt mali cum tempore & ęgre suo tandem munere fungens, quod petit assequitur. His itaq; succurrit origanus concisa, & aqua eliquata, atq; morsus uulneri tandem superinducta: uel conia quercus oleo irrigata, uel hordeacea farina cum melle eliquato in potione sumetur, & aristolochiæ geminæ drachmæ, uel in cramate poscæ, quod ὀξύκρατον græce dicunt, cyathis binis: Deinde cremor marrubij, uel elixatio cum uino, uel nasturtium syluestre, uel fructus hastulæ regiæ aut flos, fœniculiue semen cum uino, & fauus deniq; recens comestus, adiecto simul aceto, hydri ictibus subuenit.

De cen-

De Cenchro. Cap. XVIII

Enchri morſus per omnia uiperæ morſui reſpondet, accedit putredo ſeu exhulceratio, atq; poſt tumores ſubeunte cutem aqua carnes omnino decidunt: lethargici præterea euadunt & cataphorici, hoc eſt ueternoſi, & mali ſoporis delationi obnoxij. Eraſiſtratus his iecur, & ueſicam, & craſſius inteſtinum, quod Græci κῶλον appellant, affici corrumpiq; aſſerit: Diſſectis nanq; eorum corporibus, corruptæ offenduntur eædem hominis partes. Virulenti huius animantis morſibus lactucæ ſemen cum ſemine lini cataplaſmatis inſtar impoſitum ſuccurrit: necnon & ſatureia leuigata, & ruta ſylueſtris, & ſerpyllum cum aſphodelo tritum. Potiones aũt quamprimũ centaurij radicis drachmæ duæ cum uini cyathis tribus, uel mali terræ radix itidem, naſturtiumq; pariter & gentiana contra cenchri morſus utiliter adhibentur. *Curatio.*

De Ceraſte & Aſpide. Cap. XIX

Res aſpidis eſſe ſpecies Galenus teſtatur, nam unam terreſtrem nuncupat, alteram chelidoniam, tertiam ptyada, quæ omnium pernicioſiſſima eſt: ſiquidem erecto in anteriorem partem collo, ex interuallo longitudinem quod ſatis eſt emenſa, uenenum hominis in corpus iaculatur & expuit. Hanc aſpidẽ ferunt Aegypti reginam Cleopatram, quum ſuperato & interfecto Antonio, *Cleopatræ interitus.* Auguſtum uictorem timeret, ne in ſeruitutem ſe & triumphalem abriperet pompam, ſiniſtræ mammæ feriendæ admouiſſe, unde demorſam celerrima & ſubitanea mors conſecuta eſt. A ceraſtis igitur morſu locus cum duritie in tumorem attollitur, & puſtulas agit, ex icto autem loco fluit aquoſus humor, quandoq; ater, ſubpallidus interdum, & colore porraceo: uniuerſum uaricum modo corpus in hac peſte conſtitutum tumet, pudenda arriguntur, mente capiuntur, oculorũ caligo exoritur, con uulſione tandem rigentium modo decedunt. Qui porrò ab aſpide icti *Aſpidis morſus* ſunt, uulnus ſanè his quæ acu puncta fuerunt, prorſus ſimile apparet, exiguum admodum & abſq; tumore, non uſquequaq; cruentum, pauxillus uero & ater ſanguis deſtillat, caligo quamprimũ oculorum acies obnubilat, uniuerſoq; ſtatim corpore multiplex, ſed leuis, nec ſine uoluptate languor urget. Proinde ſcite admodum Nicander cecinit: καμάτου δ' ἄτερ ὄλλυται ἀνήρ, hoc eſt, peritq; citra dolorem homo. Color demorſi permutatur atq; uireſcit, ſtomachi nõ adeò grauis eroſio infeſtat, frons perpetuò reuellitur, palpebræ abſq; ſenſu, quaſi in ſomno uacillent, contremiſcũt & conniuent, & his mors incumbit, uix enim in tertiam diei partem ſuperſtites ſunt. Vtriſq; igitur his ocyſſime mutilatio ſuccurrit: Quamob cauſſam mature pars icta ſi fieri poſſit, à reliquo corpore amputetur, aut confeſtim omnis circũſecanda ad os uſq; in uulneratis partibus illiſq; adiacentibus caro eſt, deinde etiã quæ ſuperſunt cauterijs perſequenda:

Horum nanq; uirus æquale Basilisci est, nec aliter quàm lac bouis ocyssime in arterijs sanguinem ac spiritum coagulat.

De Basilisco. Cap. XX

Aec fera in mortalium conspectum rarenter quidem uenit, Erasistratus uero tradit, quum Basiliscus momorderit, plaga subflauo & quasi aureo colore fulget. Eiusdem aũt tam uirulenti animantis ictibus cõferre putat castorij, si potentur, drachmas treis, similiterq; papaueris liquorem, quod opium dicitur. Nos uero horum nihil experientia comprobauimus.

De Pastinaca marina, & Muræna. Cap. XXI

Aeterum inter has quæ in mari degunt feras, pastinacæ quidem & murænę cognitio omnibus admodum liquidò patet, nobiles enim atq; omnibus cogniti pisces sunt. Morsibus aũt horũ succurrũt succi ficulnei stalagmi quatuor, uel paulò plus cum conijs serpylli tribus aut quatuor poti, & cuncta quæcunq; aduersum uiperæ morsus remedio sunt.

De Dracone marino. Cap. XXII

Arini draconis ictus plumbo cõfricandus est, uel locus trito serpyllo, lenteue decocta, aut sulphure cum aceto obstruendus, uel idem hominis urina fouendus & conspergendus: Dandum insuper contra eius animantis iniurias absinthium in diluta plus satis uini potione, uel saluia, ficulneorum'ue surculorum in dulci uino dilutum, aut piscis etiam cerebellum.

De Scorpio marino. Cap. XXIII

Ctui scorpionis marini medetur trigla dissecta & uulneri imposita, sulphur igne intactum ac uiuum, cum aceto contritum & leuigatum, quo quidem confricandus est locus: potandæ item baccæ lauri numero tres.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ. Cap. XXIIII

Estudinis belluæ marinæ sanguis ad reponendũ hoc modo præparandus est: In ligneo aut fictili uasculo supinã inclinando testudinem, quamprimũ eius obtruncato capitulum: Congelatum aũt sanguinẽ in plures particulas harundine disijce, impositoq; uasi operculo instar cribri, in solem colloca, arefactũ uero iam tolle: deinde ubi res postulat in uiperarum morsibus quemadmodũ traditum est, utere, drachmis uidelicet duabus, cum aceti cyatho uno, tertio autem loco drachmis duabus cum aceti cyathis tribus.

De Crocodili ictibus. Cap. XXV

Duersus crocodili ictus, utiliter nitrum cum melle eliquatũ, tantisper dum hulcus repurgatur, imponitur, mox melle, butyro, medulla cerui, adipe anserino implendum. Porrò Galenus testatur à crocodili morsu percussos pinguedine eiusdem belluæ

belluæ uulneribus impoſita, exacte ab omni periculo liberatos.

De hominis morſu. Cap. XXVI

NOn à noſtro inſtituto fuerit alienum, cum ijs quæ uenenũ ictu morſuúe relinquũt animalis, hominis quoq; morſum ictumq; deſcribere, ſiquidem longe pernicioſiora cæteris hulceribus uidentur, quicunq; ab hominibus inferuntur morſus, præſertim ſi qui morſum intulit ieiunus fuerit, anteaq; legumina pro cibo ſumpſerit, atq; in primis lenticulã. Eapropter quęcunq; cõmuniter alijs uirulentis prodeſſe docuimus, eadem in his quoq; extrinſecus morſui inter principia adhibita cõuenient, exceptis nimium acribus, & cauſticis, hoc eſt deurentibus. Priuatim uero morſu prius oleo perũcto, fœniculi radicem admixto melle ut cataplaſma impinge: uel fabaceã farinam cum poſca & oxyrhodino emplaſtri modo impone, identidem mutando. Emplaſtro adhæc utere, cõſtante ex ſquamæ æris, galbani, æruginis, uniuſcuiuſq; uncia una, ceræ libra una, plumbaginis libris duabus, olei xeſta una: Plumbago cum oleo prius elixata æruginem aſſumit & ſquamulã, & ubi iam in anguſtũ contractũ fuerit, accipito eliquata. Poſtquam uero inflãmatio quieuerit, ueluti cõmune uulnus, etiam illa curato.

De uenenis. Cap. XXVII

POſtquã de uenenũ ictu morſuúe relinquentibus animalibus cõpendio tradidimus, conſentanea admodum ratione ſermonem de uenenis quoq; aggredi inſtituimus. Simplicia quidẽ perſequentes, & horũ non ſignificationes modò notasq;, ſed amuleta præſentanea aduerſus idem uirus, quæ Græci ἀλεξητήρια uocant, cum in genere cõmuniter, tum ſingulorum priuatim deprompſimus: ex his per ſe ſuo cuiuſq; Marte coniectanda & colligenda ſunt compoſita: Sunt etenim qui uaria diuerſaq; uenena letalia cõpoſitis profligent, quæ legentibus officere plus q̃ prodeſſe poſſunt: Neq; enim indicia horum exacte ac liquide in affectis deprehenduntur, ut quis inde his cõueniens applicet auxilium: Diuerſis uero his apparentibus, ex eo quod in mixtura pollet. Aequali etiam modo quis traditum uarij generis uenenũ conijectans, operabitur interdum quidem ex æquo, nõnunquam uero ex eo quod præualet. Auſpicandum igitur etiam hic loci denuo à præcauendi modulis, qui græce prophylactica dicuntur, quaſi latine dicas præſeruatiua, & quorum beneficio uitari queunt exitia.

De præſeruatione uenenorum. Cap. XXVIII

INter ea quæ de letalibus uenenis traduntur, ea quæ de præcautione agit ardua magis ac difficilior eſt ſpecies, propterea quod qui uenenis homini clàm inſidiant, tam doloſe inſidias temperant, ut peritiſſimo cuiq; facile imponant: quoniam uenena ſua amaritudine, admixtis dulcibus ſpoliant, & odoris grauitatem mixtura odoramentorũ à letalibus uenenis eximunt. Non raro aũt ceu

ad leuandam ualetudinem, opisq́ ferendæ gratia propinare creduntur maxime in infirmitatibus eiusmodi, puta absinthium, abrotonum, opopanacem, castorium, quibus uenena permiscent: Necnon in cibarijs nempe solidioribus, uel opsonijs rebus diuersis uariegatis, uenena compinsentes exhibent. Quam ob caussam, qui in istiusmodi suspicione fuerit, condita elaborataq́ cibaria omnia uitare debet, omnesq́ intensas gustu qualitates, quæ ex dulcibus uidelicet salsisq́ & acidis saporibus constant: præsertim uero gelida potu præsumẽda est aqua. Satiato enim appetitu, facile corripiuntur à stomacho postea qualitates. Sed alius adhuc est efficacior pręcauendi ab ijs qui uenena insidiose miscere student, modus, ut uidelicet quibus ceu eius præsaga mali mens semper præcomedant aliquid, quod uenenorũ uires retundat, inefficacesq́ reddat: cuius farinæ sunt caricę cum iuglandibus, quas nuces basilicas uocant, manducatæ: & ruta, & chondro & grumo salis, & mala medica, quæ citria dicuntur: Naporũ item semen drachmæ pondere cum uino potum, uel nepitæ foliorũ, uel sigilli lemnij par pondus, aut rutæ folia uiginti, & nullo sic ueneni genere lædent. Eundem effectũ præstãt & antidoti cum uino sumptæ cotidie Aegyptiæ fabę magnitudine, citra omne periculũ præseruãt: è quorũ numero censetur, quæ scinco, id est terrestri crocodilo & sanguine tẽperatur, & Mithridatios: hac olim rex ipse Mithridates cotidie usus est, quo se à letali ueneno defenderet, & tutum omnino ab eius periculo redderet: Quocirca à Romanis captus, quum iterum atq́ iterum letale uenenum potasset, atq́ mori nequiret, seipsum ense confodere aggressus est. Verum quoniam fortunæ temeritas sæpenumero in itinere locisq́ desertis periculo expositis similia sine insidijs hominum discrimina adfert, si fortefortuna sub aliqua arbore, uerbi caussa pinu uel picea cibus sit capiendus, animaduertenda sunt quæ ex his prouenire possunt exitia, uel laquearia, unde letifera labuntur interdum animalia. Inspicienda porrò etiam diligenter sunt uasa uinaria & aqualia. Adhæc etiam aululæ in quibus decoquuntur edulia, suo accurate cooperiantur operculo, quemadmodũ & in animalium morsu ictúue uirus relinquentium præcautione iampridem est traditum.

Mithridates.

Communis quocunq́ modo sumptorum uenenorum curatio. Cap. XXIX

Vod si præseruatiuis quibusdam aliqui ante mortiferi ueneni haustum sese probe muniuissent, tum certe nullo medicamine sumpto, sponte uirus uomitione eijcerent, qualia sæpicule multa in uita hominũ solent accidere, uel ex quorundã etiam insidijs: Siquidẽ nobis sumptum uenenũ liquidò quale fuerit patefit, uel his qui sumpserint, aut ijs qui interfuerunt annũciantibus, q̃ primum ad idoneum accedentes remedium, ueluti in horũ explicatione memorabitur. Verum si nulla nobis hausti ueneni cognitio prębeatur, protinus ad

ea properandũ, quæ communiter in cuiuslibet ueneni hauſtu opitulari conſueuerunt: nam expectare quæ comitantur indicia, malum nullis cedens medicaminibus reddit, quod intercedente dilatione, nõ niſi ægerrime ſuccurri poſſit. Proinde ſine mora calidum oleum per ſe uel cum aqua bibendũ, ut uomere cogantur, dediſſe expedit. At ſi oleum ad manum non ſit, butyrum olei loco cum calida aqua, aut malua, aut ſemine lini, uel tragi frugis, uel fœnogræci, uel urticæ deniq; ſeminis decocto exhibendum. Hæc quippe non modò uomitione purgabunt ſtomachum, ſed aluum quoq; ſubducent, & malignitati uirus aduerſabuntur, adeò ut accrementũ eius hebetent, præſertim oleum, quod euidenter ex eo datur argumẽto deprehendere: Si quiſpiam cantharide, aut calce aqua nõ extincta, aut quauis acriore alia re cutem exhulcerare ſtatuerit, is ſi ipſum oleo præunxerit corpus, nõ exhulcerabitur. Atqui neq; ſpiſſare, ſi antea oleo illitum fuerit, corpus poteris. Vomitus præterea non ob id modo quod uacuet, & noxium humorem educat, ſalutaris eſt, ſed aſſumptum aliquando uenenum, odore, coagulatis grumis, ac fruſtulis concretis, uel colore arguit: Odore quippe & amaritudine cicutam, colore ceruſſam & gipſum, globulis cõcretis lac, uel nuper iugulati animalis ſanguinem: Fœtore autem halitus, & materiæ euomitæ qualitate, & odore, leporem marinum, & rubetam ranam prodit. Ita ut ab ijs nonnullam opem ſperare liceat, ad accommodata ſingulis uenenis remedia tranſeundo, oleo maluę decoctum admiſceatur, uel adeps anſerina, uel pinguium carnium ius, uel auium, uel lixiuium ex lignorum cinere factum. Facit item ad hoc nitrum cum hydromelite tritum & hauſtum, & uinum uetus copioſe potum, & quæ ex adipe & butyro conſtant. Deiecto uero per uomitum quod hæſerat in aluo, acerrimo clyſtere reliquias in inteſtina delapſas educemus. Poſt hæc uero propinandum eſt lac, nam moleſtum & uirulentum facile ab illo permutabitur: Dantur præterea quæ communi dote cunctis uenenis accommodata ſunt remedia: cuius generis habentur, rubrica lemnia, agaricum, abrotonum, irion, radix eryngij, paſtinacæ erraticæ ſemen & nepitæ, nardum Celticam, caſtorium, uiridis ferulæ medulla, nerij, quod rhododendron appellant, flores, uel rhododaphnes, marrubij cremor, laſer, aut laſerpitium, quod eſt ſilphium eius'ue liquor, ſagapenum, panacis aut peucedani ſuccus & radix, ariſtolochia longa, rutæ ſylueſtris ſemen, Betonicæ (quam ceſtron dicunt) folia, ſingula cum uino drachmæ unius pondere. Confert inſuper & polij elixatio, & pix liquida in ecligmate ſumpta. Egregie uero præter cætera opitulantur antidota prædicta, & magis adhuc ex uiperis concinnata theriaca, uerum neutiquam eandem poteſtatem habent, quum letalibus uenenis ſuccedunt, & quum eadem anteuertunt. Quæ enim antidoti quantitas præſumpta ſufficeret contra afflictionem & calamitatem, quas uirus comites habet, idem antipharmacũ poſt ueneni hauſtum

adauctum in quadruplum, aut quintuplum exhibitũ iuuit, neq; id ſemel modo per diem, ſed bis: nam ſic egregio & ad miraculũ uſq; in arte præclaro uidetur ipſi Pergamenſi Galeno.

Enumeratio ſimplicium uenenorum.

Cap. XXX

Animalia exitioſa.

EX uenenorũ catalogo, animalia mortifera hæc ſunt: Cantharis, bupreſtis, ſalamandra, picearum eruca, lepus marinus, rana rubeta, & muta paluſtris rana, hauſtæ hirudines. Ex ſeminibus uero letalibus ſunt: Apollinaris herba, quæ hyoſcyamus eſt, coriandrũ, pulicaris, quod pſyllium ſignificat, cicuta, nigella Gith appellatũ, græce uero melanthion. Ex liquamentis aũt exitioſam uim habentibus cenſentur, meconiũ, carpaſi liquor, opocarpaſon græce uocatum, thapſia, elaterium, & mandragora. Radices porrò exitiales ſunt, Chamæleon, aconitũ, thapſia, ixias, helleborus, agaricum atrum, & ephemeron, quod colchicum nõnulli à Colchide ubi naſcitur appellant. Arborũ germina, frutices & holera capitalia ſunt, Smilax, quam aliqui thymion, Romani uero taxum appellant, ſolanũ manicum, hoc eſt furioſum, quod & dorycnion dicitur, ſardonia herba, quæ ranũculi herbæ ſpecies eſt, corniculatũ papauer, pharicum, toxicũ, ruta ſylueſtris, & fungi. Ex animaliũ uero partibus letales etiam hę ſunt: recens taurinus ſanguis, coagulatum lac, melq; in Heraclea Ponti genitum. Metallica uero gypſum, ceruſſa, calx, auripigmentum, ſandaracha, ſpuma argenti, adarce, plumbum, & quod nomen obtinuit argentum uiuum, græce ὑδράργυρος. E uitibus poſtremo, uinum liberalius à balneo potum, aut paſſum, uel aqua egelida conſimiliter, hominibus tanquam præſentaneũ poſſunt eſſe uenenum.

Semina letifera. Liquores mortiferi. Radices uirulentæ. Plantæ capitales. Animalium partes. Metalla. Importunitas uini & aquæ.

De Cantharide. Cap. XXXI

HIs qui cantharidas hauſerint, notę accidunt omnium grauiſſimæ: nam ab ore fermè ad ueſicam uſq; cuncta morderi ſentiuntur, picem aut ſimile quiddam cedrio liquori reſipiunt, inflammantur in dextra parte præcordia, urinam ęgerrime emittunt, ſæpiuſq; per eam ſanguis fertur. Quinetiam excernuntur per aluum ſtrigmenta haud aliter atq; dyſentericis, animæ deliquijs, ciborũ ueluti ex repletione faſtidijs & uertiginibus cõcidunt, poſtremo abalienantur mente. Succurrit itaque uomitus citatus cum hydrelæo, & lactis potu, cretæ cimoliæ drachmis quatuor, cum mulſo: nuclei præterea pinei, cucumeris item ſemen, ius bubulum pingue, uel anſerinum, & ouinum. Carnes inſuper præbeantur uolucriũ, gallinaceorum ue, aut agninæ, uel ouium, uel porcellorũ deniq;, flacceſcentes longiore coctura, & pingues cum lini ſemine elixæ. Vino præterea potentur dulci & prolixius. Accommodatæ ſunt inſuper ijs qui cantharidas ſumpſerunt, thuris corticis drachmæ quatuor. Poſt eſculenta item fercula clyſtere ducenda

ducenda aluus, qui conficiatur ex ſucco oryzæ, uel chondro, uel trago, uel ptiſana, uel malua, uel ſemine lini, uel althęa, quam Romani hibiſcum dicunt, uel fœnogræco. Quãdoq; mulſum cum nitro oportet his ad abſtergendum inteſtina infundere. Poſtremo inflãmantia cum confectura ſeminis lini, ac hordei mitiganda, intra primordia nanq; ſtatim offenderint: Deinde dulcium aquarũ balneis in hoc periculo utendũ: Vtile fuerit deniq; potionari ungento cum irino, tum roſaceo.

De Bupreſte. Cap. XXXII

QVi bupreſtidem potauerunt, uiroſo nitro ſimile quiddam in ſapore ſentire uidentur: urget ſtomachi & alui grauiſſimus dolor, inturgeſcunt eædẽ partes difflatæ, ut in cutem ſubeuntibus aquis, totoq; corpore cutis extima contenditur, lotium item ſupprimitur. Opitulantur autem his eadem quæ hauſtis cantharidibus opem ferunt: priuatim poſt uomitiones & purgationes, quas clyſteribus molimur, caricæ (quod eſt ficus aridæ) bono & remedio ſunt, & cum uino pota earum decoctio, uel cum lacte hauſta, uel œnomelite, mulſóue: pirorũ omne genus eſſe, & lac muliebre potare expedit.

De Salamandra. Cap. XXXIII

SAlamandram qui hauſerunt, linguæ inflãmationem ſubeunt, & in ſermone linguæ impedimentum, & cum torpore quodam reſolutioneq; aliqua tremorẽ: pallorq; corporis partes aliquas circunquaq; inficit, perennenteq; ueneno diutius, ſæpenumero putrefactæ defluunt: Quibus præſtabimus cuncta, quæ contra cantharidas fieri inſtituta ſunt: priuato uero peculiariq; remedio exhibebimus reſinã pineam, uel nucleum pineum, aut galbanũ cum melle, uel nucleos pineos cum terreſtris piceæ herbæ (quam chamæpityn dicunt) decocto: uel urticæ folia cum lilijs & oleo decocta. Conducunt etiam oua teſtudinis marinæ aut terreſtris elixa, ranarum item eſculentum ius, cum quibus pariter eryngíj radix decocta ſit.

De picearum eruca. Cap. XXXIIII

PInorum erucam hauſtam comitatur ilico oris & palati dolor, linguæq; inflammatio uehemens, & ſtomachi, aluiq;, & inteſtinorum dolor, ita quidem ut pruriginem ſentire laborans uideatur: corpus uniuerſum æſtuat, ciborum faſtidium urget. Quibus eſt ſuccurrendum his itidem ſuppetijs, quibus cantharidibus deuoratis medicinæ profeſſores opem ferre conſueuerũt: peculiariter tamen ſimplicis olei loco Melinum accipiemus.

De Lepore marino. Cap. XXXV

QVi leporem marinum in potu hauſerunt, corruptis piſcibus ſimilem in guſtu uiroſum ſaporem ſentiunt, progreſſu deinde temporis aluus intenſo dolore afficitur, lotium ſupprimit̃, & ſi quando id erũpere cõtingat, purpurę omnino faciem refert. Oderunt præterea eo malo languentes & auerſantur etiam ſummopere

pisciũ omne genus, fœtido sudore, cruento ac sanguine mixto manant. Quibus opis ferendæ gratia lac asininum, passum'ue continue exhibendum est, uel radicis maluęꝗ foliorumꝗ decoctum, uel peucedani radix trita cum uino, uel ueratri nigri, aut scammoniæ herbæ succi drachma una in aqua mulsa: suoꝗ calore adhuc tepẽs anserinus sanguis. Et quũ omne piscium, ut dixi, genus respuant, qui leporem marinũ biberũt, solos fluuiatiles cancros, si haberi queãt, libenter in cibos admittũt. Quamprimũ amare & comesse pisces cœperint, futuræ salutis indicium & spes est.

De Rubeta ranáue palustri. Cap. XXXVI

Vbeta seu muta palustris rana assumpta, tumores corporis cum eo pallore sequuntur, ut buxo per omnia similes compareant, qui hauserint. Superaccedunt spiritus difficultas, grauis animę orisꝗ fœtor, & singultus, quandoꝗ nolentibus uolentibus seminis profusio. Succurritur aũt facilime post uomitiones, largo meraci uini potu, radicum harundinis binis drachmis, uel cyperi: Atꝗ ut uno uerbo perstringam, cogendi in eo discrimine cõstituti sunt, multa celeritate deambulare, & cursui operam dare, ob eum quo ex hoc malo corripiuntur torporem: Quinetiam lauari cotidie expedit.

Curatio.

De Hirudinibus. Cap. XXXVII

Irudines simul cum aqua haustas, & uentriculi ostio in descensu hærentes, ex eo quod aluos sugent mordentꝗ deprehendes: Nam hoc deuoratæ hirudinis satis euidens argumentum est: Interdum excreando sanguinem etiam expuũt floridum, gutturi affixis hirudinibus: Quas eijcit muria sorbitione sumpta, uel laserpitij aut betæ folia cum aceto, & liquor Cyrenaicus, uel cum posca niuis glebula hausta: Gargarizetur præterea nitrum cum aqua, & atramentũ sutorium cum aceto. Sed eas quæ faucibus hæserunt hirudines, ubi in eo periculo constituti in calidam aquam tuo iussu descenderint, dato lupinorũ farinam, & aquã frigidam in ore retinendam, eaꝗ ratione easdem expelles hirudines: prosilient etenim ad gelidam promptissime. Sunt qui cimices his qui hirudines biberunt utiliter exhibuere. Cæterum ipse, inquit Galenus, allijs priuatim in hirudinis haustu usꝗ usus, cimicibus non indigui.

Medela.

De Chamæleone. Cap. XXXVIII

Equitur uernilagij (quod chamæleon græce nũcupant) haustum, cum uellicatio uehemens, tum dolor etiam ingens, cum uniuersi corporis subuersione tremor: mox ingruit etiam cõuulsio, & uomitiones pituitosæ & spumosæ, & perdita uoce singultus cum peruersitate & contorsione uultus. Subuenit his triticeus cremor pinguis, calidus in potu sumptus, & dulce uinũ aqua dilutum calidũ. Recreat item eos qui carduũ nigrũ (sic enim Romani chamæleonẽ uocant) sumpserũt, uomitus, lactipotatio, & mollis clyster, fotusꝗ, cum cataplasmatis. Atqui aduersus ea quæ suffocationẽ spiritusꝗ angustiam inducunt

Curatio.

inducunt & luriditatem, potum abſinthij uel nitri cum oxymelite, uel raphanis, quas Latini radiculas dicunt, dare conuenit. Prodeſt inſuper & præcordiorum fomentatio.

De Alterco, quod Hyoſcyamum nuncupant. Cap. XXXIX

APollinaris herba, quæ à Græcis ὑοσκύαμος uocatur, pota manſaue, ebrietati ſimilem inducit mentis alienationem: citra uero omnem difficultatem curantur qui eam hauſerint, ſi liberali aquæ mulſæ potu, & lacte, præſertim aſinino, egregijs in hunc hoſtem præſidijs ſuccuramus. At ſi lac aſininum deſideretur, caprillo, ſeu bubulo, caricarum'ue decocto utere. Efficaces preterea ſunt nuclei quoque pinei, cucumeris ſemen hauſtum cum paſſo, uinumq; ſalſum, cum adipe ſuillo recenti, & paſſo: necnon urticæ ſemen, uel nitrum cum aqua accõmodatum eſt, & intybus erraticus, quod cichoriũ uocant: Prodeſt item ſinapi, naſturtium, raphanus, & allia, atq; hæc ſingula cum uino ſumpta conferũt. Quies porrò imperanda his eſt, ut uelut ebrij uillum edormiunt, ſomno concoquant.

De Coriandro. Cap. LX

NEquit ob odoris uehementiam latêre coriandrũ, uocem autem hauſtum denſiorem reddit, furorem inducit ebrietati non abſimilem, turpia dictu qui hauſerũt, blaterant, totoq; corpore odorem coriandri ſpirant, uenenumq; fatentur. Succurrit uero ita affectis (ſi antea ut præmonſtratum eſt, uomitione oleo aut irino citata uirus eduxeris) merum tum unà cum abſinthio, tum etiam per ſeſe epotum. Magna itidem utilitate aduerſus coriandri iniurias, ouorum putamina omni humore euacuata, & in ſeipſa cõfracta tritaq; cum muria abſorbentur: quin ipſa ſeorſim quoq; muria in eundem uſum potanda eſt. Prodeſt etiam ſalſum eſculentum ius ex gallina & anſere, atq; paſſum deniq; admixto lixiuio ſumptum.

De Pulicaria herba. Cap. LXI

PSylliũ, id eſt pulicaria herba, potũ toti corpori algorẽ & torporem cum exhulceratione animiq; triſtitia infert. Cui ſanè omnia cõueniunt, quæ cõtra coriandri hauſtũ remedio ſunt.

De Cicuta. Cap. LXII

CIcutæ potus tantam oculis caliginem offundit, uertiginemq; excitat, ut ne minimum quidem eminus diſſita poſſint cernere, ſingultum cit, amentiam inuehit, & extremarum corporis partium frigiditatem: deniq; ſuppreſſo à motu omni in arteria ſpiritu, cõuulſione ſuffocantur qui cicutam hauſerint. Quam ob cauſſam inter initia ſtatim, ueluti in alijs decretum eſt, uomitui operam dantes, cicutam excutiemus. Poſtmodum euacuatione facta, quod ad inteſtina prolapſum eſt excernamus: tum deniq; ad id q̃d primas in hac prouincia tenet adminiculum deueniemus, meracas potiones per interualla propinantes, in quibus profuerit lac bubulũ uel aſininũ potui datum,

uel absinthiū cum pipere cōmuni & castorio, rutam itidem & mentam cum uino, & cardamomi, uel styracis drach. unā, uel piperis cum urticæ semine & uino, uel lauri teneriora folia: laser itidem & laserpitium cum uino & passo. Quinetiam uinum dulce seorsum prolixius & liberalius potum, ita affectis auxilij quantum satis strenue præstat.

De Papaueris succo, quem Meconion uocant. Cap. XLIII

Papaueris succi (qui opium dicitur) potum sequitur cataphora, quę sopor quasi ueternosus est, cum tam uehementi algore & pruritu, ut sæpenumero inualescente ueneno tanta erūpat prurigo, ut qui hunc liquorem biberint, ea uexatione exciten tur: Odor præterea eius pharmaci grauiter toto corpore spirat. Succurrendū his est, post citatū oleo uomitū acriore clystere, corporis cum aceto mulso illinitione: Melle insuper cum rosaceo calfaciendū: & meri multum cum absinthio, & cinnamomo, & aceto calido per se prębendū: nitrum itidem cum aqua, rutæq́ semen cum pipere, origanū cum castorio, uel oxymelite, uel thymbra, uel origani decoctū cum uino. Oportet etiā eos qui papaueris liquorē potarint, naribus odoramentis adhibitis excitare: Loti prętere a in calidæ aquę balneas deducēdi sunt, fomentisq́ ob enatā pruriginē fouendi. A lauacro confert iurium esculentorū pinguiū usus cum uino, aut passo: Proderit etiam medulla cum oleo pota.

Opium totum corpus graueolens reddit.

De Carpesiæ cremore. Cap. XLIIII

E T carpesiæ herbę succus in potione haustus, soporem, quem caron dicunt, præcipitemq́ strangulationem adducit. Opitulatur his qui sumpserunt ijsdem omnino suppetijs, quibus epotæ cicutæ succurritur.

De Mandragora. Cap. XLV

Opit etiam protinus malo sopore, si potetur mandragora, comitatur item languor & exolutio, inexpugnabilisq́ somnine cessitas, quam ueternum Romani, Græci uero κατaφοgàν indigitant, nihil à morbo quem lethargum nominant, dissidens. Proficit priusquā aliquid eorum accidat, uomitus, & à uomitu mulsum, & nitrum, & absinthij decoctum cum passo uino dulci sumptum. Caput rosaceo, & aceto irrigandū: Corpus item excitandū & cōmouendum. Opem etiam fert olfactus piperis, sinapis, castorij, rutę tritæ in aceto, & liquidæ picis: Quinetiam nō tam accensi, quàm extincti lucernarū funiculi odor. Quod si difficulter excitabūtur, & odoramentis nihil egeris, sternutamenta quę altius excitent, admouenda: alijsq́ cōmunibus adminiculis aduersus mandragoræ haustum utere.

De Aconito. Cap. XLVI

Conitum confestim à potu interq́ bibendum cum adstrictione quadam edulcat linguam, uertiginesq́ præcipue in assurgendo oboriuntur, humiditatemq́ oculis infert, facitq́ pectoris & præcordiorū cum crebriore peditum aliorumue elixæ

ſpirituum redditione grauitatẽ. Quocirca in huius mali curatiõne, remedio ueneni educendi gratia ciendus eſt uomitus, & ducenda clyſteribus aluus. Vtemur etiã ad expellendũ uirus aconiti, potionibus origani & rutæ, uel marrubij cum uino, uel abſinthij, uel mentæ, uel abrotoni, uel chamælææ, hoc eſt herbæ oleaſtelli, aut terreſtris piceæ. Expedit præterea aconito infectis, liquoris balſami drachma una cum uino, coagulũ itidem hœdi, uel leporis, uel hinnuli cum aceto. Prodeſt etiã ferri recrementum: prodeſt item uinum in quo ferrum, uel aurum, uel argentum candens extinctum ſit, potũ. Lixiuia inſuper cum uino confert. Confert itidem elixæ gallinæ, uel carnium pinguium ius cum uino epotum. Chamæpitys præterea priuatim aduerſus aconitum ſuccurrit, quæ in Heraclea quidem Ponti, ubi aconitum prouenit, holocleros nuncupat̃, Athenis uero didonia, & in Eubœa ſideritis.

De Ixia. Cap. XLVII

IXias, quę ulophonon quoq; uocatur, inter potandum ocymo quiddam ſimile guſtu & odore præfert, uehementem linguæ inflammationẽ & amentiam infert, omnia etiam corporis recrimenta excretionesq; ſupprimit, & cum animi deliquio ſtrepitum latratumq; inteſtinorũ ac uiſcerum excitat, neq; tamen uel tantillum excernitur. Opem his præſentaneam adfert poſt uomitionem, aluiq; deiectionẽ potum cum largiore uino, aut aceto, uel oxymelite abſinthij dilutum, hoc eſt aqua in qua abſinthium maduerit. Confert itidem rutæ ſylueſtris ſemen, uel laſeris radix, nec nõ hirtinæ origani decoctũ, cum aliquo ſupradictorũ, aut lacte, aut reſina terebinthina, aut nardo, uel caſtorio, uel laſerpitio, quorum ſinguli oboli cum uino expediunt. Quin & iuglandis nucis, quam baſilicã dicunt, nuclei cum uino, aut reſina, rutaq; conciſi & leuigati, ita ut ſingula pondo drachmam æquent. Conferunt itidem oleaſtelli herbæ drachmæ duæ, uel binæ cremoris thapſiæ drachmæ, cum mulſo: uel acetum deniq; calidum potum. *Dilutum quid.*

De Ephemero. Cap. XLVIII

SI quis ephemerum, quod colchicũ aliqui aut ſylueſtrem bulbum appellant, hauſerit, pruriginem uniuerſo corpore ſentit, non ſecus quàm ij qui urtica aut ſcilla laceſſuntur. Mordentur illi interanea, & cum ponderoſa grauitate ſtomachus æſtuat, inualeſcente deinde morbo, cruenta ſtrigmentis mixta per aluum ſecedunt. Quibus ſanè non aliter atq; ijs qui ſalamandram hauſerũt, uomitionibus & clyſteribus ſuccurrendũ eſt, priuſquam uenenũ inualeſcat. Exhibenda eſt potui foliorum quercus, aut glandium, aut malicoriorum, aut ſerpylli cum lacte elixatio, aut ſanguinalis herbæ ſuccus, aut uitis, rubiue palmitum, uel tenerarum ferularum medullæ, myrtiue cum uino. Quin baccæ etiam myrti tuſæ, friatæ, & in aqua maceratæ, earum diluto, liquoréue epoto, præſenti remedio ſunt. Efficax pariter eſt medius caſtanearũ (quas glandes Sardonias dicunt) liber, cum aliquo præ

dictorũ ſuccorũ hauſtus. Vtilis quoq; eſt origanus, ſi cum lixiuio in potu ſumptitetur. Eximie uero & ad unguem priſtinæ ſoſpitati, qui ephemerum hauſerunt, redduntur, aſininum bubulum'ue lac bibentes, aut ſi in ore modò contineant, atq; uolutent, adeò præſentanea ope, ut ſi huius lactis copia adſit, nullum aliud deſideretur remedium.

De Taxo arbore. Cap. XLIX

Rbor quæ ſmilax, & à quibuſdam thymion, à Romanis uero taxus appellatur, pota, algorem uniuerſo corpori inducit, ſtrangulationes, & celerem interitũ infert. His ſanè qui eam hauſerunt, eadem remedia, quæ cicutæ in potu ſumptæ ſuccurrunt, opem admodum præſentaneam conferunt.

De Solano furioſo, quod & Dorycnion quidam uocant. Cap. L

Orycnium, quod quidam manicũ, hoc eſt furioſum ſolanum nuncupauere, potũ, aſſeclas habet mordicus inhærentes, ceu lactis in guſtu qualitatem, cõtinuos ſingultus, linguæq; ariditatem, & ſanguinis iugem excreationem: Per aluum præterea mucoſa quædam, perinde quaſi in inteſtinorũ torminibus egeri ſolet, ita infectis ferunt. Quibus antequã aliquid ex ijs contingat, remedio communiter ſunt, quæcunq; in Ephemero comprehenſa ſunt, uomitus inquam, & clyſter, inteſtinorũ inundatio, atq; ſummatim omnia quæ potum uirus expellendi poteſtatem obtinent. Proprie uero ſubueniũt hoc malo oppreſſis mulſum, lac aſininum, aut caprillum, uel cum aniſo tepidi paſſi momentum, epotum. Proſunt itidem amygdala, & gallinaceorum elixa pectora. Quinetiam omnes marinas conchulas cum crudas tum toſtas in cibo eſſe conducit. Salutares item ſunt locuſtæ marinæ, quos καράβους Græci, & gammari, quos ἀστάκους eadem gens appellitat, & hauſtum eorundem eſculentum iuſculum.

De Sardonia herba, quæ ranunculi ſpecies eſt. Cap. LI

Erba quæ Sardonia nomẽ habet, ranũculi herbæ generi adſcribitur: quæ dum eſtur aut potatur, dementiã infert, & neruorum conuulſiones, cum labrorũ in rictum contractione, ut riſus imaginem præferat: à qua quidem affectione atq; euentu Sardonius riſus nephaſti ominis adagio omnium ore iactatur. Cui quidem malo obnoxijs, poſt uomitionem proprie mulſum prolixius, neq; auare exhibitum confert: pariter etiam lac, uniuerſiq; corporis irrigatio, atq; illinitio cum calfaciendi uim habentibus medicamentis. Conducit præterea in hydrelæum calidum deſcendere, poſt deſcenſum uero in balneas aquæ calidę cui oleum admixtũ ſit: Vngendi fricandiq; egregie ſunt, qui eam herbam guſtarũt. Atq; ut ſummatim uno q; uerbo perſtringam, curationem huius incõmodi omnem perinde atq; in neruorum cõuulſione, ne latum quidem unguem diuaricans exequere.

Riſus Sardonius.

De papauere corniculari. Cap. LII

Apauer, quod cornutum appellationẽ obtinuit, siue mansum, siue potum fuerit, eadem omnino quæ papaueris succus infert symptomata: & proinde ijsdem etiam expugnatur præsidijs.

De Pharico. Cap. LIII

Ardum per omnia sapore & gustu æmulatur quod pharicum uocant. Id in potu sumptũ, cum mentis alienatione & neruorum conuulsione paralysim adfert. Quod quidem malum si expugnare fert animus, eis qui id quocunq; pacto deuorarunt eductis per deiectiones aut uomitiones cum uenenis excremẽtis, uinum absinthite, cum cinnamomo, aut myrrha, aut nardo cilissa, quã istatim aliqui nuncupauerunt, potui dato. Aut spicæ nardi pondere obolos duos cum passo cõmixtos, aut iride, & croci flosculo cum uino. Opem præterea fert, si derasum caput hordeacea farina ex aceto cum ruta illinias trita.

De Toxico. Cap. LIIII

Idetur quidem toxicum inde nomenclaturã mutuasse & obtinuisse, quod barbari sagittas cuspidesq; suas, quę toxeumata appellant, eo inficiunt. Consequũtur eos qui ipsum biberint, labiorũ & linguæ inflãmationes, incoërcita insania, uarijs mentem perturbans imaginibus obuersantibus. Quocirca perardua eorũ est curatio, cui ut deplorati medicum unguem porrigentes, raro ad pristinam incolumitatẽ perducũtur, qui toxicum hauserunt. Vinculis ergo cohibendi, ut curæ subijciantur, & uiolentia quadã cogendi, ut passum cum rosaceo potent, tum ut uomitionibus reddant. Raporum semen itidem cum uino bibendum, pariterq; euomendũ. Peculiariter uero contra toxicum ualet quinquefolij radix, & sanguis hircinus, atq; caprillus compari modo epotus. Confert etiam quercus cortex, aut fagi, & ilicis cum lacte tritus. Opem etiã ferunt mala cotonea mansa, uel cum pulegio concisa, & aqua bibita: præterea amomũ, & balsami cum uino semen. Neq; unquam, nisi longo tandem spacio temporis cõualescunt, ita tamen, ut qui iam periculis defuncti sint, stratis diu decumbãt, & uix deniq; exurgant, & ubi surrexerint, stupore consternati & attoniti reliquo uitæ tempore degunt.

De Fungis. Cap. LV

Vngorum alij genere, alij nimietate officiunt: omnes tamen sumpti, ad unguem omnino uidentur ad strangulandũ facti, neq; enim secus fermè q̃ suspendio laqueisq; suffocant. Quibus absq; dilatione quamprimum suppetias ferre cõuenit: In genere quidem oleo ad uomendũ, qui fungos hauserunt, cogantur. Eximie uero eiusmodi languore quem fungi inferunt sumpti, subleuãtur, ex uitium palmitibus, & pyrastri sarmentis cinere factum lixiuium cum posca, saleq;, aut nitro potantes: Prosunt & pira ipsa syluestria, aut folia unà cum fungis elixa: siquidẽ quam habent fungi strangulandi uim, auferũt.

manſaq́ eadem eiſdem opitulantur. Conferunt præterea contra fungos gallinarum oua decocta, & in poſca ſumpta, addita mali terræ, quam ariſtolochiam dicunt, drachma una, uel abſinthij cum uino. Prodeſt præterea mel linctum, & cum aqua potum: apiaſtrũ itidem cum nitro, uel panacis radix, ſemenq́ ex uino: fex item uini deuſta cum aqua, & flos æris cum aceto: raphanus quoq; aut ſinapi aut naſturtiũ eſu aduerſus fungos proficiunt. Sed quoniam fungi quidam à uenenatis beſtijs corroſi non tantum ſtrangulant, ſed etiam inteſtina exhulcerant, exhibendũ in eo diſcrimine larga manu abſinthium, & ficuum origaniq́ decoctum. Aqua porrò mulſa & uomitus in eo periculo conſtitutis, deſcenſus item in calidæ aquæ ſolium, hordeacea deniq; polenta cataplaſmatis inſtar præcordijs impoſita, languentibus multum ſubſidij præſtant.

De ſanguine taurino. Cap. LVI

Anguis tauri recẽs iugulati potus, ſpiritus anguſtiã, & ſtrangulationem ingerit, tonſillarũ ac faucium, per quos cibus deglutitur meatus, non ſine ualida neruorũ conuulſione præcludens atq; obturans. Lingua rubore, dentes corroſi eodem colore à potu eius infici conſpiciuntur, & inter eorum cõmiſſuras coagulati ſanguinis globuli. Non tentãdæ in hoc periculo uomitiones ſunt, dentantibus ſe magis in ſtomacho ſanguinis concreti grumis, quũ uomitionis conatu per attractionem in ſuperiorẽ partem eleuantur. Exhibenda præterea ijs ſunt, quæ coëuntis & condenſati ſanguinis concretionẽ diſcutiendi, alui deijciendi uim atq; naturã obtinent. Groſſi item ſuo lacte turgentes, cum poſca & nitro ſuccurrunt. Prodeſt itidem nitrum per ſe. Cõducit nõ ſecus coagulũ omne cum aceto, pariter & laſeris radix cum laſerpitio, itidem & braſſicæ ſemen, & ex ficulneo cinere lixiuium, conyzæ folia cum pipere. Quinetiam ranunculus cum aceto præſentẽ ſatis in hoc malo conſtitutis opem confert. Aluus præter hæc ſubducenda: ſolenne admodum eſt his qui periculo defuncti reduces ſunt, per inferna reddi teterrimi odoris excrementa. Stomachum poſtremo aluumq́ hordeacea farina & mulſo cataplaſmatis more operiri expedit.

De lacte coagulato. Cap. LVII

Voniam lac coagulum admixtum habens, promptiſſime per exigua quædam fruſtula grumoſóq́ coaleſcit, multam ac frequentem facit his qui id hauſerunt, ſtrangulationẽ. In quo periculo conſtitutis manus auxiliares efficaciter tuleris, ſi antidoti loco coagulum cum aceto exhibeas, atque ſæpius id ſumere cogas. Succurrunt etiam nepitæ folia arida, item eorundem ſuccus, aut laſerpitij radix liquor'ue cum poſca. Subuenit itidem thymus addito uino, necnon lixiuium luto traiectum, uinóue per cinerem factũ: ſalſilago nulla admittetur, ne magis lac coëat, & in caſeum denſetur. Vitandæ in hoc periculo uomitiones ſunt: ſiquidem hærens in uentriculi anguſtijs conglobatum in perpuſillos globulos lac, ad exitum eluctando ſuffocat.

Deue-

De uenenato melle, quod in Heraclea naſcitur. Cap. LVIII

QVi mel in Heraclea Pontica natum comederint aut biberint, eiſdem planè incõmodis obruuntur, quibus qui aconitũ hauſerunt, obnoxij tenentur: quare huic eadem, quæ dicta ſunt in aconito, conueniunt. Saluberrimo tamen atq; in primis ſecundo opitulantur remedio his qui id cibo potúue hauſerunt, aquæ mulſæ (quod hydromel eſt) admixtis rutæ folijs continui potus.

De Gypſo. Cap. LIX

GYpſus hauſta, ſtrangulationes efficit in lapidem dureſcens: proinde eiſdem omnino his qui ipſum hauſerint ſuccurrendum, quibus fungis manſis fuerit adminiculis: è quorũ catalogo cenſetur maluæ elixatio uice olei: pingue enim quum ſit, lubricum uomitum ac facilem inducet, prohibet interiora erodi corpuſcula, quod lapideſcẽs efficit gypſus. Remedio præterea oleũ eſt in mulſo, & ficuũ decoctio, & ficulneis ſurculis aut ex pampinis uitiũ cum largo uino lixiuium. Quinetiam origanũ, aut thymũ cum lixiuio ſiue aceto. Poſtremo etiã paſſo & maluę decocto hoc modo affecti proluendi ſunt.

De Ceruſſa. Cap. LX

CEruſſa ſuo ſe prodit indicio, utpote cuius color celari non poteſt: nam ſimul atq; fuerit deglutitũ, palatum, lingua, interſtitium qua ſe dentes contingunt, quaſi niueo candore inficiuntur. Singultus præterea cit, tuſſim, linguæ ariditatem, extremorũ corporis artuum frigiditatẽ cum delirio & amentia, corporis torporem ingerit. Quo in periculo cõſtitutis aqua mulſa utiliter exhibetur, aut ficuum, aut maluę decoctum, aut lac calidum, aut ſeſamũ in uino ſolutum, aut ex uitium palmitibus factum lixiuium, aut amaracinũ oleum, irinum'ue. Quinetiam perſicorũ oſſa cum hordei decocto, necnon ipſum etiam thus, ceruſſæ aduerſantur. Confert præter hæc prunorum coma gummí ue: Opem itidem fert, qui in ulmorũ foliculis continetur liquor cum tepida aqua: ſed in ſingulorum potu uomitiones citandæ ſunt. Accõmodum præterea contra ceruſſam eſt remedium, thapſiæ ſuccus, uel ſcammonij cremoris triobolus cum aqua mulſa hauſtus.

De Calce, Sandaracha, & Auripigmento. Cap. LXI

VExantur & differuntur, alui & interaneorũ cum grauiſſima uellicatione doloribus, quicunq; calcem, ſandarachã, & auripigmentum, quod ἀρσενικὸν græce dicunt, hauſerint. Summo igitur fructu præbentur omnia, quæcunq; admixta frenũ eis imponere & ſoluere poſſint, quæq; pariter uomitus promouẽt, aluumq; lubricam reddant: cuius farinæ hibiſci, & maluæ cremor eſt, feminiſq; decoctũ. Præbenda eſt præterea aduerſus horum incõmoda tragi herbę, oryzæ'ue elixatio. Quinetiam lac cum mulſo liberalius ſumptum, iuraq; eſculenta pinguia, quæ inculpatum ſuccum generent.

De ſpuma argenti. Cap. LXII

Tomacho, aluo, & inteſtinis ingentem grauitatem cum grauiſſimis circa umbilicum torſionibus ingerit ſpuma argenti (quem Græci λιθάργυρον appellant) pota: præterea pondere nonnunquam ſuo inteſtina ſauciat, ſupprimit lotium, intumeſcit ſumentibus eam corpus, & pumbeo colore inficit, deformitatemq́ue concipit. Primum in ſpumæ argenti (ſicuti in omnium uenenorum) maleficio eſt remedium, uomitu quicquid noxij ueneni fuerit educere: à uomitione uero ſtatim ſylueſtris lupini ſemẽ cum uino potui dare, myrrhæ itidem drach. octo, abſinthij item, hyſſopiq́ue, aut apij ſemen: Prodeſt etiam piper, uel cyperi (hoc eſt anguloſi iunci odorati) flores ex uino potaſſe: columbarumq́ue agreſtium fimum ſiccatum, cum nardo uinoq́ue.

De Plumbo. Cap. LXIII

Omparia omnino atque eadem ſanè his qui plumbi ramentum, uel πολύμα hauſerunt, accidere conſueuerũt; ijſdem itaque remedijs, quibus ſpumæ argenti ſuccurritur.

De Argento uiuo. Cap. LXIIII

Rgentum etiam uiuum (quod græce ὑδράργυρος appellatur) nõ ſecus quàm ſpuma argẽti bibẽtes lædit: Similibus igitur atque eiſdem omnino auxilijs ſubueniendum, lac tamen liberaliter hauſtũ, peculiarius ijs uidetur ſuccurrere: Atqui ubi biberũt, præſtat idipſum uomitionibus reddere, uel alioqui uomere.

De Veratro candido, Thapſia, Elaterio, Agarico nigro, Ruta ſylueſtri, Nigella, & floribus carduorum, qui πάπποι dicuntur. Cap. LXV

Ari prӕterea induſtria proſpiciendum etiam ijs, quæ homini quidem ſanitatis ſalubritatisq́ue gratia exhibentur, ſæpe tamen numero calamitates nihilo minores alijs quibuſcunque uenenis inuehunt: cuiuſmodi ſunt quorum iam meminimus, helleborus inquam albus, thapſia, elaterium, agaricũ nigrum: Strangulatus etenim hæc ingerunt, uel purgando iuſtum modũ longe lateq́ue excedũt: quocirca ſuffocationibus illis quidem, non ſecus quàm paulò ante capitulo de fungis demonſtratum eſt, medebimur. Purgationes uero æquo copioſiores, his quæ excretiones cõpeſcere nata ſunt remedijs ſupprimemus. Neque ſocorditer aut oſcitanter tractanda ſunt, quæ minus quidem offendere uidentur, uitæ tamen diſcrimen nonnunquam afferunt: è quorũ genere cenſentur, ruta ſylueſtris, Git, quam nigellam dicunt, atque recentes pappi, qui flores ſunt ſpinæ, quam cactum nominant. Aduerſus quorum incommoda citandus eſt uomitus: nam is ſolus in melius emendare, atque ex periculo quantũuis graui in priſtinam ſoſpitatem reſtituere ſatis commode poteſt.

Super

Super his quæ contubernalia & in cotidiano usu habentur, uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

Trangulatus & dolores inuehunt, aqua gelida aceruatim, auide, & citra interſpiratione̅ hauſta, uel meracum uinum largius & copioſe potum, aut paſſum pari liberalitate ſumptum, præcipue confeſtim à balneo, aut curſu, aut uehementi exercitio. Vbi ſanguinis per uenam detractio mature facta, atq; inanitio, ingruentia iam pericula egregie auertunt, atq; etiam ſoluunt.

LIBRI QVINTI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI SEPTIMI.

In hoc uolumine uniuerſi operis ſeptimo & ultimo de medicamentorum, cum ſimplicium, tum compoſitorum omnium facultate & uiribus uerba feruntur, quorumcunq; hactenus in ſuperioribus ſex libris facta eſt mentio. Eſt autem huius commentarij ſeries in hunc modum digeſta.

CAPITA LIBRI SEPTIMI.

PAVLI AEGINETAE

MEDICI PRAESTANTISSIMI DE ARTE MEDENDI LIBER SEPTIMVS,

ALBANO TORINO VITODVRENSI INTERPRETE.

De temperaturis quæ à ſaporis qualitatibus ſignificantur. Cap. I

NEQVE odoratu conijci certo ſatis de naturaliũ corporum temperamento poteſt: Nam quæ odoris minimũ de ſe præbent, craſſarũ partium uidelicet, quantam caloris aut frigiditatis habeant uim, intelligi nõ eſt. Quæ uero fragrantem admodũ odoris fluxum emittunt, etſi natura non paucam quodãmodo habeant ſubſtantiam in ſe tenuẽ & calidam, tamen propter inæqualẽ eorũ eſſentiam certũ uel tenuitatis uel caliditatis ſuæ modũ nullum oſtendunt. Magis etiam lubricum ex colore iudicium eſt, quando calida, frigida, humida, ſicca in unoquoq; colore deprehenduntur. Guſtu autem, quia æqualiter guſtabilium omnium partes linguæ incidunt, & ſenſum eum pariter mouent in tantum, ut manifeſte ex hoc temperaturæ eorũ uis inueniri ac deprehendi queat. *Aſtringens.* Aſtringens igitur, aut ſi ſtipticum appellare mauis, colligere, conſtringere, denſare, eijcere, repercutere, incraſſare atq; ad hæc etiam omnia tum refrigerare tum exiccare ſua naturæ aptitudine ſolet. *Acutum.* Acutum uero, incidendi, ſeparandi, diuidendi, attenuãdi, obſtruendi, & expurgandi deniq;, & hæc citra calorem omnem, uires obtinet. *Acerbum.* Acerbũ aũt communem cum acuto ſortitum eſt facultatem, attenuando nempe & purgando: hoc uero diſcrimine diſſidet, quod acutũ frigefacere, acerbum calefacere natum eſt: præterea quod hoc ad eijciendũ, illud ad extrahendum, diſtrahendum, penetrandũ, & cruſtam inducendum natura comparatum eſt. *Amarum.* Eodem quoq; pacto amarum, expurgat meatus atq; abſtergit, extenuat item, & lentos craſſosq́; humores ſecat abſq; caliditate memorabili ualde. *Gelidum.* Gelidum uero aquæ inſtar quod eſt, ſiſtit, cogit, obturat, ſolidat, ſtupefacit. *Salſum.* Salſum autem cogit, ſtringit, condit, ſiccat, uidelicet ſine euidenti uel calore uel frigore. *Dulce.* Dulce, laxat, ſoluit, digerit, mollit, ac deniq; rarefacit. *Oleoſum.* Oleoſo poſtremum humectandi, liquefaciendi, emolliendi & remittendi deniq; functio à natura delegata eſt.

De temperamentorum ordine, atq; à media temperie exceſſu. Cap. II

MEdium ad unguem inter extrema pharmacum, ſymmetron à Græcis appellatum, tanquam æqualis cum eo cui admouetur temperaturæ exiſtat, eo quod neque exiccandi, neq; humectandi, neq; refrigerandi, aut calfaciendi deniq; uim obtinet, minime gentium neq; aridum, neq; humidum, neq; frigidum, nec calidũ deniq;

deniq; nuncupare fas est. Sed ab ea facultate quæ in qualitatum mixtura pollet, appellationem sortitur temperamentū: Siccius appellantes id, in quo maior siccitatis portio est: humidius, in quo humiditatis: calidius, in quo calidū gelido præstat: frigidius, in quo frigus calorē excedit. Satis aūt fuerit secundum unamquanq; præpollentem potentiam, quatuor ordines, quos gradus uocant, pro necessitate instituere: uocantibus nobis calidū in primo ordine, quod nos tam obscure calfaciat, ut sensu nō, aut uix percipi possit, sed considerantis solum ratione perpendatur. Pari etiam modo gelidum, aridum & udum, quod indicatione indiget, nondum ualidam efficaciam ac euidentem obtinēs. Certe quæcunq; iam manifesto sensu arefacere, aut humectare, aut calfacere, aut refrigerare possunt, secūdi à media temperie excessus seu ordinis esse dicenda sunt: Sed quæ manifeste quidē, non tamen ad extremū, tertij: Quæ postremo usq; adeo ad calfaciendū nata sunt, ut crustam inducendi atq; exurendi uim habeant, hæc quarti & ultimi ordinis censenda sunt. Contrà quæ tantam refrigerandi uim sortita sunt, ut statim uitam in mortem cōmutare queant, hæ itidem in quarto à temperatis excessu censentur. Exiccatorium uero nullū quarti ordinis inueniri potest, sine exustione: nam quicquid extreme siccat, id omnino exurat necessum est: eius farinę sunt, chalcitis, misy, calx. Tertiæ autem à medijs arefacientium distantiæ aliquid esse potest, nec exurens interim: cuiusmodi sunt, quæ gustu uehementer acerbescunt & astringūt, omnia: è quorū numero habetur omphacium, qui ex uuis acerbis expressus cremor est, & thus, atq; alumen.

Quatuor gradus qualitatū.

De simplicium medicamentorū uiribus particulatim. Cap III

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA A

Abrotonum, Absinthium Ponticum.

EST absinthio Pontico, abrotonon græce appellato, uis & natura calfaciendi & arefaciendi in tertio à media temperie recessu: habetq; eadem herba distrahentem, & non instrenue secantē potentiam: minimæ nanq; acerbitatis particeps est, qua si uniuersum corpus trita cum oleo, probe perfricetur, cum tremore algoribus, qui per circuitum ingruunt, succurrit: Cæterum infesta ac noxia etiam est stomacho. Crematū abrotonum uiolentius arefacit quàm igne intactum. Defluuijs capillorū ex alopecia medetur, oleo quopiam rararum partium adiecto.

Agallochum.

AGallochum lignum est Indicum, Thyiæ ligno non dissimile, odore bene fragranti, quod dum manditur, oris & animæ suauitatem conciliat. Odoris præterea gratia uaporaĩ, & ad suffimenta incendiĩ: Cuius sanè radix in potu unius denarij pondo sumpta, aquosa stomachi uitia siccādo, fractamq; eiusdem partis imbecillitatē roborando sanat. Remedio insuper agallochum est satis salutari iocinorosis, intestinorū torminibus oppressis, Pleureticis quoq;, hoc est laterali dolore uexatis opitulaĩ.

Agaricum.

AGaricum radix eſt, quæ arboris trunco adnaſcitur, & incumbit iugiter, laxi corporis & friabilis, ex aërea & terrea eſſentia cõpoſita: Quocirca diſtrahendi, craſſitudinemq́ ſecandi potentiã obtinet, infarctusq́ cum obturationibus inteſtinorũ ac uiſcerũ reliquorũ expurgãdi.

Ageratum.

AGeraton frutex naturam uiresq́ habet diſcutiendi, & præter id clementer ac ſenſim quadantenus inflammationes arcendi.

Agnos, Salix amerina, & Vitex.

VItex, qui agnos à Græcis uel lygos dicitur, calidæ & aridæ poteſtatis eſt in tertio ordine. Conſtat aũt ex partibus tenuibus. Flatus peditusq́ diſcutit, qua ratione nõ tantũ manſa uitex potaq́, uerũ ſubſtrata etiam impetũ in Venerẽ cõpeſcere, caſtitatẽ tueri credit. Hauſtũ plantæ huius ſemẽ, obturatis et oppilatis iocinorib. lienibusq́ ſuccurrit. Si frigatur agnus caſtus, minus q̃ non frictus inflat, digeſtuq́ longe facilior eſt.

Agroſtis, Gramen.

GRamen, quod in monte Parnaſſo prouenit, utilitate albis (ſi adagione uti licet) equis reliqua præcedit, & ob id carior eſt, ſiccificæ mediocriter frigorificæq́ facultatis, rararum item partium, leue quoddam acrimentum guſtu præferens, atq́ proinde cruenta hulcera cõglutinat: calculos decoctum eius atterit.

Anchuſa.

Onoclea. ANchuſæ ſpecies quatuor ſunt, neutiquam eaſdem obtinentes potentias omnes: Nam cui onocleæ nomen eſt inditum, acerbam pariter & ſubamaram radicem continet: cuius ergò lienoſos commode, atq́ renũ cum lotij malo quopiã dolores adiuuat. Cataplaſmatis modo cum farina impoſita, ignibus ſacris, quæ eryſipelata dicuntur, tollendo opitulatur. Cæterum huius herbæ folia imbecilliorem refrigerandi areſaciendiq́ uim poſſident: quare contra alui citra inflammationem exhulcerationemq́ fluores, quam diarrhœam nominant, utiliter in potu ſumitur. *Lycopſos.* At quæ lycopſos appellationem habet, pari modo eryſipelatis ſubuenit, *Onochilos.* maiore quodãmodo quàm onoclea aſtringendi potentia. Sed onochilos & alcibiadios his maiore ui medica prædita, à uipera demorſis eximie conducit, nõ tam cataplaſmatis modo inducta, quàm ſuſpenſa: neq́ minus etiã iuuat deuorata. Quarta anchuſæ ſpecies reliquis eſt exilior, & *Anonymos anchuſa.* tantum non ἀνώνυμος, id eſt nullo inſignita nomine, uerum alcibiadio uehementiorem habet amaritudinem, tænæis alui necandis pellendiſq́ oxybaphi menſura epota magis eſt accommoda.

Adarces.

ADarces, ſpumã quandam ſalſilaginis congelatã præfert, in harundinetis ſtoreæ, calamisq́ adglutinata proueniens, ſummam habens acrimoniã, tantamq́ in calfaciendo uim, ut parũ abſit quin adurat, forinſecus corpori mixtis alijs applicatũ, alioqui per ſe inutile adarcion.

Siquidem intro in humanum corpus ipſum ſuſcipere, ne per ſomnium quidem, ut ità dicam, conuenit.

Adiantum, Herba cincinnalis.

ADiantum exiccandi, attenuandi, modiceq́; diſſjcendi poteſtate præditum eſt. Medium aũt quodammodo locum calore & frigore temperatum ſortitum eſt: quamobrem caput ex alopecia glabrum capillis cõueſtit, eidemq́; capitis uitio planè remedio eſt, tumores diſcutit. Quin & ueſicæ renumq́; lapidoſa excrementa frangit ſi potetur. Opem præterea adiantum ariditate ſua exiccando uiſcidis è pulmone excreationibus confert, & uentris compeſcit profluuium.

Aizoon, Pedum.

AIzoum, quod ſemperuiuum uocis etymologia interpretatur, maius & minus eſt, & utrunq; tertiæ quidem diſtantiæ refrigerantium. Exiccat uero & aſtringit aliquantulum, atq; ob hoc quidem ignitis cum inflãmatione rubedinibus, quæ græce ἐρυσιπέλατα uocant, aduerſat̃: atq; hulceribus, quæ à ſerpendo herpetas nũcupant, & inflãmationibus deniq; quæ ex deſtillatione oriuntur, Pedum herba ſuccurrit.

Aetonychon.

AEtonychi non hic loci, ſed infrà inter lapides precioſos mentionem iuſtam facere inſtituimus.

Athara, Pulticula.

AThara uel athera, pulticula ſorbilis eſt, ex zea triticòue mollitis confecta, puerulis idonea & utilis, eadem cataplaſmatis accõmodatur.

Aegylops, Auena.

AVena herbula, quam ægylopa dicunt, diſſjciendi poteſtate prædita eſt. Eapropter inflãmationes induratas, & ſui nominis in maiore oculi hirquo, qui ad nares fiunt abſceſſus, medetur ac ſanat.

Aegyros, Populus nigra.

AEgyros, quæ Romanis populus nigra eſt, calidę eſt potentiæ in primo temperatorum ordine, areſacit autem modice, & ex raris admodum eſt partibus. Populi nigræ folia cataplaſmatis more cum aceto impacta, dolores qui miſerã pedum ualetudinẽ ſequunt̃, amouent. Cæterũ quæ ex ægyro lachrymæ modo deſtillat reſina, maiorẽ calfaciendi uim habens acopis inſerit̃, malagmatisq́; inditur. Fructus eius unà cum aceto in potu ſumptus, morbo comitiali languentes priſtinæ ſanitati reſtituit.

Aedœon, id eſt, uerendum maſculi cerui.

MAris cerui genitale areſactum, & in uino leuigatum & eliquatum, ſi potetur, ictibus uiperinis ſubuenit: præterea medicaminibus quæ contra uiperarum morſus componũtur, nõ raro eius animantis pudendum confunditur.

Aethale, Fuligo.

AEthales, & lignyos, quæ utraq; fuliginem Latini dicunt, inferius in litera L fiet à nobis mentio.

Aethiopis.

AEthiopidis herbæ folia uerbafco funt fimilia: Radicis eius elixatio pota, coxendicis doloribus, lateraliq; dolore languentibus, cruentum item fputum eijcientibus fuccurrit. Arterias præterea & fcabredines cum melle præfenti remedio curat.

Hæma, Sanguis.

HAema Latini fanguinem dicunt. Nullus fanguis frigidus eft: Suillus quidem humidior, minusq; calidus cæteris eft, temperatura fua ab hominis fanguine ne tantillum quidem difcrepans.

Hæma perifteræ, Sanguis columbæ.

SAnguis colūbinus, palumbinus & turturis adamuffim fermè æqualis ac medij temperamenti. Calidus oculorum uitijs, quæ Græci ὑποσφάγματα dicūt, opitulatur inftillatus. Craffiori cerebri membranulæ infufus, in his quorum calua perforata eft, phlegmonas profligit.

Hæma glaucos, Sanguis noctuæ.

ADuerfus fpiritus anguftias, quas græce dyfpnœas appellāt, magna cum utilitate fanguis noctuæ nō tam è uino quàm ex aqua potatur.

Hæma nycteridos, Sanguis uefpertilionis.

VEfpertilionum fanguis in uirginibus mammarū incrementa cuftodit & compefcit, fi ipfo perungantur. Ferūnt etiam loca quæ eo illiniantur fanguine, depilari atq; glabrefcere. Eiufdem facultatis effe affirmant fanguinem ranarum, chamæleontis, & ricinorum qui canibus tanquam affixi ufq; adhærent, atq; ob id mufcæ caninæ nomen obtinent. Atqui Galenus mendacium hoc effe afferit, facto rei periculo.

Hæma ægon, Sanguis caprarum.

SAnguis caprillus cum melle potus immodica fua ariditate aquis inter cutem medetur, & renum præterea calculos cōminuit.

Hæma catœcidion ornithon, Sanguis galli ac gallinæ.

POrrò domefticarum alitum, nempe galligallinacei atq; gallinæ fanguis, eruptiones fanguinis ex membranulis, quas græce meningas dicunt, fupprimere perhibent.

Hæma arnon, Sanguis agninus.

COmitiali morbo, quem epilepfiam nominant, obnoxijs, ftrenue manus præftat auxiliares & falutares fanguis agninus.

Hæma eriphœn, Sanguis hœdorum.

SAnguineus item hœdorum liquor nondum concretus, fed à recens interempto hoc animante receptus, plus minus dimidiatæ heminæ menfura, cum tantundem aceti hauftus, è pectore fanguinem cum fputo reijcientibus præfenti eft remedio.

Sanguis urforum, caprarum, hircorum &c.

SI abfceffibus, quæ græce apoftemata uocant, imponatur fanguis urfinus, caprearūq;, & hircinus, atq; taurinus deniq;, maturationis munia probe admodum exequi perhibent.

Sangui-

Sanguis crocodili.

SAnguis poſtremo crocodili terreſtris oculorũ ſpeciem exacuendi potentiã habere creditur,q̃d medicaminis genus Græci ὀξυδερκῆ uocant.

Sanguis admiſſariorum equorum.

COmmiſcetur medicaminibus,quæ exedendo ſunt (σηπτικὰ à Græcis ea dictantur) ſanguis matricum equarum,& quæ admiſſuræ inſeruiunt. Cæterum antidotus è ſanguine quæ contra letalia uenena exhibetur, ſanguinem anatinum, hœdinum & anſerinum ſuſcipit.

Aera, Lolium.

AEra, quod lolium Romani uocant, calfaciens eſt & areſaciẽs in tertio fermè à temperatis receſſu,& iridi æquales atq; eaſdem omnino in medendo uires obtinet.

Acallis, aliâs Acacalis.

ACallis,quam alij acacalida dicunt, fructus eſt plantulę cuiuſpiam in Aegypto prouenientis. Cuius utiq; dilutum collyrijs, quæ cuncta claritati oculorum officientia diſcutiunt, aciemq; eorum perſpicaciorem reddunt,utiliter commiſcetur.

Acacia.

ACacia ſiccificæ uirtutis eſt in ordine tertio, frigorificæ uero,ſi elota non ſit,in diſtantia à temperatis prima,uerum ubi lota fuerit,ſecunda. Eſt porrò peracerba & terreæ eſſentiæ.

Acalyphe, Vrtica.

VRticæ non tam ſemina quàm folia ſubtiliorum ſunt partium,citraq; omnem uellicationem areſaciunt. Tumores porrò præter naturam omne genus (puta cancrenas,phymata,parotidas,furunculos,& conſimiles abſceſſus) diſtrahunt, atq; abſtergunt,deijciuntq; per inferiorem aluum,inflandi etiam potentiam obtinẽt,ſed moderate:quæ ſanè cauſſa eſt,quod in rem ueneream tantopere proritat ac ſtimulat.

Acanthos, Spina uulgaris.

ACanthus,hoc eſt ſpina illa triuialis à quibuſdã melamphyllon, à nõ nullis pæderota nuncupatur. Eſt autem ex eorum numero,quæ digerendi areſaciendiq; potentiam habent.

Acanthion.

ACanthium,non craſſarum ſed ſubtiliorum eſt partium, excalfactoriam facultatem obtinẽs,proinde his qui conuelluntur remedio eſt.

Acantha leuce, Spina candida.

SPinæ candidæ radix exiccatoriæ & modice adſtringentis eſt potentiæ:quapropter non cõtinentibus cibum,quos Græci στομαχικοὺς appellant,& cruentis reiectionibus auxilio eſt. Quin & dentium cruciatus pacat. Semen huius acanthæ tenuis eſſentiæ, calorificæq; poteſtatis eſt, quamobrem ijs qui conuulſionibus infeſtantur,conuenit.

Acantha Aegyptia, uel Arabica.

SVnt qui ſpinam Aegyptiam,acantham Arabicã nuncupent:ualidam

astringendi & arefaciendi uim hæc spina possidet: Quare nõ sanguinis modò, sed alias quoq; fluxiones cohibet.

Aciros, Ocimastrum.

ACinus herba, quam ocimastrum uocant, ocimo similis, mediocres astringendi uires continet, eo fit quod pota aluum mensesq; comprimit ac sistit. Panis præterea, sacrisq; ignibus, si modo cataplasmatis inducatur, præsenti est remedio.

Aconitum, Pardalianches.

ACnitum, quod pardalianches etiam appellatur, putrefaciendi & erodendi uim, uenenosamq; facultatẽ obtinet: quam ob caussam in cibo potuq; manibus pedibusq; uitandum: ad putrefaciendum tamen & exedendum carnes erumpentes, aconito pardalianches utendum.

Aconitum, Lycoctonum.

CAeterum quod aconitum lycoctonũ appellatur, similis atq; eiusdem propemodum superiori facultatis est, sed peculiariter lupos interficit, ceu proximum illud pardos.

Acorus, herba Venerea.

ACorum calfacit & exiccat in tertia à media temperie distantia. Probatur radicis eius usus ad proritandũ lotium, & ad lienis scirrhum, quod est insensibilem duritiem. Extenuat præterea atq; exterit ceratoidis claritati officientem crassitiem.

Acrides, Locustæ.

ACrides, quæ latine locustæ dicuntur, suffitæ meiendi difficultatem, maxime mulierum sanant: sed quæ ἄπτερος, hoc est alis destituta locusta dicitur, scorpionum morsibus cum uino pota succurrit.

Acte, Sambucus, & Ebulus.

ACte, cum magna, tum humilis, & coactę ad terram breuitatis, quam Græci chamæacten nuncupant (Ebulum hanc, illam sambucum Romani uocant) utræq; exiccandi, & tẽperate disijciendi, conglutinandiq; facultatem obtinent, & non tam bibitæ quàm esæ etiam aquas per uentrem inferiorem pellunt.

Hales, Sales.

SAles in uniuersum omnes magnopere deficcant, atq; stipant. Ideoq; quicquid humoris in corporibus continetur, id totum uel depascendo consumunt, uel mordacitate sua subducunt: Proinde salsamenta condiunt, & à putredine uindicant. Sed cremati, ualidiorem distrahendi digerendiq; potentiam habent.

Althæa, Ebiscus.

ALthæa uel Ebiscus, maluæ syluestris genus est, cui uis & natura dissipandi, laxandi, inflãmationes leuandi, placandi, tubercula deniq; coctuq; difficiles abscessus maturandi inest. Radix porrò eius & semen cætera quidem pariformiter folijs agunt, sed uitiligines insuper detergunt, & semen calculos confringit.

Halimum,

Halimum.

HAlimon dissimilaris est essentiæ, sapore salsuginoso, atque subastringens. Plurima uero eius essentia temperate est calida, cum uditate coniuncta. Lac pariter & semen genitale plantula hæc generat.

Alcæa.

ALcæa quoque agrestis maluæ species est, quæ cum uino pota intestinorum torminibus ac morsibus medetur, præsertim eius herbulæ si potetur radix.

Alcyonia.

ALcyoniorũ omnia genera detergunt ac distrahunt, qualitatem habentia acrẽ, eiusmodi sanè est, quod uocant Milesiũ. Bonitate uero post se cætera relinquit, quod uermis præfert faciem, colore purpureo: quod combustum medetur alopecijs, lichenas & uitiligines exterit. Sed quod extima superficie leui, interna substantia quãmaxime scabrum atque asperum, non modò cutem extergit, sed excoriat etiam usque in altitudinem, & molitur hulcera. Vltimum siccis lanis est simile, id quod nõ parum reliquis omnibus habetur imbecillius. *Quatuor alcyoniorum genera.*

Halme, Muria.

HAbet salsugo siue muria immixta quidem, etsi alterius essentiæ, cõsimiles sali in exterendo facultates, licet non tam ualidas aqua admixta. Muria porrò salsorum piscium, oliuarumque sale conditarũ, quas colymbadas dicunt, in extergendo maiorẽ uim continet, atque ob id quidem contra coxendicum dolores, & exhulcerata intestinorum tormina, clystere magna cum utilitate infunditur.

Aloë.

ALoë ex eorũ medicamentorũ numero est, quæ excalfaciunt in ordine primo, & arefaciũt in tertio. Est aũt aloë medicamen stomacho, si ullum aliud gratissimum, ut quæ pariter abstergendi, distrahendi, & aluo oletulum eiectandi uires continet idoneas: inter hæc enim medicamina censetur, quæ ἐκκοπρωτικά Græci dicunt. Verũ elota, imbecilliorẽ quàm lotionis expers, exterendi uim possidet: atqui magis amica uẽtriculo, & ἀφλέγμαντος, hoc est inflãmatione leuat, hulceribus cicatrices detrahit (ut puta ex horum medicamentorũ classe, quæ Græci uocant ἀφυλωτικὰ) potissimum his, quæ ani & genitalium loca torquent.

Halos anthos, Salis flos.

HAlos anthos, hoc est salis flos, liquidum medicamentum est, multo subtilioris essentiæ quàm sales cremati, acris qualitatis, & admodũ distrahentis potentiæ.

Halos achne, Spuma salis.

SPumosa salis efflorescentia, halos achne, hoc est salis spuma est, longe subtiliorũ partiũ ipsis salibus, uehementius præterea extenuans ac digerens; uerũ ad contrahendũ quod reliquũ est, minus quàm sal ipse efficax.

Alsine, Auricula muris.

ALsine, quam nõnulli Græcorum μυὸς ὦτα, quod est auriculam muris appellant, comparem omnino helxinæ potestatem sortita est, frigorificam scilicet & humectantem, quamobrem feruentibus inflammationibus ceu præsens remedium congruit.

Alypon.

ALypon herbæ semen per inferna atram bilem expurgandi uim obtinet, sumptum cum pari epithymi pondere, adiectis salibus & aceto, leui tamen exhulceratione intestina afficit.

Alysson.

ALysson frutex inde quidem nomenclaturam sortitus est, ἀπὸ τοῦ τοὺς λυσσοδήκτους ὀνινάναι, quod auxilio minime ficulneo rabidorum canum morsibus succurrit. Habet uero facultatem siccificam, distrahentem, ita quidem ut cum his absterforiam quoq; potestatem obtineat, eapropter infarctos renũ meatus obstructione liberat, & ephelin, hoc est aspritudinem, & decoloratam tanquam à solis ardore cutem exterit.

Alopex, Vulpes.

OLeum in quo tota uulpes uiuens uel extincta elixa est, tantã distrahendi potentiam obtinet, ut qui in imo hærent corpore humores, in summã cutis superficiem extrahat. Qua ratione oleo istoc impleto solio, ualidissimis artuũ doloribus uexatos, toto corpore inscendere, diutiusq; immorari in eodem cogentes, languorem inchoatum sedauerunt, & qui multam in eo moram traxerunt, hoc medio sanitatẽ assecuti sunt.

Amaracum, Maiorana.

AMaracum, quod Latini maioranam uocant, est calfacientium tertij ordinis, arefacientium uero secundi.

Amarantum.

AMarantum, extenuantis & incidentis est naturę, cum uino itaq; potum menstrua proritat agitq;, sanguinẽ in minima frustula conglobatũ liquat atq; dissoluit cum œnomelite haustũ. Vno uerbo, omẽs si potetur, fluxiones arefacit, stomacho tamen admodũ infestum & exitiale.

Ambrosia.

AMbrosia potentiam habet constipantem & eiectantem, si cataplasmatis modo fuerit illita.

Ammi.

AMmi calfaciendi & exiccandi uim habet in tertio à temperatis gradu, tenuioris q; cõsistentiæ, discutientis & urinã prolicientis naturę existit: Cuius herbæ seminis usus, tanq; optimæ frugis cõmendatur.

Amianton.

NAscitur in Cypro insula amianton, scissilis omnino aluminis faciem præ se ferens, inflammatũ quidem ab igne, nõ tamen combustum. Vtuntur amianto nõnulli ad unguenta depilatoria, à Græcis ψίλωθρα appellata, maxime uero quæ ad arefaciendum concinnantur.

Ammos, Harena.

SAbulum in littoribus maris potentioris eſt poteſtatis exiccatoriæ: ſuccenſum igitur ſub ſole, aquoſa arefacit corpora, ſi eo aggeris modo obruantur & ſepeliantur: arefactum uero calfactumq́, fomentũ ſiccum milij ſalisq́ loco præſtat.

Ammoniacũ thymíama, Gutta ammonica odorata.

GVtta ammoniaca quæ ad odorẽ uaporatur, liquor eſt ferulæ, intenſam emolliendi facultatem obtinens, adeò ut duritias non ſenſiles, quas ſcirrhos uocant, & articulorum tophos diſſoluat.

Amorge, Amurca.

AMurca è ſecũda claſſe eſt potenter calfacientiũ & ſiccantium intenſe. Quo quidẽ modo corporũ ſiccioris tẽperamenti hulceribus medet: quę uero in alijs omnibus continenẽ, cõtendit amurca & exaſperat.

Ampelopraſum, Agreſte porrum.

AMpelopraſum, tanq́ ſylueſtre praſon, hoc eſt porrum acerrimum exiſtit, calidiſſimæq́ facultatis in extremo à tẽperatis receſſu. Quocirca ſumptum affligit, ſed uiſcidos lentosq́ humores incîdit, & organa obturata obſtructiõe liberat. Quin & ſtomacho quoq́ pernicioſum eſt.

Ampelos agria, Vitis ſylueſtris.

AMpelos agrias, hoc eſt, uitis ſylueſtris cum racemi, tum uirgulta, quas ἀκρέμονας Græci nuncupant, abſtergentis ſunt potentiæ, nonnihil tamen interim ſtipticitatis obtinent.

Ampelos hemeron, Vitis domeſtica.

AMpelos hemeron, uitis uernacula, ſatiua, & cõtubernalis, conſimilem omnino atq́ eandem fermè quam uitis ſylueſtris facultatem habet, niſi quod in omnibus imbecillioris & minus efficacis eſt potentiæ.

Ampeloleuce, Vitis alba, Bryonia.

BRyoniæ, quam Græci ἀμπελολεύκην quoq́, id eſt uitem candidam, & ψίλωθρον à depilandis corijs, quem uſum habet, nominant, ramuli ueluti ſtomacho accommodati, manducantur, & lotium proliciunt. Radix uero extergendi uim habet, & ſubtilium eſt partium, ac temperate calida: qua ratione ſplenes induratos ſi bibatur, liquat. Cum caricis eadẽ foris cataplaſmatis inſtar illita, ſcabies quas pſoras dicũt, leprasq́ medicãt.

Ampelos melæna, Vitis nigra.

VItis nigra Græcis ἄμπελος μέλαινα dicta, & ipſa bryoniæ nigræ uidelicet nomen habet, per omnia prędictã refert, niſi ꝗd inefficacior eſt.

Amygdala amara.

AMygdala amara extenuant, & ab obturatione tenaciũ craſſorumq́ humorũ qui in alto corporis hęrent, uindicãt, cutem extergendi potentiam obtinent. Eiuſdem etiam facultatis ipſa arbor eſt.

Amygdala dulcia.

AMygdala glycea, quod eſt dulcedinem quandam guſtu præferentia, temperatam admodum caliditatem ſortita ſunt.

Amylum.

COnficitur amylum ex purgato tritico ad hunc modum: Triticũ aqua ut madeſcat irrigãt, ſub Syrij ſtellæ, quam caniculã dicũt ardoribus, aqua transfuſa & cõmutata per diem quinquies: Vbi aũt maceratũ iam & eliquatum probe fuerit, teneritudinemꝗ omnino contraxerit, colata aqua, denuoꝗ infuſa, furfures ſupernatantes cribro excepti ſeparantur, & quamprimum ſub ſole ſiccantur, priuſꝗ aceſcat. Hoc modo confectũ amylum, facultatẽ modice frigorificã ſiccificamꝗ poſſidet: adhæc aſpredinem quamcunꝗ placandi mitigandiꝗ poteſtate regnat.

Amomum.

AMomũ uiribus acoro penitus compar & affine eſt, præterꝗ quod acorus maiorem ſiccandi, amomũ uero coquendi poteſtatẽ obtinet.

Anagallis.

ANagallis utraꝗ admodum extergentis eſt potentiæ, caloris uero nonnihil etiam continet, & nõnullas trahendi uires, adeò quidem ut ſurculos, ſpinas, corpori infixa euellat. Cremor ipſarum caput per nares mucum exugendo purgat.

Anagyrus.

ANagyrus teterrimi odoris frutex eſt, acrimoniam habens, calfaciendiꝗ & diſtrahendi potentiã. Semen autem anagyri ualde tenuium eſt partium, & ciere ſolet uomitum.

Andrachne, Portulaca.

POrtulaca ex tertia claſſe refrigerantium eſt, humectantium uero ſecunda: qua de cauſſa æſtuantibus aluo impoſita opitulatur, fluxus expellit: Dentiũ præterea ſtuporẽ, qui ab acidorũ contactu cõtrahitur, ſuo lentore explanat ac mitigat. Quoniã aũt ſtipticandi quoꝗ facultatẽ habet, opem nõ inſtrenue dyſenterijs & ſanguinis eruptionibus cõfert.

Androſæmon, hoc eſt, humani ſanguinis herba.

ANdroſæmon (uel andraſiamon) duplex eſt: alterum quidem aſcyrhon ſiue aſcyrrhoides uocatur, & eſt ſpecies hyperici: alterũ uero Dionyſias nuncupatũ eſt. Vtriuſꝗ ſemen expurgandi uim continet, ſed folia earum potentioris facultatis ſunt ſiccificæ.

Androſarces.

ANdroſarces herba, amarorem & acrementum habet, naturamꝗ diſtrahendi & arefaciendi. Poteſt non tam herba ipſa, quàm ſemen eius, ſi potentur, urinam ducere.

Anemone.

ANemonæ omnes acres ſunt, & abſtergẽtis naturæ, euellentiſꝗ, & ora uaſorum aperientis. Pituitam itaque euocant, & lepras detrahunt appoſitæ, lacꝗ eliciunt.

Anethum.

ANethũ calfaciendi quidẽ extenſam habet facultatẽ in receſſu à temperatis ſecundo, arefaciendi uero remiſſius, qua ratione oleo elixatũ diſijcit, dolores ſedat, ſomnũ cõciliat, crudos & incoctos humores concoquit.

coquit. Crematũ porrò tertiam calfaciendi, ſiccandiq́ue diſtantiam induit, & propterea hulceribus humore flacceſcentibus impactũ ſubuenit: Cæterum liquidius, minusq́ue calidũ, coquendi munere præditũ eſt uiride.

Anthyllis.

ANthyllidis duo ſunt genera, ſed utraq́ue arefacit hulcera: Cæterũ ea quæ chamæpityinõ abſimilis eſt, ex tenuioribus conſtat partibus, quàm altera, ita quidem ut & comitiali morbo obnoxios iuuet. Poſtremo in extergendo maiorem efficaciam exerit quàm altera.

Aniſum.

ANiſi ſemen acrimoniam minime uulgarem habet: calidũ præterea eſt & aridum in tertia à temperatis diſtantia, atq́ue ob id quidem lotium elicit, & flatus deniq́ue diſcutiendi uim retinet.

Antirrhinum, & Anarrhinon.

ANtirrhinum uel anarrhinon, bubonio, hoc eſt inguinali herbæ ſimilem ſortita eſt potentiam, ſed imbecilliorem: ex illo igitur etiam huius coniecturam facito.

Anonis, uel Ononis.

ANonis ononis'ue excalfactoriæ uirtutis eſt, præſertim radix: cuius ſuccus cum uino potus, non lotium modò proritat, uerum lapides etiã atterit, cruſtasq́ue frangit & detrahit, ac dentiũ deniq́ue cruciatus lenit.

Aparine.

APariné, ſunt qui philanthropon, qui omphacocarpon uocãt, lenem habet abſtergẽdi calfaciendiq́ue potentiã, & eſt ſubtiliorũ partium.

Apios, Pirus.

APios, quã pirum latini cognominant, diſparis temperaturæ eſt: partem etenim unam terream, aliam aqueam obtinet. Quapropter eſu pira ſtomachũ oblectant & adiuuãt, ſitim ſedant. Quod ſi cataplaſmatis modo illiniantur, exiccare & moderate refrigerare aſſolent.

Apocynon, Cynocrambe, Braſſica canina uel ruſtica.

APocynũ uel cynocrambe, hoc eſt canina braſſica. Vocatur aũt hæc herba à quibuſdã cynomorũ, id eſt canum mors, quod canes enecet ocyſſime: ſed & homini letale uenenũ eſt, ſatis tetrum odorẽ ſpirãs, citra ariditatem calida. Quocirca emplaſtri more impacta, ſtrenue diſtrahit.

Apochyma, Pix zopiſſa.

APochyma, reſina zopiſſa, uetus à nauigijs deraſa pix eſt: ea diſſipandi uires habet, quoniam marino ſale macerata eſt: arefaciendi inſuper & digerendi tumores facultatẽ reſina zopiſſa obtinet.

Arachne, Araneus.

ARachne animal, autore Dioſcoride, in emplaſtrum emollitũ, frontiq́ue & tẽporibus impoſitũ, tertianarũ febrium circuitus perſanat: Tela uero eius adhibita, ſanguinis eruptionẽ compeſcit. Et hulcera quæ ſummæ cutis ſuperficiem occuparunt, ab inflãmationis iniuria uindicat.

Argemone.

ARgemones herbæ poteſtas in abſtergendo & diſſipando ſita eſt.

Arisaron.

ARisarum multo minus quantitate quàm aron est, qualitate acrius, radicem oliuæ multo grandiorem obtinens.

Aristolochia, Malum terræ.

OMnes aristolochiæ species calidæ sunt potentiæ, & subtiliorũ partium, in abstergendo efficaces, amarulentæ & subacres, atq; ad medicationes multo utilissimæ: Verum rotunda tenuitatis longe plus, & ad omnia uires efficaciores cõtinet. Sed quę clematitis appellatur, fragrantior quidẽ, ad sanationes uero imbecillior. Longa porrò inter utrãq; medium facultatis locũ obtinet, nisi q̃d caliditate sua rotundæ nihil cõcedit.

Aristolochia rotunda. Clematitis. Longa.

Arceuthos, Iuniperus.

IVniperus calfactorię siccificęq; in tertio ordine facultatis est. Fructus eius arboris pari quidem modo calfacit, uerum non tam aridus est: atque in hoc primæ à temperatis est distantiæ.

Arcion.

ARcion herba, quam & Prosopiten cognominãt, folia colocynthidis similia cõtinet, ampliora uero & duriora. Naturæ distrahentis est, & exiccantis, sed habet nõnihil astringentis potentiæ: Qua quidẽ ratione folia uetustis hulceribus succurrunt imposita.

Arctium, Lappa minor.

ARctium uerbasco per omnia ferè forma respondet: radicem uero tenerã, candidam, & dulcem possidet. Attenuantis naturæ existit: arefaciendi itaq; admodũ, mediocriterq; extergendi facultatẽ obtinet.

Armeniacum.

ARmeniacum abstergendi uirtute cum leuiuscula acredine, & exigua stipticitate præditum est: qua de caussa ocularibus inditur remedijs. Prodest itidem ad pilorum in palpebris incrementum.

Arnabo.

ARnabo in odoramentorũ censu est, cuius rei gratia unguentis subinde inseritur ab unguentarijs, tertij calfacientium & arefacientiũ ordinis, cassiæ carpesioq; simile: Quãobrem in eius penuria Posidonius cinnamomum in ipsius locum substituendum esse censuit.

Arnoglossum, Plantago.

PLantago frigorificæ pariter & siccificæ facultatis est, secunda à temperatis distantia, mixtoq; temperamento constat, partim quidẽ terrenæ, partim uero aquosæ est substantiæ. Obtinet adhæc austerũ quiddam atq; astringens arnoglossum. Ob eam itaq; caussam aduersus morosa atq; malefica, quæ Græci κακοήθη appellauerunt, hulcera remedio est: quo nomine symmetria uidelicet & cõuenientia temperiei putredinibus & fluxionibus strenue aduersãt, & hæmorrhagias compescit: atq; ut semel dicam, multiplicis usus est, & plurimis conferens: ariditatis etenim absq; uellicatione particeps est, frigiditatẽ torporis expertẽ obtinet.

Arum.

ARum ex prima calfacientium & arefacientium classe consistit, terream

ream & ipsum consistentiam sortitum est, sed calidam atq; extergentem. Radices tamen eius maiorē quidem calfaciendi uim possident, non adeò tamen ualentem quàm dracontium.

Arsenicum, Auripigmentum.

AVripigmentum urentem habet potentiam, quo ad denudandam pilis quamuis corporis partē uulgò utuntur: Atqui nisi mature detrahatur, ne cuti quidem ipsi parcet, ita quidem ut eadem psilothrū sequatur. Cæterum ustione subtilioris redditur essentiæ.

Artemisiæ.

VTræq; species artemisiæ calfaciendi uim habent in secundo à medijs recessu, exiccandi uero in primo. Constant uero ex partibus raris, subtilibusq;. Qua utiq; ratione renum lapides egregie confringūt, & ad muliebrium locellorum fomentationes accommodæ sunt.

Artos, Panis.

CAtaplasmatis modo illitus panis potentiorē habet in distrahendo facultatem quàm triticū, id quod ad salis & fermenti naturā referendū est: Præditum enim extrahendi facultate fermentum existit.

Asarum, Perpensa.

ASarum, quam Romani perpensam dicunt, acoro assimilis est potentiæ, sed paulò magis intensæ.

Asbole, Fuligo pictorum.

FVligo qua pictores utuntur, quæq; ex uitriarijs officinis colligitur, distrahentis & acris est potentiæ: proinde non tam adurit, q̃ exedit. Combustis præterea cicatricē discutit fuligo pictoria, si cum cerato quod unguine rosaceo coactum fuerit, confundatur.

Ascalabotes.

AScalabotes animal, tametsi ad alia nihil adferat momenti, à scorpij tamen ictu cōpunctos iuuare perhibent, si plagę imponatur. Commiscetur etiam intendendi facultatem habentibus medicamentis, quæ Græci ἐπιτατικά, hoc est intensiua cognominant.

Asclepias.

QVum asclepias herba calidæ & aridæ facultatis sit, subtiliumq; partium torminibus, quę strophi dicunt, uexatis cum uino sumpta succurrit. Cataplasmatis aūt modo impacta facit optime aduersus uenenatorum ictus; uteriq; & mammarū maligna & rebellia hulcera medetur.

Ascyrrhon.

DE ascyrrho in historia Androsæmi satis memoratum est.

Aspalathos, Erysi sceptrum.

ASpalathi facultas ex dissimilaribus constat partibus, gustu quidem acribus pariter & astringentibus. Ex utriusq; igitur ratione siccificæ est potentiæ, atq; ob id quidē medendis putredinibus necnon profluuijs ac destillationibus frutex ille est perquamaccōmodus.

Asparagus.

ASparagus petræus siue myacanthinus abstergēdi uim possidet me-

dia ad unguem temperie inter caliditatem & frigiditatē. Inde renum & hepatis meatus ab infarctu & obturatione uindicat, præsertim radices ipsius ac semen: quinetiam dentium cruciatibus sua ariditate medetur.

Asplenum.

ASplenum facultatis quidē est partium attenuantiū, uerū minime calidū, quo utiq; nomine calculos atterit, & renes liquefacit ac minuit.

Astaphis, Vua passa.

AStaphis, satiua quidem coquendi pariter & spissandi, moderateq; discijciendi uires obtinet: Syluestris uero & inculta, potentioris acrimoniæ est, tantę profectò, ut pituitā & quoscunq; noxios humores capitis per os deducat & expurget, quinetiam ut ualenter abstergat.

After Atticus, Bubonium, Inguinalis herba.

ATticus aster herba, quam alij bubonium, id est inguinariam ob hoc ipsum appellant, quod nō solum cataplasmatis more impacta, uerū adalligata etiam suspensaq; bubonibus prodesse atq; opitulari adeò creditur. Habet inguinalis hæc herba quiddā discutiens, & refrigerans nō nihil, hinc non simplicis, sed mixtæ dicitur esse potestatis.

Astragalus, Ficus terræ, seu glandula.

ASstragalus, pusillus breuisq; fruticulus est, radice adstringente, arefaciens nō instrenue. Hulceribus itaq; diuturnis cicatricē inducit & glutinat: Alui fluores cohibet, radix in uino elixa & pota. In Phæneo Arcadiæ plurimo prouentu hic frutex nascitur.

Asphaltus, Bitumen.

BItumen secundi ordinis arefacientium & calfacientium est, qua de caussa uulnera cruenta conglutinat.

Asphodelus, Hastula regia, uel Albucum.

HAstulæ regiæ radix cum abstersione qua prædita est, discutiendi quoq; facultatem obtinet. Deustæ autem cinis multò magis, quàm ustionis expers, tum excalfactoria, tum reficcatoria, subtiliorūq; partiū reddit. Qua de re capillorū defluuijs, alopecijs uidelicet pulchre medet.

Attractylis, Fusus agrestis, uel Colus rustica.

COlus rustica (quam attractylida græce uocant) uel cnicus syluestris, planta ex spinarum existit genere, persiccatoriæ & mediocriter calorificæ potentiæ.

Atraphaxis, Atriplex.

ATriplex humida quidem in secūdo à media temperie excessu, gelida uero in primo, ideoq; uentrem ocyssime permeat. Semen herbæ huius abstergendi uim obtinet, quam ob rem contra morbum regium ex iocinoris præfarctu natum, utilis est.

Aphace.

APhace exiguus frutex, modo lentis adstringit: estur quidē sicut & ipsa lenticula, cōcoctioni uero cōtumacius renititur. Sed potentiorem arefaciendi uim cum moderato calore possidet.

Apho-

Aphonitron.

APhonitrum,tantæ digerentis & abſtergentis eſt potentiæ, ut non ſordida quęq; tantum detergere & expurgare,ſed prurigini etiam opitulari poſſit. Lædit autem ſi potetur,ſtomachum.

Aphronitron,Spuma nitri.

SPuma nitri,eiuſdē cum nitro tum naturæ tum facultatis eſt, niſi quod ſubtilioris eſt eſſentiæ: ac proinde contritum & leuigatum triticeæ farinæ ſpeciem exhibet.

Achras,Pirum ſylueſtre.

AChrades uocatæ æqualis cum piro potentiæ ſunt,ſed magis q̃ reliqua pirorũ genera extēſę:cuius rei gratia ampliora cõmittit hulcera

Abſinthium.

ABſinthium ex prima calfacientiũ claſſe eſt, exiccantium uero ſecunda,ſtipticamq; & amarulentā, & acrem, uincentes ſimul qualitates poſſidet, qua ratione bilioſos uentris humores cum per aluũ inferiorē, tum per lotiũ exhaurit. Quibus uero pituita in uentre retenta redundat, his ſanè ob uim adſtrictoriā nihil opis præſtiterit abſinthiũ:cremori aũt eius quàm herbæ multũ in calfaciendo maior & præſtantior uirtus eſt.

DE HIS QVAE A LITERA B INCHOANT.

Balanus, Myrepſica,Myrobalanum.

BAlani myrepſicæ,hoc eſt glandis unguentariæ internũ, puta carnoſum,abſtergēs & incidēs facultate eſt,ſed admixta quędam eſt adſtrictio. Ob hæc ſanè nõ uomitiones modò cõcitat, ſed per egeſtionē quoq; infernā alui excrementa largiter deijcit,cum aqua mulſa drachmæ unius pondere ſumptum. Cæterum cum poſca cõtra uiſcerũ obſtructionē infarctumq; remedium eſt: Quin foris cutis etiam uitia cum aceto illitum,efficaciter exterit & emendat. Cortex itidem eius uehementem adſtringendi facultatem poſſidet.

Baccharis.

BAccharis perodora & fragrantior eſt herba,cinnamomũ odoratum referens,coronaria,acrimoniam guſtu relinquens: Cuius radix elixa obſtructionibus liberat, lotia ducit,& menſtruas purgationes promouet. Folia eius herbæ propter aſtringendi qua prædita ſunt potentiam,cohibendis fluxionibus accommodata ſunt.

Balauſtium.

BAlauſtium ſylueſtris mali Punici flos eſt ualenter adſtringēs,aridæ & egelidæ cum naturæ tum facultatis. Hulcera igitur quæ ſummam occupant cutē cicatrice obducit ocyus,& om̃e genus profluuia cohibet.

Balſamum.

XYlobalſamũ, id eſt balſami lignum, calfaciendi & areſaciendi uim *Xylobalſamũ.*
habet ſecunda à medijs diſtantia, & attenuantium eſt partium. Cæterum quod opobalſamũ,hoc eſt liquorē balſami uocant,longe ſubtilio- *Opobalſamũ.*
rum eſt partiũ quàm planta: Carpobalſamũ porrò,quod eſt fructus bal *Carpobalſamũ*
ſami,eiuſdem quidē facultatis eſt, ſed multo ſubtilitate partium inferior.

Balote, Marrubium nigrum.

BAloten alij μέλαν πράσιον, hoc est marrubium nigrum uocant, acrem & detergentẽ habet potentiam. Cataplasmatis itaq; modo cum sale impactum, ictibus rabie perciti canis opitulatur.

Batus, Rubus.

RVbi fruticosum potentẽ adstringendi uim habet, neq; siccandi obscuram, quo nomine uulnera conglutinat, & destillationes omneq; genus fluores cõpescit. Radix eius præterquam quod constipat frequentius, non exiguam habet consistentiæ subtilitatem, qua lapides renum confringit. Fructus porrò siquidem maturus fuerit, cum moderata quadam adstrictione calidior est, ob hoc itaq; uescus est: Crudus uero & immaturus cõstringit & exiccat, depositus & desiccatus magis ac potentius quàm recens. Eiusdem quoq; facultatis flos est.

Batrachium, Ranunculum.

QVatuor sunt ranũculi herbę speciatim discrimina, omniũ uero plus iusto calidior & aridior est potẽtia, acris uidelicet & urens, adeò ut nõ sine dolore exhulcerationẽ inducant. At si intra modũ eis utare, cutis tantũ uitia abstergunt. Radix aũt eius arefacta, ex eorum medicamentorũ numero est, quæ sternutationẽ prouocãt, πταρμικὰ à Græcis appellata.

Batrachi, Ranæ.

RAnæ in iure esculento elixę, à uirulẽtis ictibus percussis utiliter eduntur: combustarũ uero cinis, quoniam deustione siccissimus efficit, nõ tam sanguinis eruptiones sistit, q̃ admixta liquida pice alopecias sanat.

Bdellium.

BDellium tam Scythicum quàm Arabicũ, ad indurata emolliendum quodãmodo natum est, præsertim uero recentia. Verum Arabicum urinam quoq; proritat, lapides cõminuit & concoquit.

Betonica.

VEtonica persubtilibus admodum ramulis herba est, frondes pulegio similes sortita, sed graciliores, & tantum non sine sapore gustantibus, prouenit frequenter locis saxosis, qua maxime in renum afflictionibus utuntur. Est uero apud Romanos etiam alia quædã betonica cognominata, quæ à Dioscoride cestron uocaẽ, ab alijs uero psychrotrophon, eo quod gelidissimis gaudeat locis, excepta efficacia nihil possidens affine aut simile superiori: ad prouocandum lotium, & ad alia bene multa egregie prodest. Porrò radix ipsius uomitiones irritat, si cum hydromelite bibatur: folia autem aluum deijciunt.

Betonica Romana.

Bechium, Tussilago.

BEchium, sunt qui bechicon nũcupent, inde adeò quod βῆχας, hoc est tusses, & nõ nisi recta ceruice spirandi angustias, quas Gręci ὀρθοπνοίας dicunt, persanandi prærogatiuam quandam habere uideatur suffitum. Composita uero tussilago est è calida & aquea substantia.

Blitum.

BLitum esui peridoneum olus est, algentis naturæ & frigorificæ, in secundo à medijs excessu.

Bulbus esculentus.

BVlbus qui edendo est, leuem quandã amaritudinẽ, pariterq; adstrictionis pusillum cõtinet, desiccat, abstergit, & conglutinat uulnera.

Bulbus uomitorius

BVlbus aũt uomitorius esculento longe calidioris est potentiæ.

Botrys.

BOtrys, quam ambrosiam nonnulli, quidam artemisiam nuncupant, planta est insigniter odorata, quæ cum uino sumpta, orthopnoicis, hoc est, non nisi recta ceruice spirantibus opitulatur.

Bubonium, Inguinalis.

BVbonium aster Atticus nuncupatum est, de quo in eiusdem asteris historia satis memoratum censeo.

Buglossum, Lingua bubula.

BVglossum tẽperaturæ calorificæ & humectantis est, quamobrem in uinum deiectum, animi uoluptates lætitiamq; inducere perhibent.

Bunium.

BVnium, quod aliqui arction dicunt, temperaturæ calidæ est, urinam mulierumq; purgationes iuxtà promouet. Falsò uero bunium, quod ψευδοβούνιον Græci nominant, illi est assimile.

Buprestis.

BVprestis bestiola est, cantharidi cum forma tum facultatibus nõ absimile, eamq; ob caussam haud aliter quàm illa reconditur.

Butyrum.

BVtyrum facultatis concoquentis & mediocriter distrahentis est, in tenellis & mollibus corporibus. Bubonibus itaq; & abscessibus circa aurem prçsenti est remedio, gingiuas extenuat, prçsertim puerorum dentientium, sed & omnes pectoris affectiones si lingatur, concoquit.

Buphthalmum, Bouis oculus.

BVphthalmon florem gerit chamçmelo similimũ, uerum multo grandiorem & acriorem: qua de caussa discutiendi etiam uim obtinet, ita quidem, ut duritias quoq; cerotæ mixtum curet.

Brathy, Sabina.

CVpresso folijs herba sabina similis est, calfaciendiq; potestatem simul & arefaciendi in tertio à temperatis excessu obtinet, & tenuissimis essentiæ partibus constat, extenuantis itaq; potentiæ & digerentis pota existit. Sepedonibus cupressi more accommodatur.

Bretanica.

BRetanica astringendi pariter & conglutinandi ui prædita est, syluestri rumici facie & figura similis. Expressus ex bretanica succus oris putredinibus subsidio est.

Bromus.

BRomus legumen uiribus hordeo respondet. Arefacit autem, & moderate citra uellicationem distrahit, stipticitatisque nõnihil obtinet, ac proinde uentris fluoribus, quas διαῤῥοίας appellant, remedio est.

Bryon thalassion, Alga.

BRyon thalattion refrigerantis & astrictoriæ est potentiæ, feruentibus itaque inflammationibus cataplasmatis more illitum, subuenit.

Bryon siue Splanchnon.

BRyon quod splanchnon à quibusdam nuncupatur, in roboribus albisque populis pariter & piceis repertum, digerentis simul & emollientis mediocriter potentiæ est, præsertim illud quod in cedrinis arboribus inuenitur.

Bryonia.

IN uitis candidæ historia explicata brionia est.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA G.

Gala, Lac.

LAc omne è tribus conflatum est essentijs, caseosa, serosa ac pingui, qua cumprimis abundat bubulum, unde & butyrus efficitur. Serum uero lactis abstersoria præditum est potentia, qua de caussa aluum quoque subducit, si quis decoctione ipsum dispescat: caseosa uero lactis pars, crassumque, emplastris magis congruit, atque id quidem propterea quod retundit acredinem & hebetat. Lac porrò siue cum littoralibus lapillis aliàsue decoctum inculpatius quadantenus fit, & præstantissimum intestinorum torminibus, & acribus uentris fluxionibus remedium. In totum uero lac quantumquantũ est, contra acria oculorum rheumata & alias quascunque acrimonias competit. Temperatissimum autem omnium lac est humanum, mox caprillum, deinde asininum pariter & ouinum, postremo bubulum.

Lac decoctum.

Gale, Mustela.

MVstelæ crematæ cinis abunde distrahit: cum aceto itaque illitus, misera pedum ualetudine arthritideque oppressos medicatur: torrefactus autem Magno etiam morbo manus porrigit auxiliares.

Galion.

GAlium appellationem suam ab eo quod lac coagulet, obtinuit: easdem uero cum aparina uires, desiccãdi nempe cum acrimonia quadam leni coniunctas sortitum est. Flos eius contra sanguinis eruptiones & combusta præsenti & egregio est præsidio.

Galipsis.

GAlipsis alij galibdolon nuncupant, ea urticæ neutiquam absimilis est herbula, leuorem tamen maiorem, uirosumque & graueolentem emittit odorẽ: distrahendi, scirrhososque tumores emolliendi facultatem obtinet, opemque hulceribus quæ depascendo serpunt, cataplasmatis modo illita, eximie confert.

Garus uel Garum.

GArum uim habet potenter calfaciendi & exiccandi: qua de caussa medendis putrescentibus hulceribus foris medici quidã adhibent. Infunditur item utiliter his, qui intestinorum torminibus, & dolore coxendicis tentantur.

Gentiana.

GEntiana radix satis magna quum res postulat efficacia expurgare, attenuare, detergere, & ab infarctu deniq; uindicare potest.

Geranion, Gruina herba, uel Echinastrum.

GEranij una quidem species folijs est anemonæ similibus prædita, radice esculenta: quæ in uino drachmæ unius pondere sumpta, inflationes uteri discutit & sedat. Altera uero huius herbæ species, cui cognomentum cicutaria est, in re medica censetur inutilis.

Γῆ, Terra.

GEn Latini terram dicunt, cuius fanè omne genus exiccandi uim habet, immixtæq; alterius essentiæ, & sine uellicatione est. Quod si ignea quædã illi qualitas accedat, aut quoquo modo admisceaẽ, & hanc ipsam quoq; elota exuit.

Terra culta.

TErræ agricolaris quælibet pinguitudo, ad cuiusuis membri exiccatione opus habentis medelam, utilis est.

Lutum Aegyptium.

LVti Aegyptij ad aquaticeas & lienosas afflictiones in medicina usus est, tum ad laxos quoq; tumores œdematáue haud obscure cõducit.

Lemnia terra, Terra sigillata.

CAeterũ ex terra medicaminosa, Lemnia rubrica, quæ sphragis, hoc est sigillum appellatur, exiccando & cõstipando moderate, uenenatorum medicaminum præsentaneum existit amuletum. Medetur itidem maleficis hulceribus, quæ appellant cacoëthe, admixto aceto, seu uino. Adhæc sanguinis eruptiones quascunq; sistit, & intestinorum tormina, quam dysenteriam uocant: Quinetiam depascendo serpentia hulcera, quas nomas nuncupant, hæc Lemnia miltos aqua mulsa interiore parte abluta, mox uero salsilagine, sedat.

Rubrica Sinopica, Minium.

RVbrica Sinopica maiorẽ habet uim quàm Lemnia, emplasticis inseritur remedijs, tæniasq; uentris in potu sumpta interficit.

Samia terra.

SAmia terra non tam uiolenta, sed mitior longe quàm Lemnia est, ceu glutinosa echiocolláue & uiscosa. Vtendũ itaq; ea fuerit, quotiescunque res ipsa mitigationem ac ueluti blandimentũ postulat. Opem præterea fert quibusuis sanguinis sputationibus.

Selusina, Chiaq;.

SElusina terra, Chiaq; uim abstersoriam multo potentiorem obtinent,

qua de caussa mulierculæ quædam ea ad lenocinium faciei inducendum, ad leuigandum item & erugandum utuntur. Ad hæc hulcera carnibus explent, atq; restaurant, præsertim igne ambusta.

Cimolia.

CReta cimolia illota mixtam facultatem obtinet, frigorificam uidelicet & diaphoreticam: Abluta uero refrigerandi multo uehementiore prædita est potentia, igneq; ambustis nõ instrenue suppetias adfert, si in posca fuerit assumpta.

Ampelitis.

AMpelitis inde id nominis sortita est terra, quod ungendis uitibus sit idonea: enecat enim illita innascentes illis uoluoces uermiculos, ne gemmas & pubescentes uuas prærodant. Habet insuper arefaciendi & digerendi non instrenuas cum erosione uires.

Cretica.

CRetica terra aërosa est, & citra omnem uellicationem abstersoria.

Terra Eretria.

ERetria terra euidentem adstringendi uim possidet. Cremata uero arefacit sine morsu. Probatur magis in cinerem redacta.

Pægnitis, aliâs Pnigitis.

QVæ pnigitis terra appellatur, eadem potest quæ cimolia, sed est non paulò nigrior.

Armenia, Bolus Armenus.

ARmenia, quam bolum dicunt, extremum habet arefaciendi effectũ: proinde haud immeritò tanta solennitate accõmodatur profluuijs alui, spuitionibus sanguinis, tabi phthisiúe, difficultatibus anhelitus ex humiditate. Præterea humentibus hulceribus, & pestiferis denicq; affectionibus egregie subuenit. Interdũ cum uino tenui diluto: Si febris infestet, cum aqua utiliter potatur.

Alana & Ochra.

ALana uero gleba, similem habet Armeniæ glebæ effectũ. At quæ ochra nomen obtinuit, distrahentis, & putrefacientis, exedentisúe est potentiæ: Quapropter carnes lasciuientes & hulceri supercrescentes compescit, & uacua explet, si cum cerota mixta adhibeatur.

Geras ophios, Senecta serpentis.

EXuuiæ anguis potentem arefaciendi uim habẽt, quare cum aceto decoctæ, dentium cruciatus adiuuant.

Senecta aspidis.

ASpidis senecta oculorum aciem plus alijs exacuit, offusasq; tenebras arcet, si trita cum melle oculis illiniatur.

Ges entera, Lumbrici terræ.

INtestina terræ (uermes terrenos quidam uocant) leuigata, & neruis saucijs impacta, maturrime ad miraculum usq; succurrent.

Gigarta, Acinorum uuæ nuclei.

ACinorũ uuæ nuclei exiccãt ordine ſecũdo, refrigerãt uero in primo: Quũ igitur ſatis gelidæ facultatis ſint, fluxibus quibuſcꝗ cõueniũt.

Gingidium, Biſacutum.

GIngidium non admodũ euidentis excalfactoriæ facultatis eſt. Exiccat autem in tertio à temperatis exceſſu, atꝗ aſtringit: proinde utile atꝗ gratum eſt ſtomacho.

Glaucium.

GLaucium aſtringit cum inſuauitate quadam, ſed refrigerat non obſcure, ſacroſcꝗ ignes non adeò ualidos ſanat.

Glaux.

GLaux herba, temperaturæ calidæ eſt atꝗ humidæ, & proinde nutricibus lactis ubertatem generat, & extinctum reuocat.

Glechon, Pulegium.

PVlegium uehementẽ habet excalfaciendi attenuandiꝗ potentiam: quapropter emplaſtri modo impoſitum rubrificationem inducit, atque ex pectore & pulmone, humidos, craſſos, atꝗ tenaces humores, excreatu faciles & ductiles reddit.

Glœos, Strigmenta balneorum.

GLœos, hoc eſt ſtrigmentũ ſordeſꝗ balneorum, modice calfaciendi, emolliendi, diſtrahendiꝗ uim habet, rhagadibuſꝗ ani & naturaliũ mulierum rimis, & condylomatis confert.

Glycyrizon, Dulcis radix.

GLycyriza tepida & humida eſt tẽperamento, cum leuiuſcula quadã ui adſtrictoria: Qua de cauſſa aſperitates lenire ſolet, necꝗ tantum in arteria, ſed etiã in ueſica ſcabra. Siti extinguendæ appoſitũ eſt remediũ.

Glycyſides, Pæonia.

SVnt qui glycyſiden pentoboron, & qui pæoniam uocant, cuius radix acrimoniam habet, & leuem amaritatẽ cum ariditate coniunctam, nõ nihil ſtipticitatis quocꝗ obtinẽs. Mouet itaꝗ menſes, renes iecurꝗ emundat amygdali quantitate è uino ſumpta. Si uero uinum in quo potatur pæonia fuerit auſterũ, alui profluuia reſtringit. Quinetiam collo ſuſpenſa, uel aliâs alligata, puſionum comitialibus magnopere ſuccurrit.

Gnaphalion, Centunculum, ſiue Tormentum.

CEntuncularis herba, inde à Græcis nomen ſortita eſt gnaphalion, quod folijs eius ſubtilibus, & ob mollitiem ſequacibus tormẽti loco utantur. Sunt aũt ea colore cãdido, & leuiter aſtringentia. Qua quidem ratiõe cum uino aſtringẽte cõtra inteſtinorũ tormina efficaciter bibunt.

Gongilis, Rapum.

GOngilidis non tam radix, quàm ſemen inflandi uim retinent, ſemen genitale procreant, & quod hæc comitatur, Venerem excitant.

Gorgylon, Seſeli.

GOrgylum, ſunt qui ſeſeli appellant, herba eſt naturæ calidæ, urinam

ciens, & eo etiam nomine muliebria ducens. Radix præterea eius cum melle, linctus modo sumpta, uitiosos pectoris humores educit.

Gyris, Pollen.

POllen, quod γύρις à Græcis uocatur, eiusdem est cum amylo potentiæ, nisi quod plus caloris habet quadantenus.

Gypsos, Gypsum.

GYpsum præterquam quod exiccatoriæ potestatis est, emplasticam insuper facultatem annexam obtinet. Quo fit, ut sanguinis eruptionibus ceu deus sit. Rigatur uero diluiturque cum oui albore.

Gypsum deustum.

GYpsum præterea κεκαυμένον, hoc est crematum, neutiquam tantam uim habet emplasticam, sed arefaciendi maiorem potentiam. Quin etiam reuellit & retundit, potissime si maceretur cum posca.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA D.

Dades, Tedæ.

DAdes nonnihil acerbitatis habent, & uim maturandi, concoquendique, necnon detergendi: Proinde in aceto elixæ, iureque eius, ore dentibusque collutis, cruciatus dentium placant, atque è medio etiam tollunt. Quod si unà cum melle sumantur, caput pituita per nares, palatum'ue exonerant, quod ἀποφλεγματίζειν Græci nominant. Linctibus porrò, quæ eclegmata dicunt, permixtæ, quæ in pectore contumaciter hærent, ductilia excreatuque facilia efficiunt.

Damascena.

DAmascena, horum uberior fiet in coccymelis mentio.

Damassonium, Alisma.

DAmassonium abstergentis est potentiæ, ac proinde calculos confringit, uentris incommoda emendat, & lotia trahit.

Daucus, Staphylinus.

DAuci (quem & staphylinum nuncupant) duæ sunt species: Domestici radix flatuosum quiddam obtinet, & ob eam caussam nonnullam ad Venerem citandi potestatem: Syluestris uero dauci semen, nihil planè flatuosi habet spiritus. Lotij & mensium proritandi uim obtinet. Eiusdem facultatis ipsa existit etiam herba.

Daphne arbor, Laurus.

LAuri arboris non tam folia quàm baccæ siccificam & ualde calfactoriam obtinent potentiam: sed baccæ lauri magis quàm folia. At radicis cortici amaritudinis & acerbitatis nonnihil inest, lapillosque comminuit. Si potetur ex uino fragrante triobolari pondere, iocinorosis præsenti & egregio est remedio.

Daphne herba.

DAphnes herbæ, quæ & daphne Alexandrina uocatur, temperamentum est calidum, & gustus acris pariter & subamarus. Quamobrem menses & lotia proritandi uim possidet.

Daphnoides, Chamædaphne, Laureola herba.

CAeterum daphnoides, potentiæ perſimilis daphnæ Alexandrinæ eſt, quemadmodū ſanè & quæ chamædaphne nomenclaturam obtinuit, quæ utiq; etiam ipſa eſculenta eſt.

Derma probati, Pellis ouilla.

PEllicula ouis recens detracta, & etiamdum calida, his qui quocunq; modo uapulauerunt circumpoſita, mirifice ſuccurrit.

Pellis Hippopotami.

HIppopotami, hoc eſt fluuiatilis equi pellis combuſta, atq; cum aqua trita, & ſuperinducta, panos diſcutiunt & diſſipant.

Pellis uiperæ.

PEllis uiperina trita & leuigata, & emplaſtri inſtar impacta, in alopecię cum admiratione omnium qui id oculis uſurpant glabretis, pilos reuocat, facitq; ſylueſcere.

Dermata cattymata. Veteramenta.

SOlearū & ueteramentariarū coria igne cremata, cinerem ualde exiccatorium relinquunt. Quam ob cauſſam ex calciamentis pedum attritibus egregie medetur, non inflammatis & ambuſtis: Quin & intertrigines exochadasq; ueterum calceorum cinis ſanat.

Dictamus, Vſtilago ruſtica.

DIctamus ſubtiliore potentia conſtat quàm pulegium, cætera illi ſimilis. Verum quæ pſeudodictamos, id eſt falſa dictamus appellatur, imbecillior & infirmior eſt in omnibus.

Dionyſias.

DIonyſias herba ſuperius in dictione Androſæmon explicata eſt.

Diphryges.

DIphryges mixtam ſortita eſt qualitatem: Complectitur enim in ſe acerbi nõnihil, & acrementi aliquantulū. Quo nomine hulceribus malignis & cõtumacibus, quæ κακοήθη uocant, præſentaneū eſt remediū.

Dipſacon, Labrum Veneris.

DIpſaci ſpinæ radix temperatura exiccatoria eſt, in ſecundo à medijs exceſſu: cæterum abſtergentis nõnihil potentiæ adiunctum habet.

Dorycnion.

DOryciniū frutex papaueri & mãdragoræ æquipollentē habet temperaturā, extremę frigiditatis: qua nimirū uel exigua doſi ſoporem atq; ſtuporem etiam conciliat: larga uero interitum repræſentat.

Dracontium, Dracunculus, uel Serpentaria.

ARo tum folijs tum radice æquale quiddā poſſidet dracunculus, cæterum illo acrimoniæ plus guſtantibus præfert, amaritudinis item, caloris pariter & ſubtilitatis pluſculum quàm arum obtinet: Leuiuſcula nanq; aliqua aſtrictoria ui eſt prædita. Radix dracontij uiſcera ſingula, ſi in potu fuerit hauſta, expurgat. Saluberrimū itaq; maleficis & moroſis hulceribus eſt præſidium. Folia ſimilem facultatem ſortita ſunt. Fructus efficacia cum radicem tum folia excedit.

Dryopteris,Filicula.

DRyopteris,quod eſt ſi interpretere,querna filix,guſtantibus mixtã exhibet qualitatem,dulcem uidelicet,& ſubamarulentam:uerum in radice quoq; acerbam. Data eſt inſuper illi munus exedendi, qua nimirum facultate glabreta inducit, pilisq; denudat.

Drys,Quercus.

QVercus non tam folia quàm glandes exiccatoria facultate participant,ex eorũ claſſe quæ tepidæ uirtutis cenſentur: Ob hoc uulnera non uetera ceu glutino cõpingere, inflãmationes iamprimum inchoantes medicare eximie poſſunt roboris cum fructus tum folia. Porrò membranoſum quod ſub putamine glandis latet, quod carnem fructus conueſtit, quoniam aſtrictionis multo pluſculum continet, medendis ſupprimendisq; fœminarũ fluxibus, & alijs quibuſcunq; profluuioſis ægritudinibus magno cum emolumento exhibetur.

DE HIS QVAE INCIPIVNT A LITERA E.

Ebenus.

EBenus lignum, uim habet excalfaciendi & extergendi, tenuioribusq; partibus conſtat: Quo nomine quę tenebras pupillis offundunt,extergere æſtimatur. Inſeritur item alijs medicamentis ocularibus.

Encephalum lagoi,Cerebrum leporis.

CErebrum leporis elixum & leuigatum,ſi eſtur, pueris dentientibus prodeſſe dicitur. Nec deſunt,qui id comeſum tremoribus ſuccurrere memoriæ tradiderunt.

Cerebrum Gallinacei.

CErebrum galli gallinacei in uino bibendum utiliter exhibetur contra ſerpentiũ ictus, autore Dioſcoride. Sanguinis eruptiones à cerebri membrana profluentes idem compeſcit.

Cerebrum Cameli,& Muſtelæ.

CErebrum cameli, ut tradit Galenus,aridum cum aceto potui datum, comitialibus laborantes medicatur. Contra quod malum muſtelæ quoq; cerebrum pari utilitate edi perhibetur.

Cerebellum Chelidonis.

HIrundinis cerebellum cum melle temperatum, oculorum ſuffuſionibus manus auxiliares pulchre ſuppeditat.

Cerebrum Ouis.

OVinũ præterea cerebrũ præparatũ,haud aliter q̃ leporis,aut quicquam aliud,doloris qui dentientes excruciat, curationem abſoluit.

Elæa,Olea.

TAm ſunt algentis potentiæ oliuæ germina,quàm aſtringentis. Oliuitas uero ſi quidem exacte maturuit; calorem ſymmetrum, hoc eſt ab utroq; extremorum pari ad amuſſim ſpacio diſtantem obtinet. Cruda adhuc, ſtipticitatis pluſculum frigiditatisq; particeps eſt.

Oleæ

Oleæ Aethiopicæ lachryma.

LAchryma oliuæ Aethiopicæ ſubtile ammoniacum præferens, naturam habet abſterſoriã: Hinc eſt quod cicatricibus medendis, altisq; oculorum maculis, leucomata græce appellatis, obtuſæ item oculorum aciei, amblyopiæ ue ſuccurrendæ tam ſolenniter uſui eadem exhibetur. Quin & dentium cruciatus arcet, ſi cauis ipſorum inſeratur. Nõnulli uero hanc oleam ſylueſtrem eſſe autumant.

Elæon, Oleum ex drupis.

OLeum quod ex oliuis, quas δρυπετεῖς Græci dicunt, Latini drupas, conficitur, dulce calidumq; moderate, magis uero humectans.

Oleum Omphacinum.

OLeum, q̃d ex crudis & nõdum inchoatæ maturitatis oliuis expreſſum eſt, à Græcis ὠμοτριβὲς & ὀμφάκινον nuncupatum, quantũ in ſe habet adſtrictionis, tantæ etiam frigiditatis particeps eſt.

Oleum ablutum.

OLeum πεπλυμένον, hoc eſt ablutum, minime omnium uellicat.

Oleum uetus.

OLeo ueteri quantum diuturnitatis, tantum illi etiam caliditatis accedit, et potentiores ad diſcutiendũ uires, potiſſime ſi initio ex tenuioribus partibus cõſtiterit: ex eo aũt cenſu habetur purũ atq; pellucidum, & cuius uel momentũ magnam corporis partẽ inungit, promptiſſimeq; à cute imbibitur. Huiuſmodi autem præcipue Sabinum exiſtit.

Oleum ſylueſtris oleæ.

EX oleaſtro oleum, aſtringit ſimul & abſtergit, & quatenus oleum, inter alia planè ſqualidiſſimum.

Oleum Rhicininum.

VEteri oleo uiribus omnino æquipollet oleum rhicininum.

Oleum Seſaminum, Raphaninum.

REliqua olea, ſeſaminũ uidelicet, & raphaninũ, & ſi quæ ſunt alia, pro cuiuſq; unde conſtant eſſentia, uaria etiam uiriũ diſcrimina ſortiunt.

Elæomeli, Oleomel.

IN Syria oleomel ex quodam arboris caudice ſua ſponte manat, melle craſſius, ſapore dulci, quod cruditates & bilem per aluum detrahit, duorum cyathorum menſura cum cotyla aquæ una epotum: Verumtamen qui hauſerunt, in ueternum torporem deficientibus uiribus incidunt: quod uerendum tamen non eſt: uerum à ſopore profundiore excitandi ſunt crebrius.

Elaterium.

SYlueſtris cucumeris fructus cremor elateriũ appellat, quod ẽ ſecũdo calfacientium ordine eſſe perhibet. Menſes prolicit, & fœtus in utero necat appoſitum, extrema qua pollet amaritudine. Expurgat præterea nares cum lacte illitum. Deducit ipſam quoq; pituitã per inferna factus ex eo clyſter, non raro etiam ſanguinem.

Elate, Abies.

ELate arbor, quæ latinis abies est, tam calfactoria exiccatoriaq;, quàm nigra existit populus. Resinæ eius inter cæteras resinas fiet mentio.

Elatine.

ELatine uero, herba est helxinæ per omnia similis, quę mediocriter frigefacere & constipare potest.

Elaphoboscos, Ceruiocellus.

CEruiocellus (si modò apud latinos ea est elaphobosci appellatio) calfacientis & siccificæ facultatis est, in secundo ab inculpata temperie excessu, & tenuium præterea partium.

Elenium, Enula Campana.

ENula Campana calfaciendi arefaciendiq; potestatem obtinet, cum humiditate recrementitia coniunctam: eamq; ob caussam linctibus eclegmatis'ue permixta, quę in pectore hærẽt exhaurit: Membra quoq; enulæ Campanæ potentia rubrificat.

Eleoselinon, Apium rusticum.

ELeoselinum, hoc est apium palustre nascitur locis humidis & aquosis, satiuo grandius, atq; ad eadem efficax.

Elephas.

ELephantis unguium scobes cataplasmatis modo impactæ, paronychijs remedio sunt. Ossium uero eiusdem animantis ac dentium ramenta arefaciendi & extergendi facultatẽ obtinent, atq; in id genus medicamentis frequentem omnino cum locum tum usum habent.

Helcysmata, Recrementum argenti.

Emplastrum Phæa.

HElcysmata, argenti recrementa appellantur, ea plumbagini consimiles habent uires, emplastris nigris, quæ phæas nuncupant, & quæ Græci ἀφρλωῦκὰ dicunt, inseritur, ob eam quam obtinet cum stipticandi tum euellendi potentiam.

Helleborus, Veratrum.

VEratrum tam candidum quàm atrum iuxtà calfaciendi siccandiq; uim in tertio à tẽperatis excessu possidet. Est pręterea utrunq; acrimonia & astrictione præditum: Quo fit ut ad leprosa cutis uitia emendanda summopere conueniat. Nigrum adhæc per triduum fistulis induratis infusum, callum detrahit.

Helichryson, Aurei floris planta.

HElichryson à quibusdam chrysanthon, à nonnullis etiam amaranton nũcupatur, planta coronaria est, comam aureæ lucis præferens: quæ in uino pota, angustijs urinæ, cõtra serpentium morsus, coxendicũ dolores, ruptaq; præsenti remedio est. Ciet eadem menses, grumos sanguinis cum uentris tum uesicæ soluit & absumit. Ex mulso œnomeliteue hausta, à capite in subiectas partes destillationibus opitulatur.

Helxine.

HElxine, sunt qui perdiciũ, sunt item qui parthenion, nec desunt qui sideri-

ſideritim,& qui heracleã uocent:uirtus eius plantæ eſt abſterſione purgare & cum ſubgelido humore leniter ac pedetentim aſtringere.

Helxine ciſſampelos.

HElxine alia eſt, quę ciſſampelos appellat̃,ea diſcutiẽdi uim poſſidet.

Elymus,Meline,Panicum.

PAnicum , ſunt qui melinen etiam nuncupent, milio ſimile legumentum eſt, potentia ſiccatorium & frigorificum foris emplaſtri modo impoſitum,exiccat etiam ſiſtitq; nonnihil uentris fluores.

Empetron.

EMpetrum etiam praſſoides nomen habet, ad purgationes omnino factum medicamentũ, pituitæ in primis pariter ac bilis:guſtantibus ſalſum eſt, eapropter abſtergendi quoq; uim habere creditur.

Epithymum.

Epithymum thymo ad omnia efficacius, ex tertio arefacientium & calfacientium ordine cenſetur.

Epimedion.

EPimedio cũ aqueo humore facultas eſt mediocriter frigorifica,quod uberibus quidẽ illitum,eadem recta turgentiaq; tueri & ſeruare poteſt:fertur etiam ſumentibus ipſum in potu ſterilitatem inducere.

Epimelis.

EPimelis,quæ unedon etiam à colonis Italicis nominat̃,ſylueſtris pomus eſt,cuius fructus acerbitate linguam quidem tentat, ſtomacho tamen officit,& capitis dolores infert.

Epipactis,Helleborine.

EPipactis herbula ab alijs helleborina uocatur, quæ in potu ſumpta, iocinoris quidem uitijs,& contra uenena utilis eſt.

Erebinthus,Cicer.

CIcer legumentum familiare & flatuoſi ſpiritus eſt, copioſi alimenti, aluo utile,lotio mouendo idoneum, ad genituræ lactisq; creaturam habile,muliebriaq; promouens.Porrò quod crium appellatur, hoc eſt arietinum,cæteris efficacius urinam prolicit . Elixatio eius lapillos in renibus comminuit,præcipue nigri. Reliqua uero cicerum ſpecies, quæ orobea uocatur,his calidior eſt,& amaritatis particeps.

Erebinthus agreſtis.

CIceres uero ſylueſtres in omnibus qualitatibus ad omnia efficaciores ſunt,quàm ſatiui & contubernales.

Eria rhypara,Lanæ ſuccidæ aut ſordidæ.

AD irrigationes cumprimis accommodatæ ſunt lanæ recens ab ouibus detonſę, necdum à ſordibus repurgatę: pinguetudo nanq; earum in lana ſuccidâ collecta, in coquendi munere butyro perſimilis eſt. Mundata uera lana & œſypo ſpoliata, nihil præterquam materia, excipiendis uidelicet liquoribus idonea eſt. Cremata porrò acris eſt potentiæ,calorificæ,exiccatoriæ,unà cum partium ſubtilitate . Cum humore itaq; flacceſcentes hulcerum carnes maturrime eliquat.

Erice.

ERice diſijciendi uires ad euaporandũ ſine eroſione poſſidet,in quem uſum florem eius potiſſimum ac folia uſurpant.

Erinos,Ocimum aquaticum.

ERinos perhumida & aquatica herba eſt, cuius ſeminis drach. duæ, cum mellis drachmis quatuor illitæ,oculorum deſtillationes ſiſtunt. Finit aurium dolores inſtillatus lacteus eius liquor.

Hermodactylus.

HErmodactyli radix ad purgationes facta eſt, cum ipſa per ſe, tum eius quoq; elixatio: Priuatim autẽ ac propríe articulorũ doloribus in ipſo fluxus tempore dedicata eſt,uerum ſtomacho nimiũ incõmoda.

Herpyllon,Serpyllum.

SErpyllũ uſq; adeo calfactoriũ eſt,ut cum mẽſtrua, tum lotia proritet.

Erythrodanum,Rubia paſſiua.

EStuero erythrodanum tinctorum rubia radix acerba & guſtui amara,cum lienem, tum iecur, tum renes expurgans, uſq; adeo uidelicet, ut interdũ etiam urinas ſanguinolentas proliciat, menſesq; cieat,& quæ cutem occupant ſordes exterat.

Eryſimum,Irion.

IRionis ſemen naſturtio ſimile eſt, ſapore feruido, facultate calorifica, quá de re toſtum in fermẽto, pectus in eclegmatis expurgat, duritias emollit,& abditis deniq; cancris cataplaſmatis modo illitum prodeſt.

Euzomon,Eruca.

ERuca quoq; eiuſdem cum rubia paſſiua temperamenti eſt,ſed inflationes facit,quamobrem in Venerem ſtimulat. Semen lotium prolicit,ſylueſtris tamen multo quàm domeſtica efficacior eſt.

Eupatorium.

EVpatorium cum partium tenuitate incidentis eſt potentiæ citra feruorem manifeſtũ: proinde iocinoris infarctus expurgat,ſed & adſtrictoriæ uirtutis particeps eſt.

Euphorbium.

EVphorbium exurendi uim obtinet, & tenuium partium pariter atque reliqui ſucci, exiſtit.

Ephemeron.

EVphemerum nõ letiferum illud, ſed cui iris ſylueſtris nomen eſt inditum,mixtam habet facultatem, & eijcientem.

Echidna, Vipera.

VIperinæ carnes temperamento ſunt calido & ſicco uehementer,per cutem uniuerſam corporis molem repurgantes : quapropter aliquot multi elephantiaſi correpti cum in cibo tum in potu ſumentes,ſanitati reſtituti ſunt. At quæ circa mare alijs'que locis aridis degunt, ſitim magis inducunt

Echinus.

EChinus herba eſt acerba,repercutiendi atq; exiccandi uim obtinẽs.

Echinus

Echinus terreſtris, Erinaceus.

ERinacei bilis defluentes capillos glutinat. Caro eius exiccata & repoſita, uehementē habet diſtrahendi arefaciendiq; potentiam. Quo nomine elephantiaſi correptis, maloq; corporis habitu, quem cachexiam dicunt, oppreſſis, atq; cæteris pluribus malis ſuccurrit. Cæterum cutis eius deuſta, multo ualentius quàm uſtionis expers arefacit, acriusq; diſtrahit. Alopecijs itaq; cum pice liquida illita auxiliatur.

Echinus marinus.

QVicquid in marino echino edendo eſt, urinam trahit, & bonam aluum efficit. Teſta uero ipſius cremata, uſtione ęqualem terreſtri facultatem induit.

Echion.

EChion alij doriada, alij alcibiadion appellāt: ea ſpinoſa eſt herba, quę non tantum ſerpentium morſus epota cum uino curat, ſed præpota etiam ab eorum morſibus tuetur.

Hepſema.

MVſtum decoctum, quod à quibuſdam ſiræon nuncupatur, moderatam calfaciendi & concoquendi uirtutem, atq; emplaſticam inſuper abſq; uellicatione obtinet.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA Z.

Zea.

Ea eiuſdem planè eſt cum tritico potentiæ, medium ferè inter calfaciendum & refrigerandum locum poſſidens: leuiter præterea exiccat, atq; opplendi uim obtinet.

Zingiber.

ZIngiberis radix potenter quidem excalfacit, neq; primo tamen ſtatim occurſu, ineuictæ cuiuſpiam humiditatis, & craſſioris eſſentiæ particeps eſt: ideoq; teredinibus facile tentatur perforaturq;, ſed immobilem quaſi mordicus ſeruat caliditatem.

Zythus.

ZYthus mixtæ confiſtentiæ eſt, acrimoniam quandam guſtu præferens, utpote ex putredine cōſtans, & frigidus ratione acidæ qualitatis: proinde ſucci etiam praui.

Zyme, Fermentum.

FErmentum etiam ipſum ex contrarijs facultatibus temperatum eſt: aciditatis nanq; egelidæ, calorisq; ex putredine proficiſcentis: præterea etiam ea quæ ſalis atq; farinæ natura conſtat. Eſt igitur temperate calidum, diſtrahendiq; poteſtate prædítum.

Zomos, Piſcium ius.

PIſcium recentium ius uentrem ſubducit, cum per ſe, tum uino admixto epotum: peculiariter uero ex phycidibus, ſcorpionibus, iulidibus, percis, alijsq; ſaxatilibus molliuſculis, cum aqua, adiectis inſuper oleo, & anetho, & ſale elixis. Eorum itidem quibus teſta pro cute eſt,

tellinarum, hiatularum, cochularũ, & gallinacei antiqui cum magna falis copia elixi, iuſcula, ſubducẽdi uim obtinẽt. E diuerſo, gallinę ius cõtinet.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA H.

Hedioſmon, Menta ſatiua.

HEdioſmũ calidi temperamenti eſt, & eſſentię ſubtiliũ partium, acre potentia, ex tertia quodammodo diuaricantium à media temperie claſſe, cum humiditate ſemicocta, qua in Venerẽ ſtimulat. Præditũ item eſt amaritudine quadã, ideoq́ lumbricos interimit. Acerbitatis etiam nonnihil habet, qua nõ inueteratas ſanguinis reiectiones ſiſtit.

Hedyſarum, Securidaca.

HEdyſarum, quæ & pelecynus uocatur, amarum apparet & ſubacerbum: unde ſi potetur, accommodatum eſt ſtomacho, & uiſcerum infarctus oppilationesq́ expurgat.

Heliotropium, Solaris maior.

HEliotropium maius, quod & ſcorpiuron appellant, calidæ, aridæ, & detergẽtis facultatis exiſtit: Cuius decoctio pituitam expellit pariter atq́ bilem. Quinetiam ſemen eius inſtar emplaſtri ſuperinductum, formicas, & id genus alias uerrucas exiccat.

Heliotropion minus, Solaris minor.

HEliotropiũ minus ijſdem facultatibus pollet, & lumbricos inſuper interficit, cum nitro, hyſſopo, & cardamomo potum.

Electrum.

POpuli arboris lachryma electrũ eſt, prope flumen Eridanũ (ut aiunt) ex ea deſtillans congelaſcit, aurum colore præferens: cuius uis eſt ſi potetur tritum, ſtomachi aluiq́ fluxiones reprimere.

Hemerocalles, Lilium ſylueſtre, Bulbum.

HEmerocalles radicem cum lilio æmulam, & uiribus æqualem, neq́ aliter quàm id, igne ambuſtis ſuccurrit.

Hemionitis.

HEmionitis cum ſtipticitate qua pollet, ſimilem quoq́ amaritatẽ obtinet: quo nomine cum aceto pota, lienoſis ſubuenit.

Hepar rabioſi canis.

CReditur canis rabie agitati iecur toſtum, & in cibo ſumptum, morſibus quos idem rabiens canis intulit, opitulari.

Hepar Capræ.

CAprę aſſati iocinoris deciduus aquoſus ſanguis, oculorũ uitiũ, quod Græci νυκτάλωπα, Latini luſcioſos & nuſcioſos appellauere, ſi oculis inſtilletur, iuuare creditˈ. Prodeſt præterea dum id coquitur & torretur, luſcioſorum oculos eius fumo uaporari. Confert ad eadem iecur caprinum manſum. Quo cibo comitiales etiam in primis deprehendi aſſerũt.

Hepar Capri.

HEpar hircinum congeneram iocinori caprę facultatem habet, & ob id ad eadem conſimiliter facit.

Hepar Lacertæ.

TRadunt lacertæ iecur exesorum dentium cauis inditum, dolorem sedare, atq; indolentiam planè inducere.

Hepar Lupi.

LVpinum hepar, addito eupatorio, inter medicamenta quę iocinorosis adhibentur est certe nulli secundum.

Hepar Asini.

PRodest comitialibus in cibo tostum iecur asininum.

Hepar Apri.

APrugnum, aut si mauis dicere cluninum, recens hepar siccum, si tritum cum uino bibatur, serpentium morsibus succurrit.

Hepar Mergi.

CAlculos postremo mergi iecur aridum, potumq; expellit.

Erigeron, Senecium.

ERigeron herba mixtæ consistit potentiæ, frigorificæ nempe, & moderate distrahentis.

Eryngium.

ERyngium calfaciendi quidē, sed non adeò euidentē potestatē possidet, siccitatis aūt neq; clandestinæ neq; etiam ēxiguæ particeps est.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA Θ.

Thalassion hydor, Aqua maris.

Halattion hydor, quam Latini aquam marinam dicunt, acre, calidum moderate, exiccatoriū, stomachoq; noxium, si potet. Aluum turbat, & pituitā trahit. Quo calido quidē utiliter quę extrahenda distrahendaq; sunt, consperguntur atq; fouentur.

Thalietrum.

THalietrum herba, uires siccandi absq; erosione habet: diutina igitur hulcera ad cicatricem perducit.

Thapsia, Ferulago.

ACris & uehementer cum humore calfactoria thapsia est, qua de re è profundo uiolenter euellit, quodq; extraxit, distrahit.

Theon, Sulphur.

SVlphuri quoq; euellendi calfaciendiq; uis est, cum essentia tenui, usq; adeò quidem, ut aduersus nō pauca animalia uirus eiaculantia resistat, præsertim contra turturem marinū, atq; draconem, siue aridum ictui inspergatur, siue cum saliua mixtū, seu pueri urina maceratū, uel cum oleo, uel melle. Quin & psoris portentose succurrit.

Thermus, Lupinus.

LVpinus qui edendo est, opplendi & obstruendi uim habet, quam ἐμπλαστικὴν appellauerunt medici. Inest illi amaritas, cum extergendi, disijciendi, & exiccādi deniq; uiribus absq; erosione. Lumbricos tum cataplasmatis modo impactus, tum etiā in potu sumptus interficit. Intestina porrò ac uiscera reliqua, cum ruta & pipere potus esculentus lupinus,

emundat. Quinetiam cutis uitia extergit, & tumores deniq; ac tubera cum aceto mulso emplastri more impositus, dissipat.

Thermus agrius, Lupinus agrestis.

LVpinus syluestris domestico amarior est, atq; ut semel dicam, efficacior ad omnia quàm satiuus.

Thelipteris, Fœmina filix.

THelipteris, quam aliqui nymphæam, aut pterin cognominant, filici nõ tam forma quàm uiribus æqualis est: quæ cum uino sumpta, cum latos tum teretes lumbricos interficit. Conceptum uiuum necat, mortuũ eijcit. Quinetiam aluum folia thelipteridis esa molliunt.

Thlapsi, Pes gallinaceus.

THlapsi semen tam acrem facultatẽ obtinet, ut internos abscessus potum cõfringat, mensesq; pellat. Per anũ id infusum, coxendicis doloribus auxilio est, & sanguinolenta exhaurit: atq; alioqui nõ tam per superna, q̃ per inferna biliosos humores euacuat, oxybaphi mẽsura epota.

Thridax, Lactuca.

GElidæ quidem ac humidæ facultatis holus lactuca est, nõ tamen extremæ, sed secundum aquæ fontanæ temperaturam: Quare inflammationibus calidis appositum præstat remedium. Est præterea sitiad uersa. Genituræ profluuium, quam γονοῤῥοίαν Græci nominant, cõpescit. Et Venereas in somno imaginationes, quos ὀνειρωγμὸς gens eadem appellitat, eadem herba pota arcet.

Thridax agria, Lactuca syluestris.

AGrestis porrò lactuca minorem habet quàm satiua cum refrigerandi tum humectandi potentiam, uerum multo succulentior est.

Thymus.

THymus calorificæ & exiccatoriæ uirtutis in tertio à temperatis excessu est: obitq; tenaces ac uiscidos humores incidendi prouinciã.

Thymbra, Satureia.

THymbra agrestis maximè æmula uiribus thymi est: contubernalis uero atq; hortẽsis, ad omnia quidẽ infirmior, sed ad edendũ potior.

Thymelæa.

Granũ cnidiũ. EX planta thymelæa granũ cnidium, quod semen eius est, colligitur, cui congenerem atq; æqualem omnino habet potentiam.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA I.

Idæa radix.

Dæa radix non tam gustu quàm opere ipso acerba deprehenditur, adq; sanguinis eruptiones, & quascunq; rheumaticas affectiones idonea est, siue potetur, siue extrinsecus applicetur.

ἱδρὼς, Sudor.

SVdorem per se quidem congregari arduum est, miscetur aũt in palęstris exercitatorũ sordibus cæromati confusis, acquiritq; multũ facultatis digerentis. Proinde inflãmationibus uberum hæ sordes impositæ, efficaciori

efficaciori sunt auxilio, & ad extinguendum quod flagrat in ipsis cõducunt. Facit etiã sudor medendis bubonibus. Quod si aridior uidebitur, subigendus est cum cyprino aut rosaceo.

Ixos, Viscum.

Viscum ex eorum classe est, quæ cum acrimonia quadam calfaciunt: eam ob caussam uiolenter ex alto humores quoq; tenacissimos euellit, eósq; diffundit adinstar thapsiæ, præterq; quod illa inefficacius est.

Ios, Viola.

In uiolæ folijs aquea & subgelida substantia plusculum pollet.

Ios, Aerugo.

Aerugo gustu acredinem quandam præfert, disijcientis, detrahentis, & secantis naturæ, non teneræ tantum carnis, uerum duriusculæ etiam. Quod si quis plurimæ cerotæ pusillum æruginis confundat, medicamentum absq; erosione abstersorium efficiet.

Hippocampos.

Animal marinum perpusillum hippocampus est, cuius combusti cinis cum liquida pice capillorũ defluuia ex alopecia instaurat.

Hippolapathon, Grandis rumex.

Grandis rumex, quem hippolapathon græce dicunt, in palustribus nascitur locis, rumici uiribus proxima.

Hippomarathron, Agreste uel erraticum fœniculum.

Hippomarathrũ, erraticum fœniculum canchry non est absimile, ualentius arefaciens q; fœniculũ: Quo quidem fit, ut aluum lubricam sistat, lapillos cõminuat, & menses deniq; proliciat atq; propellat.

Hippomarathrum aliud.

Est præterea aliud adhuc hippomarathrũ, cui semen coriãdro simile, uiribus quidẽ fœniculo erratico minime dispar, uerum imbecillius.

Hippopotamus.

Hippopotami, hoc est fluuiatilis equi testiculus aridus ac potus, serpentium morsibus subuenit.

Hipposelinon, Apium grande, & olusatrum.

Apio satiuo facultate omnino respondet olusatrum, quod Greci dicũt ἱπποσέλινον, nisi quod illo est ad omnia imbecillius.

Hippuris, Equisetum, Cauda equina.

Hippuridi cum amaritate qualitas est stiptica, ob quã quidẽ caussam ualenter simul & absq; erosione exiccat: ac proinde grandia quoq; uulnera ceu glutino cõmittit. Præterea uocatas enterocelas iuuat: Et reliquis quibuscunq; profluuijs & fluxionibus cum uino pota, medetur.

Hippophaës, Lappago, uel lappula minor.

Hippophaës, uel ut alij appellant hippophæos, frutex surculosus est, qua uestimenta uellicando expoliunt: è cuius radice thapsiæ modo liquor colligitur, qui per se, & cum eruacea farina oboli pondere exhibitus, tum ipsam bilem tum pituitã expurgat. Quin uniuersa quantaquanta est planta exiccata, purgandi uim obtinet.

Iris.

IRis calidæ facultatis tenuiumq́ partium est ualde, habet insuper uim cum detergendi tum cōcoquendi: Quamobrem contra tussim remedium peraccōmodatum est. Cōtumaces pectoris humores ductiles reddit: torminibus circa umbilicū, quos στρόφους nuncupant, medetur: hulcera sordida expurgat, aluum cum uino sumpta euacuat.

Isatis.

ISatis satiua quidem, qua tinctores utuntur, arefaciendi potestatē continet, cum stipticitate quadam coniunctam. Spaciosa itaq; hulcera durorum corporum cōglutinat, & sanguinis eruptionibus prodest, tumores œdematodes disijcit. Obsistit etiam contumacibus & uitiosa consuetudine hulceribus omnibus.

Isatis agrestis.

AGrestis uero isatis mordax magis est, & ob id aridior. Obsistit igitur ualidissime humidis putredinibus, ad cætera aūt deterior, Sed & spleneticis propter uehementem potentiam utilis est.

Isopyron, aut Phasiolum.

ISopyron, uel ut alij uocāt phasiolon, semen gerit amarū atq; subacerbum. Crassos igitur & glutinosos secat humores, & cōstringendi pariter, corpusq́ cōtrahendi facultatē obtinet: quo nomine etiā quæ altius hærebant exhaurit atq; repurgat. Neq; hæmoptoicis etiā noxium est.

Itea, Salix.

ARefaciendi citra morsum potestatē salicis non folia tantum, sed flores quoq; obtinēt: adhæc leuem etiam ac modicam constrictionem. Verum his aridior cortex est, cuius cremati cinis ex eorū censu est, quæ potenter adiecto aceto exiccāt. Helos, hoc est clauos, necnō ipsas quoq; formicas cum aceto uerrucas extirpant ac tollunt.

Ichthyocolla, Piscium gluten.

GLutinum piscosum opplendi, atq; obstruendi, necnō exiccandi uim obtinet. Inditur magna cōmoditate emplastris conglutinatorijs, & his quæ lepræ curandæ adhibentur medicamentis, & quæ ad faciei erugationem lenociniumq́ faciunt.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA K.

Cancanus.

Ancani radix moderatam exiccandi uim obtinet illita, medicamentumq́ intectorium meatus infartiendi natum, absq; erosione efficit. Qua de caussa arteriæ asperitates lincta cum uino sanat, pariter etiam si quis eam commanducet aut subigat, instar tragacanthæ atq; glycyrizæ.

Canchamum.

ARabici ligni lachryma canchamū est, myrrhæ aliquam obtinens similitudinem, fragrans, quam ad odorem incendunt & uaporant. Virtutem præterea crassa & obesa extenuandi, detergendi, & ab infarctu meatuumq́ obstructione uindicandi possidet.

Cadmiæ.

Cadmiæ.

CAdmiæ utræq; ſpecies ſolent areſacere: Sed craſſioribus cõſtat partibus quę botryitis, quaſi acinoſa appellatur: Subtilioribus uero quę placitis, quaſi gleboſa, eſt nuncupata. Cremata cadmia exiccãdi facultatem, mordacitatis expertẽ, & abſtergendi quandã retinet. Hulcera caua carne replet, tam ea quæ oculos, quàm quæ reliquũ corpus occupant, uerum præcipue humidiora in corporibus tenerioribus, nam in duriuſculis uehementioribus & magis efficacibus opus eſt.

Cacalia.

CAcalia eandem habet cum cancano poteſtatem, æmulamq; in omnibus utilitatem.

Calamagroſtis.

CAlamagroſtis areſaciendi uim obtinet: quamobrem non tam ſuccus eius, quàm radicum elixatio ocularibus medicamentis inſeritur. Semen lotium prolicit, & ſtomacho accõmodatum eſt.

Calamintha, Nepita.

CAlida & ſicca temperie calamintha eſt in tertia diſtantia, ſubtiliũ nõ ſine acredine partium, uiribus longe præſtantioribus quàm mentha: nam inſtar ſylueſtris menthæ cenſetur. Facile itaq; in alto hærentia in ſummã cutem euellit: Qua de cauſſa ſudores mouet, totum corpus digerit. In febrium acceſſionibus quæ circuitu fiunt cum tremore algores ſedat. Foris cum oleo intrita nepita, nobile coxendicis doloribus ſubſidium præterea, & prauos cutis humores exterit.

Calamus aromaticus.

CAlamus odoratus ex ſecundo eſt calfacientiũ & areſacientiũ à temperatis exceſſu, ſubtilioris tamen nonnihil & aſtringentis eſt potentiæ, urinam adhæc citandi facultatem habet. Medicaminibus deniq; ſtomachicis, & quæ iocinori muliebribusq; locellis dedicata ſunt, miſcetur.

Calamus phragmites.

ABſtergendi uim habet calamus phragmites, cæterũ folia eius uiridia moderate infrigidant. Cortex porrò cõbuſtus, calfacit & exiccat in tertio ordine. Neque deſunt qui affirment radicem eius adiectis bulbis more cataplaſmatis inductam, cum tela tum corpori infixos paxillos euellere & extrahere.

Campæ, Bruchi.

BRuchi, hoc eſt oleribus innaſcentes erucæ cum oleo illitæ, à morſu animalium quæ ictu morſu'ue uirus relinquunt, tueri dicuntur.

Cantharides.

CAntharides quæ in tritico deprehenduntur, lutei coloris, obliquis zonis inſignes, aceti feruentis uapore ſuffocatæ multiplicẽ uſum habent: Nam ungues ſcabioſos cum cerato eijciunt, clauos quoq; & uitia leproſa curant. Sunt aũt erodendi & deurendi ui prædite: nõnulli aũt in medicamenta diuretica aliquid ipſarum immittentes, exhibuerunt.

Cannabis.

CAnnabis fructus flatuoſo caret ſpiritu, & exiccatorius eſt, uſq; adeo ut ſemen genitale areſaciat. Cæterũ ſuccus eius uireſcens, ad aurium dolores, quæ ad infarctus originem referunt, inducit.

Canopon.

CAnopum ſambuci flos eſt, de quo in hiſtoria Actes memoratũ eſt.

Capnos, Fumus.

CApnion ſiue capnos hinc ſortita eſt nomẽ, quod eius herbæ cremor non parum lachrymas cit, ſpeciem oculorũ exacuit, acris & amara eſt. Vrinam quoq; bilioſam ſtrenue promouet. Iocinoris obſtructiones & infirmitates medicatur. Stomachoq; robur inducit, & aluum mollit.

Capparis.

CApparis radix detergendi, repurgandi, ſecandi, diſtrahendiq; facultatem cum quadam amaritate & acredine poſſidet. Contrahit præterea, ſtringit, & coagulat ſua acerbitate: ac proinde lienes induratos ſanat cum pota, tum foris impoſita. Menſes ducit, & noxios capitis humores purgat ac detrahit. Hulceribus item malignis ac rebellibus quæ cacoëthe dicunt, plurimũ prodeſt, & dentium cruciatibus ſuccurrit. Tubera diſſipat & uitiligines. Vermes qui in auribus enaſcuntur, ex alto in ſuperficiem extrahit. Cęterum folia & fructus conſimilem quidem, ſed infirmiorem tamen quàm radix obtinent potentiam.

Cardamus, Naſturtium.

NAſturtij ſemen, cauſticæ, hoc eſt deurentis facultatis particeps eſt, modo ſinapi, quo nomine cataplaſmatis inſtar impoſitũ, cum cruento rubore exhulcerat, craſſos humores admixtis quibuſdam alijs incidit. Herba ipſa arida eiuſdem ferè eſt potentiæ, ſed humida eſt moderate, & cruda nonnunquam editur.

Cardamomum.

ACris quoq; naturæ cardamomũ eſt, naſturtio tamen nõ parum imbecillius: neq; illi deeſt amaritas, qua ſanè uermes interficit. Et ſcabiem quam pſoran appellitant, cum aceto detergit.

Caris.

CAris cõtrita & eliquata, cum bryoniæ radice epota, uermes enecat.

Cancri fluuiatiles.

CAncrorũ fluuiatilium crematorũ cinis, pari ad unguem modo echinorum & cochlearũ exiccat. Proprietate uero ſuæ totius ſubſtantię, admirando pręſentiq; remedio rabidi canis morſibus ſi poteſ, ſuccurrit.

Cancri marini.

FLuuiales cancros ſiccitatis uehementia multis nominibus poſt ſe relinquunt cancri marini, neq; à cane rabioſo demorſis quicq; conducunt, ſed uiolentius areſacere contendentibus proſunt. Cæterum qui in perennibus uitam agunt fluminibus, cancri leuigati & cataplaſmate impacti, ſpinas, & quæcunq; corpori infixa ligna telaq; euellunt.

Caron.

CAri semen calidum est & siccum, secundum tertium quodammodo à temperatis excessum. Flatus discutit, & urinas prolicit, neq; id semen modò, uerum tota etiam planta.

Carpesium.

CVm tenuitate partium odoratum est carpesium: Ob eamq; caussam uiscerum obturationes extergit, lotia promouet, renes insuper purgatione à lapillis uindicat.

Carya, Nuces.

NVx arbor in ramulis quidem suis stipticitatem continet, cumprimis uero nucum putaminibus: Quare succus eorum in melle elixus medicamentum fit, quod ori inseruit, Græci σομαλικὸν appellant. Cortex eius Στομαλικά.
si cremetur, tenuis redditur essentiæ, & exiccatorius absq; uellicatione. Porrò quod esculentũ ipsius est, oleosum est, promptissimeq; exprimendo colligitur. Quod inde fit oleum, subtilibus cõstat partibus, & tumores putredinesq; dissipandi uirtutem obtinet. Cæterum quæ liquore aliquo subacta & condita sunt carya propter antiquitatem, extergendi habent ea quæ in cute oriuntur uitia potentiam.

Carya Pontica, Auellana.

NVcem Ponticam leptocaryon græce, latine auellanam nuncupant, ea frigidior est atq; austera, cætera magnæ nucis æmula.

Caryophyllon.

CAryophyllon perinde quasi dicas nucifolium, non re ipsa atq; essentia sua nomini respondet, uerum ex India arboris cuiuspiam flores stipulæ faciem præferentes, & nigri coloris, longitudine digitali sunt, fragrantes, acres, atq; subamari sapore, calorifici & exiccatorij quadantenus in tertio à medijs recessu, quorũ multiplex & præstãtissimus usus est cum in obsonijs, tum in cæteris quibuscunq; medicamentis.

Cassamon.

SVnt qui fructum esse balsami cassamon autumant, de quo superius in balsami descriptione satis memoratum est.

Cassia.

CAssia calidę facultatis est ac siccæ, in tertio fermè ordine, partium ad hæc satis subtilium, acrimoniæ & adstrictionis modicæ particeps: Quapropter simul & incidit, & discutit, & robur præterea organis indit; ducit suppressos deniq; menses.

Castorium, Testes fibrorum.

TEsticulus castoris, quod castorium est, cum præpollente & impensa partiũ tenuitate calfacit & exiccat: Qua de caussa alijs efficacius est, & neruorum ex plenitudine humorum prognatis affectionibus congruit. Perfrigerata facilime recalfacit. Foris adhibitum atq; epotũ, nullam parti cuipiam noxam adfert, etiamsi tepidam homo perpetiatur febrim, qualis accidit in ueterno maxime, & alijs inexpugnabilis somni

ſoporibus. Mouet præterea menſes, & locos à partu morantes expellit. Adhæc in eis quæ cerebrum & pulmonem impetunt affectibus, ſi quis ſuffitum eius inſpiratione hauriat, magnifice iuuat.

Caucalis.

CAucalis, ſunt qui daucum ſylueſtrẽ dicunt, calfacit uero quemadmodum daucus, exiccat, & urinam trahit: ſaleq́ ad repoſitionẽ condit.

Cenchros, Milium.

REfrigerat quidem milium in diſtantia prima, arefacit uero in ſecunda, & ſubtilitatis poſſidet perexiguum: extrinſecus in ſacculis excalfactum, & cataplaſmatis modo impoſitum, exiccat.

Cedrus.

CEdrus alia quidẽ eſt fruticoſa, iunipero aſſimilis, alia arbor. Vtræq; ſunt calidi & ſicci temperamenti, ſecundum utrunq; tertij ordinis: uerum cedria (quo nomine cedri gaudet oleum) quartum quoq; ordinem uidetur attingere, ſubtilium ſatis partium, quo nomine mollem utique carnẽ prompte & abſq; omni dolore liquat, & putrefacit, exedit'ue: duram uero, atq; cadauerum arefacit, & à corruptionibus ſeruat. Pediculos præterea, lendes, & tineas, aſcarades, & in auribus natos uermes interficere ualet, atq; infinita fermè alia deſignat.

Centaurium maius.

GRandioris centaurij radix guſtantibus acris apparet, calidæq́ naturæ, ſtipticitatis terreæ: qua de cauſſa menſtruas mulierum purgationes pellit, fœtum uiuum corrumpit, enecat, eijcit, mortuum euellit. Vulnera glutinat, & ſanguinẽ excreantibus, quos hęmoptoicos dicunt, ſuccurrit: Atq; ut breuiter dicam, quæcunq; thoracem infeſtant, centaurio maiore leuantur.

Centaurium minus.

CEntaurij minoris radix ignaua planè atq; inefficax eſt, cæterum rami caulisq́ ſummitates, potenter & citra mordacitatem calfaciunt: quapropter ad ſingula quæ maius centaurium iuuat, accõmodatæ ſunt. Decoctum inſuper eius herbæ coxendicis dolores ſi immittatur, bilem euacuando curat. Nonnunq; uero tam uiolenter operatur, ut & ſanguinem euacuet, atq; tum quidem magis proderit.

Cornu caprinum, & ceruinum.

COrnu capræ & cornu cerui crematũ, dentibus nitorem, ſi loco dentifricij utare, adfert: gingiuas cum humore flacceſcẽtes ac fluidas firmat. Cerui item cornu uino leuigatũ, deinde illitũ, dentes uacillãtes atq; cõmotos ſtabilit. Poſt uero uſtionẽ ablutũ, dyſenteriã, uentrales, & ſanguinis ſputationes, & morbo regio oppreſſos curat, ſi cochliariorũ duorum pondere ſumaẽ. Ocularibus præterea inditur ſubinde pharmacis.

Cornu tauri.

TAurinũ porrò cornu cum aqua hauſtũ, ſanguinis eruptiones, quas Græci αἱμοῤῥαγίας uocant, non inſtrenue cohibet.

Cerasia.

CErasiorum duę sunt species, dulcia nanque sunt quaedam, austera alia: Dulcia multo celerius transeunt deijciunturque: Austera stomacho minus sunt noxia. Acida quippe, quoniam incidũt. Inflammatis pariter & pituitosis stomachis conferunt.

Commi, Gummi cerasorum.

GVmmi cerasi arboris ad arterias exasperatas leuigandas ac leniendas accõmodatum est, & calculis uexatos cum uino pota adiuuat.

Ceratonia.

ARefaciendi & refrigerandi facultatis particeps est ceratonia, & fructus eius, quae ceratia dicunt. Habet insuper aliquid dulcedinis.

Capita Menidum.

MEnidum sale conditarum & inueteratarum capita cremata siccificae facultatis ustione reddũtur, neque ualentis acrimoniae. Rhagadibus sedis, & columellae longo tempore induratae succurrunt.

Capita Smaridum.

SMaridis totum caput combustum, capillorũ defluuijs cum adipe urina adhibitum, succurrit.

Caput Muris.

EAdem omnino caput muris crematum, quae smaridis caput praestat, si unà cum melle applicetur.

Caput Milui.

CAput milui aridũ, deplume, pondo quantũ tribus digitis subleuari potest, cum aqua potum, dolore pedum uexatis strenue subuenit.

Caput Lacertae.

TRadunt uero caput lacertae, paxillos, aliaque corpori infixa ligna euellere, atque formicas, sessiles uerrucas, et angustiore rotũdaque basi, quas Graeci ἀκροχορδόνας appellant, & helos, quos Latini clauos cognominant.

Cicis, Galla.

MEdicamentũ perquam acerbum gallae ea species est, quae omphacites dicitur, hoc est immatura: Quo fit ut exiccet, & retũdat, eijciatque rheumata: Colligit praeterea & cõstringit artus pensiles, & membra languida, omnibusque fluxionũ affectibus competit. Ponitur in tertio arefacientium, secũdo uero refrigerantiũ ordine. Altera uero gallę species, flaua illa, & laxa, grandisque, arefacit quidẽ & ipsa, sed tanto minore quam superior efficacia, quanto minus acerbitatẽ participat. Cocta sedis inflãmationibus & procidentijs subuenit. Crematae aũt utraeque, & aceto restinctae, sistendo sanguini utiles & accommodatae sunt.

Cepaea.

POrtulacae similis herba cepaea est. Sumpta in uino folia eius, scabiei uesicę succurrũt. Radix uero eius cum asparago, quem myacanthum appellant, pota, stillicidijs uesicę, praesertim quę opplente lotij iter obijce aliquo eueniunt, remedio est.

Cera.

Reliquorum medicaminum materia quaſiq; corpus, cera bene exiſtit temperata, atq; ipſa per ſe ex eorum cenſu eſt, quæ lente detergunt. Habet inſuper diſtrahentis nonnihil, & calidæ potentiæ.

Buccina.

Bvccinorum quidem teſta cremata uehementis admodum arefaciendi particeps eſt potentiæ, atq; id quidem citra mordicationē: ideoq; hulceribus contumacibus & malignis, quæ cacoēthe uocant, impendio cōgruit: Adhæc cōtra putreſcentia quoq; hulcera, uel adiecto aceto, uel uino, eiſdem utendū. Oleum in quo carnes ipſorū etiamdum uiuentiū elixatæ ſunt, auribus non ſemel infuſum earundem doloribus opitulatur.

Cici, Ricinus.

Vt ricini fructus expurgandi, abſtergendi, ac diſtrahendi facultatē obtinet, ſic etiam ipſius folium: uerum ad omnia imbecillius, quemadmodum & in oleo præmonſtratum eſt.

Cinnabaris.

Acrimoniæ puſillū habet facultate cinnabaris, neq; deeſt illi omnino ſtipticitas & aſtrictio.

Cinnamomum.

Cinnamomum omnium maxime ſubtiliſſimis conſtat eſſentiæ partibus, neq; interim tamen extremi caloris, ſed ex tertio quadantenus ab inculpata temperie exceſſu & ordine: neq; ſanē quicquam omnium quæ in calfaciendo eiuſdem claſſis ſunt, tantopere deſiccat, ob illam extremam partium ſubtilitatem. Eſt præterea in cinnamomorum genere quodpiam ueluti debilius, quod quidem ipſum pſeudocinnamomū, hoc eſt falſo cinnamomum, quaſiq; adulterinum uocant aliqui.

Circea.

Circeæ radix calidæ temperaturæ eſt, & fragrantis odoris, quæ ſi cum uino potetur, fœminarum locos expurgat. Producit autem generatq; ſemen eius lac, in ſorbitione ſumptum.

Ciſſeris, Pumex.

Pvmex non ſolum potentia, ſed aſperitate etiam detergentis facultatis exiſtit, atq; in primis dentiū. Inijcitur uero medicaminibus quoq; carne hulcera implentibus, necnon cutis uitia abſtergendi uim habentibus. Quod ſi cremetur, eſſentię quidē ſubtilioris, ſed mordax magis efficitur. Pumex aūt ſi abluatur, mordicationem exuit.

Ciſtos.

Ciſtos uel ciſſaros perexiguus eſt fruticulus ſtipticus & cōſtringens, tepidæ frigiditatis potentia. Folia eius fruticis & germina uſq; adeo deſiccant, ut & uulnera cōglutinent. Flores uehementius arefaciūt, utpote in ſecundo quodāmodo gradu cōſiſtentes. Inteſtinorum torminibus & alijs fluxionibus medetur pota: Extrinſecus autem emplaſtri modò impacta, putreſcentibus hulceribus auxiliatur.

Cissos, Hedera.

HEdera ex contrarijs composita est facultatibus: habet enim adstringentis nõnihil, refrigerantis item & acris gustu naturæ cum calore cõiunctæ. Neq; deest illi substantia aquea, tepida, uiridis: cuius folia cum uino elixa uulnera cõglutinant, igne ambustis & lienosis conducũt. Cremor uero hederæ medicamentum præstat errhinon, hoc est quod naribus infusum, caput euacuat: diuturnis præterea aurium fluxionibus resistit atq; succurrit. Multo acrimoniæ plus habet ipsius lachryma, pediculos interficit, atq; deglabrat. Errhinon.

Citrium, Malum Punicum.

CItrium, quod & Medicũ malum appellant, meditullium eius acetosum uel nullas habet saporis omnino qualitates: cuius utiq; semen in tertio à temperatis excessu refrigerat & arefacit. Cortex in exiccãdo secundi est ordinis, non tamen tantæ frigiditatis, habet aliãs acrimoniam. Caro citrei mali crassum humorem generat, & pituitam adauget, refrigerat. Semen distrahit pariter & exiccat secunda in distantia. Quin & folia ipsius arboris siccam & dissi cientem obtinent potentiam.

Cichorium.

CIchorium uel picris, hoc est amara, ueluti syluestris seris est, ex primo refrigerantium & arefacientium ordine. Habet præterea stipticitatem quandam, qua de caussa iocinorosis confert dysenterijs.

Clematitis.

CLematitis, quæ ab aliquibus daphnoides, à quibusdã myrsinoides, ab alijs polygonoides, palmites sarmentáue habet prolixa, ad olochœni iunciue crassitudinẽ, foliũ lauro figura & colore simile, arefacientis est potentiæ. Fluores alui, quos διαῤῥοίας uocant, & intestinorũ tormina, quæ δυσεντερίαι dicuntur, sedat, & dentium cruciatus mitigat. Contra uenenatorum morsus magna cum utilitate imponitur.

Clematitis altera, Ambuxus.

CLematitis altera arboribus, quemadmodum smilax hedera circumfunditur, adurentem habens facultatem. Fructus huius cum aqua potus, per inferiorem aluum pituitam deducit, atq; biliosum humorem. Folia eius ritu cataplasmatis impacta, lepras discutiunt.

Clinopodion.

CLinopodium excalfaciendi & arefaciendi uim obtinet, sed nondum adurendi, uerum in tertio fermè ordine.

Cnicus.

CNici seminis nõ nisi ad purgationes usus est: si quis extrinsecus adhibere uolet, tertij fuerit excalfacientium ordinis.

Conchylia.

BVccinis consimilem facultatem habent conchylia.

Cœlia, hoc est Venter mergi.

VEntrem mergi recens coctum, siue inueteratum & arefactum iuxtà

I

prodesse stomacho si estur, plures asserunt, quemadmodum etiam de interiore uentris gallinarum tunicula siccata & pota perhibent: utrunque tamen hoc mendacium esse Galenus facto periculo deprehendit. Tradit uero ipsus quoque Dioscorides uentrem palumbi alitis modice potũ, per urinam calculos expellere.

Ventriculi gallinæ tunica.

Cœlia gales, Venter mustelæ.

MVstelæ uentriculus in potu sumptus, adiuuans amuletum, quod ἀλεξιφάρμακον dicunt, contra bestias uenenatas esse putatur.

Coccus cnidius, Granum gnidium.

GRanum gnidium fructus est non chamælææ, ut quidam autumauerunt, sed thymelææ, acris adurentisque facultatis. Purgat per inferna aquam, si potetur.

Coccos baphicus, Granum tinctorium.

GRanum tinctorium quoniam citra erosionẽ desiccat, grandibus uulneribus competit, & neruorum uulnerationibus cum aceto & oxymelite, quod est aceto mulso tritum & leuigatum.

Coccymelea, Prunus.

COccymeleæ, hoc est pruni fructus, aluum recens quidem uehementius & copiosius, mitius uero ac minus etiã arefactus subducit. Prunorum porrò decocto inflammationes gurgulionis utiliter colluuntur. Gummi arboris secante, & partium non crassarũ, sed subtilium potentia constat. Id sanè potum cum uino, nõnulli lapides affirmant confringere: cum aceto uero puerorum lichenas, hoc est impetigines sanare.

Coccymelea agrestis.

SYlvestris coccymeleæ fructus haud obscure stipticus est, & ad cohibendam aluum aptior. Appellatur aũt hęc planta in Asia prumnum. Porrò satiua coccymelea assimilatur his, quæ nunc Damascena appellantur, ut Galenus asserit.

Colla, Gluten.

GLuten similagineũ siue ex polline factũ, meatus oppletac obstruit illitum, sed concoctrice adhæc facultate præditum est.

Colocynthe, Cucurbita.

CVcurbita humidi & frigidi temperamenti est, utrunque in secundo à temperatis recessu. Ob quam rem tota ritu cataplasmatis illita, feruentiores refrigerat inflammationes.

Colocynthis.

COlocynthis purgatoriam facultatem oppidoquã ualidam possidet. Viridis ipsius liquor infricatus, coxendicum dolores adiuuat.

Comarus, Arbutus.

ARbutus arbor ipsa pariter cum fructu qualitatem acerbam obtinet. Memecylũ autem hunc ipsum nominant. Est autem is nõ solum nociuus stomacho, sed capitis etiam dolores inducit.

Commi,

Commi,Gummi.

GVmmi exiccatoriam habet naturam & emplasticam,atq; ob id scilicet asperitates medicatur.

Conia,Lixiuium.

COnia græce, lixiuium latine dicitur,utraque appellatio; quod uelut absolutio cineris sit, est indita. Cæterum omnium extreme absterso rium, exiccatoriumq; maximum est lixiuium, cum id quod ex ficulneorum lignorum,tum quod ex tithymallorum cinere conficitur,& tantum non iam septicæ seu putrefacientis est potentiæ. Quod si calx quoq; cineri adijciatur, deurens inde reddetur lixiuium, quod πρωτόσακτον Græci nuncupant. Clystícis id frequenter cõmiscetur pharmacis. Omniũ uero maxime uehementissimũ est,quod ex sola calce constituitur.

Conyza,quæ non paucis Pulicaria est.

COnyza & grandior & exilior,siccificæ & excalfactoriæ sunt tempe raturæ secundum tertium à medijs excessum. Proinde oleum in quo elixæ fuerint,febrium cum tremore algores per circuitum redeuntes sedant. Flores quoq; utriusq; similem effectum possident,quorum elixatio menses prouocat,& fœtum eijcit. Tertia porrò conyzæ species, quæ in locis humidioribus nascitur, utrisq; superioribus tetriorem de se emittit odoris fluxum,& uires continet multo inferiores debilioresq;. *Tres Conyzæ species.*

Copros,Stercus.

STercus quidem omne genus calidæ, & aridissimæ, atq; extreme distrahentis est potentiæ. Permutatur autem unumquodq; secundum excernentis animalis cum temperaturam,tum uictus quoq; rationem.

Copros cynon,Stercus caninum.

STercus canum, qui ossibus uescuntur, desiccatum, & cum lacte fissili potum, dysenteria laborantibus succurrit. Commode porrò medicaminibus contra hulcera inueterata factis miscetur. Præter hæc caninum stercus melle exceptum,anginæ,tonsillarumq;,& glandularum inflammationibus utiliter illinitur.

Stercus infantium.

EIsdem malis præsentiore remedio succurrit oletum puerorũ,qui non excrementosa uictus ratione utuntur.

Stercus luporum.

STercus lupinũ albidius quidem, & quod nõ humi, sed in quibusdam uepribus fruticibusq; reperitur, colicis præsentaneo interdũ est remedio,non solum epotum,sed etiam impositum,uel pro amuleto alligatum & appensum. Suspendi aũt ex uinculo è lana confecto, non quauis, sed ouis à lupo laniatæ expedit,uel ex pelle ceruina.

Stercus caprillus.

CAprinus deinde fimus (quem Græci σπυράθος propriè uocant) maioris acrimoniæ,uehementioremq; dissipandi facultatẽ continet,adeò ut tumores scirrhi instar induratos,distrahat emplastri modo impositus,

potiſſimum in his qui duriore ſunt carne: mulieribus enim ac pueris, tenerioribusqꝫ omnibus minime congruit. Baccæ porrò caprinæ cōbuſtæ abſtergunt uehementius, & partiū multo magis ſubtilium efficiuntur.

Stercus bubulum.

STercori bubulo uis quædã attrahēdi ineſt. Morſibus igitur ueſparū ac apum pulchre medeť. Hydropicorū corpus uniuerſum ſi quis ſtercore bubulo perungat ſub ſole, magnam ac pręſentaneam opem ſentiet.

Stercus ouillum.

FImus ouium cum aceto, uerrucis, quas formicas dicūt, et acrochordonibus, carnoſarum partium abſceſſibus, quos Græci δοθιῶνας appellitant, & Clauis denicꝫ medetur.

Stercus columbinum.

STercus palumbinum plus acredinis quàm reliqua habens ſtercora, ſi quis id cum naſturtij ſemine applicet corpori, puniceum colorem cum exhulceratione fermè inducit, & rubificat.

Stercus alitum domeſticorum.

MErda uero auium contubernalium, puta gallinacei, anſeris, gallinę, cum oxymelite, uel aceto, uel œnomelite hauſtū, facit ut quis ſuffocantes fungos uomitu eijciat, fitqꝫ alexipharmacū, quod eſt primi auxilij amuletum. Colicis præterea nōnulli potandum miniſtrant medici.

Stercus ciconiarum.

SVnt qui ciconiarum alui excrementū non niſi recta ceruice ſpirantibus, quos orthopnoicos græce appellant, ſanare aſſeuerant.

Stercus murinum.

MVſcerda abſtergendi maiorem uim quàm cæterorum animalium fimus obtinens, alopecijs ſubuenit, & puerorū ano applicatum, ad excretionem proritat.

Stercus ſturni.

FImus ſturnorum, quum oryzam comederint, abſterſoriæ facultatis efficitur, tantæ quidē, ut contractas uelut ex ſole maculas, quas ἐφήλεις græce nominant, exterat.

Stercus crocodilorum terreſtrium.

FImus præterea crocodilorum terreſtrium impetigines, quos ἀλφοὺς Græci cognominant, exterit.

Corallium.

COrallium lapidea quædã arbor eſt, arboris nancꝫ modo creſcit, & in duritiem lapidis duratur, non in continente, ſed in imo maris, colore rufo, lapidi ſimili, ualenter ſiccandi, & mediocriter conſtipandi uim obtinens. Quo quidem nomine ſanguinem eiectantibus, & inteſtinorū torminibus pulchre conuenit.

Coris.

COres animalia acris ſunt potentię. Sunt qui hæc hirudines eijcere, ſi cum aceto potentur, literis & memoriæ cōmendarint.

Coris

Coris herba.

COris, sunt qui corin herbã hypericon uocent, acris ea est, boniq; odoris. Fructus autem eius potus, menses urinasq; prolicit, opitulatur phalangiorum morsibus. Opisthotonicis præterea, hoc est in scapulas rigentibus cum oleo utiliter illinitur.

Corianon, Corion, Coriandrum.

COrianum siue corion ex contrarijs constituitur facultatibus, subtilioris nanq; essentiæ cum terrea quadam amaritate existit, & aquei humoris tepidi, habet præterea stipticitatis pauculum. Quamobrem inflammationibus, & ignitis cum phlegmone ruboribus (quæ erysipelata dicuntur) non admodum feruentibus succurrit. Teneriores quoq; tumores disijcit, adiecto sibi quopiam accommodo & congenere. Seminis coriandri uel momentum quidem cum passo arcendis lumbricis præsenti cum remedio bibitur. Largius tamen quàm par sit sumptum, mentem non sine periculo commouet.

Corydos, Alauda, siue Galerita.

ALauda, quam Græci corydon uel corydalon uocant, auis elixa cum simplici iure colicis subuenit. Profuerit autem plurimum, si assidue & identidem quis ipsum cum iure comedat.

Coronopus, id est Cornicis pes.

COronopodis quoq; radix colicos dolores manſa ſanare creditur.

Costus.

COstus paucula admodum prædita est amaritudine, plurimæ uero acrimoniæ & calidæ qualitatis particeps est. Quapropter in quibus aliquam corporis partem re postulante calfacere, uel ex profundo in summam cutem humorẽ quempiam euellere instituimus, ad costum confugiendũ. Vrinam itaq; ciet, & menstrua ducit, & lumbricos perimit. Habet uero & flatuosi spiritus nõnihil, qua de caussa in Venerem stimulat, cum œnomelite potum. Coxendicum doloribus & resolutis, & cum tremore per circuitum algoribus congruit cum oleo intritum.

Cotyledon, Vmbilicus Veneris.

COtyledon mixtæ facultatis est, refrigerãtis uidelicet, & repercutientis, repurgantis, & distrahentis. Folia uero eius unà cum radice comesta, lapillos atterere, & lotium mouere creduntur.

Cochliæ, Limaces.

COchliæ crematæ strenuam arefaciendi uim, calfaciendi mediocrem obtinent. Contra dysenteriam nondum putrescentem plusculum opis tulerint, si ad quatuor cochlearũ partes miscueris piperis albi partem unam, & gallarum partes duas. Sed quę exustionis omnino expertes, sunt cochliæ ad unguẽ leuigatæ, & uentri impactæ hydropicorũ, & in arthriticis articulorũ tumoribus donec iam ultro deciderint, plurimũ expediunt. Et funditus omnino humorẽ quencunq; ualenter exiccant.

Crania, Cornus.

CORni arboris fructus acerbus eſt, & ueſculentus, ac proinde aluum potenter admodum compeſcit & reſtringit. Folia quoq; & ramuli ſua acerbitate impenſius arefaciũt, ita quidem, ut grandia etiam uulnera durorum corporum conglutinent.

Crambe, Braſſica.

BRaſſica, ea nempe quæ edendo eſt, exiccatoriæ facultatis eſt, non ſolum dum eſtur, ſed etiam ſi extrinſecus imponatur, non tamen acris manifeſte. Vulnera ob id & hulcera cõglutinat extreme malefica, quę cacoëthe appellant, & egerrimæ ſolutionis tumores inſtaurat & curat. Habet uero abſtergentis potentiæ nõnihil, qua lepræ medetur. Semen eius herbæ in potu ſumptum lumbricos interficit, & potiſſimum braſſicæ Aegyptiæ. Caulium porrò crematorum cinis deurentis eſt potentiæ. Cæterum cum adipe laterum doloribus diuturnis & peruetuſtis admodum præſenti remedio ſuccurrit.

Crambe agria, Braſſica agreſtis.

BRaſſica ſylueſtris ad omnia prædicta, quàm domeſtica & ſatiua braſſica potentiorem uim poſſidet. Qua de cauſſa intro in corpus citra noxam ſumi non poteſt.

Crambe thalattia, Braſſica marina.

BRaſſica marina aluum ſubducit, eo quod guſtui ſubſalſum atq; ſubamarum quippiam habere uideatur.

Cratæogonos.

CRatæogoni herbæ fructus guſtantibus acrimoniam præfert, eſtq; temperatura frigidus, milio conſimilis.

Crethmon, Batis.

CRethmon unà cum exiguo amarore ſalſum quodãmodo eſt, ideoq; uires repurgandi & arefaciendi poſſidet.

Crithe, Hordeum.

HOrdeum calidum & ſiccum habetur in ordine primo. Habet etiam quiddam ſed pauculum modo abſterſionis: arefacit uero paulò plus quàm farina fabuli, flatuoſum uero minus. Polenta aũt, quod ἄλφιτον Græci uocant, uehementioris multo quàm hordeũ exiccatoriæ eſt potentiæ. Cæterum ptiſana magis humectoria, magisq; abſterſoria eſt.

Crimnon.

CRimnum non paucam in ſe habet craſſam ſubſtantiam, quo quidem nomine & farina tritici, & ex zea farina gaudet. Nutrit ualidius q; polenta, renititur uero concoctioni crimnon. Appellatur autem ſorbitio ex eo confecta, puls, græce uero πολτός.

Crinos, Lilium.

LIlij porrò flos temperamentũ habet mixtum ex ſubtilitate partium, & terrea eſſentia, & aquea, eademq; temperata. Propter hoc, quod

ex eo conficitur oleum, diſtrahentis & emollientis eſt potentiæ, Mulierbriumq́ locorum inflammationibus eſt perquam idoneum. Radix & folia lilij ſiccant, & detergunt, atq; diſcutiunt mediocriter: ideoq́ ambuſtis perutilia ſunt. Vulnerationi porrò neruorum opitulatur cum oxymelite ſumptus eorundem ſuccus.

Crocodilium.

CRocodilij cum ſemen tum liquor facultatem calorificam, exiccatoriam, & digerentem poſſidet. Lotium itaq; pariter & menſes proritant. Radix thoracis excreationibus egregie ſubuenit. Cæterum per nares quoq; trahit ſanguinem.

Crocus.

CRocus in calfaciendo ſecundũ, in exiccando aũt primum ſortitus eſt ordinem, habetq́ ſtipandi concoquendiq́ potentiam.

Crommyon, Cepe.

CEpa in extremo à temperatis exceſſu calfacientium eſt, & craſſarũ partiũ eſſentia. Quapropter hæmorrhoidas applicata aperit. Habet aũt etiam uim abſterſoriã, albasq́ cutis notas, quos ἀλφοὺς nominant, cum aceto emaculat & expungit, & ex alopecijs glabreta pilis alcyonio citius inſtaurat. Succus poſtremo ipſius ſuffuſos, uel ob humorum craſſitudinem oculorum ſpeciem hebetatam adiuuat.

Cyamus, Faba.

FAba in utroq; refrigerando uidelicet & exiccando non procul à media ad unguem temperie abeſt. Caro autem eius abſtergentis potentię particeps eſt: Idcirco excreationes, ſputa item pectoris & pulmonis medicaẽ. Putamen aſtrictionis quippiam habet, cœliacis & dyſentericis fabulũ uniuerſum cum oxycrato elixũ peridoneũ eſt præſidium. Inflãmationibus præterea & tumoribus cataplaſmatis inſtar impoſitũ auxiliatur. Quin & lac quoq; in uberibus ab eo cataplaſmate extinguitur.

Cyanos, Cœruleus.

EST cœruleo uis & natura acrior, tum detrahendi etiam (quam καθαιρετικὸν appellant) tum diſijciendi ualentior quàm cinnabari. Aſtrictionis quoq; particeps eſt.

Cyclaminos, Rapum, Vmbilicus terræ.

CYclaminus uariam poteſtatem obtinet, abſtergendi uidelicet, incidendi, aperiendi, attrahẽdi, & diſcutiẽdi. Ac proinde ſuccus ipſius hæmorrhoidas interrũpit, ſi oris earum adglutinetur, duritias cum alijs quæ ad eandem rem faciunt, appoſitus diſijcit. Suffuſis porrò cum melle illitus ſuccurrit, & per nares caput expurgat, tantæq́ eſt potentiæ, ut eo abdomine uncto, aluum ſubducat, & conceptũ interficiat. Viribus aũt radix multo quàm ſuccus inferior eſt, tametſi ipſa quoq; adeò uehemens ſit, ut cum aqua mulſa trium drachmarum pondere ſumpta, corporis uiſcera expurget, cutisq́ cuncta fermè uitia ſtrenue detergat.

Cyclaminos altera.

EST & alterum terræ rapum ſiue umbilicus, quod ciſſanthemon uocant, cuius utiq; radix admodũ inutilis & ſuperuacanea eſt. Fructus uero cyclamini tam efficax, ut in potu ſumptus, ſuperiori opereẽ cõparia.

Cyminum, Cuminum.

CYminum calfacientis eſt potentiæ ſecundũ tertium quadantenus à temperatis exceſſum & ordinem. Lotium præterea prouocantis, & flatum peditusq; diſcutientis, & penitus extinguentis.

Cynos batus, Sentis canis.

CYnosbati fruticis fructus haud ſegniter ſtipticus eſt, folia uero moderate aſtrictoria ſunt: Atqui uitandum atq; fugiendum eſt etiam illud, quod in meditullio fructus eius lanæ præfert faciem, tanquam id quod arteriam uitiat & afficit.

Cypariſſus, Cupreſſus.

CVpreſſi arboris galbuli & ramuli exiccatoriam uim obtinent, citra euidentem tamen magnumq; calorem: Ac proinde grandia admodum conglutinant in durioribus corporibus uulnera, & in flacceſcentibus cum humore putredinibus humiditates in profundo latentes innoxie tutoq; depaſcuntur atq; abſumunt. Quin & enterocœlicis, id eſt inteſtinorum ramicibus cupreſſi cum pilulæ tum germina ſuccurrunt.

Cyperus, Iuncus quadratus.

IVncus odoratus anguloſus, quem cyperum græce appellant, calidus pariter & ſiccus temperamento eſt, neq; in ſui muneris functione uel tantillũ uellicat. Qua de re hulceribus præ nimia humiditate ægre cicatricem admittentibus mirabiliter conducit. Prodeſt pariter ad oris hulcera. Ineſt præterea cypero ſecandi quędam facultas, qua lapillos atterit, & lotia ſimul, ac menſtruas mulierum purgationes prolicit.

Cypros.

CYpri arboris folia atq; uirgulta ramiue mixtam facultatẽ poſſident, diaphoreticam nempe & ſtipticam, innoxie & citra eroſionem exiccatoriã. Quapropter decocto eius igne ambuſta conſperſa fotaq; ſanantur. Vtuntur item aduerſus igneas corporis inflãmationes: Et oris hulceribus, quas aphthas cognominant, prodeſt cõmanſa. Lienoſis adhæc remedijs non abſurde commiſcentur.

Cytiſum.

CYtiſi folia leuiuſculam ac lentam diſcutiendi facultatem obtinent, & tepidam temperaturam, ſicuti etiam maluæ.

Conion, Cicuta.

CIcutam extreme refrigerantem natura habere potentiam lippis ferme tonſoribusq;, ut ita dicam, perſpicuum eſt.

Conos.

COni quidem cum cortex tum folia uiribus pino ſunt ſimilima, acrimoniæ

moniæ uero plus efficaciæq́ possident. Fructus autem quem ſtrobilon quidam nominant, ſi uiridis quidē ſit, hahet cum humiditate amarorem quempiam & acredinem, ideoq́ affectionibus pectoris purulentis, quæ expuitionis facilitatem efflagitant, apprime congruit: ductilem enim & excreatu facilem reddit quantumuis tenacē materiam: Sed eſculentus in aqua maceratus tantiſper dum omnem inculpati temperamenti acorem exuerit, minus mordax, & emplaſticus magis efficitur, & medicamentum deniq́ aſperitati leniendæ accōmodatiſſimum.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA L.

Lagopos, Leporinus pes.

LAgopus deficcantis eſt potentiæ, uſq́ adeò ut alui fluxiones nō ſegniter exiccando ſiſtat.

Ladanum.

LAdanum ex ciſtho frutice, quem ladana uocant, prouenit & colligitur. Capræ nanq́ ipſum depaſcentes, pinguitudinem atq́ ſucculentum ipſius herbę, barbis & fœmoribus ſuis auferunt. Collectum uero ladanum medicamentū eſt calidum, ſecundum à temperatis exceſſum attingens, eſſentia ſubtili, moderate emollientis potentiæ, pariterq́ diſtrahentis, & concoquentis maxime. Proinde nihil mirum quod locellorum afflictionibus peculiariter dedicatur. Præter hæc ſtipticitatis paululum quiddam continet, quocirca fluentes capillos retinet.

Lathyris.

LAthyris tithymalli ſpecies eſt, ſunt qui ſuccum eius pariter cum tithymalli lacte purgare affirment. Semen uero ſummam facultatem purgatoriam poſſidet.

Lapſane.

LApſane eſa quidē uitioſum humorē generat. Cæterū cataplaſmatis modo adhibita, abſtergēdi nonnullā, diſijciendiq́ poteſtatē obtinet.

Lapathon, Rumex.

RVmex herba moderate diſcutiendi facultatem in ſe complectitur.

Oxylapathon.

OXylapathum, quaſi acuta rumex dicitur, præter digerentē uim, repercuſſoriam quandā facultatem ſortitum eſt. Semen utriuſq́ rumicis, ſed potiſſimum acutę ſtipticitatem quandam obtinens, diarrhœis & dyſenterijs medetur. Contrario autem modo, diuerſisq́ uiribus quadantenus folia & ſemen inter ſe conſtant: Folia nanq́ eſa aluum cōmouent: ſemen potum lubricam cohibet ac ſiſtit.

Limonium.

LImonij fructū utpote acerbū & auſterū, cœliacis, & dyſentericis, & ſanguinē ſputo eiectātibus, hæmoptoicisq́ cum uino exhibēt. Quin ad fluxum quoq́ muliebrem oxybaphi menſura peraccommodus eſt.

Lichen.

LIchen qui in petris adinſtar muſci prouenit, abſtergentem poſſidet

pariter & modice frigorificam, exiccatoriamq́ poteſtatem. Porrò lichenas curat, & inflãmationes arcet, teſte Dioſcoride. Adhæc hæmorrhagias, hoc eſt ſanguinis eruptiones comprimit ac ſiſtit.

Lichenes caballorum.

LIchenes equorum leuigatos cum aceto, perhibent aliqui comitialem morbum, mox beſtiarum morſum ictum'ue ſanare.

Leontopetalon, Papauerculum.

LEontopetali radix in arefaciendo tertij ordinis cenſetur, & digerentem obtinet potentiam.

Lepidium.

LEpidium, quam & hiberida nũcupant, ex quarta calfacientium à temperatis eſt diſtantia, naſturtio uiribus, præterquam quod minus eo ſiccat, uicinum ac ſimile exiſtit.

Lepis, Squama.

SQuamarũ omne quidem genus potenter exiccatorium eſt, aſtrictorium item, & ſtrenue mordax.

Lepis chalci, Squama æris.

SQuama æris non paulò maiorem arefaciendi uim obtinet, & ſubtiliorum magis eſt partium, habens nonnihil etiam rubiginis, præſertim ea quæ ex Cypriorũ decutitur clauis, quos ἥλους Græci nominant: propter hoc Heletim, id eſt clauarem eandem uocitant.

Squama ferri.

SQuama autem ferri ſtipticitate copioſiore participat, & hac etiam maiorem habet aſtrictionẽ ſquama ſtomomatis: Qua de cauſſa ad extreme maligna hulcera, quæ cacoethe uocantur, præſtantius eſt purgatorium. Carnem quoq; ualidius liquefacit, quàm quælibet ſquama æris.

Leucacanthon, Spina alba.

SVnt qui leucacanthum polygonaton, neq; deſunt qui ichiada nuncupent. Eius plantulæ radix incidendi & arefaciendi facultatem habet in tertio ordine, excalfaciendi uero in primo.

Leucas herba.

LEucas ex tertia quidem calfacientium & exiccantium claſſe cenſetur, ſed acriorem poſſidet qualitatem exuperantem.

Leucoion, Viola, uel Viola alba.

VIolæ, quam λευκόϊον Græci dicunt, frutex uniuerſus extergendi habet potentiam, & ex tenui conſtat eſſentia, plus tamen flores, atque inter hos aridi impenſius etiã quàm uirides. Idcirco ſanè menſes proritant, fœtum perimunt, & peremptũ eijciunt. Verũ ſi quis eius uehementiam aqua admixta hebetauerit & mitigauerit, ad inflammationes quoq; appoſitiſſimum efficiet pharmacũ, potiſſimũ ad phlegmonas uuluæ. Radices proximę & æqualis facultatis ſunt, niſi quatenus craſſiorũ ſunt partium, & magis terrenę quodammodo ſubſtantiæ. Quin & cum aceto inflammationibus ſcirrho induratis identidem ſuccurrunt.

Leuce, Populus alba.

LEuce, quam candidam populum Romani dicunt, arbor mixti temperamenti eſt, ex aquea, tepida, & terrea ſubſtantia cõſtans: abſterſoriæ facultatis particeps eſt.

Libanotides, Roſmarinum.

LIbanotides tres ſunt, ſterilis una, ferentes fructũ duæ. Extergendi, incidendi, diſtrahendi, emolliendiq́ uires obtinent. Quarum ſuccus melle mixtus, hebetibus ex humorum craſſitudine oculis auxiliatur. Coronomentariæ uero libanotidis decoctum ſuffuſos felle, hoc eſt aurugine laborantes, ſi potetur, adiuuat.

Libanotus, Thus.

LIbanotus excalfacit ordine ſecundo, arefacit uero in primo. Habet autem minimũ quiddam aſtrictionis. Cortex eius euidentius aſtringit & deſiccat in ſecundo à temperatis exceſſu complete. Eſt prætera craſſioris ſubſtantiæ quàm ipſum thus, & minus habet acrimoniæ. Præſenti itaq; remedio hæmoptoicis eſt, dyſentericis item & cœliacis, ſtomachicisq́, non modò foris applicatus, ſed intra corpus etiam ſumptus. Ramus eius calfaciendi & exiccandi poteſtatem in tertia diſtantia habet: Ineſt pariter ei detergentis naturæ nõnihil: unde ea quæ in oculis conſiſtunt hulcera, expurgare & implere pulcherrime poteſt.

Lignys, Fuligo.

FVligo ardentium quarundam ſpecierum tanquam cinis eſt, puta libanoti, myrrhæ, terminthi, ſtyracis, picis liquidæ, & cedri. Siccificæ, & terrenæ, ac tenuis eſſentiæ. Cæterum quæ ſpeciatim ipſius ſunt differentiæ, pro cremata fiunt materia. Vſus uero eius cumprimis commendatur in remedijs ocularibus, & honeſtandis palpebris inſeruientibus, quæ Græcorum medici καλλιβλέφαρα appellitant. Fuligo autem libanoti commoditate palmam facile cæteris omnibus præripit, utpote mitior. Vehementior cõtrà fuligo pini, & coni, & piceæ. Quapropter ad uitia ſuperciliorum, quæ πτιλαβλέφαρα, hoc eſt glabras ſimulq́ naſcentes alias palpebras uocant, & ad oculorum humentes hirquos, & undiq; eroſos lachrymantesq́, utilis eſt.

Liguſticum.

LIguſtici cum radix tum ſemen ex numero calfacientium tam impenſe habentur, ut menſtrua prouocent, flatusq́ ſtrenue extinguant.

Lithargyros, Argenti ſpuma.

LIthargyrus medium inter metallica tenet ordinem: quamobrem eo ceu materia ſubinde utimur, alijs remedijs commiſcendo. Obtinet aũt facultatem ſiccantem leniter, detergentemq́ atq; ſtipantem: ideoq; fœmorum intertriginibus cõmodiſſimum præſtat ſubſidium.

Lithi, Lapides.

OMne quidem genus lapides, perinde atq; ipſæ etiã terræ, exiccandi uirtutem obtinent.

Hæmatites.

CAeterũ hæmatites ſtipticam & potenter exiccatoriam uirtutẽ ſortitus eſt. Cuius gratia aſperitatibus quoq; oculorũ competit, his qui nullam inflammationem ſentiunt, admixta aqua: qui inflammatione infeſtantur, cum ouo. Prodeſt ſimiliter & ſanguinẽ ſputo reijcientibus ſi potetur, & carnium immodicas excreſcentias reprimit.

Schiſtos, id eſt Lapis ſciſſilis.

SChiſtus uero lapis conſimilem quidem habet hæmatiti potentiam, cæterum ad omnia imbecilliorem.

Galactites, Lactarius lapis.

LApis galactites eaſdem ad amuſſim habet quas ſchiſtus facultates.

Melitites.

MElitites præterea lapis nonnihil etiam caliditatis poſſidet.

Myeroxos, uel Morochthos.

LApis myeroxus ſeu morochthus, quẽ nunc leucographida nominãt, quanto ſuperioribus exiſtit mollior, eo quod nullam penitus euidentem ac ſtrenuam qualitatem habet, tanto temperatior, magisq; indolorius eſt. Quocirca in corporibus teneris ipſo unà cum ceroto ad hulcerũ ſanationem utuntur.

Iaſpis.

SVbuiridis iaſpis quum potentiorem habeat facultatem, cicatrices & pterygia attenuat. Virẽs aũt omnino iaſpis ſtomacho prodeſt, nõ ſolum pro amuleto appenſus alligatus'ue, ſed uel in annulo quoq; geſtatus.

Lapis Iudaicus.

LApis porrò qui appellatur iudaicus, renum calculos comminuit, qua de re τηκόλιθον eum recenſiores nuncupant.

Pyrites.

PYrites ex eorũ cenſu eſt, qui ſtrenue tumores, & in minimos globulos ſanguinem concretum diſijciunt. Qui ſi forte in procinctu adq; manum non ſit, myliten eius loco uſurpant.

Phrygius.

PHrygius lapis cum ualida qua præditus eſt ſiccandi facultate, ſtipticitatis quippiam & mordicationis obtinet: quo quidẽ nomine eijcit ac diſcutit, proinde ocularibus miſcetur medicaminibus.

Ageratus.

AGeratus ſtipticam & diaphoreticam ſortitus eſt potentiam, gutturis inflammationibus optime conducit.

Lapis Aſius.

ASiæ petræ flos adeò ſubtilium eſt partium, ut citra uellicationẽ cum humore flacceſcentes carnes liquefaciat.

Gagates.

GAgates lapis admodum exiccatorius exiſtens inflationibus diuturnis cumprimis accommodus ac utilis eſt.

Magnites.

Magnites, Magnes.

Magnites, qui & heraclia nuncupatur, lapis, consimilem planè hæmatiti potentiam obtinet.

Arabius.

Arabius præterea lapis ebori assimilis, arefacientem uim & repurgantem possidet.

Alabastrites.

Ex lapidibus etiã alabastrites est, quẽ in cinerẽ crematũ nonnulli potandũ stomachicis, id est cibũ in stomacho nõ cõtinentibus exhibẽt.

Smyris.

Smyris lapis abstergentis est potentiæ, dentesq́ puros reddit, & ceu dentifricium exterit.

Lapides qui in spongijs.

Lapides qui in spongijs reperiuntur, renum lapillos confringunt.

Lapides in Argeo Cappadôciæ.

Caeterũ uiribus hisce ad unguem respondent lapides qui in Argæo Cappadociæ monte proueniunt.

Lapis Ophites.

Pari præterea modo etiam ophites nomen obtinens lapis adalligatus, contra uiperæ morsus utilis est.

Ostracites, & Geodes.

Ostracites & geodes lapides, siccificam omnino uim habere dicuntur, adeò potentem, ut phlegmonosos tumores medeantur.

Naxias.

Naxię cotis detrimentũ frigorificę esse facultatis asserũt, quapropter uirginũ mammas, & puerorũ testiculos contrahit & componit.

Olearea cotis.

Olearæ aũt cotis detritum, absterforium quum sit, contra capillorũ defluuia, quas alopecias dicunt, plurimum opis contulerit.

Lapis Hieracites & Indicus.

Inter lapides frugi hieracites recensẽt & Indicus, qui pro amuleto adalligati, sanguinem ex hæmorrhoidibus destillantem compescunt.

Saphyrus.

Prodest contra scorpionum ictus saphyrus lapis in potu sumptus.

Aphroselinos.

Aphroselinus lapis comitialem morbum arcere creditur.

Armeniacus.

Armeniacus lapis per inferna aluum quidem emundat & euacuat, sed perinfestus ac noxius est stomacho.

Lithospermon, Milium solis.

Lithospermon alij liosporon, alij uero heraclion, Latini milium solis nuncupant, herbæ Aëtonychi (ab aquilarũ unguibus id appellationis sortitæ) semen candidũ & lapidosum est, quod cum uino albi coloris epotum, renum & uesicæ lapides atterit, & lotium prolicit.

Linospermon, Lini semen.

Lini semen caliditatis primũ fortitũ est ordinẽ, humiditatis & ariditatis mediũ. Atqui comestũ flatus generat, etiamsi frigatur in sartagine.

Linozostis, Mercurialis.

SCiendum est, quod semen mercurialis herbæ contritũ, corporis præter naturam excrescentias (quæ narphia uulgus ineruditum cognominat) exploratum est demoliri. Semen autem uiride sit, necessum est, quo persæpe exochæ cõfricentur. Mercuriali quidem herbæ præcipua ferè in deijcienda aluo naturæ uis inest, sed cataplasmate impacta, distrahendi facultatem exerit.

Litrum, Nitrum.

Litrum in medio aphonitri & salis uires obtinet. Quũ crematur nitrũ, multo subtiliorum partium, magisq́ distrahentis potentiæ efficitur. Intro in corpus si fuerit sumptum, crassos & tenaces humores incidit & attenuat. Porrò acrimoniæ & ariditatis plus alijs habet chalastreon, à Chalestra uico Thessalonicę, ubi prouenit, id appellationis sortitum est. Quamobrem ad capitis rheumata atq; catarrhos, & ad articulorum uexationes, quæ ἀρθριτικὰ dicuntur, chalastreo litro utuntur.

Lonchitis, Venerea, Lanceola.

LOnchitidis herbæ, eius nempe cuius semen triquetrũ, lanceæ cuspidi similem habet imaginẽ, radix syluestri pastinacæ, quã daucũ nominant, æqualis est: urinã mouet. Eius uero quę scolopendrio similis est uiridia folia glutinant uulnera. Sicca uero induratis lienibus medentur.

Lycapsos, aliâs Lycopsis, Anchusa.

LYcopsidis lycapsiúe radicem astringentis qualitatis esse, & cataplasmatis modo cum polenta impositam, sacris ignibus subuenire, tritamq́ oleo exceptam, sudores prolicere tradit Dioscorides.

Lycion, Buxea spina.

LYcium ex diuersi generis substantijs, quos Græci ἑτερογενεῖς uocant, compositum est: alia quidem calidæ, tenuiumq́ partium, & distrahentis facultatis est: alia terrestris & gelida, ex qua lenem quandam adstrictoriam quoq; obtinet qualitatem: ac proinde arefacere in secũdo ab inculpata temperie excessu cernitur. In calore uero & frigiditate medijs & symmetris adscribitur. Ob quam sanè rationẽ tam uarij usus est: nam ob uim eius adstringentem, eo ad discutiendas quæ oculis offunduntur tenebras, & pupillis officiunt, utuntur. Ratione uero astringentis potentiæ, contra malũ cœliacũ, dysenterias, hulcera extreme maligna, ad inflãmationes deniq; propter uim distractoriam adhibent.

Lysimachium.

LYsimachia herba præpollentẽ habet qualitatẽ, stipticam, per quam hulcera cõglutinat, & sanguinem undecunq; erumpentem, tum ipsa tum succus ipsius reprimit. Pota subinde uel clystere immissa, dysenteria laborantibus præsentaneo succurrit subsidio.

Lychnis.

LYchnidis, cuius uſus corollis eſt accommodus, ſemen ſecundum excalfacientium ordinem ad unguem abſoluit.

Lotos domeſtica.

LOtus ſatiua, quam aliqui triphyllon, hoc eſt trifolium nuncupant, ut moderate detergēdi, ita & arefaciendi uim obtinet: ſed caliditate utrunq; uitans exceſſum, temperata eſt.

Lotos ſylueſtris.

LOti agreſtis ſemen calidum eſt in ordine à temperatis ſecundo: cæterum nonnihil interim habet abſterſorium.

Lotus Aegyptia.

LOti Aegyptiæ ſemen præter hæc, eiuſmodi eſt, ut habilem ſatis præbeat conficiendis panibus materiam.

Lotus arbor.

LOtus arbor ex ſubtilibus conſtat partibus, moderatam exiccandi & aſtringendiq; obtinens potentiam: Quapropter cum uino uel aqua epota, ſeu etiam iniecta, mulierum profluuia, affectus cœliacos medicatur, capilloſq; defluentes corroborat & inſtaurat.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA M.

Macer.

MAcer cortex eſt, qui ex India importatur. Arefacit is quidem ſecundũ ſiccantium ordinem tertium: in caliditate uero & frigiditate ſymmetris ac medijs proximus eſt. Eſt inſuper cum tenuitate partium aſtringens. Cœliacis itaq; ac dyſentericis accommodatur ſummopere.

Malabathron, Folium.

MAlabathri folium ſpicæ nardi uiribus eſt proximum.

Malache, Malua.

MAlua, ſylueſtris quidem, diſtrahentem paululum, & emollientem leuiter habet facultatē: domeſtica uero, quanto eſt humidior, tantò etiam uiribus inferior & debilior. Semen eius in tantum habetur ualentius, in quantum fuerit etiam ſiccius.

Mamiras.

MAmiras, ueluti paruula quædam herbæ radicula eſt, digitali craſſitudine, quæ oculorum cicatrices & leucomata attenuare creditur, euidentes admodum detergendi uires poſſidens.

Mandragoras, Mandragora.

MAndragora frigida eſt temperamento in tertio ordine. Pomis uero eius caloris quiddã et humiditatis ineſt: qua ratione ſoporē inducendi facultatē obtinēt. Cortex uero radicis mãdragoræ quũ ſit ualētiſſimus nõ tantũ refrigerat, ſed etiã deſiccat: Arbor aũt ipſa debilior eſt.

Manna.

MAnna thuris æqualem libanoto facultatem poſſidet, inefficaciorem tamen, atq; leniter paulatimq; conſtringentem.

Marathrum, Fœniculum.

FOeniculum tam potenter excalfacit, ut tertiæ calfacientiũ claſſis eſſe cenſeatur: in ſiccando uero primum ordinem promeretur. Ideoq; lac generat, & ſuffuſos adiuuat.

Maſtiche Chia.

MAſtiche Chia calfacit & exiccat in prima à medijs diſtantia, ex diuerſi generis facultatibus conſtans, obſtringente pariter & emolliente: Quocirca ſtomachi, & alui, & inteſtinorum, & iocinoris inflammationibus opitulatur.

Maſtiche Aegyptia.

MAſtiche uero nigrior quodammodo, quæ Aegyptia cognominatur, deſiccat uehementius, & diſcutit magis, ſed minus aſtringit. Qua ratione dothienas furunculos'ue diſcutit.

Melan Indicum, Atramentum librarium Indicum.

ATramentum Indicum, autore Dioſcoride, ex facile refrigerantium cenſu eſt, & rumpentium phlegmonas & œdemata. Hulcera præter hæc ſordida egregie expurgat.

Melanteria, Atramentum metallicum.

ATramentũ metallicum, quod græce melanterian dicunt, cum tenuitate partium aſtrictionis plurimæ particeps eſt.

Melan graphomenon, Atramentum ſcriptorum.

ATramentum quoque ſcriptorium arefaciendi uim non inſtrenuam ſortitum eſt, & in poſca contritũ igne ambuſtis ſuccurrit celerrime.

Melanthium, Nigella.

MElanthium calfacit & exiccat tertio à temperatis exceſſu, & eſt tenui eſſentia. Hac ratione deſtillationibus à capite in ſubiectas partes ſuccurrit. Intra corpus aſſumptum flatus plus alijs carminatiuis diſcutit. Habet præterea quandam amaritudinem, lumbricos latos enecat & expellit, extergit & incidit. Idcirco orthopnœis, quo malo obnoxius non niſi recta ceruice ſpiritum trahit, pro amuleto competit, lepras extergit, poſtremo formicas exterit, & menſes cit.

Mel.

MEl calfacit & arefacit iuxta ſecundum ordinem. Eſt autem ex ualide extergentium numero. Porrò coctum non adeò acre, abſterſoriumq; efficitur. Aluum præterea lubricã reddit atque ſubducit, ſed aliâs plurimum alimenti confert.

Mel amarum.

CAeterum ſi quod mel amarum eſt, quemadmodũ Sardoum, mixtæ facultatis eſſe liquidò conſtat, terreæ nempe & calfactoriæ.

Sachar.

QVin etiam ſachar quod uocãt mel, quod ex felici Arabia inuehitur, non tam dulce quàm noſtras eſt, ſed æquales ei uires poſſidet, neq; ſtomacho moleſtum eſt, neq; ſitim conciliat.

Melia, Malus Persica.

MElia nobilis arbor, cuius folia pota uiperarum morsibus medentur. Cortex huius arboris crematus, atq; cum aqua inunctus, lepras eximit. Cæterum ligni ramenta pota aiunt perniciosa existere.

Melilotum, Sertula campana.

MElilotum mixtæ facultatis est, habet etenim nonnihil astringens, uerum adhæc etiam distrahit & concoquit.

Melissophyllon, Citrago.

MElissophyllum marrubio assimile est facultate ad omnia.

Memæcylos.

MEmæcylus corni arboris fructus est, de quo suprà memoratum est in litera K.

Mespila.

MEspila, quæ & tricocca dicuntur, acerbus admodũ hic fructus est, & uix esculentus, uentrem compescens. Germina item & folia acerbam hanc qualitatem non paucam obtinent.

Medion, Trifolium odoratum.

MEdij herbæ radix diuersam omnino à semine facultatem sortita est: Illud enimuero constringens, & fluxus reprimit, cum alios quoscunq;, tum uero etiam fœminarũ ex locorũ destillatione fluxionẽ humoris sistit. Semen tantum abest ut eiusmodi quid designet, ut etiam menses prouocet: subtilis nimirum essentiæ, & incidendi facultatis.

Mecones, Papauera, Papauer domesticum.

PLura sunt papauerum genera, uerum hortensis, cui etiam thylacitis nomen inditum, esui idoneum est semen, si cum panibus estur, moderate somnum conciliat.

Mecon rhœas, Papauer rhœas.

ESt prǽterea papauer rhœas, eo quod celeriter defluat cognominatũ, cuius semen uiolentius agit quàm domesticum: neutiquã igitur per se innoxie editur. Cæterum momentum eius, hoc est uel exigua portio, non pauculo melli inspersum, edendo est.

Papauer nigrum.

ALterũ item papaueris genus est, quod capite quidẽ suo semẽ atri coloris cõplectitur, admodũ medicamentosum, & uehemẽter frigorificũ. Tertio loco positũ papauer est perprocero & impolito capite prǽditũ, omniũ sanè medicaminibus appositissimũ, facileq; medicatissimũ, usqueadeo ut uel ad mortẽ usq; stuporẽ inducat: Ex quarto nanq; & ultimo refrigerantium ordine censet: neq; tam ipsum, q̃ succus eius, quem per hyperbolen & nimiam excellentiam opium cognominant. *Opium.*

Mecon ceratitis, Papauer corniculare.

PApauer porrò corniculatũ uim habet abstersoriam: qua de caussa radicis eius pota elixatio, præsentaneo iocinorosis est remedio. Folia itidem floresq; sordida hulcera expurgant, & crustas detrahunt.

Mecon Heraclea, Papauer Heracleum.

SVper hæc papauer quoq; Heracleũ eſt, cui & aphrodes, hoc eſt ſpumoſum nomen eſt inditũ, cuius utiq; ſemen pituitã ſtrenue exhaurit.

Mela, Mala.

POmis omne genus excremẽtitius egelidus humor ineſt, & ſunt exoluta quædã & aqueę eſſentiæ, frigidioraq; & humidiora alijs: Quædam uero dulcia, aquoſa quidem, ſed obſcurius frigida: Quædã auſtera, ſuauibus illis frigidiora quidem, uerum nõ humiditatis tantæ: Nonnulla acida, & ipſa quidẽ naturæ frigorificæ, ſed in uentre humores incidunt: Alia denique acerba, ueluti cydonia, & mala ſtruthia, gelidæ & terrenæ ſubſtantiæ: aluum itaq; exolutam cohibere, uulnera glutinare conſueuerunt. Pari quoq; modo folia, ſucci, corticesq; arborum mutuò inter ſeſe diſcrepare conſequens eſt.

Melea Perſice, Malus Perſica.

MAli Perſicæ ramuli quidem & folia uincentẽ habẽt qualitatem ualde amaram: Vermes proinde mala Perſica leuigata, uentriq; ſuper umbilicum uidelicet impacta, perimũt. Porrò fructus ipſius, nempe hoc quod edendo eſt perſicum, humidius & frigidius eſt temperie, iuxta ſecundum à temperatis gradum.

Melea Armeniace, Malus Armeniaca.

MAli Armeniacæ fructus, quem hac ætate prococcia indigitant, eandem habet cum pomis Perſicis facultatem.

Meon, Meu.

MEi radices calidæ ſunt tertio ordine, aridæ uero ſecundo: Quocirca lotiũ menſesq; proritant. At ſi pluſculũ ſumpſeris, caput tentãt.

Milax.

MIlax non modò λεῖα, hoc eſt leuis, uerumetiam τραχεῖα, id eſt aſpera, arboribus ſuſq; deq; circumuoluitur, uſurpantibusq; calidæ, guſtantibus acrioris eſt potentiæ.

Miſy.

MIſy ex eorum medicaminum cenſeri promeretur numero, quæ cum ualida adſtrictione cruſtam inducunt, atq; deurunt. Minus tamen corpori applicatũ miſy chalcitide erodit, idq; ſubtilitatis beneficio. Porrò chalcitim & ſory Galenus tradit uetuſtate in miſy hoc alterari, à ſuperficie ſtatim inchoante mutatione.

Molybdena, Plumbago.

PLumbago, ut ſpumę argenti præ ſe fert ſpeciẽ, ita etiã ſimilẽ ei habet potentiam, niſi quod à media tẽperie ad frigidius pauxillũ declinat.

Molybdos, Plumbum.

PLumbum algentis eſt potentiæ, multam uero habet ſubſtantiam humidam à frigore congelatam atq; coactam. Quocirca ſi trиueris in pila plumbum uel cum uino uel cum oleo ex immaturis oleis expreſſo, aut quopiam alio ſucco frigorifico, ad hulceratas pudorum ſedisq; inflammationes

mationes habebis medicamentum longe probatissimum & utilissimum. Adhæc lamina etiã plumbacea lumbis tum illigata tum substrata Veneris insomnia, & libidinis in somno imaginationes arcet. Quin & glandulas, neruorũ præter naturã cõcretiones, quas ganglia græce appellant, tenuis plumbi bractea imposita dissipat.

Molybdos cecaumenos, Plumbum crematum.

PLumbum crematum siccius est, & habet nonnullam acrimoniam. Vbi uero lotũ fuerit, citra uellicationẽ exiccatoriũ, & hulceribus extreme malignis multo præstantissimũ præsentissimũq; efficit remediũ.

Morea, Morus.

MOri fructus, maturus quidem alui deiectionem molitur, & stomachis cibum non retinentibus, & quibuscunq; eius uisceris affectionibus, quæ mediocri egent astrictione, accommodus est. Intempestiuus uero quũ aruerit, medicamentũ præstat admodũ astrictorium. Cortex præterea huius arboris cum quadã amaritate purgatorius est, ac proinde latum etiam lumbricũ enecat. Folia porrò ac germina mediã quodãmodo subducentium & retinentium habent facultatem.

Myagros.

MYagri herbæ semen pingue est, q̃d uero in se cõplectitur oleosum, opplendi obtinet potentiam, quam uulgò appellant emplasticam.

Myaces, Mituli, Murices.

MItuli pisces cremati, buccinis possunt eadẽ: Peculiariter uero eloti, scabriciem palpebrarũ, oculorumq; albugines cum melle exterũt. Caro insuper myacum canum ictus imposita egregie medicatur.

Myaros herba.

MYaron, quam aliqui melampycnon siue melampyron uocant, herba ferulacea & surculacea est, & pinguis: cuius pinguitudine scabriciæ corporis omnes leuigari atq; expoliri creduntur.

Myelos, Medulla.

MEdulla emolliendi indurata, et scirrho infestata corpora uires obtinet. Primæ uero bonitatis prærogatiuam habet medulla ceruina: proximum bonitatis honorem uitulina: taurorum nanq; atq; hircorum medullis plus acrimoniæ & ariditatis inest. Cæterũ medulla ex ossibus pinguior & mollior est: spinalis autem durior, squalidior ac siccior.

Mycetes, Fungi.

FVngi frigidi admodũ ac udi temperatura sunt, & sanè inter eos sunt, qui comesti enecant, atq; in primis quicunq; eorum naturam mixtam habent qualitate putredinosa.

Myos otis, Auricula muris.

MYos otis, q̃d est auriculę muris historiã explicauimus in uoce alsine.

Myza.

MYza arboris cuiuspiam fructus est, exilior quidem prunis corpore, uiribus uero proximus, atq; omnino etiam æqualis.

Myrice, Tamarix.

MYrice secantem & detergentem potestatem sortita est, citra perspicuam tamen desiccationem, accedit illis nonnulla quoq; stipticitas: Eamq; sanè ob caussam decoctũ ipsius lienosis subuenit potũ, medeturq; dentiũ doloribus. Fructus porrò eius & cortex gallæ uiribus per omnia respondent. Cinis postremo arboris huius multo exuccior est.

Myriophyllon, Mille folium, Supercilium Veneris.

MIllefoliũ tam ualidã habet arefaciendi potentiã, ut uulnera glutinet.

Myrrha, seu Myrrhis.

MYrrha, quę myrrhis quoq; dicitur, secũdi est calfacientium ordinis, partium quandam subtilitatem annexam habens. Radix eius iucundo naribus odore, gustu dulcore blandit. Eadem nõ solum cit menstrua, uerumetiam pectus atq; pulmonem expurgat.

Myrrhine, Myrtus.

MYrtus, ex diuersi generis substantijs composita hęc planta est, exuperat tamen in ea frigidum terreum: inest etiam tenue quiddam

Myrtis. calidũ: cuius ergò arefacit impensius. Cæterum myrtula adnascens myrti ramis ac trũco soboles tumens, quã myrtida appellari solent, multo maiore in exiccãdo & astringẽdo ui reliquis myrti partibus est. Folia item arida ualidius quàm uiridia desiccant. Porrò fructus atq; succus eandem habent facultatem, tum foris imposita, tum intro sumpta in corpus.

Moly, Ruta syluestris.

MOly, quod peganon agrion, hoc est rutam agrestem uocant aliqui, nonnulli uero armanam, Syri besasan, ea sanè herba in calfaciendo in tertio censetur à media tẽperie excessu, cum subtilitate essentię: Quare crassos, uiscidosq; ac lentos humores incidit ac discutit, lotiaq; prolicit.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA N.

Nascaphthon.

NAscaphthon, alij nacaphthon uocant, odoramentum est Indicum, aduersus constrictiones muliebrium locorum, ad suffitus præsenti & egregio præsidio uaporatur.

Napy.

NApy in calfaciendo & arefaciẽdo in quartũ usq; recessum peruenit.

Nardustachys, Spica nardi.

NArdi spicæ radix excalfacit quidem excessu à medijs primo, desiccat uero secundo: habet aũt & astringentis quiddã substantiæ, cum acrimonia nõnulla et amaritudine leuiuscula: Eamq; ob caussam iocinori & stomacho eximie cõuenit. Foris porrò adhibita, uel intra corpus sumpta, lotiũ quoq; proritat, in uẽtre & intestinis cõsistentes fluxiones arefacit. Maiorem uim habet ad omnia nardus Indica, & nigrior q̃ Syriaca.

Nardus Celtica, hoc est Gallica.

NArdus Gallica prędictę iampridẽ similis quodãmodo facultatis est, cæterũ in omnibus debilior, præterquã ad ciendũ lotium. Caloris enimuero plus q̃ dicta spica, minus uero astrictionis à natura sortita est.

Nardus

Nardus orea, Nardus montana.

NArdus, quæ in arduis locis ac montibus (unde & montana uocatur) prouenit, quæ & thylatitis atq; pyritis nuncupata eſt, his quæ memorata modo ſunt, uiribus eſt ad omnia inferior.

Narthex, Ferula.

FErulæ ſemen attenuandi calfaciendiq; uim obtinet. Cęterum ea quæ interius cōplectitur medulla uiridis, etiam aſtrictoriæ qualitatis particeps eſt: Cuius rei gratia ſanguinem per ſputa eiectantibus, & his qui diutina ſtomachi infirmitate alui fluoribus uexantur, remedio eſt.

Narce thalaſſia, Torpedo.

TOrpedo marina uiuēs adhuc, dolentibus capite ſcite adhibita, capitis indolentiam conficit, eodem illo uidelicet torpore, quo membra hominis ſolo contactu ſuo torpeſcere facit. Cæterum uiuus etiamdum piſciculus Narce in oleo elixus, reddit ſane id ad uehementes articulorum dolores mitigandū, ſi illo inungantur, optimum. Sedem præterea inuerſam aut procidentem etiam coërcere torpedinem appoſitam aſſerunt.

Narciſſus, Bulbus uomitorius.

NArciſſi radix exiccatoriæ facultatis eſt, uſq; adeò ut uulnera etiam grandia cōglutinet, uſq; ad præciſiones, quæ circa tendones contingunt. Habet uero nonnihil abſterſoriæ & euulſiuæ inſitum potentiæ.

Neuras, Poterium.

NEuras, aliqui poterium nūcupant, uim arefaciendi citra eroſionem tantā obtinet, ut præciſis neruis glutinandis ſufficiat. Cęterū radices ea potiſſimū prouincia regnant, cum impoſitæ, tum in potu ſumptæ.

Nerium, aut Rhododaphne.

NEriū uel rhododaphne foris corpori cataplaſmatis modo illitū, diſtrahendi facultatē poſſidet: intra uero corpus ſumi letale eſt.

Nymphæa.

NYmphæa deſiccantis eſt potentiæ abſq; morſu: Ventris itaq; fluores reprimit & compeſcit, ſemenq; deſiccat, & profluuia eius quæcunq; retinet. Porrò nymphæa candida radice prædita, in cunctis ua- *Nymphæa*
lentior eſt, adeò ut muliebri quoq; medeatur profluuio, ſi cum uino ni- *alba.*
gro auſteróue potetur. Cæterū cui atri coloris radix eſt, habet ea quidam abſterſorium, ac proinde uitiligines, quos ἀλφὸς Græci uocant, aqua admixta exterit. Capillorum defluuia, quæ alopeciæ dicuntur, illita cum pice liquida reſarcit & inſtaurat.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA X.

Xanthion, Lappa.

XAnthion herbam nōnulli phaſganion uocant, eius ſemen diſtrahendi præditum eſt potentia.

Xiris, Iris ſylueſtris, Gladiolus'ue.

XIris, ſiue xyris cum tenuitate partiū, diſtrahēdi euellendiq; facultatē obtinet, nempe ſiccam, multo etiam amplius ſemen, quod quidē & lotium ciere, & lienem induratū ſanare potis eſt.

Xiphion, Gladiolus.

XIphij radix attrahendi, dißijciendi, & exiccatoriam denique facultatem sortita est.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA O.

Sorbus.

Orbus arbor, cuius fructus græce οἶα, & à quibusdam ὄα, hoc est sorba nuncupantur, astringentis quidem facultatis, sed longe imbecillioris quàm mespilus.

Othonna.

SVnt qui othonnã herbæ cuiuspiã succũ esse affirment, nascíq; in Arabia quę ad Aegyptũ est: alij lapidẽ Aegyptiũ esse credũt. Habet hæc plantula uirtutẽ abstergendi & erodendi: atq; ob hanc caussam cuncta quæ oculis tenebras offundunt, aciei officiunt, haud instrenue exterit.

Oenanthe.

OEnanthe, multiplex sanè atque plurifarius floris labruscæ usus est. Hæc uero œnanthe ualidam habet astringendi potentiã, & humectandi, maxime ea quæ circa aluum. Cæterum aliam huic potestate contrariam describit Dioscorides, quam eijcere secundas, & urinæ stillicidio, morboq; regio mederi asserit.

Oenos, Vinum.

VInum calidum est & siccũ in secundo à temperatis ordine: sed ualde antiquum in tertio: mustum uero in primo.

Oesypus, Lana succida.

DE lana succida ac sordida in sermone de lanis explicatum est.

Olynthi, Grossi.

GRossi acrem habent & distrahentem potentiam, ratione succi totius arboris quẽ in se cõtinent. Qua de re elixi, duros tumores dissipant: crudi uero formicas & thymos eijciunt.

Olostium.

OLostium cum stipticitate sua exiccatoriæ facultatis est, cuius nomine medendis ruptis eo subinde utuntur.

Omphacion, Ex acerbis uuis succus.

OMphacion succus est ex intempestiuis, hoc est immaturis uuis expressus, acerbum ualde, & deficcans secundum tertium excessum. Quamobrem affectibus cum fluxione coniunctis, præsertim stomacho cibum non continenti succurrit.

Onagra.

ONagran, sunt qui onotheran, & qui onothurim appellãt, frutex est arborosa, cuius radicẽ si ad morem cataplasmatis imposuerit quis, immania hulcera mitigabit.

Onoma seu Onosma.

ONoma, uel onomis, uel phlomitis, uel ononis, ex acri & amara conflata est qualitate. Quare folijs eius è uino potis, fœtus in utero interficit, & mortuos expellit.

Onobrychis.

Onobrychis, Opaca.

ONobrychis rarificę & abſterſoriæ facultatis eſt. Panos itaq; diſijcit, ſtillicidijs urinæ medetur, & ſudores elicit.

Oni, Millipedæ.

MIllipedæ(quos ὄνους Græci appellant)quæ in gyrum ſe conuoluunt, diſtrahendi & arefaciendi uires obtinent. Quocirca cum uino epotæ, mictionis anguſtiæ & morbo regio opitulant̃. Angina uexatis cum melle illiniuntur. Cæterum cum roſaceo tritæ, & calfactæ in cortice mali Punici contra aurium dolores inſtillantur.

Onyches, Conchulæ Indicæ.

ONyches teſtæ ſunt conchularum Indicarum, quæ ſuffitu adhibitæ, præfocatione uteri concidentes fœminas excitant, pariter & morbo comitiali oppreſſos: Potæ uero uentrem turbant.

Ononis.

ONonis radix in calfaciendo tertij quodāmodo ordinis eſt. Cortex uero eius repurgat & diſſecat: quo nomine calculos cōminuit.

Oxos, Acetum.

ACetum mixtam habet facultatem, nempe algentem pariter & calidam, utranq; rararū partium: Vincit autem caliditatem frigiditas. Sed arefaciendi tantam facultatem obtinet, ut in tertio deſiccantium ordine cenſeri promeruerit.

Oxycanthos, Oxycantha.

HAbet hæc arbor oxycanthus ut agreſti piro figuram ſimilem, ita & facultatē neutiq; abſimilem, tenuium partium. Fructus nō piro ſylueſtri, ſed myrtis forma & figura, ne & uiribus dicam, reſpondet.

Opos, Succus.

OPus ſiue ſuccus, quem ueluti per excellentiam tum Cyrenaicū, tum Medicum, tum Syriacum nuncupant, ſinguli quidem calidioris admodum ſunt potentiæ, & flatuoſi: omnes tamen caliditate & partium ſubtilitate exuperat Cyrenaicus.

Origanus.

ORigani omnes ſpecies incidendi, extenuandi, deſiccandi, calfaciendiq; potentiam ſortitæ ſunt, in tertio à medijs receſſu.

Oreoſelinon, Apium montanum.

APium montanum conſimilis ad unguem apio eſt potentiæ, cæterū ualentioris interim.

Orobanche, Eruangina.

ORobanche aridam & egelidā habet temperiem in ordine primo.

Orobus, Eruum.

ERuum in calfaciendo ordinem ſortitur primum, in deſiccando uero ſecundum, & eſt guſtantibus amarum atq; ob id quidem diſſecat, & abſtergit, & ab infarctu obſtructionéue liberat. Pluſculum uero aſſumptum, ſanguineum humorem per lotium agit.

Orminon, Geminalis.

ORminon aſſimilem habet marrubio cum formam tum caliditatem. Modice uero deſiccat atq; detergit: in concubitum proinde incitat, oculorũ craſſitudines cum melle illitum expurgat, œdemata diſſicit, paxillos infixos ſpinasq; euellit. Cæterum orminon ſylueſtre ſatiuo non parum eſt ad omnia potentius.

Oryza.

ORyza ſtipticitatis alicuius eſt particeps: quam utiq; ob cauſſam uentrem ſolutum leniter aſtringit atq; compeſcit.

Orchis, Teſticulus canis.

ORchis herba, appellatur etiã cynos orchis, hoc eſt teſticulus canis, bulbo æqualem & geminam radicem obtinet. Maioris quidem facultas, eſt humida & calida, ideoq; in Venerem ſtimulat: Minoris uero radicis temperamentum calidum eſt & ſiccum. Ediuerſo igitur tantum abeſt ut in Venerem ſuccendat, ut eam potius extinguat.

Orchis ſerapias.

ORchis, quem & ſerapiada cognominant, aliqui uero triorchim, uehementiorẽ habet quàm ſuperior arefaciendi potentiam. Quapropter tumores diſcutit, hulceraq; ſordida & putreſcentia egregie expurgat. Serpentibus item hulceribusq;, quos herpetas nominant, idem orchis medetur. Siccatus multo impenſius deſiccat, eo quod ſubaſtringat. Quin & uentrem eadem ui cum uino pota ſiſtit.

Oſiris.

OSiris herba, ex qua ſcopę nectuntur, amara: obſtructiones iocinoris & adiacentium partium expediens.

Oſſa.

OSſa cremata uehementiorẽ habent diſſiciendi arefaciendiq; potentiam, in primis uero, quorundam ſententia, hominum.

Oſſa ſuum.

TAlum ſuillum combuſtum, inflationibus & ſtrophis mederi quidã afferunt. Eſt qui quũ oſſa deuſta potui exhibuiſſet comitiali morbo oppreſſis & articulorũ doloribus obnoxijs, ſanitati eoſdem reſtituit.

Talum bouis.

SVnt qui talum bubulum crematum labefactatos dentes conſtabilire affirment: Cum melle uero ſumptum, rotundos lumbricos profligere. Adiecto oxymelite lienem induratum liquat. Leucisq; illitum prodeſt. In Venerem excitat.

Oſſa fœmoris bouilli.

FOemora porrò bouis cremata, inq; potu aſſumpta, ſanguinis qualcũque eruptiones, & cætera quoq; alui profluuia reprimunt ac ſiſtunt.

Oſtraca, Teſtæ.

TEſtæ ex fornacibus leuigatæ ſiccificam & abſterſoriam facultatem obtinent. Quocirca dentes exterũnt, illitæ cum aceto, pruriginibus, & quæ-

& quæcunq; pueris in capite erumpunt hulceribus ac pustulis, quæ græce exanthemata dicunt, & misera pedum ualetudine laborãtibus podagricis'ue opitulatur. Cum cerota strumas, quę chœradas Græci, hoc est scrophulas nuncupant, ostraca disijciunt.

Ostrea.

OStreorum testa cremata congenerem habet cum buccinorum testis effectũ, subtilioris tamen est essentiæ. Quæ igitur in facie oboriuntur uitia, & quascunq; uultus notas exterit, dentes dealbat. Eadem si lauetur, mordacitatem amittit. Ad humida corporis hulcera carne implenda, inducendæq; cicatrici optimum medicamen habetur.

οὐρὸν, Lotium hominis.

VRina quælibet temperamento calida est, & acris potentię. Cæterũ humana omniũ fermè cæterorũ animaliũ impotentior, adq; omnia debilior est, præterquàm porcorum testes exectos habentium: ualentius uero abstergit, quam in peste aliqui potantes, seruati euaserunt. Lepris prętereà & putrescentibus hulceribus, fœtidisq; capitis hulceribus, quæ achoras dicunt, furfuribusq; medetur. Pedum postremo offensionibus attritibusq; nisi inflammatis opitulatur.

Vrina impubis puelli.

INter mortalium lotia primas omnino tenet in efficacia, urina impubis pueri, ex qua & chrysocolla efficitur.

Vrina muli.

VRina mulorũ remedijs quibus morbo articulari mederi consueuit, egregie conuenit.

Vrina caprarum & camelorum.

LOtium caprinum, atq; chamelorum uentrem subducendi facultatem obtinet: Qua quidem ratione potissimum aqua inter cutem laborantibus potui utiliter præbetur.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA P.

Pancration.

PAncratium scyllæ imaginem refert ac uires, præterquam quod ad omnia imbecillioris est affectus.

Paliurus.

PAliuri cum folia tum radix acerbescunt: quocirca uentrem solutum sistunt, & panos non admodum calentes discutiunt. Fructus insuper tantam habet dissecandi uim, ut lapillos atterat, & pectoris pulmonisq; excreationibus subueniat.

Panax Heracleum.

PAnax Heracleũ, unde fit succus, qui appellatur opopanax, tertij calfacientiũ à temperatis excessus, exiccantiũ uero secundi, emolliendi distrahẽdiq; facultatẽ obtinet. Cæterũ cortex eius uiribus inferior est q̃ succus: habet uero abstersorium quiddam, & carnem sufficientem procreat. Fructus mensibus proritandis medicamentum appositissimum.

Panaces Asclepion, & Chironion.

PAnaces Asclepium, atq; Chironiũ dicto panace calidiora sunt: quapropter floribus eius & semine medendis hulceribus extreme malignis, quæ cacoëthe dicuntur, & ad panos curandos utuntur.

Papyrus.

PApyrus per se quidem inusta materia quædã est: cremata uero areæ faciendi uim habet, quemadmodum & charta deusta. Ad singula tamen papyri cinis uiribus multo inferior est.

Paronychia, Vnguinalis herba.

PAronychia herba ab effectu nomen sortita est, q̃d uidelicet abscessui qui ad humani unguis radices coit, paronychię pręsenti remedio est. Facultas eius tenuẽ habet essentiã, & siccificã, & mordacitate uacantem.

Pentaphyllos, Quinquefolium.

QVinquefolium herba desiccat quidẽ in tertio à medijs excessu, cæterũ minime acris est, ob eamq; caussam multiplicis admodũ usus est.

Peplos herba.

PEplos quidã, alij mecona aphrode, hoc est papauer spumosum appellant, & hic fruticulus lac obtinet, atq; tithymallorũ modo expurgat.

Peplion.

PEplion, & hæc quoq; plantula lac possidet, prouenitq; magna ex parte maritimis locis. Cætera quidem superuacua & inutilis, semen uero eius feruens, haud aliter quàm pepli semen euacuans atq; emundans.

Peperi, Piper.

PIperis quidem radix uiribus suis costo assimilatur: cæterum fructus
Piper longũ. eius, recens quidem suppullulantis, piper longum est: ualenter cum calidum tum humidum est, sicuti omphax.

Piper album.

PIpere atro acrius piper candidũ est: nam illud iam quasi perustũ est: ambo autem excalfaciendi arefaciendiq; ualidam uim obtinent.

Pepon, Caro cucumeris.

PEpon abstergentem uim participat: quamobrem eius ueluti caro discolorem ueluti à sole cutem, atq; consimilia cutis uitia exterit. Cæterum semen peponis renes obturatos obstructione uindicat.

Periclymenon, Inuolucrum maius.

PEriclymeni tum semen tum folia incidẽtis pariter & calfacientis sunt potentiæ, tantę quidem, ut quadraginta diebus pota, lotium cruentũ proliciant & educant. Ad minuendos lienes, & ægre spirantibus iuuandis, totidem diebus utiliter è uino potatur.

Peristereon, Verbenaca.

PEristereon hactenus arefaciendi astringendiq; potentiam habet, ut uulnera conglutinet, & sanguinis eruptiones sistat.

Persæa.

PErsæa arbor est Aegyptia, cuius folia tantã desiccandi & constipandi uim obtinent, ut queant sanguinis eruptiones compescere.

Petasites.

Petasites.

PEtasites tertij à tẽperatis in arefaciendo recessus est, quo fit ut aduersus cacoëthe, & hulcera phagedænica tãtopere usus eius cõmendet.

Petroselinum.

PEtroselini semen calfaciendo & exiccando in tertio censeri ordine promeretur, unà cum incidendi effectu: inde menstrua & lotia affatim promouet, & minime spirituosum est.

Peucedanum.

PEucedani quidem cum succum tum liquorem potenter calorificum, dissijcientem, & attenuantem usurpamus: Olfactu nanq; & in potione intra corpus sumpta, iuxtà morbis in pulmone ac pectore ex crassitudine & tenacitate humorũ prouenientibus prodesse credunt. Porrò lienibus etiam induratis auxilio sunt. Sæpe etiam dentium perforatorum cruciatus, cauitati exesæ impositus liquor extemplo placauit. Quin affectibus etiã cunctis circa neruos cõsistentibus impẽdio cõgruit. Sed & radicis cũ adhæc, tum ad squamas ossibus detrahẽdas usus est. Hulceribus item dolosis, quę cacoëthe uocant auxiliũ pręsentaneũq; remediũ affert. Excalfaciens quidẽ atq; desiccans gradu à media temperie secundo.

Peuce, Picea.

PIcea unà cum pino similem quidem, sed in omnibus temperatiorem facultatem sortitur.

Peganon, Ruta.

RVta syluestris quartæ calfacientiũ & desiccantium classis censetur: domestica uero tertiæ. Ex qua sanè caussa crassos tenacesq; humores dissecare & dissijcere potis est, & lotia quoq; ciere. Sed & subtilium est partium, & aphyson, hoc est citra sufflationem. Hinc est quod extinguendo spiritus, Veneris appetitum cohibet.

Pissa, Pix.

PIx arida quidem desiccat, distantia à temperatis secunda, minus uero est calida q̃ sicca. Liquida cõtrà pix habet nõnullam abstergendi, concoquẽdi, distrahendiq; potentiã, & in gustu acrimoniã. Quãobrem leprosos ungues eximunt, impetigines detergunt, & tumores maturant duriores: ad ea omnia liquida potentior ualidiorq; est: quocirca suspiriosos, & pectore suppuratos, quorum hos gręce ἐμπνϊκὸς, illos ἀσθμαλικὸς uocant, lincta adiuuat. Sicca uero pix uulnera eximie conglutinat.

Pisselæon.

PIsselæon liquidę picis proles est, sed essentia multo subtiliorũ partiũ.

Pistacium.

PIstaciorum fructus commansus, nõ stomacho tantum amicus & utilis mediocriter est, uerum præter hæc iocinoris quoq; obstructiones expedit, atq; in primis summorũ, beneq; fragrantiũ eorundẽ operimentorum in uino elixatio. Ad hæc aduersus serpentium etiam morsus accommodatus est.

Pityides.

PItyides fructus est picearum aut pinus mixtam habens facultatẽ, partim uidelicet acrem, partim uero acerbescentem. Quare promanãtibus ex pectore spuitionibus, plurimum adiumenti confert.

Pityocampæ, Picearum erucæ.

PIcearum erucæ, quas πιτυοκάμπας Græci appellant, ijsdem ad unguem uiribus, quibus cantharides & buprestes præditæ sunt.

Piceæ cortex.

PIceæ cortex tantam habet astringendi facultatem, ut intertriginibus igneq; ambustis ad morem emplastri impositus opem non instrenue ferat. Ventrem insuper lubricam cohibet si potetur. Cortici uis quędam inest hulcerum conglutinatoria.

Pityusa.

PItyusan nonnulli tithymalli speciem esse autumãt, eo quod lac perinde atq; ille habeat, & similem in purgando uim obtineat.

Platanus.

PLatanus humidiorem & frigidiorem facultatem possidet, hinc & folia eius uiridia inflãmationibus nascentibus auxilio sunt. Cortex aũt & galbuli seu pilulæ ficcioris sunt potentiæ, adeò quidem ut in aceto elixi, dentium cruciatus leniant, ambusta uero cum adipe sanant. Cortex porrò crematus, deficcatorius magis & abstergẽtior redditur, hactenus quidem ut lepris hulceribusq; perhumidis medeatur.

Pneumon, Pulmo agninus & suillus.

PVlmo agninus & porcinus in pedibus calciamentorum attritus pulchre sanare creditur.

Pulmo uulpinus.

PVlmo uulpeculæ inueteratus si in potu sumatur, anhelos ac suspiriosos sanitati restituit.

Pulmo marinus.

PVlmo marinus recens cõcisus, podagricis & pternionibus oppressis præsentaneo est remedio.

Polemonion.

POlemonium, sunt qui phileteron aut philetærion nominent, tenuis est essentiæ & exiccatoriæ: quo quidem nomine aliqui curandis coxendicis doloribus, dysenterijs item & indurato lieni medendo radicem eius cum uino potandam magna utilitate exhibent.

Polium.

POlium exilius gustuiq; amarius, quo ad antidota subinde utimur, in tertio est calfacientium & arefacientiũ à symmetris censu ac ordine. Laxat igitur ab obstructione intestina omnia, lotium & menstrua trahit, grandia conglutinat hulcera uiride: aridum uero rebellia, quæ cacoëthe dicunt, hulcera conglutinat.

Polygalon.

POlygalon modice auſtera habet folia, hæc quidem ſi in potu ſumatur herba, lac procreare uidetur. Temperamentum habet haud obſcure calidum & humidum.

Polygonaton.

POlygonatum mixtam non potentiam ſolum, uerum qualitatem quoque ſortitum eſt: cõſtat enim aſtrictione, acrimento, amaritudine, & inſuauitate quadam faſtidioſa, explicatu difficili, unde non admodum ad multa eſt uſui, præterquam quod radicem eius nonnulli emplaſtri modo illiniunt, & faciei neuos eadem detergunt.

Polygonon, Seminalis.

POlygonum habet quiddam aſtringẽs quidem, ſed uincit in eo aquoſum, frigidũ, in exceſſu à mediocribus ſecundo. Quãobrem eos quibus æſtuat & flagrat ſtomachus, ad morem cataplaſmatis impactũ adiuuat, & ſacros ignes, & feruentes inflãmationes, & ſi quid eſt aliud eius generis affectionum. Profluuia retundit, adhæc ſiccificum eſſe apparet. Eſt deniq; mas quàm mulier ad omnia ualentior.

Polycnemon, Putealogonthria.

POlycnemũ calidum eſt & ſiccum in ſecundaria diſtantia, in tantum ut uulnera conglutinet.

Polypodium, Filicula.

POlypodium citra mordacitatẽ impenſius deſiccat, idem in potu hauſtum purgat per inferna.

Pompholyx, Bulla, Spodium, Cinerula.

POmpholyx areſacit abſq; mordacitate, ita quidẽ ut carnoſis atq; aliis omnibus extreme malignis hulceribus ſuccurrat. Inditur ob hoc etiã collyriis ocularibus.

Porphyræ, Purpuræ.

PVrpuræ crematæ æqualem habent oſtracis potentiam, cæterum earundem teſtæ in oleo decoctæ, capillos fluentes roborando ſeruant: ſed cum aceto ſumptæ lienes turgentes ſanant. Eædem ſuffitæ, mulieres ex uteri ſtrangulatione concidentes excitant, ſecundasq; expellunt.

Potamogiton, Fontinalis herba, Betæ folium.

FOntinalis herba, quã græce potamogetona uocant, refrigerat & adſtringit proxime ſeminali, uiribusq; omnino reſpondet polygano.

Poterrhion, Poterium.

POterrhium, ſunt qui uocent phrœnion, huius fruticis radices conciſæ, neruorum præciſiones & uulnera illitæ cõglutinant. Quinetiam potum herbæ eius decoctum, neruorum reliqua uitia adiuuat.

Praſion, Marrubium.

MArrubium calidũ quidem eſt in ordine ſecundo, ſiccitate uero huius ordinis limites excedit, iocinoris & lienis obſtructiones expedit, & quæ circa thoracem & pulmonem impetunt, expurgat, menſesq; retentos prouocat. Cæterum ad cataplaſmatis morem impoſitũ abſter-

gēdi diſcutiēdiq́ uim obtinet, uel ut alij ſentiūt, abſtergēdi & diſſecādi.

Praſon, Porrum.

PORrum prauum ſuccum generat, & acrimoniam poſſidet, ut autor eſt Dioſcorides, graueq́ & tumultuoſum parit inſomnium, aluo accommodatur, urinam ciet, & attenuat. Habet præterea nonnihil abſterſorium. Idem cum ptiſana decoctū, pectoris uitia per excreationes emendat. Porri præterea ſemen renum inditur remedijs. Folia nonnulla ſunt aſtringendi facultate prædita: Qua ratione expreſſus eorum liquor, ſanguinem erumpentem reprimit ac ſiſtit.

Prinus, Ilex.

PRinus cōgenerem & æqualem cum robore habet facultatem, multo tamen in omnibus fermè ualentior eſt.

Propolis.

PRopolis (eſt autem ea ſordes, quæ legi in aluearibus poteſt) in calfaciendo quidem tertium ſortita eſt à ſymmetris receſſum & ordinem, neq́ tamen abſtergit ita multum, atqui moderate interim: non paucam ad hæc habet ſubſtantiam in ſe tenuē, & ab infarctu, obturationeq́ uindicandi afferendiq́ potentiam.

Ptarmice, Sternutamentaria.

STernutamentariæ herbæ folia, odore ſternutamenta proritant. Vniuerſus uero breuis fruticulus, uirēs, ſugillata liuoresq́ alios ex ſanguine in loco contuſo collecto prouenientes diſijcit: Eſt etenim calorificæ & exiccatorie facultatis: Viridis quidem in ſecundaria à medijs diſtantia: deſiccata uero in tertia.

Ptelea, Vlmus.

VLmus exiccantem & abſterſoriam uim obtinet: quo fit ut uulnera conglutinet. Multo uero amplius cortex, ſi recens ligaminis inſtar uulneribus circumligetur: lepris præterea cum aceto opitulatur. Radices eadem poteſtate regnant, quarum decocto rupta, quæ topho calſoue egent, aſpergenda & fouenda ſunt.

Pteris, Filix.

FIlix ſiccificam habet potentiam, guſtuiq́ amaram. Quamobrem fœtus in utero interficit, & latos lumbricos enecat & eijcit, quatuor drachmarū pondere in aqua mulſa ſumpta. Quoniam autem paulum habet aſtrictionis, fit ut hulceribus impoſita uim ualenter deſiccandi, citra tamen ullam uel mordacitatem aut eroſionem obtineat.

Pycnocomon.

PYcnocomum diſtrahentis & acris eſt potentiæ: proinde folia ipſius panos & furunculos diſcutiunt. Semen uero ad hæc etiam infixa corpori extrahit. Radix autem flauam bilem exhaurit.

Pyrethrum, Saliuaris.

PYrethri radix deurentem ſeu cauſticam ſortita eſt facultatem, qua ſanè dentiū perfrigeratorū cruciatibus ſubuenit, ſuccurrendisq́ cum

tremore

tremore algoribus sub circuitū cum oleo infricat. Cōtra corporis partes torpentes atq; flaccidas & resolutas, eximiū hęc radix præstat remediū.

Pyros, Triticum.

TRiticum primi est ordinis excalfacientiū, medium aūt inter utrunq;, ariditatis scilicet & humiditatis excessum, locū possidet: adhæc lentoris nonnihil, & uirium ab obstructione liberantium sortium est.

Pityæ, Coagula aliquot animalium.

COagulū in uniuersum quoduis acrem, attenuantē, disijcientē item, & nimirum exiccatoriam quoq; facultatem habere consueuit. Leporis uero coagulum, comitialibus, si cum aceto potetur, & fœminarum fluxionibus succurrere traditur. Quin & lac quoq; in uentre in grumos concretum soluere consimiliter, & ex pectore prouenientes sanguinis excreationes compescere affirmant. De equino autem coagulo proditum est, cœliacis, intestinorumq; torminibus cumprimis succurrere. Phocæ postremo coagulum pares castorio uires obtinet.

Coagulum leporinum. *Coagulū equi.* *Phocæ coagulum.*

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA R.

Rhacos, Pannus.

REijcula quælibet (aut si mauis pannus) combusta, si quidem fuerit lanea, pares lanæ crematæ ex qua texitur uires possidet. Linteum uero deustum tenuis essentiæ, fumum exhalat emittitq;, usqueadeo ut destillationes à capite in subiectas partes infarctu & obturatione laxet, & muliebrium locorum suffitibus accommodetur: iam etiam (ut semel dicam) pannus quilibet combustus proximam lanæ facultatem obtinet.

Rhamnus, Spina alba.

RHamnus frutex arefacit quidem distantia secunda, refrigerat uero in prima. Qua ratione herpetes unà cum ignibus sacris non admodum feruentibus curat. Cæterum ad hæc tenerorum eius foliorum usus summopere commendatur.

Raphanos, Radicula.

RHaphanus quidem ex eorum numero est, quæ excessu tertio calfaciunt, desiccant uero secundo: syluestris aūt in utroq; efficacior est. Ambarum semen, planta ualentius est: habet insuper discutiendi sugillata, & cæteros id genus liuores potestatem.

Rheum, Rha.

RHeum nonnulli rha nuncupant, cōstat terrena, frigida, subtiliumq; partium essentia, aërea item, calida & leuiter acri. Quamobrem non conuulsis modò, sed fracturis etiam & orthopnœæ eximie conducit, liuidaq; partim disijcit, partim constringit: quo nomine sanguinē expuentibus, cœliacis, & intestinorum torminibus prodest. Vtriusq; porrò ratione iocinorosos maxime adiuuat.

Rethinæ, Resinæ.

REsinæ omne quidem genus calorificam habent & exiccatoriam na-

Resina terebinthina. tura facultatem. Cæterum primas non iniuria meruit, aut certe bonitate nulli secunda est resina terebinthina, siquidem multifarijs dotibus est prædita: non enim distrahit modò, sed emollit etiam, & tenuem habens insuper essentiam, abstergit: quo utiq; fit, ut psoris quoq; medeat. *Pinea. Strobolina.* Acrior porrò quodammodo est resina pinea, & hac quoque magis strobolina, neq; tamen quàm terebinthina magis distrahunt, neq; etiam uiolentiùs euellunt. Mediæ omnino inter illas habentur tum temperaturæ tum facultatis *Picea, abiegna* picea & abietina.

Rhoda, Rosæ.

ROsarum uis atq; natura cõflata est ex aquea substantia, calida & adstringente atq; amara. Cęterum flos rosarum adhuc ualidius astringit, & eam ob caussam desiccandi quoq; facultas inest.

Rhodia rhiza, Radix rhodia.

RHodia radix in calfaciendo inter ea quæ secundi eiusdem qualitatis ordinis sunt censenda est, quæ ut tenuium partium existit, ita distrahentis etiam facultatis est.

Rhœa, Malum granatum, seu Punicum.

Mala Punica dulcia. MAla granata, quę & citrea, & punica dicuntur: Dulcia in totum adstringentem qualitatẽ obtinent prædominantem, quapropter non refrigerant solum, uerumetiã deficcant: Cæterũ ut breuiter dicam, dulcia reliquis quibusuis minus utriusq; dictæ facultatis possident. *Austera.* Austera aũt maiorem quidem refrigerandi uim habent, sed ficciora sunt, & stomacho minus noxia, & eundẽ etiam oblectantia. Mala porrò granata acida, præterquã quod refrigerant, ampliorẽ quandam habent incidendi facultatem. Quin & acini ipsius succo astringentiores & exiccantiores sunt. Iam uero & malicoria, quæ lemmata sidia, hoc est putamina & cortices mali Punici uocantur, his omnibus multo amplius tum acerbescunt tum arefaciunt. Proximam atque comparem etiam his naturam habent *Cytini.* Cytini, qui mali punici flores sunt.

Rhus.

RHoos, qua coriarij utuntur, & ob id à Gręcis βυρσοδεψική, à Romanis coriaria nuncupata est, tum fructus tum succus medicis in usu potissimum sunt, ualde astringentis quidem & siccificæ qualitatis in excessu tertio, abstergentis autem secundario.

Rhypos, Sordes, Strigmenta.

STrigmenta sordes ue ex ære statuarum & uasorũ in palęstris in quibus largum oleum inhæret, continens aliquid ęruginis, distrahendi, & moderate arefaciendi, emolliendiq; uim obtinẽt, atq; ob id quidem immaturos panos disijciunt. Cæterũ de strigmentis ex palęstra unà cum puluere & deciduo ceromate collectis, quæ πάτοι à quibusdã uocantur, iampridem de sudore traditum est. *Sordes aurium* Sordes postremo quæ in auribus colliguntur, rediuiuis, quas paronychia græce nuncupant, optimum remedium esse perhibent.

De his

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA S.

Sagapenum.

SAgapenum liquor est ferulę, calidæ & subtilis admodum essentiæ. Habet aũt aliquid abstersorium, quo oculorum quidem cicatrices exterit, suffusionibus q; eorum accommodatur.

Salamandra.

SAlamandræ combustæ cinerem nonnulli medicaminibus, quæ erodendi uim habent, & quibus succurritur lepræ, ac psoricis deniq; facultatibus confundunt.

Samsychon, Maiorana.

MAiorana calfaciẽdi & arefaciendi uim habet in tertio excessu. Constat præterea ex tenuitate partium, & distrahentis est potentiæ.

Sandaracha.

SAndaracha deurentem & causticam, perinde atq; auripigmentum, facultatem obtinet.

Sandix.

SAndix tenuium quidem est partiũ, & temperaturæ exiccatorię, nondum tamen excalfacientis.

Saprotes xylon, Caries lignorum.

CAries lignorum, potissime quæ ex ulmo colligitur, humoribus infarcta hulcera expurgat, & carne implet.

Sapon, Sapo.

SApon absterforia facultate prædita est.

Sarcocolla.

ARboris in Perside nascentis lachryma sarcocolla est, quæ uim & naturã habet opplendi & obstruẽdi, quã Gręci uocant emplasticã, citra mordacitatẽ desiccãs, atq; ob id uulnera quoq; cõglutinare potis est.

Saxiphragos, Saxifraga.

SAxifraga non urinam solum proliciendi, sed calculos etiam comminuendi prædita est potentia.

Satyrion, Triphyllon.

SAtyrium, uel ut alij quidam nuncupant triphyllum, temperaturam habet humidã & calidam, & spirituosum est ac flatulentũ: Quamobrem impetus ad Venerem incitat atq; adauget. Tradunt aliqui idipsum cum uino astringente haustum, non nisi recta ceruice spirantibus succurrere. Atqui Galenus in eo, quẽ περὶ τῆς θηριακῆς, hoc est, de theriaca inscripsit, triphyllũ inquit, hyacintho quadantenus simile est, aëre prægnans & intumescens, semen habet syluestri cnico simile. Elixæ huius herbæ decoctum phalangij quidem aut uiperæ morsui, si eo foueatur, opitulari. Sanó autem ait, eiusdem potio exhibita, consimilem affectum his qui ab aliquo horum demorsi sunt, inducit.

Saura, Lacerta.

DE lacertæ iocinore quidẽ ac capite, suo explicatũ est loco: cęterũ uniuersa lacerta dispalata & imposita scorpionis ictibus, remedio est.

Selinon, Apium.

APium tãto calore præditũ est, ut lotia, muliebresq́ purgationes proritet, flatulentos spiritus extinguat, atq́ semen potius quàm herba.

Seris, Cichorium.

SEris holus subamarum est, frigidi admodum ac humidi temperamenti, sed astrictoriæ quoq́ qualitatis est particeps.

Seriphum.

SEriphum calfaciendi in secundo excessu, arefaciendi uero in primo facultate præditum est, absinthio quidem cum forma, tum sapore respondens, prēterquã quod non æque ut illud acerbescit & astringit, impensiusq́ calfacit, & magis quàm absinthiũ lumbricos interficit. Stomacho adhæc nonnihil infesta ac noxia est.

Seseli.

SEseli cum radix, tum, & maxime quidem, fructus tantopere cum partium quibus conflata est, subtilitate pollet, ut urinam cieat, aduersum comitialem præterea morbum, & orthopnœam opem conferre assolet.

Sepiæ testa.

SEpiæ testa cõsimili quidem ostreo prædita est potentia, sed tenuioribus cõstans partibus, maiorē abstergendi uim obtinet. Qua de causa si cremetur cum sale fossili, oculorum ungues extenuat. Inusta uero & intrita palpebris ficosis, exterit uitia. Aspredinibus item quæ reliquã cutem impetunt ac uexant, abstersione egregia medetur.

Sesamoides.

SEsamoidis candidi semen, in calfaciendo, abstergendo, atque in rumpendo triumphat.

Sesamum.

SEsamum pinguitudinis pluſculum, uiscositq́ non parum cõtinet. Eam ob rem emplasticam, hoc est opplendi uirtutem, emolliendi item, calfaciendiq́ non in summo potestatem obtinet.

Seps, Lacerta chalcidica.

SEps, quam aliqui lacertam chalcidicam appellauerunt, in uino bibita, à se illatis morsibus succurrit.

Sialon, Saliua.

SIalon, saliua hominis ieiuni distrahentem & abstergentē obtinet potentiam. Quocirca puerulorum lichenas exterit illita, furunculos concoquit, cum tritico ore prēmãso imposita, sugillata expũgit: homicidisq́ feris omnium aduersissimũ & infestissimum existit sputum humanum.

Sideritis Heraclea, Solastrum.

SIderitis Heraclea, quæ & helxine dicitur, in Helxine explicata est.

Sideritis Achillea.

POrrò quam achilleã sideritim appellant, ea superiori uiribus est non dissimilibus, nisi quod astrictione exuperat: Idcirco ad fluxiones uno uerbo, omnes oppidoquam egregie competit.

Sideros

Sideros, Ferrum.

FErrum aqua ſæpenumero extinctum, ſiccificam ſuam poteſtatem in ea deponit, pota idcirco hæc aqua lienoſis expedit. At ſi in uino can dens ferrum extinguatur, cœliacos id uinum, & inteſtinorum tormina, cholericosq́ ſtomacho diſſolutos, qui per inferna multum bilis dejiciunt, & per ſuperna euomunt, præſenti auxilio ſanat.

Sicyos, Cucumis.

CVcumis qui edendo eſt uiridem colorem præfert, refrigerandiq́ & humectandi facultate in ſecundo cenſetur exceſſu. Caro quidem eius elixa inflãmationes mitigat. Semini uero abſtergendi & incidendi facultas ineſt: Quocirca urinas cit, & corpori uenuſtatẽ & ſplendorem inducit. Siccus porrò arefacientis naturę in primo ordine eſt, ſed maior abſtergendi facultas cum ſemini tum radici, quàm carni ineſt.

Sicyos agrios, Cucumis ſylueſtris, Elaterium.

ELaterium uulgò nomenclaturam obtinuit qui è ſylueſtris cucumeris fructu exprimitur liquor. Radicis uero foliorumq́ ſuccus, haud diſparem quidem elaterio facultatem, ſed debiliorem tamen ſortitus eſt: Ipſa nanq́ radix abſtergendi, diſtrahendi, atq́ emolliendi deniq́: ſuccus uero non impotenter arefaciendi poteſtate regnat.

Sillybon.

SIllybum plantula ſpinoſa eſt, folijs chamęleonem candidum referens, eſculenta interim. Radicis uero liquor drachmæ unius pondere cum aqua mulſa ſumptus, uomitiones prolicit.

Silurus.

SIlurus muria ſaléue condītus atq́ deglutitus, fauces humidas expurgat: ad modum uero cataplaſmatis impoſitus, ſurculos, & quæq́ alia corpori infixa euellit.

Silpha, Blatta piſtrinaria.

BLattæ eius quæ circa molas & in piſtrinis reperitur interanea elixa & contrita, aurium doloribus medentur.

Silphium, Laſerpitium.

LAſer (ſic enim Latini ſilphium appellant) præualidã calfaciendi uim habet, & flatulentæ magis eſſentiæ eſt, & concoctioni renitens. Foris autem adhibitum corpori laſerpitium, efficacius, & omnium maxime ſuccus trahentis eſt potentiæ, habet etiam uim quandam amoliendi.

Siſon.

SIſon calidũ adeò eſt, ut lotia cieat, & cõcoctiones adiuuet, muliebriaq́ concitet, & interaneorum oppilationes laxet.

Sion.

SIum excalfacientis eſt potentiæ, urinas mouet, diſtrahit, calculos in renibus confringit, & menſes deniq́ trahit & expellit.

Siſaron.

SIſari radix elixa ſtomacho amica & ſalutaris eſt, uires meiendi, ſecundoq́ exceſſu calfaciendi obtinet. Tenuium prætereà partium eſt, &

dissipandi naturam habet,potentius tamen semen: Quamobrem nō singultientibus solum, sed torminibus circa umbilicum laborantibus cum uino utiliter exhibetur.

Sisymbrium.

SIsymbriũ, quod & cardominen nũcupant, eo quod cardamo præferat quippiam simile: aridum id quidem ex eorum censu habetur, quæ calfaciũt & desiccãt ordine primo : udum uero sisymbriũ, gradu secũdo.

Scammonia,Colophonium.

SCammonia calidam habet & disijcientem, & abstersoriam biliosorũ humorũ potentiam, sed omnium potissimum liquor, qui & panos discutit, & partus in utero interficit appositus, lepras præterea eliminat. In diuturnis capitis doloribus cõcinnata inde aspergine cum oxyrhodino magna cum utilitate inspergitur, quod medelę genus Græci ἐπίβεγμα cognominant. Cæterum scammoniæ radix per se pota, uentrem subducit & expurgat, tum eius etiam decoctio. Cum admixtione postremo aceti polentæq; hordeaceæ decocta, coxendicis laboribus ad morem cataplasmatis superinducitur.

Scandix.

SCandix ẽ syluestrium holerum censu est, calidæ & siccæ facultatis iuxta secundũ à symmetris excessum. Vrinam ciendi, & ab infarctu & oppilatione uiscerum afferendi uires obtinet.

Scingus,Terrestris Crocodilus.

QVæ propinquę scingi renibus carnes sunt, in potu sumptæ mentulam arrigere, & libidinẽ accendere creduntur. Contrariam omnino affectionẽ lactucę semen cum aqua potum inducit, cupiditatesq; Veneris penitus uideť extinguere. Idem præstat lentiũ elixatio cum melle.

Scilla.

HAbet scilla dissecandi facultatem, calfacitq; & desiccat ordine secundo. Satius autem fuerit eam aut elixam aut assam sumere.

Scolopendra,Centipes'ue marina.

CEntipes marina, quam σκολόπενδραν Græci uocãt, oleo elixa, & pilosis corporis partibus illita, glabreta inducit. Si uero combusta fuerit, præter hæc (uel inusta contactu solũ) pruriginẽ quoq; excitat.

Scolopendrion.

SColopendrion foliosus cespes est, quem uno ore cum Græci tum Latini asplenon nominant.

Scolymon,Carduus.

SColymon, quem carduum Latini uocant, in calfaciendo & exiccando in secunda classe censeri meretur. Radix in uino elixa potaq;, graueolentem urinam affatim eijcit, hircumq; alarum, uniuersiq; coporis uirosos odores emendat.

Scordion.

SCordium ex diuersis saporibus potentijsq; constat, quando amarum quid in se, acerbum item & acre continet. Expurgat itaq; pariter &

calfacit uiſcera, urinam præterea muliebriaꝗ promouet, omniaꝗ perfrigerata calore inſtaurat ac reficit, deinde uulnera quoꝗ conglutinat, ſordidaꝗ expurgat, ac deniꝗ ſanat.

Scorodon, Allium.

ALlium excalfacit & arefacit quarta diſtantia. Syluestre porrò alliū, quod ophioſcordon nūcupant, multo efficacius quàm ſatiuum eſt.

Scorodopraſon.

SCorodopraſum porri & allij ſimul mixtas habet qualitates, pariter atque uires, quod naturæ monſtrum appellationis coaleſcentia inſinuat, σκόροδον enim allium, πράσον porrum ſignificat.

Scorpioides, Scorpion.

SCorpioides herba in calfaciendo quidem tertium, in deſiccando ſecundum ordinem ſortita eſt.

Scorpius terreſtris.

SCorpius terrenus, crudus impoſitus, uel toſtus in cibo ſumptus, contra proprios ictus ſuaꝗ uulnera præſenti eſt remedio.

Scorpius marinus.

SCorpionis marini fel ſuffuſionibus oculorum belliſſime ſubuenit.

Scoria, Recrementum metallorum.

SCoria, hoc eſt metalli cuiuſuis recrementum, in uniuerſum impenſe deſiccatoria eſt, cum primis autem ferri, quod decoctum atꝗ cum aceto leuigatum, auribus quæ aliquandiu pure fluxerunt, præſentiſſimū ac prodigioſum eſt remedium: uerum his etiam qui aconitū hauſerunt, ferri ſtercus cum aceto mulſo potum, ſuccurrit.

Scoria plumbi.

REcrementum plumbarium cremati plumbi uiribus proportione reſpondet, uehementius tamen aſtringit.

Smilax, Taxus.

SMilax uel cactus uenenoſæ letalisꝗ facultatis arbor eſt.

Smyrna, Myrrha.

MYrrha cum in calfaciendo, tum in deſiccando in ſecundo cenſetur exceſſu. Capitis igitur uulnera, ſi eis illiniatur, glutinare ſolet. Ineſt etiam myrrhæ quidam amaror, per quem lumbricos nimirū, fœtusꝗ in utero occidit. Adeſt præterea ei & abſtergēdi facultas: quo nomine ocularibus collyrijs ſubinde inſeritur, & quæcunꝗ pectori officiunt expurgat, non tamen abſtergentium more, arteriam exaſperat.

Smyrna, Bœotia.

MYrrha bœotica uires calfaciendi, emolliendi & diſſoluēdi obtinet.

Smyrnium.

SMyrnium, ſunt qui hippoſelinum, aliqui uero ſelinon agrium, hoc eſt apium ſylueſtre nuncupant, habet calfaciendi & arefaciendi ſecundū tertium ordinem potentiam. Eſt autem ſelino ualentius, petroſelino debilius, urinas igitur menſesꝗ agitat.

Sonchus, Cucurbita aſpera.

SOnchus acerbeſcit pariter & manifeſto refrigerat, quum uel eſtur, uel cataplaſmatis more illinitur. Vbi aũt arefacta fuerit, mediocrem calfaciendi facultatem induit.

Sparganion.

SParganio quoq; herbæ, uis & natura deſiccandi præſtò eſt.

Spartos, Geniſta.

SPartus lentus frutex quo uites uinciunt: huius ſeminis unà cum floribus oboli quinq; in aqua mulſa epoti, purgãt per ſuperna, ueratri candidi modo ſine periculo. Semen ſeorſim deiectionẽ molitur, uirgultula eius coxendicis doloribus opitulatur.

Speclarion.

SPeclariũ, aliqui uero per ph, ſpheclarion ſcribunt ac proferunt, quod eo ſpheclorum uice in feneſtris nonnulli utantur: qua de cauſſa diaphanes quoq; appellatur: gypſoſum eſt ſubſtãtia, habet crematis teſtis, ſiue oſtreis proximam in omnibus potentiam.

Spongos, Spongia.

SPongia noua maris etiamdum odorẽ ſpirans ac ſeruãs, cum aqua uel uino uel poſca ſuperinducta, uulnera conglutinare poteſt. Cremata autem acrem & diſtrahentem obtinet potentiam, atq; cum bitumine liquidáue pice arefacta, ſanguinis eruptiones cohibet.

Spodion.

SPodium cõgenerẽ planè ac ſimilẽ habet cum pompholyge potentiã.

Staphylinus, Paſtinaca.

PAſtinaca urinam agit, menſesq; ſollicitat, præcipue radix & ſemen. Folia autẽ abſtergendi ui prædita ſunt: ideoq; affectionibus quas comitantur phagedenæ, recens adiecto melle utilis eſt. Porrò ſtaphylinus ſylueſtris, qui daucus eſt, ad omnia ualidior, ſatiuus imbecillior.

Stachys herba.

STachys frutex ſpicatus marrubio compar, calfacientium tertij ordinis eſt, eapropter muliebria ducit, & fœtus occidit, & muliebres à partu locellos morantes expellit.

Steata, Adipes.

ADipes omnes quidem hominis corpus pariter humectant & calfaciunt: pro diuerſa uero animantium unde ſumũtur temperatura, earundem facultas quoq; uariat.

Stear hyon, Adeps ſuillus.

SVillus igitur adeps nulli eſt in humectando ſecundus, uicinamq; oleo ſortitur poteſtatem: Quare uellicationes & eroſiones omnes mitigat atque obtundit. *Adeps caprinus.* Adeps porrò caprillus aridioris naturæ eſt, ocyusq; congelaſcit: Qua ratione ad mitigandũ recti inteſtini morſum, adipem caprinum inijcimus. *Anſerinus.* Cæterum anſerinus adeps calidior, ſubtiliorumq; partium eſt. *Gallinaceus.* Sed in medio horum adeps gallinaceorũ atq; gallinarum creditur. *Leoninus.* Leonum præterea adeps omnium facile calidiſſimus eſt, tenuiſſi-

tenuissimisq́ essentiæ partibus constat, ac proinde cæteris omnibus multò magis digerit. Bubulus adeps mediã inter hos temperaturã, porcorum nempe atq; leonum adipes fortius est. Vrsinus capillorum ex alopecia defluuijs medetur. Vulpinus otalgiæ, hoc est aurium doloribus succurrit. Viperarum adipem atrichum esse, hoc est pilos pariter euellere, & ne renascantur prohibere, oculorum item suffusiones sanare referunt. Porrò in omnibus calidior semper ac siccior est marium, atq; horum eorundem testiculatorum magis, quàm reliquorum omnium. Adeps quoruncunq; pecudũ inueteratus temporis diuturnitate, seipso redditur indies magis magisq́ calidior.

Bouinus. Vrsinus. Vulpinus. Viperinus. Masculi pecoris.

Stimmi.

STimmi præterquam quod excalfacit, astrictionis etiam plusculũ obtinet: quapropter ocularibus subinde confunditur collyrijs.

Stoebe herba.

STœbes cum semina tum folia cum astrictoria qua prædita sunt facultate, desiccat in tertio excessu: Qua ratione uulnera peringẽtia quæq; conglutinant, eorumq́ elixatio intestinorum torminibus dysenterijs'ue, sanguinis eruptionibus, & auribus purulentis auxiliatur. Præterea oculos ex percussu sanguine suffusos, in morẽ cataplasmatis impacta iuuant.

Stœchas.

STœchas obstructiones laxare, crassa attenuare, extergere, & extra omnia, totumq́ animalis habitum roborare nata est.

Stratiotes aquaticus.

STratiotes, qui in humidis nascitur locis, frigorificã uim obtinet: Terrestris uero stratiotes nonnihil astrictionis habet: quo nomine & hulcera conglutinat. Nõnulli uero ad sanguinis eruptiones compescendas eo solenniter, atq; ad fistulas utuntur.

Strychnon, Solanum.

SOlanum, quod in hortis nascitur, & esculentum est, astringit & refrigerat excessu à medijs secundo. Cæterũ cui nomen est Alicacabum, facultate hortensi solano simile, fructum gerit ciendę urinæ idoneũ, uuarum acinis neutiquam absimilem.

Strychnon hypnoticon, Solanum somnificum.

SOlani uero hypnotici radicis cortex, in uino drachmæ pondere sumptus, somnum accersit. Semen uim proritandi urinam obtinet, quum ex tertio censeatur ordine frigorificorum: Proinde si plus duodecim corymbis hauriatur, furorem adsciscet.

Strychnon manicon, Solanum furiosum.

QVarta solani species (furiosi nomine gaudẽs) ad medicinas quæ intra corpus sumuntur, inutile minimeq; innoxiũ est: Foris aũt si cataplasmatis instar imponat, hulcera depascendo serpentia, quibus à re nomẽ appellatio est indita, curat. Excessu secundo desiccans & refrigerãs.

Stypteria schiste, strongile, & hygra, Alumen fissile, rotundum, & liquidum.

ALuminis ferè omne genus astrictionis uehementissimæ est, crassarumq́ partium, reliquis tamen, subtilioribus cōstat partibus quod appellatū scissile: proximū est rotundū & stragalote. Cæterū spissæ admodū essentiæ est stipteria, Liquida, Placitis, & Plinthitis nuncupata.

Styrax.

STyrax calfaciendi, emolliendi, & cōcoquendi facultatē obtinet: quocirca tussibus, destillationibus à capite in subiectas partes, & coryzis denique succurrit. Fœminarū præterea purgationes menstruas urget, si uel potetur, uel aliâs applicetur.

Syca, Ficus fructus.

FIcus, aridę quidem caliditate sua secundum ordinem leuiter attingūt: cęterum pinguiores, duros tumores ualide ad maturationem suppurationemq́ sollicitant & impellunt. Gustu porrò acriores, absterforiæ & distrahentis sunt potentiæ. Elixatio uero ficuum melli consistentia similis, quam sireon pleriq́ nominant, facultate melli respondet. Iam uero uirides imbecillioris sunt potentiæ, utræq́ tamen aluum subducunt. Ad postremum autem ficus caprificæ cum quadam acrimonia distrahendi quoq́ uires obtinent, perinde atq́ satiuarum ὀλυνθοι, hoc est grossuli.

Syce, Ficus arbor.

FIcus arbor calidam subtiliumq́ partium temperaturam sortita est, adeò ut liquor eius, & foliorum suorum succus non uellicare, uel abstergere, sed exhulcerare etiam, oraq́ uasorū reserare, & uerrucas (quas μυρμηκίας, id est formicas dicūt) eŋcere satis bellissime queat. Quin & purgandi uis fico arbori inest. Porrò syluestris ficus, quam Græci ἐρινεόν, Latini caprificum indigitant, ad omnem usum non parum efficacior est quàm domestica.

Sycomorus, Ficus Aegyptia.

SYcomori arboris fructus præterquam quod alimenti ne tantillum quidem præstat, stomacho quoque noxius est. Liquor uero sycomori facultate qua prædictus est, emollire, uulnera glutinare, & tumores distrahere potest. Bibitur præterea, illiniturq́ contra serpentium ictus, duritie infestatos lienes, stomachi dolores, febriumq́ horrores.

Symphyton petræum, Consolida.

SYmphyton petræum ex contrarŋs conflatū est facultatibus. Habet enim aliquid quod incîdat, quo nimirum quæ in pectore & pulmonibus purulenta concreuerunt, renesq́, expurgat. Habet item quampiam in se astringendi contrahendiue potentiam, qua sanguinis excreationibus, conuulsis, ruptis, fluxionibus fœminarum rufis, descendentibusq́ intestinorum ramicibus, quas ψυτροκοίλας uocant, medetur. Obtinet ad hæc symphytum calidam humiditatem, qua sitim arcet, & arteriæ denique medicatur asperitates.

Symphy-

Symphyton mega, Consolida maior.

SYmphytum alterũ, nempe grandius uiscidũ quendam lentorem & mordicationem obtinet, scyllæ simile. Vtendum est eo ad omnia, quibus superiorem consolidam conferre tradidimus.

Sphondylion, Herba rutinalis, uel Verticillum.

SPhondylij quidẽ fructus atq; radix, acrimoniam habent, & incidendi facultatem: suspiriosis itaq;, & comitialibus, regioq; morbo succurrit. Cæterum radix eius circumrasa fistulis imposita, callos earum eximit ac tollit. Floris porrò succus in aluum contra diuturniora hulcera utiliter instillatur.

Schinos, Lentiscus.

LEntiscus secundum omnes suas partes desiccat secundaria distantia completa, in caliditatis uero frigiditatisq; qualitate medium quadantenus locum obtinet, eo usq; astringens, ut astrictione sua succo hypocistidis propè admodum accedat.

Schinu anthos, Lentisci flos.

LEntisci flos calfaciendi mediocrem, astringendi minorem facultatẽ obtinet, neq; à tenuibus essentię naturæq; partibus alienus est. Quibus nominibus urinam prolicit, menses q; prorit at, & ab infarctu oppilationibusq; liberat, tum in suffitibus, tum potionibus, tum in cataplasmatis adhibitus. Flore porrò magis astringit radix, hac uero ille calidior est.

Schœnos, Iuncus rotundus odoratus.

ROtundi odorati iunci leuis (quem schœnon leian Græci uocant) gẽminæ species sunt. Cæterum alterius quidem speciei oxyschœni appellatæ fructus somnum cõciliat, minus uero oligoschœno: Altera iunci species caput tentat. Ambæ si frictæ cum uino potenẽ, uentris fluores exiccant, & muliebre profluuium cohibent.

Sory.

SOry eadem fermè cum misyi efficacia præditum est, multo crassioribus tamen constat partibus quàm misy.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA T.

Tarichorum piscium caro.

TArichorũ caro acris est, & exiccatoriæ facultatis: quã ob caussam à prestere uipera demorsis exhibẽda est, ut quãto plus per cussus ederit, uinumq; potarit, tanto maiore copia uomitu reddat. Ad drymiphagias item cõgruit. In modũ porrò cataplasmatis aduersus canũ morsus utiliter illinitur, nec nõ & aliorũ serpentiũ.

Taurocolla, Tauri gluten.

TAurocolla, quasi taurinum glutinũ dicas, sunt qui xylocollam, id est ligni glutinũ uocant, ex boum corijs confecta, impensæ absterforiæ facultatis est: Quocirca potest solutum aceto glutinum hoc, impetigines & summæ cutis lepras exterere, neq; sinit igne ambusta inflãmari, cum calida aqua eliquata. Est præterea gluten hoc uulnerarium (hoc est medendis uulneribus utile) oxymelite maceratum.

Tellinæ.

TEllinæ ſale conditæ, crematæ, deurentẽ reddunt cinerem. Qui cum cedrio liquore confuſus, euulſos radicitus palpebris pilos naſci iterum in locum alios prohibet.

Terminthos, Terebinthus.

TErebinthus excalfacit in tertio exceſſu. Deſiccat uero ſi quidẽ uiridis ſit primo, ſin aridus, ſecundo à temperatis ordine. Fructus porrò aridus tertiæ eſt arefacientiũ diſtantiæ, propter hæc utiq; urinam prouocat, & lienes egregie iuuat.

Tettiges, Cicadæ.

CIcadas quidam medici crudas exiccant, colicis q; potui treis aut quatuor, aut quinq;, aut ſeptẽ, cum paribus numero piperis granis exhibent: aliqui uero aſſas edendas offerũt his quibus male affecta eſt ueſica.

Teutlon, Beta.

BEta nitroſam quandam uim obtinet, per quam tum abſtergit, tum diſcutit, caputq; naribus expurgat: prærogatiuam uero habet in his facultatibus candida, quæ decocta induit uirtutem aphlegmanten, hoc eſt inflammationibus aduerſam, clementer admodum diſſipantem.

Teucrios.

TEucrium calidi quidem temperamenti eſt exceſſu ſecundo, ſicci aũt in tertio, diſſecantis q; & tenuium partium facultatis. Eamq; ob cauſſam lienes affectos ſoſpitati reſtituit.

Tephra, Cinis.

NOn quiuis cinis eandem ad amuſſim temperaturã obtinet, ſed pro combuſtæ materiei diuerſitate uariatur. Acerbarũ nanq; materiarũ cinis, utpote quercuũ & prinorũ, aſtrictione nõ modica præditus eſt: q̃ fit ut ſanguinis eruptiones ſupprimat, quũ aliud eiuſdẽ facultatis ad manum nõ eſt. Acrium uero materiarũ, puta ficus & tithymallorũ, hoc eſt herbæ lactariæ cinis, acrimoniæ plus abſtergentis q; facultatis induit.

Telephion, Illecebra.

TElephium cenſetur in primo calfacientium, ſecundo autem arefacientium ordine, detergendiq; interim facultate præditum eſt: Quare ad putrida exedentiaq; hulcera accommodatum eſt. Leucas & uitiligines medicatur, ſi adhibeatur cum aceto.

Telis, Fœnumgræcum.

FOenogræcum in calfaciendo ex ſecũdi ordinis cenſu, in deſiccando primi habetur: Quamobrem feruentes phlegmonas irritat, cæterum non adeò calidas, & quæ duræ ſunt inflammationes, diſtrahendo ſanat.

Tithymallus, Herba lactaria.

TIthymalli ad unum omnes quidem ſpecies ex tertio ſunt calfacientiũ ordine, cum acrimonia & amaritate intenſa. Eiuſdem facultatis particeps quidem radix eſt, ſed non ex æquo: nam imbecillior quadantenus exiſtens, cum aceto elixa eroſorũ dentium cruciatus mitigat. Liquores porrò

porrò ualentiore poteſtate prædita foraminibus dentiũ inſeruntur: uerum ubi aliam corporis partem cõtigerint, eandem extemplo adurunt: ideoꝗ pilosetiam illiti liquores cõtinuo tollunt: uerrucas (quas μυρμηκίας Græci, Romani formicas dicunt) acrochordonas item, & id genus uitia auferunt, lichenasꝗ & quęcunꝗ cutem impetunt mala exterunt. Præterea hulcera uitioſa conſuetudine phagedænica ſanant. Sunt autem ſeptem numero tithymallorum genera: uehementiſſima characias uidelicet, quaſi uallaris, qui mas eſt: & myrſinites à myrti foliorũ figura, qui fœmina eſt: & dendrodes, quaſi arboreſcens, à ramorũ copia, qui prouenit inter ſaxa: deinde herba lactaria eſt uerbaſci imaginem præferens, eam platyphyllon, id eſt latifoliũ, à foliorũ latitudine dicũt alij: quintũ genus à cupreſſi forma cypariſſias appellaẽ: ſextũ paralius, hoc eſt maritimus: extremum helioſcopios, id eſt ſoliſequus. *Species lactariæ herbæ ſeptem.*

Titanos, Calx.

CAlx aqua non reſtincta (quam ἄσβεστον Græci uocant, Latini uiuã) hactenus urit ut cruſtas inducat: Extincta uero & ipſa quidẽ cruſtam quamprimum efficit: interpoſitis autem diebus aliquot, nequit eſcharam amplius moliri, calfacit tamen carnesꝗ liquat. Quod ſi lauetur aqua marina, mordacitate exuta, ſummam diſtrahendi facultatem induit.

Tragacantha.

TRagacantha ſimili admodum gummi poteſtate prædita eſt.

Tragion.

TRagiũ planta eſt quæ nullibi quàm in Creta inſula prouenit, lentiſco conformis, tertij calfacientium ordinis, attrahentis diſijcientisꝗ facultatis eſt. Conſtat uero ex tenuibus eſſentiæ partibus, ſurculos euellit, lapillos cõminuit, menſtrua trahit drachmæ unius pondere bibitũ.

Aliud tragium, Cornulaca.

EſT præterea alterum quoddam tragium, quod à Romanis cornulaca uocatur, proximo amarulentius, ſcolopendrio ſimile: gignitur multis quidem in locis, uerum non parum obtinet potentiæ aſtrictoriæ. Qua ratione fluidis affectionibus cunctis accommodatum eſt.

Tragoriganos, Hircina origanos.

TRagoriganus ſimiles & eaſdem planè origano uires habet: ceterum aſtrictionis nonnihil aſſumit.

Tribolos, Tribulum aquaticum.

TRibulus modicè frigidus eſt, uerum terreſtris quidẽ in arefaciendo uehemens, aquaticus uero leuiter refrigerat. Vtriꝗ cõtra phlegmonarum generationes, medendis alijs fluxionibus accõmodati ſunt. Cæterum terreſtris ipſius fructus, quum ex ſubtilibus partibus conſtet, renum calculos confringit.

Tragoſſitodes.

TRagoſſitodes congener aſſimilisꝗ eſt ziæ, concoctioni tamen magis reſiſtit, duramꝗ aluum emollit.

Trigle piscis, Mulus.

MVlorum piscium assiduus esus aciem oculorũ hebetat, idem piscis marini draconis, scorpionisq́, & dracænæ morsibus subuenit, si crudus concisusq́ adhibeatur.

Tripolium, Calíumares.

TRipolium radicem habet calidæ facultatis secundum tertium à temperatis excessum, cum acrimonia coniunctæ.

Triches, Pili.

PIli cremati consimilẽ, ne eandẽ dicã sortiunt̃ lanis cõbustis facultatẽ.

Trigon thalassia, Pastinaca marina.

PAstinacæ marinæ radius denti affecto impactus, frãgit eũ & excutit.

Tryx œni, Fex uini.

SEdimentum uini nondum crematum uarijs conflatũ est facultatibus & essentijs: uis enim illi ualidissime desiccandi & distrahendi. Cæterum astrictionẽ, qua prædita fex est, è uino cuius sedimentum est, adipiscitur. Vtendum igitur fece uini nondũ combusta in affectionibus humidioribus & fluidis. Phygetla disijcit, stillicidiumq́ lactis mammarum extinguit. Cæterum quæ priuatim σφέκλη, hoc est fex cremata appellatur, deurendi uim induit, atq; ob id deurentibus etiam medicaminibus inditur. Scabros ungues cum resina excutit, & ex oleo lentiscino totam noctem illita, capillos flauo colore inficit. Lota igitur sphecle, oculorum absterſiuis medicamentis inseritur.

Trix oxus, Fex aceti.

ACeti porrò fex per omnia ualentior & astringentior quàm uini est.

Troglodítes, Passer.

TRoglodites passer est, omniũ auium minima, dempto eo cui inditũ nomen basilisci, hoc est reguli: degit frequenter uitam in sepibus. Is profectò siue assus, siue crudus sale condítus atq; comesus, calculos in renibus confringit. Cinis item deusti passerculi potus, eadem designat.

Tyros, Caseus.

CAseus recens & nuper compactus ac mollis, repercussoriam habet facultatem refrigerantium lente: quocirca & uulnera cõmittit impositus. Qui autem oxygalactinus nuncupatur caseus, præter hæc distrahendi etiam lenem quandam uim sortitus est, uulneraq́ ualidius conglutinat. Inueteratus autem atque in primis pinguis, distrahendi ui præditus est: qua quidem facultate ad arthriticorũ tophos, quos πώρους Græci appellant, salubre est remedium, atq; potissimum addito decocto carnis suillæ cum salsæ tum pinguis.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA Y.

Hyacinthus.

HYacinthi radix bulbosa primi ordinis exiccantium, refrigerantium uero secundi: Atq; ob id quidem pueros diutissime impuberes seruare creditur, cum uino cataplasmatis modo imposita.

Fructus eius leuiter extergit et astringit: Cuius gratia aurugine laborantibus offertur in uino, arefaciēs quidē impensius, minus uero refrigerās.

Hyalos, Vitrum.

VItrum in puluerem friatum, cum uino tenui candidoq; sumptum calculos uesicæ comminuere perhibetur.

Hydnon, Tuber terræ.

HYdnon essentiam terrestriorem exuperantem possidet, cum exigua quadam partium subtilitate coniunctam.

Hydrargyros, Argentum uiuum.

ARgentum uiuum haud ita multum momenti in re medica præstat, quum sit letale uenenum: sunt tamen qui id comburentes ueluti in cinerem redigūt, quem alijs speciebus permixtum, colicis & ileosis potandum exhibuerunt

Hydropiper.

HYdropiper temperaturæ admodum calidæ est herba, uerum neutiquam tam impense calida atq; piper existit, uirens hydropiper cum semine in morem emplastri superinductum, non sugillata solum, sed induratos etiam tumores discutit.

Hydor ariston, Aqua optima.

AQua saluberrima & impermixtæ consistentiæ, propria sua natura frigida est & humida: quæ uero aquisititiā caliditatē assumit, tantisper dum eam seruat, calefacit: simul atq; aduentitium calorem amiserit, refrigerat. Quæ porrò commertium habet cum aliquo, quemadmodum quæ nitri uel bituminis particeps est, mixtę sortitur essentiæ facultatem. Pluuialis uero aqua etiam astrictionis quippiam obtinet, eapropter collyrijs oculorum inseritur. Cæterum cuiusmodi aquam inculpatam esse oporteat, primo uolumine explicatum est.

Hyoscyamos, Altercum, Herba Apollinaris.

ALtercum, quem ὑοσκύαμον Græci uocant, nō modò id cui atrum, sed & cui flauum inest semen, uenenosum est. Cæterū ad medicationes non nisi quod flore ac semine candido præditum est, expedit, id quod ex tertio refrigerantium ordine existit.

Hypericon.

HYperici duo sunt genera, alterum nanq; andrasæmon & astyron appellatur, super quibus in superioribus est proditum. Alterum uero calfacit & siccat ob subtilitatem partium suæ consistentiæ: qua facultate totus herbæ fructus urinas & menstrua iuxtà prolicit, cum folijs uero, uiridis cataplasmatis modò impositus, uulnera sanat. Arida uero in morē emplastri impacta, hulceribus medentur: Exhibentur insuper coxendice laborantibus in potu.

Hypecoon.

HYpecoon refrigerandi facultatem obtinet in tertio eiusdem qualitatis gradu: quo fit ut parum absit à papauere.

Hypogloſſon.

HYpogloſſum fruticulus eſt, cuius cum radix tum fructus emolliendi facultatem obtinent.

Hypociſtis.

HYpociſtis ſuccus eſt, ex ciſthi citharíq; fruticis radice expreſſus, ueluti cytinorum, admodũ efficax remedium contra omne genus fluxionum affectus, eximie deſiccando, robur item & firmitatem ſtrenue corporis partibus indendo.

Hypophæſton.

HYpophæſtum fulloniæ ſpinę cardui ue ſpecies eſt, quemadmodũ et hypophaës. Huius plantæ capitis, & foliorum, aridarumq; radicũ triobuli pondus cum aqua mulſa ſumptũ, aquam & pituitam exhaurit. Prærogatiua uero quadã facultate prædita eſt, medendi orthopnœas, morbos comitiales, & quæ neruos tentant affectiones.

Hyſſopum.

HYſſopum calfaciendi & exiccandi uim habet in tertio ordine calfacientium & arefacientium, conſtatq; ex raris & ſubtilibus admodũ eſſentiæ partibus.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA PH.

Phaci, Lentes.

LEntes deſiccandi uim habent tertio arefacientium ordine, medium uero inter calorem ac frigus locum obtinent. Habet præterea nonnihil aſtrictionis: quo fit ut corpus earum exiccet, & uentrem ſolutũ compeſcat. Cæterũ earundem elixatio prouocat: proinde prior aqua abijcitur, quando retentionis gratia adhibent.

Phacos, Lenticula paluſtris.

LEnticula quæ in lacuſtribus cœnoſisq; locis inuenitur, udi ac gelidi temperamenti eſt, utrinq; exceſſu ſecundo.

Phalaris.

PHalaridis tum ſuccus, tum folia, tum etiam ſemen in potu ſumpta, ueſicæ languoribus manus præſtãt auxiliares: cõſtant etiam quadantenus ex partibus ſubſtantiæ tenuibus, & calorem nõnullum participant.

Phalangites.

PHalangites, id nominis quidẽ ſortita hæc herba eſſe creditur, quod à phalangiorum ictu petitis opituletur: numeratur autem inter ea quæ tenuium ſunt partium: Qua facultate his qui ſtrophis, hoc eſt circa umbilicum torminibus uexantur, ſubuenire creditur.

Phelli.

PHelli, præſertim qui ex uaſis uinarijs colliguntur cremati, ſiccificiſſimum cinerẽ efficiunt, qui dyſentericis maxime permiſceĩ remedijs.

Philyra, Tilia.

TIliæ arboris folia, ut forma & figura oleæ propius accedunt, ita & facultate quoq; aſtrictionis agreſtem oliuam ad unguem referunt, præcipueq;

cipueq; oris hulceribus remedio sunt, in quem usum commanducantur, & decocto eorum colluuntur. Quod etiam potum, lotium ac menstruas purgationes prouocat.

Phlomos, Verbascum.

VErbasci plura sunt genera, inter quæ numerat̃ & thryallis nomine, omnium uero folia arefaciendi & mediocriter abstergendi ui prædita sunt, & potissimum quæ aurei coloris flores possident, & acerbi saporis sunt. Fluidis itaq; affectionibus competunt. Colluunt quidam ijsdem quoque in dolore dentes.

Phœnix herba.

PHœnix, quam aliqui rhun appellant, herba lolio non absimilis, potestatem habet astringendi. Quare cum uino hausta austero, omnes fluxionum affectus compescit.

Phœnix, Palma.

PHœnix arbor fructum quidem iam maturum calidum mediocriter habet, robur indere ualentem, & stomacho utilem, siue intra corpus sumatur, siue foris adhibeatur. Quod reliquum est palmæ, astrictionis plurimum obtinet: qua de caussa stomachicis & hepaticis facultatibus confunditur. Omnium autem maxime astrictoria est, ea quæ fructui circumfunditur membranula.

Phormion.

PHormium cum partium tenuitate abstergendi & attrahendi facultatem possidet. Leucomata igitur, hoc est oculorum albugines semen eius cum melle attenuat, & stipites euellit.

Phu, Valeriana.

PHu herbæ radix uiribus nardo similis est, sed tamen ad pleraq; debilior: uerum urinas propellit ualentius quàm uel Syriaca uel Indica nardus, perinde atq; Celtica.

Phycos, Alga.

PHycos refrigerandi & arefaciendi uim habet in secundo ordine, acerbitate item leuiuscula quadam præditus est.

Phyllitis.

QVum phyllitidi acerba quædam qualitas insit, non temere neq; absurde profluuijs siue diarrhœis pota succurrit.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA CH.

Chalbane, Galbanum.

CHalbane, quod Romani galbanũ uocant, tantum non tertij excalfacientium ordinis est. In desiccando autem attingit gradum secundum, cum facultate molliendi & distrahendi.

Chalcitis, Lapis ex quo æs coquitur.

CHalcitis cũ acrimonia qua prædita est, astringẽdi, deurendi, & crustas generandi facultatẽ obtinet. Partium aũt subtilitate media est, inter misy & sory. Si uero comburatur, tenuioris redditur substantiæ.

Chalcanthos, Atramentum sutorium.

ATramentum sutorium, aqua est congelata in metallis Cypri, cum calore quodam minime obscuro, summã habens ac ualidissimam adstringendi potentiam, neq; quicquã est quod æque humidas carnes condiat atq; desiccet. Cæterũ longo temporis progressu in chalcitidem transit atramentum sutorium.

Chalcos cecaumenos, Aes ustum.

AEs crematum habet & acrimoniam quandam, & astrictionis particeps est. Inducendis itaq; cicatricibus bellissimum ac optimum præstat medicamentum, potissimum aridiore corpore. Quod si abluatur, in molliore carne multo commodius efficitur.

Chalcu anthos, Flos æris.

FLos æris subtiliorũ est partiũ potentiæ, quàm uel æs ustum, uel squama eius. Quocirca mixtum in collyria cum aspredines reliquas, tum asperas & ficosas palpebras, quas συκώσεις Græci uocant medicatur.

Chamædrys, Trixago.

POnitur trixago in tertio gradu calfacientium & arefacientium: qua ratione non iniuria lienes liquefacit, lotium ac menses trahit, extarumq; obstructiones referat ac purgat.

Chamæcissos, Hedera terrestris.

CHamæcissi (quam Romani hederam aquaticam nominant) flos quũ uehementer amarus sit, iocinoris uicinarumq; partium obstructiones laxat. Exhibetur magna item cum utilitate ex coxendice laborantibus, quos Græci dicunt ἰσχιαδικούς.

Chamæleuce.

CHamæleucæ uis & natura est calfaciendi iuxta ordinẽ tertium, exiccandi uero secundum ordinem primum.

Chamæleon melas, Carduus niger.

CHamæleontis nigri quidẽ radix calida est & sicca tertio fermè à temperatis excessu. Habet præterea facultatem detergendi ea quæ summam cutis superficiem occupant, disijciendi item & emolliendi duros tumores. Quin & phagedænica cataplasmatis modo illita medicatur. Cæterum intro in corpus sumpta, uenenosa & letalis creditur nigri chamæleontis radix.

Chamæleon leucon, Carduus albus.

POrrò candidi chamæleonis radix uiribus atro cõiungitur, efficacior tamẽ est, quæ utiq; cum uini austeri oxybapho pota, latos lumbricos interficit. Conducit sanè eadem aqua inter cutem laborantibus.

Chamæmelon, Anthemis.

CHamæmalum uel anthemis calfaciendo & deficcãdo primũ sortitur calidorum & arefacientium ordinem, & tenuis particeps est essentiæ, discutiendi item, & laxandi, & rarefaciendi potestate regnat.

Chamæpitys, Aiuga, Humilis picea.

Aiuga, quam uulgò græce chamæpityn nominant, excalfacit quidem secundo à medijs excessu, exiccat uero in tertio: Idcirco non solum expurgat, sed etiam abstergit corporis exta, & potissimū iecur. Vrinas præterea agit ac menses, & uulnera grandia quæcꝫ conglutinat, hulcera putrescentia exedentiaꝗ medicatur, duritias discutit: conducit decoctū ipsius impendio ex coxendice laborantibus.

Chamædrops.

CHamędrops, sunt qui chamædryn, hoc est trixaginē, nec desunt qui turion, teucrion'ue appellitēt, trixagini cōsimilis omnino est potētię.

Chamæsyce, Terrestris ficus.

CHamæsyce, hoc est humilis ficus, detergentem pariter & acrem obtinet potentiā: Proinde teneriores eius ramuli caules'ue atcꝫ liquor, uerrucas quas myrmecias dicūt, & acrochordonas auferunt. Crassas uero oculorum cicatrices cum melle admoti exterunt, & aciei oculorum hebetudinem, suffusionumꝗ principia adiuuant.

Chamelæa, Oleastellum, Oleago.

OLeago detergendi facultate prædita est: quocirca hulcera sordida & quæ crustas habent cum melle expurgat.

Chelidonium, Hirundinaria, Maius fabium.

CHelidonium maius quidem calorificum est secundum tertium à medijs excessum, habetꝗ uim detergendi potentem. Succus porrò chelidonij grandioris ad oculorū speciem exacuendā accōmodus est. Radix aūt aruginosos obstructione liberat, cum uino siue aniso pota: quod si eadem ore fuerit commansa, dentium cruciatus mitigat.

Chelidonium minus, Hirundinaria minor.

CHelidonium uero minus ex quarta censetur calfacientium classe, tanta acrimonia excedens maius, ut cataplasmatis modo impositum cutem ilico exhulceret, unguesꝗ scabros excutiat. Porrò succus minoris hirundinariæ per nares quocꝫ expurgandi uim obtinet.

Chelidones, Hirundines.

HIrundinum crematarum cinis cum melle illitus anginosis inflammationibus succurrit, & oculorum claritatem adiuuat.

Chole, Fel.

IN animalibus humorum omnium calidissimum fel est, sed colore inter se dissident. Siquidē quod rufi coloris, pallido calidius est: & rufo, quod æruginem colore præfert. Differunt præterea pro animalium eadem habentium discrimine.

Chole hyon, Fel suillum.

FEl porcinum omnibus quidem alijs imbecillimum est: Quamobrem contra aurīū hulcera absꝗ uellicatione egregiū præstat remedium.

Fel ouillum & caprillum.

OVinum fel non paulò maiorē habet quàm suillum acrimoniam, cæterum ouillo caprinum ad omnia efficacius est.

Fel urforum, boum, tauri, hyenæ, callionymi, fcorpionis, teftudinis marinæ, & capreæ.

VRfinum fel pariter & bubulum uiribus caprino refpondent: taurinum his omnibus potentius, ab hyenarũ tamen felle fuperatur: hoc rurfum à felle pifcis callionymi appellati uincitur, & fcorpionis pariter marini, quod fuffufionibus & oculorum hebetudinibus, albuginibusq; congruit, & fel teftudinis marinæ. Cæterũ capreę fel his qui noctu acutius quàm interdiu profpiciunt, quos Græci νυκτάλωπας, Romani nufcitiofos uocant, eximie conferre perhibetur.

Fella auium.

OMnium uolucrum fel plus acrimoniæ, & in arefaciendo potentiorem quàm quadrupedum efficaciam obtinet. Inter hæc uero etiam ipfa gallinaceorum atq; perdicum præftantius alijs eft. Accipitrũ porrò pariter & aquilarũ maiorẽ quodãmodo acredinem & exedendi uim poffidet, uiridiq; & atro quandoq; colore præditum eft.

Chondrilla.

CHondrilla feris fpecies quũ fit, fubamarũ quiddã in fe cõplectitur: quocirca uiribus eft quadantenus ficcantioribus q̃ feris prædita.

Chondros, Alica.

CHondrus temperie ac uiribus non multum difcrepat à tritico, præterquam quod illi plus uifcofi lentoris quàm huic ineft.

Chryfocolla.

CHryfocolla in metallis reperitur, & in pila ex ære rubro, è lotio impubis pueruli præparatur, lotio fub ardentiffimo caniculæ æftu in mortario ut diximus æreo cocleari trito, quo fane pacto confecta chryfocolla abftergendi uim obtinet, diaphoreticã & ficcificam facultatẽ alijs metallicis uehementiorem fortita, hactenus ut carnẽ citra uellicationem colliquet: quamobrem cõtumacibus & uitiofa confuetudine hulceribus commodiffimũ eft remedium. Quod fi ipfam chryfocollã comburas, ab omni mordicatione multo alieniorem efficies.

Chryfocome, Barba iouis.

CHryfocome, quæ & chryfites appellatur, acriorem pariter & aftringentẽ poteftatẽ obtinet: quapropter haud ita multiplicis in medicinis ufus eft, nifi quod in peripneumonijs & iocinorofis affectibus in aqua mulfa elixa adminiftrat, prouocãdiq; menfes uim quandã poffidet.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA Ψ.

Pfeudobunion, Mentiens bunium.

PSeudobuniũ tum ideam tum efficaciã quoq; bunio æqualẽ habere credit, calfacitq; ac difcutit & detergit: idcirco à torminibus circa umbilicũ, urinæ ftillicidio, laterũq; doloribus afferit: diftrahit & fcrophulas cũ fale uinoq; cataplafmatis modo fuperinducta.

Pfeudodictamon.

PSeudodictamum, hoc eft falfò dictamũ, affimiles, ne eafdem dicam, habet dictamo uires, non adeò tamen efficaces.

Pfimythion.

Pſimythion, Ceruſſa.

CEruſſa refrigerandi, opplendíꝗ, & obſtruendi facultatem ſuæ naturæ aptitudine ſortita eſt.

Pſyllium, Pulicaris herba.

PVlicaris herbæ ſemen ex eorū albo eſſe cenſet, quæ refrigerant ordine ſecundo: in arefaciendo aūt & humectando mediū locū obtinet.

Pſoricon.

PSoricum, præparatur id medicaminis hoc modo ex chalcitide: duabus eius partibus ſpumæ argenti uni permixtis, antea tamen utriſꝗ in aceto temperatis atꝗ ſolutis, deinde in aululā nouā coniectis, quam ſimo ſub ſole obruere ac ſepelire quadraginta diebus expedit. Ea ratione confectio, quæ maiores in ſiccando uires habebit, in attenuando triumphabit, & in mordicando mitior chalcitide efficietur.

DE HIS QVAE INCHOANT A LITERA Ω.

Ωu leucon, Albor oui.

Vi quidem albumen ac tenue ex cenſu medicaminum minime uellicantium arbitrari promeruit, temperatura moderate ſymmetro frigidius. Vtendum eſt igitur oui albore non modo ad oculos, ſed etiam ad pudendorū hulcera, & ad alia omnia contumacia uitioſæꝗ cōſuetudinis hulcera. Miſcetur præterea medicamentis profluuiū ſanguinis ſupprimentibus, emplaſticiſꝗ medicaminibus.

Oui lecithos, Oui uitellus.

OVi uitellus aſſimilis eſt potentiæ, ideoꝗ inſeritur remedijs inflammationes extinguentibus. Aſſus uero uitellus paulò maiorem deſiccandi uim quàm crudus induit ac habet, ſed minorem in mitigando facultatem. Porrò in aceto coctum ouum ſi edatur, uentris fluxiones deſiccat: Quod ſi etiam quippiam eorum quæ aſtringunt adiunxeris, puta gallam, aut rhun, uel balauſtium, efficacius multo medicamentum redditur, ambuſtiſꝗ protinus præſens tulerit auxilium, totum crudum impoſitum. Sorbile autem ouum ſi exhibeatur, lentorem humorum in pectore pulmoneꝗ maturat, incidit, atꝗ ſolatur. Cōuenit idem ad leuigandum placandumꝗ aſperitates arteriæ ac gutturis. Præferendum uero ſemper recens ueteri, atꝗ ex his gallinarum ſalubritate reliquorum animalium ouis palmam præripit.

Ouum in aceto coctum.

Ouum ſorbile.

Ocimon.

OCimum ex eorum numero eſt, quæ calfaciunt exceſſu à ſymmetris ſecundo: habet uero recrementitiam quandam humiditatem. Qua quidem ratione ſi intro in humanum corpus aſſumptum fuerit, præterquam quod inutile eſt, noxam affert. Extrinſecus aūt ad morem cataplaſmatis partibus afflictis impoſitum, non ſolum maturat & cōcoquit, uerumetiam diſtrahit ac diſſjcit.

Ocimoides, Ocimastrum.

OCimoides herba, quæ à plerisq; alijs philetærion nuncupata est, nullius planè frugis radice prædita est. Semen tamen eius ex tenuibus essentiæ partibus constat, habetq; idem ocimoidis semen nonnullã citra omnem mordacitatem & erosionem desiccandi facultatem.

De medicamentis simplicibus purgandi ui præditis, primiusq; de ijs quæ flauam bilem agunt. Cap. IIII

BIlem flauam optime proijcit atque educit aloës drachma una cum melicrato matutino tempore adhibita: cæterũ qui uespere eam propinant uel post cibum, lædunt: quoniam alimentum distrahit. Flauam porrò bilem minus extrahit, stercoreq; solum non instrenue exonerat. Quum uero laxatiua corpus purgantia omnia stomacho noxia sint, sola uentriculo amica & utilis est aloë: Verum his qui amaritatem ipsius sustinere nequeunt, conformata inde catapotia deglutienda præbeantur. Sciendum quidem quod pharmaca purgandi facultate prædita, non simplici quadam temperatura, uerbi caussa caliditate, euacuant: oporteret alioqui cuncta calidi temperamenti euacuandi uim obtinere, ueluti piper, sed insita quadam totius essentiæ proprietate, quemadmodum magnytes lapis ferrum ad se, ceu demonstratum est, trahit. Porrò inter hæc quæ in numero catharticorum habentur, de his quæ solum alui emolliendi facultatem sortita sunt, primo operis huius uolumine mentionem fecimus. Efficacioribus uero ipsorũ uel ad materiam subducendam, uel ad affectionem induratam mouendam, uel ad exhauriendum transmutandum'ue corpus, & temperamentum ipsius alterandum, aut humorem deniq; officium facientem educendum utimur. Nonnulli uero modi ex prædictis mixti inter sese inuicem & implicati sunt. Iam uero in uniuersum expurgandi uim habentibus medicamentis non nisi in quibus ualidum robur, ac sanis quibus promptitudo expedita inest, & in his qui primas ætates quidẽ egressi, nondum tamen ad extremum ætatis peruenerunt, & quibus stomachus potens, quiq; multam in corpore inutilem accumularũt materiam, neq; adeò sanguinolentis, utendũ. Tempus in quo molienda corporis expurgatio est, nisi materia turgeat, uernum maxime est, & autumnale.

Ex laxatiuis sola aloë amica stomacho.

Qui & quando purgandũ.

De his quæ bilem proijciunt atq; educunt.

CHolagogis, hoc est medicaminibus quæ bilem proritant & educũt, utendum quouis tempore, excepta hyeme: in ætate uero uigente & iam declinante: constitutionibus porrò siccis & musculosis & atri coloris, uel rufi: & maribus potius q̃ mulierculis, & continuo alimenta corrumpentibus, uentreq; constrictis, amara item bile præditis, iracundis, neq; multũ urinæ emingentibus, & ijs qui alimenta usurpant arida & calida. Cæterum in felle suffusis, & iocinorarijs affectionibus, laterum doloribus, phrenitide dementiáue, angina, insania, cephalæa, ophthalmia,

igne

igne ſacro, lepra, febribus, & qui bilioſo humore redundant. Porrigitur præterea aloë in grauedine capitis, oculorum morbis, ſitibundis, & qui phantaſijs neſcio quibus, in ſomno abſq; febre uexantur. His autē qui horridam ultro citroq; agitationē, quaſiq; curſationē quandam ſentiunt, & qui peditus acres excernunt, quibus mordicantur exta, & ijs qui circa ſtomachum ob ardorem ſubuerſionis cōmotionem ſentiunt, & quibus clyſter ob excrementorū copiā injci nequit: ſatis nanq; euacuat (neq; tamē uniuerſum cōmouet corpus, niſi multo plus quàm par ſit, offeratur) hærentem in uiſceribus uentreq; & ſtomacho bilem ducens.

Helleborus, Veratrum.

ACcommodatum autem eſt ueratrum in ægritudinibus tum acutis, tum etiam diutinis, quæ bilis euacuationem efflagitant: uerbi cauſſa, inſania, & heterocrania affectis, oculorum deſtillationibus, & thoracis quibuſcunq; affectionibus, cæterū uiſceribus in primis: locellis item fœminarum, ueſicæq;, pharmaco bilem proliciente & ducente opus habentibus, appoſitiſſimus helleborus eſt. Vtilis porrò etiam aſperæ arteriæ affectibus, felle ſuffuſis, atq; his pariter qui exanthematis, lichenis, aut herpetibus, uel igne ſacro infeſtantur.

Helleborus melas, Veratrum nigrum.

VEratrum nigrum bilem educit, maxime flauam, ex ſingulis hauriendo corporis partibus, exceptis fœmoribus: Quapropter nō grauiter febrientibus præbetur, & febre uacātibus magis, pondere drachmę unius, radicibus nempe in aqua mulſa leuigatis & aqua, his qui antè ieiunarint: uel cum melle in forma catapotiorū. Sunt porrò qui pulegium atro admiſceant ueratro, aut ſatureiam, aut eorum quippiam quæ ſtomachum iuuant, neq; diutius morantur, ſed ocyſſime tranſeunt.

Scammonia.

SCāmonia ſimiles habet in purgādo helleboro uires, & uehementiores ad flauam bilem euacuandam. Sed omnium certe quæ purgatoriam uim habent, ſtomacho infeſtiſſima peſtilentiſſimum exiſtit medicamentum ſcammonia: Quocirca febre carentibus, ſtomacho nō imbecillis exhibeatur pondo obolorum quatuor cum ſale, aut pipere, aut zingibere, uel aliquo ſtomachū iuuante & celeriter tranſeūte, uel cum melle deniq;. Conficiunt etiam ex ſcammonia catapotia, adiecto gummi.

Colocynthis, Sylueſtris cucurbita.

COlocynthidis meditullium, hoc eſt interius farctum, bilem non inſtrenue quidem euacuandi uim habet, ſed mucoſa à ſanguine, non eo quo ueratrum & ſcammonia modo, ſeparat, atqui latera & neruoſa purgat corpora drachmæ unius pondere, in melicrati cyathis duobus, ſi quis cum eo rutam decoxerit. Diſſoluatur autem & maceretur diutius, quoniam aſperitates ipſius, interaneas exhulcerationes & neruales inducunt affectiones. Dari porrò colocynthis utiliter poteſt dolentibus caput, uel ubi meninx tunicula fuerit, aut pericranium male affectū, ueluti

& uertiginosis, heterocranicis, à dolore capitis commotis, sacro morbo, & syderatione languentibus, cynice conuulsis torturáue oris, diuturnis oculorū destillationibus, nō nisi recta ceruice spirantibus, longo tempore tussientibus, præterea arthriticis circa renes atq; uesicā affectionibus.

Elaterium.

ELaterium paribus cum scāmonia uiribus euacuare potest: Creditur omnium probatissimū elaterium, quod uirescit & leuitatē habet, neq; antiquius uno anno est, pondo trioboli tritum cum lactis hemina una.

Tithymallus, Herba lactaria.

TIthymallus eadem planè facultate, qua uel elaterium uel scammonia bilem prolicit atque educit. Exhibentur autem lactei eius liquoris guttæ quatuor aut quinque cum polenta hordeacea trita & macerata: & celerrime epotæ, & contentæ in ore, linguam plerunq; & circumiacentes partes contrahunt.

Lathyrides.

LAthyrides naturam habent & uim expurgandi, quemadmodum & ueratrū & scammonia: Dandæ sunt itaq; una dosi septem aut octo, & usq; ad quindecim ad summum: robustis nempe & multa egentibus euacuatione mandere præcipientes: imbecillioribus autem & malo stomacho præditis integras deglutire mandantes.

Peplium.

PEplij fruticis germina arida semper existentia, octo obolorum pondere in aqua mulsa exhibita, bilem ad hellebori instar expellunt, flatulentosq; spiritus bellissime dissipant atq; infringunt.

Agaricum.

AGaricum in euacuando cōpares colocynthidi uires obtinet, absq; dilatione quidē operari incipiens, neq; admodū officit stomacho. Dosis agarici est drachmarū duarū pondus, triti & macerati in melicrato. Esto præterea frugi agaricū candidissimū, ualde friabile, nō admodum lignosum, & teredinibus minime corrosum.

Iris Illyrica.

IRis illyrica similem purgandi prædictis facultatem habet, octo obolorum quantitate in aqua mulsa propinata: cæterum potior est minime antiqua, & teredinibus expers.

Centaurium minus.

CEntaurium minus quoniam bilem mucumq; expurgat, coxendice laborantibus peculiariter succurrit. Bibetur aūt decoctionis centaurij sesquidrachma, in aquæ cotyla una usque ad medietatis consumptionem decoctæ.

Tragoriganum.

TRagorigani flores cum fructu duarum drachmarū pondo in aqua mulsa potui dantur his, quibus & ueratrum: cæterum utiliores sunt stomacho quàm helleborus, minus uero expurgant.

Chamelæa.

Chamelæa.

CHamelææ drachmæ quatuor in melicrati heminis duabus ad quartam uſque partem elixę, ſimilem helleboro purgandi uim obtinent. Sunt autem qui chamelæę & abſinthij duplum, formatis inde pilulis deglutiendum exhibuerunt.

Ariſtolochia, Malum terræ.

VIticulæ ariſtolochiæ fructus in mulſo ſi potetur, modo colocynthidis corpus emundat.

Polypodium.

ARida radix polypodij leuigata, cum mulſo præparata, uel cum eo friata, eadem omnino quæ colocynthis perpetrare conſueuit.

Quæ atram bilem proliciunt & euacuant.

ATram bilē expellentibus medicamentis utendū potiſſime in melancholicis, cōcitatis, iracundis, homines odio proſequentibus, uel in ſolitudinē ſecedentibus, in refectione opus habētibus purgatione, in autumno calido, in cōſtitutionibus aridis paruūq; muſculoſis.

Epithymon.

EPithymum præſtantiſſimum eſt omnium, quæ atram bilem prolicere & euacuare nata ſunt. Dandæ autem ſunt drachmæ quinq; cum lactis hemina contritæ.

Epithymbron.

EPithymbrum, quod ſupra thymbram naſcitur, haud ſecus quàm epithymum euacuat, niſi quod imbecillius eſt.

Pulegium.

PVlegiū oxybaphi menſura in melicrato epotū, atram bilem deducit.

Tragoriganon.

TRagorigani heracleoticæ, hoc eſt nucis auellanę tantundem, æqualem habet cum pulegio euacuandi facultatem, utrunq; aūt aridum.

Alypon.

PRædictum eſt alypi ſemen purgandi uim habere per inferna atram bilem, pari eodemq; epithymi pondere, adiecto ſale & aceto: cæterum interanea procliuiter (ut autor Dioſcorides eſt) trahit. Eſt autem ut ego quidem arbitror, hodie alypias appellata. Offerendū id quidem quum res exigit, in mulſo.

Parthenion.

PArtheniū conſimiliter aridū in potu ſumptū, eadem quoq; exhaurit.

Alyſſon.

ALyſſon cum ſale hauſtum, non aliter quàm ſuperiora expurgat.

Quæ pituitam exhauriunt.

VTendum eſt pituitiducis medicamentis in complexionibus frigidis, ſenio confectis, & hyeme, inq; languidis & flacceſcentibus, & attonitis, corpore tumidis: in his quoque uſurpanda ſunt ea quæ pituitam euacuant, qui eiuſdem humoris magnam uim in

uentre,uel in pectore & pulmone, uel in ſtomacho habent,& muliebribus denique fluxionibus, quinetiam his qui multa emungunt, & craſſa excreant, cibumq́ horrent, & coxendice laborant, quum articulus uel mucoſus,uel elephantiaſi infectus fuerit, maxime uero aqua inter cutem laborantibus,quæ appellatur anaſarca.

Styrax.

STyracis candidi drachma una cum æquali reſinæ terebinthinæ pondere pituitam euacuat. Oleæ radicis corticis pondo drachma una cum uino ſeu aqua. Pyrethri oboli nouem cum aqua eundem humorẽ agunt. Lychnidis ſeminis drachmæ duæ,cyclamini radicis drach.una cum hydromelite. Allij drachmæ duæ admixto melle. Chamæpitys leuigata & in globulis deuorandũ exhibita. Squamæ Cypriæ drach. dimidia, cum reſinæ tantundem in catapotijs deglutita, ualentius pituitam exhaurit. Daphnidis foliorum uiridium drachma una cum dimidia. Corticis radicis ſylueſtris cucumeris oboli duo. Ricini grana quadraginta. Crotones appellati, ad ſummam ſynceritatem perpurgati eduntur,atq́ pariformiter agunt. Apij pondere dimidium quod circa radicem comeſtũ eſt, quod quidam chamæraphanon nuncupant. Bdellij drachmæ duæ cum hydromelite. Commi autem peculiariter deſtillationibus oculorum accommodatum eſt.

Quæ aquam proliciunt & educunt.

MEdicaminum quæ aqueum humorẽ educunt (quæ ὑδράγωγα Græci,quaſi aquiduca dicas,appellant)uſus eſt,tum in aqua inter cutem affectis, aſcite ſcilicet hydrope laborantibus,tum in mulieribus quæ albo uexantur profluuio, tum in his qui hulceribus infeſtantũ fluidis. Cæterum aquagia hæc ſunt. Lepidis Cypriæ drachma una cum mulſo pota aquam prolicit atq́ educit. Acetum uero continuo ſorbeat,ne uomitu eijciat. Granum cnidium repurgatum & leuigatum cum melle deſpumato epotum, ne ingluuiem gutturúe adurat, aquam educit. Præbeantur autem grana decem,uel quindecim,uel triginta: robuſtioribus uero quadraginta. Euphorbij drachma una cum melle decocto pota,pituitam quidem, impenſius uero aquam proritat atq́ deducit. Lonchitidis ſeminis oboli octo cum melicrato aquã agitant. Cneorũ ſimiliter aquã expurgat,cum farina potum. Cnici ſeminis drachmæ quinq́ ſimul leuigatæ,coquuntur cum ptiſana & ſale modico,atq́ in eundem uſum ſorbentur. Guttæ ammoniacæ thymiamatis drachma una ex melicrato epota, aquagium eſt minime ficulneũ. Quidam uero idem medicamentum quũ poſcam admiſcuiſſent lienoſis propinauerunt. Quin & ſambuci radicis corticis ſuccus duarum unciarum menſura potus cum uino, aquam proliciendi educendiq́ poteſtatem obtinet. Hactenus de ſimplicium medicamentorũ uiribus.

DE COMPOSITIS MEDICAMINIBUS PURgandi facultate præditis. Cap. V

Catapotia quæ conglomerantur ex aloë.

INterioris colocynthidis farcti (quã Græci γυτήφιάνην uocant) partem sumito unam, succi absinthij, aloës, singulorum partem unam, scammoniæ partes duas, redige cum aqua in pilulas quæ ciceris quantitatem æquent: quarum pro dosi exhibendæ sunt undecim.

Oxymel Iuliani.

OXymel quod ad Iulianũ refertur, accipit rutæ, origani, uniuscuiusque uncias treis, comæ thymi uncias quatuor, anethi sesquiunciam, iridos unciam unam, mandragoræ radicis unciam unam & semissem, agarici uncias duas, tedarum pinguium uncias duodecim, cocci cnidij uncias quatuor, lathyridum uncias treis, alypiadis tantundem, polypodij uncias duas, folij, costi, spicæ nardi, singulorum unciam unam, rheu pontici unciam unam & semissem, scillæ uncias treis, sambuci uirgultorũ uncias treis, canopi, quod est sambuci corticis uncias treis, asari unciam unam, pulegij uncias treis, epithymi, ueratri, aceti, cuiuslibet uncias duas, sij unciam unam, ammonij, hyperici, cymini, uniuscuiusque unciam unam, anisi uncias duas, aceti xestam unam, mellis xestas quinque. Herbas in aceto per triduum macerato, deinde usque ad consumptionem plus quàm dimidiati decoquẽs, inijce mel, & ubi siccaueris adhibe lathyridas (quam nonnulli tithymallum nuncupant) & costum, & granum cnidium, & spicam nardi contritam & leuigatam, & si uidetur, post exactam concoctionem oxymel. Absoluta dosis est uncia una, uel pro cuiusque uiribus. Confert autem afflictionibus podagricis, & epilepticis, & quos crassis humoribus euacuare, & ab infarctu ac obturatione liberare oportet.

Purgatorium aquagium, quod Græci hydragogon appellant, ex caryophyllo contextum.

AQuiducum medicamen efficiunt, aloës, epithymi, caryophylli, grani cnidij, petroselini, rheu pontici, singulorum unciæ semissis, euphorbij dioboli quatuor, mellis quantum satis est. Cuius confectionis detur cochliarium unum.

Purgatorium ex rhodomelite Alexandri.

SVmito succi rosarum xestas duas, mellis xestam unam, scammoniæ uncias quatuor. Dosis eius summa, cochliaria quinque: uel minima, cochliaria duo: media, cochliaria tria. Aliter: Accipiatur mellis, rosarum succi, uniuscuiusque libra una, piperis drachmæ duæ, scammoniæ drachmæ octo, mastiches drachmæ quatuor, & zingiberis drachmæ duæ. Aliud, quo ipse utor. Spicæ nardi, asari, epithymi, singulorũ unciæ semissem irrigato in aquæ cotyla per triduum, & moderate elixans, aquæ, succi rosarum xestam dimidiam confunde, mellis xestæ se-

miſſem, & ubi decoxerit ad concretionem & craſſitudinem, ſeſquiunciam ſcammoniæ immitte.

Purgatorium è malis cotoniis confectum.

MAlorum cotoniorum decoctorum unciæ quatuor, piperis unciæ ſex, ſcammoniæ drachma una, mellis unciæ quinq;: quibus cõtritis, exhibe cochliarium unum, uel pro ualetudine ac robore cuiuſq;.

Medicamentum è malo citrio ſalubre ſtomacho.

COrticis pomi citrij, & carnis libram unam, in aquæ xeſta una & dimidia decoquito uſq; ad tertias, deinde mellis xeſtam dimidiatã immitte, atq; ubi probe decoxeris ad mellis craſſitudinẽ, inſere leuigata, longi piperis unciam unam, ſcammoniæ aſſatæ in fermento unciam unam.

Bucellatus catharticus.

SCammoniæ coctę unciam unam, piperis & apij ſeminis, ſingulorum diobolum unum, fœniculi, aniſi, uniuſcuiuſq; unciam unã, mellis librã unam, quum moderate aſſaueris, dato in condito unciam unam.

Oliuæ catharticæ.

OLiuæ purgatoriæ conſtant ſcãmoniæ uncia una, piperis uncia una, epithymi, cymini fricti, petroſelini, rutæ foliorũ, mentæ uiridis, ſingulorum drachmis quatuor, laſerpitij drachma una, palmularũ, mellis, cuiuslibet uncijs quinque, aceti cotylis duabus, oliuarum ſalſarum xeſta una, fiſſilium uidelicet: quidam gari etiam ſymmetrũ adijciunt. Doſis quinq;, uel ſeptem, uel nouem.

Paſtillus purgandi ui præditus.

PAſtillus catharticus præparatur ex ſcammonię, euphorbij, ſingulorum drachmis quatuor, folij drachmis duabus, piperis drachmis totidem, mellis libra una. Doſis eius eſt uncia una.

Phuſca cathartica, & ſtomacho grata.

FVſca purgandi uim habens accipit cymini, fœniculi, ſingulorum unciam unam, pulegij, apij, aniſi, uniſcuiuſq; unciam dimidiam, epithymi, ſcammoniæ, cuiuslibet unciam unam, ſalis uncias duas. Datio expedita & quam tranſgredi nefas eſt, ſunt dioboli duo in poſca: uerum nonnulli etiam euphorbij grammata quatuor exhibent.

Vinum purgandi facultate præditum in laborantibus hydrope.

SCillæ unciæ ſumuntur tres, apij ſeminis unciæ ſex, piperis drachma una, radicis capparis drachmæ quatuor, grani cnidij cortice exuti drachma una, folij malabathri pilulæ duæ, uini heminæ duodecim, mellis xeſtæ tres: Conſcinde in exigua fruſtula ſcillam, & irrigato cum uino, reliqua uero leuigata miſce.

Halatia purgantia.

SAlis communis aſſati unciæ ſex, ſeminis apij, zingiberis, panis aridi, ſingulorum dioboli ſex, aniſi, piperis, uniuſcuiuſque drachma dimidia, ſcammoniæ, epithymi, cuiuslibet uncia una. Datio conueniens cochliarium unum.

Podagrica ex hermodactylis.

HErmodactyli unciæ tres, aniſi, cymini Aethiopici, ameos, thymi, co rymborum, piperis candidi, zingiberis, uniuſcuiuſq; dioboli tres, epithymi uncia dimidia. Dantur conuenienter pro una quidem doſi, dioboli quatuor, idq; matutino tempore cum condito, ſiue melicrato, uel ſi uidetur, cum zeſtacrato.

Aliter eadem purgans medela.

HErmodactyli uncia una, cymini Aethiopici, aniſi, agarici, zingiberis, ſingulorum dioboli ſex, maſtiches duo, ſpicę nardi dioboli duo, moſchi ceratium unum, cnici dioboli duo. Doſis dioboli quatuor cum hydromelo. Scammoniã porrò eo quod ſtomacho noxia eſt dãnamus. Quod ſi aũt copioſior euacuatio fuerit neceſſaria, admiſce dationi communi ſcammoniæ ceratia tria. Exhibeto autem poſt lauacrum.

Catapotia ex Harmenico lapide conglomerata, quæ in morbo articulorum ut plurimum locum habent.

ALoës unciæ quatuor, ſcammoniæ unciæ ſex, agarici uncia una, epithymi tantundem, lapidis harmenici dioboli duodecim, caſſiæ uncia una, ſpicæ nardi uncia una, ſcillæ aſſatæ unciæ duæ, croci grammata duodecim, rhodomelite excipiantur. Datio eius dioboli duo.

Confectura ex coronopodio, conducens iiſdem quibus & hermodactyli, & ſtomacho ſalubris.

ACcipit zingiberis diobolos duos, piperis diobolũ unũ, agarici decem, cnici interanei diobolos quatuor, coronopodij radicis diobolos ſex. Datio idoboli octo. Cæterũ ſi difficilior eſt aluus, ceratia uiginti tria. Conducunt ſummopere ſeptem aut octo adhibita uentri: & poſt euacuationem ubi laueris, ouis nutriri ſatis eſt.

Medicamentum ex ſucco Cyrenaico ad quartana laborantes.

SVmito ſucci cyrenaici, piperis, rutæ foliorum, cuiuslibet drachmam unam. Doſis eſt nucis Ponticæ magnitudo.

Puls catharica turgidis elephantiaſi laborantibus eximie conducens, & quibus cõmouere quis craſſum & uiſcidum humorem queat.

COlocynthidas duas amputando, ſemen euacuato, medullam uero ſinens, impleto ipſas oleo dulci, & operculans proprijs operculis, ſinito per diem ac noctem. Deinde autem oleo euacuato, colocynthidas in aqua elixato, tantiſper dum ſubigant: poſtea eaſdem abijce quidem, ſed oleo aquæ permixto ueratri nigri triobolum inijce, ſcammoniæ drachmam unam: decoquẽs uero cum his pulticulam ex ſimilagine, uel panem aridum contritum. Poſt hæc partem illius laboranti propinato, qui frugali antea uictus ratione uſus ſit, quantitate nucum ponticarum, hoc eſt auellanarum octo aut decem, uel ad ſummum quatuordecim: Et potui aquam calidam præbeto.

De obseruatione eorū qui catharticū medicamentū sumunt, & quid faciendū his qui in potione non purgantur. Cap. VI

IN omnibus, ut summatim dicam, qui strenuam & efficacem purgationem sumunt, homini prius uictus rationem præscribens, ieiuno, & ei qui probe concoxerit pharmacum præbeto, somnumq́ usq́ ad consummatam purgationẽ prohibeto: motionem uero moderatam, si fieri possit, subire, & ab omni cibo potuq́ abstinere, quoad purgatio fuerit suo munere perfuncta, mandato.

Ex monumentis Philagrij.

ATqui si quis genium ad cõsummatam usq́ purgationẽ cibo defraudari non sustineat, uel propterea quod os uentris ualde biliosum habeat per longam inediam quę præcessit, uel quampiam aliam istiusmodi caussam, dandus est ipsi ex aqueo uino panis, uel ex ptisana succus chondri nondum inchoata purgatione, quo minus eam corrumpat, sed protinus à sumpta medicamenti potione: sic enim ad celeriorem quandoque motum pharmaci sua grauitate cooperatur. Si porrò quispiam post sumptam medicinarum potionem non purgatur, neq́ euacuatur, si nulla quidẽ inde ingruat molestia, nullo auxilio opus est: Sin autem urgeatur propter morbi uehementiam, aut dilanietur, distendaturq́ & quasi dissecetur languens, clysterem confestim inijcere necesse est. Quod si ne tum quidem obtemperet aluus, corpore quidem uellicato, & tanq̃ peruerso, lauandi sunt ungendiq́ affatim. Quod si autem corpus refertum atq́ grauatum fuerit, sanguinem uena secta detrahe, potissimum si homo sanguinolentus existat, oculosq́ rubeo colore infectos, & petulantes, exertos'ue non secundū naturam, sed ex aduentitio propter epotum medicamentū habeat. Si horum uero nihil, morsus autem & laniatio infestet, à balneo quamprimū nutrito, & uinum liberaliter & prolixius propinato: atq́ inter hæc clysteribus utere, nisi dolores placati sint, & denuo lauato. Esto autem oleum clysmatis rutaceum, uel ex alio quocunq́ flatus extinguente præparatum.

De his qui plusquam expediat purgantur. Cap. VII

QVi immodice plus iusto perpurgantur, eorum cutis perfricanda est, lauandiq́ calido ante balneū, exhibendo uinum tenue, rufum, & flauū: extemplo nanq́ uinū huiusmodi ad digestionem concitat: panem item maceratū, & mala Punica. Perseuerante autem his etiam peractis purgatione, uincire membra fascijs à summo deorsum districtis & constrictis expedit, & recuperantibus aliquid tum sanguinis tum spiritus. Propinato præterea ex carnibus confectæ theriaces symmetrū, pellit enim in cutem, & celeriter reuellit in aluum humorum delationem, hebetatq́ id quod in purgatorio tanq̃ uenenosum & medicamentosum existit: qua deficiente theriacis pastillis, præterea confectione διασπερμάτων, & ea cui cognomentum est Philonium: cucurbitulis ad hæc secundū stomachū utendum. Cataplasmatis item

item contextis ex farina hordeacea & œnomelite: Post quæ astringentia sequantur epithemata. Præstantissimum porrò auxilium præstant totius corporis frictiones, & pharmacorum potiones. Ad hæc aërem non modò frigidum, sed admodum etiam calidum uitent cane peius & angue: ille enim materiam ab exterioribus pellit ad interna fluxum'que adauget, hic uero distrahit & uires dissoluit. Quod si autem propter extorum irritantium uellicationẽ augeatur euacuatio, cataplasmatis instar impone prædicta. Immittantur pariter quæ retũdendi & hebetandi uim obtinent: Adeps anserinus, uinũ dulce, nardus, & id genus alia.

De sacris antidotis, quas græce hieras dicunt. Cap. VIII

Hiera Antiochi.

Ccipit Sacra Antiochi trixaginis, agarici, colocynthidis interanei, stœchados, singulorum drachmas decem, succi panacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ clematidis, piperis candidi, uniuscuiusque drachmas quinque, cinnamomi, spicę nardi, myrrhæ troglitidis, croci, foliorum, cuiuslibet drachmas quatuor, mellis quantum satis est. Alia: Colocynthidis intranei drachmæ uiginti, scillæ tostæ, agarici, guttę ammoniaci thymiamatis, corticis ueratri nigri, scammoniæ, hyperici, singulorũ drachmæ tres, epithymi, polypodij sicci, bdellij, aloës, trixaginis, marrubij, cassiæ, cuiuslibet drachmæ octo, myrrhæ troglitidis, opopanacis, sagapeni, piperis communis tum proceri tum candidi, petroselini, cinnamomi, croci, castorij, aristolochię longæ, uniuscuiusque drachmæ quatuor, mellis quantũ res ipsa postulat.

Hiera Iusti.

SAcra quæ ad Iustum refertur medicum, cõstat ex epithymi drachmis duodecim, marrubij, stœchados, trixaginis, hellebori atri, scammoniæ, agarici, piperis longi, scillæ assatæ singulorum drachmis sedecim, euphorbij, colocynthidos interanei, aloës, croci, gentianæ, petroselini, guttæ ammoniaci thymiamatis, sagapeni, uniuscuiusque drach. octo, opopanacis, polij, cinnamomi, myrrhæ, spicæ nardi, floris rotundi odorati iunci, pulegij, cuiuslibet drachmis quatuor, aristolochiæ cum longę tum rotũdæ, singulorũ drachmis duabus, mellis quod satis est. Dantur iusta dosi grammata duo, aut tria, aut quatuor, cum melicrato & salibus.

Hiera Galeni.

HAbet Sacra Galeni trixaginis, piperis longi, piperis albi, stœchadis, ueratri nigrioris, scammoniæ, spicæ nardi, scillæ assatæ, & (ut quibusdam placet) epithymi, uniuscuiusque drachmas sedecim, myrrhæ, croci, guttæ ammoniaci thymiamatis, euphorbij, cuiuslibet drachmas octo: quæ cuncta melle excipiuntur.

Hiera Ruphi.

RVphi medici Sacra habet sicyoniæ siue colocynthidos interanei drachmas octo, trixaginis drachmas decem, sagapeni drachmas octo, petroselini drachmas quinque, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singu-

lorum drachmas quinq;, cinnamomi drachmas quatuor, uel cassiæ drachmas octo, spicæ, croci, polij, myrrhæ, uniuscuiusque drachmas quatuor, mellis quantum satis est.

Archigenis Hiera.

MArrubij, agarici, trixaginis, colocynthidis medullę, stœchados, singulorum drachmæ decem, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, uniuscuiusq; drachmæ quinq;, cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, cuiuslibet drachmæ quatuor: arida simul contunde & attamina: succum uero panacis atque sagapenum, myrrhamq;, fracta in pila, melicrato per noctem unam infunde, deinde leuigato & extenua, atq; inijce arida, & interposito tēpore melle optimo in uitreum aut plumbeum uas reconde: Hic sane modus communis est omnibus hieris. Dosis eius ad summum drachmæ quatuor: assumantur etiam salis drach. una, mellis heminæ duæ, aquæ quantū satis est. Quod si purgatorium scammoniam nō habens efficacius reddere uoluerimus, admiscendus etiam ipsius est obolus.

Perunctiones sedis & umbilici, purgantes. Cap. IX

VNgentum quo sedes peruncta peditus proritat: Ruta melle conteritur, ita quidem ut unus succus efficiatur, atq; in intimū ani illinitur: efficacissimum autem fuerit, si momentum cymini, & nitri, uel cyclamini succi adijciatur. Porrò id quoq; unguentum crocydi, hoc est floccis exceptū sedi ad laxandam aluum inseritur: Vel glanis affabre cum melle facta inditur, flatus enim egrediuntur sufficientes, leuanturq; male affecti.

Diachrisma sedis quod uentrem mouere dicitur, & oletare faciens.

ALumen cum melle leuigatum decoquitur donec rubescat, atq; cum hoc inungitur sedes: prompte nanque multa quidem, non tamen citra laborem extorquet.

Epomphalion aluum subducens.

CYclamini (quæ Latinis rapum, aut terræ umbilicus est) drachmæ quatuor, nitri drachmæ tres, hellebori nigri, & cādidi, uniuscuiusq; drachmæ duæ, colocynthidis drachmæ tres, scāmoniæ drachmæ duæ, elaterij succi drach. quatuor, grani cnidij drachmę totidem, nucum pinguium unciæ duæ, fellis taurini uncia una.

Aliud pulcherrimum.

ELaterij, lathyridum, galbani, cyclamini, hellebori nigri, singulorum drachmæ quatuor, colocynthidis interanei drachmæ octo, cucumeris syluestris recentis, scammoniæ, grani cnidij, uniuscuiusq; drachmæ duæ, tithymalli drachmæ duę, resinæ terebinthinæ drachmæ tres: Hæc accurate contusa felle taurino excipe, & perinde atque ungento utere. Quidam uero adiectis insuper ceræ drachmis septem, & oleo cucumerino sufficiente, ad morem emplastri re postulante imposuerunt.

Medicamenta uomitoria, & modi helleborismi. Cap. X

VOmitionibus non tam secunda ualetudine fruentes nimia alimenti humorum'ue copia grauati utantur, quàm morbis oppressi acutis, quum à pituita uel id genus aliquo infestantur. Cæterum neq; sospites, neq; grauiter languentes uomitorijs medicaminibus prolicere uomitiones consultũ ac tutum est, sed in ægritudinibus diuturnis, præsertim cum scirrho coniunctis, & quę ualidiore opus habent cõmotione: Verbi caussa, podagra, comitialibus à stomacho prouenientibus, elephante, aqua inter cutẽ, melancholia, atq; id genus alijs. Aduersantur uero sanguinis expuitionibus, & malum stomachum habentibus, & qui suffocantur. Expeditissimum itaq; promptissimumq; omnium quę uomitũ prouocare & educere solent, censetur oleũ cyprinũ, irrigatis in eo uel digitis, uel pennis, & in gurgulionem insertis, & radicum spicæ nardi drachmę septem melicrato potæ, per superna purgãt ualentius: & betonicæ drachmæ quinq; aut sex in aqua mulsa potæ: & daphnoidum folia uiridia tria, macerata & comesta: necnon & elaterij obolus in aqua potus per uomitum cum pituitam, tum bilem exinanire consueuit: idem præstant uuarum passarum grana quindecim cum mulso crassiore. Bulborum porrò, esculenti quidem crudi deuorati, uomitorij uero cum narcisso decocti per superna euacuant: & apij radicis id quod ad aërem est comestum, consimiliter uomitum cit, appellant autem nõnulli idipsum chamæraphanum: uniuersa uero radix comesta, tam per superna quàm per inferna agitat. Raphani insuper prędictis minus quidem uiolenter, sed maiore emolumento expurgant: oportet aũt eosdem acres admodum & recentes adhuc, in pertenuia frustula secare, & madefacere: uel tribus horis in oxymelite maceratos accipiant quantum possunt, uomẽtes ter aut quater à cœna, semel uero ieiuni. Sæpe etiã numero absorbeãt oxymel. Cæterũ per duas horas inambulantes tepida aqua epota, digito uel penna immissis gutturi, uomitiones irritent.

Quæ citant uomitum.

Quibus dandus sit helleborus, & quibus non.

VEratrum porrò exhibendum est diutinis pariter & grauibus ægritudinibus correptis, ubi reliquorum adminiculorum spes sublata fuerit, quũ omnibus morbus superior medium unguem porrigat. Offerendum idcirco iugiter aqua inter cutem laborantibus, elephantientibusq;, cachexia item, paralysiq;, & id genus alijs languoribus correptis, & in his affectionibus, quę per circuitum temporis paroxysmũ habent: cuius generis est epilepsia, podagra. Quum autem complures sint helleborismi rationes, simplicior quidem præparatio, & magis ad helleborismum idonea ratio, hæc est.

Præparatio raphanidum ex helleboro.

COncinnentur autem raphani hoc modo: cõpungendo prius raphanidas, quas quidam radiculas uocant, calamo: hellebori albi optimi radicũ segmina experiri stimulis oportet, & ubi ea per noctem integrã

manſerint, ſequenti die auferant, ipſas uerò raphanidas fruſtulatim concisas cum oxymelite manducandũ ciendi uomitus gratia exhibeto modo prædicto, procliuiori uidelicet ad uomitus languenti: & interpoſitis memoratis horis ad uomendũ cogito. Helleboriſmi porrò modus priuatim ac proprie ſic habet. Veratri optimi uncias duas in aquæ hemina prius diebus quinque maceratas, donec aquę pars tertia relinquatur decoquito: expreſſo deinde helleboro, aquæ tantundem mellis admiſceto, coque denuo tantiſper dum craſſitudinem induat: et ubi ſe ad ciendas uomitiones præexercitauerint, laboranti ieiuno, & ei qui probe concoxerit, & qui per inferna uel ſua ſponte uel per clyſterem excernit, ad demonſtratum antea modum præbeto ſemel atque iterum, pro patientis uirtute & robore.

Hellebori decoctio.

Qui ſit optimus præparandi modus hellebori.

Efficaciſſimus uero omnium modus eiuſmodi eſt: Incidendo ueratri radices in quantitates ſeſamis ęquales, nam in puluerẽ contuſæ ſuffocationes efficiunt magna efficacia: In imbecillioribus quidẽ cum ſucco ptiſanæ aut halicæ, aut id genus aliquo duas drach. ad ſummũ, ad minimum autẽ drach. unam ueratri elixans, potui dato: In robuſtioribus uero in aqua calida ſiue mulſo. Incipit aut helleboro irritata purgatio poſt treis aut quatuor horas: at qui lentius inchoant, melius purgantur. Cunctantibus autem nimium uomitibus, melicratum potui exhibens ad uomendum impelle, irritando immiſſione pennarum in oleo infectarum: quod ſi ne tum quidem euomat, in balneum ita habens abducendus eſt. Cæterum ubi eĳcere iam per uomitionẽ auſpicauerint, ſi quidem ſecundum rationem fuerit euacuatio, nihil afficiuntur uomentes: ſin autem angantur & conuellantur, hydrelæum potui dato: pariterque per inferiorem uentrem ipſis ſubducendi hoc modo uis quædam accedit, & alioquin in his qui helleboro utuntur, quandoque medicamine etiam accedente, accumulationem longe facilius egerunt. Porrò eos qui animo deficiunt, odoramentis atque his ſimilibus refocillato, atque aliĳs quæ plerunque ſuperueniunt ſymptomatis conſimiliter ſuccurre. Quum autem purgatio immodica fit, non alere modò, uerum ſomnum etiam conciliare expedit, & alia, quemadmodũ de his qui nimium purgantur explicatum eſt, agenda ſunt. Perſiſtente aũt eadem, cucurbitula præter hæc ſtomacho applicanda, membraque ſunt uincienda. Si ſecundum rationem fiat euacuatio, melicrati ipſis potandum ſymmetrum exhibeto, quo abluantur pharmaci excrementa, & paulò poſt cibus coctu facilis eſt offerendus. Cæterum in his, quorum ualetudo ſuſpecta eſt, euacuatione per os, egentibus autẽ omnino helleboriſmo, Antyllus uſus eſt eiuſcemodi quopiam lauamine, irrigando ueratri candidi drachmas duas in aquæ xeſta una, & ſinendo manere per diem ac noctem, poſtera die ueratrũ ad dimidiatum uſque in aqua decoquendo, deinde hanc immittendo per ſedem, quo uomitione ſuprà purgat, parũ imbecillius hellebori potione. Iam uero poſt exactã ſufficien-

Helleborus ſumptus quando operetur.

sufficientem purgationē, glandem acrem apponentes irritemus egestionem, ita quidē ut infusum reddatur, & uomere desistant: Post deiectionem aquam mulsam semel aut bis pro ablutione intestinorum immittemus. Idem uero tradit, glandem ex helleboro candido contuso & cribellato, deinde melle despumato excepto concinnatũ, pari modo superiorem aluum, quemadmodũ & clyster ex ueratro confectus, purgare: Verum præ omnibus alijs cōmendatur, multisq́ præconijs effertur hic præparandi modus: nobis enim reponere & quasi in futurum reijcere purgationē licet. Pondus igitur esto hellebori drach. duæ, circumlinia tur uero aut circumligetur stuppa solidiore balanus, principiumq́ stuppæ foris per sedem recipiatur, ut post sufficientem purgationem foris deferat nobis glandem: hic sanè tropus expurgat ad unguem & exactissime, neq; tamen uel strangulatum, neq; aliquid aliud periculi infert.

De differentia antidotorum. Cap. XI

Præfatio Galeni de antidotis.

FAcultates quibus morbis succurritur, non quæ extrinsecus imponuntur, sed quę intro in corpus sumuntur, prisci antidotos appellabant, quarum treis enumerant differentias: quædam enim letalium medicamentorum gratia offeruntur: quędam propter feras ictu morsuúe uirus iaculantes: quædā deniq; affectionibus ex praua uictus ratione prouenientibus opitulantur: nonnullæ uero treis commoditates promulgant, è quorum numero etiam antidotus quæ theriaca uocatur, esse creditur.

Hedychroi in theriaca præparatio.

ASpalathi radicis corticis, calami odorati, costi, asari, xylobalsami, phu, maioranæ, mastiches, singulorum drachmas sex, fructus balsami drachmas duas, mari drachmas sedecim, floris rotundi iunci odorati drachmas duas, cinnamomi drachmas uigintiquatuor, amomi, cassiæ, rhei, uniuscuiusq; drachmas octo, nardi Indici, folij, cuiuslibet drachmas duodecim, myrrhæ drachmas uigintiquatuor, croci drachmas duodecim, uino bono excipe, & redige in pastillos, succũ balsami (quod opobalsamum dicunt) contundens.

Pastillorum scilliticorum præparatio.

PAstillos quos scilliticos appellant, hoc modo confice: Scillam argilla seu adipe obducito, & moderate elixato, sumendoq́ interanei ipsius partes duas, & farinæ orobi partem unam, contere, & cōsimiliter pastillos concinnato.

Pastillorum theriacalium præparatio.

PAstillos theriacos cōcinnaturus, sumito uiperas quatuor aut quinq; perfuluas, recens admodum captas, amputa ipsis circa caput & caudatenus partem utrinq; quatuor digitorum mensura, detractisq́ squamis omnibus, & exemptis interaneis, reliqua in aula noua addito sale & anetho mediocri coquenda sunt, tantisper dum spinæ à carnibus se-

parantur, deinde eximẽs, & à ſpinis exacte carnes repurgans, admiſcendo eis tantundem panis puri, & diſſoluendo pariter ſemel reformato, & orbiculos opobalſami accende, & frigefacito in umbra.

Theriaces antidoti præparatio.

THeriaca antidotus conficitur ad hunc modum: Paſtillorum ſcilliticorum drachmas quadragintaocto, paſtillorum theriacalium drachmas uigintiquatuor, unguinis hedychroi drachmas uigintiquatuor, cinnamomi, piperis communis, ſucci papaueris, uniuſcuiuſq; drachmas uigintiquatuor, roſarum aridarum drachmas quindecim, purgamentorum allij, napi ſeminis, iridis Illyricæ, agarici, glycyrizes, ſucci balſami, ſingulorum drachmas duodecim, myrrhæ, croci, zingiberis, rheu pontici, radicis quinquefolij, nepitæ, floris iunci rotundi odorati, petroſelini, ſtœchadis, coſti, piperis candidi, & longi, dictamni, florum thuris maſculi, reſinæ terebinthinæ, maſtiches, caſſiæ nigræ, ſpicæ nardi, florum polij, ſtyracis, apij, ſeminis ſeſeleos, thlaſpeos, ammeos, trixaginis, ſucci hypociſtidis, malabathri, nardi Gallicæ, mei, gẽtianæ, aniſi, fœniculi ſeminis, Lemniæ ſigillatę, chalcitidis aſſæ, amomi, acori, balſami, phu, opij, hyperici, acaciæ, commeos, cardamomi, ſingulorũ drachmas quatuor, ſeminis dauci, galbani, ſagapeni, bituminis, opopanacis, caſtorij, centaurij, ariſtolochiæ clematitidis, cuiuslibet drach. duas, mellis Attici libras decem, uini phalerini xeſtas duas: Mittens in mortarium opium, hypociſtida, myrrham, ſagapenum, ſtyracem, acaciam, opopanacem, inſtillans mellis puſillum, et cõtundens diſſolue: poſtea uini tantum infundendo, ut id cætera ſuperet, per triduum ita macerato, mox reliquas ſpecies fruſtulatim inciſas contunde, & mel deſpumato. Reponitur autem in uaſe argenteo aut uitreo non admodum referto, & circumquaq; operculatur. Cæterũ uſus ipſius, ſi quidẽ nihil cunctetur, in ferarum morſibus commendatur, uenenisq; ſumptis poſt ſeptennium ponticæ nucis quantitas cum uini cyathis tribus bis in die pota: Pariformiter etiam his qui citra manifeſtam occaſionem periclitantur, corporis corruptione letalis medicamenti qualitatem imitante, ueluti in peſtilentialibus plerunq; accidere conſueuit, ſemel in die. Porrò in alijs affectionibus uſus ipſius eſt, à decennio ad annum uigeſimum uſque. Contra tuſſes autem, & pectoris pulmonisq; dolores ſeu lateris, febre quidem carentibus cum œnomelite, febricitantibus uero cum hydromelite ſub noctem fabæ Aegyptiæ magnitudo magnopere conducit. In ſanguinis inſuper eiectationibus cunctis recentibus, in poſca utilitate magna prębetur: diuturnis uero in elixatione conſolidæ, fabuli Aegyptij quantitas, tum matutino tum ueſpertino tempore: Inflatis autem, & his qui circa umbilicum torminibus infeſtantur, aut cœliacis, mane in aqua calida eiuſdem fabæ quantitas. Appetentiam præterea proſtratam reuocat & excitat: Rigore adhæc, algoreq; acceſſionũ intenſo, uomitioneq; bilis præpota theriaca liberat. Menſes porrò cit, & fœtus mortuos expellit,

In quibus utendum theriaca.

fabæ

fabæ Aegyptiæ magnitudo cum melicrato, uel paſſo, in quo ruta atque dictamnus elixa ſit, pota. Aduerſus autem extremam raucedinem cum ſeorſum per ſe, tum addito tragacanthæ duplo, ex œnomelite aut paſſo ſumpta, retentaq́ ſub lingua & colliquata, lienoſis & iocinoroſis iuxtà cum poſca præbetur. Quod ſi quis ſcirrho infeſtetur, cum oxymelite uel aceti ſcillitici ſeſquicyatho. Datur nephreticis, hoc eſt renum incommodis oppreſſis cum oxymelite fabæ Aegyptiæ magnitudine: dyſentericisq́ cum decocto rhu, tam mane quàm ſero. Medendis præterea uiſus hebetudinibus, quas Græci ἀμβλυωπίας dicunt, ſummum præſidium confert. Antidoti itidem & opobalſami uncijs duabus mellis cyathum miſcens, paulatim illinito: exterit porrò dentes. Pleriq́ uero præſeruationis gratia fabæ græcæ inſtar theriacam circa neomeniam ſumunt, quum iam coctrix facultas probe officiũ peregerit, cum mellis cochliario uno & aquæ cyathis duobus. Pari quoq́ modo circa opodemian eadem utuntur, ubi peſtilentes quaſpiam auras olfacere ſuſpicantur, uel ubi aquæ fluunt.

Sal theriacum.

AD mithridatium in præſens ſales theriaci ordinandi ſunt: comprehenduntur autem in calce ſeptimi uoluminis, poſt ea quæ de menſuris ac ponderibus tradidimus.

Mithridatidis ex ſcingo.

MYrrhæ troglodítidis, zingiberis, cinnamomi, ſingulorũ drachmæ decem, ſpicæ nardi, thuris, thlaſpeos, opobalſami, floris rotũdi iunci odorati, coſti, ſtœchadis, ſeſeleos, galbani, reſinæ terebinthinæ, piperis longi, caſtorij, hypociſtidis, ſtyracis, malabathri, foliorum, uniuſcuiuſq́ drachmæ quatuor, caſſiæ nigræ, polij, piperis candidi, ſcordij, ſeminis dauci, carpobalſami, cipheos, bdellij Celtici, cõmeos, petroſelini, opij, cardamomi, ſeminis fœniculi, gentianæ, foliorum roſarum, cuiuslibet drachmæ octo, dictamni, aniſi, acori, phu, ſingulorũ drachmæ tres, mei athamantici, acaciæ, uentris ſcingi, hyperici ſeminis, uniuſcuiuſque drachma una cum dimidia, uini mellisq́ quod ſatis eſt: præparato inſtar theriacæ, inquit Galenus. Ad quæcunq́ illa conducit, ad eadem hanc quoq́ prodeſſe idem afferit, præterquã ad uiperæ morſus: ad hos nanque illa efficaciores uires obtinet.

Confectio ex ſanguinibus confecta, ad omnia quæ uirus eiaculantur, & ad letalia medicamenta.

ACcipit hæc confectura piperis cãdidi, & longi, coſti, acori, phu, aniſi, dictamni Cretici, ſingulorũ drac. duas, amomi, opobalſami, ſeminis rutæ ſylueſtris, fœniculi ſeminis, cymini æthiopici, anethi, ſanguinis maſculi anatis aridi, ſanguinis hœdi, ſanguinis anſerini, fœminæ anatis ſanguinis, buniadis ſylueſtris ſeminis, uniuſcuiuſq́ drac. iij. gentianæ radicis, trifolij, floris iunci odorati rotũdi, libanoti, roſarũ aridarũ, cuiuſlibet drach. iiii. cinnamomi drach. duas, ſcordij drach. octo, petroſelini, polij, myrrhæ, nardi, ſingulorum drachmas ſex, caſſiæ drachmas treis,

ſucci cyrenaici drachmas treis, ſtœchadis drachmas quinque, aſari drachmas duas, guttæ ammoniaci thymiamatis drachmas treis, mei Athamantini drachmas duas, agarici tantundem, carpobalſami grana uiginti, mellis deſpumati quantum res ipſa poſtulare uidetur.

Oxymel, hoc eſt acetum mulſum, ſimplex.

OXymel, cui cognomentum ſimplex, conſtat ex acerrimi aceti candidi xeſta una, aquæ xeſtis duabus, mellis xeſta una: quæ ad mellis uſque liquidioris craſſitudinem & concretionem decoquenda ſunt, deſpumando ſubinde mel.

Acetum ſcilliticum.

HAbet acetum ſcillite, ſcillæ candidæ in minutias cōciſæ, & in umbra diebus quadraginta exiccatæ, & rurſum purgatæ minas ſex, aceti boni xeſtas xij. finito dies ſexaginta, operculatoq; uaſe ponito ſub ſolem: quibus tranſactis ſcillam expreſſam abijce, acetum uero excolatū in uaſe reponito. Quidam uero ſcillæ minam unā in aceti xeſtis ſex, alij aūt uiridis ſcillæ idem pondus in acetum recondūt, etiam uſq; ad minas ſex, atq; adhuc acutius. Prodeſt aūt acetum illud ad oris fluxiones, ſi eo colluantur, & ad multa mala interanea, quę exhulceratione uacant, potum. Cæteris itidem compluribus acetum ſcilliticum ſubuenit.

Oxymel ſcilliticum.

OXymel ſcilliticum accipit ſcillæ interaneorum mollium libras duas, aceti acrioris albi xeſtas quindecim, piperis, petroſelini Macedonici, ſingulorū uncias duas, dauci Cretici, ammeos, aniſi, nardi Gallicæ, lybiſtici, aſari, cardamomi, ſpicæ nardi, amomi, rheu pontici, uniuſcuiuſq; ſemiſſem, fœniculi, ſeminis cymini, laſerpitij, zingiberis, pyrethri, hyſſopi Cretici, coſti, pulegij, cuiuslibet unc. unam, mentæ uiridis faſciculum unum, rutæ uiridis teneriores caules quinq;, mellis Attici xeſtam unam, hepſematis xeſtas duas, apij uiridis faſciculū unū: interanea ſcillæ candida conciſa conijce in acetum, & per dies ſeptem ſub ardentiſſimo canis æſtu macerari ſinito: deinde ſcillam ſubleuans, arida quidem iam conciſa, uiridia uero integra aceto inſere, & poſt ſeptem dies rurſum omnia extrahens, aceto immitte mel cum hepſemate, quibus decoctis uſque ad craſſitudinem, in uaſculo uitreo reconde. Vtere autem eius præſidio cum ante prandium, hoc eſt ieiunus propinationis loco, tum ſumpto cibo, ueluti in ſalſamento: nam multo utiliſſimum eſt.

Medicamentum Galeni è ſcilla contextum, comitiali morbo oppreſſis inprimis conducibile.

SCillam manibus in puluerem friatam uaſi Melitæo inijce, ſtrenueq; operculans in locum ad meridiem uergentem ſub ardentiſſimo caniculæ æſtu ſiſte: poſt quadraginta inde dies canis, ſummam eius ſuperficiem ſoluēs, corpus ſcillæ effluxiſſe offendes. Auferēs itaq; ſuccū ipſius condulcatum melle præſtantiſſimo, comitiali laborantibus ſingulis diebus cochliariū unū præbeto: pueris quidē parū; adultis uero liberalius:

atq;

atque scillæ ipsius substantia leuigata cum melle, cochliarium exhibeto. Secundum uero locum potentia hoc obtinet.

Philonis antidotus.

ANtidotus quæ ad Philonem refertur medicum, constat ex piperis albi drachmis uiginti, alterci drachmis octo, succi papaueris drachmis decem, croci drachmis quinq;, pyrethri, euphorbij, spicæ nardi, singulorum drachma una, mellis Attici, uel alius boni despumati quantum satis est. Dato adultis nucis auellanæ (quam ponticā dicunt) quantitatem, minoribus natu fabuli instar, pueris ciceris magnitudinem. Est aūt hoc maxime indolorium & somnum concilians medicamentum.

Athanasia anodyna. Pleuretica Oribasij.

AThanasia (quæ ab immortalitate nomen sortita est) dolorem costalem placans, conflata est ex cassiæ drachmis octo, spicæ nardi, amomi, croci, opij, styracis, myrrhæ, costi, singulorū drac. iiij. mellis despumati quod satis est. Dosis eius cum Philonis antidoti datione coniungitr.

Antidotus è duobus piperibus, uiribus athanasiæ consimilis.

Διὰ δύο πεπέρεων recipit cardamomi, castorij, opij, uniuscuiusq; drac. iij. myrrhæ, costi, piperis tū longi, tū cādidi, galbani, cuiuslibet drac. treis, croci drac. totidē, excipe melle decocto, quantitatemq; fabæ exhibe.

Διὰ κωδιῶν καὶ ἑψήματος, hoc est ex capitibus papaueris, & elixatione contextum medicamentum.

CApita papaueris uiridia in aquosa octo aut decem decoquito ubi suspenderis diem unū, & glycyrizæ unciam unam macerata in decoctionis xesta una simul elixato quoad liquefiant, atq; quamprimum mediocrem induerint crassitudinē, remouens ab igne repone. Vtere in his qui febre oppressi uigilijs infestantur, & quando ex capite tenuis in pectus se insinuat fluxus.

Διὰ κωδιῶν καὶ μέλιτος, id est ex papauerum capitibus, & melle confectio.

PApauerum capita, & glycyrizæ unciam unā (quemadmodum prædictum est) cocta in aqua pluuia siue fontana, mensura xestæ unius usque ad colliquationem, & ubi expresseris, proijce in decoctum mellis xestam dimidiam, & elixans ad concretionem atq; crassitudinem. Dato his qui cum dolorum mitigatione, somni conciliatione, ad hæc amplius perpurgatione & abstersione humorum pectoris, & eorum qui pulmonem infestant atq; renes, opus habent.

Diacodium compositum.

AQuæ in qua papauerina capita decocta sunt, iuxta memoratā cōuenientiam xestam unam, uini passi heminas duas, mellis librā unam, croci, succi hypocistidis, singulorū drach. quatuor coquito ad spissitudinem. Stomacho aūt salubrior ea est confectio, si ex melle conficiat, & capitū papauerinorū decocto, & malorū cotoniorū: Efficacior aūt multo euadit, si cum capitibus papaueris aqua melilotū et glycyrizā decoquas.

διὰ πρασίου ἐκλικτῶν, hoc est ex marrubio linctus, siue ut uulgò dicunt, electuarium, phthisicis in primis conferens.

MArrubij comarum libram unam in aquæ cotylis sex donec tertia pars relinquatur elixãs, herbam quidem porrĳcito, inĳciendo aũt aquæ mellis crassitudinem, exhibe cochliarium unum.

Diaprasij syntheton, id est ex marrubio confectura composita.

MArrubij comę, ireos Illyricæ, hyssopi, pulegĳ, glycyrizæ, apĳ, singulorum uncias duas, ischadum pinguium uncias treis, nuclei pinei resinati uncias treis, contunde obiter: arida cum ischadibus in aquæ xestis tribus irrigato, & coquito ad tertias: deinde aquã colans, mellis libras duas infunde, & ad melleam crassitudinẽ decoque.

Διὰ ὀρόβων, hoc est medicamentum ex eruis.

AMygdalorum amarorum uncias duas, farinæ erui uncias quatuor, hyssopi tantundem, ireos unciæ semissem, nucleorum pineorũ frictorum uncias duas, mellis xestam unam, uel quantum res exigit.

Medicamentum, quod διωδεκάθεον inscribitur.

IReos Illyricæ uncias quatuor, eruorũ tantundẽ, hyssopi uncias duas, seminis urticæ, glycyrizæ, fœnogræci, uniuscuiusq; uncias duas, bulborũ unc. quatuor, seminis lini fricti uncias totidẽ, nigellæ, quod græce melanthion dicunt, diobolos duodeuiginti, pulegĳ grãmata sex, nucleorum pineorũ tostorũ unc. ĳ. piperis grãmata sex, mellis quod satis est.

Antidotus Sotira, quasi seruatrix dicas.

SPicæ nardi diobolos undequadraginta, myrrhæ diobolos uiginti septem, croci diobolos totidem, castorĳ diobolos duodequadraginta, opĳ diobolos trigintasex, petroselini diobolos quadragintaquinq;, anisi octo, apĳ septem, iunci rotũdi odorati florum diobolos trigintasex, cassię diobolos duodecim, piperis longi tantundem, seminis sinonis grammata sex, styracis grammata octodecim, amomi duodecim, hedychroi, costi, asarci, singulorum grãmata duodeuiginti, mellis quantũ satis est.

Διὰ στύρακος bechicũ, hoc est medicamentũ ex styrace, tussi medendo utile.

AMomi, cassiæ, singulorum uncias duas, styracis, spicæ nardi, uniuscuiusq; sesquiunciam, croci, piperis albi, cuiuslibet unciam unam, mellis xestam unam: detur cochliarium unum.

Medicamentum ex collectaneis Philoxeni, cuius usus est in Empyicis, & diutinis rheumatibus obnoxĳs.

REsinæ terebinthinę drachmas octodecim, nardi drachmas sedecim, myrrhæ stactes drach. sex, cardamomi, bulborũ, uniuscuiusq; drac. sex, croci drac. xĳ. galbani drach. sedecim, amygdala amara octoginta, mellis heminam: ex aqua potatur fabæ Aegyptiæ magnitudo.

Esdra πολύχρηστος, hoc est quæ multis affectibus congruit, est enim ex eorum numero, quæ nimium siccificant.

AMomi scrupulos sex, croci scrupulos duodeuiginti, seminis dauci sesquiscrupulum, seminis fœniculi scrupulos treis, cassię scrupulum unum

unum & dimidium, florum iunci rotundi odorati ſcrupulos quatuor & ſemiſſem, cinnamomi ſcrupulos treis, ſucci hypociſtidis ſcrup. quatuor & dimidiũ, ſulphuris uncias quinq;, ſeminis papaueris ſcrupulos quinque, pyrethri ſcrup. treis, petroſelini ſcrupulũ unũ & ſemiſſem, ireos Illyricæ ſcrupulos ſeptem & ſemiſſem, herbæ Apollinaris ſeminis ſcrupulos tredecim & dimidiatũ, ſpicæ nardi ſcrupulos ſeptem & dimidiũ, pegani ſeminis ſcrup. unum & ſemiſſem, anethi ſcrup. treis, cardamomi unc. treis, roſarum exiccatarum ſcrupulos quatuor & dimidiatum, nerij floris ſcrupulum unum cum ſemiſſe: Eſt aũt ueluti lobus ac ſiliqua unde oritur roſa: rhododaphnes, & roſæ ipſius ſingulorum ſcrup. tres, rheu, gentianæ, uniuſcuiuſq; ſcrupulos ſex, hedychroi ungenti ſeſquiſcrupulum, tragacanthæ ſcrup. quindecim, lycij ſex, foliorum citrij tantundem, ſeminis ocimi ſcrupulũ unũ cum dimidio, aniſi ſcrupulos tres, coſti, myrrhæ, cuiuslibet ſcrupulos ſex, bdellij ſedecim, ſucci artemiſiæ tredecim, rhu Syriaci uigintiquinq; & dimidiũ, aſari, uẽtris mergi, lapidis iaſpeos, ſingulorũ ſcrupulos treis, piperis ſcrupulos quindecim, caſtorij ſeſquiſcrupulum, cretæ cimoliæ ſcrup. ſex, ſiſonis, ſtyracis, uniuſcuiuſq; ſcrupulos nouem, opobalſami xij. ſereos ſeſeleos'ue herbæ ſcrupulum unum & ſemiſſem, mellis uncias uigintiocto, uini quantum ſufficit.

Medicamentum ex malorum carnibus.

PRæparatur etiam confectura ex pomorum carnibus hoc modo: Malorum cotoniorum purgatorum libræ tres decoquuntur in uini peruetuſti xeſtis tribus, deinde teruntur & inijciuntur ipſis piperis, aniſi, lybiſtici leuigatorũ uniuſcuiuſq; uncia una. Sunt qui zingiberis unciam dimidiam, nec deſunt qui pro uino acetum affuderunt.

Διὰ τῶν χυλῶν μήλων, hoc eſt ex ſuccis malorum medicamentum, appetitus à cibis auerſionibus, & nullis ægris'ue cibi in ſtomacho concoctionibus aptum & utile.

SVcci malorum cotoniorũ maturorum, mellis boni, ſingulorũ xeſtas duas, aceti xeſtã unã, zingiberis unc. treis. piperis albi unc. duas, coquito ad craſſitudinẽ: hoc Galenus frigore inhorrentibus pręparabat. Cęterũ in quibus bilis, inquit, abũdat, abſq; pipere & zingibere cõfice.

Meloplacuntij præparatio.

POmorum cotoniorum mundatorum libræ ſex elixantur in uino tantiſper dum colliquantur, deinde colato & conterito. Nonnulli uero affundunt mellis libras octo, & decoquunt clementi ac debili igne, mouentes ſubinde ferula, donec impollutum quodãmodo totum reddatur, & tum aſſumũt concuſſa, piperis uncias treis, aniſi tantundem, petroſelini unciam unam: Quidam etiam zingiberis unciam, & maſtiches unciam unam adijciunt: mox commixta finguntur ad ſemiunciæ quantitatem, & cum folijs lauri componuntur.

Cydoniatum, hoc eſt ex cotonijs confectum medicamentum.

MAlorum cydoniorum purgatorum, & in fruſtula exigua conciſorũ

libræ octo decoquuntur in uini xestis octo moderate, ne dissoluantur: deinde miscentur ipsis mellis despumati libræ octo, piperis unciæ octo, petroselini, anisi, singulorum unciæ tres, zingiberis unciæ quinque, spicæ nardi uncia una & dimidia, caryophyllorum uncia una: Omnia contusa, & mediocriter decocta ad iuris esculenti crassitudinem, remoue, & refrigerans pariter cum iure fragmenta compone.

Διὰ τριῶν πεπέρεων, hoc est è tribus piperũ generib. cõstans medicamentũ.

PIperis cõmunis, candidique, & longi, singulorũ drach. septem, zingiberis, anisi, thymi, corymbi, cuiusque drach. ij. mellis quod satis est.

Aliud Oribasij.

AD diatrionpipereon confecturam sumebat Oribasius piperis candidi uncias duas, piperis nigri, & longi, spicæ nardi, cinnamomi, ameos, nucis caryiue, hyssopi, seseleos, dauci, petroselini, singulorũ unciam unam, zingiberis drachmas quatuor, mellis libras treis.

Aliud διὰ γ΄ πεπέρεων.

PIperis id habet cõmunis uncias treis, piperis albi unciam unam, longi tantundem, petroselini, cinnamomi, uel cassiæ duplũ, zingiberis, uniuscuiusque unciã unam, mellis unc. unã & uiginti, uel quantũ satis est. Ego uero etiam thymi corymborũ unciam unam admiscere solitus sum.

Diospolites.

CYmini in aceto macerati ac fricti unciam unam, piperis, zingiberis, singulorum uncias duas, rutæ uiridis unciam unam & semissem, nitri drachmas duas cum dimidia, melle excipito.

Διὰ κιτρίο, id est ex malo citrio concinnatum, pro his qui ægre & uix tandem concoquunt.

ACeti cotylæ tres, carnis citrij libra una, hyssopi, rutæ, origani, singulorum fasciculus per diem ac noctem aceto maceratus coquitur donec euanescat pars tertia: mox expressa abijciuntur simplicia, aceto affunditur mellis xesta una, & denuo decoquitur ad mellis crassitudinem: ubi autem constiterit, adfinguntur asari, mei, piperis albi, singulorum drachmæ duæ. Datur cocleare unum tum matutino, tum sub decubitum, & lectum petenti.

Picra, id est Amara Galeni.

PIcra Galeni accipit aloës drachmas centum, ligni balsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, singulorum drachmas sex: Sunt qui etiam iunci rotundi odorati floris, & cassiæ, uniuscuiusque drachmas sex admisceant. Exhibe drachmam unam in hydromelite.

Picra quæ ex oxymelite conficitur, ad stomachicos, hoc est cibum nõ cõtinentes, fœminarumque locellos, & aquã inter cutem conducibilis.

ACcipit aloës uncias quatuor, folij uncias duas, costi, cassiæ, amomi, ireos, singulorũ drachmam unam, radicis corticis fœniculi libram unam, mastiches, nardi Celticæ, zingiberis, uniuscuiusque drachmã unã, piperis drachmam unam, mei drachmam unam, aceti xestam unam cum semisse,

ſemiſſe, mellis tantundem: Fœniculum decoctum prius in aceto proijcitur, deinde infunditur mel, & ubi decoctũ fuerit ad craſſitudinem melleam, reliqua trita & leuigata inſparguntur.

Medicamentum διὰ λυκίου, id eſt ex lupino iocinore, optimum & utiliſſimum.

Dialycium conficiendo, gentianæ, chamæpityos, petroſelini, marrubij ſucci, arcij, napyos, ſcolopendrij, panacis radicis, miſi, rubiæ paſſiuæ, ſeminis braſſicæ, ariſtolochiæ longæ, piperis albi, ſpicæ nardi, coſti, ſeminis erucę, radicis eringij, polij, echij, eupatorij, baccarũ iunipe ri, lupini hepatis, enulæ campanæ, æquas portiones melle decocto excipe. Doſis eſt auellanæ quantitas cum melle decocto.

Theodoretus διὰ ναρδίων.

ANacardiorum unciam unã & dimidiatam, croci, caſſiæ, folij, ſpicæ nardi, caryophylli, mei, agarici, rotundi odorati iunci florum, rheu, epithymi, ſingulorũ drachmas quatuor, acori, piperis, uniuſcuiuſq; ſeſquiunciam, aloës uncias treis, ſarxiphagæ, maſtiches, ireos Illyricæ, cuiuslibet unciam unam & ſemiſſem, myrobalanorũ unciam unam, mellis libras ſex, uel quantum res ipſa poſtulare uidetur.

Theodoretus ἡ χίδια ἀνακαρδίων.

ALoës drachmas ſexaginta, agarici drachmas uigintiquatuor croci, caſſiæ, rheu pontici, acori, cinnamomi, maſtiches, ſingulorum drachmas decem, coſti, ſeminis rutæ, piperis albi, uniuſcuiuſque drachmas octo, ſpicæ nardi drach. treis, ligni balſami, aſari, trixaginis, mei, uniuſcuiuſq; drachmas quatuor, mellis quod ſatis eſt. Quidam his etiam anacardia duo adijciunt. Doſis drachmæ duæ cum aqua mulſa.

Cyphoides iocinoroſos adiuuans, & quæcunq; thoracis incommoda emendans.

VVæ paſſæ carnis drachmæ ſuſcipiuntur uigintiquinq;, croci drachma una, calami drachmæ duæ, bdellij drachmæ duæ & dimidia, cinnamomi triobolus, nardi triobolus, lentiſci drachmæ duæ, myrrhæ drach. quatuor, reſinæ terebinthinæ tantundem, ramenti aſpalathi oboli duodecim, mellis drachmæ ſedecim, uini quantum ſatis eſt.

Alia cyphoides Alexandri.

HAbet croci, & cinnamomi, & bdellij, ſingulorũ drachmas quatuor, mirrhæ, calami, uniuſcuiuſq; drach. duas, bituminis, florum rotundi iunci odorati, cuiuslibet drach. treis, caſſiæ, nardi, ſingulorũ drach. i. reſinæ terebinthinæ drach. ſedecim, uuæ paſſæ carnis drach. centũ ſexaginta, mellis cotylam unã & ſemiſſem, uini Chij quod ſatis eſt.

Διὰ βακάνου hepaticum.

BAcani unciam unam, coſti unciam unam, folij ſcrupulos octo, piperis albi ſcrupulos ſex, ſpicę nardi grãmata ſex, mellis quantum ſufficit. Datur iuſta doſi cochliarium cum temperatura conditi.

Zopirus.

MIrrhæ drachmas quinq;, croci, caſſiæ, ſingulorum drachmas quatuor, cinnamomi drachmas treis, ſpicæ nardi drachmas duas, rotundi iunci odorati floris drachmas duas, piperis albi drachmam unam & dimidiã, thuris drach. unam, coſti drach. unam, mellis quod ſatis eſt.

Pæonia antidotus.

STyracis calamitæ drachmas ſex, thuris, amomi, croci, ſingulorum unciam unam & ſemiſſem, ſpicæ nardi drachmas ſex, folij drach. duas, piperis candidi drachmas ſex, & communis drachmas octo, myrrhę unciam unam, mellis quantum opus eſt.

Doſithei catapotia iecoraria.

ALoës unciam unam, ſpicæ nardi, folij, coſti, ſingulorum grammata duo, agarici grammata octo, maſtiches grammata tredecim, epithymi quatuor, rheu ſcrupulum unum.

Oxymel ſplenicum.

OXymel lieni dedicatum concinnatur ex corticis radicis capparis, ſcolopendrij, ſpicæ nardi, aſari, ireos, florum iunci rotundi odorati, florum cyperidis, aniſi, cymini, fœniculi, acori, erices fructus, ſingulorũ uncia i. foliorũ tamaricis, foliorũ ſalicis, apij radicis, dendrolibani, ſcillę, uniuſcuiuſq; unc. duas, aceti xeſta i. mellis xeſtis tribus, guttæ ammoniaci thymiamatis, præpara ad modum ſcillitici. Offer cochliaria duo.

Oxymel conducens calculo laborantibus.

SAxifragæ, betonicæ, graminis, adianti, ſpicæ nardi, carpeſiæ, aſari, eringij, ſingulorũ unciam unã, petroſelini Macedonici, ſeminis rutę, uniuſcuiuſq; uncię ſemiſſem, fœniculi uiridis, ireos, ſcillæ aſſatæ, chamędaphnes quam uulgò uocant uincamperuincã, cuiuslibet uncias duas, corticis radicis capparis uncias treis, florum uncias duas, aquæ, aceti, mellis, ſingulorum ſextarios duos.

Fuſca lapides confringens.

PVlegij, maſtiches, apij ſeminis, alterci aridi, ſingulorũ unciam i. ſalis cõmunis fricti lib. i. ſeminis corij, ſpicæ nardi, aniſi, ammeos, uniuſcuiuſq; ſcrupulos ſex, folij ſcrup. quatuor, piperis candidi unc. ſemiſſem, uel cõmunis unciam unam, lithoſpermatis (quod uulgò milium ſolis dicunt) uncias ſex, betonicæ tantundem, aceti boni xeſtas quinque, omnia conciſa & cribellata & trita maximeq; eliquata per dies treis, miſce aceto, inſolato dies quadraginta. Quũ uero conſilium eſt uti, decoctum ciceris nigri, & radicis aſparagorũ, apij item & adianti faciens, inijce in mixtionem ipſius binas heminas aceti, & in calido balnei alueolo laboranti poſito potui præbeto. Cæterum ex prædictis ſpeciebus quidam aridi diobolos duodecim cum poſca elixatione memoratarũ herbarum temperata exhibuerunt, neq; quicquã minus propter pharmacum.

Conditum calculos atterens.

COmminuit lapillos ueſicæ renumq;, piperis albi, ſaxifragæ, ſpicæ nardi,

nardi, lithospermi, betonicæ, singulorũ unc. una, petroselini, folij, uniuscuiusq; sesquiuncia, seminis rutæ syluestris semiuncia, mellis xesta una, uini ascaloniti sextarij sedecim, redacta in conditum.

Medicamentum ex sanguine hircino.

QVando uuæ præ maturitate nigrore suffundi cœperint, hirci ætatẽ adolescentis sanguinẽ colligito, & in sole exiccatũ, calculo laborantibus pondo cochliarij unius cum passo Cretico præbeto. Sunt uero qui amomi, et folij, singulorũ unc. iij. cõmisceãt: alij myrrhę etiã grãmata iiij.

Medicamentum διὰ τεττίγων, hoc est ex cicadibus confectum, renum doloribus infestatis expediens.

Diatettigon accipit lithospermi, raphidos piscis cremati, seseleos, uniuscuiusq; unciam unã, ammeos, cucumeris satiui, seminis saxifragæ, uuarũ passarũ acinis exemptis, seminis althæę, pha seli candidi, lyncurij, singulorũ unciam dimidiam, spicæ nardi, phu, mei, lapidum ex spongijs cuiuslibet drach. unam, adianti, seminis paliuri, interanei siorũ aridorũ, radicis rubi, graminis, polypodij, uniuscuiusq; drac. treis, sanguinis hircini exiccati, ut dictum est, diobolos sex, cicadarũ aridarũ, amputatis & abiectis capite, alis & pedibus, unc. iiij. piperis albi drach. sex, mellis decocti quod satis est. Datur iusta datione nucis ponticæ, hoc est auellanæ quãtitas in cõdîto, uel decocto tribuli, uel saxifragæ, uel sinorũ, uel radicis asparagorũ, uel graminis, aut quinquefolij, aut radicis deniq; struthij.

Διὰ τοῦ λιθοσπέρμου, id est ex milio solis pharmacum.

LIthospermi, betonicę, saxifragæ, petroselini, piperis albi, ęquas portiones melle excipiuntur.

Διὰ πρασοσπέρμου, hoc est ex semine marrubino farcinatum medicamentum.

PIperis albi & atri, dauci Cretici, cucumeris domestici, seminis fœniculi, marrubij seminis, petroselini Macedonici, pyrethri, zingiberis, folij, singulorum unciam unam, mellis quantum exigit incorporatio.

Διὰ τηκολίθου.

SPicæ nardi, hyssopi, tecolithi, uniuscuiusque grammata octo, piperis grammata duodecim, zingiberis, petroselini, costi, saxifragæ, singulorum grammata sex, cassiæ, seminis apij, cuiuslibet grammata tria, cyperi grammata sex, scobis eboris grãmata quatuor, ligni cardamomi grammata sex, linospermi grammata quatuor, mellis quod sufficit.

Medicamentum ex semine syluestris maluæ.

SEminis cucumeris hortulani drach. duodecim, semini herbæ Apollinaris, quem hyoscyamum dicunt, drachmas sex, seminis cicutæ drac. treis (alij uero sumunt drach. sex) opij, fœniculi, maluæ syluestris seminis, croci, cuiuslibet drach. treis, seminis apij drach. sex, cassiæ drach. quatuor, amygdala basilica decem, nuces ponticas decẽ, asari drachmas quatuor, passo Cretico excipe, & triobolũ exhibe febre carentibus cum decocto: Neq; tamen desunt qui melle excipere malint.

διὰ τραγημάτων,id eſt ex bellarijs,renum doloribus dedicatum, & ad ueſicæ renumq́ exhulcerationem conducibile.

VVarum candidarū exemptis acinis, nucleorū pineorū recentium, uniuſcuiuſq́ uncias duas, ſeminis cucumeris excorticati, myrtorū exoſſium, amygdalorū amarorum, dactylorū palmularū pinguium, ſeminis apij, ſeminis papaueris, croci, ſingulorum drachmam unam, myrrhæ uncias duas. Paſſo potandum exhibe ſobrijs pondo drach. unius.

Satyriaca antidotus.

ANtidotus, cui nomen Satyriaca obuenit, conſtat zingiberis, ſatyrij ſuperioris, ſingulorum drachmis octo, caudæ crocodili terreſtris (quem Græci ſcingum appellant) mei, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſeleos, uniuſcuiuſq́ drachmis quatuor, ſeminis erucæ, cinnamomi, cuiuſlibet drachmis tribus, geminalis, quod orminon græce dicunt, piperis albi, ſeminis cnici, uniuſcuiuſq́ drac. duabus, florū rotundi odorati iunci, ſpicæ nardi, ſingulorū drac. una, ſanguinis hirci myſtro. Doſis huius confecturæ eſt drachma una: Imbecillioribus aūt cum lacte offeratur.

Globuli, quæ Græci catapotia dicunt, δἰὰ ξυλωμάκερος, hoc eſt ex ligno maceris effigiati, inteſtinorum torminibus ſeu dyſenterijs utiles.

XYlomaceris, opij, rhei, uniuſcuiuſq́ grammata ſex, gallæ, myrrhæ, ſingulorum unciam unam uino ſpathite excipito.

διὰ κοραλλίου, hoc eſt ex corallio antidotus podagrica.

ANtidotus, cui nomen diacorallion, habet rheu barbarici, pæoniæ, myrrhæ, ſpicę nardi, ſingulorū uncias duas, folij unciam unam, caryophyllorum grana quindecim, anagallidos florē habentis ἐρυθρὸν (hoc eſt colore corallio rubro ſimilē) quem nuncupant corallium, ſemunciam: mali terræ longi, & rotundi, cuiuslibet uncias quatuor. Huius doſis eſt diobolus unus cotidie poſt cibi concoctionem. Auſpicandum autem

Aequinoctium autumnale. eſt ab æquinoctio autumnali, quod eſt circa uiceſimumquartum diem menſis ſeptēbris, atq; diebus deinceps quinquaginta cōtinuis accipito: & undeuiginti intercallatis diebus, ad eandem te antidotū eodem ritu cōuerte, atq; ita donec dies quibus accipis, trecenti ſexagintaquinq; impleantur, peragito. Sub cane aūt omnes dies uacato, hoc eſt à uigeſimo quarto die Iunij, uſq; ad Auguſtum completū. A uenere porrò & carnibus, maxime porcinis, et ſalſamēto, garoq́, et beta, dauco item, & menta, lactucis crudis, & peponibus abſtinendū eſt: Ex piſcibus uero, capitonibus uiſcidis & mollibus, & quibus cutis eſt teſtacea, atq; à leguminibus cunctis, & omnibus, ut ſummatim deniq; perſtringā, quæ craſſum humorem generant. Vino itidem ſecundario, nigroq; & multo. Lauandum inſuper cotidie, & exercitationibus indulgendum, uel pedum officio, uel per equum, uel lectica, uehiculóue. Cæterū qui habitu ſunt aridiore, & qui uberiore uictus ratione utuntur, nullo neque incommodo neque offenſione afficiantur.

Anti-

Antidotus Agapeti Podagrica.

FOlij, rheu barbarici, croci, spicæ nardi, myrrhæ troglitidos, costi, trixaginis, singulorum uncias duas, aloës hepaticæ uncias quinque, hyperici, pæoniæ, uniuscuiusque uncias treis, mali terræ longi, & phu, mei damasonij, anagallidos, cuiusque uncias quatuor. Modus autem utendi idem omnino est cum Diacorallio.

Antidotus Atactos podagrica.

FOlij, mei damasonij, anagallidos cyaneũ florem habentis, erythrodani, mastiches, croci, cassiæ, aloës hepatitidos, gentianę, trixaginis, uniuscuiusque unciam unam, caryophyllorum, a sari albi, & atri, singulorum unciam & semis, spicæ nardi, myrrhæ, rheu barbarici, radicis pæoniæ, mali terrę longi, & rotundi, cuiuslibet uncias duas. Vsurpatio eius superioribus similis est.

Procli podagrica, & aduersus coxendicis dolores antidotus.

TRixaginis uncias nouẽ, centaurij uncias octo, mali terræ, quam aristolochiam uocant, uncias septem, gentianæ uncias sex, hyperici uncias quinque, petroselini Macedonici uncias quatuor, mei uncias treis, agarici uncias duas, phu unciam unam, mellis Attici cotylas duas.

Διὰ τῶν ζ', id est ex septem concinnatum, ad eadem.

HYperici, aristolochiæ longæ, singulorum unciam unam, centaurij, chamæpityos, agarici, uniuscuiusque uncias treis, trixaginis uncias sex, gentianæ uncias quinque. Sunt uero nonnulli qui inserunt petroselini quoque unciam unam, mellis uncias quinque. Dosis est drachma una.

De Pastillis. Cap. XII

PAstillos Græci ab efformationis figuræ τροχίσκους, id est orbiculos appellant. Sunt autem pastillorũ genera tria, alij nanque πότιμοι, hoc est potabiles, alij ἐνετικοὶ, id est infusiles, qui per anum immittuntur, alij uero κατάχριστοι, quod est inungibiles. Potabilium itaque quidam dicũtur ἐπισχετικοὶ, quasi dicas latine retentiui, eo quod alui, uel sanguinis uel alias quascunque fluxiones refrigerando, uel astringendo, inspergendóue, aut desiccando cõpescant: cuius farinæ sunt, pastillus ex acantha Aegyptia effigiatus, & διὰ σπερμάτων, id est ex seminibus concinnatus, atque id genus alij. Quidam uero anodyni, sedandi dolorem uim habentes, uel quod sensum stupefaciendo torporem inducant, ueluti Crocodes, uel quoniam dissipant atque diffundunt: cuius generis sunt pastilli qui conficiuntur ex aromatis. Quidam uero ἐκφρακτικοί, qui ab meatuum farctu oppilationibusque omnibus iocinoris, splenis, & renum uindicant, & obturationes laxant: è quorum classe sunt, qui ex amygdalis amaris formantur. Ex his autem quæ infunduntur, aliqui sanè acrimonias obtundendi hebetandique potentiam habent, ueluti in intestinorum torminibus, quas dysenterias uocant: cuiusmodi sunt pastilli ex pompholyge, & amylo, & terra Samia, & ex succo ptisanæ, uel eiusdem fortis, nonnulli qui clystere immittuntur. Aliqui uero

ſtyptici, aſtringendi facultate præditi, uentris & ſanguinis fluxiones ſiſtunt, ueluti qui ex alumine, acacia, & omphacio fiunt: uerbi cauſſa, paſtillus Philippi, uel ex acantha Aegyptia cum ſucco roſarum, uel plantagine clyſteres. Aliqui præterea deurendi uim obtinent, quorũ uſus in hulceribus depaſcentibus & ſerpentibus, inteſtinorumq́ torminibus probatur, ex ſandaracha, auripigmento, calce, charta combuſta compoſiti. Cum ſucco uero lentium aut oryzę immittuntur ablutis prius muria extis, ubi mãducauerint antea, & cõcoxerint languẽtes, ita ut nihil quicquam uirium medicamenti ad ſtomachum rapiatur. Conducunt autem hi de quibus nunc agitur, qui per inferna in aluum infunduntur paſtilli, affectionibus, quæ circa ſumen ſub umbilico ingruunt: ſupra enim umbilicum uires eorundem non perueniunt. Catachriſti autem uocati paſtilli, uiribus quidem illis qui infunduntur, conueniunt. Cæterum ſtyptici opem ferunt in herpetis, exanthematibus, intertriginibus, ſanguinis eruptione, deſtillantibus ac fluidis hulceribus: è quorũ numero eſt, Andronis & Polyidæ. Qui uero hebetant, carbunculis, quos anthraces appellant, & uitioſa conſuetudine hulceribus competunt, tum etiam albus, tum qui ex lotarijs conſtat. Deurentes autem orbiculi, perinde atque prædicti (cuiuſmodi cenſentur Phauſtiani) medendis ſanandisq́ue rendorum ſedisq́ depaſcendo ſerpentibus hulceribus, pterygijs item, & carnoſis narium uitijs impendiò expediunt.

Paſtillus Aſter.

TRochiſcus, cui cognomentũ Aſter, accipit croci, opij, caſtorij, ſpicæ nardi, caſſiæ, myrrhæ, Lemnij ſigilli, quam σφραγίδα Græci appellant, corticis mandragoræ, ſingulorum uncias quatuor, dauci, apij, aniſi, ſeſeleos, ſeminis alterci, ſtyracis, uniuſcuiuſq; drachmas octo: in uino diligenter contere & leuigato.

Paſtillus Trigonis.

SEminis apij, ſeminis herbæ Apollinaris, quam hyoſcyamum dicunt, uniuſcuiuſq; drachmas duas, aniſi drachmas quatuor, opij drachmas treis; ſimul aqua liquefacito.

Paſtillus ex ſeminibus.

ORbiculus ex ſeminibus recipit ſeminis aniſi, ammeos, fœniculi, ſingulorum drachmas quatuor, ſeminis apij, opij, ſeminis hyoſcyami, uniuſcuiuſq; drachmas duas, quæ omnia leuigato in aqua.

Paſtillus Crocodes.

ANiſi, dauci Cretici ſeminis, uniuſcuiuſq; drachmas quatuor, myrrhæ, caſtorij, ſingulorũ drachmas duas, croci, opij, cuiuslibet dramas treis, ſeminis apij, ſtyracis, uniuſcuiuſq; drachmas quatuor, ſeminis alterci drachmas ſex aqua conterito.

Paſtillus diarhodos.

ACaciæ, commeos, roſarum, floris balauſtiorum, hypociſtidis ſucci, gallarum, uniuſcuiuſq; drachmas treis, ſucci roſarum uiridium, ſeminis

minis plantaginis, cuiuslibet drachmã unam, lycij Indici drach. unam.

Paſtillus Diacorallius, id eſt ex corallio.

SEminis alterci, thuris, ſingulorũ drachmas octo, terræ Samiæ, coralliȷ, rubricæ ſinopidis, opij, uniuſcuiuſq; drachmas quatuor, amyli, balauſtiorum, cuiuslibet drachmas duas ſucco polygonĩ excipe.

Paſtillus ex electro.

SEminis herbæ pulicaris (quam græce φύλλιον uocant) uncias quinq;, maſtiches uncias quatuor, ſcobis electri, ireos, croci, ſingulorum uncias quatuor, opij uncias duas.

Paſtillus ex acantha ſpinâue Aegyptia.

ACanthæ Aegyptiæ, rhu, thuris, acaciæ, aluminis ſiſſi, ſucci hypociſtidis, gallæ, Lemnij ſigilli, corallij, cõſolidæ, q̃d ſymphyton Græci uocãt, Samij aſteris, aloës, ladani, ſingulorũ partes ęquales excipe uino.

Paſtillus alius, quem Galenus Aphrodiſiaſticon clidion inſcripſit.

FLorum mali Punicæ ſatiuæ, quos cytinos dicunt, florum mali Punicæ agreſtis, quæ balauſtia uocantur, ſucci hypociſtidis, acacię, ſingulorum drachmas ſex, lycij, rheu Pontici, opij, uniuſcuiuſq; drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas excipe uino ex baccis myrti, uel elixatione roſarum, aut myrtorum.

Clidium Oribaſij dyſentericum & cœliacum.

GAllæ omphacitidis drachmas octo, opij drachmas quatuor: aqua effingens pilulas, quæ Græci catapotia nominant, deglutiendum treis aut quatuor exhibeto.

Paſtillus è cornu cerui, dyſenteria & ſanguinis excreatione laborantibus accommodatus.

COchlearum drachmas duodecim, cornu ceruini deuſti, gallæ exiccatæ, acaciæ areſactæ, uniuſcuiuſq; drachmas quinq;, myrtorum nigrorũ drachmas quindecim, opij torrefacti, ſucci hypociſtidis, ſingulorum drachmas quinq;, œnanthes drachmas ſex, ſucci radicis mandragoræ, terræ aſteris, cuiuslibet drachmas duodecim, rhu obſoniorũ drachmas quatuordecim, malicoriorum exiccatorũ drachmas ſeptem, thuris drachmas octo, corticis pini areſacti drachmas quatuordecim, hyoſcyami toſti drach. decem, rhu coriarij ſextarios duos, uini nigri quantum ad elixandum rhun, ut craſſiſſimum reddatur uinum, ſatis eſt: quo percolato, cætera excipiens, paſtillos effigiato.

Paſtillus Amazonum.

SEminis apij, aniſi, uniuſcuiuſq; drach. ſex, comæ abſinthij drachmas quatuor, myrrhæ, piperis, opij, caſtorij, ſingulorum drachmas duas, cinnamomi drachmas ſex aqua excipito.

Paſtillus ex amygdalis amaris.

ANiſi, ſeminis apij, aſari, amygdalorum amarorum, abſinthij comæ, eodem cum aqua pondere. Pange paſtillos drachmę unius: exhibe non febrientibus cum œnomelite, febricitãtibus uero cum hydromelite.

Paſtillus ex erice ſplenicus.

ERices fructus drachmas quatuor, piperis albi, nardi Syriacæ, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmas duas: Gutta ammoniaca aceto diſſoluĩt, & aridis inijcitur. Effigiantur paſtilli ſinguli ſingulis drachmis. Doſis orbiculus drach. unius, cum oxymelitis cyatho uno.

Paſtillus διὰ φυσαλίδων inſcriptus.

SEminis cucumeris ſatiui pelle exuti uncias quatuor, ſeminis alterci, cicutæ, ſingulorum uncias duas, fœniculi, ſeminis rumicis, croci, nucleorum pineorũ, amygdalorum amarorum, opij, uniuſcuiuſq; unciam unam, phyſalidis ſextarios treis, uini quantum opus eſt.

Paſtillus Philippi.

BAlauſtiorum, acaciæ, hypociſtidis ſucci, opij, rhu, thuris, myrrhæ, croci, gallę, aloës, rheu Pontici, malicoriorũ, myrtorum, uniuſcuiuſq; drachmas quatuor excipe uino auſtero, & compinge orbiculos triobolares. Dato aũt febre uacãtibus cum uino, febriẽtibus cum hydromelite.

Paſtillus Muſæ.

ALuminis, aloës, myrrhæ, atramenti ſutorij, quod χαλκάνθον Græci appellant, uniuſcuiuſq; unciam unam & ſemis, malicoriorũ, croci magmatis drachmas ſex excipe uino.

Præparatio crocomagmatis, hoc eſt recrementi olei crocini.

CRoci uncias duas, roſarum, amyli, myrrhæ, aloës, thuris, commeos, uniuſcuiuſq; unciam unã, coſti, ſpicæ nardi, ſingulorum drachmam unam excipe uino. De crocino oleo etiam altera crocomagmatis dicetur concinnatio.

Nera paſtillus ex collectaneis Heræ.

MYrrhæ, aloës, croci, uniuſcuiuſq; drachmæ octo, aluminis fiſſilis drachmæ centum aqua excipiuntur.

Polyidæ Sphragis.

ALuminis fiſſi drachmas quatuor, myrrhæ drachmas octo, atramenti ſutorij drachmas duas, cytinorum drachmas duodecim, fellis taurini drachmas ſex, uel ut alijs placet, drachmas ſedecim, aloës unciam unam uino auſtero & aſtringente excipito.

Paſtillus Paſionis.

SQuamæ æris denarium pondo duodecim, æris toſti, aloës, guttę ammoniaci, aluminis rotundi, ęruginis raſilis, thuris, uniuſcuiuſq; denarium pondo octo, uini quantum ſatis eſt.

Paſtillus Andronius.

FLorum mali Punicæ hortenſis denarios decem, myrrhæ denarios quatuor, gallarum denarios octo, mali terræ rotundi denarios quatuor, atramenti ſutorij, croci, aluminis ſciſſi, crocomagmatis, myſios, thuris, cuiuſq; denarios duos uino auſtero, acetóue diluito.

Pastillus Phaustini.

AVripigmenti denarios duodecim, sandaraches denarios sex, calcis aquæ nõ extinctæ denarios octo, chartæ crematæ denariũ unũ succo myrtorum uel decoctione excipiens, cõforma pastillos, & per anum cum decocto myrtorũ, & lenticularũ, & rubi radicum immitte.

Pastillus διὰ χαρτίου.

CHartę cõbustæ libras duas, calcis, auripigmẽti, sandaraches, uniuscuiusq; unciam unam succo plantaginis excipe.

Thronus Marcellius.

CHartæ crematæ denarios decem, sandaraches, auripigmenti, squamæ æris, aluminis scissi, cuiusq; denarios quatuor, balaustij denarios treis, opij denarios duos calcis uiuæ denarios decem, omphacij denariũ unũ, succi hypocistidis denarios treis uino ex myrti baccis excipiens, orbiculos drachmas quatuor pondere æquantes conformato, & in uino malicoria, myrta, & rosas elixãs usq; ad tertias, exhibe in uini cyathis sex, pastillum unum, uel simpliciter quatuor.

Pastillus διὰ φιλλάδων.

GAllarum crematarum, chartæ combustæ, sphecli deusti, & panis de inique tosti, singulorũ denarios decem: In alio uero etiam cornu ceruini usti denarios quindecim, auripigmẽti denarios duos, sandaraches, calcis, uniuscuiusq; denarios quindecim, acacię, cerussæ, cuiuslibet denarios quinq;, spumæ argenti denarios treis uino subige & eliqua.

Pastillus cognomento bithynus.

MAlicoriorum denarios decem, cadmiæ uncias treis, mali terræ, gallarum, panacis, radicis ireos, chalcanthi, quod atramentũ sutorium Latini dicũt, aluminis fissi, chalcitidis, misyos, squamæ æris, mannæ (nõnulli adijciunt etiam costi) cuiusq; unciam unã & semis: aceto præpara.

Pastillus διὰ καστορίου ad hulcera, & nomas, & fluxiones, quæ rheumata Græci appellant.

CRoci, aloës, thuris, singulorum unciam unam, cytinorum, aluminis fissi, castorij, mannæ, æruginis rasæ, cuiusq; unciam unam, rubricæ sinopidis libram unam uino ueteri excipito.

Pastillus alius διὰ καστορίου, hoc est ex fibri testiculis confectus.

MYrrhæ, castorij, cuiuslibet dioboli sex, croci, opij, singulorũ grammata nouem, anisi, seminis apij, dauci seminis, uniuscuiusq; unciæ semissis, alterci seminis scrupuli duodeuiginti sumuntur.

Pastillus ex œnelæo, ano & pudendis dedicatus.

CErussæ unciæ decem, spumæ argenti unciæ quinq;, thuris, stercoris plumbi, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ uino procul à mari nato subiguntur. Cæterũ quum usus exiget, œnorhodino, hoc est uino rosaceo, uel œnomyrsino rursum diluuntur.

Pastillus διὰ λίθου φρυγίου, id est ex lapide Phrygio, pro his qui genitalibus afficiuntur.

LApides Phrygios combustos & extinctos treis, primū quidem butyro, uel rosaceo, secundo uero uino, tertio aūt melle, uncijs duabus, rosarū floris uncias quatuor, corticum mali granati unciam unam.

Pastillus διὰ λωταρίων, sedi atque uerendis consecratus.

CEruſſæ, amyli, glaucij, croci, aluminis, æquales portiones ſucco lotariorum uinóue dilue & contere.

Paſtillus candidus.

TErræ aſteris uncias quatuor, bullæ (quā Græci pompholyga dicunt) ceruſſæ, amyli, uniuſcuiuſque unc. duas, opij diobolos iiii. aqua cōtere.

Paſtillus διὰ ἁλικακάβου, id eſt ex ueſicaria.

SPumę argenti denarios uigintiquatuor, ceruſſæ denariū pondo duodecim uel uigintiunum, alicacabi radicis pondo denarium octo, chalcanthi atramentiue ſutorij denariū pondo quatuor, aluminis fiſſi tantundem, rubricæ quantum ad colorem inducendum ſufficit, aqua excipe.

Paſtillus ex utroque ueratro, & idem ex duobus ueſicarijs.

ACaciæ nigræ & rufæ, glutini fabrilis, aliâs ichthyocollæ, ſingulorū unc. quatuor, guttæ ammoniaci thymiamatis, glaucij, aloës, cuiuſque uncias duas, thuris maſculi, ueratri nigri, & candidi, uniuſcuiuſque unciam unam aceto ſcillitico excipe. Quum utendum erit, ipſo uel communi diſſoluens, cum ſub balneum, tum à balneo rurſum illinito.

Paſtillus Criogenes.

MYrrhæ, æris cremati, mali terræ rotūdi, ęruginis raſæ, ſquamæ ſtomomatis, uerbenacæ rectę, aluminis rotundi cuiuſque unc. unā, aceti quantū ſatis eſt. Decerpere aūt oportet uerbenacā, quū ſol fuerit in arięte. Formaī aūt in emplaſtrū etiā hoc modo. Paſtilli huius, rubeæ Colophoniæ, olei, ęquas portiōes, aceti quantū ſatis eſt ad eliquandū paſtillū.

Paſtillus melanchlorus, hoc eſt niger ſeu pallidus.

MYrrhæ, aloës, ſquamæ æris crematæ, auripigmēti, aluminis fiſſilis, & rotūdi, ireos, chalcitidis, myſios, ſalis foſſi, chalcanthi, ceruſſę, nitri, ſpumæ argēti, panacis radicis, cadmiæ, malicoriorū, gallarū, mali terræ rotundi, ſquamæ ſtomomatis, æruginis raſæ, uniuſcuiuſque unc. unā, aceti quantū res ipſa & cōfectio poſtulat. Pangitur item emplaſtrū ad hunc modū: Sumuntur paſtilli unc. duæ, Colophoniæ ceræ, olei, ſingulorum unciæ ſex, aceti quantum ſufficit ad paſtilli ſubactionem.

Paſtillus pantolmios, ad chironia, & uitioſa conſuetudine, quæ cacoëthe dicuntur hulcera, & ad rheumata.

CAſiæ, æris cremati, ceruſſæ, ſpumę argenti, ferruginis raſilis, aluminis fiſſi, & rotundi, & liquidi, & plenthytidos, panacis radicis, mali terrę longi, & rotūdi, malicoriorū, chalcāthi, portulacæ, ireos, aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, guttę ammoniaci thymiamatis, ſalis ammoniaci, ſquamæ æris, aloës, diphrygis, thuris, gallarū, ſarcocollæ, plūbi deuſti, foliorum

foliorum oleæ, soreos, myrrhæ, atramenti metallici (quam melanteriam uocant) liquidi, balaustiorum, acanthæ Aegyptiæ, sulphuris ignem non experti, nitri, rhu rubei, rhu Syriaci, chrysocollę, aluminis, rhu coriariæ, acaciæ, salis spumę, omphacij, auripigmenti, ęquas portiones, sub ardentissimo caniculæ æstu cum aceto per dies triginta dilue & macera.

Pastillus Nymphodoti.

SPumæ nitri unciā unā, nitri Alexandrini, saponis Gallici, uniuscuiusque unciam unā, salis Cappadocici, mastiches, gallarū, cuiuslibet denarios quatuor, rhodophyllorū, hoc est foliorū rosarum, amomi, amyli, cuiusqꝫ unciā unā, folij denariū unum, fissilis aluminis, costi, singulorum denarios duos, uini ex baccis myrti quantum satis est.

Pastillus ἀδελφίας hemicranicus.

LIquoris thapsiæ denarios sedecim, myrrhæ denarios octo, opopanacis, euphorbij, singulorum denarios sex, nitri, succi parthenici, cuiusqꝫ denarios quatuor, piperis, sagapeni, uniuscuiusqꝫ denarios ij. aceti quantum dicta efflagitant simplicia. Quum autem usus est, aceto illitos post horas sex lauato: uerum si cessim ac remissius uti fuerit consilium, cerotæ pari mensura excipiens, cataplasmatis modo impinge, atque per diem ac noctem sinito.

Hypothetum ad dysenteriam & ani coronæ dolores.

TErræ asteris, amyli, singulorum uncias treis, croci uncias duas, acaciæ, tragacanthæ, uniuscuiusqꝫ unciam unam, castorij, thuris, lycij, cuiuslibet semiunciā, in natura calidioribus etiam opij unciam dimidiatam, succo pulicariæ excipito, & effigiato in longū cotylam dimidiam.

De Aridis & Smigmatis. Cap. XIII

ARidorum medicaminum, quæ & cataplasmata uocantur, aliæ quidem affectibus hulcerū conueniunt, alia uero cuti admouentur: & quæ hulceribus competunt, quædā sunt σαρκωτικά, id est quæ cauitates carne replent: quædā uero tumentia supprimunt, & excrescentias carnium reprimunt, quæ κατασταλτικά uocant: quædā κατουλωτικά, quæ cicatricē inducunt: quędā καυστικά, id est deurentia: & σηπτικά, id est quæ exedūt: & quædam deniqꝫ ἴσχαιμα, id est sanguinem comprimentia. Quæ igitur cauorū hulcerum sunt pharmaca, & σαρκωτικά ut dixi, uocantur, uel sordida expurgando incarnant, ueluti quæ ex eruo componuntur & malo terræ (quæ græce aristolochia dicitur) iride, panace, myrrha, thure, aloë: aut infestantē humiditatem exiccando, quemadmodū quę ex ære, diphryge, squama, charta combusta, cortice pinus, acantha conficiuntur: eadē uero ipsa cicatricē quoqꝫ inducunt: aut acredines & erosiones hebetādo, uerbi caussa, quæ ex pompholyge, amylo, cerussa, fece uini, lapide speculari, ostreis crematis, terra Samia, & id genus alijs, & quæ ex his cōponuntur, easdē habent potentias. Cæterū ex his quæ supprimendi excrescentias uim obtinent, mitiora quidē censenē ex squama ęris, misyos, chalcitide tostis, & galla, cōcinnata medicamina.

Valentiora autem, quæ sunt ex atramento sutorio (quod Græci χάλκανθον uocant) ærugine, misyos, chalcitide, non deustis contexta. Quæ autem deurendi facultate sunt prædita caustica appellata, & quæ citra morsum exedunt, tum ex calce, tum ex auripigmento, tum sandaracha, tum sphecle, quę est fex uini, crematis cõstant. Cæterum hæc omnia in minutissimum quidem puluerem friata, hulcerum affectibus subdita impositáue, multo minus mordacia euadunt: Quę ex solidissimis contrà ac plenioribus conflata sunt partibus magis, mordicant. Quæ porrò sanguinem cohibent, uel astringendo, uel desiccando, uel refrigerando, uel in integrũ restituendo, obstruendóue, uel deurendo, & crustã inducendo comprimunt, quorum materiam iampridem de pastillis docuimus. Præterea ex his quæ cuti adhibentur, aliqua sanè detergunt & exterunt: cuius farinæ sunt, conflata ex creta cimolia, pumice, siliqua fermenti, hordeo, peponum carne, flore salis: Aliqua uero attenuant & distrahũt, quemadmodũ ea quæ ex ueratro, alcyonio, sulphure, uua passa syluestri, sinápi napy'ue, pyrethro, hordeo, lemnitide, sepiæ testa: his prętereа si calx adijciatur & auripigmentum cum aliquo liquore, psilotica redduntur, & smegmata fiunt: Quædam capiti deniq; admouentur, quo fluxum ex eo manantem arefaciant: cuiusmodi sunt contexta è nitro, sale, gallis, malicorijs, & id genus alijs. Smegmata postremo omnia sunt corpori refocillato & ex morbo conualescenti adhibenda.

Smegmatum usus.

Aridum cephalicum.

ERui uncias quinq;, ireos, mannæ, mali terræ, squamæ æris, uniuscuiusque unciam unam cum dimidia. Aliud: Sumantur corticis pini denarij sex, thuris denarij quatuor, pumicis tantũdem, ireos denarij duo, resinæ aridæ denarij sex, mali terræ denarij duo.

Medicamentum διὰ ἀλόης, id est ex aloë confectum.

ALoës denarios sex, erui denarios octo, mannæ denarios quatuor, gallæ denarios treis, aluminis fissi denarios duos Dialoës accipit.

Διὰ σφέκλης, id est ex fece uini cremata confectio Manethonis.

CAdmiæ combustæ atq; elotæ unciam habet unam, terræ asteris unciam unam, fecis uini cremati uncias quatuor, diaphanis uncias totidem, thuris unc. iiij. quidam his amyli quoq; unc. quatuor adijciunt.

Melitera Oribasij.

HAbet chalcitidis, squamę æris, gallę, balaustiorũ, cærę, uniuscuiusq; uncias treis, mali terræ longi unciam unam, corticum mali Punici, fissilis aluminis, singulorum unciam dimidiam.

Διὰ ὀστρέων.

EX ostreis confectio recipit cadmiæ, thuris, cuiuslibet unciam unam, ostreorum combustorum uncias treis.

Διὰ λιβάνου.

MEdicamentum, quod dialibanum appellationem obtinuit, constat ex spumæ

ex ſpumæ argenti,thuris,ſquamę æris,rhoidarij, amyli,ceruſſæ,ſingulorum partibus æqualibus.

Aphroditarium.

ACcipit Aphroditarium thuris,ſquamę æris,rhoidarij,amyli,ceruſſæ æquas portiones.

Rhodia comprimens ſanguinem,& ad nomas,& carnis excreſcentias conducens.

GAllæ crudæ denarios ſex, gallæ crematæ, & uino extinctæ, aridæ denarios duodecim,ſquamæ æris atræ, ſin minus, rubræ denarios octo,chalcanthi denarios uigintiquatuor,aluminis fiſſi denarios uiginti ſeptem:macerato dies quot ſatis eſt.

Ξανθὸν,hoc eſt flauum.

ACcipit chalcitidos crematę denarios quadraginta,atramẽti ſutorij, quod chalcanthũ eſt, denarios octo,miſyos cõbuſti denarios decẽ, æris deuſti denarios quinque.

Τὸ ψαρόν.

SVmuntur miſyos unciæ quinque, gallarum unciæ quatuor, chalcitidis unciæ duæ,ſquamæ æris unciæ duæ,chalcanthi uncia una,ferruginis raſilis unciæ duæ.

Heliocaës cauſticus.

AVripigmenti libram unã, calcis aqua nõ extinctæ libras duas aqua in diebus canicularibus eliquato,deinde ubi arefeceris,utere.

Antherum.

SVmit cyperi denarios octo, myrrhæ denarios duodecim, ſandarachæ denarios treis,floris roſarum denarios duos, croci denariũ unũ, crocomagmatis,aluminis fiſſi, ireos Illyricæ,ſingulorũ denarios duos.

Διὰ χάρτου,ad nomas oris potiſſimum,& affectus qui exoriuntur in pudendis.

SQuamæ æris,chartæ combuſtæ,uniuſcuiuſq; denarios octo, auripigmenti,ſulphuris ignem non experti,cuiuslibet denarios duodecim, plumbi deuſti denarios ſex: Quo medendis humidioribus ſepedonibus utere. Aridis uero curandis roſaceo confundens, interdum etiam melli unà cum roſaceo.

Dia oxymyrſinis ad eadem.

SVmantur rhoos coriariæ unciæ duodecim, aceti myrtitis, foliorum, ſandarachæ, uniuſcuiuſque denarij octo, aridorum foliorum ſalicis, malicoriorum, cuiuslibet denarij ſex, aluminis fiſſi, chryſocollæ, aloës, chalcitidis crudæ, ſquamæ auripigmenti, ſalis communis, ſingulorum denarij quatuor.

Aridum Maſſaliotæ.

NItri,opij,chryſocollæ,lapidis Aſij,ſandarachæ,miſyos,chalcitidis, aluminis ſciſſilis,diphrygis, æquis portionibus: Arido utere.

Smegma aridũ, quod refertur ad Aſclepium.

BAccarum lauri, nitri Alexãdrini, ſalis fricti, ſalis Cappadocici, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſpumæ nitri, pumicis, cuiuslibet libram unam, ueratri nigri, ſtruthij, pyrethri, ſphecles (quæ eſt uini fex) deuſtę, uuæ paſſæ ſylueſtris, napyos, cyperi, aluminis ſciſſilis, floris rotundi iunci odorati, ireos, gallarũ, cuiuslibet uncias ſex, ſampſuchi libram unam, uiticis ſeminis, pulegij, cucumeris farinę, & lupini, ſingulorũ uncias ſex, chamæleontis nigri, ſulphuris, cõmeos, thuris, piperis, radicis cucumeris agreſtis, marrubij, cretæ cimoliæ, pæoniæ, ſepiæ teſtæ, fœnogræci, folij, coſti, cymini, euphorbij, ſpicæ nardi, ſingulorum uncias treis. Cæterũ Alexander hæc inſuper adhibuit: ſalis nitroſi, & trageſij, cuiuſque libram unam, adarces libram unam, aluminis liquidi Celtici, cnici, grani cnidij, graminis aridi, bryoniæ ſiccæ, uniuſcuiuſq; uncias treis.

Smegma Peponatum.

THuris, maſtiches, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ unciam unam, tragacanthæ ſeſquiunciam, ſucci omphacis uncias nouem, recentis ſeminis peponis uncias treis, ſimilaginis ſextarios quinq;, ouorũ unum & uiginti albumina, ireos uncias quatuor. Sunt autem qui hellebori nigri uncias quoq; duas inſerant.

Aliter Critonis.

SIliquæ modiũ unũ, ſiliginis ſextarium unũ, trifolij, myrobalani, ireos Illyricæ, uniuſcuiuſq; libras quatuor, guttæ ammoniaci thymiamatis, coſti, ſingulorum libram unam, ouorum tenues albores, peponum carnis ſextarios duos, omphacis ſucci tantundem. Irrigato, & conformans paſtillos arefacito, deinde conciſis & attaminatis utere. Aliud: Tragacanthes, thuris, maſtiches, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorum denarios decem, ſucci omphacis, ſiliginis, uniuſcuiuſq; denarios quinq;, alboris ouorum unciam unam, carnium peponum uncias decem. Præparato quemadmodum prædictum eſt.

Smegma caput catarrhoſum exiccans.

HAbet nitri Alexandrini, tritici uncias quinque, ſalis communis fricti, ſalis Cappadocici, ſingulorũ unciam unam: hæc contrita & macerata acerrimo aceto inijce lineo ſacculo, & in camino donec redigatur in carbones comburito: deinde refrigerans, leuigatis extere, cum uino inſtillans in balneo.

Sapo Conſtantini.

ROſarum aridarum, aloës, gallarum, malicoriorum, fœniculi, ſarcocollæ, uniuſcuiuſq; uncias treis, balauſtiorum, myrrhę, ſandarachæ, ſpicæ nardi, ſingulorũ uncias duas, coſti unciam unam, ſaponis gallici libram unam, excipe lupinorum decocto.

Aridum pſilothrum podagricum.

MAſtiches, thuris maſculi, uuæ paſſæ ſylueſtris, ueratri albi, ſpumæ argenti, cuiuſq; uncias treis, folij, amyli, ueratri nigri, lapidis Aſij

floris,

floris, singulorum unciam unam, alcyonij, pumicis assati, cretæ cimolię, sampsuchi, uniuscuiusq; uncias treis, spicæ nardi unciam unã: aliqui uero indunt etiam aloës unciam unam: Aridum concisum in uase contine: quum utendum erit, proijce succũ oryzæ & ptisanæ in aululam: ubi macerata fuerint, immitte aridi unciam unam & dimidiatã, saponis Gallici, auripigmenti scissi, sandarachæ, uniuscuiusq; sesquiunciã, calcis aqua non extinctæ recentis libram unam. Vtendum autem istiusmodi unguento ter in mense, nono uidelicet lunæ die, & undeuigesimo & undetricesimo in annum. Post hunc uero semel in mense, luna uigesimum nonum diem agente.

De unctionibus quæ ori inseruiunt, & gutturi, ac faucibus. Cap. XIIII

Vanto summa cutis rariore mollioreq; est tunicula, tantum etiam usus stomachicorum medicaminum uariat. Ab initio igitur inflammationis, pharmacis quæ id quod se in eam partem insinuat ac influit, expellũt & repercutiũt, opus est: cuiusmodi utiq; sunt, Arida quidẽ, & omphacium, & galla omphacitis, id est immatura: succus item rhu, & hypocistidis, & aluminis, pinię & thuris cortex: præterea flores mali Punici, quæ balaustia dicunt: atq; ut summatim expediam, quæcũq; astringendi uim obtinent, excepto amaro & uirulento remedio. Liquida uero eiusdem facultatis sunt, succus mororum atq; battinorum, & eorum quę appellantur sicamina, uiridiumq; nucum corticis, & malorũ granatorũ, præsertim acidorũ, malorum cotoneorũ, mustũ & Amineum. Cæterũ mel circa principium conseruationis pharmacorum, & eius solius gratia admiscetur. Quum aũt liquidũ cõstiterit, quæ cõcoctionem promouent atq; adiuuant, neq; mediocrem etiam dissipandi ac digerẽdi uim obtinẽt, admiscenda sunt: cuius generis censentur crocus, myrrha, & glycyrizæ succus: Et uniuerso quod inter uigorẽ & decrementum est tempore, mixto quopiam ex utrisq;, reijciente uidelicet & discutiente opus est: & primo quidem repercussiua, mox uero distrahentia apprehẽdito, ac utere. In uigoris uero remissione solis absque astrictione disijcientibus utendum est: cuius farinæ sunt, nitrum, & spuma eius, origanumq;, & hyssopum, atq; thymus, nepita præterea, & iris, besasaq;, & consimilia. Porrò liquidum aliquando σίρεων esto, tum id quod à musto decocto, tum quod à ficubus aridis & dactylis: atq; ipsum etiam mustum dulce, cum melle. Quando uero inflammationis quippiam decesserit, sulphuris etiam ignem non experti aliquid admiscendum est. Coquendus autem est ante omnia succus cum melle, ad mellis usque liquidioris consistentiam: mox arida leuigata inspergito: deinde tantisper dum omnia ad unguem & exacte coëant, moderate elixato, ac tum denique in uitreis uasis accurate recondito.

Simplex διὰ μόρων.

DIamoron simplex cõficitur ex mororum ſucci ſextarĳs tribus, quibus antea decoctis ad conſumptionẽ tertiæ partis, inĳce mellis ſextarium unum, & denuo ad mellis uſq; ſpiſſitudinem decoquito.

Διὰ μόρων compoſitum.

COquito mororum ſucci cotylas ſex ad ſtrigmenti balneorũ craſſitudinem, deinde admiſce contrita, croci denarium unum, myrrhæ denarios duos, omphacis denarium unũ, ſchiſti lapidis triobolum, mellis cotylam unam, atq; donec craſſitudinem induat, decoquito.

De Batinis moris.

CAeterum ex moris quoque batinis diamoron hoc conſimiliter præparatur, & aſtringentius eſt.

Διὰ καρύων ſimplex.

NVcum uiridium corticis contuſi ſuccus pondo cotylarum quinque, mellis cotyla una, coquitur ad diametrum.

Διὰ καρύων compoſitum.

AB initio quidem ſtatim & in uigore, in oris inflãmationibus miſcere oportet croci & aluminis, uniuſcuiuſq; denarium unum, myrrhæ denarios duos, in declinatione aũt propter diſſipationẽ, nitri denarium unum, ſulphuris tantundẽ, prædictorum quantũ cum ſucci tum mellis.

Διὰ χυμοῦ τῶν ῥοῶν, id eſt ex ſucco mali Punici.

MAlorum granatorũ apyrinorũ dulcium ſucci ſextarios quatuor, malorum Punicorũ acidorũ ſucci ſextarios duos, mellis ſextariũ unũ, myrrhæ Hemineæ denarios octo, crocomagmatis, gallæ, uniuſcuiuſq; denarios octo, aluminis ſciſſi denarios quatuor, ireos Illyricæ denarios octo, omphacĳ denarios octo. Præpara quemadmodum Diamoron.

Idem aliter.

SVcci malorum Punicorum dulcium cum teſtis combuſtorum ſextarios ſex, mellis boni ſextarium unum, aluminis fiſſilis unciam unam, myrrhæ unciam dimidiam.

Διὰ γλεύκους, hoc eſt ex muſto medicamentum.

MVſti ſextarios ſex, gallę, aluminis fiſſi, ſingulorum denarios duos, croci, myrrhæ, uniuſcuiuſq; denarium unum, ſi quidem mitigarę uolueris, muſſum dulce eſto, ſi uero retundere ac reĳcere, auſterum, medium uero inter utrunq; quodammodo conſiſtit.

Aegyptia ori inſeruiens.

MEllis libra una, olei unciæ octo, reſinæ terebinthinæ unciæ duæ, croci denarĳ quatuor, in diplomate (uaſe fictili ſeu æneo) eliquanẽ.

Διὰ τοῦ βησασᾶ, id eſt ex ruta ſylueſtri.

SEminis aniſi, apĳ ſeminis, floris rotũdi iunci odorati, ſeminis ammeos, aluminis ſciſſilis, ireos Illyricæ, beſaſa, quod nõnulli harmala nuncu-

Beſaſa. pant, eſt aũt ruta ſylueſtris, cinnamomi, myrrhę troglitidos, croci, gallæ, ſingulorũ unciam unã, mali terræ longi, caſſiæ, crocomagmatis, roſarum aridarum,

aridarum,cuiuſcq́ unciam unam,coſti, hyrundinum ſtercoris ſeu cineris recentis,cuiuslibet uncias treis,nardi Indicæ,amomi,uniuſcuiuſque unciam dimidiam,mellis quantum ſufficit.

Suaues & frugi potiones. Cap. XV

DVlcium pariter & utilium potionũ aliæ quidem ex uino componuntur,miſſis in ipſum quibuſdam dulcibus:uerbi cauſſa, pipere,abſynthio,caſamo,& alijs cõpluribus,ex quibus nomenclaturam nonnunquam mutuant, quandocq́ melle quidem admixto,quandocq́ uero nõ:aliæ uero ex aqua,in qua elixantur mala uel roſæ quædam, puta omphacis,malorum granatorum,myrtorum: Cõmiſcetur ob hoc melle optimo deſpumato cõſeruationis gratia & dulcoris,interdum etiam utile,pręterquã quod à Cibyra paruis uaſculis importatur auſterũ & uinoſum hydromalũ: hoc etiã poteſt ſine melle confici, quemadmodũ è diuerſo apomel ex ſolo melle & aqua,citra aliquam aliam eſſentiam. Cæterũ ex uino quidem compoſita, quæ & propomata uocant,mellis deſpumati ſextarium unum, ad uini ſextarios quatuor aſſumunt,& componuntur incocta. Quæ uero ex aqua & ſucco, ſi quidem coquantur,unam mellis partem ad treis accipito, liquore in concoctione ad duas fermè partes conſumpto: quod ſi non decoquãtur, unam mellis ad duas liquoris. Quæ autem non elixantur omnino, quantum ſatis eſt in ſolanda ſunt, præſertim omphacomel: decoquere autem congruit ex aqua, quoniam propter imbecillitatem facile alteratur. Omnia porrò exiguis teſtaceis uaſis incruſtatis reponenda ſunt, accuratecq́ & tuto operculantes,in cœnaculis uſcq́ dum decoquantur locabimus. Attenuandi inſuper uim habẽtibus,egregie aqua temperatis utere. Omphacomel aũt,poſtquã efferbuerit inſtar muſti, & cõſtiterit, tum operculato. Quocirca quæ ex uino cõſiſtunt, in his qui à febre omnino immunes ſunt,maxime utimur, uel ſolius uoluptatis gratia,niſi ex ſcammonia,aut cocco cnidio, aut id genus purgandi uim habentibus fiant: & propter iſtiuſmodi affectiones, in quibus etiam ejcientibus medicamẽtis per os aliquis uti queat. His uero quæ ex aqua aut liquoribus quibuſdam conſiunt, in febrientibus utendum, nunc quidem tanquam cõdimentis,quũ morbus languentibus uini uſum non permittit, nunc uero etiam alternatim affectionibus, puta ex melle quidem, ad ſputum agendum, uel ad lotium ciendum, uel uentrem laxandũ, uel humorem craſſum attenuandũ cõgruit. Hydromalo autem & hydroroſato cum in ſitibundis,tum in ambuſtis,tum diſſolutis,tum ſtomacho denicq́ imbecillis. Omphacomelite autem & myrtite,& rodoſtacto,& rhœte,non in cœliacis ſolum, ſed & dyſentericis, tum euomentibus, tum alijs fluxionum morbis, his denique lauaminibus,quæ Græci διακλύσματα appellant, ſubinde in oris affectionibus utimur.

Apomel. Propomata. Hydromalum. Omphacomel.

Hydromalum ex ſucco malorum.

SVmuntur ſucci malorum cotoneorum mundorũ contuſorũ ſextarij

duo, mellis sextarij treis, aquæ sextarij sex: coquito identidem despumans usq; ad tertias. Aliud: Malorum cydoniorum concisorum purorũ libræ quinq;, in aquæ fontis sextarijs decem tantisper elixato, dum eliquata subiuga reddantur, & ubi exemeris, refrigerata tandem cola, & expresso cremore mala proijce, aquam uero metiens, mellis quantitatem dimidiã aquæ admisceto, & rursus assidue despumãdo donec octaua pars euanescat, decoque. Sunt uero nonnulli qui hydromalum ex malis dulcibus consimiliter composuerunt.

Hydrorosati compositio.

Conficitur hydrorosatum è rosarum detractis unguibus libris quatuor, aquæ sextarijs quinq;, mellis sextarijs duobus.

Rhodomali præparatio.

Accipit rhodomali confectio succi pomorũ cydoniorum sextarium unum, rosarum libras treis, mellis sextarios treis, aquæ sextarios quinq;. Cęterum quoniam tempore quo rosarum copia ad manũ est, cotonea mala haberi & reperiri nõ possunt, necessarium fuerit easdem suo tempore melle cõditas reseruare, & quamprimũ mala apparuerint, uniuersam compositionem absoluere.

Omphacomelitis concinnatio.

Omphacomel si conficere fert animus, omphacis succi sextarios tres, mellis sextarium unum miscens, per quadraginta dies in solem exponito, siue igne decoquito.

Myrteti præparatio.

Myrtetum, hoc est ex myrtis cõfectionem effigiabis, si succi myrtorum sextarios treis, mellis sextarium unum identidem despumando, ad consumptionem usq; tertiæ partis decoxeris.

Apomel ex monumentis Philagrij.

Accipit apomel albescentium fauorũ melle infartorũ libram unam, aquæ fontanæ libras treis cum dimidiata: fauum in minutas portiones dissecando, emolliendo, & uniendo, aquam cum melle decoquito, tantisper dum spuma eius & ueluti crispum cereum'ue, plenum ex parte relinquatur, atque tum refrigerans denique, summa cura in uase conuenienti reconde.

Rhodostacti compositio.

Succi rosarum unguibus detractis sextarios duos, mellis sextarium unum, decoquito usque despumando, donec pars quarta coctura euanescat.

Rhœti præparatio.

Decoquito ad tertias succi rosarum sextarios treis, mellis sextarios quinque.

De collyrijs, & ijs quæ fronti in oculorum fluxionibus applicantur medelis, quæ ἀνακολλήματα medici appellant. Cap. XVI

Oculariũ

Ocularium medicamentorum materia diuersi generis est, liquores namque & succi, & semina, fructusque, & plantarum partes, atque metallica oculis laborantibus adhibentur & inferuntur: è quorum numero quidem censentur, quæ acredines & asperitates mitigant, & ueluti ab obstructione uindicant, quemadmodum pompholyx (quam Latini bullam appellant) cinerula, amylum, plumbum, Samius aster, cadmia, omnia abluta, & oui albumen. Quibus utique non nisi capite prius euacuato utendum: nam si id refertum humoribus fuerit, ne distentione oculorum tunicæ rumpantur, periculum est. His uero contraria, acri uidelicet natura prædita, oppilationes laxant, & euacuant cõstrictiones: ueluti liquores, cum Cyrenaicus uidelicet, tum Medicus, & sagapenũ, & euphorbium, & id genus alia. Quædam uero sordida abstergunt hulcera: uerbi caussa, squama æris, æs, chalcitis, misy, sori, flos æris, & stibia cremata. Cæterum his finitima σμηκτικὰ uocata, nempe auripigmentum, sandaracha, lapidis asij flos. Alia stiptica, & ex his quædam sanè moderate astringunt, quæ multiplicis usus, ophthalmijs, & hulceribus, & fluxionibus auxilio sunt: cuius farinæ sunt, rosarũ folia, flores item, & fructus spicę nardi, foliumque, & crocus, glauciũ item, & hypocistis. Alia uero stipticitatem potentiorẽ obtinent, potissimum quum medicaminibus, quibus oculorum speciem acuendi prouincia delegata est, implicantur: è quorum classe sunt, omphacium, acacia, balaustia, cytini, gallæ. Alia uero cõcoquendi & distrahendi uim obtinent, ut myrrha, crocus, castorium, libanotus, fœnogræci succus. Ex compositis autem ophthalmicis, quædam sanè plastica sunt, & simpliciter dicuntur, quædam uero ξηροκολλούρια, id est arida collyria, quædã item ὑγροκολλούρια, hoc est liquida collyria: proinde plastica quidem omnem prædictam materiam admittunt, & omnibus conueniunt affectionibus. Præparantur maxime uere: æstate etenim uirtus ipsorum perit & exhalat, hyeme uero speciebus rigentibus neque coalescunt, neque temperari possunt. Terito præterea, humorem impurũ affundendo, ne metallica quidem subsidant, odoramenta autem emergant: cæterum paulò post tanquam strigmentosum conteratur. Aqua porrò pluuialis esto, tum quod tenuium partiũ est, tum quod mediocriter astringit: si quidem uino, aut quopiam succo eliquantur ipsa & conteruntur, metallica longo quidem tempore, per succum uero breui. Postremo autem post exactam colliquationem gummi adijcito, & ubi conformaueris, uasis æreis maximè & uitreis reponito: satius uero fuerit humore maceratis protinus uti, metallica uero sinere. Ex aridis porrò collyrijs, quæ Græci ξηροκολλούρια appellant, alia quidem eliquandi & exterendi callos, ficationes (quas σύκώσεις dicunt) pterygia, & scabiem facultatem obtinent, ex chalcitide, & ferrugine, & misyos composita. Alia uero apodacrytica, id est lachrimas prolicientia, quæ oppilationibus, & oculorum hebetudinibus

Localia non adhibenda oculis, nisi capite euacuato.

Aqua cœlestis.

conueniunt, & ex his pipere & ſpicanardi: Alia uero προφυλακτικά, id eſt præſeruatiua præarcendo ac prohibendo inſtillationes: qualia ſunt conflata ex lapide phrygio, ſarcocolla, glaucio, aloë, cadmia, ſtibio, & croco. Omnia in minutiſſimum puluerem trita, applicentur oculis. Alia autem hygrocollyria, hoc eſt liquida collyria, præparantur quidem ex melle Attico, & opobalſamo, & oleo tenuium partium propter uetuſtatem, ſucco item fœniculi, & fellibus diuerſorum animalium, ſuccoq́ Cyrenaico, & alijs quamplurimis. Opitulantur autem oculorum hebetudinibus, & inchoantibus ſuffuſionibus, extenuantia, excalfacientia, & expurgantia. Vtere præterea his & omnibus acribus, capite iam inanito, tum in ſereno, tum puro, tum boreali, neq; ſupra modũ gelido, neque nimium calido aëre circumfuſo. Quæ autem anacollemata, id eſt reglutinatiua uocãtur, ex his quæ opplendi, glutinandi, cõſtringendi, uel refrigerandi, uel conſtipandi, uel arefaciendi deniq; poteſtate ſunt prædita, contexuntur: uerbi cauſſa, polline, manna, terra Samia, myrrha, cochleis, acaciæ ſucco, cum albore oui. Adglutinantur autem anacollemata fronti, in quibus non abditus humor, ſed in aperto exiſtit.

Anacollematum locus.

Monemeron ad auſpicantes primum & inueteratas iam oculorum dolores, quas ὀφθαλμίας uocant.

ACaciæ denarios triginta ſex, commeos denarios triginta duos, cadmiæ denarios uiginti quatuor, æris deuſti atque abluti denarios octo, opij denarium unum, uino auſtero diſſolue. Diſtrahit & deſiccat.

Chiacum collyrium.

RVbricæ Sinopicæ, gallæ omphacitidis, id eſt immaturæ, croci, roſarum recentium detractis unguibus floris, quem thylaca uocamus, commeos, ſingulorum uncias treis, opij unciam unam, uino Amineo, uel Phalerno, uel Chio aſtringente eliquato & conterito. Eſto autem uinum minime maritimum.

Cygnarium.

CAdmiæ combuſtæ atq; ablutæ uncias ſex, ceruſſæ lotæ uncias quatuor, pompholygis uncias quatuor, amyli uncias duas, tragacanthæ, opij exiccati, cõmeos, uniuſcuiuſq; uncias duas, aqua cœleſti contere.

Κιῤῥὸς κύκνος, Flauus cygnus.

MEdicamentum cui nomen inditũ eſt Giluus cygnus, accipit cadmiæ crematæ ablutæ uncias duas, terræ aſteris uncias duas, ceruſſæ uncias quatuor, pompholygis uncias octo, amyli, opij, cuiuſq; uncias duas, acaciæ, tragacanthæ, ſingulorum unciam unam, commeos uncias quatuor, quæ omnia in aqua pluuiali leuigantur.

Λευκὸς κύκνος, Candidus cygnus.

CAdmiæ uncias quindecim, ceruſſæ uncias ſeptendecim, opij denarios octo, thuris denarios ſeptem, amyli uncias ſeptem, cõmeos denarios tredecim, aqua cœleſti eliquato.

Pellarium

Pellarium ad hulcera.

CAdmiæ, cerussæ, uniuscuiusq; denarios uigintiquatuor, acaciæ, opij, singulorum denarios octodecim, commeos, tragacanthæ, amyli, cuiuslibet denarios octo, myrrhæ denarios treis, æris, croci, cuiusq; denarium unum & dimidium, aqua dissolue.

Phœum ad hypopios & ingentes affectus.

CAdmiæ tenerioris denarios uigintiquatuor, cerussæ uiginti sex, æruginis rasæ denarios duodecim, stibij denarios octo, aluminis fissi, chalcitidis combustæ, singulorũ denarios treis, nardi Indicæ denarios quatuor, omphacij denarios duos, æris denarium unum, squamæ æris denarios octo, erices fructus denarios tredecim, succi papaueris denarios uigintiquatuor, croci denarios quatuor, castorij denarios treis, myrrhæ denarios sex, lycij Indici, acaciæ, commeos singulorũ denarios quatuor, rosarum recentium denarios duos & dimidium, uino Phalerno, aut Surrentino, aut Amineo, aut Chio austero leuigato & eliquato. Illinitur ter in die aquosum, infusum per succum fœnogræci, deinde oui, & lactis, postremo aqua, & crebrius.

Διαζεμάτων.

CAdmiæ uncias sedecim, cerussæ uncias octo, amyli, opij, tragacanthæ, acaciæ, singulorũ uncias duas, commeos uncias sex, eliqua decocto rosarum aridarum, melilotorum, papaueris, capitum papaueris, glycyrizæ, æquali singulorum portione.

Διύδρας repercussiuorum.

POri, qui in cerealibus uasculis reperitur, libras treis, cadmiæ crematæ & ablutæ libram unam, cerussæ lotæ, pompholygis lotæ, terræ asteris ablutæ, singulorũ uncias sex, thuris, myrrhæ, uniuscuiusq; unciam unam, succi seminis lini, herbæ pulicaris, ptisanæ, fœnogræci, cuiuslibet libram unam, tragacanthæ uncias sex, cõmeos libram unam.

Iambonis.

CAdmiæ unc. unam, pompholygis uncias quatuor, cerussæ lib. unam, tragacanthæ, commeos, opij, cuiusq; uncias iiij. aquam pluuialem.

Spodiacũ ad inflammationes & fluxiones & chymoses.

THuris, stibij, singulorũ drachmas centum, cadmiæ, cerussæ, uniuscuiusq; drach. uigintiquatuor, terræ Samiæ, succi papaueris, cuiuslibet drach. treis, cõmeos drach. quindecim, cõterito & eliquato in succo thaliæ, quæ est summus colliculus in noua germinatione oleæ. Cæterũ succum hoc modo facito: molliora oleæ folia lota, in mortariolo aquã affundens contundito, & per linteum exprimito. *Thalia.*

Διὰ θαλίας molle ac tenerum.

THuris denarios quatuor, stibij denarios quindecim, cadmiæ denarios duodeuiginti, cerussæ denarios undequinquaginta, terræ Samiæ denarios octodecim, opij denarios sex, commeos denarium unũ, plumbi combusti & abluti denarios octo, excipe succo thaliæ.

διὰ θαλίας.

Aeris cremati denarios duodecim, sandycis unc. uigintiquatuor, foliorum oleæ, opij, singulorũ uncias duas, commeos unciam unam, uino spathite uel Amineo contere.

Διάσμυρνον Claudiacum.

Glaucij, sarcocollæ, singulorum drachmas quadragintaocto, croci drachmas uigintiquatuor, opij, myrrhę, hæmatitę, uniuscuiusq; drachmas sex, tragacanthæ drachmas duodequinquaginta, commeos drachmas sedecim, uino Italico excipe. Vsus eius ex ouo.

Aliud διάσμυρνον, ad rhyadas oculorũ uitia, quibus obnoxij canthi lachrymas continere nequeunt, & ad Aegylopas.

Cadmiæ lotæ, lapidis hæmatitæ abluti, singulorum drachmas uigintiocto, myrrhæ, cinerulæ, quod spodion græce uocant, cypriæ, uniuscuiusq; drachmas uigintiquatuor, opij drachmas octo, croci drachmas quatuor: sunt qui accipiant drachmas octo, piperis candidi grana triginta, commeos drachmas sedecim, uino Italico excipe. Vsus eius confecturæ cum ouo in recenter aqua inter cutẽ laborantibus probatur.

Stacticum Prosechij.

Cadmiæ, commeos, singulorum denarios uiginti, stibij, chalcanthi, cuiusq; denarios octo, opij denarios quatuordecim, ferruginis rasilis drachmas decem, piperis albi denarios sex, croci denarios octo, misyos crudi denarios octo, opobalsami denarios quatuor, cum aqua.

Hygidium Ammonij.

Cadmię, æris, uniuscuiusq; denarios sedecim, cerussæ, castorij, aloës, croci, cuiuslibet denarios quatuor, squamę denarios quinq;, florum rosarum, plumbi cremati, singulorum denarios octo, lycij denarios treis, lapidis schistes denarios quatuor, opij denarios decem, acaciæ denarios quadraginta, commeos denarios duodequinquaginta, aquæ quantum satis esse uidetur.

Olympus siue olympiacum.

Acaciæ, spicæ nardi, thuris, singulorum denarios octo, æris combusti & abluti, stibij cremati & colluti, cerussæ tostæ & lotæ, cadmiæ, uniuscuiusq; denarios duodecim, myrrhæ, opij exiccati, cuiuslibet denarios quatuor, croci denarios quinq;, æruginis rasæ denarios treis, lapidis scissilis, squamæ rubeæ, lycij Indici, omphacij, cuiusq; denarium unum, castorij, florum rosarum, uniuscuiusq; denarios duos, phœnicobalanorum denarios quatuor, consimiliter etiam ossa dactylorum crematorum numero quinq;, commeos uncias quinq;, aquę pluuialis quantum sufficit, irrigãtur autem & macerantur in aqua dies naturales treis: calami odorati, alterci seminis, rosarũ aridarũ, cuiuslibet denarios quatuor, folij denarium unum.

Nardinum.

Cadmiæ, croci, commeos, singulorum denarios trigintasex, æris cremati

mati denarios octodecim, ſtibij, acaciæ, ſingulorum denarios triginta, nardi Syriacæ denarios duodecim, opij, myrrhæ, uniuſcuiuſque denarios ſedecim, cum aqua.

Theodotium paruum.

ACcipit ſtibij, acaciæ, ſingulorum denarios uiginti, æris toſti denarios octo, ceruſſæ denarios quatuor, myrrhæ tantundẽ, æruginis denarios duos, aloës, meconij, lycij, ſingulorum denarium unum, aquæ pluuialis quantum ſatis eſt.

Rhinarium.

LApidis hæmatitæ, lapidis ſchiſti, uniuſcuiuſque denarios ſedecim, æris cremati, cadmiæ, ferruginis, cuiuslibet denarios octo, opij denarios quinque, chalcitidis denarios duos, commeos denarios octo, uino conterito.

Oxyſter.

SVmit pumicis combuſti, miſyos cremati, oſtrij toſti, ſingulorum uncias ſex, cadmiæ, opij, chalcitidis deuſtæ, croci, aloës hepatitidis, caſtorij, folij, cuiuslibet denarios duos, ſtibij, acaciæ, uniuſcuiuſq; unciam unam, æris uſti uncias quatuor, myrrhæ troglitidis denarios quatuor, ſpicæ nardi denarium unum, ceruſſæ denarios octo, cõmeos unciam dimidiatam, aquam pluuiam. Quidam uinum quoq; admiſcent.

Hecatombe ad cicatrices craſſas.

COnſtat cadmiæ crematæ atq; ablutæ, æris combuſti pariter & abluti, uniuſcuiuſq; denarijs octo, ſtibij deuſti, acaciæ, cõmeos gilui, ſingulorũ denarijs quindecim, aloës, gallę, uermicularis æruginis, caſtorij, lycij, ſpicę nardi, croci, opij, myrrhæ, ceruſſæ, ſcobis hebeni, chalcitidis, ſingulorũ denario uno, roſarũ denarijs ſexaginta, aqua pluuia ſufficiẽte.

Διὰ κόρακος, ex monumentis Galeni.

PLumbi combuſti, cornu ceruini cremati, ſingulorum uncias duas, ceruſſæ, ſquamæ æris, amyli, thuris, ſepiæ teſtæ deuſtæ, æruginis, myrrhæ, commeos, uniuſcuiuſq; unciam unam, & aquam pluuialem.

Διὰ λιβάνου, id eſt confectio è thure.

HAbet thuris uncias ſex, cadmiæ, pompholygis, terræ aſteris, amyli, commeos, ſingulorum quadrantem, ceruſſæ ſelibram, ſquamæ æris uncias quatuor, tragacanthæ quadrantem, opij uncias ſex, aquæ pluuialis quantum ſatis eſt.

Libanium.

CAdmiæ lotæ, amyli, ſingulorum denarios duodecim, ceruſſæ tantundem, ſpodij, pompholygis, aſteris, plumbi cremati & abluti, tragacanthæ, uniuſcuiuſq; denarios octo, opij denarios duodecim, commeos denarios quatuor, aquam pluuialem, & ouorũ uiginti albores. Quidam etiam adijciunt myrrhæ denarios quatuor.

Aſter Magni.

POmpholygis, cadmiæ, ceruſſæ, ſingulorũ denarios ſedecim, plumbi

denarios octo, amyli denarios octodecim, thuris denarios decem, terræ aſteris denarios duodecim, myrrhæ denarios duos, tragacanthæ, commeos, uniuſcuiuſq; denarios octo, cum aqua.

Vranium.

HAbet terræ aſteris, piperis, cuiuſq; quadrantẽ, cinerulæ lotæ unc. i. commeos uncias iiij. ſtibij cremati atq; abluti uncias duas, ſquamæ lotæ unciã i. opij denarios ſex, cadmiæ combuſtæ & elotæ denarios ij. aquam pluuialem. Quod quidem incarnat, atq; repercutiendo reijcit.

Διὰ χύλϋ τήλεως, id eſt ex ſucco fœnogræci.

COntere & eliquato in ſucco fœnogræci, cadmiæ, tragacanthæ, ſingulorum uncias octo, ceruſſæ, amyli, uniuſcuiuſque uncias triginta, opij unciam unam.

Collyrium Cleonis.

HAbet pompholygis, plumbi, ſingulorũ uncias quinq;, croci ſeſquiunciam, ſquamæ ſtomomatis unciam unam, commeos uncias duas, & aquam pluuialem: Aquoſum illinito.

Diarhodon collyrium ẽ ſeptuagintaduabus.

ROſarum uiridiũ uncias ſeptuagintaduas, cadmiæ combuſtæ & elotæ denarios uigintiquatuor, æruginis raſæ denarios duos, ſpicæ nardi denariũ unũ, ſquamæ æris lotæ denarios duos, ſtibij toſti atq; abluti, opij, myrrhę, uniuſcuiuſq; denarios treis, croci unciam unam, amyli denarios duos, cõmeos denarios uigintiquatuor, & aquam pluuialem.

Diarhodon album.

CAdmiæ deuſtæ atq; ablutæ, ceruſſæ elotæ, ſingulorum librã unam, amyli, opij, tragacanthæ, uniuſcuiuſq; quadrantẽ, aloës unciam unã & dimidiam, commeos uncias treis, croci ſeſquiunciam, roſarum ad unguem exquiſitarum uncias ſex, & aquam.

Διαλόης, id eſt ex aloë collyrium.

DIaloës compoſitio habet cadmiæ, ceruſſæ, aloës, ſingulorum uncias decem, roſarũ uiridium uncias ſex, amyli quadrantem, opij unciam unam, tragacanthæ uncias duas, commeos uncias treis, aquæ pluuiæ quantum ſatis eſt.

Crocinum diarhodum.

AΚρόδιον cognomento crocinum conſtat ex ſpicæ nardi, roſarum aridarum, aloës, ſingulorum denarijs duobus, alterci albi denario uno & dimidio, croci denarijs quatuor & ſemiſſe, glaucij uncijs ſex, ſarcocollæ uncijs ſex, opij denarijs duobus, tragacãthæ uncia una, & aqua denique pluuiali ſufficiente.

Diarhodon Nili.

HAbet roſarum tenellarũ denarios quatuor, croci denarios duos, papaueris obolum unũ, cõmeos denarios quatuor, & aquã pluuiam.

ὁ λυγκέως oxydorcicus, id eſt Lynceus uiſum acuens.

CAdmiæ, æris cremati, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorum denarios

denarios duodecim, myrrhę, lapidis hæmatitæ, opij Thebæi, uniuscuiusque denarios sex, aloës hepatitidis, fellis taurini, galbani, sagapeni, singulorũ denarios quatuor, ferruginis rasilis, succi panacis, salis ammoniaci, cuiuslibet denarium unũ, cõmeos denarios sex, & aquam pluuialem.

Proteus ad eadem, & cicatrices extenuans.

CAdmię, cerussæ, chalcitidis crudi, singulorum denarios quadraginta, piperis sesquidrachmã, succi Cyrenaici denarios octo, croci denarios duodecim, opij Thebæi denarios decem, sagapeni sesquiunciã, oliuæ Aethiopicæ tantundem, auripigmenti, aluminis fissi, singulorum unciam unam, myrrhæ unciam unã cum dimidia, guttæ ammoniaci thymiamatis denarios uiginti, opopanacis denarios sedecim, opobalsami denarios decem, commeos denarios uiginti, aqua pluuiali excipito.

Medicamentum ex succo fœniculi.

CAdmiæ denarios sumit septendecim, atramenti librarij Indici denarios sedecim, piperis longi denarios tredecim, & albi denarios duodecim, succi Cyrenaici unciam unã, opobalsami, spicæ nardi, singulorum denarios sex, sagapeni, opopanacis, cuiusq; denarios quinq;, opij denarios quatuor, euphorbij denarium unum, commeos denarium unũ, leuigato in succo fœniculi.

Medicamentum διὰ ὀποβαλσάμου, id est ex succo balsami confectum.

CAdmię, cerussæ, cuiusq; denarios octo, omphacij denarios quatuor, piperis albi uncias sedecim, opij denarios quatuor, opobalsami, cõmeos, singulorum denarios sedecim, & aquam pluuialem.

Thalasserus.

CAdmiæ uncias octo, æruginis uncias duas, atramenti librarij Indici uncias octo, piperis albi uncias quatuor, succi Medici unciam unã, opobalsami uncias duas, commeos uncias sex, admixta aqua.

Harmation.

GVttæ ammoniaci thymiamatis, ęris combusti, corticis thuris, singulorum denarios quatuor, æruginis denarium unum, commeos denarios quatuor, cum aqua cœlesti.

Malabathrinum, quod etiam appellatur Isotheum.

CAdmię denarios sedecim, ęris cremati atq; abluti denarios quatuordecim, opij, lycij Indici, malabathri, nardi Indicæ, croci, aloës, singulorum denarios duos, castorij denarios octo, myrrhę denarios quatuor, acaciæ, stibij, uniuscuiusq; denarios quadraginta, aqua excipito.

Ἡ χρῆσις δι᾽ ὠοῦ παχύτερον δι᾽ οἴνου.

CAdmiæ, lapidis hæmatitæ & scissi, singulorum denarios quadraginta, æris cremati denarios triginta, chalcitidis denarios triginta duos, papaueris seminis denarios tredecim. Aqua decoquẽs meconium & succum exprimens inijce, & eliquato in uino spathite, seu Aminæo.

Aliud δι᾽ οἴνου.

AEris combusti, cadmiæ placitidis, singulorum uncias nouem, lapidis hæmatitæ lotæ uncias sex, croci, myrrhæ, aloës, guttæ ammoniaci thymiamatis, uniuscuiusque quadrantẽ, lycij Indici, spicæ nardi, cuiuslibet unciam unam & dimidiam, piperis albi grana sesquicentena, acaciæ giluæ uncias nouem, commeos uncias treis, uino Phalerno aut Amminæo contere.

Medicamentum ex duobus lapidum generibus trachomaticum.

LApidis hæmatitæ, & schisti, cassiæ, singulorum denarios duodeuiginti, æris, cadmiæ, opij, æruginis rasæ, uniuscuiusque denarios nouem, cõmeos tantundem, chalcitidis tostæ denarios sex: adijce aquam.

* Xerocollyrium Galeni præseruans.

LApidis Phrygij in tenues partes dissecti, & in aulula donec ignitæ reddantur deusti, & butyro recente extincti, deinde denuo cõsimiliter tosti, & uino Phalerno extincti, atque tertio combusti, melleque extincti & exiccati libram unam, æris cremati, piperis albi, folij, singulorum unciam unam, stibij unciam unam cum dimidia: & ubi singula leuigata & eliquata fuerint, & quum tollere medicamentum uolueris, succum balsami non crassi sed pellucidissimi unciam unã inijcias: prohibet enim illud ne aridum reddatur medicamentũ. Vtere autem illo circa solas palpebras, adhibendo melam instrumentum, tunicas nõ attingens, uerum ut solis palpebris diductis immitatur pharmacum. Illinito autem non semel modò, uerũ sæpius cum ante, tum post cibum, & potissimum quum iam senserint oculorũ dolorem, quem ophthalmiam appellant: mirifice nanque & plus quouis alio medicamento præseruat.

Aridum Diacrocum.

GLutini carnis, quam sarcocollam dicunt, denarios octo, croci denarios quatuor, glaucij tantundem, illinito sæpius in die. Nonnulli uero aloën quoque adijciunt.

Aliud aridum ad aridam lippitudinem, ficationem, sepedonas, & hypersarcomata, id est supercrescentias carnis.

SVmit cadmiæ denarios decem, chalcitidis denarios uiginti, piperis grana quindecim, nardi Gallicæ denariũ unũ. Cadmiã cõterito chalcitimque cum uino, & ubi aruerint, reliqua immitte, & redige in puluerem.

Liquida διακωνκαλίδος, hoc est ex pede gallinaceo.

CAucalidis cauliculi (quem pulli pedem uocant) succi, trixaginis, coronopodis, id est pedis cornicis, interdũ uero etiam succi othonnæ æquales portiones. Est autem othonna chelidonium mega, hoc est hirundinaria maior.

Othonna.

Alia ad ficationem, & encathidas, & sarcomata.

MIsyos assati denarios sex, chalcanthi denarios quatuor, mellis Attici sextarium unum.

Erasi-

Erasistrati multiplicis usus liquida, admirandi effectus, cum in oculorum, tum glandularum, tum genitalium affectionibus, tum purulentis & saniem stillantibus auribus.

Aeris denarios sex, misyos assati, myrrhæ, singulorũ denarios treis, croci denariũ unũ cum dimidio, piperis denariũ unũ, uini Chij, & passi Cretici, cuiusq; sesqheminã. Cõterendo omnia in uino donec aruerint, infunde passum & coque, quatenus mellis nanciscat̃ spissitudinem.

Medicamenta quæ fronti, dum oculi fluxione laborant, imponuntur, ἀνακολλήματα à medicis appellata.

Terræ Samiæ, mannæ, thuris, myrrhæ, æquas portiones oui albo re excipiens, in linteolum impactas fronti imponito. Aliud: Seminis herbæ apollinaris, quam hyoscyamum dicunt, denarium unũ, opij tantundẽ, myrrhæ denarios duos, croci denarium unũ, pollinis denarios quatuor, ouorum assatorum lutea duo, oui candido excipito.

De emplastris, & ijs quæ in decoctiones eorũ inseruntur, ex monumentis Antyli. Et de symmetria ceræ ad oleum. Cap. XVII

Ex medicaminibus quæ emplastris induntur, alia quidem terrosa sunt: uerbi caussa metallica, quęq; è lapidibus terraq; sunt genera, feces, cineres, & cõchylia, alia uero oleosa, alia lachrymæ, alia liquida, alia liquores, alia succi: semina præterea ac herbas, radicesq; paucas accipiunt. Emplastrorum porrò, quędam sunt uulneraria, quæ ἔναιμα, hoc est sanguinea (quæ cruentis uulneribus imponuntur) & cõglutinatiua, & catagmatica (quæ fracturis adglutinant̃) appellamus, eo quod arefacientiũ summũ excessum nõ habent, sed oportet simplicia secundi à temperatis excessus completi, & tertij inchoantis cõponere: cuius farinæ sunt, salix, quercus, cupressus, pini & piceæ cortices, myrrha, libanotus, bitumen, aloë, malũ terræ, quam aristolochiam dicunt, cinis clematinus, cerussa, spuma argenti, atq; innumera quædam metallica. Decoquuntur aũt usq; ad concretionem & consistentiam non inquinantem. Quædam uero ἐπουλωτικὰ, concinnantur quidem & ipsa ex arefacientibus, magis uero quàm conglutinatiua: cuius utique generis sunt, æs ustum, & squama cum ipsius, tum ferri, ærugo, chalcitis, flos æris crematus, alumen, galla, plumbago, cadmia, pumex, & ostreosa. Quædam item diaphoretica, hoc est disijciendi & distrahendi uim habentia, quę ex calorificis & mediocriter siccificis constant: exempli gratia, malo terræ, thapsia, oleo ueteri & raphanino, melle, opobalsamo, pice terebinthina, salibus tostis, salis flore. Quædam emolliendi uim obtinent, & ob id μαλακτικὰ dicunt̃, ea sanè ex spuma argenti fiunt, & adipibus, & medullis, oleo ueteri, propoli, gutta ammoniaca, styrace, galbano, bdellio, mastiche, resina terebinthina, uel radice althæę, et cucumere syluestri. Quædã uero siccifica, quę sulphure, nitro, sale, cinere, bitumineq; constant. Quædã uero ἐπισπαστικὰ, id est attractiua sunt, ea ex salibus & nitro, propoli, ærugine, fermẽto, stercoribus, sulphure, resina terebinthina conficiuntur. Concoquendi præterea munere prædita συμπεπτικὰ

nuncupata,è cera,ladano,uua paſſa ſatiua,amomo,croco,thure,pice,maſtiche Aegyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,hyſſopo,adipe,ferrugine præparantur. Sunt porrò quæ ſuppurationem inducunt,quæ Græci ἐκπυητικὰ uocant:ea ex hydrelæo,polline,pane triticeo,chondro,butyro,adipe porcino & uitulino,thure,pice,reſina fiũt. Neq; deſunt exemplaſtris quæ à re & affectu παρηγορικά, id eſt conſolatoria & mitigatiua nomenclaturam obtinuerunt: conſarcinantur autem ex ſpuma argenti,ceruſſa,oleo,anetho,chamæmelo,amylo,ceraq; dealbata. Sunt aũt enæma emplaſtra recentibus etiamdũ uulneribus et fracturis applicãda,quę ſuppetias conferunt ipſis præſentiſſimas: ſuper emplaſtella, quæ Græci σπλήνια uocant, ſpongias poſca irrigatas pariter alligãtes,ſoluendaq; rurſum ter eadem ſplenia,neq; alia iniicienda. Malactica aũt & epiſpaſtica,& diaphoretica,ſympeptica præterea,& empyetica accipiuntur poſt cataplaſmatum & cerotarũ uſum. Paregorica uero circa principia ſtatim,in extremis corporis partibus magis quadrant. Cæterum ſuper decoctione eorum deinceps uerba faciemus.

Βασιλικὸν τετραφάρμακον,hoc eſt regale è quatuor conſtitutũ medicamentũ.

CONficitur tetrapharmacum regale è ceræ, colophoniæ,picis, adipis taurini portionibus æquis.

Emplaſtrum ex ſucco ſeminis lini,diſtrahens & abſtergens.

ACcipit olei ueteris libras duas, ceræ uncias uiginti, colophoniæ, adipis porcini, ſingulorum libram unam & dimidiam, ſpumæ argenti libram unam,ceruſſæ uncias ſex, ſucci ſeminis lini tantundem, pollinis unciam unam,thuris uncias quatuor.

Διὰ μέλιτος,hoc eſt ex melle contextum.

SPumæ argenti,ceræ,olei,ſingulorum libras quatuor,reſinæ terebinthinæ lib. duas,mellis,adipis porcini,uniuſcuiuſq; librã unã. Aliud: Spumæ argenti libras ſex, olei libras quinq; & dimidiam, colophoniæ libras ſeptem cum dimidia,ceræ libras treis & ſemiſſem,mellis lib. treis.

Exemplum διὰ χυλῶν, id eſt ex ſucco.

SPumæ argenti libras ſex, olei æſtate quidem libras ſeptem, hyeme uero libras nouem, fœnograeci ſextarium dimidiatum, ſeminis lini ſextarium dimidium,althææ libras treis. Althæam ac ſemina coquito in aquæ ſextariis uiginti, donec parũ relinquat ex ipſo, libras quatuor admiſcens oleo decoque,tantiſper dum bullæ ſedantur,deinde leuiſſimã argenti ſpumã inſpergẽs decoque igni clemente uſq; dum ſyncerũ reddatũ.

Διὰ γύρεως,id eſt ex polline.

POllinis,guttę ammoniaci thymiamatis,ſingulorum libram unam,pityinæ, ceræ,adipis porcini, uniuſcuiuſque libras duas, ſucci ſeminis lini quantum ſatis eſt.

Botanicum,id eſt herbaceum.

RVmicis,olei ſqualidi,anchuſę chœropelethi,eſt autem onoclea, ſeptineruí, plantaginis ſingulorũ unc.treis,olei libras ſex,adipis porcini libras ſex. Herbę in oleo coctæ abiiciunt̃,cætera cum oleo eliquant̃.

Διασφοδέλων, id est ex albucis.

ASphodeli radicis ſucci libram unam, roſacei, chamæmelini, adipis anſerini, ſingulorum uncias duas; adipis porcini uncias treis, ceræ uncias quatuor.

Emplaſtrum ex fermento rumpens abſceſſus.

FErmenti, axungiæ, uniuſcuiuſq; uncias ſex, ſalis uncias iiij. reſinæ pini uncias treis, ceræ uncias quatuor, ſpumæ nitri unc. unã, guttæ ammoniaci thymiamatis uncias duas, mellis uncias ſex; ſaponis unc. duas.

Dothiene.

GVttæ ammoniaci thymiamatis libram unam, nitri Alexandrini uncias ſex, ſpumæ nitri tantundem, adipis porcini, ceræ, ſingulorum libras duas, reſinæ terebinthinæ libram unã, olei ueteris unciam unam; aceti quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum διὰ στρουθίου diſcutiens ſcrophulas, quas chœradas dicunt Græci.

SPumæ argenti, ſtruthij, mali terræ, ſingulorum uncias quatuor, galbani, ſquamæ æris, aloës, uniuſcuiuſq; unciam unam, mannæ uncias duas, guttæ ammoniaci thymiamatis uncias ſex, pityinæ uncias ſedecim, aceti ſcillitici ſextarios quatuor, aridis contritis immitte.

Smilium ad abſceſſus.

OLei ueteris librã unã et dimidiã, ſpumę argenti, nitri rubei, ſalis ammoniaci, lixiuij ficulnei protoſtacti, reſinæ, cuiuſq; librã unã, galbani, guttę ammoniaci thymiamatis, uniuſcuiuſq; uncias treis, atramenti ſutorij uncias quatuor, cerę uncias ſex, ęruginis, opopanacis, cuiuſq; unciã unam, aceti quantũ ſatis eſt. Coquito ſpumam argenti & ferruginem in oleo quouſq; purgetur, deinde ſic reliqua inijcito.

Διὰ σκορόδων, id eſt ex allijs ruptiuum.

CEræ uncias ſex, colophoniæ uncias quatuor, pityinæ uncias treis, adipis taurini uncias quatuor, nitri rubei unciam unam & ſemis, allia purgata uiginti, olei ſextarium dimidium. Allia in oleum inijciens decoquito, & reliqua admiſceto.

Διαπυρρανοῦ, diſtrahendi uim habens.

HAbet adipis anſerini & phaſianorum, uniuſcuiuſq; uncias treis, olei ueteris uncias uigintiſex, pulicaris herbę uncias treis, cnidos ſemen radicis apyrani uiridis librã unam, ceræ dealbatæ uncias decem, confectionis διὰ χυλοῦ uncias duas, reſinæ terebinthinæ unciã unã. Radicẽ in tenuia fruſtula conciſam in oleo cum herba pulicari, & cnidoſpermum per noctem atque diem macerato, tum uero elixans ipſa quidem porricito, eliquata autem oleo miſcens, reſoluito.

Pyrine ad duritias & ſcirrhomata.

ALthęæ, dactylorum palmæ, uniuſcuiuſque libras duas, fœnogræci, ſeminis lini, ſingulorum ſextarium dimidium, chamæmeli, meliloti, elatæ, cuiuslibet uncias ſex, uini, Aminæi, cuiuſq; ſextarium dimidium, ſpumæ argenti libram unã, ceruſſę, colophoniæ, ſingulorũ libras

duas, ceræ, resinæ terebinthinæ, cuiusque libram unam, olei ueteris libras quinque, aquæ libras duas, panis aridi contusi & attaminati libras quinque. Herbæ in uino decoctæ in succum rediguntur, & in succo, panis irrigatur, postera uero die spuma argenti & cerussa in aqua leuigantur & resoluuntur: deinde oleo infuso coquitur donec impollutum euadat, tum denique cætera iniiciuntur, sublatis autem ab igne immittitur panis, strenueque rudicula despumant. Postremo æruginis quoque rasæ, & florum salis, uniuscuiusque unciæ sex, ireos, mali terræ, singulorum unciæ sex, resinæ terebinthinæ libra una, iniiciuntur.

Pelarium δι' ἑλκύσματος, hoc est ex argenti recremento, ad desquamationem.

CEræ, adipis taurini uncias quinque, recrementi argenti (quod appellatur helcysma) uncias sex, colophoniæ uncias quatuor, picis, olei, singulorum uncias duas. Helcysma aridum dissoluitur uino, uel succo fœnograeci: ubi uero ad manum helcysma non fuerit, plumbagine utimur.

Emplastrum δι' ἀλθαίας, podagricis & alijs duriciebus utile.

SVcci fœnograeci, & seminis lini, & althææ, singulorum libras treis, olei libras duas donec succus euanescat decoquens, deinde insere colophoniæ libram unam, resinæ terebinthinæ tantundem, hederæ lachrymæ uncias treis: quando autem resoluta fuerint, tollens ab igne, ceræ libram unam, galbani uncias quatuor iniice, utraque autem simul contusa soluendo, rudicula moue.

Emplastrum hederaceum siue cissinum, ad neruorum uulnerationes & puncturas nygmataue maxime uetera.

SQuamæ rubræ uncias quatuor cum dimidia, thuris, misyos, singulorum unciam unam chalcitidis denarios quatuor, aceti sex. Leuigato sole æstiuo donec consumatur, deinde soluens ceræ uncias octo, olei uncias duodeuiginti admisce: si uero diducat, & neruum denudet, pro galbano resinæ terebinthinæ uncias duas iniice.

Melanchlorum ad eadem, & Enæmon.

MAlicoriorum, æris cremati, gallæ, aristolochiæ rotundæ, salis ammoniaci, squamæ æris, aluminis scissi, & liquidi: alij uero pro liquido rotundum accipiunt, ireos, misyos, chalcanthi, chalcitidis, æruginis rasilis, cadmiæ, aloës, myrrhæ, thuris, radicis panacis, spumæ argenti, cerussæ, pari omnia pondere eliquantur, & leuigantur sub sole æstatis tempore cum aceto ad sufficientes dies, & finguntur pastilli. Emplastrum inde fit hoc modo: pharmaci uncias duas, ceræ uncias sex, olei uncias octo, in neruis quidem saucijs perantiqui, in reliquis uero communis, adijce.

Διὰ ἠριγέροντος, hoc est ex senetione contextum.

SEnetionis succi libras duas, olei ueteris libram unam cum dimidia, olei cyprini uncias quatuor, axungiæ ueteris libras octo, resinæ terebinthinæ unciam unam, galbani unciam dimidiam, resinæ piceæ uncias sex, æruginis, thuris, hyssopi, pharmaci, uniuscuiusque unciam unam, squamæ æris diobolos octo, ceræ uncias decem, apochymatis uncias quatuordecim,

cim. Coquito autem oleum ad ſtrigmenti uſq; craſſitudinem, cum ſuilla axungia, & arida cyprino eliquato, galbanum uero contunde cum cera, & inijce cacabo, & ipſum apochyma ſi quidem aridum fuerit, tritum cribrans ponderato, & impinge. Quod ſi nequeat leuigari, cum parte olei diſſoluti colato & extrahito, & tum omnia commiſceantur.

Mnaſæi emplaſtrum diaphoreticum.

Accipit ceræ, axungiæ porcinæ, ſingulorũ libram unam, colophoniæ uncias ſex, ſpumæ argenti libras duas, uini boni libras quatuor.

Ariobarzanius ad eaſdem affectiones.

Spumæ argenti unciam unam & dimidiam, ceruſſæ libram unã & uncias quinq;, aquæ marinæ uncias uigintiquinque, olei ueteris libram unam & dimidiam, buccinorum crematorũ uncias ſeptem & dimidiam, ceræ fuluæ uncias nouem, reſinæ terebinthinæ uncias ſex, thuris uncias treis & grammata tria cum ſemiſſe.

Emplaſtrum ex dracontio.

Ceræ, colophoniæ, picis aridę, axungiæ, reſinæ ſingulorũ libras quatuor, guttæ ammoniaci thymiamatis libras duas, dracunculi radicis libras quinq;. Radix arida leuigata alijs inſpergitur diſſolutis.

Pſitacium.

Habet ceræ, colophoniæ, adipis porcini, alterci foliorũ tenellorum, uel ſucci ipſorum æquale pondus. In Alexandria uero ceræ ſeſquilibram, alterci libras duas, axungiæ libram unam cum dimidia, colophoniæ libras decem ſumunt, & uehementius diſijcit.

Myrſinatum.

Spumę argenti, ceruſſæ, ſandycis, plumbi combuſti & abluti, ſingulorum unciam unam, ceræ uncias ſex, olei myrſinati libram unam, uini quantum res ipſa poſtulare uidetur.

Medicamentum διὰ ψιμυθίου, id eſt ex ceruſſa, uel
διὰ ὠῶν, hoc eſt ex ouis.

Habet ceræ dealbatæ uncias ſex, roſacei libram unam cum dimidia, ſpumæ argenti, ceruſſæ, ſingulorum uncias duas, amygdali uncias treis, albores ouorum quinq;.

παρυγρὸν, hoc eſt medicamentũ liquidum Oribaſij.

Spumæ argenti unciam unam & dimidiam, ceruſſæ ſeſquiunciam, ceræ uncias quatuor, pinguetudinis ſuillæ uncias ſeptem, colophoniæ uncias nouem, ſucci ſeminis lini, olei, ſingulorum uncias decem. Mirifice conducit ad calcaneorum rimas. In hulceribus autem inquit, præſeruat, graueolens etenim redditur.

Emplaſtrum διὰ καδμίας aphuloticum.

Chalcitidis crematæ uncias duas, cadmiæ, mannæ, ſingulorum unciam unam, ceræ, colophoniæ, olei myrſinati, uniuſcuiuſque libram unam, uini quantum ſatis eſt.

Emplastrum Phœnicine, hoc est ex dactylis.

ACcipit axungiæ ueteris libras duas, olei libras treis, spumæ argenti tantundem, chalcitidis crudæ uncias sex. Ante omnia quidem chalcitis cum oleo eliquetur, & leuigetur in mortariolo mundo, uel etiam in sole: ubi autem strigmentosum redditur, tum spumam quoque argenti, ante contritam iniicito, deinde uero adipem: & ubi iam egregie leuigata & emollita fuerint, clementi igne decoquito, donec impolluta reddantur, rudicula subinde agitans. Esto aũt rudicula, uirgultũ palmarũ.

Emplastrum διαγχούσης, id est ex anchusa confectum, ad igne combusta.

HAbet ceræ dealbatę uncias nouẽ, rosacei uncias octodecim: quibus eliquatis, impinge purpureæ anchusæ radicis aridæ leuigatissimæ uncias quatuor. Aliud: Anchusæ radicis uiridis, marrubij, commeos, singulorum uncias treis, decoquito in olei uncijs nouem, & abijciens immitte oleo ceræ dealbatæ uncias quindecim, & dissolue semissem.

Emplastrum Pompholygeron.

BVllæ, quam pompholyga appellant, unciæ duæ, spumæ argenti unciæ tres leuigantur cum succo seminis lini, & iniiciuntur liquefacta & refrigerata ceræ uncijs sex, adipis anserini, uel gallinacei uncijs duabus, chamæmeli uncijs sex.

Philocotyche in doloria, sedi destinata.

COntinet thuris uncias septendecim, myrrhæ uncias septem, opij denarios quatuor, aluminis scissi denarios duos, butyri denarios quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor, cadmię crematæ atque ablutæ denarios quatuor, pompholygis denarios sex, ceræ Tyrrhenicæ denarios octo, adipis anserini denarios sedecim, medullę cerui denarios undecim, plumbi combusti & eloti denarios octo, lapidis hæmatitæ denarium unum, hyssopi liquidi denarios quatuor: Arida cum uino conterito Italico, & eliquata admisce.

Amythaonis ad angylas & articulos conuulsos: est autem etiam euulsiuum, quod dicunt Græci ἀποσπαστικόν.

GVttæ ammoniaci, ceræ, bdellij, uniuscuiusq; uncias octo, resinæ terebinthinæ, ireos Illyricæ, galbani, singulorum denarios uiginti.

Aristophanium mollificans, quod μαλακτικὸν Græci indigitant.

HAbet picis libras quatuor, apochymatos libras duas, ceræ libram unam, opopanacis unciam unam, aceti uero cotylam unam.

Emplastrum ex plumbagine, ad calidos affectus.

PLumbaginis uncias quatuor, spumæ argenti, cerussæ, singulorũ uncias duas, ceræ uncias octo, myrtei libras duas: arida uino dissolue.

Coracum ex aceto mulso, genitalibus destinatum, & ad nomas accommodatum.

GAllæ uncias duas, sqamæ unciam unam & dimidiatam, chalcitidis, thuris, singulorum unciam unam, macerato in aceto dies quot res ipsa

ipsa expostulat, deindè admiscens mellis uncias quinque. Seorsim prætereà cōpingens cerotā ex myrtei uel rosacei uncijs duabus, et adipis tauri ni unc. octo, ceræ unc. iiij. resinæ terebinthinæ uncia una, quibus mixtis simul leuigato & eliqua. Vtere perinde atque διὰ χάρτου cum per Pyulcum, tum per Motum, id est linteolum concerptū quod intra hulcera cōditur.

Δι' ὀξελαίου, hoc est ex oleo & aceto.

HAbet spumæ argenti partem unam, olei, aceti, singulorum partes duas, secundum nonnullos uero treis.

Διὰ τοῦ ἀχάτου, id est ex achate lapide, uim distrahendi & emolliendi obtinens.

COnstat ex achatæ lapidis semiusti uncia una & dimidia, ceræ uncijs quinque, phryctes uncijs tribus, olei uncia una.

Isis ἔναιμος, hoc est sanguinea, conglutinans, incarnans & expurgans.

ACcipit squamæ æris, æris cremati, mali terræ rotundi, uniuscuiusque denarios octo, aluminis fissi denarios sex, salis ammoniaci denarios octo, thuris tantundem, guttæ ammoniaci thymiamatis denarios octo, myrrhæ, aloës, galbani, singulorū denarios duodecim, succi radicis dracunculi unciam unam, ceræ libram unam, colophoniæ libras duas, olei ueteris uncias treis, aceti quantum satis est.

Athana ad hulcera sordida, sphenoses, hoc est densitates & cuneationes, neruorumque uulnerationes.

MAlicoriorum, æris cremati, gallarum, mali terræ rotundi & longi, aloës, guttæ ammoniaci thymiamatis, squamæ æris, aluminis fissi, atque rotūdi, ireos, misyos, chalcāthi, chalcitidis, æruginis rasilis, cadmiæ, aloës, myrrhæ, thuris, propoleos, galbani, uniuscuiusque unciam unā, ceræ, picis, singulorum denarios ducentos, colophoniæ denarios centum, olei uncias sex, aceti quantum satis est.

Emplastrum διὰ δικτάμνου conglutinatiuum, ad morsus canum, & omne genus hulcera.

SPumæ argenti libras duas, squamæ æris unciam unam & dimidiam, olei ueteris sextarios duos, diphrygis uncias treis, gentianæ sesquiunciam, aristolochiæ scissilis uncias duas & semissem, dictamni tantundem, colophoniæ libram unā, mannæ uncias treis, guttæ ammoniaci thymiamatis uncias sex, propoleos unc. duas, ceræ uncias sex & dimidiā. Oportet principio oleum cum spuma argenti donec syncerū reddatur decoquere, deinde exemptis his æruginē & squamas inijcere, ac denuo tantisper dum ab inquinamētis uindicetur decoquere, quibus rursum sublatis, immittere resinam, guttam ammoniacam, attaminata, & cōmouere quoad cesset feruere, denuoque imponere, et ubi pusillū ferbuerint, æs atque diphryges inserere, & tertio dum inquinetur decoquere, mox ceram & propolim donec purum fiat, decoctam inijcere, & paulò post aloën, mannam, dictamum, malum terræ, gentianam inspergere, & admodum quidem sed paulatim refrigerare.

Emplaſtrum barbarum ἔναιμον, & poros fractura- rum demonſtrans.

BItuminis Iudaici, picis aridæ, ceræ, reſinę, uniuſcuiuſq; libram unam, reſinæ terebinthinæ uncias duas, ſpumæ argenti unciã unã, ceruſſæ unciam unã & dimidiã, mannæ, opopanacis, zingiberis, ſingulorũ uncias duas, olei uncias treis, aceti quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum δι᾽ ἰτέων, id eſt ex ſalicibus, conglutinatiuum, & ad hæmo- rroicos, empyos, thoraci impoſitum utile.

MIſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſſæ, gallæ, aluminis fiſſi, & rotundi, atramenti metallici, ſingulorum uncias ſex, ceræ, pityinæ, picis, cuiuſq; libras duas malicoriorũ uncias ſex, bituminis libras duas, foliorũ ſalicis tantundem, olei roſarũ uncias quatuor, chalcanthi uncias ſex, aceti quantũ ſufficit: quidã reſinæ quoq; terebinthinæ uncias nouẽ adijciunt.

Emplaſtrum Nicolai ἔναιμον, conglutinans lacunas.

SQuamæ æris uncias quatuor, ferruginis raſilis, ſpumæ argenti, ſingulorum unciam unam & dimidiam, mali terræ longi, & rotundi, uniuſcuiuſq; unciam unam, aluminis ſciſſilis & rotundi, chalcanthi, ſulphuris ignem non experti, cuiuslibet unciam unam, gallæ omphacitidis, id eſt immaturæ uncias quatuor, ſalis ammoniaci, miſyos, origani, chamæleonis, cadmiæ botrytidis, ueratri candidi, ſingulorũ unciam unam, peucedani uncias treis, ſeminis apij uncias duas; ſymphyti radicis unciam unã, ceruſſæ ſeſquiunciam, ſucci mandragoræ unciam dimidiatam, chalcitidis unciam unã cum dimidia. Samij aſteris, thuris maſculi, aloës, ſingulorum unciam unã, bdellij, opij Thebæi, cuiuſq; uncias duas, zingiberis troglitidis unciam dimidiã, guttæ ammoniaci thymiamatis unciam unã, fœnogræci uncias ſex, ſucci perdiciadis tantundem, ceræ flauæ uncias treis, colophoniæ libras duas, pityinæ, farinæ, uniuſcuiuſque libram unam, maſtiches unciam unam, picis atræ libras duas, olei ueteris libram unam, ſtyracis tantundẽ, opopanacis libram unam & dimidiam, aceti quantum ſatis eſt.

Iceſios ad ſcrophulas, atq; abſceſſus ſplenis, articulorum, coxendicisq; affectus.

HAbet ſpumæ argenti denarios centum & uiginti, olei ueteris ſextarios duos, aceti ſextarium unum, æruginis ſeſquidenarium, corticis pini denarios octo, chamæleonis unà cum radice euphorbij, hypociſtidis ſucci, propoleos, zingiberis, enulæ campanæ, pyrethri, ſingulorum denarios ſedecim, ceræ libras treis.

Emplaſtrum Neronis ad plagas, & omnem dolo- rem carnoſarum partium.

OLei ueteris libram unã & dimidiam, ſpumæ argenti libram unam, ceræ, pityinæ, uniuſcuiuſq; uncias ſeptẽ cum dimidia, guttæ ammoniaci thymiamatis uncias quatuor, ceruſſæ tantundem, galbani, mannæ, zingiberis, thuris, ſingulorum unciam unam.

Oxera

O xera polychreſtos,id eſt ad multa utilis.

PIcis aridæ libras duas,ceræ libram unam,guttæ ammoniaci thymiamatis unciam unam,reſinæ terebinthinæ ſelibram,galbani,mannę, ſingulorum uncias duas,aceti ſeſquiſextarium.

Aceratus Galeni,cõglutinandi,præterea maturãdi hulcera ſuppurãdiq́ uim obtinens,rhicinino ueteriue oleo tanq̃ in emmotũ (hoc eſt liquidũ, medicamen quod linteolis concerptis excipitur,hulceribusq́ inditur) eliquatum.

SPumæ argenti libras treis , olei rhicinini aut perantiqui libras quatuor,aceti acerrimi,ſquamæ æris,atræ chalcitidis,æruginis,uniuſcuiuſq; uncias duas. Spumam argenti ad ſtrigmentoſam uſq; balneorum craſſitudinem cum oleo decoquito,deinde inijce metallica multis diebus cum aceto macerata.

Emplaſtrum ex metallicis.

CHalcitidis unciam unam, miſyos uncias duas, ſquamæ æris,thuris, ſingulorũ uncias treis, colophoniæ uncias duas, galbani ſeſquiunciam,ceræ libram unam, olei uncias quindecim, aceti quantum ſatis eſt.

Harmenia catagmatica.

CHalcitidis uncias quatuor,ſquamæ æris unciam unam cum dimidia, æris combuſti unciam unam,thuris uncias duas,olei,aceti, ſingulorum libram unam. Coquito metallica in aceto & oleo, donec impolluta reddantur,deinde thus inijcito.

Melinum emplaſtrum Serapionis.

SPumæ argenti libram unam, ceræ uncias ſeptem , guttæ ammoniaci uncias treis cum dimidia,galbani, ferruginis,ſingulorũ denarios nouem,colophoniæ uncias ſeptem,myrrhæ denarium unũ, olei heminam unã cum dimidia,coquito ſpumã argenti cum oleo, tantiſper dum mundificetur,deinde immitte reliqua.

Emplaſtrum Aniceton,quaſi dicas inſuperabile,conglutinans,diſtrahens, ſquamas remouens,& incuruationibus ſuccurrens.

BAccarum lauri,iridis aridæ,thuris, ſingulorum denarios ſexaginta, æris cremati denarios uiginti,nitri, ſalis,guttæ ammoniaci thymiamatis,uniuſcuiuſque denarios uiginti,pyrethri,uuæ paſſę agreſtis, hordei,grani cnidij,ſinapis,piperis,ſtercoris columbini,mali terrę,cymini, æruginis,cyperi,ſeminis erucæ,cuiuslibet denarios octo,aceti heminas duodecim. Contere & leuigato ſub ardentiſſimo caniculæ æſtu, donec acetum euaneſcat, deinde infunde decocti aridarum ficuum craſſiſſimi uncias nouem, quibus confuſis pangito paſtillos & areſacito.Inter utendum autem ex ipſis paſtillis uncias duas ſolutas aceto, reſinæ uncijs tribus,ceræ Tyrrhenicæ,olei, ſingulorum uncijs duabus admiſce.

Emplaſtrum δι᾽ αἰρῶν, hoc eſt ex lolijs.

PIcis libram unã,pityinæ uncias nouẽ,ceræ Tyrrhenicæ uncias quinque,olei uncias treis, bituminis attaminati uncias duas, lolleaceæ farinæ ſextarium unum,aceti quantum ſatis eſt.

Διὰ συκαμίνου ὀποῦ, id eſt ex ſucco mororum.

SPumæ argenti, picis aridæ, ſeui taurini, ſingulorum uncias octo, reſinæ terebinthinæ uncias treis, ceræ uncias quinque, æruginis raſilis, opopanacis, galbani, ſingulorum unciam unã, olei rhicinini uel ſuſini uel admodum uetuſti heminam unam, picis liquidæ tantundem, ſucci mororum, cuius fructus ſycomora appellantur, cotylam unam.

Δίχρωμος.

AEris cremati, aluminis ſciſſi, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſingulorum unciam unam, ceræ Colophoniæ, ſeui porcini, uniuſcuiuſq; libram unam, aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum Indicum ad nomas, & hæmoptoicos.

CEræ reſinæ frictæ, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthiæ, ſingulorum libram unam, ceruſſæ, chalcitidis, miſyos, atramenti metallici, aluminis ſciſſi & rotundi, gallæ omphacitidis, id eſt immaturæ, malicoriorum, cuiuslibet uncias ſex, aceti quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum ex cinere aſpidum, ſcrophulas (quas Græci chœradas dicũt) & podagras diſtrahendi diſſipandiq; uim obtinens.

REſinæ terebinthinæ, lapidis hæmatitæ, bituminis Iudaici, ſingulorum denarios trecentos ſexaginta, ceræ, baccarum lauri, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſpumę nitri, adipis uitulini, denarios trecẽtos quadraginta, lapidis pyritæ aqua non extincti, cineris aſpidum, olei ueteris heminas duas, pharmaco refrigerato cinerem inſperge. Præparatur aũt & abſque cinere, propterea quod aliqui ægre ferunt. Neque inefficacior lapis Aſius eſt.

Leæna deſiccans & diſtrahens.

GVttæ ammoniacę thymiamatis, plumbaginis, ſingulorum denarios centum, ſinapi denarios octo, radicis chamæleontis denarios ſedecim, colophoniæ denarios centum, ſquamę æris, ſtruthij radicis, quinq;, euphorbij & æruginis, uniuſcuiuſq; denarios octo, ariſtolochiæ denarios ſedecim, pyrethri denarios octo, olei ueteris heminã unam, & rhaphanini quantum ſufficit. Aliter:

Leæna metraſyncritica, & humorum euacuatiua.

CHalcanthi uncias duas, auripigmenti unciam unam, hellebori nigri, thoracum cantharidũ, ſingulorũ ſeſquidenariũ, ſandarachæ uncias treis, cerę librã unã & dimidiatã, phryctes librã unã, olei heminas duas.

Macedonicum emplaſtrum.

CEræ, colophoniæ, picis, ſeui taurini, libanoti, æquas portiones eliquans, & tollens ab igne applica & affinge libanotum.

Pilula ad ignita.

CEruſſæ, ſpumæ argenti aqua non extinctæ uiuæ ſingulorum uncias treis, ceræ ſeſquiunciã, bernicarij, roſacei, uniuſcuiuſq; unciam unã, liquefacta aridis infundens pange pilulas. Inter utendum aũt olei uncias ſex cum duabus uncijs ceræ eliquato, & inijce medicamenti unciã unã, & ru-

& rudicula agitato siue despumato, refrigeratum uero cum aquæ uncijs nouem contunde: ego rosacei uncias quoq; treis admisceo.

δι' ὤχρας, id est ex rubrica pictorum, incensione carens, quod his qui uel ultro uel per uim torti sunt, seruit.

OChræ Atticæ libras duas, cretæ libram unam, spumæ argenti uncias octo, uino dissolue, ceræ, colophoniæ, picis pityinæ, singulorũ libram unam, resinæ terebinthinæ uncias octo, olei libras duas. Resoluitur autem hoc modo: ceræ libram unam, olei ueteris libras treis, medicamenti huius libram unam, uino contunde.

Emplastrum διὰ κεδρίας, id est ex liquore cedri, conglutinans, discutiens & exterens.

CEræ, picis aridę, uniuscuiusq; libram unam, colophonię uncias octo, liquoris cedri uncias sex, quibus eliquatis, simul donec à sordibus perpurgentur, elixa.

Aliud emolliendi uim habens.

MAlacticon emplastrum recipit cerę, picis, singulorum uncias octo, colophoniæ denarios uigintiquinq;, propoleos denarios septendecim, liquoris cedri denarios uiginti.

Emplastrum διὰ κισσήρεως, id est ex pumice aphuloticum.

MYrtei libras duas, ceræ libram unam, pumicis cremati & uino extincti denarios sex, squamæ stomomatis tantũdem, æris combusti, cretæ cimoliæ, singulorũ denarios quinq;, supra linteolum concerptum quod uulneribus inditur, græce μότον appellatum, & spongiam ex aqua.

Emplastrum Paula, scrophulis & bubonibus destinatum.

HAbet ceræ, colophoniæ, nitri, uniuscuiusq; libram unam.

Emplastrum διὰ νίτρου, ad anthraces.

NItri tosti uncias treis, ceræ, olei, colophoniæ, singulorum sesquiunciam, succi Cyrenaici aut Medici denarios decem. Inditur penicillus uulnerarius, quem ἔμμοτον nuncupant.

Emplastrum διὰ ἀνεμώνης.

ACcipit anemones unguibus detractis unc. duas, ceræ uncias quinque, olei uncias quatuor, resinæ uncias quinque cum dimidia, colophoniæ libras duas & dimidiatam.

Emplastrum Machærionis uiride, ischiadicis, articulorum cuneationibus & abscessibus.

OPopanacis, galbani, æruginis, myrrhę, ireos, guttæ ammoniaci thymiamatis, mali terræ, uniuscuiusq; unciã unã, resinæ terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, hoc est ex uuis immaturis, singulorũ uncias septẽ.

Aliud uiride simplex.

HAbet libras treis, ceræ libram unam, ferruginis rasilis selibram, thuris denarios uigintiquinq;, aceti quantum sufficit.

Aliud uiride, ad perhumida & superexcrescentias carnis.

COlophoniæ uncias sex, æruginis rasæ unciam unam & dimidiam,

cerae uncias duas, salis Cappadocici unciam unam, rosacei uncias duas, aceti quantum satis est.

Peganera ad pleureticos.

RVtae uiridis libram unam, butyri sesquilibram, terebinthinę uncias quindecim, hyssopi pharmaci uncias quindecim, opopanacis uncias treis, galbani uncias treis, anethi libram unam.

Emplastrum διὰ στάκτης, hoc est ex pinguissimo myrrhae flosculo, coxendice, artubus, tumoreq; infestatis.

CEræ, olei ueteris, coniæ, protostactæ, singulorũ libram unam, phryctes, nitri Alexandrini, nitri candidi, resinæ terebinthinæ, uniuscuiusque uncias sex. Nitri utrunq; genus in lixiuio eliquato.

Emplastrum διὰ νίτρου, ad abscessus & scirrhos tumores.

OLei antiqui, ceræ, spumę nitri, saponis, lixiuij, cuiusq; libram unam, resinæ terebinthinæ uncias sex, galbani, propoleos, guttæ ammoniaci thymiamatis, singulorũ unc. unã: pręparato perinde atq; proximũ.

Emplastrum δι' ἁλῶν, id est ex salibus.

CEræ uncias quatuor, olei libram unam, salis communis uncias quatuor, spumę nitri tantundem, cerussę uncias octo, aceti uncias duas: leuigentur. Aliter: Salis communis, nitri, singulorum uncias quatuor, ceræ, olei ueteris, uniuscuiusq; uncias sex, aquæ marinæ quantum satis esse uidetur.

Emplastrum διὰ πτέρνης, id est petasone, tophos expediens.

PErnæ porcinæ, ueteris pinguetudinis, guttæ ammoniaci thymiamatis, casei antiqui bouilli aut caprini, adipis taurini, apochymatis, quod est ramenti nauigij, singulorum libram unam, medullæ cerui uncias octo, hyssopi cerotæ uncias treis, cyprini uncias sex, uini Aegyptij quantum satis est.

Apochyma.

Διὰ κινναβάρεως ad tophos & alios omnis generis insensilis duriciei tumores. Obtinuit autem appellationem Pampathes.

SPumæ argenti libram unam, olei ueteris sextarium unũ, squamæ ęris unciam unam, æris cremati tantundem, cinnabaris scrupulos duodeuiginti, magnitæ uiui unciam unam, lapidis Phrygij denarios sex, lapidis pyritæ, cadmiæ, æruginis rasæ, thuris, singulorum unciam unam, diphrygis uncias duas, aloës unciam unã & dimidiam, galbani sesquiunciam, lapidis onitæ Scythici grãmata octodecim, lapidis hæmatitæ unciam unam, propoleos librã unam, & grãmata uigintiocto, ceræ uncias septendecim, lapidis perdicitæ unciam unam, in alio perdiciatę habetur, betonicæ unciam unã, & diobolos octo, gentianæunciã unam, mali terræ longi & rotundi denarios quatuor, chamæleonis nigri unciã unã, dictamni scrupulos quadragintaduo, resinæ siccæ libram unam, adipis struthocameli librã unã. Lapides cum spuma argenti cõterito, adijciens floris salis libras duas particulatim, quoad totum moletur.

Διὰ λεπτοκαρύων, ad tophos articulorum experientia comprobatum.

PRotostacti uncias sex, nucum Ponticarũ quas λεπτοκαρύα, id est minores nuces appellant, interanei unc. duas, spumæ nitri uncias sex, olei uetusti libram unam, saponis Gallici uncias quatuor, mellis uncias octo, ouorum albuminum paria tria, ceræ uncias decem, resinæ terebinthinæ uncias duas, in protostacto leuigato & eliquato.

Διὰ τρυγπαίνης cerota, ad podagræ dolorẽ sedandũ admiranda.

MArtio mense diem quintũ agente in domo subterranea olei cõmunis sextarios duos in cacabũ inijciens, coquito lignis ex uitibus, & quando ebullierit immitte turpænæ marini piscis libram unũ, & asphalacis animantis, quod quidam madanudan appellant, sanguinis uncias quatuor, & hæc unà usq; dum carnes piscis dissoluantur elixato, uel donec frigantur: deinde extrahens colans'ue infunde olei ceræ symmetrum usque ad spissitudinem, ut tenerrima mollissimaq; conficiatur cerota, quã impingendo linteolo superinducito.

Turpena.
Asphalax.

Medicamentum ex lotio muli podagricum.

HAbet lotij muli masculi sextarios quatuor, spumæ argenti, olei ueteris mystrum unum, eliquans quamplurimum omnia donec glutinosa reddantur, decoquito usq; ad puritatem.

Διὰ λίθυ ἀσίυ ἄνθυς, id est ex lapidis asij flore Philagrij ad scirrhos.

RAdicis peucedani, floris lapidis asij, sin is ad manũ nõ sit, salis, guttæ ammoniaci thymiamatis, lanæ succidæ cõbustæ, cuiusq; unciã unã, mali terræ rotundi, pumicis, canini stercoris, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum grammata octodecim, castorij scrupulos duodeuiginti, myrrhæ uncias treis, aceti acerrimi tantundẽ, ceræ uncias duodecim & dimidiam, pityinæ picis, uuarũ, cuiusq; uncias octodecim cum dimidia, dioboli sex, olei perantiqui, & aceti acerrimi quantum satis est.

Ex eodem lapillo Galeni emplastrum.

CEræ, resinæ terebinthinæ, uniuscuiusque libram unam, lapidis asij, mannæ, singulorum uncias treis, cyprini uncias duas, aquæ lutosæ quod sufficit.

Δι᾽ ἁλὸς ἄνθυς, hoc est ex flore salis arthriticum in summi morbi uigoris declinatione.

REsinæ terebinthinæ frictæ, pityinæ, ceræ uniuscuiusq; libram unã, picis aridæ, aluminis fissi, salis floris, singulorum libram dimidiam, coquito in diplomate.

Emplastrum trophosarcoticum, hoc est carnem nutriens hulcerum.

ROsacei, resinæ terebinthinæ, mellis, singulorũ unc. ij. cerussæ, butyri, uniuscuiusq; unciam unã, alij uero etiã thuris admiscent unciã unã.

Italicum sordes expurgans & incarnans.

ERinæi, caprifici inquam, hoc est ficus syluestris fructus, teneram corticem in oleo decoctã porrice, & eliquans in oleo, ceræ rubeæ quantum satis est, penicillo uulnerario utere.

Entaticum.

SAtyrij, genitalis ceruini, lotij scinchi, singulorum uncias duas, seminis erucæ, pyrethri, hordei, ceræ, cuiuslibet denarios quatuor, resinæ terebinthinę denarium unum, oua struthiorum troglitorum tria, stelliones treis, olei laurini uel irini quantũ satis est. Irrigantur uiuentes in aceto stelliones, uase diebus quadraginta in fimo recondito.

Emplastrum Chryse enæmos.

THuris, aluminis fissi, singulorum uncias duas, colophoniæ, resinæ, cuiuslibet libram unam, olei uncias treis, auripigmenti uncias duas, aceto dissolue auripigmentum.

Catagmaticum Oribasij.

PIcis, uuarũ, libram unam & uncias quatuor, spumæ argenti tantundem, thuris uncias octo, resinæ terebinthinæ uncias quinq;, adipis taurini libram unam & uncias quatuor, galbani, opopanacis, cuiusq; unciam unã, cerę uncias quatuor, olei ueteris librã unã, aceti uncias quinq;.

Catagmaticum ad fracturas cum uulnere & sine uulneribus, ex monumentis Heracliti.

PIcis aridæ mystrum unum, spumæ argenti tantundem, mannæ mystrum dimidium, adipis uitulini mystrũ unum, ceræ Tyrrhenicæ uncias uigintisex, opopanacis denarios octo, æruginis rasilis, Cyprij æris, singulorum minas quinq; & centum, resinæ terebinthinæ mystrũ unum cum dimidio, æris unciam unam, rhicini aut ueteris olei heminam unam, aceti cotylam dimidiam.

Liquidi hyssopi medicamenti præparatio.

MEliloti uncias quatuor, cardamomi uncias duas, lanæ admodũ sordidæ uncias sex, macerans in uini sextarijs duobus per triduũ, coquito donec pusillum relinquatur, & extrahens colans'ue, uino admisce olei uncias treis, & denuo usq; ad maximæ partis etiã uini consumptionem elixato, inde colophoniæ unciam unam, resinæ terebinthinæ tantundem adijce. Sunt uero qui ceræ quoq; uncias decem admisceant, & hyssopi herbæ unciã unã concoquũt pariter cum alijs. Alij lanas uino abluunt, desiccantesq; uinũ cum sordibus, quod etiã pinũ appellant. Inter utendũ uero, inijciunt ex eo unc. ij. & reliqua quẽadmodũ dictũ est.

De symmetria ceræ ad oleum.

Sequẽtia huius capitis in codice græco. 24. capiti adnectuntur.

SI unctionem quis instar medicaminũ quæ dolorem leuant & lassitudinem demulcent, quæ acopa uocantur, instruere uoluerit, olei quadruplum ceræ admisceat: sin ad formam cataplasmatũ, duplã ceræ liquidæ partem fabricemus. Quod si medicamentũ specie emplastri machinari fuerit consiliũ, ęquis portionibus, ceram & oleum confundemus, si complectens medium inter calidũ et frigidũ extiterit. Si uero cera uetus fuerit ac pinguis, & quod adhæret frigidũ, oleum quantitate ceram parum excedat, quemadmodũ & quãdo cera pinguior fuerit, ac id quod circumfunditur calidum est, cera nõnihil olei quantitatẽ exuperet. Esto autem momentum illud, duodecima pars medij ad utrunq;: undecim enim uero

uel

uel tredecim olei uncias, cum ceræ libra permiſcebis.

Ex monumentis Antylli de elixatione medicaminum quæ emplaſtris immittuntur. Spuma argenti.

IN decoctionibus medicamentorum ſpuma argenti in oleo elixatur. Oportet autem leuigando ſpumam argenti rurſum cum oleo ut lubricitatem quandã induat conterere, deinde clementi uulcano continenter agitando decoquere. Principio igitur turget, bullæq́ inſtar tumeſcit, imminente uero iam abſoluta decoctione, colorem feculentiorem præfert. Menſuram aũt decoctionis eſſe ſcias, quum uidelicet ex decoctione aliquid ſecedit, & ab inquinamentis uindicatur.

Plumbago.

SPumæ argenti modo, plumbago quoq; elixetur: modus uero eius decoctionis, non ſolum dum nõ inquinat amplius, fit, ſed quũ ex igneo colore in uermicularem & ualde floridum commutatur.

Aes uſtum.

AEs uero crematum decoquitur non intra initia ſtatim iniectum, ſed emplaſtro iam ſemidecocto. Modus autem decoctionis eſto, quum non admodum exiguum imponitur, colorem induit, atque uermiculum reddit emplaſtrum.

Sori & Diphryges.

SOri præterea atq; diphryges cum decoctione immittuntur: finis uero decoctionis diphrygis quidem, quãdo iam ſquamam colore præfert. Sori autem nullum peculiarem modum habet, ſed omnibus commu nem, dum uidelicet non inquinans exhibet emplaſtrum.

Chalcitis.

CHalcitis more æris decoquit̃, & moderatur eius decoctio, dum aliquantiſper rubicundius & puniceum magis efficitur emplaſtrum.

Flos æris.

FLos æris inſtar omnino æris decoquitur, finem & rationem decoquendi cæteris communem obtinet.

Atramentum ſutorium.

ATramentum ſutorium, quod Græci χάλκανθον nominãt, mediæ quidem decoctioni immittitur. Decoctum autem acriorem inducit emplaſtro colorem. Quod ſi alia etiam quæ non contrariantur obtineat, atrius adhuc reddit emplaſtrum.

Miſy.

MIſy ultimo quidem & perfectæ decoctioni immittitur, proprium autem decoquendi modum non habet.

Auripigmentum, Sandaracha, Plumbum.

AVripigmentũ & ſandaracha in fine quidem decoctionis tandem inijciuntur, plumbum uero deuſtum mediæ elixationi immiſcetur.

Ceruſſa.

CEruſſa in candida quidem emplaſtra, perfectæ tandem decoctioni

inditur, conseruat enim eo pacto colorem, & uehementius dealbat: In nigra uero, confestim à principio, decoctum enim multo nigrius efficitur.

Aerugo.

Mittitur in emplastra uiridia rubigo post decoctionẽ: in quibusdam uero neq; ab initio statim in ollam mittitur, sed cum aceto cõfriatæ & manenti in pila affunduntur alia, in melinis aũt semicocta iam præparatione inseritur: Iustam quidem nacta decoctionẽ, colorem præfert giluum. In his autem quæ geminam speciem & bicolorem ut uocant præferunt, post principia statim coquimus rubiginẽ, postea enim iuxta decoctionem, primum quidem melinum inducit biceps factum, postremo autem cereum induit colorem.

Alumen.

Alumen magna ex parte post decoctionem inditur, proprium tamen decoquendi modum nullum habet.

Miltos, Cadmia, Pompholyx.

Rubrica, quam milton dicunt in fine, cadmia & pompholyx initio decoctionibus induntur.

Sales, Nitrum, Sulphur.

Salia & nitrũ mediæ decoctioni, sulphur extremæ tandem inseruntur: Cæterum elixatio eius nigricat emplastra.

Terræ ac lapides, Pumex, Conchylia.

Terræ queuis, & lapides cuncti magna ex parte in fine imponuntur. Pumex item & cõchulę crematæ, exactę iam decoctioni immiscent.

Oleum, Cera.

Oleum autem si quidem ab initio immittatur resinæ aut pici liquidę, inconsistens emplastrum efficit. Postquam igitur decocta constiterint, adijciendum est oleum, reliquæ uero pinguetudines infusæ circa mediam decoctionem immittere expedit. Vnguentum autem irinum quidem decoctionem admittit, cyprinũ autem & rosaceum minus, cætera uero nullam omnino: quocirca in fine decoctionis immittenda sunt. Cæra sola priuatim non decoquitur, eliquatur etenim, neque cum resina liquida, neque addita pice humidiore, manet enim inconsistens, sed solenni consuetudine solet indi uel oleo puro, uel cum oleo quopiam ex metallicis decocto, uel resina aut pice præelixata, & consistet citius alijs quæ possunt inseri.

Resina.

Resina arida adiecta cera pariter inditur, humida uero ante alia omnia per se decoquitur, nisi admodum parum accipiatur.

Pix.

Pix præ alijs cunctis immittitur: modus autem decoctionis est, liquidę quidem, dum consistit: siccę uero, maxima ex parte cõcoqui, usq; dum nihil amplius bullæ modo tumet neq; turgescit.

Apochyma.

Apochyma, Ramentum nauis.

APochyma leuigatũ, cribroq; à suis superuacaneis sequestratũ, tum denique decoctum emplastro impingitur: quod si fuerit molle, cum oleo diluitur. Cæterum prior ratio exactior est, propterea quod in altera residentia non obseruatur.

Asphaltos, bitumen.

BItumen quoq; principio statim ad decoquendum immittitur, neque leuigandum id conterendumq; est, quoniam scabredines fici & oliuarum acinis similes continet: sed in crassas adeò partes confringere, cumq; aceto decoquere, non commouendo interim, quousque non amplius ampullarũ modo turgeat, expedit. Nos uero, inquit Timocrates, in oleo elixantes, uoti facti sumus compotes.

Propolis.

PRopolis quoq; emolliẽda & elixanda est, nõ enim penitus sub decoctione cõfunditur. Quod si emplastrũ cerã quoq; accipiat, oportet unà cum cera propolim pariter galbani more contusam immittere.

Gutta ammoniaca.

CIrca mediam decoctionem gutta ammoniaca imponenda est. Oportet aũt hanc leuigatã, si fieri potest, & tenuem inspargere: sin minus cum liquore quopiam cõterere, atq; ita inijcere: si ἔναιμον quidẽ fuerit emplastrũ, cum uino aut aceto: sin uero syringiacũ (quasi fistulatoriũ dicas) uel chœriacum, omnino cum aceto: si uero mollificatorium, cuiusmodi sunt dactylica, cum aqua. Deinde strigmenti crassitudinem inducentes, sic deniq; alijs refrigeratis infundere, ne ebulliat. Admiscet opopanax multo serius quàm ammoniacum, omnino aũt modica decoctione eget. Est uero etiam illud cum uino acetóue antea leuigandum.

Galbanum.

GAlbanũ nullã omnino decoctionẽ sustinet, sed eo q̃d impollutũ reddit emplastrũ, tollere ab igne expedit, et mollificãtes ipsum inijcere.

Sagapenum.

COntunditur sagapenum in mortario, & ubi teneritudinẽ assumpserit, sublatum ab igne cum emplastro mollificatur.

Aloë.

ALoës quoq; usus in emplastris post decoctionem approbatur.

Succus papaueris.

SVccus papaueris ante diem unum in aquæ momento irrigatur, deinde in mortariolo extenuatur, mox ad hunc modum instructus infunditur, emplastrumq; thapsia deniq; effingitur, uel liquore aliquo diluitur.

Bdellium.

BDellium quoq; leuigatum inditur postquam ab igne remotum fuerit emplastrum: at si in pingue admodum incidas, adeò ut nequeat leuigari, sagapeni more contundendo, & emplastri formam inducendo, ita cum emplastro post elixationem eliquabimus.

Libanotus & manna.

THus pariter & manna decoctioni iam abſolutæ inſpargũtur, uiſcoſitate quadam ſtrigmenti inſtar, cum melle pauculo acetóue aut aqua aut uino inducta: ſi humorẽ quempiam participat emplaſtrum, myrrha cum perfecta decoctione inditur.

Semina, radices, herbæ.

NVlla neq; ſeminum, neque radicum, neq; herbarum decoctionem ullam ſuſtinent, qua de cauſſa leuigatis & in mortariolo depoſitis liquida infunduntur.

De malagmatis & epithematis. Cap. XVIII

EX medicaminibus quæ emolliendi uim habent, & ob id malagmata græce dicuntur, alia quidem medijs imponuntur, diuturno iam tempore inflãmatis, uel his quæ indureſcunt, uel igneſcunt, uel perfrigerantur, uel deſtillationibus & fluxionibus infeſtantur: alia articulis oppillatis, & perinde atq; cuneis obturatis, uel neruis frigoribus uexatis, uel alijs etiã corporis partibus obturatis competunt. De his itaq; capite de emplaſtris memoratum eſt, & de acopis fuſius enumerabuntur. Ex his autem quæ medijs congruunt, quæ priuatim ac proprie epithemata nuncupantur, quæ ſanè ſtomacho & iocinori adhibentur, qualiacunq; quidem fuerint, roborante potentia egent per adſtringentia, abſque enim his, periculum eſt, quum hæc membra uitæ præcipua inſtrumenta ſint: quapropter ex aromatis potiſſimum componuntur. Stomacho igitur pro ſuo munere non coquenti, inflationéue laboranti, ea quæ ex ſeminibus & meliloto, aloë, abſinthio, ſampſucho, nardo, & maſtiche denique conſtituuntur, applicanda ſunt. Iocinori uero, quæ ex myrobalanis, gutta ammoniaca, adipe, & chamæmelino conſiunt. Lieni autem, quæ ex calce aqua non extincta, auripigmento, cappari, ſalicibus, cardamomo, ærugine, gutta ammoniaca & aceto contexuntur, conueniunt. His uero qui fluxu & deſtillationibus circa aluum impetuntur, expediunt malagmata (ſic enim medici qui eis utuntur uulgò cognominant) ex œnanthe, alumine, melino, & alijs aſtringentibus conflata, etiamſi cõtraria his quæ emolliendi uim habent, potentia cõſtent. Quibus aũt uiſcera igne quaſi flagrant, quemadmodum in febrilibus accidit ardoribus, his malagmata & epithemata è croco, roſaceo, ſucco ſeminis lini, aut ſereos, aut herba ſanguinali, adipe ſuillo & ſpuma argenti, conducunt. Refrigeratis porrò, quæ conſiciuntur è ſucco balſami, folio, caſſamo, pipere. Pectori autem, in ſanguinis nẽpe uomitu & excretionibus, quas ἀναγωγὰς, id eſt reiectiones Græci cognominant, aſtringentia & deſiccantia, & quæ ex alumine, ſalice, & bitumine cõtexuntur. In tabe uero, quam phthiſin Græci appellant, malagmata quæ ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, lixiuio conſtant, expediunt.

Malagma

Malagma διὰ μελιλώτων, id est ex sertula campana.

ACcipit croci, nardi Gallicæ, cyperi, cardamomi, ireos, myrrhæ, singulorum uncias duas, meliloti libram unam, guttæ ammoniaci thymiamatis libram unã, ceræ libras treis, resinæ terebinthinæ librã unam, cyprini libras treis, gleucini libras duas, bdellij uncias sex, quidam admiscent etiam cypheos uncias duas, uini quantum satis est.

Malagma Polyarchij, ex libris de compositione medicamentorum κατὰ τόπους Galeni.

HAbet id ceræ, resinę terebinthinæ, bdellij, guttæ ammoniaci thymiatis, cardamomi, cyperi, singulorũ mystrũ unum, amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhę, thuris, ligni cinnamomi, uniuscuiusq; denarios uigintiquinq;, olei cyprini heminã unã, uini Italici quantũ sufficit. Præpara, & cum res postulat utere, interdum quidem syncero & indiluto, interdum uero cera oleo cyprino dissoluta.

Aliud Polyarchium.

LIgni balsami, costi, ireos, cyperi (qui odoratus angulosus iuncus est) myrrhæ, rotundi odorati iunci floris, cardamomi, thuris, spicæ nardi, mastiches, styracis, bdellij, amomi, folij, croci, cassiæ, pyrethri, mali terræ longi, singulorum unciam unam, guttæ ammoniaci thymiamatis unciam unam cum dimidia, phryctes uncias treis, resinæ terebinthinæ libram unam, medullæ ceruinæ uncias duas, ceræ libras duas, succi balsami uncias sex, uini uncias octo.

Malagma Philagrianum.

CRoci sumit unciam unam & semissem, aloës, guttæ ammoniaci thymiamatis, bdellij, styracis, uniuscuiusq; unciam unã, adipis anserini uncias duas, hyssopi pharmaci uncias quatuor, palmularũ uncias duas, ceræ libram unam, nardi uncias sex, amelini uncias sex, uini quantum ad aridarum specierum eliquationem satis est, macerans per triduum ter in die palmea rudicula commoue: deinde simul oleo decocta, secundo quidem die cardamomum aqua pridie irrigatum, tertio autem crocus uino: sunt præterea qui croco aliâs quinq; uncias myrrhæ adijciunt. Vbi uero percolata fuerint, oleum quidem syncerum reseruatur, fecem uero specierum omnem in pastillos conformantes atq; desiccantes, habent id quod appellatur crocomagma.

Mendesium.

DIctum quidem Mendesium est, eo quod in Aegypto, ubi loci nascitur mendes, inueniatur. Recipit autem olei balanini libras decem in alio legitur, sextarios decem, myrrhæ, cassiæ fistulæ, singulorũ uncias treis, resinæ terebinthinæ unciam unam, aliâs sextarios decem, cinnamomi uncias treis. Illud non decoquitur, sed iniectis aridis agitatur ad dies sexaginta, deinde resina terebinthina eliquata, in partem olei immittitur, mox inde denuo mouetur alios dies septem, & ita reseruatur.

Martiatum.

MAſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum uncias treis, hyſſopi medicamenti ſemunciam, opobalſami ſeſquiunciam, nardini, gleucini, olei omphacini, uniuſcuiuſq; uncias treis, medullæ ceruinæ unciã dimidiam, reſinæ terebinthinæ unciam unam.

αἱ ὀμφακος, id eſt ex uua acerba & immatura.

Embole prima.

HAbet aſpalathi, ſpathæ, dactylorum, melilotorũ, ireos, iunci rotundi odorati floris, xylobalſami, roſarũ aridarũ, calami odorati, ſingulorũ uncias iiȷ, olei omphacini libr. decẽ, omphacis ſucci ſextarios decẽ.

Secunda Embole folij.

GVttæ ammoniacæ, ſpicæ nardi, coſti, caryophylli, caſſiæ, caſſami, uniuſcuiuſq; uncias treis, in alio etiam nonnunquam & arnabi uncias treis, uini quantum ſatis eſt.

Embole Tertia.

THuris, guttæ ammoniaci thymiamatis, ſtoracis bdellij, myrrhæ, maſtiches, ſingulorum uncias treis, uini quantum ſatis eſt, ceræ dealbatæ uncias quinq;, opobalſami uncias ſex, quidã habẽt uncias octo. Præirrigantur diem unum, primæ quidem embolæ ſpecies in ſucco omphacis & oleo, ſecundæ uero in altera pelui, in uino Aminæo, aut alio ueteri & odorato, mouens quauis die rudicula palmea, tertio per triduum, à quo tempore coquito in cacabo dealbato: principio ſpecies primæ emboles tantiſper dum puſillum omphacis relinquatur, deinde alterius embolæ ſpecies confeſtim immitte cum uino, melius uero ſi prius cribrentur, ſic eadem ipſa inijcito oleo puro, & ubi decoxerit ad perexiguas uini reliquias, ne comburatur oleum, tollens ab igne cola, & inijce rurſum tertiæ embolæ ſpecies oleo non impuro, ſucculenta prius in mortariolo cum uino ueluti dixi diluta, excepto ſtyrace, is enim iniectus cum alijs prompte ſoluit. Coquito carbonibus hactenus dum tibi bene habere uideatur, & remouens ab igne, ſinito refrigerari, poſtera aũt die accurate colans oleũ, & calfaciens ſufficienter ad ignem, ceram indito, & auferendo rudicula agitato & deſpumato. Vbi aũt refrigeratum fuerit, inijce opobalſamum, & uitreis uaſculis reponito.

Gleucinum Embole.

OLei ſextarium unum, muſti Aminæi ſextarios ſex, aſpalathi uncias quatuor, rudiculæ palmæ uncias ſex, floris rotũdi iunci odorati tantundem, meliloti uncias quatuor, roſarum unciam unam, myrrhæ uncias treis, foliorum lauri uncias duas, dendrolibani, xylobalſami, enulę campanæ, ſingulorũ uncias ſex, mali terræ longi, ireos, cuiuſq; uncias treis, hæc ſimul in muſto macera.

Embole ſecunda.

CElticæ uncias quatuor, balſami uncias duas, cyperi, caſſiæ, ſpicę nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſuchi, ſingulorũ uncias treis, calami odorati,

rati, caryophyllorum, folij, uniuscuiusq; unciam unam, cardamomi uncias quatuor. Balsamum in uino fragrante & perodorato irrigato.

Embole tertia.

MAstiches uncias quatuor, myrrhæ troglitidis, bdellij, singulorum uncias duas, ladani uncias treis, styracis liquidi, thuris masculi, cuiuslibet uncias quatuor, opobalsami uncias sex, nõnulli admiscent etiam croci uncias duas. Confice quemadmodum & δι᾽ ὀμφακος, excepta cæra. In præsentia autem oportet diebus septem duarum embolarum species irrigare & infundere.

Nardus Cizicina, Embole prima.

OLei primatis sextarios decem, aspalathi, cepæarum, enulæ campanæ, ireos, xylobalsami, mali terræ, cardamomi, rotundi iunci odorati floris, singulorum uncias sex, sampsuchi uncias quatuor, herbæ sabinæ uncias duas, quidam adijciunt his calami quoq; odorati uncias duas. Irrigato hæc in uini odorati sextarijs quatuor.

Embole secunda.

CAssiæ, balsami, aliâs cassami, arnabo, singulorum uncias duas, spicæ nardi uncias treis, caryophyllorum unciam unam, costi, amomi, cuiuslibet uncias duas, quidam etiam celticæ uncias duas adhibent, atq; hæc quidem in uino excipiuntur.

Embole tertia.

MYrrhæ troglitidis, aloës, thuris, singulorum uncias duas, styracis uncias treis, mastiches uncias quatuor, opobalsami uncias sex: sunt uero qui etiam croci uino dissoluti unciam unam admisceant. Præparato etiam illam, quemadmodum dictum est.

Δεκάμυρον.

SVscipit spicæ nardi, folij, euphorbij, piperis, costi, adarcæ, singulorũ unciam unam, mastiches unciam unam & dimidiam, opobalsami uncias sex, nardi libram unam, ceræ libras treis.

Πεντάμυρον.

STyracis unciam unam, mastiches uncias duas, ceræ albæ uncias treis, opopanacis uncias quatuor, nardi uncias quinq;, foleati folij uncias treis, guttæ ammoniaci unciã unã, cassiæ uncias sex, ladani.

Εὐώδες, hoc est odoriferum.

ACcipit croci, aloës, mastiches, absinthij, styracis, œnanthes, cassami balsamiue, caryophylli, singulorum uncias treis, nardi libram unam, ceræ tantundẽ, melini uncias sex, dactylos palmarum duodecim, uini quantum opus est.

Baium malagma.

CArdamomi, cassiæ, œnanthes, celticæ, baulaustiorum, propoleos, singulorum grammata octo, sabinæ, cassami seu balsami, amomi, cuiusq; grãmata sex, floris rotũdi iũci odorati diobolos octodecim, ireos grãmata iiij. caryophylli sesquiscrupulũ, thymiamatis crinati unc. duas,

thuris, myrrhæ, cuiuſcꝫ unciam unam, ladani uncias ſex, bdellij, maſtiches, aloës, nardi, lentiſcini, cuiuslibet ſemunciam, zygiæ pityines, reſinæ terebinthinæ, cuius libet uncias treis, opobalſami unciam unam, guttæ ammoniaci thymiamatis diobolos ſex, ceræ uncias ſex, œnanthio diſſolue, ſucculenta & arida cõtunde: aliâs etiam piperis ſcrupulos duodeuiginti. Sunt item qui moſchi ſcrupulum unum adijciunt.

Malagma Galenium.

HAbet croci unciam dimidiam, aloës unciam unã, maſtiches uncias treis, ſeminis abſinthij diobolos octo, œnanthes tantundem, dactylos magnos treis, ceræ uncias treis, olei melini uncias ſex.

Malagma Erythrium, hoc eſt rufum.

STyracis uncias quinꝗ, malorũ cotoneorum uncias uiginti, maſuchæ uel maſuaphij, croci, ſingulorum denarios decem, pſichorũ, cypheos, utriuſcꝫ denarios decem, œnanthes uncias duas cum dimidia, caſſami, abſinthij, ſingulorũ denarios decem, caryophylli diobolos quindecim, guttæ ammoniaci thymiamatis grammata decem, opobalſami grammata ſex cum dimidio, nardi uncias quinque, colophoniæ, gleucini melini, uniuſcuiuſque uncias decem, roſacei denarios decem, propoleos uncias quinque, reſinæ terebinthinæ uncias decem, mellis cochliaria decem, ſolij denarios decem, ſpicæ nardi tantundem, ceræ uncias ſeptem & ſemiſſem, uino Phalerno uel Aminæo eliquato.

Malagma Nili, ſpleni conſecratum & ad omnẽ duritiem.

CEræ libram unam, guttæ ammoniaci thymiamatis librã unam, olei cyprini tantundem, croci unciam dimidiam, alij uero unciam unã, aceti quantum ſatis eſt.

Malagma Citrinum.

CEræ, colophoniæ, uniuſcuiuſcꝫ libram unam, guttæ ammoniaci thymiamatis, auripigmenti, calcis, aluminis, aceti, ſingulorum cyathos octo, arida contere aceto.

Malagma cureos.

HAbet picis ſiccæ libram unam, ceræ, pityinæ, guttæ ammoniaci thymiamatis, nitri, baccarum lauri aridarum, ſeui taurini, ſingulorũ libras duas, farinæ fœnogræci ſextarium unũ, pollinis tantundem, chamæleontis nigri radicis aridæ libram unam.

Malagma ex ſtercore caprino Oribaſij, lienoſis, hydropicis, & iocinoris duritia affectis deſtinatum.

OLei cyprini uel olei antiquiſſimi libras treis, ceræ libras duas, merdæ caprarum, baccarum lauri decorticatarum, ireos Illyricę, ſingulorum ſextarios decem, reſinæ terebinthinæ libram unam, napyos, nitri, cyperi, radiculę ſeminis, corticis radicis capparis, cuiuslibet uncias treis, colocynthidis interanei uncias duas, fœnogræci unciã unã. Arida nunc quidem eliquatis excipiuntur, nunc aceto trita & macerata. Atqui ſi uenter fluore infeſtetur, non adiungenda colocynthis eſt.

Malagma

Malagma ex ſpirathis, ſpongia hydropicis.

COnſtat ex picis brutiæ libris duabus & dimidia, nitri libra una, interanei colocynthidis fárctus, pyrethri, opopanacis, grani cnidij, ſingulorũ uncijs tribus, corticis radicis capparis, thuris, ireos, adipis taurini, elaterij, ſquamæ æris, ſeminis apij, lathyridum, uniuſcuiuſcꝫ uncijs ſex, baccarum lauri ſextario dimidio, fœnogræci farinæ uncia dimidia, fellis taurini uncijs duabus, olei cyprini ſextario dimidio, ceræ libra una, phryctæ libris tribus, excrementi caprini, hordei, cyperi, cardamomi, cuiuslibet uncijs ſex.

Malagma διὰ δαφνίδων, id eſt ex baccis lauri contextum.

ACcipit ceræ, reſinæ, picis, baccarum lauri, adipis taurini, ſingulorũ libram unã, nitri, guttæ ammoniaci thymiamatis, cuiuslibet uncias ſex, aceti quantum res ipſa poſtulat.

Malagma διὰ σπερμάτων, id eſt ex ſeminibus.

CArdamomi, cyperi, ſabinæ, nitri, baccarum lauri, caſſiæ, meliloti, fœnogræci, nardi Gallicæ, ſeminis apij, ſampſuchi, aniſi, radicis panacis, thuris, guttæ ammoniaci thymiamatis, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum uncias treis, mellis, ceræ, nardi, uniuſcuiuſcꝫ lib. unã, adipis tauri.

Δυσώδης, hoc eſt graueolens pleureticum.

HAbet pityinæ librã unã, ceræ, rutæ uiridis, cyprini, ſingulorũ uncias ſex, ſulphuris ignẽ non experti, opopanacis, ſagapeni, cuiuſcꝫ denarios quatuor: quibuſdã uero placet adiũgere galbani denarios quatuor.

Malagma διὰ σαμψύχου, quod eſt ex ſampſucho.

CEræ librã unã, reſinæ terebinthinæ libras duas, ſampſuchi, baccarũ lauri, fœnogræci, ſingulorũ ſextarium unũ, nardi quantum ſatis eſt.

Malagma Apollophanis ad iocinoroſos.

CEræ denarij octoginta, reſinæ terebinthinæ, mannæ, ſingulorum denarij quadraginta. Fecem irini contunde thoracẽ uſcꝫ ad pudenda contra duritiam ſtomachi & iecoris illinito. Propoleos unciæ ſex, ſtyracis unciæ duæ, maſtiches uncia una, reſinæ terebinthinæ uncia dimidia, fecis nardi quantum ſatis eſt.

Malagma διὰ οἰνάνθης.

OEnanthes, aloës, croci, acaciæ, aluminis fiſſi, roſarum aridarum, abſinthij ſucci, gallæ, omphacij, rhoos Syriaci, mannæ, cuiuſcꝫ denarius unus, olei myrſinati, ceræ, ſingulorum libra una, dactyli palmæ ingentes, uini Aminæi quantum ſatis eſt.

Malagma Antylium.

HAbet aluminis ſciſſi unciam dimidiam, aloës unciam unã, maſtiches diobolum unũ, œnanthes grammata ſex, omphacij grãmata octo, roſarũ aridarũ tantundem, rhu Syriaci diobolos decem, acanthes Aegyptiæ ſcrupulos decem, balauſtiorũ grammata uiginti, gallarũ diobolos quindecim, ceræ uncias quincꝫ, olei melini quantum ſatis eſt.

Malagma διὰ γιγάρτων, id eſt ex acinis.

COntinet croci, ſandycis, œnanthes, ſingulorũ unciam unã, aluminis

aridi uncias quatuor, balaustiorum, omphacij, rosarum, floris myrtorũ siccorũ, uniuscuiusq; uncias duas, ceræ dealbatæ libram unam, olei melini libras duas, malorum cotoneorũ uncias quatuor, phœnicobalanos decem, uini Aminæi quantum satis est, acinorũ aridorum uncias octo: In usu autem medicamenti uncias treis ceræ.

Confectio Anethina.

Anethini uiridis uncias sex, meliloti uncias duas, chamæmeli tantundem, capita papaueris uiridia decẽ, quibus elixis adiunge decoctionis libras treis, & olei. Quando aũt consumptum fuerit decoctũ, inijce adipis porcini recentis libras duas, leuigans'q; seorsim scillæ assatæ interanei uncias duas, & medullæ cerui uncias totidem, omnia misce.

Ambrosia Lexipyretos.

Habet spumæ argenti libram unã, adipis porcini recentis uncias sex, succi seminis lini uncias sex, ceræ dealbatæ uncias nouem, rhodini libram unam, mellis uncias treis, croci unciam unam. Nonnulli etiam lutea ouorum decem cruda adiungunt.

De Acopis & Synchrismatis & Dropacibus & Sinapismis. Cap. XIX

Acopa quidem dicuntur, propterea quod præcipue contra κόπους, id est labores ac lassitudines, sensus'q; dolorosos, ueluti intensiuos, hulcerosos, & ossium deniq; ex lassitudine dolores adhibentur. Succurrunt præterea alijs quoq; compluribus affectionibus: nam alia quidem calfaciendi uim habent, alia uero immixta facultate sunt prædita. Thermantica igitur, hoc est calorifica, ex pipere, pyrethro, hordeo, & id genus alijs contexta, neruorum doloribus bene faciunt, algoribus'q; intensis, & ijs quę ægre calfieri possunt. Emollientia uero ad duritias, & scirrhos, & articulos densos quasi'q; cuneo obturatos conferunt, quorum materiam in capite de emplastris enumerauimus. Amicticis uero ex lemnestide, quæ adarce est, hordeo, euphorbio, grano cnidio & consimilibus concinnatis, in malis diuturnioribus, & difficulter cedentibus, quibus sinapismi etiam usus congruit, utimur. Acopa porrò cuncta mediam inter cerota & emplastra consistentiam habere cõuenit. Synchrismata autem etsi ἀκόποις per omnia ferme respondeant, consistentiam tamen liquidiorem quodammodo obtinent. Cæterum dropax duplicem præparationem admittit, hanc quidem cum emplastro, aliam uero cum malagmate communem, & assimilem. Nõnulli uero ipsum quoq; calidum quum res postulat, illiniunt. Verum acoporum & emplastrorum eadem omnino ac compar est materia. Vsum autem cataplasmatis præstat, hisce quidẽ languoribus quibus sinapismus competens, cum ante sinapismũ ad corpus sinapi præparandum, tum post sinapismum ad affectionis reliquias amputandas applicatus: Conficitur præterea sinapismus (est autem is remedium ex sinape subacto, quod alicui corporis parti usque dum cutem exhulceret, & cruento colore suffundat imponitur) ex materia quidem non uaria,

Acopa.

Synchrismata.

Dropax.

sed

sed efficacissimus tamen est, diutinis potissimum affectionibus post dictam aliorum præsidiorum facultatem expediens. Commode præterea magnaq; cum utilitate capiti, cum primis in cephalæa, hemicrania, morbo sacro, quem Græci ἐπιληψίαν uocant, uertigine, & mania, hoc est furore adhibetur: thoraci uero, in difficultate anhelitus, seu asthmate, orthopnœa, tussi diuturna. In diutino uero catarrho, unà cum thorace capiti quoq; sinapismus imponendus est. Iam uero & stomachũ ipsum & uentrem uniuersum in chronicis eorundem languoribus sinapi exhulceramus. Accommodum porrò ischiadicis, podagricisq;, & singulis corporis partibus languidis & flaccescentibus, aut aliâs quodāmodo ita ut calore refocillari nequeant, perfrigeratis est remedium. Esto aũt efficaciæ medicaminis modus quidam, quoniam dolore insigniter afficit, liuidiorem insuper & tumidiorem carnem efficit, cumq; lauacris pustulæ clementer ebulliunt. Quod si sensus etiam pereat, animaduertendum est, quoniam non sentientes ignorant, quantumuis immodice combusti: tanto frequentius retecto identidem hulcere, uigilandum est. Ex acutis præterea affectionibus desidiosa quidem obliuione, inexpugnabilique somni necessitate laborantes, quos Græci ληθαργικούς, Latini ueternosos uocant, & aliâs grauiori ad altiorem quietem impetui obnoxios, & catocho oppressos (hos Græci ab occupatione & detensione κατοχομένους, illos à delatione in profundiorẽ somnum καταφερομένους appellant) sinapizamus, principio quidem cruribus seu brachijs: Vbi autem materia ad statum peruenerit, in capite: Eorum uero qui incalfactorie perfrigerantur, cruribus & cubitis sinapismus adhibendus est. Auersandus autem sinapismus in continenter febrientibus, & hulcus habentibus, & cartilaginosis, macilentioribus, comburuntur enim interdum & denigrantur partes non carnosæ sinapismo. Sinapismus.

Acopum Bromium.

SVmuntur ceræ, colophoniæ, resinæ, singulorũ libra una, adipis porcini unciæ quatuor, butyri unciæ sex, althææ, fœnogræci, seminis lini uniuscuiusq; libræ duæ, olei libra una, galbani unciæ duæ cum dimidia. Succum pariter cum oleo usque dum maior succi pars consumatur decoquens, reliqua cum cera & galbano inijce.

Pœcillum.

LIquoris althææ, & fœnogræci, & seminis lini, & rutæ & cymini, singulorũ libræ duæ, medullæ cerui libra una, olei ueteris, pinguetudinis anserinæ, opobalsami, nardi, cuiusq; libra una, ceræ, colophoniæ, resinæ, cuiuslibet libra una cũ dimidia, euphorbij, resinæ terebinthinæ, opopanacis, cuiusq; unc. sex, castorij unc. tres, herbarũ uero ex quibus succus exprimit̃, singulorũ lib. una adnectẽda est. Decoque instar proximi.

Acopum Azanitæ.

SEui porcini libræ geminæ, pinguedinis tauri, resinæ, colophoniæ, hyssopi pharmaci, ceræ, singulorum libra una, galbani unciæ tres.

Acopum Basilij.

ALthææ, chamæmeli, meliloti, seminis lini, fœnogræci, singulorum sesquiuncia, amomi unc. tres. Hæc in uino Ascalonis, aut Ciliciensi sextarijs octo per uniuersum triduũ macerantur, & ad mellis usq; spissitudinẽ elixantur, deinde liquoris libræ quinq; cum oleo ueteri, pondo librarum quatuor cum dimidia, usq; dum liquoris medietas tantũ supersit decoquuntur, & immittũtur butyri unc. sex, resinæ terebinthinæ unciæ quatuor, adipis anserini unciæ quindecim, medullæ ceruinę cum olei momento leuigati & eliquati unciæ quinq;, ceræ dealbatæ libræ tres.

Acopum Lysiponium.

PIperis, castorij, styracis, mastiches, aloës, enulæ campanæ, ireos, singulorum unciæ quatuor, euphorbij, costi, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, sampsuchi, thuris, cyperi, cassiæ fistulæ, hordei, cuiusq; unc. iij. adarces, amomi, bdellij, ligni balsami, uniuscuiusq; unciæ duæ, malabathri, spicæ nardi, pyrethri, croci, singulorũ uncia una, succi balsami libra una, nardi, cyprini, leucini, cuiuslibet libræ duæ, ceræ libra una.

Acopum à fœtore δυσώδες appellatum, ex libris de compositione medicamentorum κατὰ γένος sumptum.

CEræ, resinæ terebinthinæ, singulorum denarij uigintiquatuor, galbani, guttæ ammoniaci thymiamatis, cuiuslibet denarij sex, olei heminæ duæ, medullæ ceruinæ denarij octo. Vtere sincero & dissoluto.

Aliud δυσῶδες à fœtore dictum.

REsinæ terebinthinæ denarij sedecim, ceræ denarij uigintiocto, hyssopi, mellis, singulorũ denarij sex, medullæ ceruinæ unciæ sex, guttæ ammoniaci thymiamatis, galbani, spumę nitri, baccarum lauri, uniuscuiusq; unciæ sex, olei ueteris sextarius unus, uini cyathi duo: Nõnulli castorij quoq; uncias treis adnectunt.

Acopum barbaricum δι' εὐφορβίου, id est ex euphorbio coxendice dolentibus, & ad alia multa utile.

OPopanacis uncia una, ceræ Tyrrhenicę libra una, resinæ terebinthinæ libræ duę cum dimidia, galbani uncia una, guttę ammoniaci thymiamatis unciæ duę, euphorbij, castorij, piperis albi, singulorũ unc. duę, medullæ ceruinæ unciæ quatuor, hyssopi unciæ quatuor, lemnestidis, est autem adarce, uncia dimidiata, olei styracini, laurini, irini, amaracini, singulorum unciæ sex, olei ueteris libræ duæ, hedycroi unciæ sex.

Lemnestis.

Pyxis.

COlophoniæ librã unã & dimidiã, terebinthinæ unc. octo, guttæ ammoniaci thymiamatis un. iij. thuris unc. nouẽ, olei ueteris lib. ij. succi seminis lini lib. unã, lactis bouilli librã unã, adipis anserini unc. sex, butyri unc. octo, ouorũ xxiiij albumina, præparans in buxeo uase reconde.

Acopum διὰ ἐλάτης, Galeni.

Modius Italicus.

SEminis elates cocti modius Italicus unus, quod est sextarij duodecim, olei libræ quindecim, ceræ libræ quatuor, resinæ strobilinæ uel terebinthinæ unciæ quatuor. Contundendo semen elates mitte in oleũ, & sinens

& ſinens diebus quadraginta, exprimẽdo porrice, atq; admiſce reliqua. Vtere cõtra ſpontaneas laſſitudinũ moleſtias, & pareſes, ſolutiones'ue, & articulorũ perfrictiones. Quod ſi urgeat neceſſitas, coquendũ eſt elates ſemen cum oleo, permiſcendo ne comburat aquæ ſextarios quatuor, in podagricis ſcilicet & arthriticis affectionibus.

Aliter idem.

OLei heminæ uigintiquinq;, quod eſt ſextarij duodecim cum dimidio, fructus elates myſtrũ unũ, hoc eſt ſeſquilibra, reſinæ abiegnæ libræ tres, pineæ uel terebinthinæ tantundem, ceræ libra una.

Δι αἰγέιρυ, id eſt ex alno, ad eoſdem languores.

LOco fructus elates, alni (quæ populus nigra eſt) fructus parẽ quantitatem inijciens, cætera quoq; eodem cum illo modo præpara.

Zoſimi ſynchriſma ad tremores, famigeratũ ac nobile.

HAbet pityinæ uncias ſedecim, ceræ uncias iiij. olei uetuſti libr. unã, opopanacis unc. ij. adarces unc. i. euphorbij tantundẽ, nitri unc. iiij ſpumæ nitri tenerioris unc. iiij. Nitrum, euphorbiũ & adarcen contere cum uino, deinde liquorẽ panacis indito, ſimulq; contere. Seorſim uero liquida cum anchuſa liquefacito ut coloretur, atq; refrigerando excipe.

Dropax Gallus Oribaſij.

ACcipit colophoniæ, thus referentis pityinæ, & xylodis, hoc eſt ligneæ appellatæ, in ſola Italia prouenientis, apochymatis, picis aridæ, ceræ, ſingulorũ lib. iiij. picis brutiæ libras duas, nitri librã unã, bituminis, galbani, adarces, pyrethri, uniuſcuiuſq; unc. ſex, opopanacis, euphorbij, hellebori albi, piperis, cuiuslibet unc. quatuor, ſulphuris ignem non experti unc. treis, caſtorij, guttæ ammoniacæ, uuæ paſſæ ſylueſtris, cuiuſq; uncias duas, olei cucumerini librã unã, ligni balſami uncias ſex.

Aliter ſimplex.

HAbet ceræ libram unam, picis aridæ libram unã & dimidiam, brutiæ libram unam, pityinæ ſeſquilibram, frictæ libram unam & quadrantem. Locum nitro prius abluens imponito.

Sinapiſmi præparatio.

ANte diem unũ iſchades aqua tepida irrigandæ ſunt, & ſequenti die egregie & præualide exprimendo ſtrenue leuigandæ, deinde acre ſinapi, cuiuſmodi Syriacũ & Aegyptiũ eſt, priuatim cõterito, affundens dilutũ, quod græce ἀπόβρεγμα appellant, & maſſam placentam'ue conficiens miſceto. Si quidẽ uiolentius uoluerimus exhulcerare, duas partes ſinapis ad unã iſchadũ miſceto: ſi uero obſcurius atq; mitius, contrariũ facito: ſin medio quodã modo & mediocriter, ex ęquo utraq; confundito. Cæterũ ſinapi ante contritionẽ aceto dilutũ, quemadmodũ aliqui faciũt, inefficacius redditur. Atqui à ſinapis purgatione & lauacri uſu, ſi dolor intenſus, & rubore ſuffunditur locus, bullęq; oboriuntur, linteum ſucco maluæ cum roſaceo immergẽtes, applicemus, deinde roſaceo ceroto addita ceruſſa utamur. In flaccidis uero ac diſſolutis in quibus ſenſus læſus eſt ac perijt, multum diuq; aduertere oportet animum, detegendo & Apobregma.

ſpeculando: non ſentientes etenim ſæpenumero ſupra modum inflammati ſunt & cõbuſti, & capraꝝ baccæ cum aceto cataplaſmatis inſtar illitæ, expeditiores q̃ ſinapi ſunt, potiſſimũ in his qui laborãt coxendice.

Διὰ γραφικοῦ μέλανος, id eſt ex atramento ſcriptorio rubrificans proprie, hemicranicos potiſſime, ex monumentis Alexandri.

MIſcentur in confectionẽ eius euphorbij, atramẽti librarij, ſingulorũ denarij quatuor, myrrhę troglitidis, crocomagmatis, piperis albi, cuiuſq; unciæ tres, croci denarij duo, aceti quantũ opus eſt ad leuigandum hæc egregie, & ad ſpiſſitudinem ſtrigmentorum balneorũ. Atq; tum illinito, à medio ſuperciliorũ inchoãs uſq; ad tempus totũ, præcipue ſi pilis denudatus ſit: poſtq; refrigeratum fuerit, rurſum illinito, & ubi remediũ belle officiũ ſuũ peregerit, hominẽ affectũ in lauacrũ deducito.

Oleorum & unguentorum concinnationes diuerſæ.

VNctionũ & unguentorũ oleorum'ue unguinoſorũ, ſimplicia quidẽ ſunt, quũ una modò ſpecies oleo indit: quę uero præparant ex pluribus, compoſita. Ex ſimplicibus rurſum aliqua ſanè ex floribus oleo inditis conſtituntur: uerbi cauſſa, roſaceũ, chamæmelinũ, ſuſinum, aliqua uero ex fructibus & ſeminibus, aliqua uero ex germinibus quibuſdã: exempli gratia, ruta, & quæ cum oleo decoquunt. Quoniã aũt flores elixationem nullã admittũt, inſolantur potius: uerũ ſi ualentiorẽ quidẽ habeant fragrantiã & minime euaneſcentẽ, plurimis diebus inſolata, tenuioris eſſentiæ partiũ, & uſui multo cõmodiores redduntur: è quorũ grege habentur, roſaceum & chamæmelinũ. Quicunq; aũt imbecilliores, promptiusq; digerunt flores, inſolationẽ minus perferũt, facile perſpirabilia, quemadmodũ liliũ & uiola. Ex his aũt oleis quæ fructus & ſemina conſtituunt, alia quidẽ ex ipſis integris oleo iniectis conficiunt, puta melinũ: alia uero conciſis uel alteratis, oleoq; quod in eis cõtinetur ſeparato, ſiue cõpreſſis ipſis in cochleis, uel ex aqua calida diſpartitis, ueluti caryinum (hoc eſt oleum ex nucibus) ſeſaminum, amygdalinum, lentiſcinum, laurinum, rhicininũ, raphaninũ, & id genus alia. Compoſita uero, ex plantis magna ex parte odoratis, oleo cum uino, uel muſto, uel aqua decoctis & detractis præparant: cõmixtis prę terea cum oleo quibuſdã ſuccis, interdũ uero etiã adipibus aut medullis. Ex iſtiuſmodi aũt quæ exacte quidem oleoſam conſiſtentiã habent, ſimpliciter græce μύρα, id eſt unguẽta, uel ἀλείμματα, hoc eſt unctiones dicuntur: ut gleucinũ, nardinũ, cucumerinum, cyprinũ. Quæ uero cõſiſtentiam acoporũ obtinent, cerã aut reſinã aut eiuſmodi quippiam ſuſcipientia, μυράκοπα quoq; cognominantur: uerbi cauſſa, decamyron, & amaracinum, atq; his ſimilia: atq; hæc quidem per unum duntaxat diem decoquunt, quæ non admodũ ex diuerſi generis materia conſtant, quemadmodũ metapium, maſtichinũ, cucumerinũ: alia uero ex duobus aut tribus aut quatuor rebus oleo iniectis: primum quidem ijs quę egre conſumunt decoctis: uerbi cauſſa, aſpalatho, ſpathe, arbore thuris, lauro; deinde uero aromatibus, folio, ſpica nardi, amomo, herba

Myra.

Alimmata.

Myracopa.

herba sabina, postremo uero succis & adipibus & medullis: si uero contingat, etiam cera & resinis iniectis: balsami porrò succus nunquam omnino decoquitur. Post exactam decoctionem moderate refrigeratum aliquid unguento immittitur. Ipsorum præterea unguentorũ, quædam decoctionem minime admittunt, alia admiscentur tantummodo, sicuti mendedium. Sunt autem qui uiride facientes unguentum, intingunt idipsum post detractionem ab igne in libras quinque olei, æruginis rasæ acurate leuigatæ unciam unã & dimidiam iniicientes, quemadmodũ in cyprino & amaracino. Iam uero uires & effectus, simplicia quidẽ unguenta specierũ quę ipsis indita sunt, uel ex quibus cõtusis conflata sunt, obtinent, ueluti materiæ rationem cõtinente oleo: uariorum uero omnis quidem natura in calidũ nutat & declinat, sed insigniter calida & emollientia, tum incuruatis, tum obturationibus succurrunt: è quorum classe sunt, metopium, mendedium, marciatum: moderatius quidem pentamyron, decamyron uero uehementius est, ut summam quoq; cutem radat & incidat. Cæterum mediocriter quidem calida, tenuium partium & dolorum mitigatiua & sympeptica sunt: quale est susinum, amaracinum, irinum, crocinum, pholeatinum. Quædam autem præterquam quod calfaciunt admodum, desiccant etiam & abstergunt: cuiusmodi est tum cyprinum, tum cucumerinum. Quædam uero calorifica quidem satis, sed maiorem corroborandi uim obtinent, quo nomine stomacho potissimum & extis dissolutis accõmodata sunt: eius farinæ sunt, mastichinum, nardinum, gleucinũ: Valentius adhuc robur indit oleum unguentum'ue ex omphaco confectum. Nonnullis postremo unguentis mulierculæ propter solam odoris gratiam utuntur: uerbi caussa, pholeato, & spicato, & commageno, & quæ mochelæa nomenclaturam obtinent.

Rosacei præparatio.

Miscentur in confecturam rhodini, rosarum rubearum detractis unguibus & per diem noctemq́ refrigeratarum unciæ tres, olei omphacini sextarius Italicus unus. Summa cura ac diligentia uasculum extrinsecus ne diffletur & euaporet operculans, sub dio ad quadraginta dies insolato, quibus diebus elapsis deponito, non quidem in solum aut pauimentum, sed in tabulam seu asserem. Quidam uero loco expositionis ad solem ad puteum aquæ frigidæ quadraginta dies appendunt uasculum, propterea quod ex frigore obseruet amœnum ac gratum odorem. Aliqui in terram deniq; hoc ipsum defodiunt.

Chamæmelini præparatio.

Conficitur ex chamæmelorum floris, sine albis foliis refrigerati & refecti per diem naturalem unũ unciis duabus, olei sextario Italico uno, operiendo uascis os raro linteolo, quò commodius exhalet, insoletur etiam hoc ipsum ad dies quadraginta, post quas diligenter ac tuto oculans reponito.

Olei anethini præparatio.

ANethi uiridis comæ refrigeratæ unciam unam, olei dulcis sextariū Italicum unum, pari modo insolato. Confici autem potest ad tempus anethinum, ubi insolati denegatur copia: aridi nanq; anethi comam cum oleo in diplomate uasculo elixantes, utuntur, & chamæmelino consimiliter. Minoris uero efficaciæ sunt hæc quæ ex uiridibus consiunt, præsertim quàm sint insolata.

Crinini, id est Lilini, quod alij eo quod in Susis pariter inueniatur, Susinum appellant, confectio.

FOliorum liliorū candidorū consimili modo refrigeratorū unciæ duę, in Italicum olei sextarium iniectæ constringuntur exacte ne exhalet, & in solē panduntᷓ dies treis, quibus transactis primis floribus exemptis & proiectis aliæ duæ unciæ aliud triduū immittuntur, & sic reponuntᷓ.

Susinum Lilinum'ue compositum.

SVmito olei sextarios, calami odorati libras quinq;, myrrhæ quincuncem, cardamomi libras treis, foliorū lilij detractis unguibus & refrigeratorū libram unā, cinnamomi uncias treis, croci Cilicij quincuncem. Præparationā uniuersam in treis iniectiones diducito. Primū quidē myrrham & calamū uino per quinq; dies macerātes ter in die agitemus, tum oleo ad paucissimum decoquamus. Secundo uero cardamomum aqua per triduum macerando cōmouentes, pari rursum ratione cum oleo ad horam unam simul elixemus: deinde detrahentes oleo puro liliorū tertiam partem inijciamus, & lapso iam triduo colando aliam liliorum tertiam partem inijcito, quam iterum post triduū colans & repurgans, primæ ultimam liliorū tertiā partem cum rosaceo leuigato immitte: transactis tribus alijs diebus oleo detracto, cinnamomum contusum loco arnabo uel cassiæ, duplum carpesium inijce, & reponito.

Iaton.

IAtum, alij quidem purpurarum, aliqui uero crocinorum, alij albarum uiolarum unguibus detractis foliorum uncias treis, in olei omphacini Italicos sextarios quinq; inijcientes præparant, & accurate ne liberius exhalet undique constringentes, decem diebus insolare solent, ter ipsa post triduum commutantes, perinde atque lilia: ad conseruandum præterea pauca quædam exacte arida immittunt.

Olei Melini, id est ex cotoneis malis, præparatio.

COnficitur melinum è malis cotoneis foris tunica exutis & concisis pariter cum corticibus, deinde ipsorum uncijs tribus in olei omphacini sextarios Italicos decē iniectis, et quadraginta dierū spacio insolatis.

Olei Sesamini confectio.

OLeum sesaminum fit concisis aut contusis sesamis, & per sportam in testulam expressis, in aqua calida oleo ipso discreto, & uitreis uasculis reposito.

Olei

Olei Raphanini præparatio.

RAphaninũ quoq; oleum in Aegypto è raphanorũ graciliũ radicum conciſorum & ſelectorum ſemine, cæterorum more conficitur.

Olei Cicini, id eſt Rhicinini præparatio.

ET illud cæterorum modo in Aegypto fieri cõſueuit ex ſemine rhicini, quod appellatur ab inſecti ſimilitudine κρότων, compari ratione conciſi uel leuigati.

Olei Populnei confectura.

VEris tempore quando magna circa ſemen reſinæ eſt copia præparatur, grana nanq; diffringentes nigræ populi unc. iiij. horũ in dulcis olei ſextariũ unũ immittunt, et dies quadraginta ſub ſole torrefaciũt, uel in diplomate tribus horis decoquunt, & ita colantes reponunt.

Oleum Amygdalinum.

COnficitur etiam amygdalinum prædictorũ more, amygdala amara & pura cõtunduntur, & aqua exigua inſparguntur, & ceu dictũ eſt, diſcernunt. Quidam aũt conquaſſatorũ amygdalorũ uncias duas in dulcis olei Italicum ſextarium immittentes, in diplomate elixant.

Oleum Amygdalinũ, quod & Metopium nuncupant.

AEgyptij huius olei inuentores, metopiũ illud appellauerũt, eo quod galbanum accipiat: planta nanq; ex qua galbanum conflatur, metopium nuncupatur. Conſtat aũt ex his, olei omphacini ſextarijs uiginti, amygdalorũ amarorũ libris duabus, cardamomi libra una, floris rotũdi iunci odorati, calami odorati, carpobalſami, ſingulorum libra una, myrrhæ, galbani, cuiuſq; uncijs ſex, terebinthinæ libris duabus, uini perodori ad macerandũ arida ſextarijs quatuor, mellis Attici libris tribus. Reſinam & galbanum leuigãdo, cum parte olei ſoluentes inijcemus alijs decoctis, & tunc ipſum mel: mixta uero diligenter omnia eximendo, dum adhuc tepidum eſt colemus, ſpiſſum nanq; euadit refrigeratum. Metopium.

Oleum Balaninum, id eſt ex unguentaria glande.

BAlaninum quoq; oleum congeneri cum oleo amygdalino modo fit, ex glandibus quercus.

Oleum è nuce iuglande, quod caryinon uocant.

NVceum quoq; ad balanini inſtar ex iuglandibus uetuſtis cõficitur.

Olei Laurini faciundi ratio.

PVrum quidem laurinũ oleum conſimilem faciundi rationem habet, ex fructu lauri, bacca inquã: mixtũ uero hoc modo cõficitur: maturarum oliuarũ ſextarius unus in baccarũ lauri ſextarios duos inditur, cõteruntur q; omnia & exprimunt: ſunt qui utriuſq; æquale pondus miſceant.

Oleum Lentiſcinum.

LEntiſcinũ quoq; oleum ut laurinũ præparatur ex fructu lentiſci bifariam cum per ſe, tum adiectis oleis non maturis, ſed crudis.

Oleum Maſtichinum.

MAſtichinum ſimpliciſſimũ hoc modo paratur. Maſtiches in Chio

inſula natæ uncia una, omphacini olei ſextario Italico permiſcetur, & in diplomate decoquitur: nonnulli uero abſinthij etiam & ſtyracis unciam unam adijcere conſueuerunt.

Maſtichinum longe uarius.

SVmuntur olei ſextarij quinquaginta, enulæ campanæ libræ quinq;, xylobalſami libræ decem, florum lentiſci libræ quinq;, cardamomi libræ ſeptem, maſtiches libræ quinq;, xylomaſtiches libræ octo, terebinthinæ libræ tres, abſinthij comæ libra una, uini fragrantis ſextarij quinque, aquę ſextarij decē. Macerata uino arida ante tres dies commiſcent oleo & aquæ, & elixant horas ſex, tumq; maſtiche & terebinthina inijciuntur, & exacte cōmiſcendo percolantur, & refrigerata reponuntur.

Sicyonium, hoc eſt cucumerinum ſimplex.

COmparatur illud ex radice cucumeris ſylueſtris refrigerata, uncijs duabus in olei Italici ſextarium iniectis, & in diplomate decoctis.

Sicyonium compoſitum.

OLei ſextarij decem, cucumeris agreſtis radicis feruefactę libra una, ſerpylli, meliloti, ſingulorū unc. ſex, tędarū picearū pinguiū, althęæ ſingulorū unc. quinq;, ſcolopēdrij unc. ſex, fœnogręci ſextarij duo. Prę maceratē fœnogręcū aqua primo diem unā, deinde colatur, & immittuntur dictis cum oleo etiam uini ſextarij duo, omnibusq; decoctis adijciuntur medullæ ceruinæ cum olei momento leuigatæ & eliquatæ unc. iiij, adipis gallinarū unciæ totidē, ac denuo colatū oleū conde: Neq; deſunt qui torreri ſub ſole ipſum poſt decoctionē dies quadraginta permittāt.

Aliud Sicyonium efficacius.

ELaterij ſucci ſextarios treis, mali terræ longi, ſtyracis, enulę campanæ, hyſſopi, ireos, colocynthidis, pulegij, origani, cyperi, dendrolibani, centaurij, daphnophyllorum, uniuſcuiuſq; uncias duas, olei ſextarios quinq;: miſcens, uſq; dum ſucci exiguum relinquatur, decoque.

Oleum Cyprinum ex monumentis Poſidonij.

OLei ſextarius unus, cyperi, enulæ campanæ, ireos, ſingulorum libra una, ſampſuchi, hyſſopi, ſeminis uiminis, ſaluię, cuiuslibet unc. tres, floris cyperi libra una. Alia quidem omnia uino per diem prius macerata, elixantur cum oleo horis ſex: colato aūt oleo puro cyperus inijcitur, ſi quidem ad manum ſit, uiridis cum mollibus tenellisq; ramulis acopis: ſin minus, alia arida: Contuſa igitur cum exigua aqua, coquuntur horam unam & dimidiam. Quod ſi placuerit immergere ipſum, poſt remotionem ab igne inſere æruginis puri libram unam cum dimidia. Cæterū Poſidonius ferruginis uitans acrimoniam, poſt decoctionē (inquit) per triduum oleum in cacabo pulchro bonoq; finito, tingaturq; non impediente ipſius facultate.

Alia deſcriptio Cyprini.

FOliorū cypriorū, foliorum lauri, ireos, cyperi, ſaluię, ſingulorū uncię tres, arboris thuris, mali terræ longi, ſeminis uiticis, cuiuſq; unc. iiij, enulæ cāpanæ, aſpalathi, cuiuslibet unc. ſex, rutę unc. duæ, cupreſſi tantundem,

tundem, olei ſextarios decem. Hæc antea macerata in uino ac oleo decoque, & colans iniįce rurſum xylobalſami, et ligni caſſię, ſingulorũ uncias quatuor, ſampſuchi, cymini, myrti, ſtyracis, maſtiches, cuiuſq; uncias iiį. opopanacis uncias duas, floris cyprini uncias ſex, ęruginis unciã unam.

Olei amaracini compoſitio.

ENulæ campanæ ſumuntur libræ decem, ligni balſami libræ uiginti, cyperi libræ octo, floris rotundi iunci odorati, aſpalathi, herbæ ſabinæ, ſingulorũ librę octo, opopanacis, ſeminis amaraci, cuiuſq; libræ duę, olei præcipui honoris ſextarįj duo, uini odorati xeſtæ quinq;: alia quidẽ omnia primã embolen uino irrigata conſtituũt, ſecundam aũt, herba ſabina: & illa quidem ſex horis decoquantur, hæc uero tribus. Quidam autem etiam illam tingentes, ferruginis uncias treis adįjciunt.

Irini olei conficiendi ratio.

IReos, aſpalathi, cyperi, ſingulorũ accipiunt librę quinq;, ſucci panacis quadrãs, anchuſæ unc. įj. olei unc. triginta, aquæ ſextarįj quindecim. Sunt qui ad hæc floris etiã lentiſci unc. ſex appoſuerint, caſſięq; quadrantem, xylobalſami unc. ſex, nardi Celticę unc. ſex. Omnia cõtuſa aqua & oleo dieb. quinq; macerãs, coquito in diplomate horis ſex, & deponito.

Crocinũ, in quo alterius etiam crocomagmatis compoſitio.

HAbet olei acerbeſcentis amœni odoris librã unã, calami aromatici libras quinq;, myrrhę troglitidos unc. quinq;, cardamomi unc. ſeptẽ, croci ex Cilicia unc. ſex, primæ quidẽ emboles calamus eſto, & myrrha uino prius leuigata, piperis albi grana quadraginta, myrrhę troglitidos denarium unum concidens & cribrans, rurſum in pila contere adįjciens olei nardini librã unã: ubi autem atrius redditur medicamentũ, nucum cortices comburens & conterens, in mortarium iniįce, deinde opobalſami cochliaria tria, ceræ libram unam & ſemis adnecte.

De œnanthariorum præparatione. Cap. XXI

OEnanthia nõ inde appellationẽ ſortita ſunt, quod œnanthen, hoc eſt labruſcã ſuſcipiant, quoniã haud omnia œnanthe cõſtant œnanthia, ſed ratione uini ipſius, liliorum item flos nomenclaturam hanc indidit. Cæterum œnanthariorum uſus à quibuſdam ſolius fragrantiæ & deliciarum gratia aſſumitur, poſt lauacra profundendo ipſa, menſasq; įjſdẽ ueluti ſpongia abſtergẽdo. Quin adminicula quoq; recte utentibus conferũt diſſolutis & contractis, ſi roborantibus ſtomachũ cataplaſmatis admiſceantur, his item qui ex morbo, maxime febrili refocillantur & conualeſcunt, ſi poſt lauacrorum exitum circumfundantur eadem, & naribus etiamdum ſpirantibus adhibeantur, trahuntur nanq; in altum & corroborant cum animalem tum uitalem ſpiritum. Conducunt præterea his qui præcauere ne in morbos peſtiferos incidant, ſtudent, eiuſmodi aëris mutatione apparente. Eſt præterea Poſidonįj quod meſopotamium appellatur, eiuſmodi.

Oenanthij præparatio.

CAſſiæ,myrrhæ,thuris, folij,amomi, maſtichæ,coſti, carpobalſami & opobalſami,uniuſcuiuſq; unciæ tres,ſtyracis pinguis unciæ quatuor,uini odorati, guttæ ammoniaci Italici ſextarij decem. Contundens omnia & cribrãs, ſtyracem uero in tenues partes diſtrahens, in ſpacioſi oris lagenam ponito cum folijs liliorum perfrigeratorum ante diem unum unguibus ſigillatim detractis: ſint aũt lilia numero: deinde uinum infunde & opobalſamũ, mixta'q; ſimul & cõmota ante iniectionem, obſtructo'q; ore lagenæ in ſolato dies quadraginta,& in balneo poſt reſtitu tam ſanitatem utere: & undiq; domũ uaſa'q; aſpergens, & ſpongias immergens,uultui quoq; adhibeto. Alia: Coſti unciæ tres,ſpicæ nardi, arnabo, caryophylli, ſingulorum uncia una, amomi unciæ tres, caſſiæ, œnanthes,calami,cuiuſq; unciæ nouem,ſtyracis,opobalſami,cuiuslibet unc.iiij.lilia trecẽta, uini Phalerni ſextarij decem. Præpara pari modo.

De Thymiamatis & Cyphi. Cap. XXII

CYpheos materia media quodãmodo inter trochiſcos & antidota eſt: utimur aũt ipſis,nũc quidẽ odoris gratia uaporãtes, quemadmodũ & thymiamata, nunc uero odorantes ea, quò concoquãt deſtillationes à capite in partes ſubiectas, & coryzas,& obſtructiones referent,quæq; caput moleſtant,expurgent. A peſtilentialibus præterea morbis cyphi tuetur & præſeruat, ſumiturq; per os cum cõtra hæc,tum ut pectoris craſſos humores cõcoquat, & aduerſus iocinoris frigidiores afflictiones: unde priſci quoq; cyphoides antidotos inuenerunt: Inditur item remedijs facultatibus q; compoſitis,ſed potiſſime epithematis & antidotis.

Rhodatum thymiama.

HAbet coſti,amomi,myrrhæ,caſſiæ,ſingulorum unciam unam,ſtyracis,chias,bdellij,conchulæ Indicæ (quam ὄνυχα dicunt) muſci,ladani,uniuſcuiuſq; uncias duas,roſarum purgatarum uncias undetriginta, ſucci balſami,uini'q; quantum ſatis eſt.

Thymiama Crinatum,hoc eſt lileaceum.

LIliorum unguibus detractis libram unam, ſtyracis protij uncias nouem,ſpicæ nardi uncias treis,coſti, caryophylli, amomi, maſtiches, conchularũ Indicarum crematarũ, mellis,ſingulorum unciam unam & ſemiſſem,opobalſami uncias quinq;,uini quantũ opus eſt. Leuigato & diſſolue, pangito'q; paſtillos.

Cyphi magnum,quod Iliacum cognominant, contextũ ex xxxvi.

STyracis,myrrhæ,bdellij,ladani,aſpalathi,enulæ campanæ,cuiuſque unciæ ſumuntur ſex,nardi Gallicæ,folij,ſeminis cupreſſi, guttæ ammoniaci thymiamatis,uiſcerum nuclei pinei, uel loco ipſius conchularũ Indicarum ingentium duæ,fructus balſami ſingulorũ quadrans,caſſiæ, ireos, ſeſeleos, ſphagni, cyperi, cardamomi, calami odorati, cuiuslibet quincunx,roſarum aridarũ, croci,ſpicæ nardi,herbæ ſabinæ, aſphodeli radicis,

radicis, alij uero ſucci, ſingulorum unciæ quatuor, lacaphthi (eſt aũt pini cortex) uel alterius cuiuſpiam arboris unciæ nouem, coſti, floris rotundi iunci odorati, cuiuſque unciæ duæ, baccæ iuniperi magnæ quadraginta, & paruæ quinquaginta, amomi, reſinæ terebinthinę, dactylorũ purorũ, cuiuſque libra una, ficuum aridarũ acinis exemptis, uuarũ paſſarum à nucleis purgatarũ, uniuſcuiuſque libræ duæ, mellis deſpumati libræ quinque. Poſidonius autem uini quoque odorati ſextarios treis adijciebat. Lacaphthon.

Aliud Cyphi ex uigintiocto compoſitũ, Seleniacum appellatũ.

CONſtat ex bdellij, enulæ campanæ, ſingulorũ uncijs ſeptem, rotundi iunci odorati uncijs duabus, ſphagni quincunce, baccis iuniperi exilibus quinquaginta, cardamomi quincunce, aſpalathi uncijs ſeptem, caſſiæ fiſtulæ uncijs quinque, ſpicæ nardi uncijs duabus, cyperi quincunce; radicis aſphodeli, herbæ ſabinę, ſingulorũ uncijs quatuor, ſeminis cupreſſi, nardi Gallicæ, malabathri, cum folijs roſarũ aridarũ, cuiuſque quadrante, coſti, croci, ſingulorum uncijs duabus, ladani, myrrhæ, cuiuslibet uncijs ſeptem, iſchadum pinguium, uuarũ paſſarum uinaceis exemptis, uniuſcuiuſque libris duabus, nucleorum pineorum uncijs octo, reſinæ terebinthinæ libra una, ſtyracis uncijs ſeptem, palmularũ pinguium libra una, mellis libris quinque, uini fragrantis quantum ſatis eſt.

Præparatio Maſtucha, quod uocant nonnulli Maſuaphium. Cap. XXIII

HAbet meliloti uncias decem, ligni balſami, aſpalathi, herbæ ſabinæ, myrrhæ, amomi, floris rotũdi iunci odorati, daphnophyllorũ ſtactes, ſtyracis, calami odorati, ſampſuchi, ſingulorum uncias duas, ireos quincuncem, folij, croci, uniuſcuiuſque unciam unam, opobalſami unciam dimidiam, commeos libram unã, roſarum ſiccarum uncias ſex, uini quod ſatis eſt.

De Peſſis ex Antyllo. Cap. XXIIII

PEſſi mulierũ naturalibus ſubijciunt, ſunt aũt differentiæ eorũ κατὰ γένος tres, alij nanque emolliendi, alij uero aſtringendi, alij denique uaſa meatuſque reſerandi uim obtinent. Emollientibus itaque in fœminarũ locellorum inflammationibus, & hulceratione, & perfrictionibus, & ſuffocationibus, quum ſurſus uerſum mulieris uulua currere uidetur, & auerſionibus, ac inflationibus denique utimur: Conficiuntur aũt è cera Tyrrhenica, cyprino, ſuſino, pinguedine anſerina uel gallinacea, butyro inſulſo, reſina deuſta, medulla ceruina, fœnogræco, & id genus alijs. Aperientibus autem ora uenarum, ubi menſtruam purgationem retentam prouocare ſtudemus, uel uteri conniuentiam aut ſyſtolen emendare ſtatuimus, fabricant. Præterea eiuſcemodi quoque peſſi ex melle, artemiſia, dictamno, braſſicæ ſucco, glycyrizа, liquore porri, ruta, ſcammonia & conſimilibus conficiuntur. Stiptici autem contrariam facultatem his quæ ora uenarum aperiunt, præſtant: muliebre nanque profluuium cõprimunt, & apertum cõtrahunt uterum,

& prolapsum restituunt. Astringentium materia iampridem capite de collyrijs enumerata est. Oportet aũt pessi crassitudinem strigmentosam pauloq; crassiorẽ efficere, deinde lana gracili penicillo uulnerario ex linteolis concerptis simili duplicata, medicamentũ excipere, locellorumq; muliebrium ori apponere, filumq; oblongum propendentem, quo facile dum uidetur liceat eundem pessulum extrahere.

Pessulus croceus, ad inflammationes, apostrophas, durities, & inflationes uteri.

Accipe ceræ dealbatæ, medullæ uituli, singulorum denarios sedecim, medullæ ceruinæ denarios tredecim, adipis anserini denarios octo, adipis gallinacei tantundem, mastiches denarios quatuor, hyssopi pharmaci denarios treis, mellis denarios duos, croci denarios octo, rosacei quantum opus est. Crocum lacte humano dilue.

Aureus & emolliendi uim habens pessulus.

Croci, hyssopi, singulorũ denarium unum, medullæ cerui denarios duos, resinæ terebinthinæ, ceræ, adipis anserini, cuiuslibet denarios treis, ouorum assatorum uitellos sedecim, irini & rosacei, utriusq; æquas portiones quantum satis est. Thus quoq; muliebres purgationes cit, & ad matricis affectiones eximie conducit. Est autem pessus. Nardi unguenti unciæ sex, ceræ Tyrrhenicæ quincunx, unguinis susini unciæ quatuor, adipis porcini recentis quadrans, adipis anserini & gallinarum, medullæ ceruinæ, unguenti amaracini, singulorum unciæ duæ, seui taurini, resinæ terebinthinæ, hyssopi, cuiuslibet uncia una. Eliquatur in diplomate, quemadmodum omnes alij pessi.

Thus.

Enneapharmacus, id est è nouem rebus constans pessus.

Rosacei unguenti, rhicinini, resinæ terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bouilli, medullæ ceruinæ atq; butyri, æquales partes.

Tianus ad uuluam emolliendam.

Habet ceræ uncias sex, colophoniæ uncias quatuor & dimidiã, adipis taurini, guttæ ammoniaci thymiamatis, singulorum uncias quatuor. Guttam ammoniacam aqua dissolue.

Pessus cognomento Aegyptia.

Mellis, resinæ terebinthinæ, butyri, rosacei, uel susini, croci, cuiusque partem unam. In his autem quæ inflammatione uacant, & sordidis, ferruginis quoq; semissis inditur.

Gonesylleptica.

Habet butyri uncias sex, hyssopi pharmaci, medullæ ceruinæ, adipis anserini & gallinacei, resinæ terebinthinæ, aloës, singulorum quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ uncias sex, rosacei libras duas, myrrhæ, cassiæ, uniuscuiusq; uncias duas, spicæ nardi unciam unam, mellis quantum res postulat.

De Succedaneis, hoc est quæ inter se commutantur medicamentis, ex monumentis Galeni. Cap. XXV

QVum in Alexandria mulier quædam (inquit Galenus) graui morbo cum summo uitæ discrimine opprimeretur, lychnidis mihi, quò laboranti subuenirem, postulauit: quæ quum ad manum non esset, nisi confestim lychnidis loco acanthij semine, cuius tum copia erat, usus fuissem, mulier hæc superis cōcessisset ab oris. Amicorū itaq; precibus persuasus, reciprocorū medicaminū (quæ græce ἀντεμβαλλόμενα, latine succedanea dicuntur) libellum κατὰ στοιχεῖον, id est, per alphabeti ordinem exponere aggressus sum.

A

ABrotani loco sumitur Origanum.
Absinthij, Abrotanum.
Acaciæ, Lentisci succus.
Acanthæ, Ceratia acanthi.
Acanthij seminis, Semē lychnidis
Aconiti, Radix ireos syluestris.
Acori, Asari radix.
Acteæ, Glaucium, aut impuberis, alui excrementum.
Actæ, Acantha.
Adianti, Aphroselinum.
Aethiopicæ oliuæ, Lachrymæ acaciæ partes duas.
Agarici, Euphorbium.
Agriostaphidis, Dactyli Syriaci.
Alicacabi, Semen solani.
Aloës Indicæ, Aloës uiridis folia, uel glauciæ, uel stercus ibidis, uel lycium, uel centaurium.
Aluminis, Pix liquida bryttia.
Ammi, Anisus.
Ammoniaci thymiamatis, Propolis.
Ammoniaci salis, Sal Cappadocū.
Amomi, Acorus.
Amyli, Aridum pollen.
Amygdalorum amarorum, Absinthium.
Anacardis, Psycha herba.
Anchusæ, Hyacinthus.
Anisi, Daucus.
Aracis, Sesamum.
Armoracæ, Cardamomum Babylonicum.
Aristolochiæ rotundæ, Aristolochia longa.
Argemones, Seriphe.
Armenij lapidis, Atramentum librariorum Indicum.
Asari, Gingiber.
Asbesti, Adarce.
Asij lapidis, Gagate lapis, uel sal ammoniacus crematus, uel sandaraca.
Aspalathi, Semen uiticis.
Asphodeli radicis, Betæ succus.
Atramenti sutorij, Squama æris.
Auripigmentum, Sandaracha.

B (ca.

BAlaustij uice, Malicoria cadu-
Balsami succi, Stacte myrrhæ.
Bdellij, Sphagnus aromaticus.
Buprestis, Blattæ.
Butyri, Lactis bouini congelatū.

C

CAlaminthæ loco, Menta syluestris.
Calami odorati, Sphagnus.
Calliceræ, Fœnogræcum.
Camili, Antutus.
Canchrij, Baccæ lauri.
Cantharidum, Phalangia.
Capparis radicis, Radix ericæ, uel myricæ.

Cardamomi,Cyperis ammoniaca
Caſſię, Mãna,cinnamomi duplũ.
Caſtorei,Silphium.
Cadmiæ, Leucographe Aegyptia,Cyrannia.
Cedriæ,Cedride.
Ceruinæ adipis,Suilla.
Ceritiæ,Oſtrea.
Ceræ, Sepimentum cum propoli coquitur & conteritur.
Cerui adipis,Adeps anſeris.
Ceruini cornu,Cornu caprillum.
Ceruſſæ,Scoria plumbi.
Chalbanes,Sagapenum.
Chalcanthi,Aeris ſquama.
Chameleontis ſucci,Succus ſalicis uel lapathini ſyluaticæ radicis.
Chamędryos, Rumicis ſylueſtris radix.
Chamæmeli,Anthemis.
Cicis,Strigmentũ paleſtrarum.
Cicidis,Myricæ fructus.
Cicutę ſeminis, Semen coriandri.
Cedrini liquoris & fructus, Ladanum.
Cineris cypriæ,Ciniphyllium.
Cinnabaris,Rhodoides.
Cinnamomi,Caſſiæ duplum.
Ciſſebati,Semen alicacabi.
Clinopodij,Heliotropium.
Cnici,Viticis ſemen,uel Cymini.
Colocynthidis, Semẽ gallæ quod eſt crotonis.
Colophoniæ,Raſura nauigij.
Comareæ, Ammoniacũ thymiama.
Corallij,Moly.
Coſti,Cedrini liqres & fructus.
Cotyledonis,Anacardi.
Crinanthemi, Aphrodiſium.
Croci,Crocomagma.
Crocodili adipis,Adeps canis marini.
Crocomagmatis,Aloë Indica.
Cymini,Semen braſſicæ.
Cymini Aethiopici,Melanthiũ.
Cynaræ radicis, Radix aſpalathi.
Cynosbati,Alicacabi ſemen.
Cyperi,Iuniperus magna.
Cypheos,Iſchas cremata.
Cucumeris, Anchuſa.

D

DAphnidũ loco Serpyllũ aridũ.
Dauci ſeminis,Semẽ ſij.
Dictamni,Saluia.
Diphrygis,Lapis phrygius.
Dorycnij,Semen alterci.
Dracunculi,Aphroſinum.

E

PRo Ebeno,Lotinum aridum.
Ebiſci radice,Folia mori.
Elaterij ſucco, Eiuſdem herbę ſuccus.
Eleliſphaco,Nepita.
Helleboro nigro,Radix papyri.
Eneaphyllo,Potamogitum.
Epithymo,Colocynthidis ſemen.
Ericæ fructu,Galla omphacitis.
Erini folijs,Fimus ibidis.
Eriſei folijs,Mori folia.
Erucæ ſemine,Eryſimi ſemen.
Eryſimi ſemine,Struthium.
Euphorbio,Stercus palumbis.
Eupatorio,Chamæpithys.

F

FEllis cameli uicē gerit,Fel aſcalabotę.
Fellis catę,Fel cameli.
Fellis hyenæ,Fel perdicis.
Fellis ſimiæ,Fel cameli.
Fellis uiperæ,Fel ichneumonis.
Floris ſalis,Sandaracha.

G

SVccedit gallę Fructus myricę.
Gentianę radici, Apij odorati.
Glichoni,Hyſſopus.
Glycyrizæ ſucco, Sycamini ſuccus.
Gongilidi,Heliotropium.

H

PRo hederę ſucco,Perſici ſuccus
Hedichroo,Amaracinum.

Humi-

Humida pice, Succus panacis.
Hyacintho, Flos isateos.
Hyenæ adipe, Vulpis adeps.
Hyenæ felle, Fel perdicis.
Hyoscyami semine, Cynosbati fru(ctus.
Hyperico, Aneti semen.
Hypociftide, Acacia.
Hyssopo, Medulla uituli.

I

VIce Ionis, sumitũ Atramentũ.
Ippuridis, Chamæpithys.
Iridis Illyricæ, Helenium odoratũ
Iteæ succi, Succus leissiatri.
Iunci odorati, Cardamomi.

L

LOco Ladani, Sampsuchũ accipito.
Lapathi radicis, Pyrethri radicẽ.
Lapidis pyriti, Lapidẽ pyrobolũ.
Lapid. phrygij, Lapidẽ argyriten
Lapid. magnitis, Lapidẽ phrygiũ
Lapidis asij, Lapidem gagaten.
Lathyridum, Granum cnidium.
Lepidis, Erythrodanum.
Lepidij radicis, Folia capparis.
Leporis marini, Cancrũ fluuialẽ.
Leucini floris, Struthion.
Libani, Ampeliten.
Lini seminis, Fabæ succum.
Lybistici, Semen staphylini.

M

PRo Malabathro, sumitur Cassia, uel nardus Indica.
Magnesena hyelina, Ptyelũ Italicũ
Malis cotoneis; Melilotum.
Malua, Fœnogræcũ. (longum.
Malo terræ rotũdo, Malum terræ
Madragora, Oleæ lachryma.
Mandragoræ succo, Draconium.
Manna, Libani cortex.
Mastiche, Schœni cardia.
Medulla cerui, Adeps cerui uel medulla uituli.
Meliloto, Lotum syluestre.
Melle, Defrutum sapáue.
Melle Attico crudo, Mel aliud despumatum.
Meo, Myrobalanum.
Myrsinite, Succus mori.
Misyi cyprio, Rubrica pictorum Cypria.
Myochode, Muscæ tantundem.
Molibdæna, Spuma argenti.
Mororum succo, Rubi folia.
Myrobalano, Peucinum.
Myrra Troglitide, Calamus odo(ratus.
Myrti oleo, Lentiscinum.
Myrto, Succus mori.
Misy, Succus Cyprius.
Misy assato, Diphryga.

N

LOco Nardi Syriacæ, Iuncus odoratus.
Nepitæ, Menta syluestris.
Napyos, Gongylidis semen.

O

VIce Ocimi sumitẽ Sisimbriũ.
Ocimoidis, Syluestris mẽta.
Oenãthes succi, Ampelini arboris
Olei rhicinini, Oleum laurinum.
Olei ueteris, Duplũ olei coquitur cum adipe suillo uetere.
Oliuæ Aethiopicæ, Lachrymæ acaciæ partes duæ.
Oliuę lachrymę, Hypociftidis suc(cus.
Omphacis, Galla immatura.
Onocardiæ, Psicolotanis.
Opobalsami, Succus myrsini.
Opopanacis, Lac sycamini.
Orizæ, Hordeacea farina.
Ormini, Lini semen.
Oenithogallorum, Anthalli.

P

PApaueris locũ supplet Mandragoræ succus.
Peristereonis, Chameleuce.

Pityocampæ, Vespæ in cedriam.
Piperis, Zingiber.
Polij seminis, Semen erucæ.
Polypodij, radix Chamelææ uel Chamæleontis.
Polytrichi, Absinthium.
Propolis, Ladanum.
Psilij, Lens.
Pulegij, Hyssopus.
Pyrethri, Zingiber.
Phu, Sphagnus.

Q

PRo Quercus uisco, Chamæleon.

R

LOco Rapæ, Heliotropium.
Radicis rumicis, Ciniras.
Raphanini olei, Rhicininum.
Resinę pineę, Resina terebinthina
Resinę colophoniæ, Apochyma.
Rhodoidis, Sinopis.
Rosarũ siccarũ, Persęæ folia sicca.
Rotundi iunci odorati, Cardamomum.
Rhu, Centaurium.
Rubiginis ferri, Scoria ferri.
Rubrica pictorum, Misy Cypriũ.
Rumicis, Pyrethri radix.
Recrementi plumbi, Helcysma.
Recrementi Cyprij, atramentum metallicum Aegyptium.

S

LOco Sabini, accipit Oleũ rhicininum.
Sagapeni, Pini resina arida.
Salamandræ, Lacerta uiridis.
Salis ammoniaci, Sal cappadocũ.
Saluiæ, Nepita.
Sampsuchi, Rhus Megericus.
Santonici, Abrotanum.
Sarapoidis, Radix pæoniæ.
Satyrij seminis, Eruca.
Scammoniæ, Crotones rhicini.
Schœni odorati, Cardamomum.
Schini, Polygoni radix.
Scillæ, Bulbus.
Scingi, Satyrium.
Scordij, Caput albi papaueris.
Scoriæ plumbi, Helcysma.
Seminis hypocistidis, Tragacanthæ semen.
Semperuiui, Lactuca.
Sepiæ crustæ, Pumex.
Serpylli, Potamogiton.
Sesami, Semen lini.
Sinapi, Cardamomum.
Sisonis, Anisi.
Sisymbrij, Ocimũ uel Basilicum.
Sparagi Lybicę, Radix fœniculi.
Sphagni odorati, Rotundus iuncus odoratus cultus.
Sphecle, Sandaracha.
Sphodeli, Cypriæ cinis.
Staphydis satiuæ, Dactyli.
Stercoris uulturis, Fimus columbinus.
Stercoris turturis, excrementum palumbi.
Stimmeos secti, Squama æris.
Styracis, Castorium.
Strobilorum, Semen cucumeris.
Struthij radicis, Radix ueratri nigri.
Strychni radicis, Veratrũ nigrũ.
Succi carpasi, Succus myrti.
Succi peucedani, Succus glycyrizæ.
Succi rhododaphnes, Viscus quercinus.
Succi cucurbitæ, Succus mori.
Succi Cyrenaici, Succus Syriacus
Succi papaueris, Succus mandragoræ.
Succi salicis, Nigrę hederę succus.
Succi gallæ, Succus mori.
Succi mori, Succus hederæ.
Succi Syriaci, Mori succus.
Succi panacis, Lac Sycamini.
Succi polygoni, Succus plãtaginis.

Sulphu-

Sulphuris extincti, Sandaracha.
Symphyti, Centaurium.
Syrici, Spuma argenti.

T

VIcem terræ Samiæ gerit Leucographe Aegyptia.
Terræ Erythriadis, Calx thebaica
Terræ apalæ, Plumbum.
Terræ asteris, Cimolia.
Thapsiæ succi, Chamæleon ater.
Thymi, Satureia.
Tithymalli, Chamæleon.
Tiscendra, Asphodeli radix.
Troximi, Maiunium.
Trixaginis, radix rumicis sylvest.

V

LOco uini rhodini sumitur uinum austerum.
Vini Italici, Vinum Mendesium.
Vulpis adipis, Vrsinus adeps.
Vulturis stercoris, fimus columbinus.

X

LOco Xylobalsami, Violarum albarum radix.

Z

VIce Zingiberis, Pyrethrum.

De ponderibus & mensuris. Cap. XXVI

Pondus grauitate, mensura uero uasis concauitate, à mensore dijudicatur, siue sicca, siue liquida existat quantitas. Esse aũt earum quas dimetimur rerũ triplicẽ differentiã liquet, unam ponderis quidem, alterã aridæ essentiæ, quæ ueluti in cumulum possunt aggerari: tertiã humẽtis. Sunt aũt huiusmodi cum ponderũ tum mensurarum plurima, & quæ experiri à nemine facile queant, genera, non uarijs modò regionibus, sed & diuersis admodum utentium moribus. Quocirca eorum duntaxat quæ in cõmuni maxime omnium usu tenentur, mentionem facere instituimus.

De notis ponderum atq; mensurarum.

QVandoquidẽ aũt aliqui nõ integris literis, sed per characteres, præscriptasq; notas huiusmodi significant, satius utiq; fuerit nos quoque priscorũ uestigia sequi, primitusq; ipsos characteres & signa explicare. Principio igitur χ literæ quotiẽs alpha insidet, chalcũ, hoc est æreolum, eiusmodi nimirũ figura χ^{α} portẽdit: si uero ο incumbat, choa, id est congium, χ^{o}. si οι, chœnicem, $\chi^{οι}$. si η, chemã, $\chi^{η}$. Cæterum litera κ si quidem ε superadditũ habeat, cum obliqua linea inferius cornu secante, ceratium demonstrat, $\kappa^{ε}$. Sin υ supra κ insideat, cyathũ, $\kappa^{υ}$. si ο, cotylam, hoc est heminã, κ^{o}. Quod si circumpuncta linea in obliquũ planè flexa pingatur, obolũ ostendit, ∽. si geminæ circũpunctæ characteres, binos obolos significant, ∽∽, qui grãma, hoc est scrupulum faciunt, quod capitalis eius uocabuli litera γ, annexũ habens ϛ, à recta quadam linea dissectum significat, γϛ. Duæ autem lineæ copulatæ, atque altera parte in angulum flexæ, instar κ duorum cornuũ ad rectam lineam, drachmam qui denarius est ostendunt, <, cui cognominis est quam holcam indigitant. Proprie aũt holcam λ cui in meditullio ο litera adiecta est, portendit, λο. Atqui ubi λ appositum ι est, libram declarat, λι. Nonnulli tamen per aliud λ literã se inuicem oblique dissecantẽ libram significant, λλ. Porrò quũ γ litera in ipso sui angulo ο adiacentem habet, unciam indicat, γο.

μ uero ubi in summo medio ν superimpositum habet, minam, μν. si ν habeat, mystrum, μυ. si ε, medimnū με. si ο, modiū denotat, μο. Cæterū τ cui ξ cum υ apposita est, tryblion significat, τξυ. si quando ξ pinxeris ε iuxta adijcias, xestam, id est sextarium, ξε. si ο adlocaueris, oxypaphū ξο. Quidam uero xestam per ξ literam recta linea sectam designant, ad hunc modū, ξ. Si κ præterea scribas & μ adijcias, heminā denotabis, sic, ξκμ. Quod si quando κ effigiaueris iuxtaq; ξ cum litera μ locaueris, ceramiū conficies, hoc modo, κξμ.

De Ponderibus.

MIna Attica & Aegyptia uncias continet sedecim, mina Rhomana uiginti. Libra unc. habet duodecim. Vncia drachmas, quod est denarios octo. Drachma habet grammata, id est scrupulos treis. Gramma obolos duos. Obolus uero ceratia tria. Ceratium chalcos, id est æreolos duos & duas partes. In obolo chalci sunt octo.

De humentium dimensionibus.

CEramium Italicum continet choas octo. Chus xestas, hoc est sextarios sex. Xesta cotylas duas, quę alij quidā & tryblia dicunt. Cotyle quam tryblium quidam nūcupant, insunt mystra magna tria, oxybapha †forte tria. uero†quatuor. Habet quippe mystrū magnū oxybaphū, id est acetabulum unū. Oxybaphū uero sesquicyathū. Cyathus uero chemas paruas, mystráue exigua duo. Quod si humentiū ponderū mensuram dijudicare laboras, permulta quidem in examine ipso deprehendes discrimina, quemadmodū in olei & uini & mellis exemplo explanabimus. Enimuero mel grauius quàm uinum quarta parte ac decima est, quo fit, ut pars ponderis tantū nō tertia melli accedat: habet etenim eadem uini mellisq; mensura totū uini pondus, & eius tertiam. Oleo uero mel dimidia parte grauius est: complectitur enim totum olei, & præterea dimidium ipsius. Vinū uero nona parte saltem ipsum grauitate excedit, totū nanq; ipsius, & nonam eius partem cōtinet. Cæterū harum rerū maior perspicuitas è subscripta particulari ponderū formula liquebit, qua per seriem quandā quid in genere hæc discrepent, cōstituemus, oleum nempe, uinū, & mel.

Italicum ceramiū, quæ & amphora, habet libras	Olei. LXXII	Vini. libr. LXXX	Mellis. libr. CVIII
Chus, congius, libras	IX	libr. X	lib. X semis
Xestes, sextarius, uncias	XVIII	unc. XX	unc. XVII S.
Cotyla, hemina, uncias	IX	unc. X	unc. XIII S.
Magnum mystrum uncias	III	unc. III scru. VIII	unc. IIII S.
Oxybaphū, acetabulū, drac.	XVIII	unc. II. scru. XII	drac. XXVII
Cyathus habet denarios	XII	den. XII scru. IIII	un. II den. II
Mystrum paruum denarios	VI	scrup. XX	denar. IX

Cæterum Oribasius secundum Adamantinū inquit, sextariū quidem Italicū, mensura uini habere unc. uigintiquatuor, pondere uero libram unā, uncias octo: sextariū mellis habere pondere libr. duas cum semisse.

Demensuris Aridorum.

AEgyptia artaba continet modiũ unũ. Modius uero tum Aegyptius tum Italicus habet chœnices octo, chœnix sextariũ unũ, sextarius semisextarios duos, quas heminas quoq; nuncupãt, hemina habet cyathos octo, Atticus medimnus habet semisextaria (quæ Græci ἡμίεκτα appellant) duodecim, hemiectũ chœnicas iiij. Sic medimnus cõtinebit minas quadragintanouẽ, sextarios nonagintasex: Verũ istiusmodi mensurarum pondus exprimere arduũ est, eo quod aridæ usiæ haud modico inter se discrimine trutinando, lancisq; momento dissident.

Sales Theriaci.

COnfectura salis theriaci ad hunc modum præparatur. Sumito uiperas statim à uenatione quatuor, deinde salis ammoniaci uel cõmunis modium Italicũ unum, in mortario obiter nec admodum minutatim contunde, cum gentianæ libra una & dimidia, mali terræ rotundi tantundẽ, comæ tenuis cẽtaurij lib. ij. cardamomi, marrubij, singulorũ unc. sex, scordij, apij, trixaginis Cretici, cuiusq; lib. i. seminis rutæ domesticæ sextarijs duobus. Melle hæc Attico uniens, mediũ ipsorũ in ollam uacuã cõijcito, deinde uiperas uiuẽtes iiij. mox squillas tenellas recentes quinq; minutatim cõcidito, illisq; adijcito, sic aliam mixturæ partẽ super aliam inijcito, & ubi aulam accurate operculaueris, tribus aut quatuor foraminibus eandem perforato, quo per ea uapor tibi cõcoctionis mensurã significet: Principio nanq; fumus ingẽs prosilire uidebiẽ, caliginosus, & ualde turbidus, indicãs ignem iam feras cremare: ubi summo studio animaduerte, ne huius fumi aërem ex serpentium exhalatione infectũ attrahas: deinde ubi uapor euanuerit, & tenuẽ quandam flammã per foramina eijci cõspexeris, tum ipsa amussatim elixata esse cõijcito, ollamq; ab igne ita remoueto diem & noctem refrigerans: postea referans ollam & carbones auferens, accurate cõtundito, atq; cum eiusmodi mixtionibus per cribrũ traijcito, seminis scilicet rutæ syluestris, hyssopi Cretici, cuiusq; unc. ix. seminis fœniculi, nardi Celticæ, spicæ Scythicæ, cuiuslibet uncijs sex, petroselini Macedonici, malabathri, foliorũ, cuiusq; unc. una, amomi, botryos, ormini seminis torrefacti, singulorũ uncijs tribus, summitatum origani, cacuminum thymi, singulorũ unc. duabus, baccarũ iuniperi, piperis albi, fœniculi, singulorum libris octo, laserpitij radicis unc. x. zingiberis non forati, satyrij seminis uel radicis, pulegij, seseleos masaleotici, mentę unc. sex, cassiæ fistulæ unc. ij. cinnamomi unc. i. Ipse quidẽ bestijs nõ combustis præparaui, sed ipsarum pastillos, ueluti in theriaca docui, cõmiscendo etiam ijs quæ cum feris deuruntur, quò amaritudinem qua prædita sunt, in adustione exuant, tanta pastillorum mensura admixta, quantam uiperas quatuor habere coniecturabam, & sales effecti sunt uere præstantissimi.

PAVLI AEGINETAE LIBRI SEPTIMI ET POSTREMI FINIS.

LECTORI.

Si quid in hoc opere mutilum forte abruptum'ue cōperies, optime Lector, exemplaris græci, quod unicum & quidem prodigiose deprauatū interpreti præstò erat, uitio id accidisse putato: Minutiora quidem quæ in longo uolumine solent interdū irrepere, pro sua sagacitate quilibet facile castigabit. Cæterū quæ alicuius momenti nobis uisa sunt, hic subscribenda curauimus. Folio 176. uersu 2. pro oleo irino iusto pondere & castorio, lege, olei irini fece & castorij. Fol. 181. uer. 8. pro uuæ aridæ, lege, sorba arida. Fol. 225. uer. 41. pro accenditur, lege, plenus fit. Fol. 427. uer. 14. qui facile concitantur, legendum, pro concitatis. Quum insuper autor græcus in calce libri septimi inter pondera & mensuras characterem ℞ pro ceratio posuerit, quo tamen aliâs breuiata dictione pro κεκαυμένον usus est, interpres ambiguitate charactêris semel atq; iterum deceptus, ceratium uertit, quum pro ratione generis, numeri, & casuum, crematum scribendū fuerat: cognosces autem hoc ipsum, ubi ceratio pondus aliud adiunctum esse deprehendes.

BASILEAE, PER ANDR. CRATANDRVM, ET IO. BEBELIVM, MENSE MARTIO, AN. M. D. XXXII.

